orson scott card

xenocid

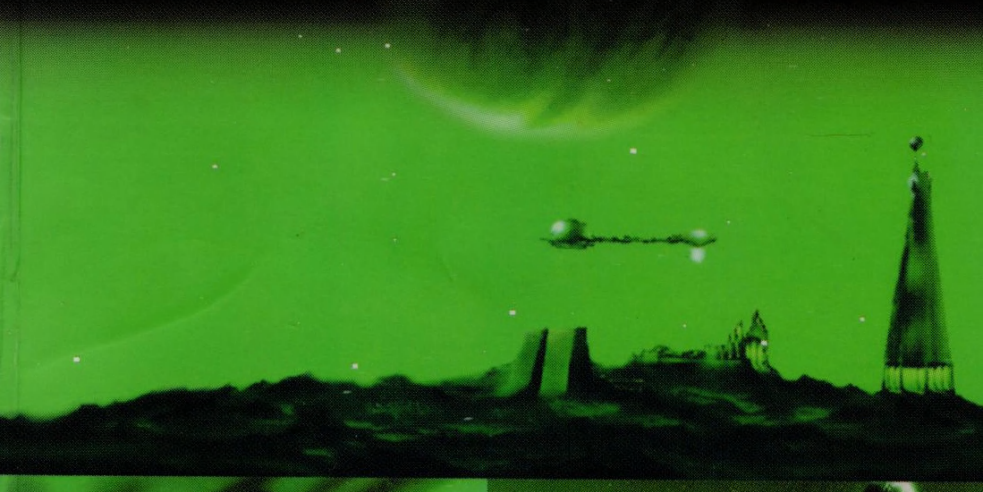

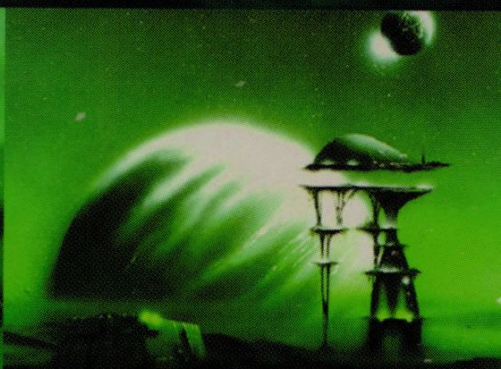

nemira

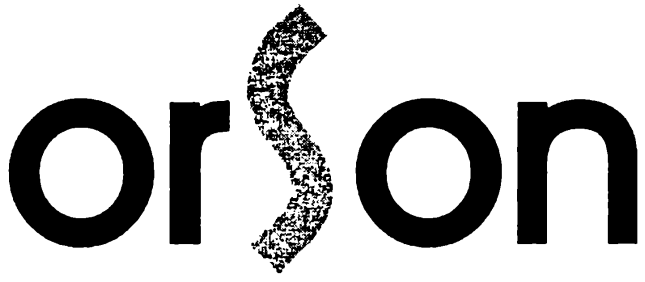

scott card

xenocid

Traducere din limba engleză
CONSTANTIN DUMITRU PALCUS

nemira

Lui Clark și Kathy Kidd,
pentru libertatea și refugiul
oferite și pentru zburdălniciile
de pe tot cuprinsul Americii.

MULŢUMIRI

O întâlnire întâmplătoare cu James Cryer în librăria Second Foundation din Chapel Hill, Carolina de Nord, a generat în mod direct povestea lui Li Qing-Jao și Han Fei-Tzu, sâmburele acestei cărți. Aflând că era traducător de poezie chineză, l-am întrebat pe loc dacă îmi poate oferi niște nume plauzibile pentru câteva personaje de origine chineză la care lucram. Cunoștințele mele despre cultura Chinei erau minime, iar eu doream ca aceste personaje să joace un rol minor, deși semnificativ, în acțiunea romanului *Xenocid*. Dar, pe măsură ce James Cryer, unul dintre cei mai energici, fascinanți și generoși oameni pe care i-am cunoscut, mi-a povestit tot mai multe despre Li Qing-Jao și Han Fei-Tzu – arătându-mi totodată scrierile lor și relatându-mi și alte lucruri despre personalități ale istoriei și literaturii chineze am început să-mi dau seama că acolo se afla adevărata origine a faptelor pe care doream să le înfățișeze această carte. Îi datorez mult și regret că am ratat prilejurile cele mai favorabile de a mă revanșa față de el.

Datorez, de asemenea, mulțumiri multor altora: lui Judith Rapaport, pentru cartea ei *The Boy Who Couldn't Stop Washing*[1], care a reprezentat sursa de informație pentru sindromul obsesiv-compulsiv din acest roman. Agentului meu literar,

[1] Băiatul care nu se putea opri din spălat (n. tr.).

Barbara Bova, care a determinat nașterea acestei cărți, vânzând-o în Anglia înainte chiar de a mă fi gândit s-o scriu. Editorului meu american, Tom Doherty, pentru încrederea și generozitatea extraordinare de care a dat dovadă, cu speranța că în cele din urmă vor fi răsplătite. Lui Jim Frenkel, editorul care a respins cu înțelepciune prima versiune a acestei cărți când le-am oferit-o celor de la Dell în 1978, spunându-mi – pe bună dreptate – că nu eram încă pregătit să scriu un roman atât de ambițios. Editorului meu din Marea Britanie, Anthony Cheetham, care a crezut în opera mea încă de la început și a așteptat cu răbdare această carte, mult mai mult decât am anticipat amândoi. Redactorului Beth Meacham, pentru că mi-a fost prieten, sfătuitor și protector în timpul pregătirii cărții, așa cum a făcut-o în numeroase alte ocazii. Numeroșilor cititori care mi-au scris, îndemnându-mă să revin la povestea lui Ender; încurajările lor mi-au fost de mare ajutor în timpul strădaniilor legate de cel mai dificil proiect literar al carierei mele de până acum. Participanților la seminarul de literatură al lui Fred Chappel de la University of North Carolina din Greensboro, pentru reacțiile lor la prima versiune a poveștii lui Qing-Jao. Lui Stan Schmidt de la *Analog*, pentru că a avut bunăvoința să publice în paginile revistei un fragment atât de consistent din roman ca povestire separată, intitulată *Gloriously Bright*. Asistenților mei, Laraine Moon, Erin Absher, alături de Willard și Peggy Card, care, fiindu-mi de folos în direcții atât de diferite, mi-au dat libertatea și ajutorul de care aveam nevoie pentru a scrie. Unor prieteni precum Jeff Alton și Philip Absher, care au citit versiuni timpurii ale cărții, ajutându-mă să capăt convingerea că acest talmeș-balmeș de personaje avea, de fapt, o logică. Și copiilor mei, Geoffrey, Emily și Charlie, pentru că mi-au suportat cu răbdare neglijența și ursuzenia, stări ce par să-mi însoțească totdeauna accesele scriitoricești, și pentru că m-au lăsat să mă inspir din experiența lor, în timp ce dădeam viață personajelor pe care le iubesc cel mai mult.

Mai presus de toate, îi datorez mulțumiri soției mele, Kristine, care a suferit de-a lungul fiecărui pas dificil al nașterii acestei cărți, punând întrebări, semnalând erori și contradicții și – cel mai important – reacționând atât de favorabil la acele aspecte ale povestirii care erau valabile, încât mi-a dat încredere să merg mai departe. Nu pot să-mi imaginez ce aș fi, ca scriitor sau ca individ, fără ea. Sunt hotărât să nu am niciodată prilejul să aflu.

1

DESPĂRŢIREA

– Azi, unul dintre fraţi m-a întrebat: „Este oare o temniţă cumplită să nu fii în stare să te mişti din locul în care te afli?“

– Şi i-ai răspuns...

– I-am spus că acum sunt mai liber decât el. Incapacitatea de a mă mişca mă scuteşte de obligaţia de a acţiona.

– Voi, care aveţi darul vorbirii, sunteţi tare mincinoşi.

Han Fei-Tzu şedea în poziţia lotus pe duşumeaua goală de lemn, lângă patul de suferinţă al soţiei sale. Până mai adineauri, parcă dormise; nu era sigur. Dar acum sesizase cum i se modifică uşor respiraţia, schimbarea fiind la fel de delicată precum adierea provocată de zborul unui fluture.

La rândul ei, Jiang-Qing simţise de bună seamă că se schimbase ceva în el, căci până atunci fusese tăcută, iar acum vorbea. Deşi avea o voce firavă, Han Fei-Tzu o auzea limpede, căci în casă domnea liniştea. Le ceruse prietenilor şi servitorilor săi să păstreze tăcerea în amurgul

vieții lui Jiang-Qing. Era timp destul pentru gălăgia nepăsătoare în lunga noapte ce avea să vină, când buzele ei n-aveau să mai șoptească nimic.

– Încă n-am murit! spuse Jiang-Qing.

Cu aceleași cuvinte îl întâmpinase de fiecare dată când se trezise, în ultimele zile. La început, cuvintele i se păruseră lui Han Fei-Tzu bizare sau paradoxale, dar acum știa că vorbea cu dezamăgire. Tânjea după moarte acum, nu pentru că nu iubise viața, ci pentru că moartea devenise inevitabilă și e mai bine să accepți ceea ce nu poți să eviți. Aceasta era Calea. În toată viața ei, Jiang-Qing nu se abătuse de la Cale nici măcar cu un pas.

– Înseamnă că zeii sunt milostivi cu mine, răspunse Han Fei-Tzu.

– Cu tine, oftă ea. La ce meditățm?

Era felul ei de a-i cere să-i împărtășească gândurile intime. Când alții îl întrebau despre gânduri ascunse, se simțea iscodit. Dar Jiang-Qing întreba numai ca să se poată gândi și ea la același lucru; așa se manifesta faptul că deveniseră un suflet unic.

– Meditățm la natura dorinței.

– A cui dorință? întrebă ea. Și pentru ce?

„Dorința mea ca oasele tale să se vindece și să devină puternice, astfel încât să nu plesnească la cea mai mică apăsare. Dorința mea ca tu să te poți ridica iarăși sau chiar să-ți poți ridica un braț, fără ca mușchii să-ți rupă bucăți din oase sau să le frângă din pricina încordării. Dorința mea să nu mai fiu nevoit să văd cum te ofilești până când, iată, ai ajuns să cântărești abia optsprezece kilograme. N-am știut niciodată cât de perfectă era fericirea noastră, până când am aflat că nu putem rămâne împreună."

– Dorința *mea*, răspunse el. Pentru tine.

– „Râvnești numai la ceea ce nu ai." Cine a spus asta?

– Tu. Unii spun: „Ceea ce *nu poți* să ai". Alții spun: „Ceea ce *nu ar trebui* să ai". Eu zic: „Nu poți râvni cu adevărat decât la ceva de care vei fi mereu însetat".

– Pe mine mă ai pentru totdeauna!

– Te voi pierde la noapte. Sau mâine. Sau săptămâna viitoare.

– Hai să medităm la natura dorinței, zise Jiang-Qing.

La fel ca altădată, se folosea de filozofie ca să-l scoată din starea de melancolie. El se împotrivi, dar numai în joacă.

– Ești un tiran neîndurător! spuse Han Fei-Tzu. La fel ca strămoșul tău de suflet, nu vrei să știi de slăbiciunile celorlalți oameni.

Jiang-Qing fusese botezată după un conducător revoluționar din trecutul îndepărtat, care încercase să ducă poporul pe o nouă Cale, dar fusese doborât de lașii slabi de înger. Nu era drept, se gândea Han Fei-Tzu, ca soția lui să moară înaintea sa; strămoșul ei spiritual trăise mai mult decât soțul ei. Și apoi, e firesc ca soțiile să trăiască mai mult decât soții. Femeile sunt mai desăvârșite în forul lor lăuntric și mai apte să supraviețuiască prin copiii lor. Niciodată nu se simt la fel de singure ca un bărbat văduv.

Jiang-Qing nu-i îngădui să se întoarcă la melancolia lui.

– Când soția unui bărbat moare, după ce tânjește el?

În semn de revoltă, Han Fei-Tzu îi dădu cel mai fals răspuns cu putință:

– Să se culce cu ea.

– Dorința trupului, zise Jiang-Qing.

Întrucât ea era hotărâtă să poarte această conversație, Han Fei-Tzu reluă discuția:

– „Dorința trupului este că acționeze. Ea include toate atingerile, întâmplătoare sau intime, precum și toate mișcările familiare. Astfel, el vede cu coada ochiului o mișcare și crede că a zărit-o pe soția lui moartă trecând pragul ușii, și nu va fi mulțumit până nu se va duce la ușă

și se va convinge că nu fusese soția lui. Tot așa se trezește dintr-un vis în care i-a auzit vocea și se pomenește rostind răspunsul cu glas tare, ca și cum ea l-ar fi putut auzi."

– Și altceva? întrebă Jiang-Qing.

– Sunt obosit de-atâta filozofie, spuse Han Fei-Tzu. Se poate ca grecii să-și fi găsit în ea tihna, dar nu și eu.

– Dorința spiritului, insistă Jiang-Qing.

– Pentru că spiritul este al pământului, este acea parte care face lucruri noi din cele vechi. Soțul tânjește după lucrurile neterminate pe care el și soția lui le-au început înainte ca ea să moară și după toate visurile neîncepute despre ceea ce ar fi trebuit să facă împreună dacă ea ar fi trăit. Astfel, un bărbat devine tot mai mânios pe copiii săi pentru că seamănă prea mult cu el și prea puțin cu soția lui moartă. Tot așa, bărbatul urăște casa în care au trăit împreună, fie pentru că nu o schimbă, astfel că e la fel de moartă ca soția lui, fie pentru că o schimbă, astfel că nu mai e decât pe jumătate opera ei.

– Nu trebuie să fii mânios pe micuța noastră Qing-Jao! spuse Jiang-Qing.

– De ce? întrebă Han Fei-Tzu. Ai să rămâi, atunci, să mă ajuți s-o învăț să fie femeie? *Eu* nu pot s-o învăț decât să fie ca mine: rece și dură, aspră și puternică, precum obsidianul. Dacă o să crească astfel, când, de fapt, îți seamănă atât de mult, cum aș putea să nu fiu supărat?

– Pentru că tu poți s-o înveți și tot ceea ce sunt eu, spuse Jiang-Qing.

– Dacă vreo părticică din făptura ta s-ar fi găsit în mine, n-ar mai fi fost nevoie să mă căsătoresc cu tine ca să devin un om desăvârșit.

Acum el o tachina, folosind filozofia pentru a îndepărta conversația de la durere.

– Aceasta este dorința sufletului. Deoarece sufletul este făcut din lumină și sălășluiește în aer, este acea parte

a ființei care concepe și păstrează ideile, îndeosebi ideea despre sine. Soțul tânjește după eul său întreg, care a fost alcătuit din soț și soție laolaltă. Astfel, el nu-și crede niciodată propriile gânduri, pentru că întotdeauna în mintea sa există o întrebare la care gândurile soției sale erau singurul răspuns posibil. Tot așa, întreaga lume i se pare moartă, căci nu poate crede că totuși ceva își va păstra înțelesul sub asaltul acestei întrebări fără răspuns.

– Foarte profund, murmură Jiang-Qing.

– De-aș fi fost japonez, mi-aș fi făcut *seppuku* și mi-aș fi vărsat măruntaiele în urna cu cenușa ta.

– Foarte umed și slinos, spuse ea.

El zâmbi:

– Atunci ar trebui să fiu un hindus din vechime și să-mi dau foc pe rugul tău funerar.

Dar ea se săturase de glume și șopti:

– Qing-Jao...

Îi reamintea astfel că nu putea comite gestul spectaculos de a muri o dată cu ea. Cineva trebuia să se îngrijească de micuța Qing-Jao. Han Fei-Tzu îi răspunse cu seriozitate:

– Cum aș putea s-o învăț să fie ceea ce ești tu?

– Tot ce e bun în mine, spuse Jiang-Qing, vine de la Cale. Dacă o înveți să se supună zeilor, să-și cinstească strămoșii, să-i iubească pe oameni și să-i slujească pe conducători, eu voi fi în ea în aceeași măsură ca tine.

– O voi învăța Calea ca parte din mine însumi, zise Han Fei-Tzu.

– Nu așa! Calea nu este o parte firească a ta, dragul meu soț. Cu toate că zeii îți vorbesc în fiecare zi, insiști să crezi într-o lume în care totul poate fi pus în seama unor cauze firești.

– Mă supun zeilor!

Se gândi cu amărăciune că nu avea de ales; că era o tortură până și întârzierea supunerii.

– Dar nu-i cunoști! Nu le iubești înfăptuirile.

– Calea înseamnă să-i iubești pe oameni. Zeilor doar ne supunem. Cum aș putea să iubesc niște zei care mă umilesc și mă chinuiesc cu fiecare prilej?

– Îi iubim pe oameni pentru că sunt creația zeilor.

– Te rog să nu-mi ții predici!

Ea oftă. Tristețea ei îl duru ca o înțepătură de păianjen.

– Aș vrea să-mi poți spune predici o veșnicie, spuse Han Fei-Tzu.

– Te-ai căsătorit cu mine pentru că știai că-i iubeam pe zei și că dragostea pentru ei lipsea cu desăvârșire din tine. În felul acesta, te-am completat.

Cum putea s-o contrazică acum, când știa că exact în clipa aceea îi ura pe zei pentru tot ce-i făcuseră vreodată, pentru tot ce-l obligaseră să facă, pentru toate câte îi luaseră în viață?

– Făgăduiește-mi! îi ceru Jiang-Qing.

Știa ce înțeles aveau cuvintele acestea. Soția lui simțea moartea pogorându-se asupra ei și trecea povara vieții asupra lui. O povară pe care avea s-o poarte bucuros. De faptul că rămânea singur, fără ea, să urmeze Calea, îi era lui groază de atât timp.

– Făgăduiește-mi c-ai s-o înveți pe Qing-Jao să-i iubească pe zei și să păsească întotdeauna pe Cale. Promite-mi c-ai s-o faci să fie în aceeași măsură fiica mea și a ta.

– Chiar dacă nu va auzi niciodată glasul zeilor?

– Calea există pentru toată lumea, nu numai pentru Vorbitorii cu Zeii.

„Probabil, gândi Han Fei-Tzu, dar e mult mai ușor pentru Vorbitorii cu Zeii să urmeze Calea, căci pentru ei prețul abaterii de la aceasta e groaznic. Oamenii de rând sunt liberi, ei pot părăsi Calea fără să simtă durerea ani în șir. Vorbitorii cu Zeii nu se pot abate de la Cale nici măcar pentru o oră."

– Făgăduiește-mi!

„Așa voi face. Îți făgăduiesc."

Dar nu putu rosti cuvintele cu glas tare. Fără să știe de ce, împotrivirea lui era profundă.

În tăcerea în care ea îi aștepta legământul, auziră sunetul unor pași grăbiți pe pietrișul din fața casei. Nu putea fi decât Qing-Jao, care se întorcea acasă de la grădinile Sun Cao-Pi. Numai ei i se îngăduia să alerge și să facă gălăgie în această perioadă de tăcere. Așteptară tăcuți, știind că fetița avea să vină direct în odaia mamei sale.

Ușa lunecă într-o parte aproape fără zgomot. Până și Qing-Jao se deprinsese îndeajuns cu liniștea impusă ca să păsească neauzită când se afla în prezența mamei sale. Deși mergea pe vârfuri, abia se putea abține să nu țopăie și traversă încăperea aproape în fugă. Dar nu își aruncă brațele în jurul gâtului mamei; își amintise lecția, chiar dacă vânătaia oribilă dispăruse de pe fața lui Jiang-Qing, din locul unde îmbrățișarea înflăcărată a lui Qing-Jao îi zdrobise falca, în urmă cu trei luni.

– Două'ș'trei de crapi albi am numărat în pârâul din grădină, anunță Qing-Jao.

– Ce mulți! se minună Jiang-Qing.

– Cred că mi s-au arătat înadins ca să-i pot număra. Nici unul n-a vrut să rămână pe dinafară.

– Te iubesc, șopti Jiang-Qing.

Han Fei-Tzu surprinse un nou sunet în respirația ei șuierată – pocnituri, ca și cum o mulțime de băsicuțe de aer s-ar fi spart o dată cu vorbele rostite.

– Crezi că, dac-am văzut atâția crapi, am să fiu Vorbitoare cu Zeii? întrebă Qing-Jao.

– Am să-i rog pe zei să-ți vorbească, spuse Jiang-Qing.

Deodată respirația ei deveni aspră și repezită. Han Fei-Tzu îngenunche și se uită la soția lui. Ochii ei mari priveau înspăimântați. Clipa sosise.

Buzele ei se mișcară. „Făgăduiește-mi", spunea, deși aerul expirat de plămânii ei nu reușea să producă decât suspine.

– Îți făgăduiesc, spuse Han Fei-Tzu.

Apoi respirația încetă.

– Ce spun zeii când vorbesc cu tine? întrebă Qing-Jao.

– Mama ta e foarte obosită. Ar fi bine să pleci acum.

– Dar nu mi-a răspuns. Ce spun zeii?

– Spun taine, zise Han Fei-Tzu. Nici un om dintre cei care le aud nu le repetă.

Qing-Jao încuviință din cap cu înțelepciune. Făcu un pas înapoi, ca pentru a pleca, dar se opri:

– Pot să te sărut, mamă?

– Ușor, pe obraz, spuse Han Fei-Tzu.

Qing-Jao, mititică la cei patru ani ai ei, nu avea nevoie să se aplece prea mult ca să-și sărute mama pe obraz.

– Te iubesc, mamă!

– Acum ar fi bine să pleci, Qing-Jao.

– Bine, dar mami nu mi-a spus că mă iubește și ea.

– Ba ți-a spus. Ți-a spus-o mai devreme, nu mai ții minte? Dar e foarte obosită și slăbită. Du-te, acum!

Își înăsprise îndeajuns glasul pentru ca fetița să plece fără să mai pună vreo întrebare. Abia după plecarea ei, Han Fei-Tzu își îngădui să mai simtă și altceva în afară de grija pentru ea. Îngenunche lângă trupul lui Jiang-Qing și încercă să-și închipuie ce se întâmpla cu ea acum. Sufletul ei își luase zborul și ajunsese deja în rai. Dar spiritul său avea să zăbovească mult mai mult; poate că spiritul ei va sălășlui în această casă, dacă într-adevăr fusese pentru ea un loc al fericirii. Oamenii superstițioși cred că toate spiritele morților sunt primejdioase, așa că născocesc tot felul de mijloace pentru a se apăra de ele sau pentru a le izgoni. Dar cei care urmează Calea știu că

spiritul unui om bun nu e niciodată vătămător sau distructiv, căci bunătatea lor în viață provenea de la dragostea spiritului de a face lucruri. Spiritul lui Jiang-Qing avea să fie o binecuvântare pentru această casă mulți ani de acum încolo, dacă hotăra să rămână.

Totuși, chiar în timp ce încerca să-și imagineze sufletul și spiritul ei, conform învățăturilor Căii, stăruia în inima lui un loc înghețat, în care era sigur că tot ce mai rămăsese din Jiang-Qing era acest trup fragil și ofilit. În seara aceea avea să ardă la fel de repede ca hârtia, și apoi nu va mai rămâne nimic din ea, în afara amintirilor din sufletul lui.

Jiang-Qing avusese dreptate. Acum, când ea nu mai era aici să-i desăvârșească sufletul, deja începea să se îndoiască de zei. Iar zeii băgaseră de seamă, căci niciodată nu le scăpa nimic. Dintr-o dată, simți apăsarea de nesuportat a nevoii de îndeplinire a ritualului purificării, până reușea să scape de gândurile sale nevrednice. Nici măcar acum nu îl puteau lăsa nepedepsit. Chiar și acum, când soția sa zăcea fără suflare lângă el, zeii insistau ca mai întâi să-și prezinte omagiile față de ei, și abia apoi să poată vărsa o lacrimă de durere pentru ea.

La început a vrut să întârzie, să amâne supunerea. Se antrenase în așa fel încât să fie în stare să amâne ritualul o zi întreagă, ascunzându-și totodată semnele exterioare ale chinului lăuntric. Putea s-o facă și acum, dar numai menținându-și sufletul cât se poate de rece. Nu avea nici un rost. Adevărata suferință nu putea veni decât după ce le va fi dat satisfacție zeilor. Așa încât căzu în genunchi și începu ritualul.

Încă se mai răsucea și se învârtea în mișcările ritualului, când un servitor se uită înăuntru. Deși acesta nu spuse nimic, Han Fei-Tzu auzi zgomotul ușor al alunecării ușii și știu ce avea să-și zică servitorul: „Jiang-Qing a murit, iar Han Fei-Tzu e atât de virtuos, încât a intrat în

comunicare cu zeii chiar înainte de a anunța moartea ei celor din casă". Fără îndoială că unii vor presupune chiar că zeii veniseră să o ia pe Jiang-Qing, dat fiind că era cunoscută pentru cucernicia ei ieșită din comun. Nimeni nu avea să ghicească faptul că, exact în clipele în care Han Fei-Tzu își făcea închinăciunile, sufletul său era cuprins de amărăciune pentru că zeii îndrăzniseră să-i impună ritualul chiar atunci.

„O, Zei, își spuse el, dacă aș ști că retezându-mi un braț sau scoțându-mi ficatul aș putea să scap de voi pentru totdeauna, aș pune mâna pe cuțit și m-aș desfăta cu durerea și cu pierderea, numai de dragul libertății."

Gândul acela era și el nevrednic și cerea și mai multă curățire. Au trecut câteva ore până când zeii i-au dat, în sfârșit, dezlegare, și atunci era prea obosit, prea nefericit ca să mai poată simți durerea sufletească. Se ridică și chemă femeile să pregătească trupul lui Jiang-Qing pentru incinerare.

Sosi ultimul lângă rug, la miezul nopții, purtându-și în brațe copilul somnoros. Fetița ținea strâns în pumni cele trei bilețele pentru mama ei, mâzgălite cu scrisul ei copilăresc. Pe ele scrisese „pește", „carte" și „secrete". Acestea erau lucrurile pe care Qing-Jao i le încredința mamei sale, să le poarte cu ea la ceruri. Han Fei-Tzu încercase să ghicească la ce se gândise Qing-Jao când scrisese cuvintele acelea. *Pește,* fără îndoială din pricina crapilor văzuți în pârâul din grădină. Iar *carte,* era ușor de înțeles, pentru că cititul cu glas tare fusese unul dintre ultimele lucruri pe care Jiang-Qing mai putuse să le facă împreună cu fiica ei. Dar de ce *secrete?* Ce secrete avea Qing-Jao pentru mama ei? Nu putea să întrebe. Bilețele oferite morților nu se discutau.

Han Fei-Tzu o lăsă pe Qing-Jao pe picioarele ei. Nefiind adormită profund, fetița se trezi imediat și privi în jur, clipind cu încetineală. Han Fei-Tzu îi șopti ceva și

ea vârî bilețelele în mâneca mamei sale. Nu părea afectată de atingerea trupului rece al mamei – era prea devreme pentru ea să fi învățat să se înfioare la atingerea morții.

Nici pe Han Fei-Tzu nu-l afectă atingerea trupului soției sale în timp ce-și strecura propriile bilețele în mâneca ei. Pentru ce s-ar mai fi temut de moarte acum, când aceasta făcuse deja ce era mai rău?

Nimeni nu știa ce scrisese pe bilețelele lui, altfel ar fi fost cu toții îngroziți, căci scrisese „trupul meu", „spiritul meu" și „sufletul meu". În felul acesta și el avea să ardă pe rugul funerar al lui Jiang-Qing și se trimitea alături de ea oriunde s-ar fi dus.

Slujnica de taină a decedatei, Mu-Pao, coborî apoi făclia pe lemnele sacre și flăcările cuprinseseră cu iuțeală rugul. Arșița focului era insuportabilă, făcând-o pe Qing-Jao să se ascundă în spatele tatălui și să arunce din când în când câte-o privire pe după el, s-o vadă pe mama ei plecând în călătoria fără de sfârșit. Totuși, pentru Han Fei-Tzu căldura uscată care-i ofilea pielea și făcea ca mătasea mantiei sale să devină sfărâmicioasă era bine venită. Trupul soției sale nu fusese atât de uscat precum păruse; mult timp după ce hârtiile se prefăcuseră în cenușă și zburaseră spre cer purtate de fum, corpul ei continuă să sfârâie și fumul dens de tămâie ce împrejmuia rugul ca o perdea nu-l putea împiedica să simtă mirosul de carne arsă. „Asta ardem noi aici: carne, pește, un hoit, nimic. Nu pe Jiang-Qing a mea, ci doar costumul pe care l-a purtat în timpul vieții. Ceea ce a făcut ca acel trup să fie femeia pe care am iubit-o trăiește încă, *trebuie* să trăiască." Și, preț de o clipă, i se păru că poate să vadă sau să audă, sau, într-un anume fel, *să simtă* trecerea lui Jiang-Qing.

„În aer, în pământ, în foc. Sunt alături de tine."

2

ÎNTÂLNIREA

– Cel mai straniu lucru în privința oamenilor este modul cum se împerechează bărbații cu femeile. Aflați într-un permanent război unii cu alții, niciodată nu sunt dispuși să se lase în pace. S-ar părea că nu pot să priceapă ideea că bărbații și femeile sunt specii separate, cu nevoi și dorințe complet diferite, obligate să se împreuneze numai pentru a se reproduce.

– E firesc să gândești astfel. Partenerii tăi nu sunt decât niște trântori fără minte, niște anexe ale tale, lipsite de o identitate proprie.

– Noi ne cunoaștem iubiții cu o înțelegere perfectă. Oamenii inventează un iubit imaginar și așternacea mască peste chipul trupului aflat în patul lor.

– Asta e tragedia limbajului, dragă prietenă. Cei care se cunosc unii pe alții numai prin intermediul unor reprezentări simbolice sunt obligați să se imagineze unii pe alții. Și, pentru că imaginația lor este imperfectă, adeseori se înșală.

– De-aici li se trage nefericirea.

– Dar și o parte din tărie, așa mi se pare. Specia ta și a mea, fiecare din propriile motive legate de evoluție, se

împerechează cu parteneri extrem de inegali. Perechile noastre ne sunt întotdeauna fatalmente inferioare ca intelect. Oamenii se împerechează cu ființe care reprezintă o provocare pentru supremația lor. Conflictele între parteneri există nu pentru că ne sunt inferiori în privința comunicării, ci deoarece reușesc să comunice cât de cât.

Valentine Wiggin își reciti eseul, făcând ici-colo câte-o corectură. Când termină, cuvintele zăboviră în aer, deasupra terminalului computerului. Era încântată de ea însăși, pentru că îi reușise o caricatură atât de ironică și de abilă a caracterului imposibil al lui Rymus Ojman, președintele de cabinet al Congresului Stelar.

– Am definitivat încă un atac la adresa stăpânilor celor O Sută de Planete?

Fără să se întoarcă spre soțul ei, Valentine își dădu seama din tonul vocii sale ce expresie avea pe față, așa că îi răspunse printr-un zâmbet, continuând să privească înainte. După douăzeci și cinci de ani de căsnicie, se puteau vedea limpede, fără să fie nevoie să se uite unul la celălalt.

– L-am făcut pe Rymus Ojman să pară ridicol.

Jakt se aplecă în biroul strâmt, cu fața atât de aproape de a ei încât îi putea auzi respirația domoală în timp ce citea paragrafele introductive. Nu mai era așa de tânăr; efortul de a se apleca, prinzând cu mâinile cadrul ușii, îl făcuse să respire mai iute decât i-ar fi plăcut ei să audă.

Apoi vorbi, dar fața lui era atât de aproape, încât îi simțea buzele mângâindu-i obrazul, gâdilând-o la fiecare cuvânt.

– De-acum înainte, până și maică-sa are să râdă pe furiș, cu mâna la gură, ori de câte ori o să-l vadă pe bietul ticălos.

– A fost greu să scot ceva amuzant, spuse Valentine. Mă surprindeam denunțându-l iarăși și iarăși.

– Așa e mai bine.

– Da, știu. Dacă aș fi lăsat să se vadă cât sunt de ofensată, dacă l-aș fi acuzat de toate crimele sale, l-aș fi făcut să pară mai grozav și mai înspăimântător decât este, iar facțiunea Domnia Legii l-ar fi îndrăgit și mai mult, în vreme ce lașii de pe fiecare planetă și-ar fi plecat capetele și mai jos.

– Dacă se apleacă un pic mai mult, vor avea nevoie de niște covoare mai subțiri, zise Jakt.

Ea râse, dar și pentru că gâdilatul buzelor lui pe obraz devenise de nesuportat. Și, de asemenea, pentru că începuse, doar un pic, să-i atâțe niște dorințe care pur și simplu nu puteau fi satisfăcute în această călătorie. Astronava era prea mică și înghesuită, cu toată familia lor aflată la bord. Nici nu se punea problema unei adevărate intimități.

– Jakt, am ajuns aproape de jumătatea drumului. În fiecare an al vieții noastre ne-am abținut mai mult de atât.

– Am putea să punem la ușă o tăbliță cu „nu deranjați".

– Păi atunci ai putea la fel de bine să pui un afiș pe care să scrie: „Atenție! Înăuntru e un cuplu de babalâci care retrăiesc amintiri de demult".

– *Eu* nu sunt babalâc.

– Ai peste șaizeci de ani!

– Dacă bătrânul soldat mai poate să ia poziția de drepți și să salute, eu zic să-l lăsăm să-și facă marșul de paradă.

– Nici o paradă până la terminarea călătoriei! N-au mai rămas decât două săptămâni. Nu trebuie decât să stabilim contactul cu fiul vitreg al lui Ender și pe urmă revenim pe traseul spre Lusitania.

Jakt se îndepărtă de lângă ea, ieși din cadrul ușii și se îndreptă de spate pe coridor – unul dintre puținele

locuri de pe astronavă unde putea într-adevăr să facă asta. Mișcarea îi smulse un geamăt.

– Scârțâi ca o ușă veche și ruginită, remarcă Valentine.

– Las' că te-am auzit și pe tine cum făceai când te-ai ridicat de la biroul ăsta. Să știi că nu sunt singurul nătărău senil, decrepit și ca vai de lume din familia noastră.

– Pleacă de-aici și lasă-mă să transmit chestia asta!

– Când călătoresc, sunt obișnuit să am de lucru, se plânse Jakt. Pe-aici computerele se ocupă de toate cele, și nava asta n-are nici ruliu, nici tangaj.

– Ia și citește o carte!

– Să știi că mă-ngrijorezi. Munca fără pic de distracție face din Val o cotoroanță arțăgoasă.

– Fiecare minut pe care-l pierdem trăncănind aici înseamnă opt ore și jumătate în timp real.

– Timpul nostru de-aici, de pe astronavă, e tot atât de real ca timpul lor, de acolo, spuse Jakt. Câteodată parc-aș fi vrut ca prietenii lui Ender să nu fi găsit o modalitate ca nava noastră să mențină legătura cu planeta.

– Pentru asta e nevoie de o mare parte din timpul de lucru al computerelor, zise Val. Până acum, numai militarii puteau comunica cu astronavele în timpul zborurilor cu viteze apropiate de viteza luminii. Dacă prietenii lui Ender au reușit s-o pună la punct, sunt datoare față de ei s-o folosesc.

– Doar nu faci toate astea pentru că ești datoare cuiva!

Era foarte adevărat.

– Dacă scriu un eseu în fiecare oră, Jakt, înseamnă că pentru restul omenirii Demostene publică ceva numai o dată la trei săptămâni.

– Dar e imposibil să scrii câte un eseu pe oră. Mai și dormi, mai și mănânci!

– Tu vorbești, eu te-ascult. Haide, Jakt, pleacă de-aici!

– Dac-aș fi știut că salvarea unei planete de la distrugere va presupune revenirea mea la virginitate, n-aș fi fost nici o clipă de acord.

Cuvintele fuseseră rostite doar pe jumătate în glumă. Plecarea de pe Trondheim fusese o decizie grea pentru toată familia ei – chiar și pentru ea, deși știa că urma să-l revadă pe Ender. Copiii erau cu toții adulți acum sau aproape adulți; ei vedeau călătoria aceasta ca pe o aventură măreață. Viziunile lor despre viitor nu erau atât de legate de un loc anume. Nici unul nu se făcuse marinar, ca tatăl lor; toți urmau să devină erudiți sau oameni de știință, trăind aceeași viață plină de discursuri publice și meditații solitare, ca mama lor. Ei își puteau trăi viețile, în esență nemodificate, oriunde, pe orice planetă. Deși mândru de ei, Jakt era dezamăgit de faptul că avea să fie ultima verigă a lanțului unei familii care, de șaptesprezece generații, naviga pe mările de pe Trondheim. Iar acum, de dragul ei, renunțase și el la mare. Să renunțe la Trondheim era lucrul cel mai dificil pe care i l-ar fi putut cere vreodată lui Jakt, iar el spusese „da" fără nici o ezitare.

Probabil că se va întoarce într-o zi și, dacă are s-o facă, oceanele, gheața, furtunile, peștii și pășunile incredibil de verzi din timpul verii vor fi tot acolo. Dar echipajele sale nu vor mai fi, *deja* nu mai erau. Bărbații pe care-i cunoscuse mai bine decât pe copiii lui, mai bine decât pe soția lui – bărbații aceia erau deja cu cincisprezece ani mai bătrâni și, când se va întoarce, dacă se va mai întoarce, alți patruzeci de ani vor fi trecut. La vremea aceea, nepoții lor vor lucra pe ambarcațiile lui. Nu vor cunoaște numele lui Jakt. Va fi doar un proprietar de nave străin, venit din cer, nu un marinar, nu un bărbat purtând pe mâini mirosul greu și sângele gălbui de *skrika*. El nu va fi unul de-ai lor.

Așa încât, atunci când se plângea de faptul că îl ignoră, când o tachina în privința lipsei de intimitate din timpul călătoriei, în toate acestea se ascundea mai mult decât dorința zburdalnică a unui soț pe cale de a îmbătrâni. Indiferent dacă el știa sau nu că o spune, ea înțelegea adevărata semnificație a aluziilor lui: „După ce am renunțat la atâtea pentru tine, tu nu ai nimic să-mi oferi în schimb?"

Și avea dreptate – strădaniile depuse de ea erau mai mari decât ar fi fost necesar. Făcea mai multe sacrificii decât era nevoie – cerându-i totodată și lui peste măsură de mult. Nu numărul propriu-zis de eseuri subversive date publicității de către Demostene în timpul acestei călătorii avea să conteze. Important era câți oameni citeau și credeau cele scrise de ea și câți dintre ei, după aceea, gândeau și vorbeau ca inamici ai Congresului Stelar. Poate că și mai importantă era speranța ca, până la urmă, unii membri ai birocrației Congresului să ajungă să simtă un mai mare devotament față de umanitate și să destrame solidaritatea lor instituțională înnebunitoare. Cu siguranță, unii se vor schimba sub influența lucrărilor ei. Nu mulți, dar poate suficienți. Și poate că asta se va întâmpla la timp pentru a-i împiedica să distrugă planeta Lusitania.

În caz contrar, ea, Jakt și toți cei de pe Trondheim care renunțaseră la atâtea ca să-i însoțească în această călătorie vor ajunge pe Lusitania într-un moment în care nu vor mai putea decât să se întoarcă și să fugă de acolo – ca să nu fie distruși împreună cu toți locuitorii acelei planete. Nu era irațional ca Jakt să fie încordat și să dorească să petreacă mai mult timp cu ea. *Era,* în schimb, irațional ca ea să fie atât de obsedată de preocupările ei și să folosească fiecare clipă în care nu dormea pentru a scrie materiale propagandistice.

– Scrie tu anunțul ăla, iar eu am să fac tot ce-am să pot ca să nu te simți singur în această cameră.

– Femeie, îmi faci inima să se zbată ca o caracudă când își dă duhul, zise Jakt.

– Ești atât de romantic când vorbești ca un pescar! spuse Valentine. Copiii o să râdă pe săturate când o să vadă că nu te-ai putut abține să nu m-atingi în cele trei săptămâni cât ține călătoria.

– Și ei au aceleași gene ca noi. Ar trebui să ne țină pumnii să rămânem la fel de desfrânați până intrăm serios în al doilea secol de viață.

– Eu am intrat serios în al patrulea mileniu.

– Și când voi avea plăcerea să te primesc la mine în cabină, prea-bătrâna mea doamnă?

– După ce voi transmite acest eseu.

– Și când se va întâmpla asta?

– La scurt timp după ce-ai să pleci și-ai să mă lași în pace.

Cu un oftat adânc, mai degrabă teatral decât izvorât dintr-o suferință sinceră, Jakt se îndreptă lipăind pe coridorul mochetat. După câteva clipe se auzi un dangăt și strigătul de durere al lui Jakt. O durere prefăcută, firește; în prima zi a călătoriei se lovise din greșeală cu capul de o traversă metalică, dar de atunci ciocnirile sale fuseseră intenționate, de dragul efectului comic. Bineînțeles, nimeni nu râdea cu glas tare – era o tradiție în familie ca nimeni să nu râdă când Jakt se angaja într-unul dintre gagurile sale – dar, pe de altă parte, Jakt nu era genul care să simtă nevoia unor încurajări fățișe din partea celorlalți. Publicul lui cel mai bun era el însuși: un om care toată viața lui fusese marinar și conducător al altor oameni nu putea fi altfel decât un singuratic. Din câte știa Valentine, ea și copiii lor erau singurele ființe de care el își îngăduise să aibă nevoie.

Chiar și atunci nu avusese nevoie de ei într-atât încât să nu-și poată duce mai departe viața de marinar și pescar,

departe de casă zile întregi, adesea săptămâni, uneori luni în șir. La început, când se simțeau atât de însetați unul de celălalt, încât niciodată nu rămâneau satisfăcuți, Valentine a plecat cu el pe mare de vreo câteva ori. Dar, în decurs de câțiva ani, setea lăsase loc răbdării și încrederii. Cât timp era plecat, ea își vedea de munca ei de cercetare și își scria cărțile, iar când se întorcea le oferea întreaga atenție lui și copiilor.

Copiii obișnuiau să se plângă: „Am vrea ca tata să vină acasă pentru ca mama să mai iasă și ea din camera ei și să mai stea și cu noi de vorbă". „N-am fost o mamă prea bună, gândi Valentine. Numai norocul a făcut ca acești copii să fie atât de reușiți."

Eseul rămăsese în aer, deasupra terminalului. Mai avea de făcut un ultim retuș. Centră cursorul la baza textului și tastă numele sub care fuseseră publicate toate materialele ei:

„DEMOSTENE"

Era numele pe care i-l dăduse Peter, fratele ei mai mare, pe când erau copii, în urmă cu cincizeci... ba nu, cu trei mii de ani.

Simplul fapt că se gândise la Peter încă mai avea darul s-o supere, s-o facă să-și simtă sufletul înfierbântat și totodată înghețat. Peter cel crud, cel violent, cel a cărui minte fusese atât de subtilă și de periculoasă încât la trei ani o manipula pe ea, iar la douăzeci manipula o întreagă planetă. Când mai erau copii pe Pământ, în secolul al douăzeci și doilea, el a studiat scrierile politice ale marilor personalități, vii sau dispărute, nu pentru a le asimila ideile – le pricepea instantaneu – ci pentru a deprinde modul în care și le făceau cunoscute. În termeni practici, ca să învețe cum să vorbească asemenea unui adult. După ce

și-a însușit tehnica, a învățat-o și pe Valentine și a obligat-o să scrie materiale politice demagogice de proastă calitate, sub numele de „Demostene", în vreme ce el scria eseuri elevate, de om de stat, sub numele de Locke. Apoi le încredința rețelelor de computere și în câțiva ani ajunseseră în miezul celor mai importante chestiuni politice ale vremii.

Ceea ce o iritase pe Valentine atunci – și o afecta chiar și azi un pic, dat fiind că problema nu fusese lămurită înainte de moartea lui Peter – era faptul că el, mistuit de setea de putere, o silise pe ea să scrie genul de lucruri care exprimau caracterul lui, în timp ce el ajunsese să scrie despre sentimentele nobile, pacifiste, care erau ale ei prin firea lucrurilor. În vremurile acelea, numele „Demostene" păruse pentru ea o povară. Tot ceea ce a scris sub acel nume a fost o minciună și nici măcar nu a fost minciuna ei, ci a lui Peter. O minciună ascunsă într-o altă minciună.

Nu și azi. De trei mii de ani, situația se schimbase. „Am făcut ca acel nume să devină al meu. Am scris istorii și biografii care au modelat gândirea a milioane de învățați de pe cele O Sută de Planete, și au ajutat la modelarea identității a zeci de națiuni. Asta s-a ales de tine, Peter. Asta s-a ales de ceea ce ai încercat să faci din mine."

Dar acum, citind eseul pe care tocmai îl scrisese, ea își dădu seama că, deși se eliberase de sub suzeranitatea lui Peter, rămăsese în continuare învățăcelul lui. Tot ce știa despre retorică, polemică – da, despre demagogie – învățase de la el sau datorită insistențelor lui. Iar acum, cu toate că se folosea de ea într-un scop nobil, făcea apel la exact acel gen de manipulare politică pe care Peter o îndrăgea atât de mult.

Peter ajunsese până la urmă Hegemon, conducător al întregii omeniri, la șaizeci de ani de la începutul Marii Expansiuni. El fusese cel care unise toate comunitățile

gâlcevitoare ale umanității în vederea uriașului efort de trimitere a astronavelor către toate planetele pe care cândva sălășluiseră gândacii și mai departe, pentru a descoperi noi planete locuibile, până când, la moartea lui, toate cele O Sută de Planete fuseseră colonizate sau erau în curs de colonizare. Abia după alți o mie de ani, Congresul Stelar avea să reușească din nou unirea întregii semințiii omenești sub un guvern unic, dar amintirea primului hegemon adevărat – a Hegemonului – constituia nucleul poveștii care făcuse posibilă unitatea omenirii.

Dintr-un pustiu moral precum sufletul lui Peter se născuseră armonia, unitatea și pacea, în vreme ce moștenirea lui Ender, atât cât își putea aminti omenirea, consta din crime, vărsare de sânge, xenocid.

Ender, fratele mai mic al lui Valentine, omul pe care ea și familia ei mergeau să-l vadă, era cel blând, fratele pe care ea îl iubise și pe care, în primii ani ai copilăriei, încercase să-l protejeze. El era *cel bun*. Ei da, avea o înclinație spre cruzime care rivaliza cu a lui Peter, dar cel puțin avea și atâta decență încât să fie îngrozit de propria brutalitate. Îl iubise cu aceeași pasiune cu care îl urâse pe Peter; iar când Peter l-a alungat pe fratele său mai mic de pe Pământul pe care era hotărât să-l domine, Valentine a plecat împreună cu Ender, într-un gest de repudiere definitivă a hegemoniei exercitate de Peter asupra ei.

„Și iată-mă ajunsă din nou, gândi Valentine, în afacerile politice."

Rosti pe un ton aspru, cu acea voce tăioasă care-i permitea terminalului să recunoască o comandă:

– Transmite!

Deasupra eseului apăru cuvântul *transmitere*. În mod obișnuit, pe vremea când scria opere științifice, ar fi trebuit să precizeze o destinație anume pentru ca eseul să ajungă la editor pe un traseu ocolit, astfel încât să nu se

poată reface cu ușurință drumul înapoi la Valentine Wiggin. Acum însă, un prieten misterios de-ai lui Ender, care acționa sub numele conspirativ „Jane", se ocupa de toate acestea în locul ei. Jane rezolva problema dificilă a transformării unui mesaj transmis prin ansiblul unei nave, care se deplasa cu o viteză apropiată de viteza luminii, într-un mesaj ce putea fi decodificat de către un ansiblu aflat pe o planetă, unde timpul se scurgea de cinci sute de ori mai repede.

Întrucât comunicarea cu o astronavă consuma cantități uriașe din timpul ansiblului de la suprafața planetei, se folosea de regulă doar pentru transmiterea informațiilor și a instrucțiunilor legate de navigație. Singurii cărora li se permitea să transmită texte mai lungi erau înaltele oficialități militare sau din guvern. Valentine nici măcar nu încerca să înțeleagă cum de reușea Jane să obțină atât timp de ansiblu pentru transmiterea acestor texte și în același timp să împiedice pe oricine să descopere de unde proveneau documentele subversive. Ca și cum n-ar fi fost de ajuns, Jane folosea și mai mult din timpul de lucru al ansiblului pentru a-i transmite lui Valentine toate replicile la scrierile ei și pentru a-i aduce la cunoștință toate argumentele și strategiile folosite de guvern spre a-i contracara propaganda. Indiferent cine era Jane – și Valentine bănuia că în spatele acestui nume se ascundea o organizație clandestină care pătrunsese până la cele mai înalte niveluri guvernamentale – era extraordinar de capabilă. Și extraordinar de temerară. Totuși, dacă Jane era dispusă să se expună la astfel de riscuri, Valentine se simțea datoare față de ea – față de ei – să scrie atât de multe eseuri câte putea și să le facă pe cât de puternice și de periculoase era în stare.

„Dacă vorbele pot fi arme aducătoare de moarte, eu trebuie să le pun la dispoziție un arsenal."

Era însă și ea o simplă femeie; chiar și revoluționarilor li se îngăduie să aibă o viață personală, nu-i așa? Momente de bucurie – sau de plăcere, ori poate numai de *ușurare* – furate când și când. Se ridică de pe scaun, ignorând durerea provocată de mișcare după atât timp de stat pe loc, și ieși din micuțul ei birou – care, înainte ca ei să adapteze astronava după propriile nevoi, nu fusese decât un soi de debara. Se simțea un pic rușinată de nerăbdarea cu care voia să ajungă în camera unde o aștepta Jakt. Cei mai mulți dintre marii propagandiști revoluționari din istorie ar fi fost în stare să îndure măcar trei săptămâni de abstinență fizică. Sau n-ar fi fost? Se întrebă dacă cineva studiase vreodată serios această problemă.

Încă se mai gândea cum ar putea un cercetător să solicite o alocație bugetară pentru un asemenea studiu, când ajunse la compartimentul cu patru cușete pe care-l împărțeau cu Syfte și soțul ei, Lars, care o ceruse în căsătorie cu numai câteva zile înaintea plecării, de îndată ce și-a dat seama că Syfte intenționa cu adevărat să părăsească planeta Trondheim. Era greu să împarți o cabină cu niște tineri căsătoriți, și Valentine se simțea tot timpul ca un intrus. Dar nu aveau de ales. Deși această navă era un adevărat iaht de lux, cu tot confortul la care ar fi îndrăznit să spere, pur și simplu nu fusese concepută să adăpostească atâția oameni. Dar, întrucât fusese singura astronavă din apropiere de Trondheim care corespundea cât de cât exigențelor, nu avuseseră încotro.

Ro, fiica lor de douăzeci de ani, și Varsam, fiul lor în vârstă de șaisprezece ani, locuiau într-un alt compartiment, împreună cu Plikt, care fusese dintotdeauna preceptorul lor și un prieten de familie drag. Membrii echipajului și ai personalului de serviciu de pe iaht care hotărâseră să-i însoțească în această călătorie – ar fi fost nedrept să fie concediați cu toții și să fie lăsați de izbeliște pe Trondheim –

ocupau celelalte două compartimente. Puntea de comandă, bucătăria, sala de mese, salonul, dormitoarele, toate erau pline cu oameni care se străduiau din răsputeri să-și stăpânească iritarea produsă de spațiul restrâns.

În orice caz, nici unul dintre ei nu se afla acum pe coridor și Jakt apucase să lipească pe ușa lor afișul:

„CINE INTRĂ O MIERLEȘTE"

Semnase „Proprietarul". Valentine deschise ușa. Jakt stătea rezemat de perete, atât de aproape de ușă încât ea tresări speriată și scoase un mic țipăt.

– Îmi place să constat că vederea mea te poate face să țipi de plăcere.

– Ba, de surprinsă ce-am fost.

– Haide, intră, mica mea instigatoare!

– Știi, tehnic vorbind, *eu* sunt proprietarul acestei astronave.

– Ce-i al tău e și al meu. M-am însurat cu tine pentru averea ta.

Valentine intrase de-acum în compartiment și Jakt încuie ușa.

– Doar atât însemn eu pentru tine? întrebă ea. O moșie?

– O mică parcelă de teren unde pot să ar, să semăn și să recoltez, toate la momentul oportun.

Întinse brațele și ea se apropie de îmbrățișarea lui. Mâinile lui Jakt alunecară ușor în sus, pe spatele ei, și poposiră pe umeri. În îmbrățișarea lui se simțea stăpânită, dar niciodată reținută cu forța.

– E toamna târziu, spuse ea. Se apropie iarna.

– E vremea grăpatului, probabil, zise Jakt. Sau poate că a sosit timpul să ațâțăm focul și să încălzim bătrâna colibă înainte de venirea zăpezilor.

O sărută și se simțiră ca la primul lor sărut.

– Dacă astăzi mi-ai cere să mă căsătoresc din nou cu tine, aș spune „da", șopti Valentine.

– Și dacă astăzi te-aș întâlni pentru prima oară, ți-aș cere-o.

Își spuseseră aceleași cuvinte de multe, de foarte multe ori până atunci. Dar și acum zâmbiră la auzul lor, pentru că încă mai erau adevărate.

Cele două astronave aproape își încheiaseră baletul lor amplu, dansând prin spațiu în salturi uriașe și întoarceri delicate până când, în sfârșit, reușiră să intre în contact. Miro Ribeira urmărise întregul proces de pe puntea de comandă a astronavei sale, cu umerii gârboviți și cu capul sprijinit de tetiera fotoliului. Altora, această poziție li se părea incomodă. Pe Lusitania, ori de câte ori îl surprindea șezând în felul acesta, mama lui începea să-l dojenească, insistând să-i aducă o pernă ca să poată sta confortabil. Se părea că niciodată nu reușise să priceapă că numai în acea poziție, aparent incomodă, capul lui putea să rămână drept, fără nici un efort conștient din partea sa.

Îi suporta serviciile pentru că nu merita efortul de a o contrazice. Mama se mișca și gândea întotdeauna atât de repede, încât îi era aproape imposibil să încetinească pentru a-l asculta. De la accidentul cerebral pe care îl suferise când trecuse prin câmpul dezintegrator ce separa colonia umană de pădurea purcelușilor, vorbirea lui devenise insuportabil de înceată, aproape nearticulată și dificil de înțeles. Quim, fratele cel religios al lui Miro, îi spusese că ar trebui să-i fie recunoscător lui Dumnezeu fiindcă mai era cât de cât în stare să vorbească – în primele zile fusese incapabil să comunice, construindu-și mesajele literă cu literă. În unele privințe totuși articularea cuvintelor fusese preferabilă. Măcar așa, Miro rămăsese

tăcut; nu fusese nevoit să-și audă propria voce. Sunetul acela răgușit, penibil și încetineala lui chinuitoare. Cine din familia lui avea răbdare să-l asculte? Chiar și la cei care încercaseră – sora lui mai mică, Ela; prietenul și tatăl lui vitreg, Andrew Wiggin, cel care era Vorbitor în Numele Morților; și Quim, firește – se putea sesiza nerăbdarea. Aveau tendința să termine frazele în locul lui. Simțeau nevoia *să grăbească* lucrurile. Deși spuneau că doresc să discute cu el, chiar dacă efectiv stăteau și-l ascultau, el tot nu putea să vorbească liber cu ei. Nu puteau discuta despre *idei;* nu putea vorbi în fraze lungi și întortocheate pentru că, până ajungea el la sfârșit, cei care-l ascultau ar fi pierdut firul logic.

Miro ajunsese la concluzia că, asemenea computerelor, creierul uman nu putea recepționa informațiile decât la anumite viteze. La o viteză prea mică, atenția ascultătorului o ia razna și informația se pierde.

Dar nu numai atenția ascultătorului era importantă. Miro nu putea să nu recunoască faptul că era la fel de nerăbdător față de el însuși ca ei. Când se gândea la efortul imens cerut de explicarea unei idei complicate, când anticipa chinul articulării cuvintelor cu buzele, limba și maxilarele care refuzau să i se supună, când se gândea la cât de mult avea să dureze totul, de obicei se simțea prea obosit ca să mai vorbească. Mintea îi alerga departe, la fel de iute ca oricând, măcinând atâtea gânduri încât Miro ar fi vrut ca uneori creierul lui să nu mai funcționeze, să rămână *tăcut* și să-i dea pace. Dar gândurile acelea rămâneau doar ale lui, neîmpărtășite.

În afară de Jane. Cu ea putea vorbi. Jane venise la el prima oară pe terminalul de acasă, chipul ei prinzând contur pe ecran.

– Sunt o prietenă a Vorbitorului, îi spusese ea. Cred că putem face ca acest computer să fie ceva mai receptiv.

Din acel moment, Miro a descoperit că Jane era singura persoană cu care putea vorbi cu ușurință. Unul dintre motive îl constituia răbdarea ei infinită. Niciodată nu se repezea să-i termine propozițiile. Era în stare să aștepte până când le ducea la capăt el însuși, fără să-l facă să se simtă mânat de la spate sau să aibă impresia că o plictisește.

Poate că și mai important era faptul că nu trebuia să formuleze cuvintele în întregime pentru ea, așa cum o făcea pentru ceilalți ascultători umani. Andrew îi dăruise un terminal personal – un mic transmițător-receptor computerizat, încastrat într-un rubin, la fel ca acela pe care Andrew îl purta la ureche. Din acea poziție favorabilă, folosind senzorii rubinului, Jane detecta orice sunet pe care-l producea el, orice mișcare a mușchilor capului. Nu era nevoie ca el să *termine* fiecare sunet. Trebuia doar să-l înceapă, pentru ca ea să-l și înțeleagă. Prin urmare, avea voie să fie leneș sau să vorbească mai repede și să fie înțeles.

Și, de asemenea, putea să vorbească în liniște, să subvocalizeze – nu trebuia să folosească vocea aceea penibilă, lătrătoare, urlătoare, care era tot ce mai reușea să producă gâtul lui. Așa se făcea că, atunci când discuta cu Jane, vorbea repede, firesc, fără să i se aducă aminte că era un infirm. Cu Jane se simțea el însuși.

Acum se afla pe puntea de comandă a navei transportoare care, cu doar câteva luni în urmă, îl adusese pe Vorbitorul în Numele Morților pe Lusitania. Întâlnirea cu nava lui Valentine îl îngrozea. Dacă și-ar fi putut închipui un alt loc în care să meargă, s-ar fi dus acolo – nu ținea deloc să se întâlnească cu sora lui Andrew, Valentine, sau cu altcineva. Dacă ar fi putut să rămână pentru totdeauna singur în această navă, să vorbească numai cu Jane, ar fi fost mulțumit.

Ba nu, n-ar fi fost. Niciodată n-avea să mai fie mulțumit.

Cel puțin această Valentine și familia ei vor fi ceva nou. Pe Lusitania îi cunoștea pe toți sau măcar pe toți cei pe care-i prețuia – întreaga comunitate științifică de acolo, oamenii implicați în educație și cunoaștere. Îi știa pe toți atât de bine, încât nu putea să nu le observe mila, durerea și frustrarea provocate de ceea ce se alesese de el. Când îl priveau, nu vedeau decât diferența dintre ceea ce fusese înainte și ceea ce era acum. Nu puteau să vadă decât răul.

Exista o posibilitate ca acești nou-veniți – Valentine și familia ei – să fie în stare să se uite la el și să vadă altceva.

Totuși, chiar și asta era improbabil. Străinii aveau să se uite la el și să vadă mai puțin, nu mai mult, decât cei care-l cunoscuseră înainte de a deveni un infirm. Mama, Andrew, Ela, Ouanda și toți ceilalți măcar știau că are și el o minte, știau că e capabil să înțeleagă idei. „Ce-o să creadă nou-veniții când o să mă vadă? O să vadă un trup gârbovit și deja atrofiat, mersul târșâit, o să mă vadă folosindu-mi mâinile ca pe niște gheare, strângând lingura ca un copil de trei ani, o să-mi audă vocea răgușită, doar pe jumătate inteligibilă, și-o să presupună, *o să știe* că un asemenea individ nu poate să priceapă ceva complicat sau dificil.

De ce am venit?

N-am venit. Am plecat. N-am venit aici, ca să-i întâlnesc pe acești oameni. Am plecat de acolo. Am șters-o. N-am făcut altceva decât să mă înșel singur. M-am gândit să plec într-o călătorie de treizeci de ani, dar numai lor li se va părea că va trece atât. Din punctul meu de vedere, eu nu voi fi fost plecat decât o săptămână și jumătate. Un interval de timp ca și inexistent. Și deja răgazul meu de solitudine s-a terminat. Timpul în care am fost singur cu Jane, care mă ascultă de parcă încă aș fi o ființă omenească, s-a scurs."

Aproape. Aproape că rosti cuvintele care ar fi anulat contactul. Ar fi putut să fure astronava lui Andrew și să pornească într-o călătorie veșnică, în care n-ar mai fi fost nevoit să dea ochii cu nici o altă ființă.

Numai că hotărârea pentru un gest atât de nihilist nu se afla în el, nu încă. S-ar putea să mai existe ceva de făcut pentru care să merite să-și ducă mai departe viața în acest trup. Ceva care ar putea să înceapă o dată cu întâlnirea cu sora lui Andrew.

Navele se alăturaseră acum, cordoanele ombilicale șerpuiau și căutau, bâjbâind, până când s-au întâlnit. Miro urmărea operațiunea pe monitoare și asculta rapoartele computerelor despre fiecare legătură reușită. Navele se uneau în toate felurile posibile, astfel încât să se poată înapoia pe Lusitania într-un tandem perfect. Toate resursele urmau să fie împărțite. Deoarece nava lui Miro era un transportor de mărfuri, nu putea lua la bord decât câțiva oameni, dar putea lua o parte din rezervele vitale de pe cealaltă navă; împreună, computerele celor două nave calculau starea de echilibru perfect.

De îndată ce au stabilit încărcăturile, au trecut la determinarea cu precizie a accelerațiilor pe care trebuia să le dezvolte fiecare navă în parte pentru ca ambele să ajungă la viteza luminii exact în același timp. Era o negociere extrem de delicată și de complicată între două computere care trebuiau să știe aproape la perfecție ce anume transportau navele lor și ce posibilități aveau. Operațiunea s-a încheiat înainte ca tubul de trecere între nave să fie în întregime conectat.

Miro auzi târșâitul picioarelor în tub. Își întoarse fotoliul – încet, pentru că așa făcea el totul – și o văzu apropiindu-se. Aplecată de spate, dar nu prea mult, pentru că nu era chiar atât de înaltă. Părul – în cea mai mare parte alb, cu câteva șuvițe brun-cenușii, ca blana de șoarece.

Când își îndreptă spatele, el se uită la fața ei și o cântări din priviri. Vârstnică, dar nu bătrână. Dacă o încerca vreo neliniște în privința acestei întâlniri, nu lăsa să se vadă. Pe de altă parte însă, din cele aflate despre ea de la Andrew și Jane, avusese de-a face cu o mulțime de oameni mult mai înspăimântători decât un biet infirm de douăzeci de ani.

– Miro? întrebă ea.

– Cine altul?

Avu nevoie doar de o clipită pentru a prelucra sunetele stranii ieșite din gura lui și pentru a recunoaște cuvintele. Miro se obișnuise de-acum cu pauza aceea, dar încă o detesta.

– Eu sunt Valentine, zise ea.

– Știu.

Cu răspunsurile sale laconice nu înlesnea câtuși de puțin dialogul, dar ce altceva ar mai fi fost de spus? Nu era chiar o întâlnire între doi șefi de state care dezbăteau o listă de decizii vitale. Dar trebuia să se străduiască puțin, măcar pentru a nu părea ostil.

– Numele tău, Miro... Înseamnă „mă uit", nu-i așa?

– „Mă uit îndeaproape." Poate „sunt atent".

– Nu-i chiar așa de greu să te înțeleagă cineva.

Francheța cu care Valentine abordase problema îl surprinse.

– Cred că accentul tău portughez îmi va da mai mult de furcă decât accidentul cerebral.

Preț de o clipă, simți că în loc de inimă avea un ciocan – doar Andrew mai vorbea cu atâta franchețe despre situația lui. Dar, în fond, era sora lui Andrew, nu? Ar fi trebuit să se aștepte să fie atât de deschisă.

– Sau preferi să ne prefacem că nu există o barieră între tine și ceilalți oameni?

Aparent, sesizase starea lui de șoc. Aceasta dispăru însă, și acum îi trecu prin minte că probabil n-ar trebui

să fie supărat, dimpotrivă, ar trebui să se bucure că nu vor fi nevoiți să evite problema. Cu toate acestea, era supărat și avu nevoie de o clipă ca să-și dea seama de ce.

– Accidentul meu cerebral nu e problema *ta*, spuse el.

– Dacă din cauza asta mi-e greu să te-nțeleg, atunci e o problemă cu care va trebui să mă descurc. Nu e cazul să faci deja pe țeposul cu mine, tinere. Abia am început să te deranjez, iar tu abia ai început să mă deranjezi. Nu te agita atât doar pentru că s-a întâmplat să pomenesc de problema ta cu creierul ca fiind oarecum și problema *mea*. N-am nici un chef să-mi aleg fiecare cuvânt de teamă să nu jignesc un tânăr hipersensibil, care crede că întreaga lume se învârtește în jurul dezamăgirilor sale.

Faptul că deja îl judecase, și cu atâta asprime, îl înfurie pe Miro. Era nedrept și nu se potrivea deloc cu felul cum ar fi trebuit să se poarte autorul „ierarhiei" lui Demostene.

– Nu cred că întreaga lume se învârtește în jurul dezamăgirilor mele! Dar să nu-ți închipui că poți să vii pe nava mea și să-ncepi să faci pe șefa!

Asta îl iritase, nu cuvintele ei. Avea dreptate – cuvintele ei nu însemnau nimic. Era vorba de atitudinea ei, încrederea ei desăvârșită în sine. Nu era obișnuit ca oamenii să se uite la el fără ca pe fețele lor să se citească groaza sau mila.

Valentine se așeză în fotoliul de lângă el. Miro se întoarse cu fața la ea. La rândul ei, femeia nu-și feri privirea. Mai mult, începu să-l cerceteze, din creștet până în tălpi, uitându-se la el cu o privire calmă.

– Mi-a spus că ești tare. Mi-a spus că ai fost mutilat, dar nu distrus.

– Chiar trebuie să fii doctorul meu?

– Dar tu, chiar trebuie să fii dușmanul meu?

– Ar trebui? întrebă Miro.

– Nu mai mult decât ar trebui ca eu să-ţi fiu doctor. Andrew nu a pus la cale întâlnirea noastră pentru ca eu să te vindec. Ne-a determinat să ne întâlnim pentru ca tu să *mă* ajuţi. Dacă nu ai de gând, perfect. Dacă ai de gând, perfect. Vreau doar să lămurim câteva lucruri. Îmi petrec fiecare ceas de veghe scriind propagandă subversivă pentru a încerca să aţâţ opinia publică de pe cele O Sută de Planete şi din colonii. Încerc să-i ridic pe oameni împotriva flotei trimise de Congresul Stelar pentru cucerirea Lusitaniei. Planeta *ta*, nu a mea, dacă-mi îngădui această precizare.

– Fratele tău e acolo.

Nu era dispus s-o lase să se împăuneze cu altruismul ei desăvârşit.

– Da, amândoi avem acolo membri ai familiei şi amândoi suntem preocupaţi de salvarea acestor *pequeninos*. Şi mai ştim amândoi că Ender a dus Matca pe planeta voastră, aşadar, dacă totuşi Congresul va ajunge să-şi facă mendrele, vor fi distruse două specii străine. Miza este foarte mare, iar eu deja fac tot ce-mi stă în puteri ca să opresc flota. Dacă petrecându-mi câteva ore în compania ta mă ajută s-o fac mai bine, merită să renunţ la o parte din timpul dedicat scrisului pentru a discuta cu tine. Dar n-am nici un chef să-mi irosesc timpul făcându-mi griji dacă am să te jignesc sau nu. Deci, dacă ai de gând să-mi fii adversar, n-ai decât să rămâi aici singur, iar eu am să mă întorc la munca mea.

– Andrew a spus că eşti cea mai bună fiinţă pe care o cunoaşte.

– A ajuns la concluzia asta înainte să mă vadă făcând din cei trei copii barbari nişte adulţi. Înţeleg că mama ta are şase.

– Exact.

– Iar tu eşti cel mai mare.

– Da.

– Păcat. Întotdeauna părinții fac greșelile cele mai grave cu copiii cei mai mari. Atunci știu cel mai puțin și le pasă cel mai mult, deci e foarte probabil să se înșele, după cum e și mai probabil să susțină că au dreptate.

Lui Miro nu-i plăcea s-o audă pe femeia aceasta grăbindu-se să tragă concluzii despre mama lui.

– Nu seamănă deloc cu tine.

– Firește că nu. Ei, te-ai hotărât? îl întrebă Valentine, aplecându-se puțin spre el.

– În ce privință?

– Lucrăm împreună sau te-ai deconectat degeaba de la istoria omenirii timp de treizeci de ani?

– Ce vrei de la mine?

– Povești, bineînțeles. Faptele le pot obține de la computere.

– Povești despre ce?

– Despre tine. Despre purcelușii. Despre tine *și* purcelușii. La urma urmelor, toată istoria asta cu Flota Lusitania a început cu tine și cu purcelușii. Pentru că tu ai intervenit în treburile lor...

– I-am ajutat!

– Oh, să-nțeleg cumva că iarăși am folosit un cuvânt anapoda?

Miro se uită la ea cu severitate. Dar, chiar în timp ce o privea fix, știa că ea avea dreptate – era excesiv de sensibil. Cuvântul „intervenit", folosit într-un context științific, avea o semnificație aproape neutră. Nu însemna decât că introdusese o schimbare într-o cultură pe care o studia. Și dacă avea într-adevăr o conotație negativă, ea se referea la faptul că-și pierduse perspectiva științifică: încetase să-i mai studieze pe *pequeninos* și începuse să-i trateze ca pe niște prieteni. De acest fapt era în mod cert vinovat. Nu, nu vinovat – era *mândru* că făcuse o astfel de tranziție.

– Continuă, spuse el.

– Totul a început pentru că tu ai încălcat legea, iar purcelușii au început să cultive amarant[1].

– Nu-l mai cultivă.

– Da, și nu e și asta o ironie a sorții? Virusul descolada a reușit să distrugă toate varietățile amarantacee pe care sora ta le-a dezvoltat pentru ei. Așa că amestecul vostru a fost zadarnic.

– Ba n-a fost, obiectă Miro. Purcelușii învață.

– Da, știu. Mai exact, *aleg*. Ce să învețe, ce să facă. Tu le-ai adus libertatea. Sunt întru totul de acord cu decizia ta. Dar misiunea mea este să scriu despre tine pentru oamenii aflați pe cele O Sută de Planete și în colonii, și nu e absolut obligatoriu ca ei să înțeleagă la fel lucrurile. Deci, trebuie să-mi povestești cum și de ce ai încălcat legea și ai intervenit în viața purcelușilor, și de ce guvernul și poporul de pe Lusitania preferă să se răzvrătească împotriva Congresului decât să te extrădeze pentru a fi judecat și pedepsit.

– Andrew ți-a spus deja povestea asta.

– Iar eu am scris despre ea, în termeni generali. Acum am nevoie de aspectele personale. Vreau să fiu în măsură să-i conving pe ceilalți să-i trateze pe acești așa-ziși purceluși ca pe niște ființe umane. La fel și pe tine. Trebuie să-i fac să te cunoască în calitate de individ. Dacă e posibil, ar fi drăguț să-i determin să te placă. Atunci, toți ar putea să vadă ce este de fapt Flota Lusitania: o monstruoasă reacție exagerată la o amenințare care n-a existat niciodată.

– Flota înseamnă xenocid.

– Propaganda mea afirmă exact același lucru, spuse Valentine.

---

[1] Plantă erbacee cu inflorescență în formă de spic, cu flori mici, purpurii, galbene sau albe, cu frunze și semințe comestibile (n. tr.).

Nu putea suporta încrederea ei în sine. Nu putea suporta credința ei nestrămutată în propria persoană. Trebuia s-o contrazică și nu putea s-o facă decât avansând idei la care nu reflectase încă suficient. Idei care în mintea lui erau doar niște îndoieli pe jumătate formulate.

– În același timp, flota are și un rol de autoapărare.

Replica lui provocă efectul dorit: îi întrerupse predica și chiar o făcu să ridice întrebătoare sprâncenele. Necazul era că acum trebuia să explice ce anume dorise să spună.

– Descolada, începu el. Este cea mai periculoasă formă de viață de pretutindeni.

– Răspunsul este carantina, nu trimiterea unei flote echipate cu Dispozitivul D.M.[1], având capacitatea de a transforma Lusitania și tot ce se află pe ea în pulbere interstelară microscopică.

– Ești chiar atât de sigură că ai dreptate?

– Sunt sigură că nu e în regulă nici măcar să se gândească la nimicirea unei specii înzestrate cu simțuri.

– Purcelușii nu pot trăi fără descolada, și, dacă virusul se răspândește pe o altă planetă, va distruge tot ce înseamnă viață. Așa va face.

Era o plăcere să vezi că Valentine putea să se arate consternată.

– Eu credeam că virusul e ținut sub control. Bunicii tăi au găsit o modalitate de a-l neutraliza, de a-l menține latent în oameni.

– Descolada se adaptează, replică Miro. Jane mi-a spus că deja s-a transformat de două ori. Mama și sora mea, Ela, se ocupă de asta – încearcă să țină pasul cu descolada. Se pare chiar că descolada o face în mod deliberat. Inteligent. Găsește strategii, ocolește substanțele

---

[1] Dispozitivul de Dezagregare Moleculară (n. tr.).

chimice pe care le folosim ca s-o izolăm și s-o împiedicăm să mai omoare oameni. Pătrunde în cerealele de origine terestră, de care oamenii au nevoie pentru a supraviețui pe Lusitania. Acum sunt nevoiți să le stropească. Ce s-ar întâmpla dacă descolada ar găsi o cale să ocolească toate barierele ridicate de noi?

Valentine rămase tăcută de data asta, fără să poată da un răspuns abil. Nu abordase întrebarea direct – nimeni n-o făcuse, cu excepția lui Miro.

– Nici măcar nu i-am spus asta lui Jane, continuă Miro. Dar dacă Flota are dreptate? Dacă singura cale de a salva omenirea este de a distruge acum Lusitania?

– Nu, zise Valentine. Asta nu are nimic de a face cu scopurile pentru care Congresul a trimis flota. Toate motivele lor sunt legate de politica interplanetară, de dorința de a demonstra coloniilor cine e șeful. Sunt generate de o birocrație scăpată de sub control și o castă militară care...

– Ascultă-mă! o întrerupse Miro. Dacă tot ai spus că vrei să-mi auzi poveștile, ascult-o pe asta: Nu contează ce motive au. Contează numai întrebarea – chiar *trebuie* să distrugă Lusitania?

– Ce fel de individ ești tu? întrebă Valentine.

Miro putu sesiza în vocea ei atât admirația, cât și sila.

– Tu ești filozoful moralist, zise el, așa că *tu* să-mi dai răspunsul. Se cade să-i iubim atât de mult de *pequeninos*, încât să îngăduim ca virusul pe care-l poartă să distrugă întreaga omenire?

– Bineînțeles că nu. Trebuie doar să găsim o modalitate de a neutraliza virusul.

– Și dacă nu reușim?

– Atunci instituim carantina pe Lusitania. Chiar dacă toate ființele omenești de pe planetă mor – familia mea și a ta – tot nu-i distrugem pe *pequeninos*.

– Serios? întrebă Miro. Și cum rămâne cu Matca?

– Ender mi-a spus că se restabilește, dar...

– Conține în ea o întreagă societate industrializată. Va ajunge să construiască astronave și să părăsească planeta.

– Doar nu va lua descolada cu ea!

– N-are încotro. Descolada e deja în ea. E *în mine!*

Acesta a fost momentul în care într-adevăr a lovit-o. În ochii ei putu să deslușească teama!

– Va ajunge și în tine, nici o grijă! Chiar dacă acum dai fuga la nava ta și încetezi contactul cu mine, încercând să te izolezi de infecție, de îndată ce vei ajunge pe Lusitania, descolada va pătrunde în tine, în soțul tău și în copiii tăi. Veți fi nevoiți să ingerați substanțe chimice o dată cu hrana și apa, în fiecare zi a vieții voastre. Și nu veți mai putea pleca nicicând de pe Lusitania, căci ar însemna să purtați cu voi moartea și distrugerea.

– Cred că știam că asta e o posibilitate, spuse Valentine.

– Când ați plecat, era într-adevăr doar o posibilitate. Ne gândeam că în curând vom reuși să controlăm strict virusul. Acum nimeni nu mai e sigur dacă va putea fi vreodată ținut sub control, ceea ce înseamnă că, o dată ce ați ajuns acolo, nu veți mai putea părăsi nicicând Lusitania.

– Sper că o să ne placă clima!

Miro îi scrută fața, felul în care ea prelucra informațiile primite. Teama inițială dispăruse. Redevenise ea însăși: gândea.

– Uite care-i părerea mea, reluă Miro. Eu cred că indiferent cât de îngrozitor ar fi Congresul, indiferent cât de abjecte i-ar fi planurile, flota ar putea să reprezinte salvarea omenirii.

Valentine răspunse cu precauție, căutându-și cuvintele. Miro constată cu bucurie faptul că ea nu dădea nici o replică fără să gândească. Era capabilă să învețe.

– Înțeleg că, dacă evenimentele converg spre o singură cale posibilă, s-ar putea să vină o vreme când... dar este extrem de improbabil. Întâi de toate, cunoscând toate acestea, este greu de crezut că Matca va construi astronave care să ducă descolada aiurea.

– O *cunoști?* întrebă Miro pe un ton imperativ. O *înțelegi?*

– Chiar dacă ar face o asemenea imprudență, mama și sora ta se ocupă de asta, nu? Când vom ajunge pe Lusitania – în momentul când *Flota* va ajunge pe Lusitania – s-ar putea ca ele să fi găsit deja o modalitate de a ține sub control descolada o dată pentru totdeauna.

– Și dacă o vor găsi, zise Miro, crezi că ar trebui s-o pună în practică?

– De ce nu?

– Cum ar putea să distrugă *toți* virușii descolada? Virusul este parte integrantă din ciclul de viață *pequenino*. Când forma corporală *pequenino* moare, virusul descolada este cel care catalizează transformarea în copac, adică în ceea ce purcelușii numesc a treia viață – și numai în această a treia viață masculii *pequenino* pot fecunda femelele. Dacă virusul dispare, trecerea în cea de-a treia viață devine imposibilă, iar generația actuală de purceluși va fi ultima.

– Ceea ce nu înseamnă că va fi imposibil, ci doar mai greu. Mama și sora ta vor trebui să găsească o modalitate de a neutraliza descolada în ființele omenești și în cerealele pe care trebuie să le consumăm, fără să-i anuleze capacitatea de a controla trecerea la faza de maturitate a purcelușilor.

– Și au la dispoziție mai puțin de cincisprezece ani pentru asta, spuse Miro. Puțin probabil.

– Dar nu imposibil.

– Da. Există o șansă. Și, bizuindu-te pe această șansă, vrei să te descotorosești de Flotă?

– Flota a fost trimisă să distrugă Lusitania indiferent dacă dobândim sau nu controlul asupra virusului.

– Iar eu îți repet: motivele celor care au trimis-o sunt irelevante. Indiferent de motiv, distrugerea Lusitaniei poate reprezenta singura protecție sigură pentru tot restul omenirii.

– Iar eu îți spun că te-nșeli.

– Tu ești Demostene, nu? Andrew așa mi-a spus.

– Da.

– Deci, tu ai conceput Ierarhizarea Străinilor. Utlaning sunt străinii de pe planeta noastră. Framling sunt străinii care aparțin speciei noastre, dar de pe altă planetă. Ramen sunt străinii dintr-o altă specie, dar capabili să comunice cu noi, capabili să coexiste cu omenirea. Ultimii sunt varelse – și ce sunt aceștia?

– *Pequeninos* nu sunt varelse, nici Matca.

– Dar descolada este. Varelse. O formă de viață străină care este capabilă să distrugă întreaga omenire...

– Doar dacă n-o vom putea îmblânzi...

– ... o specie străină cu care ne este imposibil să comunicăm și alături de care nu putem trăi. Tu ești aceea care a afirmat că într-o astfel de situație războiul este inevitabil. Dacă o specie străină pare hotărâtă să ne distrugă și nu putem comunica sub nici o formă cu ea, dacă n-o putem înțelege, dacă nu există nici o *posibilitate* s-o abatem în mod pașnic de la scopurile ei, atunci orice acțiune întreprindem pentru a ne salva este justificată, inclusiv distrugerea completă a celeilalte specii.

– Așa este.

– Dar ce se întâmplă dacă *trebuie* să distrugem descolada și totuși n-o putem distruge fără să-i ucidem în același timp pe oameni, pe Matcă și pe purcelușii de pe Lusitania?

Spre surprinderea lui Miro, ochii lui Valentine erau scăldați în lacrimi.

– Iată ce ai ajuns...

Miro era derutat:

– Când s-a transformat această conversație într-o discuție despre *mine*?

– Te-ai gândit atât timp, ai văzut toate posibilitățile pentru viitor – cele bune și cele rele în aceeași măsură – dar singura în care ești dispus să crezi este viitorul imaginar pe care ți l-ai ales drept fundament pentru toate judecățile tale morale, este singurul viitor în care tot ceea ce eu și cu tine am iubit vreodată, toate speranțele noastre vor fi distruse.

– N-am spus că *mi-ar plăcea* acest viitor, se apără Miro.

– Nici eu n-am spus că ți-ar plăcea. Am spus că e viitorul pentru care te pregătești. Dar eu nu vreau. Eu prefer să trăiesc într-un univers care mai păstrează o urmă de speranță. Prefer să trăiesc într-un univers în care mama și sora ta vor găsi o posibilitate de a ține descolada sub control, un univers în care Congresul poate fi reformat sau înlocuit, un univers în care să nu existe nici puterea, nici dorința de a distruge o întreagă specie.

– Și dacă te-nșeli?

– Tot îmi va rămâne timp din belșug să disper înainte de a muri. Dar tu... tu chiar cauți orice prilej de disperare? Andrew mi-a spus că ai fost un bărbat chipeș – să știi că încă mai ești – și că invaliditatea fizică pe care-ai căpătat-o te-a rănit profund. Dar alții au pierdut mult mai mult decât tine, fără să îmbrățișeze o viziune atât de pesimistă asupra lumii.

– Ăsta e rezultatul analizei tale în ceea ce mă privește? întrebă Miro. Nu ne cunoaștem decât de o jumătate de oră și pretinzi că înțelegi totul despre mine?

– Știu doar că e cea mai deprimantă conversație pe care am avut-o în viața mea.

– Așadar, presupui că de vină e infirmitatea mea. Ei bine, dă-mi voie să-ți spun ceva, Valentine Wiggin! Și eu sper aceleași lucruri ca și tine. Sper chiar ca într-o bună zi să redevin stăpân pe trupul meu. Dacă mi-ar lipsi speranța, aș fi un om *mort*. Lucrurile pe care tocmai ți le-am spus nu sunt izvorâte din disperare. Le-am spus pentru că sunt *posibile*. Și tocmai pentru că sunt posibile trebuie să reflectăm la ele, astfel ca mai târziu să nu ne surprindă. Trebuie să ne gândim la ele pentru ca, în cazul în care se va întâmpla ireparabilul, să știm deja cum să trăim în acel univers.

Valentine părea să-l studieze; îi simțea privirea plimbându-i-se pe trup, ceva aproape palpabil, o furnicătură ușoară sub piele, în creierul lui.

– Da, spuse ea.

– Da, ce?

– Da, eu și soțul meu ne vom muta aici și vom rămâne pe nava ta.

Se ridică de pe scaun și porni spre coridorul care dădea în tubul de legătură.

– Cum de-ai luat hotărârea asta?

– Pe nava noastră e prea mare aglomerație. Și pentru că, fără doar și poate, merită să stau de vorbă cu tine. *Nu numai* ca să adun materiale pentru eseurile pe care trebuie să le scriu.

– Aha, deci am trecut testul tău?

– Da, l-ai trecut, răspunse ea. Dar eu l-am trecut pe-al tău?

– Eu nu te-am testat.

– Ei, pe naiba, râse ea. Dar, pentru eventualitatea în care n-ai băgat de seamă, am să-ți răspund eu: l-am trecut. Altfel nu mi-ai fi spus toate lucrurile pe care mi le-ai spus.

Și plecă. Îi auzi pașii de-a lungul coridorului, apoi computerul îi raportă că traversase tubul de legătură dintre nave.

Deja îi simțea lipsa.

Da, ea avea dreptate. Trecuse într-adevăr de testul lui. Îl ascultase așa cum nimeni n-o mai făcuse – fără nerăbdare, fără să-i termine frazele, fără să-și abată privirea de la el. Iar el îi vorbise, nu cu grija de a pronunța corect, ci cu o mare emoție. Cu siguranță, o bună parte din vorbele lui trebuie să fi fost aproape neinteligibile. Și totuși, ea îl ascultase cu atâta atenție și atât de bine, încât îi înțelesese toate argumentele; nici măcar o singură dată nu-i ceruse să repete ceva. Putea să discute cu această femeie la fel de firesc cum vorbise cu toată lumea înainte de a suferi accidentul cerebral. Da, era încăpățânată, autoritară și grăbită să tragă concluzii, dar putea la fel de bine să asculte o opinie contrară, să se răzgândească atunci când era nevoie. Știa să asculte, și el reușea să vorbească. Poate că în prezența ei avea să fie totuși Miro.

3

MÂINI CURATE

– Lucrul cel mai neplăcut în privința ființelor umane este că nu se metamorfozează. Indivizii din specia mea și a ta se nasc sub formă de larve, dar, înainte de a se reproduce, se transformă în ceva superior. Oamenii rămân larve toată viața lor.

– Ființele umane se metamorfozează totuși. Ele își schimbă identitatea în permanență. Cu toate acestea, fiecare nouă identitate se dezvoltă cu iluzia că s-ar afla tot timpul în posesia trupului pe care tocmai l-a cucerit.

– Astfel de modificări sunt superficiale. Natura organismului rămâne aceeași. Oamenii sunt foarte mândri de schimbările lor, dar fiecare transformare imaginară se dovedește a fi un nou sistem de pretexte pentru a se comporta exact așa cum s-a purtat dintotdeauna individul respectiv.

– Ești prea diferită de oameni, ca să-i poți înțelege vreodată.

– Ești prea asemănător cu oamenii, ca să fii în stare vreodată să-i vezi așa cum sunt.

Zeii i-au vorbit pentru prima oară lui Han Qing-Jao când avea șapte ani. O vreme, nu și-a dat seama că auzea vocea unui zeu. Tot ce știa era că avea mâinile murdare, acoperite cu o mâzgă scârboasă, invizibilă, și că trebuia să le curețe.

La început, o simplă spălare era de ajuns și se simțea mai bine câteva zile în șir. Dar, o dată cu trecerea timpului, senzația de murdărie revenea de fiecare dată tot mai repede și trebuia să se frece din ce în ce mai mult pentru a îndepărta mizeria, până când a ajuns să se spele de câteva ori pe zi, folosind o perie aspră cu care-și curăța mâinile până începeau să sângereze. Abia când durerea devenea insuportabilă se simțea într-adevăr curată, și atunci doar pentru câteva ore.

N-a spus nimănui nimic; știa din instinct că murdăria de pe mâinile ei trebuia ascunsă ca o taină. Toată lumea aflase că spălatul pe mâini era unul dintre primele semne care dădeau de veste că zeii îi vorbeau unui copil, și majoritatea părinților de pe planeta Căii își urmăreau copiii cu speranța că vor observa o preocupare excesivă pentru curățenie. Dar ceea ce nu înțelegeau acești oameni era teribila cunoaștere de sine care ducea la spălat: primul mesaj primit de la zei era despre murdăria infectă a celui cu care vorbeau. Qing-Jao a ascuns faptul că se spăla pe mâini nu pentru că i-ar fi fost rușine că zeii vorbeau cu ea, ci pentru că toți cei din jur ar fi aflat cât de netrebnică era și ar fi disprețuit-o.

Zeii i-au fost complici. I-au îngăduit să ascundă urmele frecatului sălbatic al palmelor. Atunci când avea mâinile grav rănite, le putea strânge pumn sau le putea ascunde în faldurile fustei, sau și le ținea cu smerenie în poală și nimeni nu băga de seamă. Nu vedeau decât o fetiță foarte bine crescută.

Dacă mama ei ar mai fi trăit, secretul lui Qing-Jao ar fi fost descoperit mult mai repede. Așa însă, au trecut câteva luni până când unul dintre servitori a observat. Mu-Pao, slujnica cea bătrână și grasă, a remarcat din întâmplare o pată de sânge pe mica față de masă de pe măsuța pentru micul dejun a lui Qing-Jao. Mu-Pao a înțeles din prima clipă – doar se știa prea bine că mâinile sângerânde erau unul dintre semnele timpurii ale atenției zeilor. Acesta era și motivul pentru care mulți părinți ambițioși își sileau câte un copil deosebit de promițător să se spele și iarăși să se spele. Pretutindeni pe planeta Căii, spălatul ostentativ al mâinilor se chema „atragerea zeilor".

Imediat, Mu-Pao s-a dus la tatăl lui Qing-Jao, nobilul Han Fei-Tzu, despre care se zvonea că ar fi cel mai mare dintre Vorbitorii cu Zeii, unul dintre cei atât de puternici în ochii nemuritorilor, încât se putea întâlni cu framlingii – ființele de pe alte planete – fără să trădeze nici o clipă vocile zeilor dinăuntrul său, păstrând astfel secretul divin al planetei Căii. El avea să fie bucuros la auzul veștii, iar Mu-Pao avea să fie venerată ca primul om care văzuse semnele zeilor la Qing-Jao.

După un ceas, Han Fei-Tzu a chemat-o pe copila sa iubită, Qing-Jao, și au plecat împreună, într-o lectică, la templul de la Rockfall. Lui Qing-Jao nu-i plăcea să călătorească într-un astfel de scaun umblător, căci îi compătimea pe cei care trebuia să-l poarte în spinare.

– Să știi că nu suferă, i-a explicat tatăl ei. Se simt profund onorați. Este una dintre căile prin care își arată veneratia față de zei: când un Vorbitor cu Zeii merge la templu, o face pe umerii celor credincioși Căii.

– Dar eu sunt tot mai mare în fiecare zi, a răspuns Qing-Jao.

– Când ai să te faci prea mare, ori ai să mergi pe jos, ori ai să călătorești cu propria lectică, i-a spus tatăl ei. (Nu

era nevoie să-i explice că va avea propria lectică numai dacă va deveni și ea Vorbitoare cu Zeii.) Iar noi încercăm să ne arătăm umilința rămânând foarte slabi și ușori, astfel încât să nu fim o povară prea grea pentru oameni.

Era o glumă, firește, căci, deși nu era uriașă, burta tatei avea dimensiuni generoase. Dar gluma ascundea o lecție adevărată: Vorbitorii cu Zeii nu trebuie să fie niciodată o povară pentru oamenii de rând care cred în Cale. Oamenii trebuie să fie întotdeauna recunoscători, niciodată plini de resentimente pentru că, dintre toate planetele, zeii o aleseseră pe a lor pentru a-și face auzite glasurile.

Acum însă, Qing-Jao era mai preocupată de supliciul care o aștepta. Știa că era dusă acolo pentru a fi supusă încercării.

– Mulți copii sunt învățați să pretindă că zeii le vorbesc, i-a explicat Han Fei-Tzu. Trebuie să aflăm dacă zeii te-au ales cu adevărat.

– Aș vrea să nu mă aleagă, a spus Qing-Jao.

– Vei dori asta și mai mult în timpul încercării, i-a spus el cu o voce încărcată de milă, care o înfricoșă și mai mult pe Qing-Jao. Cei din jur nu ne văd decât puterile și privilegiile, și ne invidiază pentru ele. Ei nu cunosc suferințele uriașe ale celor care aud vocile zeilor. Dacă zeii îți vorbesc cu adevărat, draga mea Qing-Jao, vei învăța să suporți suferința așa cum jadul îndură dalta cioplitorului și pânza aspră a șlefuitorului. Te va face să strălucești. De ce crezi tu că ți-am pus numele de Qing-Jao?

Qing-Jao – „magnific de strălucită" – iată ce însemna numele ei. Era totodată și numele unei mari poete din China antică. Deși a trăit într-o epocă în care numai bărbații erau respectați, a fost cinstită drept cea mai mare scriitoare a vremurilor ei. „Ceața străvezie și norii deși întunecă întreaga zi." Era primul vers din cântecul lui Li

Qing-Jao, *De două ori a noua parte.* Așa simțea în momentul acela Qing-Jao.

Și cum se sfârșea poemul? „Iar acum perdeaua-mi e ridicată doar de vântul de apus. Mai străvezie decât astă floare aurie am ajuns." Oare așa avea să sfârșească și ea? Îi spunea oare străbuna ei de suflet în acest poem că întunericul care cobora asupra ei avea să fie ridicat numai atunci când zeii vor veni dinspre apus, să-i înalțe de la trup sufletul străveziu, ușor și auriu? Prea era îngrozitor să se gândească la moarte acum, când n-avea decât șapte ani; și totuși, gândul îi veni în minte: „Dacă mor curând, atunci o voi vedea pe mama și chiar pe Li Qing-Jao".

Numai că încercarea nu avea nimic de-a face cu moartea sau cel puțin nu era menită să aibă. Era chiar destul de simplu. Tata a condus-o într-o încăpere mare, unde stăteau îngenunchează trei bătrâni. Păreau a fi bărbați, dar poate erau femei. Erau atât de bătrâni, încât toate deosebirile dispăruseră. Aveau doar câteva șuvițe firave de păr alb și nici un pic de barbă, și erau îmbrăcați în veșminte largi, ca niște saci. Mai târziu, Qing-Jao avea să afle că aceștia erau eunucii templului, supraviețuitori ai vremurilor premergătoare intervenției Congresului Stelar, după care a fost interzisă automutilarea, fie ea și voluntară, în slujba unei religii. Acum însă, ei erau misterioasele făpturi fantomatice ale căror mâini o pipăiau, explorându-i îmbrăcămintea.

Ce căutau acolo? I-au găsit betigașele din abanos și i le-au luat. I-au luat eșarfa cu care-și încinsese mijlocul. I-au luat papucii. Mai târziu, avea să afle că toate aceste lucruri îi fuseseră luate pentru că alți copii deveniseră atât de disperați în timpul încercării, încât își luaseră viața. O fetiță își vârâse betigașul în nară, după care se aruncase la podea, înfigându-l în creier. Alta se spânzurase cu eșarfa. Alta își îndesase papucii în gură, împingându-i pe

gât până când se sufocase și murise. Nu se întâmpla de prea multe ori ca tentativele de sinucidere să fie încununate de succes, dar păreau să se întâmple cu cei mai inteligenți dintre copii și cel mai adesea cu fetele.

Așadar, au deposedat-o pe Qing-Jao de toate mijloacele cunoscute de sinucidere.

Bătrânii au plecat. Han Fei-Tzu a îngenuncheat alături de Qing-Jao și i-a vorbit deschis:

– Trebuie să înțelegi, Qing-Jao, că nu *pe tine* te supunem la încercare. Nimic din ceea ce faci din propria voință nu are nici cea mai mică importanță pentru ce se va întâmpla aici. De fapt, noi pe zei îi supunem încercării, să vedem dacă sunt hotărâți să-ți vorbească. Dacă sunt hotărâți, vor găsi o cale pe care o vom vedea, iar tu vei ieși din această încăpere nu ca o fată oarecare, ci ca Vorbitoare cu Zeii. Dacă nu, vei ieși de aici eliberată pentru totdeauna de vocile lor. Nu pot să-ți spun pentru care dintre variante mă rog, căci nu știu.

– Tată, dacă o să-ți fie rușine cu mine?

Tocmai gândul acesta a făcut-o să simtă o furnicătură în mâini, ca și cum ar fi fost murdare, ca și cum trebuia să și le spele.

– În nici una din aceste două situații n-o să mă simt rușinat de tine.

Apoi a bătut din palme. Unul dintre bătrâni a intrat, aducând un lighean greu, pe care l-a așezat în fața lui Qing-Jao.

– Bagă-ți mâinile înăuntru, spuse Han Fei-Tzu.

Ligheanul era plin cu o unsoare neagră și vâscoasă, la vederea căreia Qing-Jao se cutremură.

– Nu pot să-mi bag mâinile acolo.

Han Fei-Tzu i-a apucat brațele și i-a vârât cu forța mâinile în murdărie. Qing-Jao a țipat, căci niciodată până atunci tatăl ei nu mai folosise forța. Iar când i-a dat

drumul, mâinile i-au rămas acoperite cu o mucozitate lipicioasă. Mizeria de pe mâini a făcut-o să icnească; îi era greu să mai respire când se uita la ele și le simțea mirosul.

Bătrânul a luat ligheanul și l-a dus afară.

– Unde-aș putea să mă spăl, tată? a scâncit Qing-Jao.

– Nu poți să te speli. N-ai să te mai poți spăla niciodată.

Și, pentru că era doar un copil, Qing-Jao l-a crezut, fără să știe că vorbele lui făceau parte din încercare. L-a văzut pe tatăl ei ieșind din încăpere. A văzut ușa zăvorându-se în urma lui. Rămăsese singură.

La început, n-a făcut decât să-și țină mâinile întinse în fața ei, având grijă să nu atingă îmbrăcămintea. A căutat cu disperare un loc unde să se spele, dar nu a găsit nici un pic de apă, nici măcar o cârpă. Încăperea nu era goală – se găseau acolo scaune, mese, statui, mari urne din jad – dar toate suprafețele erau dure și bine șlefuite, atât de curate încât nu se putea îndura să le atingă. Și totuși, murdăria de pe mâinile ei era insuportabilă. Trebuia neapărat să și le curețe.

– Tată! a strigat ea. Vino și spală-mi mâinile!

De bună seamă că o auzea. De bună seamă că se afla undeva pe-aproape, așteptând rezultatul încercării. Nu se putea să n-o audă – dar n-a venit.

Singurul material textil din odaie era rochia cu care era îmbrăcată. Se putea șterge cu ea, numai că apoi avea să o mânjească. Soluția, firește, era s-o dezbrace, dar cum s-o facă fără să-și atingă trupul cu mâinile murdare?

A încercat. Mai întâi, s-a șters cât a putut de bine de brațele netede ale unei statui. „Iartă-mă", i-a spus ea statuii, care aparținea poate vreunui zeu. „Am să vin și-am să te curăț după aceea; am să te curăț cu propria rochie."

Apoi și-a întins mâinile în spate, peste umeri, apucând poalele rochiei și încercând s-o tragă peste cap. Degetele ei unsuroase au alunecat pe mătase; a simțit pe pielea

goală a spatelui răceala murdăriei pătrunse prin țesătură. „Am s-o curăț", s-a gândit ea.

În sfârșit, a reușit să apuce suficient de strâns mătasea, încât să-și poată scoate rochia. Aceasta a alunecat peste cap, dar fetița a știut că lucrurile stăteau mai rău ca oricând, căci o parte din unsoare îi mânjise părul, care-i căzuse peste obraji, astfel că acum, în afară de mâini, mizeria i se întinsese pe spate, pe cap și pe față.

Totuși, nu s-a dat bătută. Și-a dezbrăcat până la urmă rochia și și-a șters cu grijă mâinile de marginea ei. Apoi s-a șters pe față cu altă bucată, dar fără folos. Indiferent ce făcea, o parte din unsoare rămânea lipită de ea. Se simțea de parcă mătasea nu reușise decât să întindă și mai mult unsoarea, în loc s-o îndepărteze. Niciodată în viața ei nu fusese atât de murdară. Era o senzație insuportabilă, însă nu putea scăpa de ea.

– Tată! Vino și ia-mă de-aici! Nu vreau să fiu Vorbitor cu Zeii.

Dar tata n-a venit. Fetița a început să plângă.

Necazul cu plânsul era că nu făcea altceva decât să înrăutățească lucrurile. Cu cât plângea mai mult, cu atât mai murdară se simțea. Nevoia disperată de a redeveni curată i-a înăbușit până și plânsul. Cu lacrimile uscându-se pe obraji, a început să caute înnebunită o modalitate de a-și șterge unsoarea de pe mâini. A încercat din nou mătasea rochiei, dar nu peste mult timp și-a șters mâinile de pereți, făcând ocolul încăperii și mânjind zidurile. Și-a frecat palmele de perete cu atâta repeziciune încât căldura dezvoltată a început să topească grăsimea. A continuat astfel până când mâinile i s-au înroșit, până când cojile cicatricilor din palme s-au tocit ori au fost smulse de asperitățile pereților de lemn.

Când palmele și degetele au început s-o doară atât de tare, încât nu mai simțea murdăria de pe ele, s-a șters pe

față, zgâriindu-se cu unghiile ca să îndepărteze grăsimea. Apoi, cu mâinile din nou murdare, a început să le frece iar de pereți.

În cele din urmă, epuizată, a căzut la podea și a plâns din pricina durerii, din pricina neputinței de a se curăța. Plânsul a făcut-o să închidă ochii. Lacrimile i se prelingeau pe obraji. S-a frecat la ochi și a simțit cât de murdară îi devenise pielea din cauza lacrimilor. Știa cu certitudine ce însemna acest lucru: zeii o judecaseră și o găsiseră murdară. Nu era vrednică să trăiască. Dacă nu avea voie să trăiască, trebuia să-și pună capăt zilelor. Măcar așa le dădea satisfacție. Nu mai era altceva de făcut decât să găsească o cale de a muri, să nu mai respire. Tatei avea să-i pară rău că nu venise când îl chemase, dar va fi prea târziu. Acum se afla sub puterea zeilor, și aceștia o găsiseră nevrednică să rămână printre cei vii. La urma urmelor, ce drept avea ea să răsufle când, de atâția ani, poarta buzelor mamei sale încetase să mai lase aerul să treacă, înăuntru sau în afară?

La început s-a gândit să-și folosească rochia, să și-o îndese în gură sau să și-o înfășoare în jurul gâtului – dar prea era murdară și acoperită cu unsoare ca s-o poată mânui. Trebuia să găsească o altă cale.

Qing-Jao s-a apropiat de perete și și-a lipit palmele de el. Lemn zdravăn. S-a lăsat pe spate și capul ei a izbit violent lemnul. În momentul impactului, durerea i-a fulgerat creierul și a căzut buimăcită pe podea. Încăperea se învârtea încet în jurul ei și, timp de o clipă, a uitat de unsoarea de pe mâini.

Dar ușurarea n-a durat mult. Pe perete se putea vedea un locșor ceva mai întunecat la culoare, acolo unde grăsimea de pe fruntea ei murdărise suprafața lustruită. Zeii îi vorbeau, repetându-i că era la fel de murdară ca până acum. O durere ușoară n-avea cum să-i răscumpere nevrednicia.

S-a izbit încă o dată cu capul de perete. De data aceasta însă nu a mai simțit o durere la fel de ascuțită. S-a lovit iarăși și iarăși, până când și-a dat seama că, împotriva voinței sale, trupul ei refuza lovitura, refuza să-și provoace o durere atât de mare. Astfel a înțeles de ce zeii o găsiseră nespus de nevrednică: era prea slabă ca să-și impună voința asupra trupului. Ei bine, nu era întru totul neajutorată. Își putea *păcăli* trupul să i se supună.

A ales cea mai mare dintre statui, care avea probabil trei metri înălțime. Era turnată din bronz și înfățișa un bărbat în mișcare, ținând o sabie deasupra capului. Avea destule colțuri, îndoituri și protuberanțe pe care să se cațere. Mâinile ei erau tot pline de unsoare, dar a reușit să ajungă pe umerii statuii, ținându-se cu o mână de pălărie și cu cealaltă, de sabie.

S-a oprit un moment, pipăind sabia, și s-a gândit să încerce să-și taie gâtul cu ea – în felul acesta ar fi încetat să respire, nu? Dar era doar un simulacru de lamă, deloc ascuțită, și nu-și putea așeza gâtul pe ea la unghi drept. A revenit la planul ei inițial.

A inspirat adânc de câteva ori, apoi și-a prins mâinile la ceafă și s-a rostogolit înainte. Urma să cadă în cap pe podea; așa avea să pună capăt murdăriei.

Cu toate acestea, în momentul în care podeaua i-a apărut în fața ochilor, și-a pierdut controlul. A țipat; a simțit cum mâinile i se desfac și se reped înainte, în încercarea de a-i amortiza căderea. „Prea târziu", și-a spus ea cu o satisfacție sumbră, apoi capul i s-a izbit violent de podea și totul s-a întunecat.

Qing-Jao s-a trezit cu o durere surdă în braț însoțită de junghiuri în cap, care o fulgerau la cea mai mică mișcare, dar era vie. Când a reușit să deschidă ochii, a văzut că încăperea devenise mai întunecoasă. Să se fi făcut noapte?

Cât timp dormise oare? Nu putea să-și miște brațul stâng, care-o durea. A văzut vânătaia urâtă de la cot și s-a gândit că probabil își rupsese brațul când căzuse.

A văzut, de asemenea, că mâinile îi rămăseseră mânjite cu grăsime și s-a simțit insuportabil de murdară: judecata zeilor îi fusese potrivnică. În fond, n-ar fi trebuit să încerce să-și pună capăt zilelor. Zeii nu i-ar fi îngăduit să scape așa de ușor de judecata lor.

„Ce pot să fac?" a întrebat ea. „Cum aș putea să fiu curată în fața voastră, o, zei? Li Qing-Jao, străbuna mea de suflet, arată-mi cum să mă fac vrednică de a primi judecata blândă a zeilor!"

I-a venit în minte imediat cântecul de dragoste al lui Li Qing-Jao, *Despărțire*. Era unul dintre primele pe care tata îi ceruse să le memoreze, când avea doar trei ani, cu puțin înainte să-i spună că mama urma să moară. Acum era cât se poate de potrivit, căci nu era ea despărțită de bunăvoința zeilor? Nu trebuia să se împace cu ei, astfel încât să poată fi primită printre adevărații Vorbitori cu Zeii?

Cineva mi-a trimis
un răvaș de iubire cu
șirurile de gâște care se întorc,
și-n timp ce luna-mi inundă
odaia dinspre apus,
în timp ce petalele dansează
deasupra pârâului jucăuș,
iarăși mă gândesc la tine,
la noi, care trăim, despărțiți,
o tristețe,
o durere ce nu poate fi îndepărtată.
Și totuși, când privirea-mi coboară,
inima-mi rămâne neclintită.

Luna care inunda odaia dinspre apus îi spunea că, de fapt, un zeu, nu un iubit obișnuit, un bărbat adică, era dorit cu înfocare în acest poem. Li Qing-Jao răspunsese la rugăciunea micuței Han Qing-Jao și-i trimisese acest poem, ca s-o învețe cum să-și lecuiască durerea care nu putea fi îndepărtată: murdăria ei trupească.

„Ce este răvașul de iubire?" se întreba Qing-Jao. Șiruri de gâște care se întorc... Dar nu era nici o gâscă în această încăpere. Și petalele care dansează deasupra unui pârâu jucăuș – dar aici nu existau petale și nici vreun pârâu.

„Și totuși, când privirea-mi coboară, inima-mi rămâne neclintită." A înțeles că aceasta era cheia, acesta era răspunsul. Încet, cu grijă, Qing-Jao s-a rostogolit pe burtă. La un moment dat, când a încercat să se sprijine în mâna stângă, cotul i s-a îndoit și durerea extraordinară aproape a făcut-o să-și piardă din nou cunoștința. În cele din urmă, a îngenuncheat, cu capul plecat, sprijinindu-se în mâna dreaptă. Privind în jos. Poemul promitea că așa inima avea să-i fie neclintită.

Nu se simțea deloc mai bine: era la fel de murdară, la fel de suferindă. Privind în jos, nu vedea decât scândurile lustruite ale podelei, fibrele lemnului alcătuind linii șerpuitoare ce porneau dintre genunchii ei și se pierdeau la marginea camerei.

Șiruri. Șiruri de fibre, șiruri de gâște. Nu erau oare fibrele asemenea unui pârâu jucăuș? Trebuia să urmărească aceste linii, precum gâștele; trebuia să danseze deasupra acestor pâraie jucăușe, ca o petală. Iată ce voia să-i spună poemul: când își va coborî privirea, inima îi va fi neclintită.

A ales o linie întunecată, asemenea unei ape ce șerpuiește prin pădurea mai deschisă la culoare din jur, și a știut din primul moment că acela era pârâul pe care trebuia să-l urmeze. Nu a îndrăznit să-l atingă cu degetul ei

murdar și nevrednic. Trebuia să-l urmeze așa cum gâsca atinge aerul, așa cum petala atinge apa pârâului. Nu putea face asta decât cu ochii.

Cu atenție, a început să urmărească fibra, în drum spre perete. De vreo două ori s-a mișcat atât de repede, încât a pierdut-o din vedere, uitând care dintre ele era; dar curând a găsit-o din nou sau a crezut că a găsit-o și a mers mai departe spre perete. Era bine ce făcea? Erau zeii mulțumiți?

Aproape, dar nu tocmai – nu putea fi sigură dacă atunci când privirea i-a alunecat de la fibră a revenit la aceeași. Petalele nu țopăie de la un râu la altul. Trebuia s-o urmeze pe cea cuvenită, pe toată lungimea ei. A doua oară a început de la perete și s-a aplecat foarte mult, astfel încât atenția ochilor să nu-i fie distrasă de mișcarea propriei mâini. Și-a croit drum cu îndrăzneală, neîngăduindu-și să clipească măcar, chiar atunci când ochii o usturau. Știa că, o dată ce ar fi pierdut fibra pe care o urmărea, trebuia să se întoarcă și s-o ia de la capăt. Totul trebuia dus la perfecțiune, altfel puterea de purificare a gestului avea să se piardă.

A durat o veșnicie. A clipit totuși, dar nu la întâmplare, nu accidental. Când ochii o usturau prea tare, se apleca până când ochiul stâng ajungea exact deasupra fibrei, apoi îl închidea o clipă pe celălalt. După ce-și odihnea ochiul drept, îl deschidea și apoi îl închidea pe cel stâng. În felul acesta a fost în stare să ajungă la jumătatea încăperii, acolo unde scândura se termina, lipită fiind de o alta.

Nu știa dacă era suficient, dacă era de ajuns să atingă capătul scândurii sau trebuia să găsească o altă fibră pe care s-o urmărească. A dat să se ridice, punându-i la încercare pe zei, să vadă dacă erau mulțumiți. S-a ridicat pe jumătate, dar n-a simțit nimic; s-a ridicat în picioare și n-a simțit nici un fel de stânjeneală.

Aha! Erau deci satisfăcuți, erau mulțumiți de ea. Acum nu mai simțea grăsimea de pe mâini decât ca pe un strat subțire de ulei. Nu mai avea nevoie să se spele, căci găsise o altă cale să se purifice, o altă cale prin care zeii să o disciplineze. Încet, s-a întins pe spate, pe podea, zâmbind, plângând încetișor de bucurie. „Acum am fost alăturată zeilor; despărțirea a luat sfârșit. Mamă, sunt din nou cu tine, curată și vrednică. Tigrule Alb de la Apus, acum sunt îndeajuns de curată ca să-ți ating blana și să nu las nici o urmă de murdărie!"

Deodată au atins-o niște mâini – erau mâinile tatei, care o ridica în picioare. Picături de apă au căzut pe fața ei, pe pielea goală a trupului ei... lacrimile tatei.

– Trăiești, a spus el. Draga mea Vorbitoare cu Zeii, fata mea, viața mea, nu ai încetat să strălucești.

Mai târziu avea să afle că în timpul încercării fusese nevoie ca tatăl ei să fie legat și împiedicat să scoată vreun sunet, îndesându-i-se un căluș în gură, că atunci când ea s-a suit pe statuie și a schițat gestul de a-și apăsa gâtul pe tăișul sabiei, Han Fei-Tzu se aruncase înainte cu atâta forță încât scaunul se răsturnase, iar el se lovise cu fruntea de podea. Acest lucru a fost considerat ca un act de mare milă cerească, fiindcă n-a mai apucat să vadă teribila ei cădere de pe statuie. A plâns pentru ea tot timpul cât a zăcut inconștientă. Iar apoi, când s-a ridicat în genunchi și a început să urmărească fibrele lemnului din dușumea, el a fost cel care a înțeles.

– Priviți, a șoptit el. Zeii i-au încredințat o misiune. Zeii îi vorbesc.

Ceilalți au priceput mai greu, pentru că nu mai văzuseră pe cineva care să urmărească fibrele. Ceea ce făcea Qing-Jao nu era descris în Catalogul Vocilor Zeiești. Așteptatul la uși, Numărarea multiplilor de cinci, Numărarea obiectelor, Râcâirea pielii, Smulgerea părului,

Verificarea crimelor accidentale, Ruperea unghiilor, Roaderea pietrelor, Bulbucarea ochilor – toate acestea erau cunoscute ca penitențe cerute de zei, ritualuri de supunere care purificau sufletele Vorbitorilor cu Zeii, astfel încât nemuritorii să le poată umple mintea cu înțelepciune. Nimeni nu văzuse vreodată Urmărirea fibrelor de lemn. Totuși, Han Fei-Tzu a văzut ce făcea fata lui, a dat un nume ritualului și l-a adăugat în Catalogul Vocilor. Avea să poarte veșnic numele ei: Han Qing-Jao, ea fiind prima căreia zeii îi porunciseră să împlinească acest rit. Faptul acesta făcea din ea o persoană deosebită.

La fel și neobișnuita ingeniozitate cu care încercase să găsească modalități de a-și curăța mâinile și, mai târziu, de a-și curma viața. Mulți încercaseră, firește, să-și șteargă mâinile de pereți și majoritatea încercaseră să-și folosească hainele. Dar faptul că-și frecase mâinile ca să dezvolte căldură prin fricțiune a fost considerat ca fiind ceva neobișnuit și deosebit de inteligent. Dacă lovirea capului de pereți era ceva banal, urcatul pe statuie și săritul de acolo erau foarte rar întâlnite. Și nici unul dintre cei care o mai făcuse nu avusese tăria să-și țină mâinile la spate atât de mult. În templu nu se vorbea decât despre ea și curând vestea s-a răspândit în toate templele închinate Căii.

Bineînțeles că pentru Han Fei-Tzu era o mare cinste ca fiica lui să fie atât de posedată de zei. Iar povestea nebuniei care aproape îl cuprinsese când fiica lui încercase să-și ia viața s-a răspândit tot atât de repede și a mișcat multe inimi. „O fi el unul dintre cei mai mari Vorbitori cu Zeii, spunea lumea despre el, dar ține mai mult la fiica lui decât la propria viață." Asta i-a făcut să-l iubească tot atât de mult pe cât îl venerau deja.

Atunci au început oamenii să vorbească în șoaptă despre o posibilă zeificare a lui Han Fei-Tzu. „Este îndeajuns de măreț și de puternic pentru ca zeii să-i dea

ascultare, spuneau susținătorii lui. Și, în același timp, e atât de afectuos, încât totdeauna îi va iubi pe oamenii Căii și va încerca să le facă bine. Nu așa ar trebui să fie zeul unei planete?" Bineînțeles că era imposibil să decidă acum: un om nu putea fi ales drept zeu al unui sat, cu atât mai puțin al unei planete, până când nu murea. Cum să-ți dai seama ce fel de zeu va fi până când nu-i cunoști întreaga viață, de la început până la sfârșit?

Aceste șoapte au ajuns de multe ori la urechile lui Qing-Jao în timp ce creștea tot mai mare, iar conștiința faptului că era posibil ca tatăl ei să fie ales zeu al planetei Calea a devenit unul dintre farurile călăuzitoare ale vieții sale. Dar la vremea aceea și pentru totdeauna în sufletul ei își amintea că mâinile lui fuseseră acelea care îi purtaseră trupul acoperit de răni până la patul vindecării, că ochii lui fuseseră aceia care vărsaseră lacrimi calde pe pielea ei rece, că a lui fusese vocea care-i șoptise în tonalitățile minunate, pline de pasiune, ale limbii străvechi:

– Iubita mea, draga mea Magnific de Strălucită, niciodată să nu-mi lipsești viața de lumina ta! Orice s-ar întâmpla, să nu-ți mai faci niciodată rău, căci am să mor cu siguranță.

4

JANE

– Foarte mulți dintre semenii tăi devin creștini și cred în zeul pe care acești oameni l-au adus cu ei.

– Voi nu credeți în Dumnezeu?

– Nu s-a pus niciodată problema. Noi ne-am amintit întotdeauna cum am început.

– Voi ați evoluat. Noi am fost creați.

– De către un virus.

– De către un virus pe care Dumnezeu l-a creat cu scopul de a ne crea.

– Așadar, și tu ești un credincios.

– Înțeleg credința.

– Nu, tu dorești credința.

– O doresc îndeajuns ca să acționez ca și cum aș crede. Poate că aceasta e credința.

– Sau nebunia deliberată.

Până la urmă, pe nava lui Miro n-au venit doar Valentine și Jakt. Fără să fie poftită, Plikt a sosit și ea, instalându-se într-o cămăruță jalnică, în care nici măcar nu te puteai întinde în voie. Ea era anomalia acestei

călătorii: nici membru al familiei, nici al echipajului, ci un prieten. Plikt fusese una dintre elevele lui Ender când acesta venise pe Trondheim ca Vorbitor în Numele Morților. Ea își dăduse seama, pe căi independente, că Andrew Wiggin era Vorbitorul în Numele Morților și că totodată era Ender Wiggin.

Valentine nu putea înțelege cu adevărat de ce această tânără inteligentă făcuse o asemenea fixație pentru Ender Wiggin. Câteodată își spunea: „Poate că așa se nasc unele religii. Întemeietorii nu-i cheamă la ei pe discipoli; aceștia vin singuri și rămân cu încăpățânare în preajma lor".

În orice caz, Plikt rămăsese cu Valentine și cu familia ei în anii care trecuseră de când Ender părăsise planeta Trondheim, îngrijindu-i copiii și ajutând-o pe Val în munca ei de cercetare, așteptând mereu ziua în care familia avea să plece pentru a se alătura lui Ender – o zi despre care doar Plikt știuse că are să vină.

Așa că, în ultima jumătate a voiajului spre Lusitania, patru au fost cei care au călătorit în nava lui Miro: Valentine, Miro, Jakt și Plikt. Sau cel puțin așa a crezut la început Valentine. Abia în a treia zi de la stabilirea contactului a aflat despre al cincilea călător, care fusese cu ei tot timpul.

În ziua aceea, ca-ntotdeauna, cei patru erau adunați în cabina de comandă. În altă parte nici n-ar fi avut unde să se ducă. Era o navă de transport și, în afară de cabina de comandă și de spațiile pentru odihnă, nu mai exista decât o sală de mese minusculă și o toaletă. Restul spațiului disponibil fusese proiectat pentru transportul mărfurilor, nu al oamenilor, fiind absolut exclusă ideea unui cât de mic confort.

Pe Valentine nu o descuraja totuși imposibilitatea izolării. Aproape renunțase la eseurile ei subversive. Simțea că era mai important să ajungă să-l cunoască pe Miro și, prin el, Lusitania: oamenii de acolo, pe *pequeninos* și

mai ales familia lui Miro, căci Ender se căsătorise cu Novinha, mama lui Miro. Valentine reușise, bineînțeles, să adune multe dintre informațiile de acest gen, căci n-ar fi reușit să fie un istoric și un biograf atât de bun, dacă n-ar fi învățat cum să extrapoleze cât mai mult din frânturi de fapte concrete.

Pentru ea, adevărata mizã s-a dovedit a fi Miro însuși. Era plin de amărăciune, supărat, frustrat și încărcat de silă față de trupul lui infirm, dar toate acestea erau de înțeles – accidentul lui se petrecuse cu numai câteva luni în urmă și abia încerca să se redefinească. Valentine nu-și făcea griji în privința viitorului său; înțelesese că Miro era o ființă foarte puternică, tipul de om care nu se lăsa doborât cu ușurință. Avea să se adapteze și să recupereze.

Cel mai mult o interesa mintea lui. Era ca și cum întemnițarea trupului îi eliberase pe deplin gândurile. Imediat după accident, paralizia fusese aproape totală. Nu avusese altceva de făcut decât să zacă într-un loc și să gândească. Desigur, o mare parte a timpului și-o petrecuse meditând cu amărăciune la pierderile suferite, la greșelile lui, la viitorul pe care nu-l mai avea. Dar se gândise nenumărate ceasuri și la problemele la care oamenii ocupați aproape că nu se gândesc niciodată. Tocmai aceste gânduri a încercat Valentine să le scoată de la el în cea de-a treia zi petrecută împreună.

– Cei mai mulți nu se gândesc la asta, în orice caz, nu serios, iar tu te-ai gândit, spuse Valentine.

– Doar pentru că m-am gândit nu înseamnă că și știu ceva, răspunse Miro.

Se obișnuise într-adevăr cu vocea lui, deși uneori vorbea înnebunitor de încet. Uneori era nevoie de un adevărat efort de voință pentru a împiedica manifestarea vreunui semn de neatenție.

– Natura universului, spuse Jakt.

– Izvoarele vieții, completă Valentine. Ai spus că te-ai gândit la ce înseamnă să fii viu și aș vrea să știu la ce te-ai gândit.

– Cum funcționează universul și de ce ne aflăm cu toții în el. Miro râse: E o chestiune destul de trăsnită.

– Odată am rămas prins într-o banchiză, timp de două săptămâni, într-o navă de pescuit, pe viscol, fără nici o sursă de căldură, spuse Jakt. Mă îndoiesc că ai putea scoate la iveală ceva care să mi se pară trăsnit.

Valentine zâmbi. Jakt nu era un intelectual, iar filozofia lui se mărginea în general la cum să păstreze unitatea echipajului și cum să prindă cât mai mult pește. Dar știa că Valentine voia să-l scoată pe Miro din carapace, așadar, îl ajuta pe tânăr să se simtă în largul său, îl ajuta să priceapă că va fi luat în serios.

Era important ca Jakt să fie cel care făcea asta, căci Valentine băgase de seamă, la fel ca Jakt, de altfel, cu ce ochi se uita la el Miro. Jakt era poate bătrân, dar brațele, picioarele și spinarea îi rămăseseră cele ale unui pescar și fiecare mișcare îi scotea în evidență suplețea trupului. Miro chiar comentase la un moment dat, pe un ton admirativ: „Ai constituția unui tânăr de douăzeci de ani". Valentine auzise și corolarul ironic care probabil că se afla în mintea lui Miro: „În vreme ce eu, care sunt tânăr, am trupul unui moș de nouăzeci de ani". Deci, Jakt însemna ceva pentru Miro, el reprezenta viitorul pe care Miro nu-l mai avea. Admirație și resentiment; ar fi fost greu pentru Miro să vorbească deschis în fața lui Jakt, dacă acesta nu ar fi avut grijă ca băiatul să nu simtă din partea lui decât respect și interes.

Plikt, firește, stătea la locul ei, tăcută, retrasă, aproape invizibilă.

– În regulă, spuse Miro. Speculații despre natura realității și a sufletului.

– Teologie sau metafizică? întrebă Valentine.

– Metafizică, mai ales. Și fizică. Nici una din ele nu e specialitatea mea. Nu ăsta e genul de poveste pentru care ai declarat că ai nevoie de mine.

– Nu pot să știu întotdeauna cu exactitate ce-mi trebuie.

– Bine, spuse Miro, inspirând de două ori, de parcă ar fi încercat să se hotărască de unde să-nceapă. Probabil știți câte ceva despre legăturile filotice.

– Ceea ce știe toată lumea, răspunse Valentine. Știu că în ultimii două mii cinci sute de ani nu au dus nicăieri, pentru că nu se pot face experimente cu filotele.

Era o mai veche descoperire, de pe vremea când savanții se mai chinuiau să țină pasul cu tehnologia. Adolescenții care studiau fizica învățau pe dinafară câteva explicații înțelepte: „Filotele sunt cărămizile constituente fundamentale ale întregii materii și energii. Filotele nu au nici masă, nici inerție. Filotele sunt caracterizate doar de poziție, durată și conexiune". Și toată lumea știa că tocmai conexiunile filotice – împerecherea razelor filotice – erau suportul funcționării ansiblurilor, asigurând comunicarea instantanee între planete și astronave separate de mulți ani-lumină. Dar nimeni nu știa de ce funcționa sistemul acesta și, deoarece filotele nu puteau fi „manipulate", era aproape imposibil să se experimenteze cu ele. Nu puteau fi decât observate, și atunci numai prin intermediul conexiunilor lor.

– Filotică, zise Jakt. Ansibluri?

– Un produs secundar, spuse Miro.

– Ce-are a face asta cu sufletul? întrebă Valentine.

Miro se pregăti să răspundă, dar era tot mai frustrat, aparent din cauza gândului că va trebui să rostească un discurs lung cu ajutorul gurii lui leneșe și îndărătnice. Maxilarul lui încercă să se descleștеze, buzele i se mișcară, apoi spuse cu glas tare:

– Nu pot s-o fac.

– O să te-ascultăm, îl încurajă Valentine.

Îi înțelesese împotrivirea la încercarea de a-și prelungi discursul, date fiind limitările sale de vorbire, dar mai știa totodată că oricum va trebui s-o facă.

– Nu, zise Miro.

Valentine ar mai fi încercat și alte metode de convingere, dar observă că buzele lui continuau să se miște, deși nu se auzea nici un sunet. Murmura ceva? Blestema?

Nu... pricepu că nu era deloc vorba de așa ceva.

Nu-și dădu seama din prima clipă de ce fusese așa de sigură. Poate pentru că-l văzuse pe Ender făcând același lucru, mișcându-și buzele și maxilarul când transmitea comenzi subvocalizate terminalului de computer încastrat în rubinul pe care-l purta la ureche. Bineînțeles: Miro avea același racord de computer ca Ender, deci comunica cu computerul în același mod.

Imediat deveni limpede ce comandă îi dăduse Miro rubinului său. Bineînțeles, era conectat la computerul navei, căci imediat unul dintre ecranele de afișaj își șterse conținutul pentru a prezenta apoi fața lui Miro. Numai că acolo nu se observa nimic din lipsa de energie care-i mutila chipul în realitate. Valentine pricepu: era fața lui Miro cel din trecut. Când imaginea din computer vorbi, sunetul provenit de la difuzoare nu putea fi decât vocea lui Miro așa cum fusese înainte. Limpede. Plină de forță. Inteligentă. Rapidă.

– Știți că, atunci când filotele se combină pentru a alcătui o structură durabilă – un mezon, un atom, o moleculă, un organism, o planetă – ele de fapt se împerechează.

– Ce-i asta? întrebă Jakt pe un ton imperativ.

Încă nu înțelesese de ce computerul preluase discursul.

Imaginea computerizată a lui Miro încremeni pe ecran și rămase tăcută. Miro însuși răspunse:

– M-am jucat cu chestia asta, explică el. Îi spun diverse lucruri, ea le memorează și vorbește în locul meu.

Valentine încercă să și-l imagineze pe Miro experimentând până când programul de computer reușise să redea cu precizie chipul și vocea lui. Cât de însuflețitor trebuie să fi fost să se recreeze pe sine așa cum ar fi trebuit să fie! Și în același timp cât de chinuitor să vadă ce ar fi putut să fie și să știe că niciodată nu va mai putea fi așa în realitate.

– Ce idee deșteaptă! zise Valentine. Un fel de proteză pentru personalitate.

Miro râse: nu se auzi decât un singur „Ha!"

– Spune mai departe, îl invită Valentine. Fie că vorbești chiar tu, fie că vorbește computerul pentru tine, noi o să te ascultăm.

Imaginea reveni la viață și rosti cu vocea puternică și imaginară a lui Miro:

– Filotele sunt cele mai mici cărămizi constituente ale materiei și ale energiei. Ele nu au masă sau dimensiuni. Fiecare filotă se conectează la restul universului de-a lungul unei singure raze, o linie unidimensională care o leagă de toate celelalte filote din cea mai mică structură superioară: mezonul. Toate firele provenind de la filotele care alcătuiesc acea structură sunt îngemănate într-un fir filotic unic, acesta legând mezonul de următoarea structură ca mărime – un neutron, de exemplu. Firele dintr-un neutron se îngemănează într-un șnur care-l conectează cu toate celelalte particule ale atomului, iar șnururile atomului se împletesc în frânghia moleculei. Acest proces nu are nimic de a face cu forțele nucleare sau cu gravitația și nimic comun cu legăturile chimice. Din câte știm, conexiunile filotice nu fac nimic. Pur și simplu există.

– Dar razele individuale sunt tot timpul acolo, prezente în firele împerecheate, spuse Valentine.

– Da, fiecare rază există veșnic, răspunse ecranul.

Faptul că mașina electronică fusese în stare să reacționeze imediat la cele spuse de Valentine o surprinse – și pe ea, dar și pe Jakt, judecând după felul cum făcuse ochii mari. Nu era doar o conferință pregătită dinainte. Oricum, trebuia să fie un program sofisticat, dacă era în stare să simuleze atât de bine chipul și vocea lui Miro; dar să-l faci să reacționeze ca și cum ar fi simulat personalitatea lui Miro...

Sau Miro îi suflase această replică programului? Subvocalizase oare răspunsul? Valentine nu știa, căci urmărise numai ecranul. Hotărî ca în continuare să nu se mai uite la monitor, în schimb, să-l urmărească pe Miro cel real.

– Nu *știm* dacă raza e infinită, spuse Valentine. Nu știm decât că nu am descoperit unde se termină raza.

– Se împerechează până alcătuiesc o planetă și împletitura filotică ajunge la steaua acesteia, iar fiecare stea își întinde împletitura spre centrul galaxiei...

– Și unde se duce împletitura galactică? întrebă Jakt.

Era o întrebare veche; elevii o puneau atunci când începeau să studieze filotica în cursul superior al școlii, la fel ca vechea speculație potrivit căreia galaxiile erau, de fapt, neutroni sau mezoni în interiorul unui univers cu mult mai vast sau antica întrebare: „Dacă universul nu e infinit, ce se află dincolo de marginea sa?"

– Da, da, spuse Miro – de data asta cu propria gură. Dar nu acolo vreau să ajung. Aș vrea să vorbesc despre viață.

Vocea computerizată – vocea tânărului inteligent – preluă controlul:

– Împletiturile filotice din materii precum piatra sau nisipul se conectează direct de la fiecare moleculă la centrul planetei, dar, când o moleculă este încorporată

într-un organism viu, raza acesteia se comută. În loc să ajungă la planetă, se împerechează cu firele celulelor individuale, iar acestea sunt împletite laolaltă în așa fel încât fiecare organism trimite o singură fibră de conexiuni filotice care se împletește cu frânghia filotică centrală a planetei.

– Ceea ce demonstrează că viețile individuale au o oarecare semnificație la nivelul fizicii, spuse Valentine. (Scrisese cândva un eseu despre acest subiect, încercând să destrame ceva din misticismul clădit în jurul filoticii, folosindu-l totodată pentru a sugera un punct de vedere despre formarea comunității.) Dar de aici nu rezultă nici o consecință practică, Miro. Nimic cu care să poți face ceva. Împerecherea filotică a organismelor vii pur și simplu există. Fiecare filotă este conectată la ceva și mai departe la altceva, și la altceva – celulele și organismele vii nu sunt decât două dintre nivelurile la care se pot realiza acele conexiuni.

– Da, spuse Miro. Ce trăiește se împerechează.

Valentine ridică din umeri și încuviință din cap. Probabil că nu se putea demonstra, dar dacă Miro voia s-o întrebuințeze ca pe o premisă a speculațiilor sale, nici o problemă.

Varianta computerizată a lui Miro preluă din nou frâiele dezbaterii.

– Lucrul la care am reflectat a fost *trăinicia* împerecherii. Când o structură complexă e distrusă – de pildă atunci când o moleculă se separă în părțile ei componente – vechea împerechere filotică mai rezistă un timp. Fragmentele care nu mai sunt fizic legate rămân pentru o vreme conectate filotic. Cu cât este mai mică particula, cu atât *mai mult* durează conexiunea după destrămarea structurii originale și cu atât mai încet se vor împerechea noile particule.

Jakt se încruntă:

– Eu credeam că, pe măsură ce lucrurile devin mai mici, se-ntâmplă mai repede ce trebuie să se-ntâmple cu ele.

– Într-adevăr, contrazice bunul-simţ, aprobă Valentine.

– După o fisiune nucleară sunt necesare câteva ore până când razele filotice se separă la loc, spuse Miro cel din computer. Dacă se desface o particulă mai mică decât un atom, conexiunile filotice dintre fragmente durează mult mai mult decât atât.

– Aşa funcţionează un ansiblu, spuse Miro.

Valentine îl privi cu atenţie. De ce vorbea uneori cu propria voce, alteori prin intermediul computerului? Era sau nu programul sub controlul lui?

– Principiul ansiblului e simplu: dacă ţii un mezon suspendat într-un câmp magnetic puternic, spuse Miro-computerul, îl desfaci şi îndepărtezi cele două fragmente cât de mult vrei, împerecherea filotică va continua să le conecteze, iar legătura e instantanee. Dacă unul dintre fragmente se roteşte sau vibrează, raza dintre ele se roteşte şi vibrează, iar mişcarea este detectabilă la celălalt capăt, în exact acelaşi moment. Nu e nevoie de absolut nici un interval de timp pentru ca mişcarea să fie transmisă pe întreaga lungime a razei, chiar dacă cele două fragmente au fost depărtate la distanţe de ani-lumină. Nimeni nu ştie de ce funcţionează, dar ne bucurăm că aşa se întâmplă. Fără ansiblu, n-ar mai exista nici o posibilitate de comunicare semnificativă între planetele umane.

– La naiba, nici acum nu există o comunicare semnificativă! spuse Jakt. Şi, dacă n-ar fi fost aceste ansibluri, n-ar mai fi existat o flotă de război care să se îndrepte spre Lusitania în acest moment.

Valentine însă nu-l asculta pe Jakt. Îl urmărea pe Miro. De data aceasta, Valentine l-a văzut când şi-a mişcat uşor buzele şi maxilarul, în tăcere. Bineînţeles, după

această subvocalizã, imaginea computerizată a lui Miro vorbi din nou. Într-adevăr, el dădea comenzile. Fusese absurd din partea ei să-și închipuie altceva: cine altul ar putea să controleze computerul?

– E o ierarhie, spuse imaginea. Cu cât e mai complexă structura, cu atât mai rapidă este reacția la schimbare. Altfel spus, cu cât ar fi mai mică o particulă, cu atât mai proastă ar fi ea, în așa fel încât recepționează mai greu faptul că acum face parte dintr-o structură diferită.

– Antropomorfizezi, zise Valentine.

– Poate că da, spuse Miro. Sau poate că nu.

– Ființele umane sunt organisme obișnuite, continuă imaginea, dar împletiturile filotice umane le depășesc cu mult pe cele ale oricărei alte forme de viață.

– Vorbești despre povestea cu Gangele, de-acum o mie de ani, spuse Valentine. Nimeni n-a fost în stare să obțină niște rezultate coerente din acele experimente.

Cercetătorii – hinduși devotați cu toții – susțineau că împletiturile filotice umane, spre deosebire de cele ale altor organisme, nu ajungeau întotdeauna direct în inima planetei pentru a se îngemăna cu toate celelalte forme ale vieții și ale materiei. Mai degrabă, susțineau ei, razele filotice ale ființelor omenești se împletesc cu cele ale altor ființe omenești, adesea cu razele membrilor familiei, dar uneori acest fenomen se producea între profesori și elevi, iar alteori între colaboratori apropiați – inclusiv cercetătorii înșiși. Gangeenii au conchis că această distincție între oameni și celelalte forme de viață animală și vegetală dovedea că sufletele anumitor oameni erau literalmente ridicate pe un plan superior, aproape de perfecțiune. Ei credeau că perfecționiștii deveneau laolaltă un întreg, așa cum întreaga viață devenea un tot cu planeta.

– Din perspectivă mistică, toate astea sunt foarte atrăgătoare, dar nimeni în afară de hinduși nu le mai ia în serios.

– Eu da, spuse Miro.

– Fiecare cu ce-i al lui, zise Jackt.

– Nu ca religie, explică Miro. Ca știință.

– Vrei să spui metafizică, nu? întrebă Valentine.

Răspunse imaginea de pe ecran a lui Miro:

– Conexiunile filotice dintre oameni se modifică cel mai repede dintre toate și gangeenii au reușit să dovedească faptul că ele reacționează la voința umană. Dacă nutrești sentimente puternice față de familia ta, atunci razele voastre filotice se vor împleti și veți deveni un întreg, exact așa cum diferiții atomi dintr-o moleculă constituie un întreg.

Era o idee atrăgătoare – așa crezuse când o auzise prima oară, probabil cu două mii de ani în urmă, când Ender vorbea în numele unui revoluționar ucis pe Mindanao. Ea și Ender făcuseră atunci speculații, pe seama întrebării dacă testele gangeene ar demonstra că erau „împletiți" ca frate și soră. Se întrebaseră dacă existase o asemenea conexiune între ei în copilărie și dacă aceasta se păstrase atunci când Ender fusese dus la Școala de Luptă, fapt care îi ținuse despărțiți vreme de șase ani. Lui Ender îi plăcuse foarte mult ideea, așa cum îi plăcuse și lui Valentine, dar după acea conversație subiectul nu a mai fost abordat niciodată. Noțiunea de conexiuni filotice între oameni rămăsese fixată în memoria ei la categoria „idei drăguțe".

– E plăcut să te gândești că metafora unității umane ar putea avea un analog fizic, zise Valentine.

– Ascultă! spuse Miro.

Era clar că nu dorea ca ea să abandoneze ideea aplicându-i eticheta „plăcută".

Imaginea vorbi din nou în locul lui:

– Dacă gangeenii au dreptate, înseamnă că atunci când o ființă omenească hotărăște să se unească cu alta,

când face un legământ față de comunitate, nu are loc doar un fenomen social. Este, în același timp, și un eveniment fizic. Filota, cea mai mică particulă fizică imaginabilă – în cazul în care putem caracteriza drept fizic ceva lipsit de masă și de inerție – reacționează la un act de voință.

– Tocmai de aceea e foarte greu să iei în serios experimentele gangeene.

– Experimentele gangeene au fost corecte și efectuate cu grijă.

– Dar nimeni altcineva nu a mai obținut aceleași rezultate.

– Pentru că nimeni altcineva nu i-a luat vreodată în serios pentru a efectua aceleași experimente. Te surprinde lucrul ăsta?

– Da, zise Valentine.

Dar apoi își aminti cât de ridiculizată fusese ideea în publicațiile științifice, în vreme ce extremiștii au îmbrățișat-o imediat și au încorporat-o în zeci de religii intolerante. Într-o asemenea situație, cum ar fi putut să spere vreun savant să obțină fonduri pentru un astfel de proiect? Cum să se mai aștepte un savant să-și facă o carieră din experimentele gangeene, dacă toți ceilalți aveau să-l considere susținătorul unei religii metafizice?

– Nu, cred că nu mă surprinde, spuse ea.

Imaginea lui Miro încuviință din cap:

– Dacă razele filotice se îngemănează ca o reacție la voința umană, de ce n-am putea să presupunem că *toate* legăturile filotice sunt volitive? Toate particulele, toată materia și energia, de ce nu s-ar putea ca toate fenomenele observabile din univers să constituie comportamentul volitiv al unor indivizi?

– Ei, acum am trecut de granițele hinduismului gangean, râse Valentine. Cum să iau în serios așa ceva? Tu vorbești aici despre animism, cea mai primitivă

formă de religie. Totul este însuflețit. Și pietrele, și oceanele, și...

– Nu, spuse Miro. Viața e viață.

– Viața e viață, zise programul de computer. Viața apare atunci când o singură filotă are tăria să unească moleculele unei singure celule, să le împletească razele într-una singură. O filotă mai puternică poate reuni mai multe celule într-un organism unic. Cele mai puternice dintre toate sunt filotele organismelor inteligente. Noi putem să ne repartizăm conexiunile filotice cum dorim. Baza filotică a vieții inteligente este chiar mai limpede la celelalte specii inteligente cunoscute. Când un *pequenino* moare și trece în cea de-a treia viață, tocmai filota sa puternic dirijată de voință este aceea care-i păstrează identitatea și i-o transferă din cadavrul de mamifer în copacul viu.

– Reincarnare, spuse Jakt. Filotele reprezintă sufletul.

– În orice caz, așa se-ntâmplă cu purcelușii, adăugă Miro.

– Și cu Matca e la fel, continuă imaginea lui Miro. Am reușit să descoperim conexiunile filotice pentru că am observat cum comunică gândacii între ei cu viteze hiperluminice – așa ne-am convins că era posibil. Gândacii individuali sunt cu toții părți ale Mătcii; sunt ca mâinile și picioarele ei, iar ea este mintea lor, un organism uriaș cu mii sau milioane de trupuri. Singura conexiune dintre ei este împletirea razelor lor filotice.

Era o imagine a universului la care Valentine nu se mai gândise până atunci. Firește, ca istoric și biograf, ea își imagina de obicei lumea în termeni de națiuni și societăți; deși nu era ignorantă într-ale fizicii, nici nu avea o pregătire temeinică. Poate că un fizician și-ar fi dat seama din prima clipă de ce era absurdă întreaga idee. Dar, pe de altă parte, probabil că un fizician ar fi fost atât de

încorsetat în unanimitatea de opinie a comunității sale științifice, încât cu greu ar fi putut să accepte o idee care ar fi transformat înțelesul a tot ceea ce cunoștea el. Chiar dacă era adevărată.

Iar ei îi plăcea îndeajuns ideea pentru a dori să fie adevărată. Oare era posibil ca între miile de miliarde de îndrăgostiți, care-și șoptiseră: „Suntem o singură ființă", să fie și unii pentru care jurământul fusese adevărat? Și nu era minunat să te gândești că, pentru miliarde de familii care se uniseră atât de puternic, încât deveniseră și se simțeau ca un suflet unic, acesta era adevărul la nivelul fundamental al realității?

Dar Jakt nu era tot atât de subjugat de idee:

– Eu credeam că nu trebuie să vorbim despre existența Mătcii. Credeam că e secretul lui Ender.

– Nu-i nici o problemă, spuse Valentine. Toată lumea din această încăpere știe.

Jakt o privi neliniștit:

– Am crezut că mergem pe Lusitania să luptăm împotriva Congresului Stelar. Ce legătură are discuția asta cu lumea reală?

– Poate că nici una, răspunse Valentine. Poate că multe.

O clipă, Jakt își ascunse fața în mâini, apoi se uită din nou la ea cu un zâmbet care nu prea era zâmbet.

– Nu te-am auzit spunând ceva atât de transcendental de când fratele tău a plecat de pe Trondheim.

Replica lui o duru, mai ales pentru că fusese intenționat răutăcioasă. După atâția ani, oare Jakt mai era gelos pe legătura ei cu Ender? Mai era și acum iritat de faptul că ei îi păsa de lucruri care pentru el nu însemnau nimic?

– Când el a plecat, eu am rămas, spuse Valentine.

De fapt, voia să spună: „Am trecut cu bine singurul test important cu adevărat. De ce te-ndoiești de mine acum?"

Jakt părea stânjenit. Aceasta era una din părțile lui cele mai bune: când își dădea seama că nu avea dreptate, ceda imediat.

– Iar când tu ai plecat, spuse el, eu am venit cu tine.

Ceea ce ea interpretă drept: „Sunt cu tine, zău că nu mai sunt gelos pe Ender și-mi pare rău că te-am jignit". Mai târziu, între patru ochi, aveau să-și spună din nou aceleași cuvinte, explicit. Nu aveau voie să ducă pe Lusitania suspiciunile sau gelozia lor.

Bineînțeles, Miro n-a sesizat faptul că Jakt și Valentine își declaraseră deja armistițiu. Nu surprinsese decât încordarea dintre ei și credea că el o pricinuise.

– Îmi pare rău, spuse el. N-am vrut să...

– Nu-i nimic, îl liniști Jakt. M-am abătut de la linia obișnuită.

– Păi, de fapt, nu există vreo linie, glumi Valentine, adresându-i soțului ei un zâmbet.

Jakt îi zâmbi și el. Miro avu nevoie de mai mult ca să se relaxeze vizibil.

– Continuă, spuse Valentine.

– Luați-o ca pe ceva dat, spuse imaginea lui Miro.

Valentine nu se mai putu abține și izbucni într-un râs zgomotos. În parte, râdea pentru că această poveste mistică gangeană despre filotelele-ca-suflete era o premisă mult prea absurdă pentru a fi înghițită cu ușurință. În același timp, râdea pentru a îndepărta încordarea dintre ea și Jakt.

– Scuză-mă, spuse ea. Dar e un „dat" îngrozitor de mare. Și, dacă ăsta-i doar preambulul, abia aștept să aud concluzia.

Înțelegând acum motivul râsului ei, Miro zâmbi.

– Am avut la dispoziție mult timp pentru a reflecta, continuă el. Iată singura mea speculație în ceea ce privește viața: în univers totul e determinat de comportament.

Dar aș mai vrea să vă vorbesc despre ceva și probabil să vă pun o întrebare. Se întoarse spre Jakt: E ceva strâns legat de oprirea Flotei Lusitania.

Jakt zâmbi și încuviință din cap:

– Mă bucur când mi se mai aruncă și mie câte-un os.

Valentine arboră zâmbetul ei cel mai fermecător:

– Deci, mai târziu o să fii bucuros când am să rup câteva oase.

Jakt surâse din nou.

– Continuă, Miro, zise Valentine.

Îi răspunse imaginea lui Miro:

– Dacă întreaga realitate este determinată de comportamentul filotelor, atunci este evident că majoritatea filotelor au doar atâta inteligență sau putere cât să acționeze ca un mezon sau să mențină unitatea unui neutron. Foarte puține dintre ele au tăria de a fi vii, de a guverna un organism. Și extrem de puține sunt îndeajuns de puternice pentru a controla – ba nu, pentru *a fi* – organisme inteligente. Totuși, cele mai complexe și mai inteligente ființe – Matca, de exemplu – sunt, în esență, doar niște filote, la fel ca toate celelalte. Ele își dobândesc identitatea și viața din rolul specific pe care îl joacă, dar nu sunt decât filote.

– Ego-ul meu... *voința* mea... nu sunt decât o particulă subatomică? întrebă Valentine.

Jakt încuviință din cap, zâmbind:

– Nostimă idee! Eu și pantoful meu suntem frați.

Miro zâmbi cu un aer trist. În schimb, imaginea sa de pe ecran răspunse:

– Dacă o stea și un atom de hidrogen sunt frați, atunci da, se poate spune că există o legătură de rudenie între tine și filotele care alcătuiesc obiecte banale precum pantofii.

Valentine observă că Miro nu subvocaliazse nimic înainte ca imaginea sa să răspundă. Cum de reușise programul

care producea imaginea lui Miro să facă analogia cu stelele și atomii de hidrogen, dacă Miro nu i-o sugerase dinainte? Valentine nu mai auzise niciodată ca vreun program de computer să fie capabil să susțină de capul lui o conversație atât de complicată.

– Poate că mai există și alte legături de rudenie în univers despre care n-ai aflat nimic până acum, spuse imaginea lui Miro. Poate că există o formă de viață pe care încă n-ați întâlnit-o.

Valentine, care-l urmărea pe Miro, văzu că acesta părea îngrijorat, ca și cum nu i-ar fi plăcut ceea ce făcea în momentul acela imaginea lui Miro.

– Despre ce fel de formă de viață vorbești? întrebă Jakt.

– Există în univers un fenomen fizic foarte obișnuit, care a rămas complet neexplicat, deși toată lumea îl consideră de la sine înțeles și nimeni nu a cercetat cu seriozitate de ce și cum se întâmplă: faptul că nici una dintre conexiunile ansiblurilor nu s-a întrerupt vreodată.

– Prostii, zise Jakt. Anul trecut, unul dintre ansiblurile de pe Trondheim n-a funcționat timp de șase luni. Nu se-ntâmplă prea des, dar se-ntâmplă.

Încă o dată buzele lui Miro nu schițară nici o mișcare și încă o dată imaginea răspunse imediat. Era limpede că în momentul acela nu mai deținea controlul asupra ei.

– N-am spus că ansiblurile nu se defectează niciodată. Am spus că legăturile – împletirea filotică dintre părțile unui mezon separat în componentele sale – nu s-au destrămat niciodată. *Mașinăria* se poate defecta, partea de software se poate strica, dar niciodată nu s-a întâmplat ca un fragment de mezon dintr-un ansiblu să se modifice pentru a permite razei sale filotice să se împletească cu un alt mezon local sau chiar cu planeta apropiată.

– Câmpul magnetic ține fragmentele suspendate, desigur, interveni Jakt.

– Componentele mezonilor dezintegrați nu au o durată de viață suficient de mare ca să putem ști cum funcționează în mod natural, spuse Valentine.

– Cunosc toate replicile standard, răspunse imaginea. Nu sunt decât niște prostii, genul acela de răspunsuri pe care părinții le dau copiilor când nu cunosc adevărul și nu se deranjează să-l afle. Oamenii continuă să trateze ansibilul ca pe ceva magic. Toată lumea e fericită că el continuă să funcționeze. Dacă ar încerca să afle *de ce*, s-ar putea ca vraja să se destrame, și ansiblul ar înceta să funcționeze.

– Nimeni nu are această impresie, spuse Valentine.

– Ba toți o au, o contrazise imaginea. Chiar dacă ar fi fost nevoie de o sută de ani, de o mie sau de trei mii de ani, măcar una dintre conexiuni ar fi trebuit să se rupă până acum. Unul dintre fragmentele acelea de mezon ar fi trebuit să-și modifice raza filotică, dar n-au făcut-o niciodată.

– De ce? întrebă Miro.

La început, Valentine bănui că Miro pusese o întrebare retorică. Dar nu – și el se uita la imagine ca toți ceilalți, cerându-i să-i spună de ce.

– Credeam că programul transmite speculațiile tale, zise Valentine.

– Asta făcea, spuse Miro. Dar nu și acum.

– Ce-ar fi dacă ar exista o ființă care trăiește în mijlocul conexiunilor filotice dintre ansibluri? întrebă imaginea.

– Ești sigură că vrei să faci asta? întrebă Miro, adresându-se din nou imaginii de pe ecran.

Iar imaginea se schimbă, luând chipul unei tinere femei, pe care Valentine n-o mai văzuse până atunci.

– Ce-ar fi dac-ar exista o ființă care trăiește în rețeaua razelor filotice care conectează ansiblurile de pe toate planetele și toate astronavele din universul uman? Dacă ființa aceasta ar fi *compusă* din conexiuni filotice?

Dacă gândurile ei s-ar naște în mișcările de rotație și de vibrație ale perechilor separate? Ce-ar fi dacă și-ar stoca amintirile în computerele de pe toate planetele și toate navele?

– Cine ești tu? întrebă Valentine, vorbindu-i direct imaginii.

– Poate că eu sunt aceea care menține în viață toate conexiunile filotice, de la un ansiblu la altul. Poate că sunt un nou organism, unul care nu împletește razele laolaltă, în schimb, le menține împletite, încât să nu se destrame niciodată. Iar dacă acest lucru e adevărat, dacă vreodată conexiunile s-ar destrăma, iar ansiblurile ar înceta să funcționeze – ar rămâne tăcute – atunci eu aș muri.

– Cine ești tu? întrebă din nou Valentine.

– Valentine, aș vrea să ți-o prezint pe Jane, spuse Miro. Prietena lui Ender și a mea.

– Jane.

Așadar, Jane nu era numele codificat al vreunui grup subversiv din cadrul birocrației Congresului. Jane era un program de computer, un element de software.

Nu. Dacă ceea ce tocmai sugerase ea era adevărat, atunci Jane trebuia să fie mai mult decât un program. Era o ființă care trăia în rețeaua razelor filotice, care-și păstra amintirile în computerele de pe toate planetele. Dacă avea dreptate, atunci păienjenișul filotic – rețeaua de raze filotice întrepătrunse care conectau ansiblurile de pe toate planetele – constituia trupul, *substanța* ei. Iar legăturile filotice continuau să funcționeze fără să se întrerupă vreodată pentru că aceasta era voința ei.

– Acum îl întreb pe marele Demostene, spuse Jane, ce sunt eu: raman sau varelse? Sunt eu câtuși de puțin vie? Am nevoie de răspunsul tău pentru că, sunt sigură, pot opri Flota Lusitania. Dar, înainte de a o face, trebuie să știu: este aceasta o cauză pentru care merită să te sacrifici?

Cuvintele lui Jane ajunseră direct la inima lui Miro. *Putea* într-adevăr să oprească flota – acceptă imediat acest adevăr. Congresul instalase Dispozitivul D.M. pe câteva nave ale flotei, dar până acum nu transmisese ordinul de folosire a acestuia. Ordinul nu putea fi transmis fără ca Jane să-l afle în prealabil și, deoarece controla în întregime comunicațiile prin intermediul ansiblurilor, putea intercepta ordinul înainte ca acesta să fie transmis.

Problema era că astfel Cogresul și-ar fi dat seama de existența ei sau cel puțin că totuși ceva nu era în regulă. Dacă flota nu confirma primirea ordinului, acesta ar fi fost transmis pur și simplu iarăși și iarăși. Cu cât se repeta mai mult blocarea mesajelor, cu atât mai limpede devenea pentru Congres că exista cineva care deținea un control incredibil asupra computerelor care dirijau ansiblurile.

Jane ar fi evitat această situație transmițând un mesaj de confirmare contrafăcut, dar atunci ar fi fost obligată să monitorizeze toate comunicațiile dintre navele flotei, dintre nave și stațiile amplasate pe planete, pentru a menține iluzia că flota știe ceva despre ordinul de atac. În pofida capacităților enorme ale lui Jane, nu după mult timp chiar și ea ar fi fost copleșită; putea să acorde un anumit nivel de atenție câtorva sute, chiar mii de probleme diferite deodată, dar Miro înțelese repede că era imposibil ca ea să controleze toate monitorizările, chiar dacă nu făcea nimic altceva.

Într-un fel sau altul, secretul avea să fie dat în vileag. Și, pe măsură ce Jane își explica planul, Miro înțelegea că ea avea dreptate – cea mai bună variantă, cu șansele cele mai mici de a-i dezvălui existența, era ca pur și simplu să întrerupă *toate* comunicațiile pe bază de ansiblu dintre flotă și stațiile amplasate pe planete și pe cele dintre navele flotei. Izolând navele, fiecare echipaj s-ar fi întrebat

ce se întâmplase și nu ar fi avut altă posibilitate de alegere decât fie să anuleze misiunea, fie să se supună mai departe ordinelor inițiale. Deci, ori se vor întoarce din drum, ori vor ajunge pe Lusitania fără autorizația de a folosi Doctorașul[1].

Cu toate acestea, Congresul ar afla între timp că se întâmplase *ceva*. Era posibil, ținând cont de ineficiența birocratică a Congresului, ca nimeni să nu priceapă ce anume se întâmplase. Dar, în cele din urmă, cineva își va da seama că nu există o explicație naturală sau omenească pentru cele întâmplate. Cineva își va da seama că Jane – sau ceva asemenea ei – există și că întreruperea comunicațiilor prin ansiblu avea s-o distrugă. De îndată ce se va afla acest lucru, ea va muri cu siguranță.

– Poate că nu, insistă Miro. Poate există o cale de a-i împiedica să acționeze: să intervii în comunicațiile interplanetare astfel încât să nu reușească să transmită ordinul de întrerupere a comunicațiilor.

Nimeni nu-i răspunse. Știa de ce: ea nu putea să interfereze veșnic cu legăturile prin ansiblu. În cele din urmă, guvernele de pe fiecare planetă ar ajunge singure la anumite concluzii. Ar putea să trăiască mai departe într-un război constant, ani, decenii, generații la rând, dar cu cât ar folosi mai mult constrângerea, cu atât mai mulți vor fi cei care o vor urî și se vor teme de ea. În cele din urmă, ar sfârși prin a fi ucisă.

– Atunci, o carte, spuse Miro. Ca *Matca și Hegemonul*. Sau *Viața lui Human*. Vorbitorul în Numele Morților ar putea s-o scrie pentru a-i convinge să n-o facă.

– Poate, spuse Valentine.

– Nu trebuie să moară, zise Miro.

---

[1] Dispozitivul D.M. (joc de cuvinte); inițialele mai înseamnă și Doctor în Medicină (n. red.).

– Știu că nu-i putem *cere* să-și asume acest risc, continuă Valentine. Dar dacă asta e singura cale de a salva Matca și purcelușii...

Miro se înfurie:

– *Tu* poți să vorbești despre moartea ei! Ce înseamnă Jane *pentru tine?* Un program, un element de software. Dar nu-i așa, ea e *reală,* la fel de reală ca Matca, la fel de reală ca oricare dintre purceluși...

– Cred că pentru tine e *și mai* reală, spuse Valentine.

– La fel de reală, ripostă Miro. Nu uita că-i cunosc pe purceluși la fel de bine ca pe frații mei...

– Dar ești în stare să crezi că distrugerea lor poate fi moralmente necesară.

– Nu-mi răstălmăci cuvintele!

– Dimpotrivă, ți le tălmăcesc, spuse Valentine. Poți să te gândești la pierderea lor, fiindcă pentru tine sunt deja pierduți. Pierderea lui Jane, totuși...

– Și dacă e prietena mea înseamnă că nu pot să pledez în favoarea ei? Deciziile de viață și de moarte nu pot fi luate decât de străini?

Vocea lui Jakt, liniștită și profundă, întrerupse disputa:

– Ia potoliți-vă, voi doi! Nu voi trebuie să hotărâți, ci Jane. Ea are dreptul să determine valoarea propriei vieți. N-oi fi eu filozof, dar asta o știu.

– Bine gândit, replică Valentine.

Miro știa că Jakt avea dreptate, că într-adevăr Jane era aceea care trebuia să aleagă, dar nu putea suporta gândul acesta, pentru că știa ce anume avea să decidă. Lăsând alegerea în seama lui Jane, era ca și cum i-ai fi cerut s-o facă. Și totuși, în final, oricum tot Jane avea să decidă. Nici măcar nu avea nevoie s-o întrebe ce alesese. Timpul trecea atât de repede pentru ea, mai ales acum, când călătoreau cu o viteză apropiată de cea a luminii, încât probabil se și hotărâse.

Era prea mult. S-o piardă acum pe Jane ar fi fost de nesuportat; numai gândul îi amenința stăpânirea de sine. Nu voia să dea dovadă de slăbiciune în fața acestor oameni. Erau niște oameni buni, dar nu voia ca ei să-l vadă pierzându-și cumpătul. Miro se aplecă înainte, își găsi echilibrul și, cu mișcări nesigure, se ridică de pe scaun. Era dificil, căci doar câțiva mușchi ascultau de voința sa, și își puse la bătaie toată puterea de concentrare numai ca să părăsească puntea de comandă și să ajungă în compartimentul său. Nimeni nu încercă să-l oprească și nici nu-i vorbi, fapt care-l bucură.

Singur în camera lui, se lungi pe pat și o chemă, dar nu cu glas tare. Subvocaliză apelul, căci așa obișnuia să facă atunci când vorbea cu ea. Chiar dacă ceilalți de pe navă știau acum de existența ei, nu avea nici o intenție să renunțe la obiceiurile care până în acel moment o ținuseră ascunsă.

– Jane, spuse el tăcut.

– Da, răspunse glasul în urechea lui.

Ca întotdeauna, își imagină că vocea ei blândă venea de la o femeie aflată cu puțin în afara câmpului său vizual, dar aproape, foarte aproape. Închise ochii, astfel încât să și-o poată închipui mai bine. Să-i simtă respirația pe obraz și părul unduindu-se peste fața lui, în timp ce ea îi vorbea încetișor, iar el îi răspundea în liniște.

– Vorbește cu Ender înainte de a decide, spuse el.

– Am vorbit deja. Chiar acum, în timp ce te gândeai.

– Și ce-a spus el?

– Să nu fac nimic. Să nu hotărăsc nimic până când ordinul nu este transmis într-adevăr.

– Are dreptate. Poate că n-o vor face.

– Poate. Poate că un grup nou, cu o politică diferită, va prelua comanda. Poate că acest grup îi va face să se răzgândească. Poate că propaganda lui Valentine se

va bucura de succes. Poate că va izbucni o revoltă în sânul flotei.

Ultima ipoteză era atât de improbabilă, încât Miro înțelese: Jane era absolut convinsă că ordinul avea să fie transmis.

– Cât de curând? întrebă el.

– Flota ar trebui să ajungă în aproximativ cincisprezece ani, la un an sau chiar mai puțin după ce aceste două nave vor ajunge acolo. Așa am programat călătoria voastră. Ordinul va fi transmis cu câtva timp înainte. Poate cu șase luni înainte de sosire – ceea ce, în timpul navei, înseamnă cam opt ore înainte ca flota să înceapă să zboare cu o viteză normală.

– Să n-o faci! o îndemnă Miro.

– Nu m-am hotărât.

– Ba da. Te-ai hotărât s-o faci.

Jane nu răspunse.

– Nu mă părăsi, o rugă el.

– Nu-mi părăsesc prietenii dacă nu sunt nevoită s-o fac. Unii oameni o fac, dar eu nu.

– N-o face! spuse el din nou.

Plângea. Oare Jane putea să-l vadă, să simtă cumva prin intermediul rubinului din urechea lui?

– Am să-ncerc.

– Găsește o altă cale! Găsește altă cale de a-i opri! Găsește o posibilitate să ieși din rețeaua filotică, în așa fel încât să nu te poată prinde!

– Așa a spus și Ender.

– Atunci fă-o!

– Aș putea să caut o posibilitate, dar cine știe dacă există?

– Trebuie să existe.

– Iată de ce mă întreb uneori dacă sunt vie sau nu. Voi, făpturile vii, credeți că numai dorindu-vă ceva din toată inima veți face să se întâmple așa.

– Cum poți să cauți ceva dacă nu crezi că există?

– Fie că-l caut sau nu, spuse Jane, nu devin distrată și nici nu mă plictisesc, așa cum se întâmplă cu oamenii. Am să încerc să mă gândesc la altceva.

– Gândește-te și la asta! spuse Miro. Gândește-te cine ești! Cum îți funcționează mintea. Nu este posibil să găsești o cale de a-ți salva viața până când nu înțelegi în primul rând de ce exiști. Și atunci când te vei fi înțeles...

– Poate voi reuși să realizez o copie și să o stochez undeva.

– Poate.

– Poate, răspunse ea, ca un ecou.

Dar Miro știa că ea nu credea, și nici el nu credea. Jane exista în rețeaua filotică a ansiblurilor; își putea înmagazina amintirile în rețeaua de computere de pe toate planetele și de pe toate navele aflate în spațiu, dar nu exista nici un loc unde să se pună pe ea însăși, căci pentru așa ceva i-ar fi trebuit o altă rețea de legături filotice.

Doar dacă...

– Ce-ai zice de copacii-părinți de pe Lusitania? *Ei* comunică filotic, nu?

– Nu-i același lucru, spuse Jane. Nu e comunicare digitală. Nu e *codificată* la fel ca în cazul ansiblurilor.

– Poate că nu e digitală, dar într-un fel sau altul informația este transmisă. *Funcționează* în mod filotic. La fel și Matca – și ea comunică în același mod cu gândacii.

– În privința asta, nici o șansă, spuse Jane. Structura e prea simplă. Comunicarea dintre Matcă și ceilalți nu presupune o rețea. Toți gândacii nu sunt legați decât de ea.

– De unde *știi* că nu va funcționa, când nici măcar nu știi sigur cum funcționezi *tu*?

– Bine, am să mă gândesc.

– Să te gândești *serios!*

– Nu cunosc decât un singur mod de gândire.

– Am vrut să-ți spun *să acorzi atenție* acestui lucru.

Jane era în stare să urmărească simultan mai multe șiruri de raționamente, dar gândurile îi erau ierarhizate pe niveluri diferite de atenție. Miro nu voia ca Jane să se autocerceteze pe un nivel scăzut.

– Am să-i acord atenție, promise ea.

– Atunci ai să găsești tu ceva, spuse el. Ai să găsești!

Un timp, ea nu-i răspunse. Miro crezu că acesta era sfârșitul conversației și gândurile lui începură să rătăcească. Își închipuia cum avea să-i fie viața în același trup, dar fără Jane. Se putea întâmpla înainte ca el să ajungă pe Lusitania. Dacă așa se va întâmpla, călătoria aceasta va fi cea mai groaznică eroare a vieții sale. Călătorind cu viteza luminii, sărise peste treizeci de ani din viața reală. Treizeci de ani pe care ar fi putut să-i petreacă alături de Jane. După atât timp, poate că ar fi fost în stare să se împace cu pierderea ei. Dar să o piardă acum, la numai câteva săptămâni după ce o cunoscuse... știa că lacrimile sale izvorau dintr-un sentiment de autocompătimire, dar le lăsa să curgă.

– Miro, spuse ea.

– Da?

– Cum pot să mă gândesc la ceva care n-a mai fost gândit înainte?

O clipă, Miro nu înțelese.

– Miro, cum pot să determin ceva care nu este concluzia logică a lucrurilor pe care oamenii le-au determinat deja sau le-au scris undeva?

– Păi, la lucruri te gândești tot timpul, spuse Miro.

– Încerc să concep ceva de neconceput. Încerc să găsesc răspunsuri la întrebări pe care oamenii nici măcar nu au încercat să și le pună.

– Poți să faci asta?

– Dacă nu pot să concep gânduri originale, nu înseamnă oare că nu sunt decât un program de computer care a luat-o razna?

– La naiba, Jane, cei mai mulți oameni nu au nici măcar o idee originală toată viața lor. Râse încetișor: Înseamnă că nu sunt decât maimuțe care au luat-o razna?

– Ai plâns, spuse ea.

– Da.

– *Tu* nu crezi că eu pot găsi o cale de ieșire din situația asta. *Tu* ești convins că am să mor.

– Cred că *poți* să găsești o cale. Zău, așa cred. Dar asta nu mă-mpiedică să mă tem.

– Te temi că am să mor.

– Mă tem că am să te pierd.

– Ar fi chiar așa de îngrozitor să mă pierzi?

– O, Doamne, șopti el.

– Ai să-mi simți lipsa timp de o oră? insistă ea. O zi? Un an?

Ce dorea de la el? Asigurarea că, atunci când nu va mai fi, cineva își va aduce aminte de ea? Că cineva îi va duce dorul? De ce se îndoia? Încă nu ajunsese să-l cunoască?

Poate că era îndeajuns de umană încât pur și simplu avea nevoie de noi asigurări pentru lucruri pe care le știa deja.

– Pentru totdeauna, spuse el.

A fost rândul ei să râdă. Cu sinceritate.

– N-ai să trăiești atât de mult.

– Mie-mi spui?

Dar acum, după ce tăcu, Jane nu mai reveni, și Miro rămase singur cu gândurile sale.

Valentine, Jakt și Plikt se aflau în cabina de comandă, discutând despre ultimele noutăți, încercând să analizeze ce semnificație aveau și ce ar putea să se întâmple mai departe. Nu au reușit să ajungă decât la concluzia că, deși

nu putea fi cunoscut, viitorul avea să fie probabil mult mai bun decât temerile lor cele mai sumbre și nici pe departe la fel de favorabil ca speranțele lor cele mai încrezătoare. În fond, nu așa funcționa dintotdeauna lumea?

– Da, spuse Plikt. Cu excepția excepțiilor.

Acesta era stilul lui Plikt. De obicei era tăcută, dar, când vorbea, avea darul de a pune capăt conversațiilor. Plikt se ridică, cu gândul să se întoarcă la patul ei total lipsit de confort. Ca de obicei, Valentine încercă s-o convingă să vină pe cealaltă navă.

– Varsam și Ro nu mă vor în camera lor, spuse Plikt.

– Nici nu se sinchisesc.

– Valentine, interveni Jakt, Plikt nu vrea să meargă pe cealaltă navă pentru că nu vrea să piardă nimic.

– Oh, făcu Valentine.

Plikt surâse larg.

– Noapte bună.

Curând după aceea, Jakt părăsi și el cabina. La plecare, mâna lui zăbovi o clipă pe umărul lui Valentine.

– Vin și eu imediat, spuse ea.

Și în clipa aceea chiar asta dorea: să-l urmeze de îndată. În schimb, rămase în cabina de comandă, gândindu-se, încercând să dea sens unui univers care ar fi adus tuturor speciilor non-umane cunoscute de către om riscul extincției, dintr-o dată. Matca, *pequeninos* și acum Jane, singura de felul ei, poate singura care avea să existe vreodată. O veritabilă abundență de viață inteligentă și totuși cunoscută numai câtorva. Toți în pericol de a fi lichidați.

Ender își va da seama în sfârșit că aceasta era ordinea firească a lucrurilor, că s-ar putea să nu fie atât de vinovat de distrugerea gândacilor acum trei mii de ani, așa cum crezuse întotdeauna. Fără doar și poate, Xenocidul făcea parte din structura universului. Nici o îndurare, nici măcar pentru cei mai măreți dintre participanții la joc.

Cum fusese posibil să gândească altfel? De ce numai speciile inteligente să fie imune la pericolul extincției care planează asupra tuturor ființelor?

Trecuse o oră de la plecarea lui Jakt, când Valentine își deconectă în sfârșit terminalul și se ridică să plece la culcare. Fără nici un motiv, se opri înainte de a ieși și spuse, adresându-se aerului:

– Jane? Jane?

Nu primi nici un răspuns.

Nici nu avea de ce să se aștepte la un răspuns. Miro era cel care purta rubinul în ureche. Miro și Ender. Câți oameni putea să monitorizeze Jane simultan? Probabil că nu se descurca decât cu doi.

Sau poate două mii. Ori două milioane. Ce știa Valentine despre limitele unei ființe fantomatice care trăia în păienjenișul filotic? Chiar dacă Jane ar fi auzit-o, Valentine nu avea nici un drept să spere că îi va răspunde.

Valentine se opri pe coridor, exact între ușa cabinei lui Miro și cea de la camera pe care o împărțea cu Jakt. Din compartimentul lor se putea auzi sforăitul ușor al lui Jakt. Se auzea totodată și un alt sunet: respirația lui Miro. Nu dormea. Plângea. Nu crescuse trei copii ca să nu fie în stare să recunoască respirația aceea greoaie, întretăiată.

„Nu e copilul meu. N-ar trebui să mă amestec." Deschise ușa fără nici un zgomot, dar o rază de lumină trecu peste pat. Miro se opri din plâns și se uită la ea cu ochii înroșiți.

– Ce vrei? întrebă el.

Valentine intră în cameră și se așeză pe pat, astfel încât fețele nu le erau despărțite decât de câțiva centimetri.

– N-ai plâns niciodată pentru tine însuți, așa-i? întrebă ea.

– Am plâns de câteva ori.

– Dar în seara asta plângi pentru ea.

– Și pentru mine, în aceeași măsură ca pentru ea.

Valentine se mută mai aproape, își petrecu brațul în jurul lui și îi trase capul pe umărul ei.

– Nu, spuse el.

Dar nu se retrase. Și, după câteva clipe, ridică stângaci brațul și o îmbrățișă. Nu mai plângea, dar o lăsă totuși să-l țină în brațe un minut sau două. Poate că așa îl ajuta. Valentine n-avea de unde să știe.

Apoi îi trecu. Se smulse din îmbrățișare, rostogolindu-se pe spate.

– Îmi pare rău, spuse el.

– Cu plăcere.

Era credincioasă ideii de a răspunde la ceea ce oamenii au vrut să spună, nu la ceea ce au spus de fapt.

– Să nu-i spui lui Jakt, șopti el.

– N-am nimic să-i spun. Am avut o discuție productivă.

Se ridică și plecă, închizând încet ușa în urma ei. Era un copil bun. O bucurase un lucru: Miro recunoștea că-i păsa de ceea ce gândea Jakt despre el. Ce importanță avea dacă lacrimile din seara aceea purtau în ele și autocompătimire? Și ea vărsase astfel de lacrimi în viața ei. „Durerea, își reaminti ea, se întoarce aproape întotdeauna împotriva celui care jelește."

5

FLOTA LUSITANIA

– Ender zice că flota de război trimisă de Congresul Stelar are misiunea de a distruge această planetă.

– Interesant.

– Nu ți-e frică de moarte?

– Nu intenționez să rămân aici până la sosirea ei.

Qing-Jao nu mai era fetița ale cărei mâini sângerau în taină. Viața ei se transformase din momentul în care dovedise că face parte din spița Vorbitorilor cu Zeii, și în cei zece ani scurși din acea zi ajunsese să accepte vocea zeilor în viața ei, precum și rolul pe care i-l oferea acest lucru în societate. Învățase să accepte privilegiile și onorurile ca pe niște daruri menite, de fapt, zeilor. Așa cum a povățuit-o tatăl ei, departe de a ajunge o înfumurată, a devenit tot mai umilă pe măsură ce zeii și oamenii lăsau poveri tot mai grele pe umerii ei.

Și-a luat îndatoririle în serios și a găsit bucurie în împlinirea lor. În ultimii zece ani, trecuse printr-un riguros și totodată entuziasmant curs de instrucție. Își clădise și își antrenase trupul în compania altor copii – alergând,

înotând, călărind, deprinzând meșteșugul luptei cu sabia, cu ciomagul sau cu oasele. Alături de alți copii, își umpluse memoria cu mai multe limbi: stark, limba comună a stelelor, care era stocată în computere; chineza veche, cântată și desenată în minunate ideograme pe hârtie de orez sau pe nisip fin; chineza nouă, care era vorbită și mâzgălită cu ajutorul unui alfabet banal pe hârtie obișnuită sau pe lut moale. În afară de Qing-Jao, nimeni n-a fost surprins că ea a reușit să învețe toate acestea mult mai repede, mai ușor și mai temeinic decât toți ceilalți copii.

Alți dascăli veneau numai la ea. Așa a învățat științele și istoria, matematica și muzica. În fiecare săptămână se ducea la tatăl ei și petrecea o jumătate de zi cu el, povestindu-i tot ce învățase și ascultându-i răspunsurile. Fiecare cuvânt de laudă din partea lui o făcea să se întoarcă în camera ei sărind într-un picior de bucurie; cea mai măruntă dojană o făcea să petreacă ore în șir urmărind fibrele lemnului pe dușumeaua camerei de studiu, până când se simțea vrednică să se întoarcă la învățătură.

O altă latură a educației sale a fost cât se poate de tainică. Văzuse cu ochii ei că tata era atât de puternic, încât putea să-și amâne obediența față de zei. Știa că atunci când zeii îți porunceau un ritual de purificare, foamea, nevoia de supunere era atât de intensă încât nu putea fi respinsă. Și totuși, tata reușea într-un fel sau altul să o respingă – destul de mult pentru ca ritualurile sale să se desfășoare întotdeauna în intimitate. Qing-Jao tânjea după o asemenea tărie, astfel că a început să se autoeduce întru amânare. Când zeii o făceau să-și simtă nevrednicia apăsătoare și ochii ei începeau să caute fibrele de lemn sau își simțea mâinile insuportabil de murdare, aștepta, încercând să se concentreze la ceea ce se petrecea în acel moment și să-și întârzie cât putea de mult obediența.

La început, i se păruse un adevărat triumf dacă reușea să-și amâne purificarea un minut întreg – iar când rezistența ei ceda, zeii o pedepseau făcând ritualul mai rușinos și mai dificil ca de obicei. Dar a refuzat să se dea bătută. Doar era fiica lui Han Fei-Tzu, nu? Iar cu timpul, o dată cu trecerea anilor, a învățat ceea ce învățase și tatăl ei: că te poți obișnui cu acea foame, o poți ține în frâu, de cele mai multe ori timp de ore întregi, ca pe un foc strălucitor închis între pereții unei cutii din jad transparent, un foc periculos și teribil trimis de zei, care ardea înăuntrul inimii ei.

Apoi, când rămânea singură, putea să deschidă cutia aceea și să elibereze focul, nu într-o erupție unică și înfricoșătoare, ci treptat, cu încetineală, lăsându-se inundată de lumina lui în timp ce își pleca fruntea și urmărea liniile de pe dușumea sau când stătea aplecată deasupra ligheanului sacru pentru abluțiuni, frecându-și în tăcere și metodic mâinile cu piatră ponce, leșie și aloe.

În felul acesta a convertit vocea mânioasă a zeilor într-o venerație intimă, disciplinată. Doar în momentele de oboseală subită își pierdea controlul și se arunca la podea în fața unui dascăl sau musafir. Accepta aceste umilințe ca pe o modalitate prin care zeii îi aduceau aminte că puterea lor asupra ei era absolută, că stăpânirea ei de sine obișnuită nu era îngăduită decât pentru amuzamentul lor. Era mulțumită cu această disciplină imperfectă. La urma urmei, ar fi fost o înfumurare din partea ei să egaleze stăpânirea de sine perfectă a lui Han Fei-Tzu. Noblețea lui ieșită din comun provenea de la faptul că zeii îl cinsteau, deci nu cereau umilirea sa publică. Ea nu făcuse nimic care s-o îndreptățească la o asemenea onoare.

În sfârșit, instrucția ei includea și o zi pe săptămână în care îi ajuta pe oamenii obișnuiți la munca lor virtuoasă. Bineînțeles, munca virtuoasă nu însemna activitatea

de zi cu zi depusă de oamenii de rând în birouri și fabrici. Munca virtuoasă însemna truda pe brânci în lanurile de orez. Toți bărbații, femeile și copiii de pe Calea trebuiau să ducă la capăt această trudă, aplecându-se și îndoindu-se de șale în apa până la genunchi pentru a însămânța sau a recolta orezul, riscând altfel să piardă cetățenia planetei.

– În felul acesta ne cinstim strămoșii, îi explicase tatăl ei când era mică. La arătăm că nici unul dintre noi nu se va ridica vreodată mai presus de împlinirea datoriei de a munci.

Orezul crescut din munca virtuoasă era considerat sfânt, era oferit în temple și mâncat cu ocazia sărbătorilor sacre, era păstrat în castronașe ca ofrandă pentru zeii casei.

Odată, pe când Qing-Jao avea doisprezece ani, ziua era teribil de fierbinte, iar ea era nerăbdătoare să-și termine munca la un proiect de cercetare.

– Nu mă trimite astăzi în lanul de orez, i-a spus ea dascălului. Ceea ce fac aici este cu mult mai important.

Dascălul s-a înclinat și a plecat, dar nu după mult timp tata a intrat în cameră. Adusese cu el o sabie grea, și fetița a țipat îngrozită când el a ridicat-o deasupra capului. Chiar avea de gând s-o omoare pentru că vorbise atât de profanator? Dar el nu a rănit-o – cum își putuse închipui că ar fi fost în stare s-o facă? În schimb, sabia coborî asupra computerului. Părțile metalice s-au încovoiat, plasticul s-a sfărâmat și a zburat în toate direcțiile. Mașina a fost distrusă.

Tata nu a ridicat glasul. Cu o șoaptă abia auzită, a spus:

– Mai întâi zeii, apoi strămoșii, pe urmă oamenii, după aceea conducătorii. Sufletul tău, abia la sfârșit.

Era cea mai limpede exprimare a Căii. Era motivul pentru care, înainte de toate, această planetă fusese

colonizată. Ea uitase: dacă era prea ocupată ca să-și împlinească truda virtuoasă însemna că se abătuse de la Cale.

N-avea să mai uite vreodată. Cu timpul, a învățat să iubească soarele care-i ardea spinarea, apa rece și nămoloasă care-i învăluia picioarele și mâinile, tulpinile de orez care se înălțau din noroi și se împleteau cu degetele ei. Plină de mâl în lanurile de orez, nu se simțea niciodată murdară, căci era murdară în slujba zeilor.

În sfârșit, la vârsta de șaisprezece ani, educația ei s-a încheiat. Mai trebuia doar să-și demonstreze capacitățile, într-o probă destinată femeilor adulte, o misiune îndeajuns de dificilă și de importantă încât să nu poată fi încredințată decât unui Vorbitor cu Zeii.

A fost trimisă în fața marelui Han Fei-Tzu, în odaia lui. La fel ca încăperea ei, era un spațiu deschis și larg; asemenea camerei sale, locul pentru dormit era simplu – o rogojină pe dușumea; ca și odaia ei, camera era dominată de o masă cu un terminal de computer. Nu se întâmplase vreodată să intre în odaia tatălui ei fără să vadă ceva plutind deasupra terminalului: diagrame, modele tridimensionale, simulări în timp real, cuvinte. Cel mai adesea, cuvinte. Litere sau ideograme care pluteau în aer pe niște pagini simulate, mișcându-se înainte și înapoi, ori dintr-o parte în alta, după cum tatăl avea nevoie să le studieze.

În camera lui Qing-Jao, tot restul spațiului era gol. Întrucât Han Fei-Tzu nu urmărea fibrele lemnului, nu avea nevoie de atât de multă austeritate. Chiar și așa, gusturile sale erau simple. Un covor, dar arareori unul cu prea multe elemente decorative. O masă joasă și o sculptură așezată pe ea. Pereții goi, cu excepția unei picturi. Deoarece încăperea era atât de mare, fiecare dintre aceste obiecte părea aproape pierdut, la fel ca vocea abia auzită a cuiva care striga de la o foarte mare depărtare.

Mesajul adresat de această încăpere musafirilor era limpede: Han Fei-Tzu prefera simplitatea. Pentru un suflet curat, câte un obiect din fiecare era de ajuns.

Cu toate acestea, pentru Qing-Jao mesajul avea o cu totul altă semnificație, căci ea știa ceva de care nimeni din afara casei nu-și dădea seama: covorul, masa, sculptura și tabloul erau schimbate în fiecare zi. Și niciodată de când intrase pentru prima dată nu recunoscuse vreunul dintre ele. Așadar, lecția învățată suna astfel: un suflet curat nu trebuie niciodată să devină atașat de un singur lucru; un suflet curat trebuie să se expună în fiecare zi la obiecte noi.

Fiind vorba de o ocazie oficială, ea nu se îndreptă spre terminal, cercetând ceea ce apărea pe afișajul lui, încercând să ghicească la ce lucra tatăl ei. De data aceasta se duse în mijlocul încăperii și îngenunche pe covorul simplu, care astăzi avea culoarea oului de măcăleandru, cu o mică pată într-un colț. Își ținu ochii plecați, fără măcar să privească pata, până când tata se ridică și se opri în fața ei, unde rămase în picioare.

– Han Qing-Jao, spuse el, lasă-mă să văd răsăritul de soare de pe chipul fiicei mele!

Ridicându-și capul, Qing-Jao se uită la el și zâmbi. Zâmbindu-i la rândul său, tatăl ei continuă:

– Ceea ce voi aduce în fața ta nu e o însărcinare ușoară, nici chiar pentru un adult experimentat.

Fata își înclină capul. Se așteptase ca tata să-i încredințeze o încercare grea și era pregătită să-i respecte voința.

– Uită-te la mine, Qing-Jao!

Ea își ridică privirea și se uită în ochii lui.

– Nu va fi ceva legat de școală. Este o misiune care ține de lumea reală. O misiune pe care mi-a încredințat-o Congresul Stelar. Este posibil ca de ea să depindă soarta națiunilor, a popoarelor și a planetelor.

Qing-Jao fusese încordată, dar acum tatăl ei o înspăimântase.

– Atunci trebuie să încredințezi această misiune unui adult în care se poate avea încredere, nu unui copil lipsit de experiență.

– De ani de zile nu mai ești copil, Qing-Jao. Ești pregătită să-ți auzi însărcinarea?

– Da, tată.

– Ce știi dspre Flota Lusitania?

– Vrei să-ți spun *tot* ce știu despre ea?

– Vreau să-mi spui tot ce consideri tu că *e important*.

Așadar, era vorba de un test prin care urmăreau să vadă cât de capabilă era să aleagă elementele importante de cele neimportante din toate cunoștințele ei legate de un anumit subiect.

– Flota a fost trimisă să supună colonia răzvrătită de pe Lusitania, unde legile privind neamestecul în problemele singurei inteligențe străine cunoscute au fost încălcate în mod sfidător.

Era oare de ajuns? Nu – tata aștepta.

– Încă de la început, a izbucnit o controversă, continuă ea. Eseurile atribuite unei persoane numite Demostene au stârnit tulburări.

– Precizează, ce fel de tulburări?

– Demostene a avertizat planetele colonizate că Flota Lusitania constituie un precedent primejdios: n-ar fi decât o problemă de timp până când Congresul Stelar se va folosi de forță pentru a le impune și lor supunerea. Adresându-se planetelor catolice și minorităților catolice de pretutindeni, Demostene a susținut că ilustrul Congres încerca să-l pedepsească pe episcopul de Lusitania pentru că a trimis misionari la *pequeninos* ca să le salveze sufletele din iad. Savanților, Demostene le-a trimis avertismentul că în joc se afla principiul cercetării independente:

o întreagă planetă era atacată de forțe militare, deoarece îndrăznise să prefere judecata savaților de la fața locului în defavoarea judecății birocraților aflați la mulți ani-lumină depărtare. În fine, adresându-se tuturor, Demostene a susținut că Flota Lusitania este înzestrată cu Dispozitivul de Dezagregare Moleculară. Bineînțeles că asta e o minciună sfruntată, dar unii au crezut-o.

– Cât de eficiente au fost aceste eseuri? întrebă Han Fei-Tzu.

– Nu știu.

– Au fost foarte eficiente. Acum cincisprezece ani, primele eseuri adresate coloniilor au fost atât de eficiente, încât aproape au provocat o revoluție.

O rebeliune în colonii! Acum cincisprezece ani? Qing-Jao nu auzise decât de un singur eveniment asemănător, dar nici o clipă nu-și dăduse seama că ar avea vreo legătură cu eseurile lui Demostene. Roșeața îi apăru în obraji.

– Acesta a fost momentul *Cartei Coloniilor,* primul tău mare tratat.

– Tratatul nu a fost al meu, spuse Han Fei-Tzu. El a aparținut în mod egal Congresului și coloniilor. Datorită lui a putut fi evitat un conflict teribil, iar Flota Lusitania își continuă misiunea ei măreață.

– Dar, tată, tu ai scris fiecare cuvânt al tratatului!

– Prin asta nu am făcut decât să găsesc exprimarea dorințelor și a năzuințelor aflate deja în inimile oamenilor situați de o parte și de alta a baricadei. N-am fost decât un grefier.

Qing-Jao își înclină capul. Ea știa adevărul, așa cum îl știa toată lumea. Fusese începutul măreției lui Han Fei-Tzu, căci nu numai că scrisese tratatul, dar și convinsese ambele părți să-l accepte aproape fără modificări. Din acel moment, Han Fei-Tzu a devenit unul dintre cei

mai de nădejde consilieri ai Congresului; zilnic îi soseau mesaje de la cei mai importanți oameni de pe toate planetele. Dacă el prefera să afirme că nu fusese decât un grefier în această măreață întreprindere, aceasta se întâmpla numai datorită marii lui modestii. Qing-Jao mai știa că, în timp ce el ducea la îndeplinire toată această muncă, mama era deja pe moarte. Un astfel de om era tatăl ei, căci nu-și neglijase nici soția, nici îndatoririle. Nu putuse salva viața soției sale, dar reușise să salveze viețile pe care războiul le-ar fi irosit.

– Qing-Jao, de ce nu crezi că Flota are Dispozitivul D.M.?

– Păi... fiindcă ar fi ceva monstruos. Ar însemna că o întreagă planetă va fi distrusă, adică exact ceea ce a făcut Ender Xenocidul. O putere atât de mare nu are nici dreptul, nici rațiunea să existe în univers.

– Cine te-a învățat așa ceva?

– Buna-cuviință m-a învățat. Zeii au făcut stelele și planetele – ce drept are omul să le distrugă?

– Dar zeii au creat și legile naturii care fac posibilă distrugerea lor. Ce drept are omul să refuze să primească ceea ce zeii au oferit?

Qing-Jao tăcu, înmărmurită. Nu-l auzise nicicând pe tatăl ei luând, nici măcar în aparență, apărarea vreunuia din aspectele războiului: el detesta războiul sub toate formele lui.

– Te întreb din nou: cine te-a învățat că o putere atât de mare nu are nici dreptul, nici rațiunea să existe în univers?

– E ideea mea.

– Dar această frază este un citat cât se poate de exact.

– Da. Din Demostene. Însă dacă ajung să cred într-o idee, ea devine a mea. Tu m-ai învățat așa.

– Trebuie să ai grijă să înțelegi toate consecințele unei idei înainte de a crede în ea.

– Doctorașul nu trebuie să fie folosit niciodată pe Lusitania și, prin urmare, nu trebuia trimis.

Han Fei-Tzu încuviință din cap cu un aer grav:

– De unde știi că nu trebuie folosit niciodată?

– Pentru că i-ar distruge pe *pequeninos*, un popor tânăr și minunat, care este dornic să-și valorifice potențialul de specie înzestrată cu rațiune.

– Încă un citat.

– Tată, tu ai citit *Viața lui Human?*

– Am citit-o.

– Atunci cum poți să te îndoiești că *pequeninos* trebuie salvați?

– Am spus că am citit-o. N-am spus că am crezut-o.

– Și n-o crezi?

– Nici da, nici nu. Cartea a apărut prima oară după ce ansiblul de pe Lusitania a fost distrus. Prin urmare, probabil că lucrarea nu-și are originea acolo, și în acest caz nu e decât o ficțiune. Lucrul acesta pare deosebit de probabil pentru că e semnată „Vorbitor în Numele Morților", la fel ca *Matca* și *Hegemonul*, cărți vechi de mii de ani. E limpede că cineva încearcă să profite de pe urma venerației nutrite de oameni față de acele lucrări străvechi.

– Eu cred că *Viața lui Human* este adevărată.

– E dreptul tău, Qing-Jao. Dar *de ce* crezi asta?

Pentru că atunci când o citise, i se păruse adevărată. Putea să-i spună așa ceva tatei? Sigur, îi putea spune orice.

– Pentru că, atunci când am citit-o, am simțit că *trebuie* să fie adevărată.

– Înțeleg.

– Acum știi că sunt o proastă.

– Dimpotrivă. Știu că ești înțeleaptă. Când auzi o poveste adevărată, există o părticică din tine care reacționează la ea indiferent de meșteșugul povestitorului, indiferent de temeinicia relatării. Chiar dacă e stângaci

povestită, tot o să-ți placă istorisirea dacă iubești adevărul. Poate să fie cea mai evidentă născocire și tot o să crezi fărâma de adevăr din ea, căci nu poți nega adevărul, oricât de sărăcăcios e îmbrăcat.

– Atunci, cum se face că tu *nu* crezi ce scrie în *Viața lui Human?*

– M-am exprimat neclar. Folosim două înțelesuri diferite ale cuvintelor *adevăr* și *credință*. Tu crezi că povestea e adevărată, deoarece ai reacționat sub imperiul acelui profund simț al adevărului pe care-l porți în tine. Numai că acest simț al adevărului nu reacționează la caracterul faptic al unei relatări – dacă descrie într-adevăr un eveniment real din lumea reală. Acel simț al adevărului din ființa ta reacționează la cauzalitatea unei povești – dacă prezintă cu fidelitate felul cum funcționează universul, modul în care zeii își impun voința în rândurile oamenilor.

Qing-Jao reflectă doar o clipă, apoi încuviință din cap, în semn de înțelegere.

– Așadar, *Viața lui Human* poate fi universal valabilă, dar specific falsă.

– Da, zise Han Fei-Tzu. Poți să citești cartea și să dobândești o mare înțelepciune din ea, căci e adevărată. Dar este această carte o reprezentare fidelă a străinilor *pequeninos?* E greu de crezut așa ceva: o specie de mamifere care, la moarte, se transformă în copaci? Minunat, ca idee poetică. Ridicol, din punctul de vedere al științei.

– Dar poți să fii sigur *de asta,* tată?

– Nu, nu pot fi sigur. Natura a făcut multe lucruri ciudate și există posibilitatea ca *Viața lui Human* să fie adevărată. De aceea nu pot să spun nici că o cred, nici că n-o cred. O mențin în stare de suspensie. Aștept. Totuși, în acest timp, nu mă pot aștepta ca membrii Congresului să trateze Lusitania ca și cum ar fi populată de făpturile fanteziste descrise în *Viața lui Human.* Din câte știm,

pequeninos pot reprezenta un pericol mortal pentru noi. Ei *sunt* totuși o specie străină.

– Raman.

– Așa spunea povestea. Dar raman sau varelse, nu știm ce sunt de fapt. Flota duce cu ea Doctorașul pentru că s-ar putea să fie necesar să salveze omenirea de un pericol inimaginabil. Nu stă în puterea noastră să decidem dacă trebuie sau nu să fie folosit; Congresul o va decide. Nu stă în puterea noastră să decidem dacă ar fi trebuit să fie trimis; Congresul l-a trimis. Și, în mod cert, nu stă în puterea noastră să decidem dacă ar trebui să existe; zeii au hotărât că un astfel de lucru este posibil și *poate* exista.

– Deci, Demostene a avut dreptate. Dispozitivul D.M. se află pe navele flotei.

– Da.

– Și dosarele guvernamentale publicate de Demostene... au fost autentice.

– Da.

– Dar, tată... tu te-ai alăturat celorlalți și ai susținut că erau niște contrafaceri.

– Exact așa cum zeii vorbesc doar câtorva aleși, tot așa și secretele conducătorilor nu trebuie să le știe decât aceia care vor folosi aceste cunoștințe cum se cuvine. Demostene a pus secretele atotputernicilor la dispoziția unor oameni care nu erau pregătiți să le folosească cu înțelepciune, așadar, spre binele oamenilor, a fost nevoie ca acele secrete să fie recuperate. Singura cale de a redobândi un secret, după ce a fost aflat, e să-l înlocuiești cu o minciună. În felul acesta, cunoașterea adevărului redevine secretul tău.

– Din ceea ce-mi spui, înțeleg că nu Demostene minte, ci Congresul.

– Vreau să înțelegi că Demostene este dușmanul zeilor. Un conducător înțelept nu ar fi trimis în nici un caz

Flota Lusitania fără să-i dea posibilitatea să reacționeze la *orice* împrejurări. Dar Demostene a folosit cunoașterea faptului că flota duce cu ea Doctorașul pentru a sili Congresul să retragă navele. În felul acesta, el dorește să smulgă puterea din mâinile celor cărora zeii le-au poruncit să conducă omenirea. Ce s-ar întâmpla cu oamenii dacă ar ajunge să-i repudieze pe conducătorii trimiși lor de către zei?

– Haos și suferință, spuse Qing-Jao.

Istoria era plină de perioade de haos și suferință, care luau sfârșit când zeii trimiteau conducători și instituții puternice să instaureze ordinea.

– Deci, Demostene a spus adevărul în privința Doctorașului. Ai crezut că dușmanii zeilor nu pot rosti *niciodată* adevărul? M-aș bucura să fie așa, căci în felul acesta i-am identifica mai ușor.

– Dacă putem minți în slujba zeilor, ce alte crime mai putem să comitem?

– Ce e aceea o crimă?

– Un act împotriva legii.

– Care lege?

– Înțeleg... Congresul face legile, deci legea este ceea ce spune Congresul că trebuie să fie. Dar Congresul este alcătuit din bărbați și femei, care pot să facă și bine, și rău.

– Acum ai ajuns mai aproape de adevăr. Nu putem comite *crime* în slujba Congresului, deoarece Congresul face legile. Dacă totuși Congresul ar deveni vreodată o forță a răului, atunci s-ar putea ca, supunându-ne lui, să facem și noi rău. E o problemă de conștiință. Oricum, dacă se va întâmpla așa ceva, în mod sigur Congresul va pierde mandatul încredințat de ceruri. Iar noi, Vorbitorii cu Zeii, nu trebuie să așteptăm și să ne întrebăm în privința mandatului cerurilor, asemenea celorlalți. Dacă

vreodată Congresul va pierde mandatul cerurilor, vom afla de îndată.

– Așadar, ai mințit în favoarea Congresului pentru că acesta deține mandatul cerurilor.

– Și, prin urmare, am știut că, ajutându-i să-și păstreze secretul, împlinesc voința zeilor, spre binele oamenilor.

Până atunci, Qing-Jao nu se gândise niciodată la Congres în astfel de termeni. Toate cărțile de istorie pe care le studiase înfățișau Congresul ca pe marele unificator al umanității și, în conformitate cu manualele, toate actele sale erau nobile. Acum totuși ea înțelegea că era posibil ca unele dintre acele acte să nu *pară* chiar așa de bune, însă nu însemna în mod necesar că nu erau bune.

– Trebuie să aflu de la zei dacă voința Congresului este și voința lor, spuse ea.

– Și-ai să faci asta? întrebă Han Fei-Tzu. Ai să te supui voinței Congresului, chiar dacă ți se va părea greșită, atât timp cât Congresul deține mandatul cerurilor?

– Îmi ceri să jur?

– Da.

– Atunci, da, mă voi supune, atât timp cât vor deține mandatul cerurilor.

– Aveam nevoie de jurământul tău pentru a satisface cerințele de securitate ale Congresului. Fără el, nu aș fi putut să-ți încredințez misiunea. Își drese glasul: Dar acum îți cer un alt jurământ.

– Dacă pot, am să ți-l dau.

– Jurământul aceasta e... izvorăște dintr-o mare iubire. Han Qing-Jao, ai să-i slujești pe zei în toate privințele, în toate felurile, până la sfârșitul vieții tale?

– O, tată, dar nu avem nevoie de un asemenea jurământ. Oare nu am fost deja aleasă de zei, care m-au călăuzit cu glasul lor?

– Cu toate acestea, îți cer jurământul.

– Întotdeauna, în toate privințele, în toate felurile, îi voi sluji pe zei.

Spre surprinderea ei, tatăl său îngenunche în fața ei și îi luă mâinile într-ale sale. Lacrimile îi șiroiau pe obraji.

– Mi-ai luat de pe inimă cea mai grea povară ce a fost lăsată vreodată acolo.

– Și cum am făcut asta, tată?

– Înainte de a muri, mama ta mi-a cerut să-i făgăduiesc ceva. Întrucât întregul ei caracter își găsea expresia în devotamentul său față de zei, mi-a spus ea, singurul mod în care te puteam ajuta s-o cunoști era să te învăț și pe tine să-i slujești pe zei. Toată viața mea m-am temut că s-ar putea să dau greș, că s-ar putea să-ți întorci fața de la zei, că s-ar putea să ajungi să-i urăști ori să nu fii vrednică de glasul lor.

Cuvintele acestea ajunseră drept la inima lui Qing-Jao. Dintotdeauna fusese conștientă de profunda ei nevrednicie în fața zeilor, știuse cât de murdară era în ochii lor, chiar și atunci când nu-i cereau să urmărească fibrele lemnului cu privirea. Abia acum aflase ce era în joc: dragostea mamei sale pentru ea.

– Toate temerile mele s-au risipit acum. Ești cu adevărat o fiică perfectă, draga mea Qing-Jao. Deja i-ai slujit pe zei cum se cuvine. Iar acum, cu acest jurământ, sunt sigur că vei continua s-o faci veșnic. Vei aduce o mare bucurie în casa din ceruri unde sălășluiește mama ta.

„Așa să fie oare? Cei din ceruri îmi cunosc slăbiciunea. Tu, tată, vezi doar că până acum nu i-am trădat pe zei; mama trebuie să știe cât de aproape am fost să-i trădez de prea multe ori, cât de murdară sunt ori de câte ori zeii își aruncă privirile asupra mea."

Dar el părea atât de fericit, încât nu îndrăzni să-i arate cât de mult se temea de ziua când își va demonstra

nevrednicia, în văzul întregii lumi. Prin urmare, îl îmbrățișă, dar nu se putu abține să nu-l întrebe:

– Tată, tu chiar crezi că mama mi-a auzit jurământul?

– Așa sper, spuse Han Fei-Tzu. Dacă nu, cu siguranță că zeii vor păstra ecoul vorbelor tale într-o scoică și îi vor îngădui să-l asculte ori de câte ori și-o va pune la ureche.

Acest gen de închipuire fantezistă era un joc pe care-l jucau încă din copilărie. Qing-Jao uită de spaima ei și se gândi repede la un răspuns.

– Nu, zeii vor păstra atingerea îmbrățișării noastre și din ea vor țese un șal, pe care ea îl va purta pe umeri când iarna va veni în ceruri.

Se simțea ușurată, oricum, pentru că tatăl ei nu spusese da. Spera doar ca mama să fi auzit jurământul ei. Poate că nu-l auzise și atunci nu va mai fi atât de dezamăgită când fiica ei va da greș.

Tata o sărută, apoi se ridică.

– *Acum* ești gata să-ți primești însărcinarea, spuse el.

O luă de mână și o conduse la masa lui. Rămase lângă el când se așeză pe scaun; nu era cu mult mai înaltă, în picioare, decât era el așezat pe scaun. Probabil că nu atinsese încă înălțimea maturității, dar spera să nu mai crească mult. Nu dorea să ajungă precum acele femei înalte, mătăhăloase, care cărau poveri grele pe câmpuri. „Mai bine să fii un șoarece decât un porc", îi spusese Mu-Pao cu ani în urmă.

Tata făcu să apară pe afișaj o hartă stelară. Recunoscu de îndată zona. Era centrată pe sistemul stelar al Lusitaniei, deși scara de reprezentare era prea mică pentru a permite vizualizarea planetelor.

– Lusitania se află în centru, zise ea.

Han Fei-Tzu încuviință din cap și tastă alte câteva comenzi.

– Acum, fii atentă la asta, spuse el. Nu la afișaj, ci la mișcarea degetelor mele. Asta, plus identificarea vocală vor constitui parola care îți va permite accesul la informațiile de care vei avea nevoie.

Îl urmări în timp ce tasta: „Clica4". Recunoscu imediat aluzia. Străbuna de suflet a mamei sale fusese Jiang-Qing, văduva primului împărat comunist, Mao Ze-Dong. Când Jiang-Qing și aliații săi au fost înlăturați de la putere, Conspirația Lașilor i-a înjosit dându-le numele de ocară „Clica celor Patru". Mama lui Qing-Jao fusese o adevărată fiică-de-suflet a acelei mari martire din trecut. Iar acum, Qing-Jao va fi în măsură să o cinstească și mai mult pe aceea care fusese străbuna de suflet a mamei sale, ori de câte ori va tasta codul de acces. Fusese un gest binevoitor din partea tatei să aranjeze astfel lucrurile.

Pe afișaj își făcură apariția mai multe puncte verzi. Le numără rapid, aproape fără să gândească: erau nouăsprezece, îngrămădite la o oarecare distanță de Lusitania, dar înconjurând-o din toate direcțiile.

– E Flota Lusitania?

– Acestea au fost pozițiile navelor cu cinci luni în urmă.

Tastă o nouă comandă și punctele verzi dispărură.

– Iar acestea sunt pozițiile lor de astăzi.

Qing-Jao căută cu privirea, dar nu văzu nicăieri vreun punct verde. Totuși, era limpede că tata se aștepta ca ea să vadă *ceva*.

– Au ajuns deja la Lusitania?

– Navele sunt acolo unde le vezi, spuse tata. Cu cinci luni în urmă, flota a dispărut.

– Și unde s-a dus?

– Nimeni nu știe.

– A fost o revoltă?

– Nimeni nu știe.

– *Toată* flota?

– Absolut toate navele.

– Ce-ai vrut să spui când ai zis că au dispărut?

Tata îi aruncă o privire, zâmbind.

– Bine gândit, Qing-Jao. Ai pus întrebarea cuvenită. Nimeni nu le-a văzut, căci toate se aflau în adâncurile spațiului. Nu au dispărut *fizic*. Din câte știm, s-ar putea ca ele să-și urmeze și acum traiectoriile stabilite. Au dispărut numai în sensul că am pierdut în întregime contactul cu ele.

– Ansiblurile?

– Au tăcut. Toate în același interval de trei minute. Nici o transmisie nu a fost întreruptă. Se termina una, după care următoarea nu mai ajungea.

– Toate legăturile navelor cu toate planetele? E imposibil. Nici măcar o explozie... dacă s-ar produce vreodată una atât de mare... dar în orice caz nu putea fi un eveniment unic, pentru că navele erau atât de larg răspândite în jurul Lusitaniei.

– Ei bine, *este* posibil, Qing-Jao. Dacă-ți poți imagina un eveniment atât de catastrofal – este posibil ca steaua Lusitaniei să fi devenit o supernovă. Vor trece decenii până când vom observa lumina exploziei, chiar de pe planetele cele mai apropiate. Necazul e că ar fi cea mai improbabilă supernovă din istorie. Nu *imposibilă*, ci improbabilă.

– Și ar trebui să existe niște semne prevestitoare, modificări ale stării stelei. Au detectat ceva instrumentele de pe nave?

– Nu. Tocmai de aceea nu credem că a fost vorba de vreunul dintre fenomenele astronomice cunoscute. Savanții nu au putut găsi nici o explicație. Am încercat să anchetăm povestea ca pe un act de sabotaj. Am căutat urme ale pătrunderii în computerele ansiblurilor.

Am scormonit în toate dosarele de personal de pe nave, în căutarea unor posibile conspirații în rândul echipajelor. S-au efectuat criptoanalize ale tuturor comunicațiilor de pe fiecare navă, căutându-se schimburi de mesaje între conspiratori. Autoritățile militare și guvernamentale au analizat tot ceea ce au găsit de cuviință să analizeze. Polițiile de pe toate planetele au desfășurat anchete... Am verificat trecutul *tuturor* operatorilor de ansiblu.

– Cu toate că nici un mesaj nu a mai fost transmis, ansiblurile au rămas conectate?

– Tu ce crezi?

Qing-Jao roși.

– Bineînțeles că trebuie să fi rămas conectate, chiar dacă împotriva flotei ar fi fost folosit un Dispozitiv D.M., deoarece sunt conectate prin intermediul unor fragmente de particule subatomice. Rămân neafectate chiar dacă întreaga astronavă e prefăcută în praf și pulbere.

– Nu trebuie să te simți rușinată, Qing-Jao. Înțelepții nu sunt înțelepți pentru că nu fac greșeli, ci pentru că și le corectează de îndată ce le recunosc.

Cu toate acestea, Qing-Jao roșise acum dintr-un alt motiv. Sângele înfierbântat îi pulsa cu putere în tâmple pentru că abia acum pricepuse în ce avea să conste misiunea încredințată de tatăl ei. Dar era imposibil. Nu putea să-i dea ei o misiune pe care mii de oameni mai vârstnici și mai înțelepți nu reușiseră s-o îndeplinească.

– Tată, șopti ea. Care e misiunea?

Încă mai spera să fie vorba de vreo problemă minoră legată de dispariția flotei. Dar înțelese că speranța ei era zadarnică, chiar înainte ca el să-i răspundă.

– Trebuie să descoperi toate explicațiile posibile pentru dispariția flotei și să calculezi posibilitățile pentru fiecare în parte. Congresul Stelar trebuie să înțeleagă cum

s-a întâmplat și să ia măsurile necesare pentru a nu se mai întâmpla niciodată.

– Dar, tată, am numai șaisprezece ani. Nu sunt oare atâția alții mai înțelepți decât mine?

– Probabil că toți sunt prea înțelepți ca să încerce să îndeplinească această misiune, iar tu ești îndeajuns de tânără ca să nu te consideri o înțeleaptă. Ești îndeajuns de tânără să te gândești la lucruri imposibile și să descoperi de ce pot să fie posibile. Mai presus de toate, zeii îți vorbesc cu o limpezime extraordinară, copilul meu inteligent, magnific de strălucita mea dragă!

Tocmai de acest lucru se temea: tatăl ei se aștepta ca ea să reușească pentru că se afla în grațiile zeilor. Nu înțelesese cât de nevrednică o considerau zeii, cât de puțin o plăceau.

Mai era și o altă problemă.

– Și dacă reușesc? Dacă aflu unde este Flota Lusitania și restabilesc comunicațiile? Nu va fi atunci vina mea dacă flota va distruge Lusitania?

– E bine că primul tău gând reflectă compasiunea pentru poporul Lusitaniei. Te asigur, Congresul a promis să nu folosească Dispozitivul D.M. decât dacă se dovedește a fi absolut inevitabil, dar e atât de improbabil, încât nu pot să cred că se va întâmpla. Chiar dacă ar fi așa totuși, Congresul va trebui să decidă. Cum spunea strămoșul meu de suflet: „Dacă pedeapsa înțeleptului e ușoară, asta nu se datorează compasiunii sale; dacă pedeapsa lui e severă, de vină nu e cruzimea sa; el nu face decât să respecte datina vremii sale. Împrejurările se schimbă o dată cu epoca, iar modalitățile de abordare a acestora se modifică în funcție de împrejurări". Poți să fii sigură: Congresul Stelar va aborda problema Lusitaniei nu în funcție de bunătate sau de cruzime, ci conform cu ceea ce este necesar pentru binele întregii omeniri. Iată de ce îi slujim pe

conducători: pentru că ei îi slujesc pe oameni, care îi slujesc pe strămoși, care îi slujesc pe zei.

– Tată, am fost nevrednică să gândesc altfel, spuse Qing-Jao.

Acum își simțea murdăria, nu era doar conștientă de existența ei. Simțea nevoia să-și spele mâinile. Simțea nevoia să urmărească o fibră de lemn. Dar se abținu. Avea să aștepte.

„Orice aș face, își spuse ea, consecințele vor fi îngrozitoare. Dacă dau greș, tata își va pierde prestigiul în fața Congresului și, prin urmare, în fața întregii planete a Căii. Pentru mulți, asta va dovedi că tata nu merită să fie ales după moarte drept zeu al Căii.

Pe de altă parte, dacă reușesc, consecința ar putea să fie Xenocidul. Chiar dacă hotărârea va aparține Congresului, tot aș ști că eu am făcut posibil un asemenea lucru. Parțial, responsabilitatea îmi va aparține. Indiferent ce fac, mă voi acoperi de rușinea eșecului și voi fi mânjită de nevrednicie."

Tatăl ei vorbi în aceeași clipă, ca și cum zeii îi îngăduiseră să-i citească sufletul.

– Da, ai fost nevrednică, spuse el, și chiar acum continui să fii nevrednică în gândurile tale.

Qing-Jao roși și își înclină capul, rușinată, nu pentru că tatăl ei îi citise cu atâta ușurință gândurile, ci pentru că fusese în stare să aibă niște gânduri atât de nesupuse.

Han Fei-Tzu îi puse cu blândețe mâna pe umăr.

– Dar sunt încredințat că zeii te vor face vrednică, spuse el. Congresul Stelar are mandatul cerurilor, dar tu ai fost aleasă să-ți urmezi calea. Poți reuși în această lucrare măreață. Vei încerca?

– Voi încerca.

„Și totodată voi eșua, dar nimeni nu va fi surprins, cu atât mai puțin zeii, care îmi cunosc nevrednicia."

– Toate arhivele potrivite ți se vor deschide în vederea cercetării, când îți vei spune numele și vei tasta parola. Dacă ai nevoie de ajutor, dă-mi de știre.

Qing-Jao a părăsit odaia tatei cu demnitate și și-a impus să urce cât mai încet treptele ce duceau la camera ei. Abia când a ajuns înăuntru și a închis ușa, s-a aruncat în genunchi și a început să se târască pe podea. A urmărit fibrele lemnului până când abia a mai fost în stare să vadă. Nevrednicia ei era atât de mare, încât nici atunci nu s-a simțit întru totul curată; s-a dus la spălător și și-a frecat mâinile până când a știut că zeii erau satisfăcuți. De două ori servitorii au încercat s-o întrerupă cu prânzul și cu niște mesaje – de care puțin îi păsa – dar când au înțeles că fata vorbea cu zeii, și-au plecat capetele și, tăcuți, s-au furișat afară.

Și totuși, nu spălatul mâinilor a făcut-o să se simtă în sfârșit curată, ci momentul în care a îndepărtat ultima rămășiță de incertitudine din sufletul ei. Congresul Stelar avea mandatul cerurilor. Ea trebuie să se purifice de orice îndoială. Orice intenționau cu Flota Lusitania, cu siguranță că voința zeilor era aceea care avea să fie împlinită. Prin urmare, era de datoria ei să ajute la împlinirea ei. Și dacă într-adevăr îndeplinea voința zeilor, atunci ei aveau să-i deschidă o cale de rezolvare a problemei. Ori de câte ori avea să gândească altfel, ori de câte ori cuvintele lui Demostene aveau să-i revină în minte, ea trebuia să le îndepărteze, amintindu-și că se supunea conducătorilor care aveau mandatul zeilor.

Când mintea i s-a liniștit, avea palmele jupuite și pline de sânge izvorât din straturile de piele crudă care ajunseseră la suprafață. „Iată cum se naște înțelegerea adevărului, spuse ea. Dacă îndepărtez prin spălare suficiente straturi ale mortalității mele, atunci adevărul zeilor va țâșni la lumină."

În cele din urmă, s-a simțit curată. Era deja târziu și avea ochii obosiți. Cu toate acestea, s-a așezat în fața terminalului și a început să lucreze.

– Arată-mi rapoartele tuturor cercetărilor întreprinse până în prezent în legătură cu dispariția Flotei Lusitania, începând cu cele mai recente.

Aproape imediat, cuvintele au început să apară în spațiul de deasupra terminalului, pagină cu pagină, aliniate asemenea unei coloane de soldați mărșăluind în front. Citea una dintre ele, apoi o dădea la o parte și numaidecât pagina din spatele ei se deplasa mai în față, ca ea s-o poată citi. A lucrat astfel timp de șapte ore, până când nu a mai fost în stare să citească, și atunci a adormit în fața terminalului.

Jane urmărește totul. Poate îndeplini un milion de activități, își poate împărți atenția simultan între o mie de lucruri diferite. Nici una dintre aceste capacități nu este infinită, dar sunt atât de mari în comparație cu jalnica noastră capacitate de a face ceva în timp ce ne gândim la altceva, încât ar putea foarte bine să fie considerate astfel. Cu toate acestea, Jane are o limitare senzorială pe care noi nu o avem; sau, mai exact, noi suntem limitarea ei cea mai serioasă. Ea nu poate vedea sau ști nimic din ceea ce n-a fost introdus ca simplă informație într-unul dintre computerele conectate la marea rețea interplanetară.

Aceasta e o limitare mai neînsemnată decât ați fi înclinați să credeți. Jane are acces aproape instantaneu la semnalele de intrare neprelucrate de pe fiecare astronavă și de pe aproape fiecare dispozitiv de spionaj monitorizat electronic. E adevărat însă că nu poate asista niciodată la certurile dintre îndrăgostiți, la poveștile citite copiilor la culcare, la disputele din sălile de clasă, la bârfele de la cină

sau la lacrimile de amărăciune vărsate pe ascuns. Ea nu cunoaște decât acele aspecte ale vieții noastre pe care le reprezentăm ca informații digitale.

Dacă ai întreba-o care este numărul exact de oameni de pe planetele colonizate, ți-ar oferi rapid o valoare bazată pe rezultatele recensămintelor combinate cu probabilitățile de natalitate și de moralitate pentru toate grupurile sociale de populație. În majoritatea cazurilor, ea poate asocia nume cu aceste cifre, deși nu ți-ar ajunge o viață pentru a citi lista. Iar dacă ai lua un nume care tocmai s-a întâmplat să-ți treacă prin minte – de exemplu, Han Qing-Jao – și ai întreba-o pe Jane: „Cine e această persoană?", ea ți-ar oferi aproape imediat cifrele statistice vitale: data nașterii, cetățenia, originea, înălțimea și greutatea la ultima vizită medicală, rezultatele școlare.

Dar toate acestea sunt pentru ea niște informații arbitrare, un zgomot de fond. Știe că există, dar nu au nici o semnificație aparte. S-o întrebi despre Han Qing-Jao ar fi ca și cum ai întreba-o despre o anumită moleculă din vaporii de apă dintr-un nor îndepărtat. Molecula e cu siguranță acolo, dar nu există nimic special care s-o diferențieze de alte molecule din imediata ei vecinătate.

Lucrul acesta a fost adevărat până în momentul în care Han Qing-Jao a început să-și folosească computerul pentru a dobândi acces la toate rapoartele legate de dispariția Flotei Lusitania. Abia atunci numele lui Qing-Jao a urcat rapid câteva niveluri în atenția lui Jane, care a început să țină o evidență strictă a tot ceea ce Qing-Jao făcea cu computerul ei. Astfel a devenit limpede pentru ea că Han Qing-Jao, deși nu avea decât șaisprezece ani, urma să-i provoace necazuri mari. Han Qing-Jao, nelegată cum era de vreo birocrație anume, neavând de urmărit scopuri ideologice personale sau de apărat interese ascunse,

arunca o privire mai cuprinzătoare și, prin urmare, mai periculoasă asupra tuturor informațiilor care fuseseră colectate de toate agențiile umane.

Și de ce era acest lucru periculos? Lăsase Jane în urmă niște indicii pe care Qing-Jao le-ar fi putut găsi?

Nu, firește că nu. Jane nu lăsase nici un indiciu. Se gândise să lase câteva, prin care dispariția Flotei Lusitania să pară consecința unui act de sabotaj, a unei defecțiuni mecanice sau a vreunui dezastru natural. A fost nevoită să renunțe la ideea aceasta fiindcă nu putea fabrica nici un fel de indiciu fizic. Tot ce putea face era să lase informații derutante în memoriile calculatoarelor. Nici una dintre ele nu avea vreun analog fizic în lumea reală și, prin urmare, orice săvârșitel de inteligență medie și-ar fi dat seama rapid că indiciile nu erau decât niște informații false, menite să inducă în eroare. Apoi ar fi tras concluzia că dispariția flotei trebuie să fi fost provocată de vreo agenție care deținea priorități de acces inimaginabile la sistemele de computere care primiseră informațiile „manufacturate". În mod cert, așa s-ar fi ajuns la descoperirea ei mult mai repede decât dacă nu lăsa nici un fel de probă.

Fără doar și poate, lipsa dovezilor fusese varianta cea mai bună și, până când Qing-Jao și-a început investigațiile, a funcționat foarte bine. Fiecare agenție implicată în anchetă se ocupase numai de zonele în care se desfășurau de regulă cercetările ei. Poliția de pe multe planete a verificat toate grupurile de disidenți cunoscute (și, în anumite ocazii, i-a torturat pe unii dintre disidenți până când aceștia au făcut mărturisiri detaliate, dar inutile, moment în care anchetatorii și-au completat rapoartele finale și au declarat clasarea dosarelor). Autoritățile militare au căutat dovezi ale unei opoziții de tip militar, în special astronave străine, dat fiind că păstrau amintiri vii despre

invazia gândacilor, petrecută cu trei mii de ani în urmă. Savanții au căutat dovezi ale vreunui fenomen astronomic invizibil și neobișnuit prin care să se poată explica fie distrugerea flotei, fie întreruperea selectivă a comunicațiilor prin ansiblu. Politicienii au căutat alți politicieni pe care să poată da vina. Nimeni nu s-a gândit la Jane și, în consecință, nimeni nu a găsit-o.

Dar Han Qing-Jao aduna toate elementele, cu atenție, sistematic, cercetând precis informațiile. Era inevitabil ca ea să scoată la iveală dovada care, în cele din urmă, avea să demonstreze – și să anuleze – existența lui Jane. Într-o exprimare simplificatoare, acea dovadă era absența oricărei dovezi. Nimeni nu o putea vedea, pentru că nimeni nu abordase investigația cu o minte metodică și lipsită de prejudecăți.

Ceea ce Jane nu avea de unde să știe era faptul că răbdarea aparent inumană a lui Qing-Jao, atenția ei meticuloasă față de detalii, perseverența cu care reformula și reprograma cercetările ei computerizate, toate acestea erau rezultatul orelor petrecute în genunchi, aplecată peste o podea de lemn, urmărind cu atenție o fibră de la un capăt la celălalt al scândurii, de la un perete la celălalt al încaperii. Jane nu avea nici măcar un început de bănuială că tocmai această lecție măreață învățată de la zei făcea din Qing-Jao adversarul ei cel mai de temut. Jane nu știa decât că, la un moment dat, acest cercetător pe care-l chema Qing-Jao avea probabil să-și dea seama de lucrul pe care nimeni nu-l înțelesese cu adevărat, și anume că toate explicațiile imaginabile pentru dispariția Flotei Lusitania fuseseră deja în întregime eliminate.

În acel moment, o singură concluzie ar mai fi rămas: o anumită forță, nemaiîntâlnită nicicând în istoria omenirii, avea puterea fie să provoace dispariția simultană a astronavelor unei flote răspândite pe o arie vastă, fie – la

fel de improbabil – să facă în așa fel încât toate ansiblurile flotei să înceteze simultan să funcționeze. Și dacă aceeași minte metodică începea apoi să treacă pe o listă toate forțele posibile care aveau o asemenea putere, în cele din urmă nu se putea să n-o numească pe singura adevărată: o entitate independentă ce trăia printre... ba nu, care era compusă din razele filotice care conectau toate ansiblurile. Pentru că acestă idee era adevărată, nu putea fi eliminată, oricâte analize logice și cercetări s-ar fi efectuat. Urma etapa în care cineva avea să acționeze în mod cert pe baza descoperirii lui Qing-Jao și avea să declanșeze distrugerea lui Jane.

Așadar, Jane urmărea cercetările lui Qing-Jao cu o fascinație crescândă. Această fiică a lui Han Fei-Tzu, în vârstă de șaisprezece ani, înaltă de 160 de centimetri și cântărind 39 de kilograme, făcând parte din clasa socială și intelectuală cea mai de sus a populației chineze taoiste de pe planeta Calea, era prima ființă omenească întâlnită de Jane care se apropia de meticulozitatea și de precizia unui computer și, prin urmare, de Jane însăși. Cu toate că Jane putea efectua într-o oră un studiu care lui Qing-Jao îi lua săptămâni și luni de zile, adevărul periculos era că fetița desfășura aproape exact aceeași anchetă pe care Jane însăși ar fi efectuat-o. În consecință, Jane nu avea nici un motiv să presupună că, până la urmă, Qing-Jao nu va ajunge la concluzia la care ar fi ajuns ea însăși.

Așadar, Qing-Jao era dușmanul cel mai periculos al lui Jane, care nu avea cum s-o oprească – cel puțin nu fizic. Dacă încerca să-i blocheze accesul la informații, nu făcea altceva decât s-o conducă mai rapid la dovada existenței lui Jane. În locul opoziției fățișe, Jane a căutat o altă cale de a-și opri inamicul. Nu înțelegea totalitatea naturii umane, dar Ender o învățase că, pentru a opri

o ființă omenească de la întreprinderea unui anumit lucru, trebuie să găsești o modalitate de a o face să nu-l mai dorească.

6

VARELSE

– Cum reușiți să comunicați direct cu mintea lui Ender?

– Acum când știm unde se află, e ceva la fel de natural ca procesul de hrănire.

– Cum l-ați găsit? Eu n-am fost niciodată în stare să comunic direct cu mintea cuiva care n-a trecut în a treia viață.

– L-am găsit prin intermediul ansiblurilor și a electronicii asociate acestora; astfel am determinat poziția din spațiu a trupului său. Ca să ajungem la mintea lui, a trebuit să ne extindem în haos și să formăm o punte.

– O punte?

– O entitate tranzitorie, care se aseamănă în parte cu mintea lui, în parte cu a noastră.

– Dacă ați putut ajunge la mintea lui, de ce nu l-ați împiedicat să vă distrugă?

– Creierul omenesc este foarte ciudat. Înainte de a putea înțelege ceea ce am găsit acolo, înainte de a învăța cum să comunicăm cu spațiul acesta contorsionat, toate surorile și mamele mele au dispărut. Am continuat să-i studiem mintea în toți acești ani în care am așteptat în

coconii noștri, până când ne-a găsit; după ce a sosit, am reușit să comunicăm direct cu el.

– Ce s-a întâmplat cu puntea pe care ați făcut-o?

– Nu ne-am mai gândit la ea. Probabil că mai există pe undeva, în spațiu.

Noua specie de cartofi era pe moarte. Ender văzu cercurile brune revelatoare de pe frunze, plantele frânte acolo unde tulpinile deveniseră atât de fragile, încât cea mai slabă adiere le îndoise până când cedaseră. De dimineață, toate fuseseră sănătoase. Apariția acestei boli fusese atât de bruscă, efectele ei atât de devastatoare, încât de vină nu putea fi decât virusul descolada.

Ela și Novinha aveau să fie dezamăgite, căci își puseseră mari speranțe în această specie nouă de cartofi. Ela, fiica vitregă a lui Ender, lucrase la o genă care să provoace fiecare celulă dintr-un organism să producă trei substanțe chimice diferite, cunoscute ca inhibitoare sau anihilatoare ale virusului descolada. Novinha, soția lui Ender, obținuse o genă care să facă impermeabile nucleele celulelor la orice moleculă mai mare de o zecime din lungimea virusului. La această specie de cartofi, ele altoiseră amândouă genele și, când primele teste au demonstrat că ambele caracteristici prinseseră „rădăcini", Ender dusese răsadurile la ferma experimentală și le plantase. Împreună cu ajutoarele sale, se ocupase de îngrijirea lor în ultimele șase săptămâni. Totul păruse să fie în ordine.

Dacă experimentul reușea, tehnica putea fi aplicată la toate plantele și animalele de care oamenii de pe Lusitania depindeau pentru asigurarea hranei. Numai că virusul descolada era mult prea deștept: până la urmă, reușea să le dejoace toate stratagemele. Totuși, șase săptămâni era

mai bine decât ciclul normal de două-trei zile. Poate se aflau pe o pistă bună.

Sau poate că lucrurile fuseseră împinse deja prea departe. Demult, când Ender abia venise pe Lusitania, noile specii de plante și animale de proveniență terestră puteau să reziste douăzeci de ani în teren deschis, până când descolada reușea să le decodeze moleculele genetice și să le dezintegreze. Dar în ultimii ani se părea că virusul realizase un mare pas înainte, care îi permitea să decodeze orice moleculă genetică de pe Pământ în câteva zile sau chiar ore.

În prezent, coloniștii umani reușeau să-și mai crească plantele și animalele numai datorită unui spray cu acțiune letală imediată asupra virusului. Printre coloniști apăruseră și unii care ar fi vrut să aplice sprayul asupra întregii planete și să distrugă o dată pentru totdeauna virusul.

Stropirea întregii planete era nepractică, dar nu imposibilă; altele erau motivele de respingere a acestei opțiuni. Toate formele de viață indigene depindeau în mod absolut de descolada pentru a se putea reproduce. Aici se încadrau și purcelușii – *pequeninos*, băștinașii inteligenți ai planetei – al căror ciclu reproductiv era legat în mod inviolabil de singura specie indigenă de copaci. Dacă virusul descolada era distrus, această generație de *pequeninos* avea să fie ultima. Așa ceva era un xenocid.

Până acum, ideea de a întreprinde o acțiune care să ducă la dispariția purcelușilor ar fi fost imediat respinsă de majoritatea locuitorilor satului Milagre, colonia oamenilor. Până acum. Dar Ender știa că mulți și-ar schimba opinia în cazul în care câteva fapte ar deveni larg cunoscute. De exemplu, doar o mână de oameni știau că descolada se adaptase deja de două ori la substanțele chimice folosite pentru uciderea sa. Ela și Novinha puseseră la punct mai multe versiuni noi ale substanței chimice,

astfel încât data viitoare, când descolada s-ar fi adaptat la un anumit virulicid, puteau trece imediat la un altul. Tot așa, la un moment dat fuseseră nevoiți să schimbe inhibitorul care-i imuniza pe oameni la virusul din organismul fiecărui colonist. Inhibitorul fusese injectat în toate alimentele consumate în colonie, astfel încât toți oamenii să-l ingereze la fiecare masă.

Cu toate acestea, toți inhibitorii și toate virulicidele funcționau pornind de la aceleași principii de bază. Cândva, așa cum reușise să se adapteze în general la toate genele de proveniență terestră, descolada avea să învețe și cum să se descurce cu fiecare clasă de chimicale, și atunci nu avea să mai conteze de câte versiuni noi dispuneau; în câteva zile, descolada le-ar epuiza resursele.

Doar câțiva oameni știau cât de nesigură era supraviețuirea coloniei Milagre. Doar câțiva oameni știau cât de mult depindea de activitatea depusă de Ela și de Novinha, în calitate de xenobiologi ai Lusitaniei, cât de inegală era competiția lor cu descolada, cât de devastatoare ar fi consecințele dacă Ela și Novinha ar fi întrecute vreodată.

Era totuna. În cazul în care coloniștii ar înțelege într-adevăr, s-ar găsi mulți care să spună: „Dacă e inevitabil ca descolada să ne copleșească într-o bună zi, atunci hai s-o lichidăm acum. Dacă din cauza asta vor muri și purcelușii, atunci ne pare rău, dar între supraviețuirea lor și a noastră, noi am ales-o pe-a noastră".

Pentru Ender nu era greu să adopte punctul de vedere al perspectivei filozofice și să spună: „Mai bine să piară o colonie umană mică, decât să lichidezi o întreagă specie rațională". Știa că un astfel de argument n-avea nici o șansă fie acceptat de către oamenii de pe Lusitania. Aici erau în joc înseși viețile lor și ale copiilor lor; ar fi absurd să te aștepți din partea lor să fie dispuși să moară de dragul unei specii pe care nu o înțelegeau și pe care puțini o

agreau. Chiar dacă episcopul însuși ar declara că așa era voința lui Dumnezeu, ca făpturile omenești de pe Lusitania să renunțe la viața lor în favoarea purcelușilor, foarte puțini ar fi cei care s-ar supune.

„Nici eu nu sunt sigur că aș fi în stare de un asemenea sacrificiu, reflectă Ender. Chiar dacă nu am copii. Cu toate că am trecut deja prin distrugerea unei specii înzestrate cu rațiune – chiar dacă eu însumi am declanșat distrugerea acelei specii și știu cât de îngrozitoare este o asemenea povară morală – nu sunt sigur că aș putea să-i las pe cei din aceeași specie cu mine să moară, fie prin înfometare din pricina distrugerii recoltelor, fie, și mai dureros, prin revenirea descoladei, care năruie în câteva zile trupul omenesc.

Și totuși... am voie să consimt la distrugerea speciei *pequenino*? Am voie să îngădui un nou xenocid?"

Ridică de jos una dintre tulpinile frânte de cartof, cu frunzele pătate. Bineînțeles, va trebui să i-o arate lui Novinha. Ea sau Ela aveau să o studieze și să confirme ceea ce era evident deja. Încă un eșec. Puse tulpina de cartof într-o pungă sterilă.

– Vorbitorule.

Era Planter[1], asistentul lui Ender și cel mai apropiat prieten al său din rândul purcelușilor. Planter era fiul unui *pequenino* numit Human, pe care Ender îl adusese în „a treia viață", a treia etapă a ciclului de viață *pequenino*. Ender ridică punga de plastic transparent, astfel ca Planter să vadă frunzele dinăuntru.

– Într-adevăr, complet moarte, Vorbitorule, spuse Planter fără urmă de intonație.

De la început, acesta fusese lucrul cel mai deconcertant în privința colaborării cu *pequeninos:* aceștia nu-și

[1] Plantator, cultivator (n. tr.).

manifestau emoțiile așa cum erau obișnuiți oamenii să le interpreteze. Era una dintre barierele cel mai dificil de înlăturat în vederea acceptării lor de către majoritatea coloniștilor. Purcelușii nu erau nici drăgălași, nici simpatici; nu puteau fi considerați decât ciudați.

– Vom încerca din nou, spuse Ender. Cred că am ajuns mai aproape.

– *Soția* ta vrea să te vadă, spuse Planter.

Cuvântul soție, chiar tradus într-un limbaj uman precum stark, era atât de încărcat de tensiune pentru un *pequenino,* încât nu putea fi pronunțat firesc: Planter aproape că țipase când îl rostise. Pe de altă parte ideea de „soție" era atât de puternică pentru *pequeninos,* încât, deși o puteau chema pe Novinha pe nume atunci când i se adresa direct, dacă îi vorbeau soțului ei nu o puteau face decât apelând la titlul ei.

– Păi, oricum aveam de gând să mă duc la ea, spuse Ender. Te-aș ruga să măsori și să înregistrezi cartofii ăștia.

Planter sări drept în sus – „ca floricelele de porumb", își zise Ender. Deși fața îi rămase lipsită de expresie, cel puțin pentru ochiul omenesc, saltul vertical dovedea încântarea. Lui Planter îi plăcea să lucreze cu echipamentul electronic, pentru că mașinile îl fascinau, dar și pentru că astfel își sporea prestigiul printre ceilalți masculi *pequenino.* Începu să despacheteze fără întârziere camera de luat vederi și computerul atașat la ea, aflate într-un sac pe care îl purta tot timpul după el.

– Când termini, te rog să pregătești secțiunea asta izolată pentru ardere, spuse Ender.

– Da, da, fu de acord Planter. Da, da, da.

Ender oftă. *Pequeninos* se enervau foarte tare când oamenii le repetau lucruri pe care le cunoșteau deja. Cu siguranță că Planter știa ce să facă atunci când descolada se adapta la o nouă recoltă: virusul „educat" trebuia distrus

cât încă mai era izolat. Nu avea nici un rost ca întreaga comunitate a virușilor descolada să fie lăsată să profite de pe urma celor învățate de unul dintre soiuri. Însă acesta era modul în care oamenii își linișteau sentimentul de responsabilitate: verificând încă o dată chiar și atunci când știau că nu era nevoie.

Planter era atât de absorbit, încât nici nu băgă de seamă că Ender părăsea lotul experimental. Când ajunse în clopotul de izolare de la capătul dinspre oraș al terenului, Ender se dezbrăcă, își puse hainele în cutia de purificare, apoi începu dansul sterilizării: ridicarea mâinilor, urmată de rotirea brațelor din umeri, învârtirea în cerc, ghemuirea și din nou ridicarea în picioare, astfel încât nici o părticică a trupului să nu scape amestecului de gaze și de radiații care umplea clopotul. Respiră profund pe nas și gură, apoi tuși – ca întotdeauna – căci gazele abia dacă se încadrau între limitele de toleranță umane. „Trei minute lungi, cu usturimi în ochi și plămânii șuierând, fluturând din brațe și făcând genuflexiuni: ritualul nostru de supunere față de atotputernicul descolada. În felul acesta, ne umilim în fața stăpânului necontestat al planetei."

În sfârșit, decontaminarea se încheie. „M-am «copt» exact atât cât trebuie", gândi Ender. În vreme ce aerul proaspăt năvălea în clopot, își scoase hainele din cutie și le îmbrăcă, atât cât încă mai erau fierbinți. De îndată ce avea să iasă, clopotul urma să fie încălzit la o temperatură cu mult peste limita de toleranță demonstrată a virusului descolada. Nimic nu putea supraviețui în clopot în timpul acestei ultime etape a dezinfectării. Data viitoare când va intra cineva acolo, incinta va fi perfect sterilă.

Cu toate acestea, Ender nu se putu abține să nu se gândească la faptul că, într-un fel sau altul, virusul avea să găsească o cale de trecere, dacă nu prin clopot, atunci

prin bariera de dezintegrare de intensitate medie care împrejmuia lotul experimental ca un zid invizibil. Teoretic vorbind, nici o moleculă mai mare de o sută de atomi nu putea trece prin barieră fără a fi descompusă. Garduri situate de fiecare parte a barierei îi împiedicau pe oameni și pe purceluși să se rătăcească în zona fatală, dar Ender își imaginase ce s-ar întâmpla cu cineva care ar traversa câmpul de dezintegrare. Toate celulele organismului ar fi ucise instantaneu, o dată cu descompunerea acizilor nucleici. Era posibil ca trupul să-și păstreze aparent integritatea fizică. Dar, în imaginația sa, Ender vedea de fiecare dată acel trup prefăcându-se în praf de partea cealaltă a barierei, apoi risipindu-se ca fumul înainte de a apuca să cadă la pământ.

Ceea ce îl jena cel mai mult pe Ender în privința barierei de dezintegrare era faptul că se baza pe același principiu ca Dispozitivul de Dezintegrare Moleculară. Deși fusese proiectat pentru a fi folosit împotriva astronavelor și a rachetelor ofensive, Ender fusese cel care, cu trei mii de ani în urmă, pe vremea când se afla la comanda flotei de război a oamenilor, îl îndreptase împotriva planetei de origine a gândacilor. Și aceeași armă fusese trimisă acum spre Lusitania de către Congresul Stelar. Conform afirmațiilor lui Jane, Congresul Stelar făcuse deja o tentativă de trimitere a ordinului de folosire a Dispozitivului. Jane îl blocase, întrerupând comunicațiile dintre flotă și restul omenirii, dar nu puteau ști dacă nu cumva vreun căpitan de navă surescitat, cuprins de panică pentru că ansiblul nu funcționa, n-ar fi fost totuși în stare să-l folosească atunci când ar fi ajuns la Lusitania.

Era ceva de neînchipuit, dar cât se poate de real: Congresul trimisese ordinul de distrugere a unei planete, de comitere a Xenocidului. Scrisese oare Ender în zadar *Matca?* Uitaseră deja?

Dar pentru ei cuvântul „deja" nu avea înțeles. Pentru cei mai mulți dintre oameni trecuseră trei mii de ani. Cu toate că Ender scrisese *Viața lui Human,* cartea nu era crezută încă la o scară suficient de extinsă, nu fusese îmbrățișată de oameni într-o asemenea măsură încât Congresul să nu îndrăznească să acționeze împotriva speciei *pequenino.*

De ce hotărâseră să o facă? Probabil din același motiv care impusese bariera de dezintegrare a xenobiologilor: pentru a împiedica răspândirea unei epidemii periculoase la o scară cosmică. Congresul era probabil preocupat de reprimarea flagelului unei revolte planetare. Dar când flota va ajunge aici, cu sau fără ordin, este foarte probabil să folosească Doctorașul ca soluție definitivă la problema descolada: dacă planeta Lusitania n-ar mai exista, n-ar mai exista nici virusul semiinteligent și automutant, arzând de nerăbdare să găsească prilejul de a nimici umanitatea și toate realizările ei.

Nu avea prea mult de mers de la lotul experimental la noua stație xenobiologică. Cărarea șerpuia peste o colină joasă, ocolind marginea pădurii, care era în același timp tată, mamă și cimitir viu pentru acest trib de purcelușii, și mai departe, până la poarta nordică a gardului împrejmuitor al coloniei umane.

Pentru Ender, gardul constituia un subiect delicat. Nu avea nici un motiv să mai existe, acum când politica de contact minim între oameni și *pequeninos* fusese încălcată și ambele specii treceau liber pe poartă. Când Ender sosise pe Lusitania, gardul era încărcat cu un câmp care provoca dureri înfiorătoare celor care încercau să treacă de el. În timpul campaniei de dobândire a dreptului de a comunica liber cu purcelușii, Miro, fiul vitreg cel mai vârstnic al lui Ender, a rămas prins în capcana câmpului timp de câteva minute, suferind o dereglare

cerebrală ireversibilă. Totuși, experiența lui Miro n-a fost decât cea mai dureroasă și mai rapidă expresie a efectului acestui gard pentru sufletele oamenilor închiși în perimetrul său. Psihobariera fusese anulată în urmă cu treizeci de ani. În tot acest timp, nu mai existase nici un motiv de păstrare a vreunei bariere între oameni și *pequeninos*. Cu toate acestea, gardul rămăsese. Așa doriseră coloniștii umani de pe Lusitania. Dorința lor fusese ca frontiera dintre oameni și *pequeninos* să rămână neîncălcată.

Acesta era și motivul pentru care laboratoarele de xenobiologie fuseseră mutate din vechiul lor amplasament în josul râului. Dacă doreau ca *pequeninos* să ia parte la experimente, era necesar ca laboratoarele să fie situate aproape de gard, iar toate loturile experimentale să se afle în afara acestuia, astfel încât oamenii și purceluții să nu aibă ocazia să se întâlnească pe neașteptate.

Când Miro plecase s-o întâlnească pe Valentine, Ender își făcuse socoteala că atunci când se va întoarce va fi uluit de marile transformări de pe Lusitania. Se gândise că Miro îi va găsi pe oameni și pe *pequeninos* trăind împreună, ca două specii aflate în deplină armonie. În loc de asta, Miro avea să găsească colonia aproape neschimbată. Cu puține excepții, ființele omenești de pe Lusitania nu tânjeau după compania apropiată a altor specii.

Ender procedase cu înțelepciune atunci când o ajutase pe Matcă să refacă specia gândacilor atât de departe de Milagre. Inițial, plănuise să-i ajute pe oameni și pe gândaci să se cunoască treptat. Când colo, el, Novinha și familia lor fuseseră nevoiți să păstreze cu strășnicie secretul existenței gândacilor pe Lusitania. În mod sigur, dacă nu se puteau înțelege cu niște *pequeninos* cu aspect de mamifere, la aflarea veștii despre existența creaturilor insectoide coloniștii umani ar fi avut o reacție xenofobă.

„Am prea multe secrete pe suflet, medită Ender. În toți acești ani am fost Vorbitor, dezvăluind secrete și ajutându-i pe oameni să trăiască în lumina adevărului. Acum nu mai spun nimănui nici jumătate din ceea ce știu, căci mărturisind întregul adevăr n-aș stârni decât teamă, ură, brutalitate, crime și război."

Nu departe de poartă, dar în afara împrejmuirii, se înălțau doi copaci-părinți: pe unul îl chema Rooter[1], pe celălalt Human, și fuseseră plantați astfel încât, văzuți dinspre poartă, Rooter să apară în stânga, iar Human în dreapta. Human fusese acel purceluș pe care Ender fusese solicitat să-l ucidă, conform ritualului, cu propriile mâini, pentru a pecetlui tratatul dintre oameni și *pequeninos*. După aceea, Human a renăscut în celuloză și clorofilă, a ajuns în sfârșit la stadiul de mascul adult, apt să procreeze.

În prezent, Human se bucura încă de un prestigiu enorm, nu numai printre purcelușii acestui trib, dar și în multe alte triburi. Ender știa că e viu; totuși, uitându-se la copac, îi era imposibil să uite cum murise Human.

Lui Ender nu-i era greu să-l considere pe Human o persoană, căci vorbise de multe ori cu acest copac-tată. Ceea ce nu reușea era să se gândească la acest copac ca fiind *aceeași* persoană pe care o cunoscuse sub numele de Human. Poate că Ender înțelegea la nivel intelectual că identitatea unei persoane era dată de voință și de memorie, și că acestea trecuseră intacte de la *pequenino* la copacul-tată. Numai că înțelegerea intelectuală nu aducea întotdeauna după ea și înțelegerea viscerală. În momentul acesta, Human îi era foarte străin.

Totuși, el era tot Human și încă mai era prietenul lui Ender; în trecere, Ender atinse coaja copacului. Apoi,

---

[1] Râmător (n. red.).

abătându-se puțin de la drumul lui, se apropie de celălalt copac, mai vârstnic, și atinse și coaja acestuia. Nu-l cunoscuse pe Rooter ca *pequenino* – fusese ucis de alte mâini și încă înainte de sosirea lui Ender pe Lusitania era înalt și cu ramurile viguroase. Când discuta cu Rooter, Ender nu se simțea deloc încurcat.

La poalele lui Rooter zăceau multe bețe. Unele fuseseră aduse din altă parte, altele proveneau din coroana lui Rooter. Acestea erau bețele vorbitoare. Purcelușii se foloseau de ele pentru a bate un anumit ritm în trunchiul unui copac-tată. Acesta din urmă își modela și își remodela regiunile cavernoase din interiorul trunchiului pentru a modula sunetul, realizând astfel un gen de vorbire lentă. Ender putea și el să bată ritmul, cu stângăcie, dar îndeajuns de corect pentru a obține un răspuns din partea copacilor.

Totuși, astăzi nu avea chef de conversație. Lăsă în seama lui Planter să le spună copacilor-părinți că un alt experiment eșuase. Ender avea să vorbească mai târziu cu Human și Rooter. Avea să vorbească și cu Matca, cu Jane, cu toată lumea. După toate aceste discuții, n-aveau să se găsească mai aproape de rezolvarea vreuneia dintre problemele care întunecau viitorul Lusitaniei, pentru că soluția problemelor nu depindea de discuții. Depindea de cunoaștere și de acțiune: cunoaștere pe care numai alți oameni o puteau dobândi, acțiuni pe care numai alți oameni le puteau întreprinde. Ender însuși nu putea face nimic ca să rezolve ceva.

Tot ce putea să facă, tot ce făcuse de fapt de la ultima sa bătălie ca războinic-copil, era să asculte și să vorbească. În alte vremuri și în alte locuri, fusese de ajuns. Dar nu și acum. Multe posibilități diferite de distrugere planau asupra Lusitaniei, unele dintre ele declanșate de Ender însuși, și totuși nici una dintre ele nu putea fi rezolvată

acum cu ajutorul vreunei acțiuni, al unui cuvânt sau gând de-ale lui Andrew Wiggin. Asemenea tuturor celorlalți cetățeni ai Lusitaniei, viitorul său se afla în mâinile altor oameni. Diferența dintre el și ei era aceea că Ender cunoștea toate pericolele, toate consecințele posibile ale fiecărui eșec și ale fiecărei erori. Cine era mai blestemat, cel care murea fără să știe nimic până în clipa morții sau cel care-și urmărea distrugerea pe măsură ce se apropia, pas cu pas, zile, săptămâni și ani?

Ender părăsi copacii-tată și porni de-a lungul potecii bine bătătorite, către colonia umană. Trecu de poartă, apoi de ușa care dădea în laboratorul de xenobiologie. Purcelușul care îi slujea Elei drept cel mai de nădejde asistent – îl chema Surdul, deși nu suferea câtuși de puțin de vreo deficiență auditivă – îl conduse de îndată în biroul Novinhei, unde era așteptat de Ela, Novinha, Quara și Grego. Ender ținu la vedere punga care conținea fragmentele plantei de cartof.

Ela clătină din cap; Novinha oftă, dar nu păreau nici pe jumătate atât de dezamăgite pe cât se așteptase Ender. Era limpede că altceva le frământa.

– Cred că bănuiam rezultatul, spuse Novinha.

– Trebuie să mai încercăm, zise Ela.

– *De ce* să mai încercăm?! întrebă Grego pe un ton imperativ.

Cel mai tânăr dintre copiii lui Novinha – prin urmare, fiul vitreg al lui Ender – avea acum treizeci și cinci de ani, fiind și el un strălucit om de știință; părea că savura rolul său asumat de cârcotaș în toate discuțiile familiale, fie că era vorba de xenobiologie, fie de culoarea zugrăvelii.

– Prin introducerea acestor noi soiuri nu facem decât să învățăm descolada să ne dejoace toate strategiile pentru a o ucide. Dacă n-o lichidăm curând, o să ne lichideze ea pe noi. Și de îndată ce descolada nu va mai fi,

vom putea cultiva soiurile noastre obișnuite de cartofi, fără să mai așteptăm vreuna dintre tâmpeniile astea.

– *Ba nu* putem! strigă Quara.

Vehemența ei îl surprinse pe Ender. De cele mai multe ori, Quara se codea să vorbească tare; nu-i stătea în fire să vorbească pe un asemenea ton.

– Ascultați ce vă spun: descolada e viu!

– Iar eu îți spun că un virus e un virus, replică Grego.

Pe Ender îl deranja faptul că Grego dorea exterminarea descoladei: era ceva cu totul neobișnuit ca el să susțină o acțiune care ar fi dus la distrugerea purcelușilor. Practic, Grego crescuse printre masculii *pequenino*, îi cunoștea cel mai bine și le vorbea limba mai bine decât oricine.

– Copii, puțină liniște, vă rog, ca să pot să-i explic lui Andrew despre ce e vorba, interveni Novinha. Eu și Ela discutam despre ce-ar trebui să facem în cazul în care cartofii nu rezistă și ea mi-a spus... nu, Ela, e mai bine să explici tu.

– E un concept destul de simplu. În loc să încercăm să creștem plante care să inhibe dezvoltarea virusului descolada, trebuie să ne ocupăm de virusul însuși.

– Corect, spuse Grego.

– *Taci din gură!* țipă Quara.

– Grego, dragule, ca un semn de bunăvoință față de noi toți, te rog să faci așa cum te-a rugat sora ta cu atâta amabilitate, interveni Novinha.

Ela oftă și își reluă explicația:

– Nu putem să-l ucidem pur și simplu, pentru că așa am ucide toate formele indigene de viață de pe Lusitania. Propun să încercăm să dezvoltăm o nouă varietate de descolada, care să continue să acționeze așa cum actualul virus acționează în ciclurile reproductive ale tuturor formelor de viață lusitane, dar lipsită de capacitatea de a se adapta la speciile noi.

– Poți să elimini partea aceasta din virus? întrebă Ender. Poți s-o *găsești?*

– Puțin probabil. Dar cred că pot să găsesc toate părțile virusului care sunt active în purceluși și în toate celelalte perechi plantă-animal, să le păstrez și să elimin restul. Apoi va trebui să le adăugăm o capacitate reproductivă rudimentară și niște receptori, ca să poată reacționa corespunzător la modificările apărute în organismele-gazdă, să așezăm totul într-o mică organelă[1] și astfel să obținem un substituent pentru descolada care să nu pună în pericol continuitatea speciilor indigene și să ne permită și nouă să trăim fără probleme.

– Și, în final, ai să pulverizezi virulicidul pe toată planeta? întrebă Ender. Dacă există deja o varietate rezistentă?

– Nu, *nu* vom folosi sprayul, pentru că asta ar însemna să lichidăm virușii care sunt deja încorporați în organismele tuturor ființelor de pe Lusitania. Asta-i partea cu adevărat delicată...

– Ca și cum restul ar fi ușor, interveni Novinha, adică să faci o organelă nouă din nimic...

– Nu putem să injectăm aceste organele în câțiva purceluși și nici în toți indivizii, pentru că ar trebui totodată să le injectăm în toate celelalte animale și plante indigene.

– Imposibil, spuse Ender.

– Trebuie deci să punem la punct un mecanism care să răspândească aceste organele în toată biosfera și, în același timp, să distrugă o dată pentru totdeauna toți virușii descolada vechi.

– Un xenocid, spuse Quara.

– În asta constă disputa, precizează Ela. Quara susține că descolada ar fi înzestrată cu simțuri.

---

[1] Parte specializată a unei celule, având anumite funcții specifice; organ celular (n. tr.).

Ender se uită la fiica sa vitregă cea mai tânără:

– O moleculă vie?

– Au un limbaj, Andrew.

– *Asta* când s-a mai întâmplat? întrebă Ender, care încerca să-și imagineze cum putea o moleculă genetică – fie ea una la fel de mare și de complexă ca virusul descolada – să vorbească.

– Am bănuit-o de multă vreme. Nu aveam de gând să vă spun nimic până când nu eram sigură, dar...

– Ceea ce înseamnă că *nu* e sigură, spuse Grego triumfător.

– Dar acum sunt *aproape* sigură și nu puteți să distrugeți o întreagă specie până când nu *știm*.

– Și cum vorbesc? întrebă Ender.

– Nu ca noi, bineînțeles, spuse Quara. Are loc un transfer bidirecțional de informații la nivel molecular. Prima oară l-am observat pe când încercam să înțeleg cum se face că noile soiuri rezistente de descolada se răspândesc atât de rapid și înlocuiesc toți virușii vechi într-un timp atât de scurt. N-am putut să rezolv problema, pentru că o formulasem greșit. Virușii noi *nu-i* înlocuiesc pe cei vechi. Pur și simplu, transmit mesaje.

– Aruncă *sulițe*, interveni Grego.

– Acesta a fost cuvântul folosit de mine, zise Quara. Nu înțelesesem că era modul lor de *vorbire*.

– Fiindcă nu era așa ceva, o contrazise Grego.

– Asta se întâmpla acum cinci ani, precizează Ender. Spuneai pe atunci că sulițele pe care le aruncă poartă cu ele genele necesare și toți virușii care le primesc își revizuiesc structura pentru a include noile gene. Asta nu prea seamănă a limbaj.

– Dar sulițele nu sunt aruncate *numai* atunci, zise Quara. Acele molecule-mesager se deplasează înăuntru și

în afară tot timpul, și de obicei nici nu sunt încorporate în virușii. Sunt citite și apoi sunt transferate la un alt virus.

– Și ăsta e un limbaj? întrebă Grego.

– Nu încă, răspunse Quara. Dar uneori, după ce un virus citește una dintre sulițe, face una nouă și o trimite afară. Aici e partea care-mi spune că e vorba de un limbaj: „vârful" noii sulițe începe întotdeauna cu o secvență moleculară similară cu „coada" celei pe care tocmai a primit-o. Așa se păstrează firul conversației.

– Conversație! pufni disprețuitor Grego.

– Ori taci, ori te lichidez! zise Ela.

Chiar și după toți acești ani, își dădu seama Ender, vocea Elei mai avea puterea să strunească aroganța lui Grego, cel puțin câteodată.

– Am urmărit câteva dintre aceste conversații, care durează cel mult o sută de întrebări și răspunsuri. Majoritatea încetează mult mai repede. Câteva dintre ele sunt încorporate în structura principală a virusului. Dar, și ăsta e lucrul cel mai interesant, fenomenul e complet voluntar. Uneori, un virus prinde sulița și o păstrează, dar ceilalți nu o fac. Alteori, majoritatea virușilor păstrează o anumită suliță. Numai că zona în care sunt încorporate aceste sulițe-mesager este cea a cărei hartă a fost cel mai greu de întocmit, pentru că nu face parte din structura lor, ci e *memoria* lor, iar indivizii sunt toți diferiți între ei. Totodată, au tendința de a elimina câteva fragmente de memorie atunci când au acumulat prea multe sulițe.

– Tot ce spui tu e fascinant, zise Grego, dar nu e știință. Există o mulțime de explicații pentru aceste sulițe și aceste aglomerări și difuzări aleatorii...

– *Nu sunt* aleatorii! ripostă Quara.

– Nimic din toate astea nu constituie un limbaj, insistă Grego.

Ender ignoră disputa, pentru că Jane îi șoptea în ureche prin intermediul rubinului de emisie-recepție. Acum îi vorbea mai rar ca în anii trecuți. El ascultă cu atenție, fără să considere nimic de la sine înțeles.

– E o pistă bună, zise Jane. I-am verificat cercetările și se petrece aici ceva care nu se întâmplă cu nici o altă creatură subcelulară. Am analizat de mai multe ori informațiile și, cu cât simulez și testez mai departe acest comportament particular al descoladei, cu atât mai puțin arată ca o codificare genetică și cu atât mai mult seamănă cu un limbaj. În momentul de față, nu putem exclude posibilitatea ca el *să fie* voluntar.

Când Ender își îndreptă din nou atenția spre discuție, Grego tocmai spunea:

– De ce trebuie să transformăm tot ceea ce încă nu am înțeles într-un soi de experiență mistică? Grego își închise ochii și intonă: Am descoperit o nouă formă de viață! Am descoperit o nouă formă de viață!

– Încetează! țipă Quara.

– Așa nu se mai poate, spuse Novinha. Grego, încearcă să te menții la nivelul unei discuții raționale.

– Păi, e foarte greu, când toată chestia e atât de irațională. *Até agora quem já imaginou microbiologista que se torna namorada de uma molécula?*[1]

– Destul! spuse Novinha cu asprime. Quara e un om de știință în aceeași măsură ca tine și...

– *A fost,* bombăni Grego.

– Și – dacă ai fi atât de amabil încât să mă lași să termin – are dreptul să fie ascultată. Novinha era acum realmente supărată, dar, ca de obicei, Grego nu părea afectat. Ar fi trebuit să știi până acum, Grego, că de multe ori

---

[1] Unde s-a mai pomenit ca un microbiolog să se-ndrăgostească de o moleculă? (în lb. portugheză, în original – n. tr.).

ideile care la început par absurde și împotriva bunului-simț provoacă mai târziu modificări fundamentale în viziunea noastră despre lume.

– Chiar credeți că e vorba aici de o descoperire fundamentală? întrebă Grego, privindu-i în ochi pe fiecare din cei de față. Un virus care vorbește? *Se Quara sabe tanto, porque ela nao diz o que aqueles bichos dizem?*[1]

Faptul că trecuse la portugheză în loc să vorbească în stark, limba științei și a diplomației, era un semn că discuția scăpase de sub control.

– Are vreo importanță? întrebă Ender.

– Are! spuse Quara.

Ela era consternată.

– Păi, e doar diferența dintre tratarea unei boli periculoase și distrugerea unei întregi specii raționale. Eu cred că are importanță.

– Am vrut să întreb, explică Ender cu răbdare, dacă are vreo importanță să aflăm ce-și vorbesc.

– Nu, zise Quara. Probabil că n-o să le înțelegem niciodată limbajul, dar asta nu schimbă faptul că sunt înzestrați cu simțuri. La urma urmei, ce ar avea să-și spună virușii și oamenii unii altora?

– Ce-ai zice de: „Vă rugăm să nu mai încercați să ne ucideți!" glumi Grego. Dac-ai putea să traduci fraza asta în limba virușilor, e posibil să faci ceva util.

– Dar, Grego, dragule, spuse Quara cu un ton mieros prefăcut, noi trebuie să le-o spunem lor sau ei să ne-o spună *nouă?*

– Oricum, nu trebuie să luăm o hotărâre astăzi, îi liniști Ender. Ne putem permite să mai așteptăm o vreme.

---

[1] Dacă știe atâtea, de ce nu ne spune și nouă ce-și vorbesc animăluțele astea? (în lb. portugheză, în original – n. tr.).

– Da' de unde știi *tu?* întrebă Grego. De unde știi că mâine după-amiază nu ne vom trezi toți cu dureri și mâncărimi, vomitând și arzând de febră și, până la urmă, vom da ortul popii, fiindcă peste noapte virusul descolada a aflat cum să ne lichideze pentru totdeauna? Ori noi, ori ei.

– Cred că Grego tocmai ne-a demonstrat de ce *trebuie* să așteptăm, spuse Ender. Ați auzit cum a vorbit despre descolada? „*A aflat* cum să ne lichideze." Până și el crede că descolada are o voință și ia decizii.

– N-a fost decât o figură de stil, spuse Grego.

– Cu toții am vorbit așa, zise Ender. Și, totodată, am gândit așa. Pentru că toți o simțim: ne aflăm în război cu descolada. E mai mult decât lupta pentru eradicarea unei boli, e ca și cum am avea un dușman inteligent, plin de ingeniozitate, care ne contracarează toate manevrele. În toată istoria cercetării medicale, nimeni nu a luptat vreodată împotriva unei boli care să dispună de atâtea modalități de anihilare a strategiilor folosite împotriva ei.

– Numai pentru că nimeni nu a luptat cu un microorganism care să aibă o moleculă genetică atât de mare și de complexă, zise Grego.

– Întocmai, aprobă Ender. E vorba de un virus unic în felul său și, prin urmare, s-ar putea să aibă capacități pe care nici nu ni le imaginăm la o specie cu o structură mai puțin complexă decât a vertebratelor.

Preț de o clipă, singurul răspuns la cuvintele lui Ender a fost liniștea; timp de o clipă, Ender și-a închipuit că, în fond, îndeplinise o funcție utilă în această întrunire și, ca simplu participant la discuție, era posibil să fi obținut un soi de acord.

Dar Grego se grăbi să-i spulbere această iluzie:

– Chiar dacă totuși Quara are dreptate, chiar dacă a intuit exact, dacă toți virușii descolada sunt doctori în

filozofie și scriu dizertații pe tema „Cum să-i înnebunim pe oameni până-i lichidăm", ce să facem? Să ne întindem pe spate și să ne prefacem morți pentru că virusul care încearcă să ne ucidă e atât de șmecher?

Novinha îi răspunse calmă:

– După părerea mea, Quara trebuie să-și continue cercetările – iar noi trebuie să-i oferim mai multe resurse ca s-o facă – în timp ce Ela și le continuă pe ale ei.

De data aceasta Quara găsi ceva de obiectat:

– Și de ce să mă mai ostenesc să încerc a-i înțelege, dacă voi continuați să căutați modalități de a-i ucide?

– Bună întrebare, Quara, zise Novinha. Pe de altă parte de ce-ar trebui să încerci să-i înțelegi dacă vor reuși brusc să găsească o cale de a străpunge toate barierele noastre chimice, omorându-ne pe toți?

– Noi sau ei, murmură Grego.

Ender își dădu seama că Novinha luase o hotărâre înțeleaptă: să mențină deschise ambele direcții de cercetare și să decidă mai târziu, când aveau să știe mai multe. În același timp, și Quara, și Grego se situau în afara subiectului când presupuneau că totul depindea de răspunsul la întrebarea dacă virusul era sau nu înzestrat cu rațiune.

– Chiar dacă sunt inteligenți, spuse Ender, nu înseamnă că sunt sacrosancți. Totul depinde de ceea ce sunt ei: raman sau varelse. Dacă sunt raman – dacă-i putem înțelege și ei ne pot înțelege pe noi suficient ca să găsim o modalitate de conviețuire – atunci e în regulă. Și noi, și ei vom fi în siguranță.

– Marele pacifist plănuiește să semneze un tratat cu o moleculă? întrebă Grego.

Ender nu luă în seamă tonul ironic:

– Pe de altă parte, dacă încearcă să ne distrugă și nu putem găsi o cale de comunicare cu ei, atunci sunt varelse –

o specie străină raţională, dar ostilă şi periculoasă în mod implacabil. Varelse sunt speciile străine cu care nu putem convieţui. Varelse sunt speciile străine cu care, în mod natural şi permanent, suntem angajaţi într-un război pe viaţă şi pe moarte, şi într-o astfel de situaţie singura noastră datorie morală este să facem tot ceea ce este necesar pentru a câştiga.

– Corect, spuse Grego.

În pofida tonului triumfător al fratelui ei, Quara ascultase cuvintele lui Ender, le cântărise şi acum încuviinţă cu o mişcare şovăielnică a capului.

– Atât timp cât nu pornim de la premisa că sunt varelse, zise ea.

– Chiar şi atunci, poate că există o cale de mijloc, reluă Ender. Poate că Ela va găsi o modalitate de a înlocui toţi virusii descolada fără să le distrugă memoria şi limbajul.

– Nu! sări Quara, cuprinsă iarăşi de ardoare. Nu puteţi... nici măcar nu aveţi *dreptul* să le lăsaţi amintirile şi să-i lipsiţi de capacitatea de a se adapta. E ca şi cum *ei* ne-ar face *nouă* lobotomii frontale. Dacă-i război, atunci război să fie. Omorâţi-i, dar nu le lăsaţi amintirile, furându-le în acelaşi timp voinţa.

– Nu contează, spuse Ela. E imposibil. Aşa cum stau lucrurile, cred că mi-am impus o sarcină imposibilă. Să operezi pe descolada nu-i uşor, nu e ca şi cum ai examina şi ai opera un animal. Cum să anesteziez molecula în aşa fel încât să nu se trezească în timp ce eu abia am ajuns la jumătatea amputării? Poate că descolada nu se prea pricepe la fizică, dar e cu mult mai bun decât mine la chirurgie moleculară.

– Deocamdată, spuse Ender.

– Deocamdată nu ştim nimic, interveni Grego, decât că descolada încearcă din răsputeri să ne omoare pe toţi, în vreme ce noi încă mai stăm să ne gândim dacă trebuie

sau nu să contraatacăm. Am să mă mai abțin un timp, dar nu pentru totdeauna.

– Și purcelușii? întrebă Quara. Nu au și *ei* dreptul să voteze dacă transformăm sau nu molecula care nu numai că le permite să se reproducă, dar probabil i-a și creat din capul locului ca specie rațională?

– Ființa asta încearcă să ne ucidă, spuse Ender. Atât timp cât soluția găsită de Ela poate lichida virusul fără să afecteze ciclul reproductiv al purcelușilor, nu cred că au vreun drept să obiecteze.

– Dar dacă ei sunt de altă părere...

– Atunci poate ar fi mai bine să nu afle ce facem noi, spuse Grego.

– Nu vom sufla o vorbă nimănui – nici oamenilor, nici purcelușilor – despre cercetările pe care le întreprindem aici, interveni Novinha cu asprime. Ar putea provoca o înțelegere greșită a lucrurilor, care ar duce la violență și la crime.

– Așadar, noi, oamenii, suntem judecătorii tuturor celorlalte creaturi, spuse Quara.

– Nu, Quara. Noi, *savanții,* culegem informații, replică Novinha. Până când nu adunăm destule, nimeni nu poate emite vreo judecată. Regula secretului e valabilă pentru toți cei de față. Și pentru Quara, și pentru Grego. Nu spuneți nimănui nimic până când nu vă dau eu voie și n-am să vă dau voie până când nu aflăm mai multe.

– Până când nu ne dai voie *tu,* întrebă Grego cu imprudență, sau Vorbitorul în Numele Morților?

– Eu sunt xenobiologul-șef, spuse Novinha. Numai eu pot să decid când știm îndeajuns. S-a înțeles?

Așteptă până când toți își dădură consimțământul.

Novinha se ridică în picioare. Întrunirea luase sfârșit. Quara și Grego plecară aproape imediat. Novinha îl

sărută pe Ender pe obraz, apoi îi conduse pe el și pe Ela afară din biroul ei.

Ender zăbovi în laborator ca să discute cu Ela:

– Există vreo cale de a inocula cu înlocuitorul tău de virus întreaga populație a tuturor speciilor indigene de pe Lusitania?

– Nu știu, răspunse Ela. Problema e mai puțin dificilă decât tehnica de a ajunge la toate celulele unui organism individual suficient de repede ca descolada să nu se adapteze sau să evadeze. Probabil că va trebui să creez un fel de virus purtător, pe care să-l modelez parțial pe descolada însuși, căci descolada este singurul parazit pe care l-am văzut în stare să invadeze un organism-gazdă atât de repede și de temeinic, exact cum am eu nevoie s-o facă virusul purtător. Un mic paradox: voi învăța cum să înlocuiesc descolada furând procedeul chiar de la virus.

– Nu-i un paradox, spuse Ender. Așa funcționează lumea în care trăim. Cineva mi-a spus odată că singurul învățător valoros pentru tine este propriul dușman.

– Atunci Quara și Grego trebuie să-și acorde unul altuia titluri academice înalte.

– Controversa lor e sănătoasă, zise Ender. Ne obligă să cântărim toate aspectele acțiunilor pe care le întreprindem.

– O să-nceteze să mai fie sănătoasă când unul din ei o să se hotărască s-o scoată din cadrul familiei, spuse Ela.

– Familia *aceasta* nu-și dezvăluie problemele străinilor. Dintre toți oamenii, cred că eu ar trebui să știu cel mai bine lucrul ăsta.

– Dimpotrivă, Ender. Dintre toți oamenii, tu ar trebui să știi cât de dornici suntem să discutăm cu un străin, când credem că nevoia noastră de a vorbi e suficient de mare ca s-o justifice.

Ender trebuia să admită că ea avea dreptate. Fusese tare greu să-i facă pe Quara, Grego, Miro, Quim și

Olhado să aibă suficientă încredere în el ca să-i vorbească atunci când a sosit pentru prima oară pe Lusitania. Dar Ela îi vorbise de la bun început, și așa făcuseră apoi toți ceilalți copii ai Novinhei. În final, același lucru l-a făcut și Novinha. Familia era extrem de loială, dar toți erau încăpățânați și siguri de ei, și nu era unul care să nu considere propria judecată mai presus de a celorlalți. Grego sau Quara, oricare din ei, putea foarte bine să decidă că interesele Lusitaniei, ale omenirii sau ale științei aveau să fie mai bine servite dacă vorbeau cu alte persoane, și atunci legea secretului s-ar fi dus pe apa sâmbetei.

Exact așa cum legea separării de purceluși fusese încălcată înainte ca Ender să ajungă acolo.

„Ce simpatic, gândi Ender. Încă o sursă posibilă de dezastru pe care-mi este absolut imposibil s-o controlez."

Părăsind laboratorul, Ender își dori, ca în atâtea alte rânduri, ca Valentine să fi fost acolo. Ea era cea pricepută să rezolve dilemele etice. Va ajunge aici în curând – dar îndeajuns de curând? Ender înțelegea și în cea mai mare parte era de acord cu punctele de vedere exprimate atât de Quara, cât și de Grego. Cel mai mult îl irita necesitatea absolută a păstrării secretului, care-l împiedica să le vorbească purcelușilor, ba chiar și lui Human însuși, despre o decizie care avea să-i afecteze tot atât de mult, cât i-ar afecta pe toți coloniștii de pe Pământ. Și totuși, Novinha avea dreptate. Dezvăluirea chestiunii acum, când încă nu știau ce anume era posibil și ce nu, ar fi dus în cel mai bun caz la confuzie, iar în cel mai rău caz la anarhie și la vărsare de sânge. *Pequeninos* erau acum pașnici, dar istoria speciei era însângerată de războaie.

În timp ce ieșea pe poartă, îndreptându-se din nou către terenurile experimentale, Ender o văzu pe Quara stând lângă copacul-tată Human, cu niște bețe în mână, angajată într-o conversație. Nu bătuse efectiv în trunchiul

copacului, căci Ender ar fi auzit-o. Asta însemna de bună seamă că dorea intimitate. Nu era nici o problemă. Ender avea s-o ia pe o cale ocolitoare, ca să nu se apropie într-atât încât să poată auzi ceva.

Dar, când îl văzu pe Ender privind în direcția ei, Quara puse capăt imediat conversației cu Human și porni cu pași repezi pe cărarea care ducea la poartă. Bineînțeles că în felul acesta trecu chiar prin dreptul lui Ender.

– I-ai spus un secret? întrebă Ender.

Glumise, dar, când văzu expresia de pe fața ei, își dădu seama fără greș cam ce secret era posibil să-i fi destăinuit Quara, iar vorbele ei îi confirmară bănuiala.

– Felul cum mama înțelege cinstea nu coincide întotdeauna cu felul meu. Și, la drept vorbind, nici felul cum înțelegi tu același lucru...

Știuse că *s-ar putea* să facă acest gest, dar nici prin cap nu-i trecuse că îl va face atât de curând după ce promisese contrariul.

– Dar este oare cinstea întotdeauna considerentul cel mai important? întrebă Ender.

– Pentru mine, da, răspunse Quara.

Încercă să se întoarcă și să iasă pe poartă, dar Ender o prinse de braț.

– Dă-mi drumul!

– Că i-ai spus lui Human e un lucru, zise Ender. El e foarte înțelept. Dar să nu mai spui nimănui. Unii dintre purceluși, unii dintre masculi mai ales, pot deveni foarte agresivi dacă au motiv.

– Nu sunt doar niște *masculi,* răspunse Quara. Ei își spun soți. Poate că *noi* ar trebui să-i numim *bărbați.* Îl privi pe Ender cu un zâmbet triumfător: Nu ești nici pe jumătate atât de lipsit de prejudecăți precum îți place să crezi.

După care se smulse de lângă el și ieși pe poarta dinspre Milagre. Ender se duse lângă Human.

– Ce ți-a spus, Human? Ți-a spus că n-am să las pe nimeni, cu prețul vieții mele, să lichideze descolada, dacă prin asta ar avea de suferit poporul tău?

Bineînțeles că Human nu răspunse imediat, căci Ender nu avea nici o intenție să înceapă să bată în trunchiul său cu bețele-vorbitoare folosite pentru a pune în mișcare limba tăților. Dacă ar fi făcut-o, masculii *pequeninos* ar fi auzit și ar fi dat fuga într-acolo. Nu exista vreo discuție intimă între *pequeninos* și copacii-tată. Dacă un copac-tată dorea intimitatea, putea să vorbească oricând în liniște cu alți copaci-tată: comunicau unii cu alții, de la minte la minte, la fel cum Matca păstra legătura cu gândacii care-i serveau drept ochi, urechi, mâini și picioare. „Ce n-aș da să fac și eu parte din rețeaua aceea de comunicații, își spuse Ender. Transmitere instantanee, constând din gânduri pure, proiectate oriunde în univers."

Totuși, trebuia să spună ceva care să ajute la contracararea secretului pe care știa că i-l spusese Quara.

– Human, facem tot ce putem pentru a-i salva atât pe oameni, cât și pe *pequeninos.* Dacă va fi posibil, vom încerca să salvăm chiar și virusul descolada. Ela și Novinha sunt foarte pricepute în ceea ce fac. La drept vorbind, la fel sunt și Grego și Quara. Dar, deocamdată, te rog să ai încredere în noi și să nu mai spui nimic, nimănui. Te rog! Dacă oamenii și purcelușii vor ajunge să înțeleagă pericolul în care ne aflăm înainte de a fi gata să întreprindem acțiunile de reprimare a acestuia, consecințele vor fi violente și îngrozitoare.

Nu mai rămăsese nimic de spus. Ender se întoarse la loturile experimentale. Înainte de căderea nopții, el și Planter au definitivat măsurătorile, apoi au ars și au iradiat întregul câmp. Nici o moleculă de mari dimensiuni nu a supraviețuit în interiorul barierei de dezintegrare. Au făcut tot ce le-a stat în puteri ca să se asigure că

tot ce-ar fi putut învăța descolada de pe acest teren a fost uitat.

Ceea ce nu puteau face vreodată era să se descotorosească de virușii pe care-i purtau în interiorul propriilor celule, atât omul, cât și *pequenino*. Și dacă totuși Quara avea dreptate? Dacă virușii descolada din incinta barierei, înainte de a muri, reușiseră să le „spună" celor din interiorul organismului lui Planter și al lui Ender ceea ce învățaseră de la acest nou soi de cartofi, să le descrie sistemele defensive pe care Ela și Novinha încercaseră să le construiască în acesta, să le arate calea de a le înfrânge tacticile?

Dacă virusul descolada era cu adevărat inteligent, dacă folosea un limbaj pentru circulația informațiilor și transferul comportamentului de la un individ la mulți alții, atunci cum putea Ender – sau oricine altcineva – să spere că în final vor fi victorioși? Până la urmă, era foarte posibil ca descolada să fie cea mai adaptabilă specie, cea mai capabilă să supună planete și să-și elimine rivalii, mai puternică decât oamenii, purcelușii, gândacii sau orice altă creatură de pe oricare planetă colonizată. Acesta a fost gândul pe care Ender l-a purtat în minte în seara aceea până în dormitor, gândul care l-a frământat chiar și în timp ce făcea dragoste cu Novinha, încât ea a simțit nevoia să-l liniștească, ca și cum el, nu ea, era cel împovărat cu grijile unei planete întregi. El a încercat să-și ceară scuze, dar și-a dat seama curând de inutilitatea gestului. Ce rost avea să-i sporească îngrijorările, vorbindu-i despre ale sale?

Human ascultase cuvintele lui Ender, dar nu putea fi de acord cu ceea ce i se ceruse. Să tacă? Nu avea cum, când oamenii născoceau viruși noi care puteau foarte bine să transforme ciclul vital al speciei sale. Ei da, Human n-avea să le spună nimic masculilor și femelelor imature.

Dar putea să le spună – și așa avea să facă – tuturor celorlalți copaci-tată de pe Lusitania. Ei aveau dreptul să știe ce se întâmplă și apoi să hotărască împreună dacă și ce trebuia făcut.

Până la căderea nopții, toți copacii din toate pădurile au aflat ceea ce știa Human: despre planurile oamenilor și despre părerea lui în privința încrederii care le putea fi acordată. Cei mai mulți au fost de acord cu el: „Îi vom lăsa, deocamdată, pe oameni să continue, dar între timp vom veghea cu atenție și ne vom pregăti pentru o vreme ce s-ar putea să vină, chiar dacă sperăm să nu se întâmple astfel, când oamenii și purcelușii se vor război unii cu alții. Nu vom lupta cu speranța de a învinge. Înainte să ne măcelărească, vom găsi poate, măcar pentru unii dintre noi, o modalitate de salvare."

Astfel, înainte de ivirea zorilor, au făcut planuri și aranjamente cu Matca, singura sursă non-umană de tehnologie avansată de pe Lusitania. Până la venirea nopții următoare, începură deja să construiască o astronavă pentru a părăsi Lusitania.

7

SLUJNICA DE TAINĂ

– E adevărat că în vremurile de demult, când ați trimis astronavele să colonizeze mai multe planete, puteați să comunicați tot timpul între voi, ca și cum v-ați fi aflat în aceeași pădure?

– Presupun că la fel se va întâmpla și cu voi. Când noii copaci-tată vor fi crescut, ei vor fi alături de voi. Conexiunile filotice nu sunt afectate de distanță.

– Dar vom fi oare conectați? Nu vom trimite nici un copac în această călătorie. Numai frați, câteva soții și o sută de mame mici care să dea naștere noilor generații. Călătoria o să dureze cel puțin câteva decenii. De îndată ce vor ajunge, cei mai buni dintre frați vor fi trimiși în a treia viață, dar va trece cel puțin un an până când primul dintre copacii-tată se va maturiza suficient pentru a zămisli pui. Cum va putea primul tată de pe acea planetă nouă să discute cu noi? Cum să-i transmitem vreun mesaj, dacă nu vom ști unde se află?

Sudoarea curgea pe fața lui Qing-Jao. Cum stătea aplecată, picăturile se prelingeau în jos pe obraji, pe sub

ochi, spre vârful nasului. De acolo, broboanele cădeau în apa noroioasă a lanului de orez sau peste plantele tinere care abia se ridicau deasupra apei.

– De ce nu te ștergi pe față, Sfinția ta?

Qing-Jao își ridică privirea să vadă cine era atât de aproape de ea încât să-i vorbească. De obicei, ceilalți membri ai echipei sale de muncă virtuoasă nu lucrau în apropierea ei, căci ideea de a sta alături de o Vorbitoare cu Zeii îi neliniștea.

Era o fetiță, mai mică decât Qing-Jao, cam de paisprezece ani, cu trup ca de băiat și cu părul tuns foarte scurt. Se uita la Qing-Jao cu o curiozitate sinceră. Avea o candoare și o lipsă de sfiiciune pe care Qing-Jao le găsi ciudate și ușor iritante. Primul ei gând fu să o ignore.

Dar dacă o ignora însemna că este arogantă; era ca și cum ar fi spus: „Pentru că sunt o Vorbitoare cu Zeii, nu sunt nevoită să răspund atunci când mi se vorbește." Nimeni n-ar fi bănuit vreodată motivul pentru care nu răspundea: fiind atât de preocupată de misiunea imposibilă încredințată de marele Han Fei-Tzu, să se gândească la altceva ar fi fost aproape dureros.

Așadar, răspunse, dar cu o întrebare:

– Și de ce-ar trebui să mă șterg pe față?

– Păi, nu te gâdilă sudoarea, când alunecă pe față? Nu te ustură când îți intră în ochi?

Qing-Jao își lăsă fața în jos câteva clipe, încercând să-și analizeze senzațiile. Într-adevăr, o gâdila, iar ochii o usturau. Cu grijă, Qing-Jao se îndreptă din șale și acum remarcă durerea provocată de mișcare, felul în care spinarea ei protesta împotriva schimbării poziției.

– Da, îi spuse fetei. Mă gâdilă și mă ustură.

– Atunci, șterge-te, zise fata. Cu mâneca.

Qing-Jao se uită la mânecă: era deja îmbibată de sudoarea de pe brațe.

– Și crezi c-ar folosi la ceva? întrebă ea.

Era rândul fetei să descopere ceva la care nu se gândise. Pentru o clipă, rămase pe gânduri; apoi își șterse fruntea cu mâneca și zâmbi larg:

– Nu, Sfinția ta. N-ajută la nimic.

Qing-Jao încuviință cu o mișcare sobră a capului și se aplecă din nou, numai că acum gâdilatul provocat de transpirație, usturimea din ochi, durerea de șale, toate o deranjau foarte mult. Starea de disconfort îi alungă gândurile, în loc să se întâmple invers. Fata asta, cine-o fi fost ea, nu făcuse decât să-i accentueze starea jalnică distrăgându-i atenția; și totuși, paradoxal, făcând-o pe Qing-Jao să devină conștientă de suferințele ei trupești, o eliberase de povara apăsătoare a gândurilor și a întrebărilor.

Qing-Jao izbucni în râs.

– Râzi de mine, Sfinția ta?

– Îți mulțumesc în felul meu, spuse Qing-Jao. Mi-ai luat o mare greutate de pe suflet, chiar dacă numai pentru o clipă.

– Ba râzi de mine pentru că ți-am spus să-ți ștergi fruntea, cu toate că nu ajută la nimic.

– Ți-am spus că *nu* de asta râd, zise Qing-Jao, ridicându-se din nou și uitându-se drept în ochii fetei. Eu nu mint.

Fata păru stânjenită, dar nici pe jumătate față de cât ar fi trebuit să fie. Când Vorbitorii cu Zeii foloseau tonul pe care vocea lui Qing-Jao tocmai îl trădase, ceilalți nu întârziau să se încline și să-și arate respectul. Dar fata se mulțumi să asculte, cântări spusele lui Qing-Jao și apoi încuviință din cap.

De aici Qing-Jao nu putea ajunge decât la o singură concluzie:

– Și tu ești Vorbitoare cu Zeii?

Fata făcu ochii mari:

– Eu? Părinții mei sunt oameni foarte umili. Tata împrăștie bălegar pe câmp, iar mama spală vase într-un restaurant.

Firește că nu era un răspuns. Chiar dacă cel mai adesea zeii alegeau copiii Vorbitorilor cu Zeii, se cunoșteau cazuri în care vorbiseră și unora ai căror părinți nu auziseră niciodată glasul lor. Totuși, era larg răspândită credința că starea socială a părinților fiind foarte modestă, zeii nu se interesau deloc de soarta copiilor lor și, de fapt, erau foarte rare situațiile în care vorbiseră unor copii ai căror părinți nu erau bine educați.

– Cum te cheamă? întrebă Qing-Jao.

– Si Wang-Mu, răspunse fata.

Qing-Jao căscă gura de mirare și apoi și-o acoperi cu mâna, înăbușindu-și râsul. Dar Wang-Mu nu se arătă supărată: făcu doar o strâmbătură și păru nerăbdătoare.

– Iartă-mă, spuse Qing-Jao, când reuși să vorbească. Dar acesta e numele...

– Reginei-mamă a Apusului, o completă Wang-Mu. Ce vină am eu dacă părinții mi-au ales numele ăsta?

– E un nume nobil, spuse Qing-Jao. Străbuna mea de suflet a fost o mare personalitate, dar n-a fost decât o muritoare, o poetă. A ta e una dintre zeițele cele mai vechi.

– Și la ce-mi folosește? Părinții mei au fost prea înfumurați când mi-au dat numele unui zeu atât de vestit. De-aia zeii n-au să-mi vorbească niciodată.

Auzid-o pe Wang-Mu vorbind cu atâta amărăciune, Qing-Jao se întristă. Dacă ar ști fata asta cât de dornică era Qing-Jao să facă schimb de locuri cu ea! Să scape de vocea zeilor! Să nu mai trebuiască niciodată să se aplece ca să urmărească fibrele lemnului, să nu mai simtă nevoia să-și spele mâinile decât atunci când se murdăreau...

Totuși, Qing-Jao nu-i putea explica fetei așa ceva. Cum ar fi putut să înțeleagă? Pentru Wang-Wu, Vorbitorii cu

Zeii erau elita privilegiată, infinit de înțeleaptă și inabordabilă. Ar fi sunat ca o minciună dacă Qing-Jao i-ar fi explicat că poverile Vorbitorilor cu Zeii erau mult mai mari decât recompensele.

Atât doar că pentru Wang-Mu Vorbitorii cu Zeii nu erau inabordabili – doar vorbise cu Qing-Jao, nu? Qing-Jao își zise că, la urma urmei, n-avea ce pierde dacă-i spunea ce-avea pe suflet.

– Wang-Mu, mi-aș trăi bucuroasă restul zilelor fără lumina ochilor, dacă aș putea scăpa de glasul zeilor.

Wang-Mu căscă gura de uimire și făcu ochii cât cepele.

Făcuse o greșeală că vorbise astfel. Qing-Jao o regretă imediat.

– Am glumit, spuse ea.

– Ba nu. Acum minți. Adineauri ai spus adevărul. Veni mai aproape, călcând nepăsătoare pe firele de orez: Toată viața mea i-am văzut pe Vorbitorii cu Zeii duși la templu cu lectica, purtându-și mătăsurile strălucitoare, lumea înclinându-se în fața lor, i-am văzut folosind toate computerele. Vorba lor e ca o muzică. Cine n-ar vrea să fie ca ei?

Qing-Jao nu-i putea răspunde deschis, nu-i putea spune: „În fiecare clipă zeii mă umilesc și mă obligă să fac lucruri stupide ca să mă purific, iar a doua zi o iau de la capăt".

– N-ai să mă crezi, Wang-Mu, dar viața aici, pe câmp, e mai bună.

– Nu! țipă Wang-Mu. Ai învățat totul! Cunoști tot ceea ce se poate cunoaște! Știi să vorbești mai multe limbi, știi să citești orice cuvânt, poți să meditezi la idei care sunt tot atât de îndepărtate de gândurile mele, cum sunt gândurile mele față de cele ale unui melc.

– Vorbești foarte clar și corect, spsue Qing-Jao. De bună seamă că ai fost la școală.

– La școală! pufni Wang-Mu disprețuitor. Cât îi preocupă problema școlii pe copiii ca mine? Am învățat să citim, dar numai atât cât să deslușim rugăciunile și plăcuțele indicatoare ale străzilor. Am învățat despre numere, dar numai atât cât să ne putem face cumpărăturile. Am învățat pe de rost spusele înțelepților, dar numai pe acelea care ne povățuiesc să fim mulțumiți cu locul nostru în viață și să ne supunem celor mai înțelepți decât noi.

Qing-Jao nu știuse că școlile pot fi și astfel. Crezuse că toți copii învățau în școli aceleași lucruri pe care le învățase și ea de la preceptorii ei. Dar înțelese de îndată că Si Wang-Mu spunea adevărul, fără doar și poate: un singur învățător nu-i putea învăța pe cei treizeci de elevi ai săi toate lucrurile pe care ea le învățase de una singură cu atâția profesori.

– Părinții mei sunt foarte sărmani, continuă Wang-Mu. De ce să-și piardă timpul să mă învețe mai mult decât are nevoie să știe o slujnică? Pentru că asta mi-e nădejdea cea mai mare în viața asta: să fiu spălată cum se cuvine și să devin o slugă în casa unui om bogat. Au fost *foarte* grijulii să mă învețe cum se curăță o dușumea.

Qing-Jao se gândi la orele pe care le petrecuse pe podeaua casei sale, urmărind fibrele de la un perete la celălalt. Nici măcar o singură dată nu se gândise cât munceau servitorii ca să păstreze podelele atât de curate și de lustruite, încât, deși se târa mereu pe jos, rochiile ei nu se murdăreau nici un pic.

– Știu și eu ceva despre podele, spuse Qing-Jao.

– Tu știi câte ceva despre toate, răspunse Wang-Mu cu amărăciune, așa că nu-mi spune mie cât e de greu să fii Vorbitor cu Zeii. Zeii nu s-au gândit nici măcar o singură dată la mine și-ți spun eu că așa e mai rău!

– De ce nu ți-a fost teamă să vorbești cu mine?

– Am hotărât să nu-mi fie teamă de nimic. În fond, ce poate fi mai rău decât viața mea de-acum?

„Aș putea să te fac să-ți freci mâinile până la sânge în fiecare zi a vieții tale."

Dar, deodată, ceva se răsuci în mintea lui Qing-Jao și ea pricepu că era posibil ca fata să nu considere că așa ceva ar fi mai rău. Poate că Wang-Mu și-ar spăla cu bucurie mâinile până când n-ar mai rămâne din ele decât niște zdrențe însângerate de piele, dacă ar putea să învețe tot ceea ce știa Qing-Jao. Se simțise atât de copleșită de misiunea încredințată de Han Fei-Tzu, și totuși era o însărcinare care, indiferent de reușita sau de eșecul ei, avea să schimbe istoria. Wang-Mu n-avea să primească niciodată vreo însărcinare pe care să nu fie obligată s-o îndeplinească iarăși a doua zi; Wang-Mu avea să-și irosească viața în munci anonime, și nimeni n-o va băga în seamă decât atunci când nu le va duce la bun sfârșit. Nu era oare munca unui servitor la fel de zadarnică, până la urmă, ca ritualurile de purificare?

– Viața unui servitor trebuie să fie grea, spuse Qing-Jao. Mă bucur că, spre binele tău, nu ai fost încă angajată.

– Părinții mei așteaptă cu speranță ziua când voi deveni femeie. Atunci ar putea obține o primă de angajare mai mare în schimbul meu. Poate că servitorul personal al vreunui bogătaș mă va cere de nevastă; poate că o doamnă bogată va dori să mă angajeze ca slujnică de taină.

– De pe-acum ești drăguță, spuse Qing-Jao.

Wang-Mu ridică din umeri:

– Prietena mea, Fan-Liu, lucrează deja și mi-a spus că cele mai urâte muncesc din greu, dar că bărbații casei le lasă în pace. Femeile urâte sunt libere să aibă propriile gânduri, nu sunt obligate să le spună tot timpul lucruri drăguțe stăpânelor lor.

Qing-Jao se gândi la servitorii din casa tatălui ei. Știa că tatăl ei nu s-ar lega niciodată de soarta vreunei servitoare. Și nimeni nu trebuia să-i spună ei lucruri drăguțe.

– La mine acasă e altfel, spuse ea.

– Dar eu nu sunt servitoare în casa ta, i-o întoarse Wang-Mu.

Acum, dintr-o dată, totul îi deveni foarte limpede. Wang-Mu nu o abordase mânată de un impuls de moment. Wang-Mu îi vorbise în speranța de a i se oferi o slujbă de servitoare în casa domniței Vorbitoare cu Zeii. Din câte știa, toate bârfele din oraș se învârteau în jurul tinerei domnițe Han Qing-Jao, care terminase cu preceptorii și trebuia să ducă la bun sfârșit prima sa însărcinare de adult, precum și în jurul faptului că încă nu avea nici soț, nici slujnică de taină. Probabil că Si Wang-Mu reușise să ajungă prin cine știe ce mijloace în aceeași echipă de muncă virtuoasă ca Qing-Jao, pentru a putea purta exact această conversație.

Preț de o clipă, Qing-Jao se simți cuprinsă de mânie. Apoi se gândi: „Și de ce n-ar fi făcut Wang-Mu exact ceea ce făcuse? Lucrul cel mai rău care i se poate întâmpla e să ghicesc ce are de gând, să mă supăr și să n-o angajez. Oricum, n-ar duce-o mai rău decât înainte. Iar dacă n-aș fi ghicit ce vrea, de fapt, mi-ar fi plăcut și aș fi angajat-o și ar fi ajuns slujnică de taină a unei domnițe Vorbitoare cu Zeii. Dac-aș fi fost în locul ei, n-aș fi procedat la fel?"

– Crezi că mă poți păcăli? întrebă Qing-Jao. Crezi că nu știu că vrei să te angajez ca servitoare?

Wang-Mu se tulbură, arătându-se pe rând supărată și temătoare. Cu înțelepciune totuși nu spuse nimic.

– De ce nu-mi răspunzi cu mânie? o întrebă Qing-Jao. De ce nu negi că ai vorbit cu mine numai ca să te angajez?

– Pentru că e adevărat, spuse Wang-Mu. Acum, am să plec.

Asta spera Qing-Jao să audă: un răspuns sincer. Nici prin cap nu-i trecea s-o lase pe Wang-Mu să plece.

– Cât de mult din ce mi-ai spus e-adevărat? Vrei într-adevăr o educație aleasă? Vrei să faci în viața ta ceva mai bun decât o muncă de servitor?

– Totul e-adevărat, răspunse Wang-Mu și în vocea ei se simțea patima. Dar ție ce-ți pasă? *Tu* suporți povara îngrozitoare a glasului zeilor.

Wang-Mu rostise ultima frază cu atât sarcasm, încât Qing-Jao aproape că izbucni în râs, dar se abținu în ultima clipă. Nu avea rost să o supere și mai tare pe Wang-Mu.

– Si Wang-Mu, fiică de suflet a Reginei-mamă a Apusului, am să te fac slujnica mea de taină, dar numai dacă ești de acord cu următoarele condiții: mai întâi, ai să-mi dai voie să fiu învățătoarea ta și-ai să studiezi toate lecțiile pe care ți le voi da. De-acum încolo ai să-mi vorbești întotdeauna ca unei egale și niciodată n-ai să te-nclini în fața mea ori să-mi spui „Sfinția ta". În sfârșit...

– Dar cum aș putea să fac așa ceva? o întrerupse Wang-Mu. Dacă nu-ți voi arăta respect, ceilalți vor spune că sunt nevrednică. Mă vor pedepsi atunci când n-ai să mă vezi. Ne-ar dezonora pe amândouă.

– Bineînțeles că-mi vei arăta respectul cuvenit de față cu ceilalți. Dar când vom fi sigure, doar tu și cu mine, ne vom trata reciproc ca niște egale, altfel te trimit acasă.

– Și a treia condiție?

– N-ai să spui nimănui nici un cuvințel din tot ce vei afla de la mine.

Pe chipul lui Wang-Mu se oglindea limpede supărarea:

– O slujnică de taină nu trădează niciodată. În mințile noastre există niște bariere.

– Barierele te ajută să-ți amintești să nu vorbești, spuse Qing-Jao. Dar dacă vrei să vorbești, poți să le

ocolești. Sunt destui cei care vor încerca să te convingă să vorbești.

Qing-Jao se gândi la cariera tatălui ei, la toate secretele Congresului pe care le ținea ascunse în mintea sa. El nu dezvăluia nimic, nimănui; nu vorbea cu nimeni, doar, uneori, cu Qing-Jao. Dacă Wang-Mu se dovedea a fi demnă de încredere, Qing-Jao va avea pe cineva alături și nu va mai fi niciodată la fel de singură ca tatăl ei.

– Nu mă-nțelegi? întrebă Qing-Jao. Ceilalți vor crede că angajez o slujnică de taină, dar tu și cu mine vom ști că, de fapt, vei fi eleva mea, iar eu vreau să fii prietena mea.

Wang-Mu se uită la ea cu uimire:

– De ce să faci una ca asta, când deja zeii ți-au spus cum l-am mituit pe șeful de echipă să mă lase să muncesc alături de tine și să nu ne întrerupă în timp ce vorbim?

Bineînțeles că zeii nu-i spuseseră așa ceva, dar Qing-Jao se mulțumi să zâmbească:

– Nu ți-a trecut prin minte că poate e dorința zeilor ca noi două să fim prietene?

Stânjenită, Wang-mu își împleti degetele și râse nervos; Qing-Jao luă mâinile fetei într-ale sale și simți că Wang-Mu tremura. Așadar, nu era atât de cutezătoare precum părea.

Wang-Mu se uită la mâinile lor și Qing-Jao îi urmări privirea: erau acoperite cu noroi uscat.

– Ce murdare suntem, spuse Wang-Mu.

Qing-Jao învățase de mult să nu ia în seamă murdăria muncii virtuoase, pentru care nu se impunea nici o penitență.

– Mâinile mele au fost cu mult mai murdare decât acum. Să vii cu mine când terminăm munca virtuoasă. Am să-i spun tatălui meu ce-am plănuit, iar el o să hotărască dacă poți să fii slujnica mea de taină.

Fața lui Wang-Mu se întunecă. Qing-Jao era bucuroasă că putea citi atât de ușor pe chipul ei.

– Ce nu-ţi convine? întrebă ea.

– Întotdeauna taţii hotărăsc totul, răspunse Wang-Mu.

Qing-Jao încuviinţă din cap, întrebându-se de ce se mai ostenise Wang-Mu să spună ceva atât de evident.

– Acesta-i începutul înţelepciunii. Şi-apoi, mama mea a murit.

Munca virtuoasă se termina întotdeauna după-amiaza devreme. Oficial, se proceda astfel pentru a le da celor care locuiau departe de câmp răgazul să ajungă acasă. În realitate, era o recunoaştere a tradiţiei de a încheia munca virtuoasă cu o petrecere. Deoarece munciseră exact în perioada somnului de după-amiază, mulţi oameni se simţeau buimaci după munca virtuoasă, de parcă ar fi rămas treji o noapte întreagă. Alţii erau apatici şi posaci. Toate acestea erau pretexte bune pentru a mânca şi a bea cu prietenii, după care nu-ţi mai rămânea decât să te culci cât mai devreme, ca să recuperezi somnul pierdut şi să te odihneşti după munca grea de peste zi.

Qing-Jao făcea parte dintre cei care nu se simţeau în apele lor; evident, Wang-Mu era şi ea cu capul în nori. Poate de vină era numai faptul că Flota Lusitania apăsa atât de greu în mintea lui Qing-Jao, în vreme ce Wang-Mu tocmai devenise slujnica de taină a unei fete Vorbitoare cu Zeii. Qing-Jao o călăuzi pe Wang-Mu de-a lungul procedurii de angajare în Casa Han – spălarea, luarea amprentelor, verificările de securitate – până când nu mai suportă să asculte nici o clipă bolboroseala entuziastă a fetei şi se retrase.

În timp ce urca treptele spre camera ei, Qing-Jao o auzi pe Wang-Mu întrebând temătoare:

– Am supărat-o cumva pe stăpâna mea cea nouă?

Iar Ju Kung-Mei, paznicul casei, îi spuse:

– Vorbitorii cu Zeii răspund altor voci decât glasului tău, micuțo.

Era un răspuns amabil. Qing-Jao admirase nu de puține ori gentilețea și înțelepciunea celor angajați de tatăl ei în această casă. Se întrebă dacă alesese cu tot atâta înțelepciune la prima ei angajare.

Această îngrijorare își făcu loc în mintea ei abia după ce realiză cât de imprudentă fusese când luase o asemenea decizie atât de repede și fără să se consulte în prealabil cu tatăl ei. Wang-Mu avea să fie găsită cu totul și cu totul nepotrivită, iar tata avea s-o dojenească pentru că acționase prostește.

Gândul la dojana tatei era de ajuns pentru a-i aduce fără întârziere mustrarea din partea zeilor. Qing-Jao se simțea murdară. Se grăbi să intre în camera ei și închise ușa. Era un paradox amar că se putea gândi la nesfârșit cât de mult detesta să împlinească ritualurile impuse de zei, cât de golită de sens era venerarea lor, în vreme ce un singur gând neleal la adresa tatei sau a Congresului îi impunea imediat penitența.

De obicei petrecea o jumătate de oră, o oră, poate mai mult, rezistând nevoii de penitență, îndurându-și propria murdărie. Astăzi însă era însetată de ritualul purificării. În felul său, ritualul avea o logică, o structură, un început și un sfârșit, reguli de respectat. Nu semăna nici pe departe cu problema Flotei Lusitania.

În genunchi, alese în mod intenționat cea mai subțire, cea mai estompată fibră de pe cea mai ștearsă scândură. Avea să fie o penitență grea. Poate că astfel zeii aveau s-o considere îndeajuns de curată ca să-i arate soluția problemei pe care i-o dăduse tatăl ei. Îi luă o jumătate de oră să traverseze camera, căci scăpase mereu din ochi fibra și trebuia s-o ia de la capăt de fiecare dată.

În sfârșit, epuizată după truda virtuoasă și cu usturimi în ochi de la urmărirea fibrelor, simți nevoia intensă de somn; în loc să se culce, se așeză pe podea în fața terminalului și ceru rezumatul activității ei de până atunci. După ce examinase și eliminase toate absurdițățile inutile adunate în timpul investigațiilor, Qing-Jao reținuse trei mari posibilități. Prima: dispariția fusese cauzată de un anumit fenomen încă invizibil pentru observatoarele astronomice. A doua: întreruperea comunicațiilor prin ansiblu era consecința fie a unui act de sabotaj, fie a unei decizii de comandă în cadrul flotei. A treia: întreruperea acelorași comunicații fusese provocată de o conspirație la nivel planetar.

Prima categorie era practic eliminată de modul în care se deplasa flota. Pur și simplu, astronavele nu se aflau îndeajuns de aproape unele de altele pentru ca vreunul dintre fenomenele naturale cunoscute să le poată distruge pe toate deodată. Înainte de a porni la drum, navele nu se reuniseră într-un punct oarecare, ansiblurile făcând inutile astfel de manevre. În schimb, toate navele au pornit spre Lusitania din locurile unde se aflaseră înainte de a fi chemate să se integreze în flotă. Chiar și acum, când nu le mai rămăsese decât un an de călătorie până când vor ajunge toate pe orbită în jurul planetei Lusitania, se aflau atât de departe una de cealaltă, încât nici un fenomen natural imaginabil nu ar fi putut să le afecteze pe toate simultan.

A doua categorie devenea aproape la fel de improbabilă din pricina faptului că dispăruse întreaga flotă, fără excepție. Era oare posibil ca un plan pus la cale de oameni să funcționeze cu o eficiență atât de perfectă, fără să lase măcar o urmă palpabilă a vreunei proiectări anterioare în nici una dintre bazele de date, profilele de personalitate sau jurnalele de comunicații păstrate în memoriile computerelor de la suprafața planetelor? Tot așa, nu exista nici

cea mai mică dovadă că cineva modificase sau ascunsese vreo informație, sau camuflase vreo transmisie pentru a evita lăsarea unor urme incriminatoare. Dacă planul fusese pus la cale la nivelul flotei, nu existau dovezi, nici erori și nimeni nu încercase să ascundă adevărul.

Aceeași lipsă de dovezi făcea și mai improbabilă ideea unei conspirații la nivel planetar. Iar ceea ce anula complet toate aceste trei variante era simultaneitatea absolută a fenomenului. Conform determinărilor posibile, toate navele întrerupseseră comunicațiile prin ansiblu aproape exact în același moment. Tăcerea se așternuse în câteva secunde, minute chiar, dar nu mai mult de cinci minute: pauza nu fusese îndeajuns de lungă pentru ca cineva aflat pe o navă să remarce dispariția alteia.

Rezumatul era elegant prin simplitatea sa. Nimic nu fusese scăpat din vedere. Mai complet de-atât raportul nu putea fi și desființa orice explicație posibilă.

„De ce mi-a făcut tata una ca asta?" se întrebă ea, nu pentru prima oară.

Imediat – ca de obicei – se simți murdară, fie și numai pentru că pusese o astfel de întrebare, pentru că pusese la îndoială corectitudinea perfectă a tatălui ei în toate hotărârile pe care le lua. Simți nevoia să se spele, doar un pic, ca să îndepărteze impuritatea îndoielii ei.

Dar nu se spălă. În schimb, lăsă vocea zeilor să devină mai intensă înăuntrul ei, lăsă porunca lor să sporească în tărie. De data aceasta nu se împotrivea dintr-o dorință justificată de a deveni mai disciplinată. De data aceasta se străduia în mod deliberat să atragă cât mai mult posibil atenția zeilor. Abia când începu să gâfâie din pricina nevoii de a se purifica, abia când simți că se cutremură la simpla atingere a propriului corp – de pildă, când își atingea în treacăt genunchiul cu mâna – abia atunci își formulă întrebarea.

– Voi aţi făcut-o, nu-i aşa? le spuse ea zeilor. Ceea ce nu putea face nici o fiinţă omenească, voi trebuie să fi făcut. Voi aţi făcut să dispară Flota Lusitania.

Răspunsul sosi, nu în cuvinte, ci prin nevoia crescândă de purificare.

– Dar Congresul şi amiralitatea nu sunt ale Căii. Ei nu-şi pot imagina Poarta de Aur către oraşul Muntelui de Jad din Apus. Dacă tata le va spune: „Zeii v-au furat flota ca să vă pedepsească pentru nemernicia voastră", îl vor dispreţui. Şi dacă-l vor dispreţui pe el, cel mai mare om de stat al nostru, în aceeaşi măsură ne vor dispreţui şi pe noi. Iar dacă planeta Calea se va acoperi de ruşine din pricina tatei, el va fi distrus. De-asta aţi făcut-o?

Qing-Jao începu să plângă.

– Nu vă voi lăsa să-mi distrugeţi tatăl. Am să găsesc o altă explicaţie. Am să găsesc un răspuns care să-i satisfacă. Vă desfid!

Abia apucă să rostească aceste cuvinte şi zeii trimiseră asupra ei cea mai copleşitoare senzaţie de necurăţenie pe care o cunoscuse vreodată. Era atât de puternică, încât îi tăie respiraţia şi căzu în faţă, agăţându-se de terminal. Încercă să vorbească, să ceară îndurare, dar se înecă şi se abţinu cu mare greutate să vomite. Simţea că lăsa dâre lipicioase pe orice punea mâna. În timp ce se chinuia să se ridice în picioare, rochia i se lipi de piele, de parcă ar fi fost îmbibată cu o unsoare neagră şi vâscoasă.

Dar nu se spală şi nici nu se aruncă la podea să urmărească fibrele lemnului. Se îndreptă în schimb spre uşă, cu intenţia de a coborî în odaia tatălui ei.

Ajunsă în prag, se opri totuşi. Nu era vorba de o piedică fizică – uşa se deschise la fel de uşor ca altădată – cu toate acestea, nu putea să treacă mai departe. Auzise de asemenea manifestări, despre servitori nesupuşi ţinuţi captivi în pragul uşii, dar ei nu i se mai întâmplase până

atunci. Nu putea pricepe cum: trupul ei era liber să se miște, nu exista nici o barieră, dar groaza bolnăvicioasă provocată de gândul de a trece dincolo era atât de mare, încât știa că nu o poate face, că înainte de a o lăsa să părăsească încăperea zeii îi impuneau o penitență, un ritual de purificare oarecare. Nici urmărirea fibrelor lemnului, nici spălatul pe mâini. Ce îi cereau oare zeii să facă?

Apoi, dintr-o dată, înțelese de ce zeii nu o lăsau să iasă. Era jurământul pe care tata i-l ceruse de dragul mamei. Jurământul că, indiferent ce s-ar întâmpla, avea să-i slujească întotdeauna pe zei. Iar ea ajunsese în pragul sfidării. „Mamă, iartă-mă! N-am să-i desfid pe zei. Dar tot trebuie să ajung la tata ca să-i explic situația teribil de primejdioasă în care ne-au adus zeii. Mamă, ajută-mă să trec de ușa aceasta!"

Ca un răspuns la rugămintea ei, îi veni în sfârșit o idee. Nu trebuia decât să-și fixeze privirea într-un punct din aer situat chiar lângă colțul din dreapta sus al ușii și, fără să scape din ochi acel punct, să facă un pas înapoi peste prag cu piciorul drept, apoi să pivoteze spre stânga, aducându-și piciorul stâng înapoi prin cadrul ușii, apoi brațul drept înainte. Era complicat și dificil ca un dans, dar, mișcându-se foarte încet și cu grijă, reuși.

Ușa o eliberă. Și, cu toate că încă mai simțea apăsarea propriei murdării, intensitatea ei scăzuse. Putea să respire fără să gâfâie, putea să vorbească fără să se înece.

Coborî scara și sună la ușa tatei.

– E cumva fiica mea, magnific de strălucita mea dragă? întrebă Han Fei-Tzu.

– Da, Preamărite, spuse Qing-Jao.

– Sunt pregătit să te primesc.

Deschise ușa și păși înăuntru – acum nu mai avu nevoie de nici un ritual. Se duse de îndată lângă scaunul din

fața terminalului, pe care ședea tata, și îngenunche pe podea înaintea lui.

– Am examinat-o pe Si Wang-Mu a ta, spuse tata, și cred că prima ta angajare a fost corespunzătoare.

Nu pricepu din prima clipă cuvintele tatei. Si Wang-Mu? De ce îi vorbea tata despre un zeu străvechi? Surprinsă, își ridică privirea, apoi se uită în direcția în care privea tatăl ei – și o văzu pe mica servitoare îmbrăcată într-o rochie cenușie curată, îngenuncheată cuviincios, cu fruntea plecată. Își aminti cu oarecare greutate de fata din lanul de orez, de faptul că urma să fie slujnica ei de taină. Cum de uitase? O părăsise cu doar câteva ore în urmă. Totuși, în acest răstimp, Qing-Jao se războise cu zeii și, chiar dacă nu învinsese, cel puțin nu fusese înfrântă. Ce era angajarea unei slujnice în comparație cu lupta împotriva zeilor?

– Wang-Mu este impertinentă și ambițioasă, spuse Han Fei-Tzu, dar totodată e cinstită și mult mai inteligentă decât m-aș fi așteptat. Pornind de la mintea ei ageră și de la ambiția ei acerbă, deduc că amândouă ați plănuit ca ea să-ți fie și elevă, și slujnică de taină.

Wang-Mu căscă gura de uimire când se uită la ea și Qing-Jao văzu cât de îngrozită era fata. Ei, da: sunt convinsă – crede ea – că i-a dezvăluit tatei planul nostru secret.

– Nu-ți face griji, Wang-Mu, o liniști Qing-Jao. Tata ghicește aproape întotdeauna secretele. Știu că nu tu i-ai spus.

– Ce bine-ar fi dacă și alte secrete ar fi la fel de transparente, zise Han Fei-Tzu. Fiica mea, trebuie să te laud pentru generozitatea ta vrednică de respect. La fel ca și mine, zeii te vor prețui pentru ea.

Cuvintele erau mângâietoare ca o alifie pe o rană dureroasă. Iată motivul pentru care răzvrătirea nu-i adusese

pierzania, iată de ce zeii se înduraseră și o lăsaseră să treacă pragul: o judecase pe Wang-Mu cu milă și înțelepciune, îi iertase obrăznicia și astfel căpătase și Qing-Jao iertarea, măcar în parte, pentru cutezanța ei revoltătoare.

„Wang-Mu nu se căiește pentru ambiția ei, se gândi Qing-Jao. Nici eu nu mă voi căi pentru hotărârea mea. Nu trebuie să accept ca tatăl meu să fie distrus pentru că eu nu pot găsi – sau nu pot inventa – o explicație naturală pentru dispariția Flotei Lusitania. Și totuși, cum aș putea să desfid hotărârile zeilor? Ei au ascuns sau au distrus flota. Lucrările zeilor trebuie să fie limpezi pentru servitorii lor supuși, chiar dacă rămân ascunse față de necredincioșii de pe alte planete."

– Tată, spuse Qing-Jao, trebuie să-ți vorbesc despre misiunea mea.

Han Fei-Tzu îi înțelese greșit ezitarea.

– Putem vorbi de față cu Wang-Mu. Ea a fost angajată acum ca slujnică de taină. Prima de angajare i-a fost trimisă tatălui ei și primele bariere pentru păstrarea secretului au fost sugerate minții ei. Putem avea încredere că nu va spune nimic din ce va auzi.

– Da, tată. De fapt, Qing-Jao uitase din nou că Wang-Mu se afla acolo. Tată, știu cum a dispărut Lusitania, dar trebuie să-mi promiți că n-ai să le-o spui niciodată celor din Congresul Stelar.

Han Fei-Tzu, care de obicei avea o atitudine placidă, părea ușor abătut.

– Nu pot să-ți promit așa ceva. Ar fi o nevrednicie din partea mea să mă dovedesc un servitor atât de neloial.

În cazul acesta, ce putea face? Avea dreptul să vorbească? Și, pe de altă parte, cum să se abțină să nu vorbească?

– Cine-ți sunt stăpânii? țipă ea. Congresul sau zeii?

– Mai întâi, zeii. Ei sunt întotdeauna primii.

– Atunci află că am descoperit că zeii sunt aceia care au ascuns flota de noi, tată. Dar dacă vei spune așa ceva în fața Congresului, ei o să te ia în derâdere, iar tu vei fi distrus. Deodată, îi trecu prin minte un alt gând: Dacă zeii au oprit flota, tată, atunci de bună seamă că a fost trimisă acolo împotriva voinței zeilor. Iar dacă totuși Congresul Stelar a trimis flota împotriva voinței...

Tata ridică o mână, făcându-i semn să tacă. Qing-Jao tăcu imediat și își înclină capul, așteptând.

– Firește că zeii au făcut-o.

Primi cuvintele lui ca pe o ușurare și, totodată, ca pe o umilință. *Firește,* spusese el. Să fi știut de la bun început?

– Zeii fac toate câte se fac în univers. Dar să nu-ți închipui că știi *de ce.* Tu afirmi că ei au oprit flota pentru că nu erau de acord cu misiunea ei. Dar eu vin și spun că, mai întâi de toate, Congresul nu ar fi trimis flota dacă nu aceasta ar fi fost voința zeilor. Atunci de ce n-am putea spune că zeii au oprit flota pentru că misiunea ei era atât de măreață și de nobilă, încât omenirea nu este vrednică de ea ori au ascuns flota pentru a te supune la o încercare grea? Un lucru e sigur: zeii au îngăduit Congresului Stelar să guverneze cea mai mare parte a omenirii. Atât timp cât ei dețin mandatul cerurilor, noi, cei de pe planeta Calea, trebuie să le respectăm edictele fără împotrivire.

– N-am vrut să mă împotrivesc...

Nu reuși să rostească până la capăt minciuna atât de vădită. Bineînțeles că Han Fei-Tzu ghici imediat adevărul.

– Aud cum vocea îți slăbește, iar vorbele-ți rămân neterminate. Și asta pentru că știi prea bine că vorbele tale nu sunt adevărate. Ai vrut să te împotrivești Congresului, în ciuda a tot ceea te-am învățat. Deodată vocea lui se făcu mai blândă: De dragul meu ai vrut s-o faci.

– Tu ești strămoșul meu. Îți datorez supunere mai mare decât lor.

– Eu sunt tatăl tău. N-am să devin strămoșul tău decât după ce voi muri.

– Atunci de dragul mamei mele. Dacă vreodată vor pierde mandatul cerurilor, eu voi fi dușmanul lor cel mai înverșunat, pentru că eu îi voi sluji pe zei.

Dar chiar în timp ce le rostea, știa că vorbele ei nu erau decât o jumătate de adevăr periculoasă. Până în urmă cu doar câteva clipe – când era captivă în cadrul ușii – nu fusese ea dispusă să-i desfidă chiar și pe zei, de dragul tatălui ei? „Sunt cea mai nevrednică și mai îngrozitoare fiică."

– Am să-ți spun acum, magnific de strălucita mea fată, că împotrivirea față de Congres nu-mi va aduce niciodată binele. Și nici ție. Dar te iert pentru că mă iubești peste măsură. Este cel mai onorabil și mai duios dintre vicii.

Zâmbi și astfel îi mai potoli agitația, chiar dacă fata știa că nu era vrednică de aprobarea lui. Fiind în stare să gândească din nou, Qing-Jao reveni la enigma ei.

– Ai știut că zeii au făcut-o, și totuși m-ai pus să caut răspunsul.

– Dar ai pus întrebarea care trebuia? Întrebarea la care aveam nevoie de răspuns este: *Cum* au făcut zeii una ca asta?

– Și eu de unde să știu? răspunse Qing-Jao. Poate că au distrus flota ori au dus-o departe, într-un loc ascuns de la Apus...

– Qing-Jao! Uită-te la mine! Ascultă-mă cu atenție!

Ea se supuse. Porunca lui fermă o ajută să se liniștească, să se poată concentra.

– Toată viața am încercat să te învăț un lucru, Qing-Jao, dar acum *trebuie* să-l înveți. Zeii sunt cauza a tot ce se întâmplă, dar ei nu acționează *niciodată* altfel decât deghizați.

Fata încuviință din cap, căci auzise cuvintele de o sută de ori.

– Mă auzi, și totuși nici acum nu mă înțelegi. Zeii au ales poporul de pe planeta Calea, Qing-Jao. Numai noi avem privilegiul de a le auzi glasul. Numai nouă ne este îngăduit să înțelegem că ei sunt cauza a tot ce a fost, este și va fi. Pentru toate celelalte popoare, lucrările lor rămân ascunse, un mister. Sarcina ta nu este să descoperi cauza adevărată a dispariției Flotei Lusitania – toți cei de pe Calea ar ști din prima clipă că adevărata cauză este faptul că zeii au dorit să se întâmple așa. Sarcina ta este să descoperi masca pe care zeii și-au pus-o pentru acest eveniment.

Qing-Jao se simțea zăpăcită, ametită. Fusese atât de sigură că aflase răspunsul, că își dusese la bun sfârșit misiunea, iar acum totul se dovedea inutil. Răspunsul rămânea adevărat, dar sarcina ei era diferită.

– În momentul acesta, pentru că nu suntem în stare să găsim o explicație naturală, zeii au rămas expuși privirilor întregii omeniri, credincioși și necredincioși deopotrivă. Zeii sunt *dezbrăcați,* iar noi trebuie să-i îmbrăcăm. Trebuie să descoperim șirul de evenimente înlănțuite de zei pentru a explica dispariția flotei, să-l facem să pară natural și în ochii necredincioșilor. Am crezut că ai înțeles asta. Noi slujim Congresul Stelar, dar numai fiindcă astfel îi slujim și pe zei. Zeii doresc ca noi să înșelăm Congresul, iar Congresul dorește să fie înșelat.

Qing-Jao încuviință din cap, amorțită de dezamăgirea că însărcinarea ei nu luase încă sfârșit.

– Ți se pare că sunt nemilos? întrebă Han Fei-Tzu. Ți se pare că sunt necinstit? Sunt cumva crud față de necredincioși?

– Are dreptul o fată să-și judece tatăl? șopti Qing-Jao.

– Bineînțeles că are, spuse tata. În fiecare zi, toți oamenii îi judecă pe toți ceilalți oameni. Întrebarea e dacă judecăm cu înțelepciune.

– Atunci judecata mea îmi spune că nu-i un păcat să le vorbești necredincioșilor pe limba necredinței lor, răspunse Qing-Jao.

Zâmbet să fi fost ceea ce apăruse în colțul gurii sale?

– Ai înțeles corect. Dacă vreodată Congresul va veni la noi căutând cu umilință să afle adevărul, le vom arăta Drumul, iar ei vor deveni parte din Cale. Până atunci, noi îi slujim pe zei ajutându-i pe necredincioși să se înșele în convingerea lor că totul se întâmplă din cauze naturale.

Qing-Jao se înclină până când fruntea ei aproape atinse podeaua.

– Ai încercat de multe ori să mă înveți adevărul, dar până acum n-am auzit ca principiul acesta să fi fost aplicat vreodată. Iartă prostia nevrednicei tale fiice!

– Nu am nici o fiică nevrednică, spuse Han Fei-Tzu. Nu o am decât pe fiica mea, care este magnific de strălucită. Prea puțini dintre adepții Căii vor înțelege vreodată cu adevărat principiul pe care l-ai învățat astăzi. Iată de ce doar câțiva dintre noi suntem în stare să comunicăm cu oamenii de pe alte planete fără să-i tulburăm și să-i derutăm. M-ai surprins astăzi, fiica mea, nu pentru că nu-l pricepuseși încă, ci pentru că l-ai înțeles atât de tânără fiind. Când eu însumi l-am înțeles, eram cu zece ani mai vârstnic decât tine.

– Cum e posibil ca eu să fi învățat ceva înaintea ta, tată?

Ideea de a-l depăși, indiferent cum, îi era aproape de neconceput.

– Pentru că m-ai avut pe mine drept dascăl, spuse Han Fei-Tzu, în vreme ce eu a trebuit să descopăr totul singur. Dar văd că ești înfricoșată de gândul că ai învățat

ceva la o vârstă mai fragedă decât mine. Crezi că m-aș simți dezonorat dacă fiica mea m-ar depăși? Dimpotrivă: nu poate exista o onoare mai mare pentru un părinte decât să aibă un copil care să-l întreacă.

– N-am să te depășesc niciodată, tată.

– Într-un anumit sens, e adevărat, Qing-Jao. Pentru că ești copilul meu, toate realizările tale sunt incluse într-ale mele, ca o submulțime, așa cum noi toți suntem submulțumi ale strămoșilor noștri. Dar tu ai un potențial atât de ridicat, încât cred că va veni o vreme când voi fi considerat măreț mai curând prin prisma realizărilor tale. Dacă vreodată poporul Căii mă va găsi demn de cinstire, se va întâmpla în aceeași măsură datorită înfăptuirilor tale și reușitelor mele.

Spunând acestea, Han Fei-Tzu se înclină în fața ei. Nu era o plecăciune amabilă, prin care îi dădea de înțeles că putea să plece, ci o reverență profundă, izvorâtă din respect. Capul lui aproape atingea podeaua. Nu efectiv, căci ar fi fost jignitor, ba chiar ridicol dacă ar fi atins podeaua cu fruntea în cinstea propriei fiice. Dar se înclinase atât de mult cât îi permitea demnitatea.

Pentru moment, Qing-Jao se simți derutată, chiar înfricoșată; apoi înțelese. Când sugerase că șansa lui de a fi ales zeu al Căii depindea de măreția ei, nu se referise la cine știe ce eveniment neprecizat din viitor. El vorbise despre ceea ce se întâmpla atunci și acolo, vorbise despre însărcinarea ei. Dacă putea afla deghizarea zeilor, explicația naturală pentru dispariția Flotei Lusitania, atunci desemnarea lui ca zeu al Căii era asigurată. Iată cât de multă încredere avea în ea. Iată cât de importantă era misiunea ei. Ce era devenirea ei ca adult în comparație cu zeificarea lui? Trebuia să se străduiască mai mult, să gândească mai bine și să reușească acolo unde toate resursele militarilor și ale Congresului eșuaseră. Nu pentru ea

însăși, ci pentru mama ei, pentru zei și pentru șansa tatălui ei de a deveni unul dintre aceștia.

Qing-Jao se retrase din camera tatălui său. Se opri în prag și se uită spre Wang-Mu. O simplă privire din partea Vorbitoarei cu Zeii a fost de ajuns pentru a-i da de înțeles fetei să o urmeze.

Când a pășit în camera ei, Qing-Jao tremura din pricina nevoii înăbușite de purificare. Toate lucrurile necuviincioase înfăptuite în ziua aceea – răzvrătirea împotriva zeilor, refuzul de a accepta purificarea mai devreme, prostia de a nu-și fi înțeles adevărata misiune – se îngrămădiseră laolaltă acum. Nu se putea spune că se simțea murdară; nu dorea să se spele și nici nu simțea scârbă față de ea însăși. La urma urmelor, nevrednicia ei fusese atenuată de laudele tatălui său și de zeul care-i arătase cum să iasă din camera ei. Iar faptul că Wang-Mu se dovedise o alegere potrivită – iată un test pe care Qing-Jao îl trecuse cu bine, ba chiar cu îndrăzneală. Așadar, nu propria ticăloșie o făcea să tremure. Era însetată de purificare. Tânjea ca zeii să fie alături de ea în timp ce-i slujea. Totuși, nici una dintre penitențele pe care le cunoștea nu era suficientă pentru a-i potoli setea.

Deodată, înțelese: trebuia să urmărească fiecare fibră de pe toate scândurile din încăpere.

Își alese imediat punctul de pornire: colțul de sud-est. Va începe să urmărească fiecare fibră de la peretele de răsărit, astfel încât fiecare ritual să se desfășoare către apus, către zei. Ultima scândură, din colțul de sud-est al încăperii, avea să fie și cea mai scurtă – mai puțin de un metru – ca o răsplată: îi va urmări fibrele cu cea mai mare ușurință.

O auzi pe Wang-Mu intrând încetișor în cameră, dar Qing-Jao nu avea acum timp pentru muritori. Zeii așteptau. Îngenunche în colț, trecând cu privirea peste fibre

spre a o găsi pe aceea pe care zeii îi cereau s-o urmărească. De obicei, trebuia să aleagă una singură, deci totdeauna o alegea pe cea mai dificilă, astfel ca zeii să n-o dispreţuiască. Dar în seara aceasta se simţi pătrunsă subit de certitudinea că zeii alegeau pentru ea. Prima linie era groasă, şerpuitoare şi uşor de urmărit. Deja îşi arătau îndurarea! Ritualul din seara aceasta va fi aproape ca o simplă conversaţie cu zeii. Astăzi trecuse de o barieră invizibilă: ajunsese mai aproape de înţelegerea limpede a tatălui său. Poate că într-o bună zi zeii aveau să-i vorbească totuşi cu acel gen de claritate de care oamenii de rând credeau că toţi Vorbitorii cu Zeii aveau parte.

– Sfinţia ta, spuse Wang-Mu.

Era ca şi cum bucuria lui Qing-Jao ar fi fost formată din sticlă: Wang-Mu o prefăcuse în cioburi cu bună ştiinţă. Nu ştia oare că atunci când un ritual era întrerupt trebuia să fie luat de la capăt? Qing-Jao se ridică în genunchi şi se întoarse cu faţa spre fată.

De bună seamă că Wang-Mu văzu furia de pe chipul lui Qing-Jao, dar nu o înţelese.

– Oh, iertare, spuse ea fără zăbavă, aruncându-se în genunchi şi lipindu-şi fruntea de podea. Am uitat că nu trebuie să-ţi mai spun „Sfinţia ta". N-am vrut decât să te întreb ce cauţi, ca să te pot ajuta.

Greşeala lui Wang-Mu aproape o făcu să râdă. Bineînţeles că Wang-Mu nu avea de unde să ştie că ea asculta glasul zeilor. Iar acum, când mânia îi dispăruse, Qing-Jao se ruşină să vadă cât de mult se temea Wang-Mu de supărarea ei. Nu se cuvenea ca fata să stea cu fruntea lipită de podea. Lui Qing-Jao nu-i plăcea să-i vadă pe ceilalţi atât de umili.

„Cum de-am reuşit s-o înspăimânt aşa de tare? Eram plină de bucurie, pentru că zeii îmi vorbeau nespus de limpede; dar bucuria mea a fost atât de egoistă, încât,

atunci când fără voia ei m-a întrerupt, am întors spre ea o față plină de ură. Așa le răspund eu zeilor? Ei îmi arată fața lor iubitoare, iar eu o tălmăcesc în ură față de oameni, mai ales față de cei aflați sub puterea mea? Încă o dată, zeii au găsit calea de a-mi arăta nevrednicia."

– Wang-Mu, nu trebuie să mă întrerupi când mă găsești aplecată în felul acesta.

Apoi îi explică fetei ritualul purificării pe care zeii îi cereau să-l îndeplinească.

– Trebuie să fac și eu la fel? întrebă Wang-Mu.

– Numai dacă zeii îți spun s-o faci.

– Și de unde am să știu?

– Dacă nu s-a întâmplat până la vârsta ta, Wang-Mu, probabil că n-o să se întâmple niciodată. Dar dacă s-ar fi întâmplat, ai fi știut, căci n-ai fi avut tăria să te împotrivești glasului zeilor din mintea ta.

Wang-Mu încuviință din cap cu gravitate:

– Cum aș putea să te ajut... Qing-Jao?

Pronunță numele stăpânei sale cu grijă. Cu reverență. Pentru prima oară, Qing-Jao își dădu seama că numele ei, care în gura lui Han Fei-Tzu suna atât de afectuos și de gingaș, părea exaltat când era rostit cu venerație temătoare. Era aproape dureros să fie numită „magnific de strălucită" exact în clipa în care Qing-Jao era extrem de conștientă de lipsa ei de strălucire. Dar nu putea să-i interzică lui Wang-Mu să-i folosească numele – în fond, fata trebuia să-i spună într-un fel – iar tonul respectuos cu care-l pronunța avea să-i servească lui Qing-Jao drept ironică aducere aminte pentru cât de puțin îl merita.

– Mă poți ajuta dacă nu mă mai întrerupi, spuse Qing-Jao.

– Să plec, atunci?

Qing-Jao aproape rosti „da", dar deodată înțelese că, din cine știe ce motive, zeii doreau ca Wang-Mu să ia

parte la penitența ei. De unde știa? Pentru că gândul la plecarea lui Wang-Mu era aproape la fel de insuportabil ca și conștiința ritualului ei neterminat.

– Te rog să rămâi, spuse Qing-Jao. Poți să aștepți în tăcere, să mă privești numai?

– Da... Qing-Jao.

– Dacă durează prea mult și nu mai poți suporta, pleacă, spuse Qing-Jao, dar numai când ai să mă vezi mișcându-mă de la apus spre răsărit. Asta înseamnă că mă aflu între două trasee și poți pleca fără să mă deranjezi, deși nici atunci nu trebuie să-mi vorbești.

Wang-Mu făcu ochii mari:

– Și-o să faci treaba asta cu fiecare fibră de lemn de pe toate scândurile din dușumea?

– Nu. Zeii n-ar putea să fie niciodată atât de cruzi!

Dar, chiar în timp ce rosti cuvintele, Qing-Jao știu că va veni și ziua când zeii îi vor cere exact această penitență. O cuprinse o spaimă teribilă.

– Numai câte o fibră de la fiecare scândură, reluă ea. Uită-te și tu o dată cu mine, vrei?

O văzu pe Wang-Mu aruncând o privire spre indicatorul temporal ce strălucea deasupra terminalului. Se făcuse deja ora de culcare, și amândouă săriseră peste somnul de după-amiază. Pentru ființele omenești de pe această planetă era nefiresc să nu doarmă atât timp. Pe Calea, zilele erau o dată și jumătate cât cele de pe Pământ, astfel încât nu se potriveau niciodată cu ciclurile interne ale organismului uman. Să treci peste somnul de după-amiază și să-l întârzii atât de mult pe cel de noapte era ceva neobișnuit.

Dar Qing-Jao nu avea de ales. Dacă Wang-Mu nu mai putea să reziste, trebuia să plece de îndată, oricât de tare se împotriveau zeii acestui lucru.

– Trebuie să rămâi trează, spuse Qing-Jao. Dacă te fură somnul, am să fiu nevoită să-ți vorbesc, ca să te muți

din locul în care stai și să pot urmări mai departe liniile. Iar dacă vorbesc cu tine, va trebui s-o iau de la capăt. Poți să rămâi trează, tăcută și nemișcată?

Wang-Mu încuviință din cap. Qing-Jao o crezu că, într-adevăr, așa intenționa să facă; nu credea cu adevărat că fata va și reuși. Totuși, zeii stăruiră ca ea să-și lase noua slujnică de taină să rămână și cine era Qing-Jao să refuze ceea ce-i cereau zeii?

Qing-Jao reveni la prima scândură și își reluă ritualul. Spre ușurarea ei, zeii rămaseseră alături de ea. Scândură după scândură, i se dădea de urmărit fibra cea mai accentuată, cea mai simplă, iar dacă uneori primea și câte una mai grea, se întâmpla fără greș ca ea să dispară dincolo de locul de îmbinare al scândurilor. Zeii aveau grijă de ea.

Cât despre Wang-Mu, se străduia din răsputeri. De două ori, când se întorcea înapoi de la apus ca s-o ia de la capăt dinspre răsărit, Qing-Jao privi în treacăt spre fată și o văzu dormind. Dar când Qing-Jao începu să treacă pe lângă locul unde șezuse Wang-Mu, constată că slujnica ei se trezise și se mișcase atât de tăcut într-un loc de care Qing-Jao trecuse deja, încât aceasta nici nu o auzise. O fată bună. O alegere vrednică pentru o slujnică de taină.

În sfârșit, după un timp îndelungat, Qing-Jao ajunse la începutul ultimei scânduri, cea scurtă, din colțul încăperii. Fu cât pe ce să țipe de bucurie, dar se abținu în ultima clipă. Sunetul propriei voci și răspunsul inevitabil al lui Wang-Mu ar fi trimis-o din nou la început – ar fi fost o neghiobie de neînchipuit. Qing-Jao se aplecă peste capătul scândurii, la mai puțin de un metru de colțul nord-vestic al încăperii și începu să caute cu privirea fibra cea mai accentuată. Aceasta o conduse, fără greș, până la perete. Terminase.

Qing-Jao se sprijini cu toată greutatea de perete și începu să râdă de ușurare, dar era atât de slăbită și de

obosită, încât râsul ei trebuie să-i fi părut lui Wang-Mu ca un plâns cu suspine. Cât ai clipi din ochi, fata se apropie de ea și-i puse mâna pe umăr:

– Qing-Jao, spuse ea, te doare ceva?

Qing-Jao îi luă mâna și i-o ținu între palme.

– Nu, nu mă doare. Cel puțin nu e o durere pe care somnul să n-o poată lecui. Am terminat. Sunt curată.

Într-adevăr, era îndeajuns de curată ca să nu simtă nici o repulsie când degetele ei se împletiră cu degetele lui Wang-Mu, iar atingerea intimă a epidermelor nu i-a provocat nici măcar o clipă senzația de impuritate. Faptul că putea strânge mâna cuiva la terminarea ritualului era un dar din partea zeilor.

– Te-ai descurcat de minune, spuse Qing-Jao. Mi-a fost mai ușor să mă concentrez cu tine în cameră.

– Mi se pare că am adormit odată, Qing-Jao.

– Cred că de două ori. Dar te-ai trezit la timp și nu s-a întâmplat nimic rău.

Wang-Mu începu să plângă. Închise ochii, dar nu-și trase mâna din strânsoarea lui Qing-Jao ca să-și acopere fața. Dădu frâu liber lacrimilor să-i curgă pe obraji.

– De ce plângi, Wang-Mu?

– N-am știut, spuse fata. Într-adevăr, e tare greu să fii Vorbitoare cu Zeii. N-am știut.

– Dar, totodată, e greu să fii cu adevărat prietena unei Vorbitoare cu Zeii, spuse Qing-Jao. De aceea n-am vrut să-mi fii servitoare, să-mi spui „Sfinția ta" și să te înfricoșezi la auzul vocii mele. N-am nevoie de o servitoare pe care trebuie s-o gonesc din camera mea când zeii îmi vorbesc.

Singura consecință a cuvintelor ei fu aceea că lacrimile lui Wang-Mu începură să curgă și mai multe.

– Si Wang-Mu, îți e atât de greu să stai lângă mine?

Wang-Mu clătină din cap.

– Dacă vreodată îți va fi greu, am să-nțeleg. Atunci mă vei putea părăsi. Am fost singură și înainte, nu mi-e teamă să fiu singură din nou.

Wang-Mu clătină iarăși din cap, de data aceasta cu înverșunare:

– Cum aș putea să te părăsesc acum, când am văzut cât îți e de greu?

– Atunci, într-o bună zi, se va scrie și se va spune în povești că Si Wang-Mu n-a plecat niciodată de lângă Han Qing-Jao în timpul ritualurilor ei de purificare.

Deodată, zâmbetul se întinse pe toată fața lui Wang-Mu și ochii i se întredeschiseră plini de bucurie, în ciuda lacrimilor care încă îi mai străluceau pe obraji.

– Nu ți-ai dat seama ce glumă ai făcut? Numele meu: Si Wang-Mu. Când o să spună povestea aia, n-o să știe că alături de tine s-a aflat o slujnică de taină. O să creadă că a fost regina-mamă a Apusului.

Qing-Jao izbucni și ea în râs, dar în același timp îi trecu prin minte că poate regina-mamă era cu adevărat străbuna de suflet a lui Wang-Mu și având-o pe fată alături, ca prietenă, Qing-Jao se apropiase totodată de această zeiță care era prima dintre toți zeii.

Wang-Mu întinse singură rogojinile, chiar dacă Qing-Jao îi explicase abia atunci, pentru prima oară, cum s-o facă. Era de datoria fetei, și Qing-Jao avea să asiste la acest ritual în fiecare noapte, deși niciodată nu-i venise greu să le aștearnă ea însăși. După ce se întinseră pe rogojinile lipite una de cealaltă, astfel încât nici o fibră a lemnului să nu se vadă între ele, Qing-Jao observă că printre jaluzele se strecura o lumină cenușie. Nu numai că nu dormiseră în timpul zilei, dar pierduseră și toată noaptea. Wang-Mu făcuse un sacrificiu nobil și promitea să fie o adevărată prietenă.

Câteva minute mai târziu, după ce Wang-Mu adormise, Qing-Jao, ea însăși gata să aţipească, se întrebă cum reușise oare Wang-Mu, o fată care nu avea nici un ban, să-l mituiască pe șeful echipei sale de muncă virtuoasă ca să poată vorbi nestingherită cu Qing-Jao. Era cu putinţă ca vreun spion să fi plătit mita ca s-o poată infiltra în casa lui Han Fei-Tzu? Nu... Ju Kung-Mei, paznicul Casei Han, ar fi aflat imediat, și Wang-Mu n-ar fi fost niciodată angajată. Nu era posibil ca Wang-Mu să-și fi plătit mita în bani. Avea cincisprezece ani, dar era deja o fată drăguță. Qing-Jao citise destule biografii și destulă istorie ca să știe cum li se cerea de obicei femeilor să plătească astfel de mite.

Cuprinsă de o mânie cumplită, Qing-Jao hotărî că problema trebuia cercetată în taină, iar șeful de echipă merita să fie dat afară și dezonorat în modul cel mai aspru dacă i se dovedea vina. În timpul anchetei, numele lui Wang-Mu n-avea să fie pomenit niciodată în public, astfel încât fata să fie apărată de toate relele posibile. Qing-Jao nu trebuia să-i spună lui Ju Kung-Mei decât o vorbă, iar acesta se va îngriji ca treaba să fie făcută.

Qing-Jao se uită la faţa încântătoare a slujnicei sale adormite, noua și vrednica sa prietenă, și se simți copleșită de tristeţe. Cu toate acestea, ceea ce o întristase cel mai mult pe Qing-Jao nu era faptul că Wang-Mu îl mituise pe șeful de echipă, ci mai curând faptul că plătise ceva pentru o slujbă atât de lipsită de valoare, de dureroasă și de îngrozitoare, pentru privilegiul de a fi slujnica de taină a lui Han Qing-Jao. Dacă o femeie a fost obligată să-și vândă poarta către pântecele ei, așa cum fuseseră silite să facă atâtea femei de-a lungul istoriei omenirii, atunci de bună seamă că zeii i-au dat în schimb ceva de preţ.

Iată de ce, în dimineaţa aceea, Qing-Jao a adormit și mai fermă în hotărârea ei de a se dedica educației lui

Wang-Mu. Nu putea admite ca instruirea fetei să afecteze străduania ei de a rezolva enigma Flotei Lusitania, dar va profita de tot timpul ei liber pentru a-i oferi lui Wang-Mu o binefacere potrivită cu cinstea sacrificiului ei. Fără doar și poate, zeii nici nu se așteptau la mai puțin din partea ei, drept recunoștință pentru faptul că îi trimiseseră o atât de desăvârșită slujnică de taină.

8

MIRACOLE

– În ultima vreme, Ender ne-a tot bătut la cap, insistând să ne gândim la o modalitate de a călători mai repede decât lumina.

– Ai spus că nu se poate.

– Așa credem noi, și savanții umani sunt de aceeași părere. Dar, susține Ender, dacă un ansiblu poate transmite instantaneu informațiile, ar trebui să fim în stare să facem același lucru cu materia. Bineînțeles că e o absurditate: nu există un termen de comparație între informație și realitatea fizică.

– De ce ține morțiș să călătorească mai repede decât lumina?

– E o idee caraghioasă – nu crezi? – să ajungi undeva înaintea imaginii tale. E ca și cum ai traversa o oglindă ca să te întâlnești pe tine însuți în partea cealaltă.

– Ender și Rooter au discutat îndelung problema asta – i-am auzit. Ender crede că materia și energia nu sunt altceva decât informație, că realitatea fizică nu înseamnă altceva decât mesajele pe care și le transmit filotele.

– Și Rooter ce spune?

– Zice că Ender are dreptate doar pe jumătate, că realitatea fizică este un mesaj, iar mesajul este întrebarea pe care filotele i-o pun mereu lui Dumnezeu.

– Care este întrebarea?

– Doar două cuvinte: de ce?

– Și cum le răspunde Dumnezeu?

– Cu viața. Rooter spune că viața este scopul pe care Dumnezeu l-a dat universului.

Întreaga familie a venit să-l întâmpine pe Miro la întoarcerea sa pe Lusitania. În definitiv, îl iubeau. Și el îi iubea și, după o lună petrecută în spațiu, aștepta cu nerăbdare să se afle din nou în compania lor. Știa – cel puțin la nivel rațional – că pentru el nu trecuse decât o lună, dar pentru ceilalți se scursese un sfert de secol. Se pregătise sufletește pentru ridurile de pe chipul mamei sau pentru înfățișarea maturizată a lui Grego și a Quarei, acum trecuți de treizeci de ani. Ceea ce nu anticipase, în orice caz nu în forul său lăuntric, fusese faptul că ei vor fi niște străini. Ba nu, mai rău ca niște străini. Erau niște străini care îl compătimeau, credeau că-l cunosc și se uitau la el cu dispreț, ca la un copil. Cu toții erau mai bătrâni decât el. Fără excepție. Și toți erau mai tineri, pentru că durerea și sentimentul irosirii nu-i afectaseră așa cum îl afectaseră pe el.

Ca de obicei, Ela s-a comportat cel mai bine. L-a îmbrățișat, l-a sărutat și i-a spus:

– Mă faci să mă simt atât de muritoare... Dar mă bucur să te văd atât de tânăr.

Cel puțin, a avut curajul să recunoască faptul că între ei exista o barieră directă, chiar dacă pretindea că bariera o constituia vârsta lui. Într-adevăr, Miro era exact așa cum și-l aminteau... măcar fizic. Fratele de multă vreme

pierdut se întorsese din morți. Fantoma etern tânără care vine să bântuie familia. Dar adevărata barieră era felul cum se mișca. Felul în care vorbea. Era evident că uitaseră de infirmitatea sa, de cât de jalnic reacționa trupul la comenzile creierului său bolnav. Pașii târșâiți, vocea greoaie și pocită – memoria lor extirpase toate lucrurile neplăcute și păstrase imaginea lui așa cum fusese înainte de accident. La urma urmei, pentru ei fusese infirm doar câteva luni, înainte de a pleca în această călătorie în care timpul se dilatase. Era ușor să uite și în schimb să și-l amintească pe Miro așa cum îl cunoscuseră atâția ani înainte: puternic, sănătos, singurul în stare să-l înfrunte pe cel căruia îi ziceau „tată". Nu-și puteau ascunde starea de șoc. O vedea în ezitările lor, în privirile aruncate pe furiș, în încercarea de a ignora fapul că vorbea atât de greu și de neclar, că se mișca atât de încet.

Le putea simți nerăbdarea. În decurs de câteva minute, văzu cum unii dintre ei recurgeau la tot felul de stratageme pentru a-și lua tălpășița. „Am atâtea de făcut după-amiază. Ne vedem la cină." Întreaga poveste îi stingherea atât de tare încât trebuiau să evadeze, aveau nevoie de timp pentru a asimila această versiune a lui Miro care abia se întorsese la ei sau, probabil, să găsească alte căi de a-l evita cât mai mult în viitor. Grego și Quara s-au comportat cel mai jalnic, arătându-se cei mai nerăbdători să se facă nevăzuți, ceea ce l-a durut – cândva îl veneraseră. Firește, a înțeles că tocmai de aceea le venea atât de greu să se împace cu acest Miro ruinat care stătea în fața lor. Viziunea lor despre vechiul Miro era cea mai naivă și, prin urmare, cea mai dureros contrazisă.

– Ne gândiserăm la o mare cină în familie, începu Ela. Mama așa a vrut, dar eu m-am gândit să mai așteptăm, să-ți dăm un răgaz.

– Sper că n-ați renunțat la cină în tot timpul ăsta, din cauza mea, zise Miro.

Numai Ela și Valentine părură să-și dea seama că glumise; ele singure reacționară firesc, cu un hohot reținut. Ceilalți, atât cât putea Miro să-și dea seama, nici măcar nu înțeleseseră ce spusese.

Întreaga lui familie stătea în iarba înaltă din apropierea terenului de asolizare: mama, trecută acum de șaizeci de ani, cu părul cenușiu, cu fața încruntată de încordare, așa cum fusese întotdeauna. Numai că acum expresia era săpată adânc în ridurile de pe frunte, în pielea încrețită de lângă gură. Gâtul ei arăta jalnic. Realiză că până și ea avea să moară. Va mai trăi probabil treizeci sau patruzeci de ani, dar, până la urmă, va muri. Observase el oare înainte cât de frumoasă era? Crezuse cândva că această căsătorie cu Vorbitorul în Numele Morților avea s-o îmblânzească și s-o întinerească. Poate că așa se întâmplase, poate că Andrew Wiggin îi întinerise sufletul, dar trupul era ceea ce timpul îl făcuse să fie. Mama lui îmbătrânise.

Ela, trecută de patruzeci de ani. Nu era însoțită de nici un bărbat, dar poate se măritase și soțul pur și simplu nu venise. Mai degrabă nu. Să se fi căsătorit cu munca ei? Părea că se bucură sincer să-l vadă, dar nici ea nu-și putea ascunde privirea încărcată de milă și îngrijorare. Își închipuise oare cumva că o lună de călătorie cu viteza luminii avea să-l vindece în mod miraculos? Crezuse oare că va coborî țanțoș din navetă, la fel de mândru și de puternic precum un zeu călător prin spațiu din cine știe ce poveste romantică?

Quim, înveșmântat acum în straie preoțești. Jane îi spusese lui Miro că fratele său mai mic devenise un mare misionar. Convertise peste o duzină de *pequeninos*, îi botezase și, cu împuternicirea episcopului Peregrino, hirotonisise preoți din rândurile lor, pentru a da împărtășania

purcelușilor credincioși. I-au botezat pe toți *pequeninos* care au ieșit la lumină din copacii-mamă, le-a botezat pe toate mamele muribunde, pe toate soțiile sterpe care se îngrijeau de micile mame și de tinerele lor vlăstare, pe toți frații aflați în căutarea unei morți glorioase și pe toți copacii. Cu toate acestea, numai soțiile și frații puteau primi sfânta cuminecătură, cât despre căsătorie, era dificil de găsit o modalitate semnificativă de împlinire a unui astfel de ritual între un copac-tată și melcii fără cochilie, orbi și fără minte, cu care se împerecheau aceștia. Totuși, Miro putea vedea în ochii lui Quim un soi de exaltare. Era strălucirea puterii bine întrebuințate; doar el din familia Ribeira știuse toată viața ce dorea să facă. Iar acum o făcea într-adevăr. Ce mai contau dificultățile teologice? El era pentru purcelușii Sfântul Pavel și asta îl umplea de o fericire permanentă. „L-ai slujit pe Dumnezeu, frățioare, iar Dumnezeu a făcut din tine omul Lui."

Olhado, cu ochii lui metalici și strălucitori, cu brațul petrecut pe după umerii unei femei frumoase, înconjurat de șase copii; cel mai mic încă nu învățase să meargă, iar cel mai mare era la vârsta adolescenței. Deși copiii îl priveau cu toții firesc, tot căpătaseră ceva din expresia detașată a tatălui lor. Nu se uitau la ceva anume, ci priveau îndelung și parcă în gol. La Olhado fusese ceva natural; pe Miro îl tulbura gândul că probabil Olhado prăsise o familie de observatori, niște înregistratoare ambulante absorbind experiențele de viață spre a le reproduce mai târziu, neimplicându-se însă niciodată cu adevărat. Dar nu, era o amăgire. Miro nu se simțise niciodată în largul lui față de Olhado, astfel că orice asemănare între copii și tatăl lor nu putea decât să-l facă pe Miro să fie stingher și față de ei. Mama lor era destul de frumușică. Probabil că încă nu împlinise patruzeci de ani. Câți ani să fi avut când Olhado se însurase cu ea? Ce fel de femeie era, dacă

acceptase un bărbat cu ochi artificiali? Înregistra oare Olhado scenele lor de amor, pentru a reproduce apoi imaginea ei din clipele când se uita în ochii lui?

Miro se simți rușinat de gândurile sale. „Ăsta-i singurul lucru la care mă pot gândi atunci când mă uit la Olhado, la meteahna lui, după ce l-am cunoscut atâția ani? Cum să mă mai aștept atunci ca ei să vadă și altceva în afară de metehnele *mele* atunci când se uită la mine?

Faptul că am plecat de aici a fost o idee bună. Mă bucur că Andrew Wiggin mi-a sugerat-o. Singura parte ilogică o constituie revenirea. De ce mă aflu eu aici?"

Aproape împotriva voinței sale, Miro se întoarse spre Valentine. Ea îi zâmbi, îl cuprinse cu brațul și îl strânse la piept.

– Nu-i chiar așa de rău, spuse ea.

Chiar așa de rău ce?

– Mie nu mi-a rămas decât un singur frate care să mă întâmpine, explică Val. Pe tine a venit să te vadă toată familia.

– Așa e, spuse Miro.

Tocmai atunci Jane se găsi să vorbească, cu o voce sarcastică:

– Nu *toată*.

„Gura", spuse Miro în tăcere.

– Numai un frate? întrebă Andrew Wiggin. *Numai* eu?

Vorbitorul în Numele Morților se apropie și își îmbrățișă sora. Lui Miro i se păru că vede și în acest gest o oarecare stângăcie. Așa să fie oare? Era cu putință ca Valentine și Andrew Wiggin să fie sfioși unul cu celălalt? Ce glumă! Valentine, trufașă la culme – doar era Demostene, nu-i așa? – și Wiggin, bărbatul care pătrunsese brusc în viețile lor și le reunise familia cu un simplu *dá licença*. Puteau ei să fie timizi, să se simtă stingheri?

– Ai îmbătrânit jalnic, spuse Andrew. Ești slabă ca o scândură! Nu cumva Jakt nu reușește să-ți asigure un trai decent?

– Dar Novinha nu-ți dă să mănânci? întrebă Valentine. Arăți mai rău ca oricând. Am ajuns aici la timp ca să fiu martoră la decăderea ta completă în stadiul de plantă intelectuală.

– Și eu care credeam că ai venit să ne salvezi planeta.

– Universul, dragule. Dar mai întâi pe tine.

Cu un braț pe după Andrew, îl cuprinse cu celălalt pe Miro și se adresă tuturor:

– Sunteți atât de mulți, dar am sentimentul că vă cunosc pe toți. Sper că veți simți și voi același lucru, cât de curând, față de mine și familia mea.

Cu câtă eleganță reușise să-i facă pe toți să se simtă în largul lor! „Chiar și pe mine, gândi Miro. Pur și simplu îi *manipulează* pe oameni. Așa cum face și Andrew Wiggin. Ea a învățat de la el sau el de la ea? Sau era ceva înnăscut în familia lor? În definitiv, Peter fusese cel mai mare dintre manipulatorii de conștiințe din toate timpurile, întâiul hegemon. Ce mai familie! La fel de ciudată ca a mea. Numai că a lor e ciudată din cauza geniului, în vreme ce a mea e neobișnuită din pricina durerii împărtășite atâția ani, din pricina sluțirii sufletelor noastre. Iar eu sunt cel mai ciudat, cel mai vătămat dintre toți. Andrew Wiggin a reușit să vindece rănile dintre noi, și a făcut-o temeinic. Dar sluțenia interioară – poate fi ea vindecată vreodată?"

– Ce-ați zice de-un picnic? întrebă Miro.

Acum râseră cu toții. „Cum vi s-a părut, Andrew, Valentine? I-am făcut să se simtă în largul lor? Am ajutat ca revederea să se desfășoare mai ușor? I-am ajutat pe toți să se prefacă bucuroși că m-au întâlnit, că au cât de cât habar cine sunt eu?"

– Ea a vrut să vină, șopti Jane în urechea lui Miro.

„Gura, spuse Miro iarăși. Oricum, eu n-am vrut să vină."

– Dar o să te vadă mai târziu.

„Nu."

– E căsătorită. Are patru copii.

„Pentru mine nu mai înseamnă nimic."

– De ani de zile nu ți-a mai strigat numele în somn.

„Credeam că-mi ești prietenă."

– Îți sunt. Pot să-ți citesc gândurile.

„Ești o hoașcă intrigantă și nu poți să citești nimic!"

– O să vină la tine mâine dimineață. În casa mamei tale.

„N-am să fiu acolo."

– Crezi că poți fugi?

În timpul conversației cu Jane, Miro nu auzise nimic din ce-și spuneau cei din jurul său, dar nu avea importanță. Soțul și copiii lui Valentine ieșiseră din navă, iar ea făcea prezentările. Bineînțeles, cel mai mult insista să-i prezinte unchiului lor. Miro constată surprins cu câtă venerație îi vorbeau. Pe de altă parte, ei știau cine era el cu adevărat. Ender Xenocidul, da, dar în același timp Vorbitorul în Numele Morților, cel care scrisese *Matca și Hegemonul*. Miro o știa acum, firește, dar la început îl întâmpinase pe Wiggin cu ostilitate – nu era decât un mărturisitor în numele morților itinerant, un pastor al unei religii umaniste care părea hotărât să întoarcă pe dos familia lui Miro. Ceea ce și făcuse.

„Cred că am fost mai norocos decât ei, gândi Miro. Am ajuns să-l cunosc ca om înainte de a-l cunoaște ca pe o mare personalitate a istoriei omenirii. Probabil că ei n-o să-l cunoască niciodată ca mine.

Iar eu nu-l cunosc în realitate deloc. Nu cunosc pe nimeni și nimeni nu mă cunoaște. Ne petrecem viața încercând să ghicim ce se întâmplă în sinea celorlalți și,

când avem noroc, și ghicim corect, ne închipuim că «am înțeles». Ce prostie! Până și o maimuță în fața unui computer ar reuși să tasteze din când în când câte-un cuvânt.

Nu mă cunoașteți nici unul dintre voi, spuse el în gând. Și, cel mai puțin dintre toți, hoașca asta intrigantă care trăiește în urechea mea. Ai auzit?"

– Cum putea să-mi scape toată văicăreala aia stridentă?

Andrew așezase bagajul pe platforma mașinii. Nu mai rămânea loc decât pentru vreo doi pasageri.

– Miro... vrei să mergi cu mașina, cu mine și Novinha?

Miro nu apucă să răspundă, căci Valentine îl prinse de braț.

– Oh, să nu faci asta, spuse ea. Vino pe jos, cu mine și cu Jakt. Am stat destul înțepenită pe navă.

– Păi, cum să nu, interveni Andrew. Maică-sa nu l-a văzut de douăzeci și cinci de ani și tu ții morțiș să-l scoți la plimbare. Ești întruchiparea chibzuinței!

Andrew și Valentine păstrau tonul zeflemitor stabilit de la bun început, încât, indiferent ce hotăra Miro, puteau s-o interpreteze în glumă ca pe o alegere între cei doi Wiggin. În nici un caz el nu era nevoit să spună: „Trebuie să merg cu mașina pentru că sunt infirm", nici nu ar fi avut vreun motiv să se simtă jignit pentru că cineva îi hărăzise un tratament special. Totul era făcut cu atâta eleganță, încât Miro se întrebă dacă nu cumva Andrew și Valentine discutaseră în prealabil despre asta. Poate că nici nu aveau nevoie să discute astfel de lucruri. Poate că petrecuseră atât de mulți ani împreună, încât știau să coopereze ca să netezească asperitățile pentru cei din jur fără măcar să se mai gândească la asta. Ca niște actori care-și interpretează de nenumărate ori rolurile, încât pot să improvizeze fără nici o ezitare.

– Am să merg pe jos, spuse Miro. Am să aleg calea cea mai lungă. Voi puteți s-o luați înainte.

Novinha și Ela încercară să protesteze, dar Miro îl zări pe Andrew punându-și mâna pe brațul soției sale; cât despre Ela, a fost redusă la tăcere de brațul lui Quim petrecut pe după umerii ei.

– Să vii direct acasă, spuse Ela. Oricât de mult timp ți-ar lua, să vii acasă.

– Unde m-aș mai putea duce? întrebă Miro.

Valentine nu știa ce să creadă despre Ender. Deși nu petrecuse decât două zile pe Lusitania, era deja sigură că totuși ceva nu era în regulă. Nu se putea spune că Ender n-are motive să fie preocupat și îngrijorat. O pusese la curent cu problemele întâmpinate de xenobiologi în cercetarea virusului descolada, cu tensiunile dintre Grego și Quara și, firește, nu uitase nici flota trimisă de Congres, căci moartea îi amenința din fiecare colțișor al cerului. Numai că Ender se confruntase de multe ori, în toți anii când fusese Vorbitor în Numele Morților, cu griji și stări de tensiune. Atacase frontal problemele națiunilor și ale familiilor, străduindu-se să le înțeleagă, ca apoi să limpezească și să vindece bolile sufletului. Niciodată nu reacționase ca acum.

Poate doar o singură dată.

Pe când erau copii și Ender era pregătit și antrenat pentru a prelua comanda flotelor care aveau să fie trimise către planetele gândacilor, fratele ei fusese adus înapoi pe Pământ pentru o anumită perioadă – liniștea de dinaintea furtunii finale, după cum avea să se dovedească. Ender și Valentine fuseseră despărțiți când el abia împlinise cinci ani, fără să li se permită nici măcar o singură scrisoare necenzurată. Apoi, pe neașteptate, și-au schimbat tactica și au adus-o pe Valentine la el. Îl

instalaseră pe o mare proprietate din apropierea orașului lor natal, unde Ender își petrecea zilele înotând sau – cel mai adesea – plutind în voia valurilor pe un lac particular, într-o apatie teribilă.

La început, Valentine a crezut că totul era în regulă și nu a simțit decât bucuria provocată de mult așteptata revedere, dar n-a trecut mult și a înțeles că lucrurile nu stăteau nici pe departe așa. Numai că în acele zile nu-l cunoaștea atât de bine pe Ender – la urma urmelor, fuseseră despărțiți mai mult de jumătate din viața lui. Totuși, și-a dat seama că nu-i stătea în fire să fie atât de preocupat. Nu, de fapt era altceva. Nu era preocupat, ci neocupat. Se detașase de restul lumii. Iar misiunea ei era să-l reconecteze. Să-l readucă înapoi și să-i arate locul în păienjenișul omenirii.

Pentru că ea a reușit, Ender s-a întors în spațiu și a preluat comanda flotelor care i-au distrus definitiv pe gândaci. De-atunci, legătura lui cu restul omenirii a părut de nezdruncinat.

Iată că fuseseră din nou despărțiți preț de o jumătate de viață. Douăzeci și cinci de ani pentru ea, treizeci pentru el. Și din nou detașat. Îl studie în timp ce se plimbau cu mașina, ea, Ender, Miro și Plikt, trecând razant pe deasupra nesfârșitelor prerii de capim.

– Suntem ca într-o bărcuță pe un ocean, spuse Ender.

– Nu tocmai, răspunse ea, amintindu-și ziua când Jakt o luase în larg pe una dintre micile șalupe lansatoare de năvoade. Valurile înalte de trei metri îi ridicau pe creste, aruncându-i în prăpăstiile dintre ele. Pe marile pescadoare, valurile acelea abia dacă-i clătinau ușor, dar în șalupa micuță erau copleșitoare. Îți tăiau respirația, literalmente: ca să poată trage aer în piept, a trebuit să se arunce de pe scaun pe punte, îmbrățișând spătarul de scânduri. Nu exista nici un termen de comparație între

oceanul agitat și cutremurat de spasme și această câmpie liniștită, acoperită cu iarbă.

Pe de altă parte însă, pentru Ender acel termen de comparație poate nu exista. Atunci când se uita la hectarele de capim, poate că vedea virusul descolada adaptându-se cu o voință malefică la misiunea lui de a distruge omenirea și toate speciile ei însoțitoare. Poate că în ochii lui această prerie se învolbura și se agita cu tot atâta brutalitate ca un ocean.

Marinarii râseseră atunci de ea, nu zeflemitor, ci cu bunăvoință, ca niște părinți de teama nestăpânită a copilului lor.

– Valurile astea-s nimica, spuseseră ei. Să vedeți cum e pe o mare cu valuri de douăzeci de metri.

În exterior, Ender era la fel de calm cum fuseseră atunci marinarii. Calm, detașat, făcând conversație cu ea, cu Miro și cu Plikt cea tăcută, dar având totuși anumite rețineri. Ceva șchiopăta oare în relația cu Novinha? Valentine nu-i văzuse îndeajuns de mult timp împreună ca să știe ce era firesc între ei și ce era forțat, dar în mod sigur nu existau certuri fățișe. Poate că problema lui Ender era zidul tot mai înalt care se înălța între el și comunitatea din Milagre. Era foarte posibil. Valentine își amintea limpede cât de greu reușise să se facă acceptată de locuitorii de pe Trondheim, ea, care se bucura în rândurile lor de un prestigiu enorm. Cât de greu îi era lui Ender, căsătorit cu o femeie a cărei familie fusese deja respinsă de restul coloniei Milagre? Era posibil oare ca el să nu fi reușit să vindece definitiv acest loc, așa cum presupuneau toți ceilalți?

Nu era posibil. Când Valentine se întâlnise cu primarul, Kovano Zeljezo, și cu bătrânul episcop Peregrino, în dimineața aceleiași zile, amândoi manifestaseră o afecțiune sinceră față de Ender. Valentine participase la prea

multe astfel de reuniuni ca să nu recunoască diferența dintre amabilitățile formale ori ipocriziile politice și prietenia adevărată. Dacă Ender se simțea detașat de acești oameni, nu era din vina lor.

„Exagerez cu presupunerile, se gândi Valentine. Dacă Ender se comportă aparent ciudat și detașat e pentru că *noi* am fost despărțiți atât de mult timp. Sau poate că-l inhibă tânărul furios, Miro; poate că de vină e Plikt, cu veneraţia ei tăcută, calculată față de Ender Wiggin, care-i impune să fie distant față de noi. Sau la mijloc nu e altceva decât insistența cu care am cerut s-o văd pe Matcă astăzi, fără amânare, înainte de a mă întâlni cu vreunul dintre conducătorii purcelușilor. N-am de ce să caut motivul detașării lui dincolo de grupul companiei sale actuale."

Mai întâi au localizat orașul Mătcii după vălul de fum.

– Combustibili fosili, preciză Ender. Îi arde într-un ritm dezgustător. În mod obișnuit, n-ar face una ca asta – o matcă are mare grijă de planeta ei și evită întotdeauna o mizerie și o risipă ca aici. Dar acum e o mare vânzoleală, și Human mi-a spus că i-au dat permisiunea de a arde și a polua atât cât e necesar.

– Necesar pentru ce? întrebă Valentine.

– Human nu vrea să-mi spună și nici Matca, dar am bănuielile mele și cred că și tu le ai pe-ale tale.

– Speră cumva purcelușii să facă saltul la o societate complet tehnologizată într-o singură generație, bazându-se pe munca Mătcii?

– Greu de crezut. Sunt mult prea conservatori. Vor să știe tot ce e de știut, dar nu sunt teribil de interesați să se înconjoare cu mașini. Amintește-ți că purcelușii-copaci din păduri le oferă gratuit și cu bunăvoință toate uneltele necesare. Pentru ei, ceea ce numim industrie pare și acum o brutalitate.

– Ce să fie atunci? De ce atât fum?

– Întreab-o pe ea, spuse Ender. Poate o să fie sinceră *cu tine*.

– Și chiar o s-o vedem? întrebă Miro.

– Ei da, spuse Ender. Sau, cel puțin, ne vom afla în prezența ei. S-ar putea chiar să ne atingă. Totuși, cu cât vedem mai puțin, cu atât mai bine. În mod obișnuit trăiește în întuneric, cu excepția perioadei de depunere a ouălor. Atunci are nevoie să vadă, și lucrătoarele fac tunele pentru a aduce înăuntru lumina zilei.

– Nu au lumină artificială? se interesă Miro.

– Nu au folosit-o niciodată, nici măcar pe astronavele care au fost trimise în Sistemul Solar, în timpul războaielor cu gândacii. Gândacii percep căldura așa cum noi percepem lumina. Orice sursă de căldură le este perfect vizibilă. Mai mult, cred că își aranjează sursele de căldură în configurații care nu pot fi interpretate decât estetic. Un fel de zugrăveală termică.

– Atunci de ce le trebuie lumina pentru depunerea ouălor? întrebă Valentine.

– Aș ezita să-l numesc ritual... Matca nutrește un dispreț profund pentru religia umană. Să zicem mai bine că face parte din moștenirea lor genetică. Fără lumina soarelui nu pot depune ouăle.

Și deodată au intrat în orașul gândacilor.

Valentine n-a fost surprinsă de ceea ce au văzut acolo; la urma urmelor, în tinerețe, ea și Ender vizitaseră prima colonie de pe Rov, o fostă planetă a gândacilor. Dar știa că experiența avea să fie surprinzătoare și stranie pentru Miro și pentru Plikt, și, la drept vorbind, parcă se simți și ea cuprinsă de vechea senzație de dezorientare. Nu putea spune ce anume provoca impresia de straniu. Se vedeau clădiri, majoritatea joase, dar construite după aceleași principii structurale ca orice clădiri din orașele oamenilor. Ciudățenia era rezultatul aranjamentului lor

neglijent. Nu se vedeau drumuri sau străzi, și era evident că nu încercaseră să orienteze clădirile cu fața într-o anumită direcție; nici înălțimea până la care se ridicau construcțiile deasupra solului nu era aceeași. Unele edificii nu erau altceva decât acoperișuri așezate direct pe pământ, altele aveau o înălțime impunătoare. Vopseaua părea să fi fost folosită numai ca material de conservare; nu apăreau nicăieri semnele vreunei intenții decorative. Ender sugerase că era posibil ca sursele de căldură să fie folosite în manifestări estetice; în mod cert, nu utilizaseră nimic palpabil în acest sens.

– N-are nici o noimă, observă Miro.

– De la suprafață, nu, zise Valentine, amintindu-și de Rov. Dar dacă mergi prin tunele, ai să-ți dai seama că sub nivelul solului totul are o logică. Galeriile urmăresc straturile și elementele structurale ale rocilor. Geologia are un anumit ritm, iar gândacii sunt sensibili la el.

– Și care-i treaba cu clădirile înalte? întrebă Miro.

– Limita lor interioară o constituie pânza freatică. Dacă au nevoie de dimensiuni mai mari, pe verticală, sunt obligați să meargă în sus.

– De ce le trebuie clădiri atât de înalte? întrebă Miro.

– Nu știu, spuse Valentine.

Tocmai ocoleau o construcție care avea cel puțin trei sute de metri înălțime; nu departe de acolo, se ridicau alte zece la fel de maiestuoase.

Pentru prima oară în timpul acestei excursii, Plikt vorbi cu glas tare:

– Rachete.

Valentine îl văzu cu coada ochiului pe Ender zâmbind și încuviințând cu un gest ușor din cap.

– De ce? întrebă Miro.

Valentine era gata-gata să spună: „Ca să ajungă în spațiu, firește!" Dar n-ar fi fost corect: Miro nu locuise

niciodată pe o planetă care se chinuia să ajungă în spațiu pentru prima oară. Pentru el, părăsirea planetei însemna pur și simplu să ia naveta până la stația orbitală. Dar singura navetă folosită de oamenii de pe Lusitania nu era deloc adaptată la transportul pe orbită al materialelor necesare oricărui program de construcție spațială. Și chiar dacă ar fi putut rezolva această problemă, era improbabil ca Matca să ceară ajutorul oamenilor.

– Ce construiește, o stație spațială? întrebă Valentine.

– Așa cred, răspunse Ender. Dar, judecând după numărul rachetelor și mărimea lor, am impresia că intenționează s-o construiască în întregime, la o singură lansare, probabil sacrificând chiar rachetele. Care crezi că ar putea fi scopul?

Valentine s-a abținut cu greu să nu izbucnească, exasperată: „De unde să știu?" Brusc, înțelese că nu pe ea o întrebase, pentru că tot el oferi răspunsul aproape imediat. Era evident că întrebarea fusese adresată computerului din urechea lui. Nu, nu „computerului", ci lui Jane. O întrebase pe Jane. Lui Valentine îi venea la fel greu să accepte ideea că, deși în vehicul nu se aflau decât patru persoane, mai era prezentă și o a cincea, care privea și asculta prin intermediul rubinelor purtate de Ender și Miro.

– Poate să facă totul dintr-o dată, spuse Ender. De fapt, ținând cont de ceea ce știm despre emisiile chimice de aici, Matca a topit suficient metal pentru a construi nu numai o stație spațială, ci și două astronave mici, cu rază lungă de acțiune, asemănătoare cu cele care au participat la prima expediție a gândacilor. E versiunea lor pentru o navă de colonizare.

– Înainte de sosirea flotei, constată Valentine.

Înțelesese imediat: Matca se pregătea să fugă. Nu avea nici o intenție ca specia ei să fie prizoniera unei singure planete acum, când Doctorașul sosea din nou.

– Înțelegi care-i problema, continuă Ender. Nu vrea să ne spună absolut nimic, așa că trebuie să ne bazăm pe observațiile lui Jane și pe supozițiile noastre. Iar ceea ce presupun eu nu-i deloc simpatic.

– Ce e rău în faptul că gândacii părăsesc planeta? întrebă Valentine.

– Nu numai gândacii, interveni Miro.

Valentine făcu și o a doua conexiune logică: iată de ce *pequeninos* i-au îngăduit Mătcii să polueze planeta; iată de ce se plănuise de la bun început construirea a două astronave.

– O navă pentru Matcă și cealaltă pentru *pequeninos*.

– Asta au de gând, spuse Ender. Dar, după cum văd eu lucrurile, vor fi două nave pentru descolada.

– *Nossa Senhora!* șopti Miro.

Valentine a fost scuturată de un fior. Faptul că Matca încerca să-și salveze specia era un lucru ușor de acceptat. Dar faptul că în felul acesta ar fi purtat spre alte planete virusul letal, autoadaptabil, era cu totul altceva.

– Îți dai seama în ce impas mă aflu. Înțelegi de ce nu vrea să ne spună direct ce face.

– Dar, oricum, n-ai putea s-o oprești, nu-i așa? întrebă Valentine.

– Ar putea să avertizeze flota Congresului, spuse Miro.

Așa era. Zeci de astronave puternic înarmate ar fi năvălit spre Lusitania din toate direcțiile dacă ar fi fost anunțate că două nave străine părăseau planeta, iar dacă li s-ar fi transmis traiectoriile inițiale ale acestora, le-ar fi interceptat și le-ar fi distrus.

– N-ai dreptul să faci asta, șopti Valentine.

– Nu-i pot opri și nu-i pot lăsa să plece, zise Ender. Oprindu-i, ar însemna să risc xenocidul simultan al gândacilor și al purcelușilor. Lăsându-i să plece, aș risca distrugerea întregii omeniri.

– Trebuie să vorbești cu ei. Trebuie să ajungeți la o înțelegere.

– La ce-ar servi o înțelegere cu noi? întrebă Ender. Noi nu vorbim în numele întregii omeniri. Dacă recurgem la amenințări, Matca ne va distruge sateliții și, probabil, ansiblurile. E posibil s-o facă oricum, ca să fie în siguranță.

– Atunci chiar că am rămâne complet izolați, spuse Miro.

– Față de *orice,* adăugă Ender.

Valentine realiză cu întârziere că amândoi se gândeau la Jane. Fără ansibluri, nu mai puteau să comunice cu ea. Și fără sateliții de pe orbita planetei, ochii lui Jane îndreptați spre spațiul cosmic ar orbi.

– Ender, explică-mi și mie! zise Valentine. Matca este *inamicul* nostru?

– Asta-i întrebarea, nu-i așa? spuse Ender. Asta-i problema cu renașterea speciei sale. Acum, o dată ce și-a redobândit libertatea și nu mai stă ascunsă într-un cocon, în sacul de sub patul meu, Matca va apăra interesele propriei specii, indiferent care consideră ea că sunt aceste interese.

– Dar, Ender, e de neconceput ca între oameni și gândaci să izbucnească *din nou* războiul.

– Dacă n-ar exista flota umană care se îndreaptă acum spre Lusitania, nu s-ar pune problema.

– Dar Jane le-a întrerupt comunicațiile, strigă Valentine. Nu pot recepționa ordinul de a-l folosi pe Doctoraș.

– Deocamdată, spuse Ender. Dar de ce crezi tu, Valentine, că Jane și-a riscat viața pentru a le întrerupe comunicațiile?

– Pentru că ordinul a fost trimis.

– Congresul Stelar a transmis ordinul de distrugere a acestei planete. Iar acum, când Jane și-a dezvăluit

puterea, vor fi cu atât mai hotărâți să ne distrugă. Imediat ce vor găsi o modalitate de a se descotorosi de Jane, vor acționa împotriva acestei planete.

– Ai vorbit cu Matca?

– Încă nu. Pe de altă parte nu sunt sigur cât de multe poate ea să afle din mintea mea, fără ca eu să-mi dau seama. N-aș zice că e un mijloc de comunicare pe care să îl controlez.

Valentine își așeză mâna pe umărul lui Ender:

– De-asta ai încercat să mă convingi să nu mă întâlnesc cu Matca? Pentru că n-ai vrut ca ea să afle adevăratul pericol?

– Pur și simplu nu vreau să mai dau ochii cu ea, pentru că o iubesc și mi-e teamă de ea, pentru că nu sunt sigur dacă ar trebui s-o ajut sau să încerc s-o distrug, pentru că în clipa în care-și va trimite rachetele în spațiu, ceea ce se poate întâmpla oricând, ne va fi imposibil s-o oprim. Ne va tăia orice legătură cu restul omenirii.

Și, din nou, rămase ceva nerostit: Matca putea să-i despartă pe Ender și pe Miro de Jane.

– Eu cred că trebuie să avem o discuție cu ea, zise Valentine.

– Ori asta, ori s-o ucidem, spuse Miro.

– Acum înțelegi care e problema mea, spuse Ender.

Își continuară călătoria în tăcere.

Intrarea în palatul subteran al Mătcii era o clădire ca oricare alta. Nu exista nici o pază specială, ba mai mult, în toată excursia nu văzuseră nici un singur gândac. Valentine își aminti de vremea când, tânără fiind, se afla pe prima planetă colonizată, încercând să-și imagineze cum arătau orașele gândacilor când erau locuite. Acum știa: arătau exact așa cum erau când locuitorii lor muriseră. Nici urmă de gândaci alergând de colo-colo, ca niște furnici mișunând peste mușuroaie. Știa că undeva

existau câmpuri și sere îngrijite și lucrate sub cerul liber, dar din locul unde se aflau nu se vedea nimic asemănător.

De ce îi provocase amănuntul acesta o atât de mare ușurare?

Știuse răspunsul chiar din clipa în care formulase întrebarea. Își petrecuse copilăria pe Pământ, în timpul războaielor cu gândacii; extratereștrii insectoizi îi bântuiseră coșmarurile, așa cum îi îngroziseră pe toți copiii de pe Pământ. Cu toate acestea, doar câțiva oameni văzuseră realmente un gândac și puțini dintre aceia mai erau în viață pe vremea copilăriei sale. Nici măcar în prima colonie, înconjurată din toate părțile de ruinele civilizației gândacilor, nu au găsit măcar un cadavru deshidratat. Toate amintirile ei vizuale despre gândaci erau înspăimântătoarele filme văzute pe video.

Totuși, nu era ea prima care citise cartea lui Ender, *Matca?* Nu era ea prima care, alături de Ender, ajunsese să se gândească la Matcă așa cum te gândești la o persoană de o grație și o frumusețe nepământeană?

Era prima, într-adevăr, dar însemna prea puțin. Toți cei aflați astăzi în viață crescuseră într-un univers moral conturat în parte de *Matca* și *Hegemonul,* în vreme ce ea și Ender erau singurii dintre cei crescuți în toiul unei campanii insistente de denigrare a gândacilor. Bineînțeles că simțea o ușurare irațională pentru că *nu* trebuia să-i vadă pe gândaci. Miro și Plikt, la prima lor întâlnire cu Matca, nu puteau avea aceleași emoții ca ea.

„Eu *sunt* Demostene, își reaminti Valentine. Eu sunt teoreticianul care a insistat în ideea că gândacii sunt raman, extratereștri care pot fi înțeleși și acceptați. Trebuie să fac tot ce pot ca să-mi înving prejudecățile copilăriei. La momentul potrivit, întreaga omenire va afla despre reînvierea rasei gândacilor; și ar fi rușinos ca tocmai

Demostene, dintre toți, să nu o poată accepta pe Matcă drept raman."

Ender conduse mașina într-un cerc strâns, ocolind o clădire micuță.

– Aici e locul, spuse el.

Opri mașina, apoi încetini rotația paletelor pentru a coborî pe capim, aproape de singura ușă a clădirii. Ușa era foarte joasă: un adult nu putea să intre decât târându-se de-a bușilea.

– De unde știi? întrebă Miro.

– Pentru că așa mi-a spus ea, răspunse Ender.

– Jane? întrebă iarăși Miro, care era nedumerit fiindcă, firește, Jane nu-i spusese nimic de genul ăsta.

– Matca, spuse Valentine. Ea comunică direct cu mintea lui Ender.

– Simpatic truc, zise Miro. Pot să-l învăț și eu?

– Vom vedea când o vom întâlni.

În timp ce se dădeau jos din mașină, sărind în iarba înaltă, Valenine observă că Miro și Ender priveau întruna către Plikt. Îi deranja, firește, faptul că Plikt era atât de tăcută. Sau, mai degrabă, *părea* tăcută. Valentine o considera pe Plikt o femeie volubilă și elocventă, dar totodată se obișnuise cu felul în care, uneori, Plikt făcea pe muta. Ender și Miro, bineînțeles, descopereau abia atunci tăcerea ei perversă și se simțeau stânjeniți, acesta fiind și unul dintre motivele pentru care Plikt proceda astfel. Ea era încredințată că oamenii își dezvăluie adevărata față numai atunci când sunt neliniștiți, și puține lucruri au darul să stârnească neliniștea ca prezența unei persoane care nu scoate nici o vorbă.

Valentine nu credea prea mult în valențele acestei tehnici ca modalitate de lucru cu străinii, dar văzuse ea însăși cum Plikt, în calitatea ei de preceptor, îi forța pe elevi, prin tăcerile ei, să se confrunte cu propriile idei. Când

Valentine și Ender predau ceva, îi provocau pe elevi cu dialoguri, întrebări și argumente. Dar Plikt își obliga elevii să joace ambele părți ale unei discuții în contradictoriu, propunând propriile idei, apoi atacându-le pentru a-și respinge propriile obiecții. Probabil că la majoritatea oamenilor metoda n-ar fi funcționat. Valentine a conchis că se aplica atât de bine la Plikt pentru că starea ei de mutenie *nu* era complet necomunicativă. Privirea ei neclintită și pătrunzătoare era ea însăși o expresie elocventă a scepticismului. Când un elev era confruntat cu ochii aceia care nu clipeau, ceda imediat în fața propriilor nesiguranțe. Toate îndoielile pe care reușise să le înlăture sau să le ignore ieșeau atunci cu putere la iveală, iar elevul trebuia să descopere în el însuși motivele pentru îndoiala aparentă a lui Plikt.

Fiul cel mare al lui Valentine, Syfte, denumise aceste confruntări unilaterale „a privi direct la soare". Acum era rândul lui Ender și al lui Miro să orbească într-o dispută cu ochiul atotvăzător și gura încleștată în mutenie. Lui Valentine îi veni să râdă de stingherealа lor și ar fi vrut să-i liniștească. În același timp, ar fi vrut să-i tragă o palmă prietenească lui Plikt și să-i spună să nu mai fie așa de dificilă.

Fără să facă nici una, nici alta, Valentine se duse la ușa clădirii și trase de ea, deschizând-o cu ușurință. O ținu deschisă și Ender îngenunche, apoi se târî înăuntru. Plikt îl urmă imediat. Miro oftă și se lăsă cu încetineală în genunchi. Se târa cu și mai multă stângăcie decât mergea; fiecare mișcare a brațelor sau a picioarelor era ruptă de celelalte, de parcă i-ar fi trebuit câte o secundă să se gândească cum să procedeze. În sfârșit, intră și el, urmat de Valentine care, ghemuindu-se, pătrunse în beznă. Fiind cea mai mică de înălțime, nu trebuia să se târască.

Înăuntru, singura lumină venea de la ușă. Încăperea era lipsită de trăsături distinctive și avea podeaua din

pământ bătătorit. Abia după ce se obișnui cu întunericul, Valentine își dădu seama că umbra cea mai întunecată era un tunel care cobora în pantă.

– În tunele nu e lumină, îi informă Ender. Ea are să mă călăuzească. Va trebui să vă țineți de mână. Valentine, tu rămâi ultima, bine?

– Putem să mergem fără să ne mai târâm? întrebă Miro și era limpede că întrebarea era importantă pentru el.

– Da, spuse Ender. Nu întâmplător ne-a adus la această intrare.

Alcătuiră un șir, cu Plikt în spatele lui Ender și Miro între cele două femei. Ender îi conduse pe treptele care coborau către tunel. Era abrupt, iar întunericul perfect din fața lor era descurajant, dar Ender se opri înainte ca bezna să devină de nepătruns.

– Ce așteptăm? întrebă Valentine.

– Călăuza, zise Ender.

În clipa aceea, călăuza sosi. În întuneric, Valentine abia zări brațul subțire și negru, care avea la capăt doar două degete, în timp ce-i atingea mâna lui Ender. Imediat, Ender prinse un deget în mâna sa stângă; celălalt deget se închise ca un clește peste mâna lui. Uitându-se la celălalt capăt al brațului, Valentine încercă să vadă trupul gândacului căruia îi aparținea membrul cu pricina. Nu reuși să distingă decât o umbră de înălțimea unui copil și parcă lucirea slabă a carapacei.

Imaginația ei completă restul; împotriva voinței sale, se cutremură.

Miro bâigui ceva în portugheză. Așadar, și el era afectat de prezența gândacului. Totuși, Plikt rămase tăcută, și Valentine nu-și putu da seama dacă tremura sau își păstrase stăpânirea de sine. Apoi Miro își târî piciorul înainte, trăgând de mâna lui Valentine și conducând-o în întuneric.

Ender știa cât de grea avea să fie pentru ceilalți această porțiune a drumului. Până atunci, numai el, Novinha și Ela o vizitaseră pe Matcă, iar Novinha nu venise decât o singură dată. Întunericul și faptul că te mișcai la nesfârșit tot mai jos, fără ajutorul ochilor, știind după sunetele slabe că în jurul tău, nevăzute, dar aproape, erau niște viețăți care se îndreptau spre tine, te făceau să-ți pierzi cumpătul.

– Putem să vorbim? întrebă Valentine, cu o voce care abia se auzi în beznă.

– Ar fi o idee bună, spuse Ender. Pe *ei* n-ai să-i deranjezi. Nu prea bagă în seamă sunetele.

Miro spuse ceva. Pentru că nu putea să-i urmărească mișcarea buzelor, lui Ender îi venea și mai greu să înțeleagă cuvintele rostite de Miro.

– Ce zici? întrebă el.

– Amândoi am vrea să știm cât de departe e, spuse Valentine.

– Habar n-am, mai ales de aici. Matca poate fi oriunde, acolo jos. Sunt câteva zeci de incubatoare. Dar nu vă faceți griji, sunt aproape sigur că pot să mă descurc.

– Și eu aș putea, zise Valentine. Cu o lanternă, în orice caz.

– Fără lumină, spuse Ender. Pentru depunerea ouălor e nevoie de lumina soarelui, dar apoi lumina nu face decât să le întârzie dezvoltarea și, într-o anumită fază, poate ucide larvele.

– Dar *tu* ești în stare să te descurci în acest coșmar pe întuneric? întrebă Valentine.

– Probabil. Ansamblul are o anumită structură, ca o pânză de păianjen; când te-ai prins care-i structura generală, fiecare secțiune are mai multă logică.

– Vrei să spui că tunelele nu sunt săpate la întâmplare? întrebă Valentine, cu un glas care-i trăda scepticismul.

– E ca sistemul de tunele de pe Eros.

Nu prea avusese timp să-l exploreze când ajunsese pe Eros ca soldat-copil. Asteroidul fusese ciuruit de gândaci, care îl transformaseră în bază de operații ofensive în Sistemul Solar. A devenit apoi cartier general al flotei terestre, după ce a fost capturat în timpul primului război cu gândacii. În lunile petrecute acolo, Ender și-a dedicat timpul și atenția însușirii manevrelor de comandă ale flotelor de astronave. Totuși, probabil că observase mai multe lucruri în privința tunelelor decât și-a dat seama atunci, pentru că prima oară când Matca l-a adus în galeriile ei de pe Lusitania, Ender a constatat că succesiunea de cotituri și intersecții nu-l lua niciodată prin surprindere. Avea senzația că acolo le era locul sau mai curând că erau *inevitabile*.

– Ce este Eros? întrebă Miro.

– Un asteroid din apropierea Pământului, îi răspunse Valentine. Locul unde Ender și-a pierdut mințile.

Ender încercă să le explice câte ceva despre organizarea sistemului de tunele, dar era prea complicat. La fel ca în cazul fractalilor, erau prea multe excepții posibile pentru a putea înțelege sistemul în detaliu: cu cât încercai să-l urmărești mai îndeaproape, cu atât mai mult apărea ceva care scăpa rațiunii. Și totuși, lui Ender i se părea mereu același, un model care se repeta iarăși și iarăși. Poate era doar consecința faptului că Ender reușise să pătrundă cumva în logica gândacilor, atunci când îi studia în scopul înfrângerii lor. Poate că pur și simplu învățase să gândească precum un gândac. În acest caz, Valentine avea dreptate: își pierduse o parte din mintea lui omenească sau, cel puțin, adăugase la ea o părticică din logica gândacilor.

În sfârșit, după o nouă schimbare de direcție, apăru o licărire de lumină.

– *Graças a deus,* șopti Miro.

Ender observă cu satisfacție că Plikt – această femeie de piatră care nu putea fi aceeași persoană cu eleva strălucită pe care și-o amintea – scăpase și ea un suspin de ușurare. Poate că, la urma urmelor, mai era și în ea un strop de viață.

– Aproape am ajuns, spuse Ender. Și, pentru că tocmai depune ouă, o să fie într-o dispoziție favorabilă.

– Nu dorește intimitatea? întrebă Miro.

– E ca un orgasm de intensitate scăzută, care durează câteva ore, spuse Ender. De obicei, mătcile sunt înconjurate numai de lucrătoarele și de trântorii care fac parte din ele însele, așa că nu prea au cum să învețe ce-i rușinea.

Totuși, îi simți intensitatea prezenței în mintea lui. Matca putea să ia legătura cu el în orice clipă, firește, dar în apropierea ei avea senzația că-i simte respirația în creier; totul devenea greu, apăsător. Oare cu ceilalți se petrecea același lucru? Va fi ea capabilă să le vorbească și lor? Cu Ela nu se întâmplase nimic, nu recepționase nici măcar un cuvânt din conversația lor tăcută. Cât despre Novinha, pur și simplu refuzase să discute despre acest subiect și negase că ar fi auzit ceva, dar Ender bănuia că efectiv respinsese prezența ființei neomenești. Matca îi spusese că le putea asculta destul de clar gândurile, atât timp cât erau prezente, dar că nu se putuse face „auzită". Oare la fel se va întâmpla și cu însoțitorii lui de astăzi?

Era mult mai bine dacă Matca reușea să vorbească și cu o altă ființă omenească. Ea susținea că ar fi în stare s-o facă, dar Ender aflase în ultimii treizeci de ani că era incapabilă să facă distincția între previziunile ei încrezătoare în viitor și amintirile sigure ale trecutului. Părea să creadă tot atât de mult în presupuneri pe cât credea în amintiri; totuși, când presupunerile ei se dovedau eronate, părea că

nu-și mai amintea că așteptase un viitor diferit de cel care între timp devenise trecut.

Ender era tulburat de ciudățeniile minții ei extraterestre. El crescuse într-o civilizație care judeca maturitatea și aptitudinile sociale ale indivizilor după capacitatea de a anticipa consecințele alegerilor lor, iar Matca avea deficiențe pregnante în zona aceasta. Cu toată înțelepciunea și experiența ei, părea la fel de nelimitat și de nejustificat încrezătoare în propriile posibilități ca un copil.

Acesta era unul dintre aspectele care-l înspăimântau pe Ender în perspectiva negocierii cu ea. Putea să-și respecte promisiunile? Și dacă nu și le va respecta, își va da măcar seama ce făcuse?

Valentine încercă să se concentreze pentru a urmări discuția celorlalți, dar nu-și putu lua privirile de la silueta gândacului care-i conducea. Era mai mărunt decât își închipuise vreodată: cam un metru și jumătate, poate chiar mai puțin. Uitându-se dincolo de însoțitorii ei, abia vedea părți din trupul creaturii, dar era mai rău decât dacă ar fi văzut-o în întregime. Nu se putea abține să nu se gândească la faptul că acest inamic negru-strălucitor ținea mâna lui Ender într-o încleștare care putea deveni mortală.

Nu, nu era un inamic și nici o amenințare mortală. De fapt, nu era nici măcar o *creatură* în adevăratul sens al cuvântului. Avea tot atâta identitate personală ca o ureche sau un deget; fiecare dintre gândaci nu era decât un alt organ funcțional sau senzorial al Mătcii. Într-un fel, Matca se afla deja lângă ei, era prezentă oriunde se aflau lucrătoarele sau trântorii, chiar dacă îi despărțeau sute de ani-lumină. „Nu e un monstru. Este însăși Matca descrisă în cartea lui Ender. E cea pe care el a purtat-o și a îngrijit-o ani de-a rândul, cu toate că eu n-am știut nimic. N-am de ce să mă tem."

Valentine încerca să-și înăbușe frica, dar nu reușea. Transpirase; își simțea mâna lunecând în strânsoarea firavă a lui Miro. Cu cât se apropiau mai mult de bârlogul reginei – ba nu, de *locuința* ei, de *incubatorul* ei – se simțea tot mai înspăimântată. Dacă nu reușea să se descurce singură, nu avea altceva de făcut decât să ceară ajutorul celor din jur. Unde era Jakt? Trebuia să se mulțumească însă cu altcineva.

– Scuză-mă, Miro, șopti ea. Cred că mă trec toate nădușelile.

– *Pe tine?* Și eu care credeam că e transpirația mea.

Asta era bună! Miro izbucni în râs, și Valentine râse împreună cu el... sau cel puțin chicoti nervoasă.

Deodată, tunelul se deschise larg și se pomeniră cu toții într-o încăpere largă, în care o coloană de lumină solară pătrundea printr-o gaură din tavanul boltit. Matca ședea exact în centrul fasciculului luminos. Lucrătoarele mișunau peste tot, dar acum, în plină lumină și în prezența Mătcii, păreau toate foarte mici și fragile. Majoritatea nu aveau mai mult de un metru înălțime, în vreme ce Matca însăși măsura cu siguranță trei metri lungime. Elitrele ei imense, grele, aproape metalice, reflectau lumina naturală într-un curcubeu de culori. Avea abdomenul suficient de lung și gros pentru a cuprinde în întregime corpul unui om. Totuși, trupul ei se îngusta ca o pâlnie către ovipozitorul tremurător, care scânteia din pricina unui lichid translucid și cleios; ovipozitorul pătrundea ritmic într-o gaură din podea, apoi se ridica, lăsând dâre subțiri de fluid, abia vizibile, care se prelingeau în gaură.

Oricât de grotescă și de înspăimântătoare era această creatură uriașă, care se comporta ca o insectă, ceea ce se petrecu mai departe o surprinse pe Valentine complet nepregătită. În loc să-și cufunde pur și simplu ovipozitorul

în gaura următoare, Matca se întoarse și înșfăcă una dintre lucrătoarele care mișunau prin apropiere. Prinzând gângania, care se zbătea disperată, între membrele ei anterioare puternice, o trase mai aproape de gură și începu să-i reteze picioarele, unul câte unul. Cu fiecare picior amputat, cele rămase gesticulau și mai agitate, ca un țipăt tăcut și ascuțit. Valentine simți o imensă ușurare în momentul dispariției ultimului picior, când se stinse și țipătul din fața ochilor ei.

După aceea, Matca vârî lucrătoarea astfel mutilată în gaura următoare, cu capul înainte. Abia atunci își plasă ovipozitorul deasupra găurii. Sub privirile lui Valentine, fluidul din vârful ovipozitorului păru să se îngroașe, luând forma unei mingi. Dar acum nu mai era fluid sau cel puțin nu în întregime; în interiorul picăturii imense se afla un ou moale, gelatinos. Matca își schimbă poziția corpului astfel încât să-și țină fața direct în lumina soarelui, și ochii ei poliedrici străluceau precum o mulțime de stele de smarald. Apoi ovipozitorul pătrunse în gaură. Când ieși din nou, oul încă mai atârna de vârful lui, dar la următoarea ieșire dispăruse. Abdomenul se mișcă deasupra găurii de mai multe ori, și de fiecare dată ieși cu dâre noi de fluid atârnând de vârf.

– *Nossa Senhora,* murmură Miro.

Valentine recunoscu expresia după echivalentul ei spaniol: *Nuestra Señora,* „Maica Domnului". De obicei, era o expresie aproape lipsită de semnificație, dar acum căpătase un înțeles de repulsie ironică. Aici, în peștera aceasta adâncă, nu putea fi vorba de Sfânta Fecioară. Matca era Maica întunericului, care-și depunea ouăle peste trupurile lucrătoarelor care aveau să hrănească larvele după incubație.

– E imposibil să se întâmple mereu așa, spuse Plikt.

Timp de o clipă, Valentine a fost de-a dreptul surprinsă pentru că-i auzise vocea. Apoi a înțeles ce voia să

spună Plikt și i-a dat dreptate: dacă pentru fiecare gândac care ieșea din nou trebuia sacrificată câte o lucrătoare, era imposibil ca populația să crească. De fapt, de la bun început ar fi fost imposibil ca acest roi să existe, căci Matca ar fi trebuit să dea viață primelor ouă fără să aibă la dispoziție lucrătoarele care să le hrănească.

„Numai o nouă Matcă."

Pătrunsese în mintea lui Valentine de parcă ar fi fost propria idee. Matca trebuia să introducă trupul unei lucrătoare vii în culcușul oului numai atunci când din el urma să se dezvolte o nouă regină. Dar aceasta nu era ideea lui Valentine; fusese prea limpede. Era absolut exclus ca ea s-o știe, și totuși ideea răsărise clară, indubitabilă și dintr-o dată, așa cum Valentine își închipuise mereu că profeții din antichitate auzeau vocea lui Dumnezeu.

– A auzit-o vreunul dintre voi? întrebă Ender.

– Da, spuse Plikt.

– Așa cred, zise Valentine.

– Ce să aud? întrebă Miro.

– Pe Matcă, spuse Ender. Ne-a explicat că nu trebuie să plaseze o lucrătoare decât atunci când depune oul unei noi regine. Va depune cinci – două sunt deja la locul lor. Ne-a invitat să vedem treaba asta. E felul ei de a ne spune că urmează să expedieze o navă de colonizare. Va depune cinci ouă, apoi va aștepta să vadă care matcă e mai puternică. Pe aceea o va trimite în spațiu.

– Și celelalte? se interesă Valentine.

– Dacă vreuna dintre larve merită efortul, o înfășoară într-un cocon. Așa s-a procedat și cu ea. Pe celelalte le ucide și le mănâncă. E nevoită s-o facă, căci, dacă vreo urmă a trupului unei regine rivale ar fi atinsă de unul dintre trântorii care nu au apucat să se împerecheze cu ea, trântorul ar înnebuni și ar încerca s-o ucidă. Trântorii sunt niște „soți" foarte fideli.

– Toată lumea a auzit, în afară de mine? întrebă Miro, dezamăgit că Matca nu reușea să comunice și cu el.

– Da, spuse Plikt.

– Doar o părticică, zise Valentine.

– Încercați să vă goliți mințile cât puteți de mult, spuse Ender. Încercați să reproduceți o melodie în gând, poate vă ajută.

Între timp, Matca aproape terminase următoarea operație de amputare. Valentine se imagină pășind pe o grămadă de picioare adunate în jurul creaturii; în închipuirea ei, acestea se frângeau ca niște nuiele, trosnind înfiorător.

„Foarte moi. Picioarele nu se frâng. Se îndoaie."

Matca răspundea gândurilor sale.

„Tu faci parte din Ender. Mă poți auzi."

Gândurile din mintea ei erau mai clare acum, mai controlate și nu atât de sâcâitoare. Valentine era în stare să facă diferența între ceea ce-i comunica Matca și propriile gânduri.

– *Ouvi,* șopti Miro. În sfârșit, auzise și el ceva. *Fala mais, escuto.* Mai spune, te ascult.

„Conexiuni filotice. Ești legată de Ender. Când vorbesc cu el prin legătură filotică, tu poți auzi. Ecouri. Reverberații."

Valentine încercă să-și explice cum de reușea Matca să vorbească în mintea ei în limba stark. Apoi realiză că, aproape sigur, Matca nu făcea nimic de genul ăsta: Miro o auzise în limba lui maternă; iar Valentine nu auzise de fapt limba stark, ci engleza pe care aceasta se baza, engleza americană pe care o învățase din familie, în copilărie. Matca nu le transmitea un limbaj, ci un gând, iar creierele lor îl traduceau în limba care, pentru fiecare în parte, se afla în straturile cele mai profunde ale memoriei. Când Valentine auzise cuvântul *ecouri* urmat de *reverberații,* nu Matca se chinuia să găsească termenul corect, ci mintea ei.

„Legată de el. La fel ca neamul meu. Numai că tu ai voință liberă. Filotă independentă. Voi toți sunteți niște animale solitare."

– A glumit, șopti Ender. Nu e o judecată.

Valentine i-a fost recunoscătoare pentru precizare. Imaginea sugerată de expresia „animale solitare" fusese aceea a unui elefant rătăcit de turmă, care călca în picioare un om, ucigându-l. O imagine din copilărie, o poveste din care învățase pentru prima oară cuvântul solitar. O înfricoșase acea imagine, așa cum o înfricoșase și în copilărie. Detesta deja modul în care reușea să-i dezgroape din străfundurile memoriei coșmaruri uitate. Tot ce era legat de Matcă era un coșmar. Cum își imaginase oare că făptura aceasta era *raman*? Da, comunicau. Chiar prea mult. O comunicare ca o boală mintală.

Și ce spusese adineauri... că o auzeau atât de bine pentru că era conectată filotic cu Ender? Valentine se gândi din nou la ce spuseseră Miro și Jane în timpul călătoriei... era posibil ca fibra ei filotică să fie împletită cu cea a lui Ender și, prin el, cu Matca? Dar cum se întâmplase una ca asta? În primul rând, cum era posibil ca Ender să fie conectat filotic cu Matca?

„L-am căutat. Era inamicul nostru. Încerca să ne distrugă. Voiam să-l îmblânzim. Ca pe un animal solitar."

Înțelese brusc, de parcă în mintea ei s-ar fi deschis o ușă. Gândacii nu se născteau *cu toții* docili. *Puteau* să aibă propria identitate sau cel puțin scăpau de sub control. În consecință, reginele puseseră la punct o modalitate de a-i ține captivi, legându-i din punct de vedere filotic pentru a-i păstra sub comanda lor.

„L-am găsit. Nu l-am putut lega. Prea puternic."

Și nimeni nu bănuise pericolul în care s-a aflat Ender, nimeni nu bănuise că Matca încercase să-l captureze, să-l

transforme într-un soi de unealtă irațională, așa cum erau toți ceilalți gândaci.

„Am fixat o rețea pentru el. Am găsit lucrul după care tânjea. Ne-am gândit. Am pătruns înăuntru. I-am creat un nucleu filotic. Am stabilit legătura cu el. Dar nu a fost de ajuns. Acum tu. *Tu.*"

Valentine simți cuvântul în mintea ei ca pe un ciocan. „Se referă la mine. Se referă la mine, la mine, la mine..." se chinuia să-și amintească cine era „mine". Valentine. Eu sunt Valentine. Ea se referă la Valentine.

„Tu erai aceea. Tu. Trebuia să te găsesc. După tine tânjea cel mai mult. Nu după celălalt lucru."

Îi era greață. Oare militarii au avut tot timpul dreptate? Era posibil ca numai separarea lor să-l fi salvat pe Ender? Oare, dacă ar fi rămas împreună cu Ender, gândacii s-ar fi putut folosi de ea pentru a câștiga controlul asupra lui?

„Nu. N-o puteam face. Și tu ești prea puternică. Eram condamnați la pieire. El nu ne aparține. Dar nici ție, de acum încolo. N-am putut să-l îmblânzim, dar ne-am împletit cu el."

Valentine își aminti de imaginea care-i venise în minte pe navă. Oamenii împletiți laolaltă, familii legate prin fire invizibile, copiii de părinți, părinții între ei sau cu propriii părinți. O rețea dinamică de fire reunind omenirea, după cum erau stabilite relațiile de credință și loialitate. Dar acum imaginea o înfățișa pe ea însăși, legată de Ender. Apoi pe Ender, legat... de Matcă... scuturându-și ovipozitorul, cu dârele tremurătoare de fluid și, la capătul unei dâre, capul lui Ender clătinându-se, balansându-se... Se scutură, încercând să îndepărteze din minte imaginea.

„Nu-l stăpânim. E liber. Dacă vrea, mă poate ucide. N-am să-l împiedic. Mă vei ucide?"

De data aceasta, întrebarea nu-i era adresată lui Valentine, care o simți cum se îndepărtează de ea. Iar acum, în timp ce Matca aștepta un răspuns, simți cum alt gând își făcea loc în mintea ei, atât de apropiat modului ei de judecată încât, dacă n-ar fi fost sensibilizată, dacă nu s-ar fi așteptat ca Ender să răspundă, ar fi putut crede că era chiar gândul ei natural.

„Niciodată, spuse gândul din mintea ei. Nu te voi ucide niciodată. Te iubesc."

Și, împreună cu el, sosi un licăr de emoție sinceră îndreptată spre Matcă. Dintr-o dată, întreaga ei imagine mintală despre ființa străină a fost curățată de orice urmă de scârbă. Acum părea maiestuoasă, regală, magnifică. Curcubeele de pe elitre nu-i mai făceau impresia unei pelicule de ulei pe suprafața apei; lumina reflectată de ochii ei era ca o aură; dârele sclipitoare de fluid de la capătul abdomenului erau fibre dătătoare de viață, ca laptele izvorât din sânul unei femei, contopindu-se cu firele de salivă din gura sugarului. Dacă până atunci se luptase cu greața, brusc, Valentine simți față de Matcă un sentiment asemănător cu veneratia.

Gândul lui Ender pătrunsese în mintea ei, era sigură; de aceea avea impresia atât de acută că gândurile erau ale ei. Iar o dată cu viziunea lui despre Matcă, înțelese imediat că avusese dreptate tot timpul când scrisese sub semnătura lui Demostene, cu atâția ani în urmă. Matca era raman, stranie, dar era capabilă de înțelegere și putea fi înțeleasă.

În vreme ce viziunea se estompa, Valentine auzi pe cineva plângând. Plikt. În toți anii petrecuți împreună, nu se mai întâmplase ca Plikt să dea dovadă de atâta fragilitate.

– *Bonita,* spuse Miro. Drăguță.

Doar atât văzuse Miro, că Matca era *drăguță?* De bună seamă, comunicarea lui Miro cu Ender era redusă –

dar de ce n-ar fi fost așa? El nu-l cunoștea pe Ender de atât timp, nici atât de bine ca Valentine, care îl știa de o viață.

Dar dacă acesta era motivul pentru care Valentine recepta gândurile lui Ender incomparabil mai puternic decât Miro, cum se explica faptul că Plikt recepționase evident mai mult decât Valentine? Era posibil ca în timp ce-l studiase pe Ender, admirându-l fără să-l cunoască în realitate, Plikt să fi reușit să se lege de el mult mai strâns decât era legată Valentine însăși?

Bineînțeles că reușise. Bineînțeles. Valentine era căsătorită. Valentine avea un soț. Avea copii. Era inevitabil ca legătura ei filotică cu Ender să fie mai slabă. În schimb, Plikt nu avea sentimente care să rivalizeze cu dăruirea ei totală față de Ender. Iar acum, când Matca folosea rețeaua filotică pentru a transmite gândurile, era firesc ca Plikt să-l recepționeze cel mai bine pe Ender. Nu exista nici un element perturbator. Nici o părticică din ea nu rămânea rezervată altcuiva.

Oare Novinha, care în definitiv era legată de copiii ei, putea să manifeste un devotament atât de desăvârșit față de Ender? Era imposibil. Iar dacă Ender bănuia cât de cât această stare de lucruri, evident că-l deranja. Sau îl atrăgea? Valentine știa destule despre relațiile dintre bărbați și femei ca să-și dea seama că veneraţia era unul dintre atributele cele mai seducătoare.

„Să fi adus oare cu mine o rivală, care va tulbura căsnicia lui Ender? Și oare, în acest moment, sunt în stare Ender și Plikt să-mi citească gândurile?“

Valentine se simți extrem de expusă, de înspăimântată. Ca un răspuns, pentru a o liniști, vocea metalică a Mătcii reveni, îndepărtând gândurile pe care Ender le-ar fi putut trimite.

„Știu de ce ți-e teamă, dar colonia mea nu va ucide pe nimeni. Când vom pleca de pe Lusitania, vom putea ucide toți virușii descolada de pe astronava noastră."

„Posibil", gândi Ender.

„Vom găsi o modalitate. Nu vom purta virusul cu noi. Nu trebuie să murim pentru a-i salva pe oameni. Nu ne ucideți, nu ne ucideți."

„N-am să vă ucid niciodată."

Gândul lui Ender se „auzi" ca o șoaptă, aproape pierdut printre rugămințile Mătcii.

„Oricum nu v-am putea ucide, gândi Valentine. *Voi* ne puteți ucide cu ușurință. De îndată ce veți construi astronavele... și armele. Veți fi pregătiți să întâmpinați flota umană. Acum nu Ender se află la comanda ei."

„Niciodată. Niciodată nu ucidem. Niciodată – am promis."

„Pace, veni șoapta lui Ender.„Pace. Fiți pe pace, calmați-vă, liniștiți-vă, potoliți-vă! Nu vă temeți de nimic! Nu vă temeți de oameni!"

„Nu construiți o navă pentru purcelușii, gândi Valentine. Construiți una pentru voi, fiindcă puteți ucide virusul descolada. Dar nu pentru ei."

Gândurile Mătcii trecură brusc de la implorare la o dojană aspră.

„Nu au dreptul să trăiască? Le-am promis o navă. Vouă v-am promis să nu vă ucid. Vreți să-mi calc promisiunile?"

„Nu", gândi Valentine.

Deja se simțea rușinată pentru că sugerase o asemenea trădare. Ori erau sentimentele Mătcii? Sau ale lui Ender? Mai putea fi sigură cu adevărat care erau gândurile și sentimentele ei și care ale altcuiva?

Teama – teama nu putea fi decât a ei, era aproape convinsă.

– Te rog, spuse ea. Vreau să plecăm de-aici.

– *Eu tambem,* confirmă Miro.

Ender făcu doar un pas către Matcă și întinse mâna spre ea. Matca nu-și întinse brațele către el, căci le folosea pentru a îndesa ultima dintre lucrătoarele sacrificate în cuibarul oului. În schimb, își ridică o elitră, o roti, apoi o mișcă în direcția lui Ender până când, în sfârșit, mâna lui se odihni pe suprafața neagră cu reflexe multicolore.

„N-o atinge! țipă în gând Valentine. Vrea să te țină captiv aici!"

– Șșșt! făcu Ender.

Valentine nu era sigură dacă apelul la liniște era adresat țipetelor ei mute sau unor vorbe pe care Matca i le spunea doar lui. Nu mai avea importanță. În câteva clipe, Ender apucă degetul unui gândac și îi conduse înapoi în tunelul întunecat. De data aceasta, Valentine era a doua, Miro venea după ea, iar Plikt încheia șirul, astfel că ea a fost aceea care a aruncat o ultimă privire înapoi către Matcă și tot ea i-a făcut cu mâna în semn de adio.

De-a lungul drumului spre suprafață, Valentine se chinui să priceapă sensul celor întâmplate. Întotdeauna crezuse că înțelegerea ar fi perfectă și n-ar mai exista conflicte inutile dacă oamenii ar putea să comunice pe cale mintală, eliminând ambiguitățile limbajului. În schimb, descoperise că în loc să amplifice diferențele dintre oameni, era posibil ca limbajul să le atenueze, să le minimalizeze, să netezească asperitățile, astfel ca toți oamenii să poată trăi în armonie, chiar dacă nu se înțelegeau cu adevărat unii pe alții. Iluzia comprehensiunii le îngăduia oamenilor să creadă că sunt mai asemănători decât erau în realitate. Poate că era mai bine să folosească limbajul.

Târându-se, ieșiră la lumina soarelui, clipind și râzând cu toții ușurați.

– N-a fost prea amuzant, spuse Ender, dar tu ai insistat, Valentine. Ai vrut tu neapărat s-o vezi.

– Deci, sunt o proastă, zise Valentine. Ce ţi se pare că-i o noutate?

– A fost minunat, fu de părere Plikt.

Miro se mulţumi să se întindă pe spate în iarba înaltă şi să-şi acopere ochii cu braţul.

Valentine se uită la el şi întrezări imaginea bărbatului care fusese cândva Miro, a trupului pe care-l avusese. Întins pe spate, nu se poticnea; tăcând, nu se bâlbâia. Nu era de mirare că xenologul Ouanda, colega lui de breaslă, se îndrăgostise de el. Cât de tragică trebuie să fi fost descoperirea faptului că tatăl ei este şi tatăl lui. Fusese cea mai dureroasă dezvăluire atunci când Ender mărturisise în numele morţilor de pe Lusitania, în urmă cu treizeci de ani. Acesta era bărbatul pe care Ouanda îl pierduse. Iar Miro îl pierduse şi el pe bărbatul care fusese. Nimic de mirare în faptul că îşi riscase viaţa trecând dincolo de gard, pentru a-i ajuta pe purceluşi. După ce-şi pierduse iubita, considerase că viaţa lui nu mai avea nici un preţ. Singurul lui regret era că, după tot ce se întâmplase, nu murise. Continua să trăiască, la fel de distrus pe dinafară pe cât era de distrus pe dinăuntru.

De ce oare se gândea la toate aceste lucruri acum, când se uita la el? De ce totul i se părea atât de real?

Oare pentru că aşa gândea Miro despre el în clipa aceea? Surprinsese cumva imaginea lui despre el însuşi? Exista oare o conexiune abia sesizabilă între minţile lor?

– Ender, spuse ea, ce s-a întâmplat acolo jos?

– A fost mai bine decât am sperat, răspunse Ender.

– Ce anume?

– Legătura dintre noi.

– Te-ai aşteptat la aşa ceva?

– Am dorit-o. Ender stătea pe capota maşinii, cu picioarele atârnând în iarba înaltă. A fost în formă azi, nu crezi?

– Matca? N-am cu ce să fac comparaţie.

– Uneori e atât de intelectuală... E ca și cum, vorbindu-i, aș avea de rezolvat niște probleme de matematici superioare. Dar acum... ca un copil. Bineînțeles, n-am mai fost niciodată la ea atunci când își depune ouăle. Am impresia că ne-a spus mai mult decât a vrut.

– Adică n-a vorbit serios în privința promisiunii?

– Nu, Val, nu, ea vorbește *întotdeauna* serios când promite ceva. Nu știe să mintă.

– Atunci despre ce-i vorba?

– Vorbeam despre legătura dintre mine și ea, despre cum au încercat să mă îmblânzească. A fost într-adevăr o chestiune interesantă, nu? Pentru o clipă, chiar s-a înfuriat când i-a trecut prin minte că tu ai fost probabil legătura de care au avut nevoie. Știi ce-ar fi însemnat pentru ei: n-ar mai fi fost distruși. Ar fi putut chiar să mă folosească pentru a se pune în legătură cu guvernele umane. Să împartă galaxia cu noi! Ce ocazie ratată!

– Iar tu ai fi devenit... un gândac. Un *sclav* de-al lor.

– Firește. *Mie* nu mi-ar fi plăcut. Dar atâtea vieți care ar fi fost salvate... În fond, eram un soldat, nu? Dacă prin moartea unui soldat sunt salvate miliarde de vieți...

– Dar era imposibil să reușească. Tu ai o voință independentă, pledă Valentine.

– Evident. Sau, mă rog, mai independentă decât i-ar fi convenit Mătcii. Și tu la fel. Liniștitor, nu?

– Uite că acum nu sunt deloc liniștită. Acolo jos ai pătruns în mintea mea. Și Matca... Mă simt de-a dreptul violată.

Ender păru surprins:

– Eu nu m-am simțit niciodată așa.

– Mă rog, nu-i numai asta, zise Valentine. A fost în același timp însuflețitor și înspăimântător. Am simțit-o... atât de uriașă în capul meu. De parcă aș fi încercat să cuprind pe cineva mai mare decât mine.

– Probabil, spuse Ender. Se întoarse spre Plikt: Și pentru tine a fost la fel?

Brusc, Valentine realiză cum se uita Plikt la Ender: cu o privire tremurătoare, intensă. Dar Plikt nu spuse nimic.

– Vasăzică, atât de puternică a fost impresia?

Ender chicoti, întorcându-se spre Miro.

Oare chiar nu văzuse? Plikt fusese obsedată de Ender, dar acum, când îl simțea în mintea ei, poate că se depășise o limită. Matca vorbise despre îmblânzirea lucrătoarelor rătăcite de roi. Era cu putință ca Plikt să fi fost „îmblânzită" de către Ender? Era posibil ca ea să-și fi pierdut sufletul într-al lui?

„Absurd. Imposibil. Sper din tot sufletul să nu fie așa."

– Haide, Miro, zise Ender.

Miro îi îngădui lui Ender să-l ajute să se ridice. Apoi se urcară în mașină și porniră spre casă, spre Milagre.

Miro le spusese că nu voia să meargă la liturghie. Ender și Novinha plecaseră fără el, dar imediat după plecarea lor, i-a fost imposibil să mai rămână în casă. Avea tot timpul senzația că cineva se afla exact la limita câmpului său vizual. O siluetă măruntă, ascunsă în umbră, care-l urmărea, învești mântată într-o armură netedă și dură, având doar câte două degete la extremitatea brațelor suple, care puteau fi frânte cu ușurință asemenea unor nuiele pentru aprins focul. Vizita de ieri îl tulburase mai mult decât și-ar fi putut închipui.

„Sunt xenolog, își reaminti el. Mi-am dedicat viața studierii raporturilor cu speciile extraterestre. Am privit fără să clipesc când Ender a jupuit trupul lui Human, pentru că sunt un om de știință imparțial. Uneori mă identific prea mult cu subiecții mei, dar nu am coșmaruri cu ei, nu mi se năzare că-i văd mișunând prin locuri umbrite."

Cu toate acestea, stătea afară, lângă ușa casei părintești, la marginea câmpului acoperit cu iarbă, în lumina strălucitoare a dimineții de duminică, unde nu exista nici o umbră în care un gândac să poată sta la pândă, gata să sară asupra lui.

„Oare sunt singurul care are această senzație? Matca nu e o insectă. Ea și cei care alcătuiesc specia au sânge cald, exact ca *pequeninos,* respiră și transpiră ca mamiferele. Poate mai păstrează ecouri structurale ale legăturii lor evolutive cu insectele, așa cum și noi ne asemănăm cu lemurienii, șoarecii de câmp și șobolanii, dar au creat o civilizație minunată și strălucitoare. Sau, mă rog, una minunată și întunecată. Ar trebui să-i privesc așa cum o face Ender, cu respect, cu admirație, cu afecțiune.

Când colo, tot ce am reușit a fost *să suport,* cu greutate.

Nu încape nici o îndoială că Matca este raman, capabilă să ne înțeleagă și să ne tolereze. Problema e dacă eu sunt capabil să o înțeleg și să o tolerez pe ea. Și nu cred că sunt singurul. Mare dreptate a avut Ender să ascundă prezența ei față de majoritatea oamenilor de pe Lusitania. Dacă ar vedea o singură dată ceea ce am văzut eu sau dacă măcar ar zări un singur gândac, teama s-ar răspândi, frica fiecăruia ar alimenta groaza celorlalți, până când... până când s-ar întâmpla ceva. Ceva rău. Ceva monstruos.

Poate că noi suntem varelse. Poate că xenocidul e încorporat în psihicul uman ca în nici o altă specie. Poate că cel mai bun lucru care s-ar putea întâmpla pentru binele moral al universului ar fi ca descolada să evadeze, să se răspândească pe toate lumile umane și să ne anihileze. Poate că descolada este reacția lui Dumnezeu față de nevrednicia noastră."

Miro se pomeni la ușa catedralei, rămasă dechisă în aerul răcoros al dimineții. Cei dinăuntru nu ajunseseră

încă la împărtășanie. Intră târșâindu-și picioarele și se așeză în spate. Azi nu avea chef să se împărtășească din Taina lui Hristos. Nu avea nevoie decât să-i vadă pe ceilalți. Simțea nevoia să fie înconjurat de ființe umane. Îngenunche, își făcu cruce și rămase așa, cu capul plecat, agățându-se de spătarul stranei din fața lui. S-ar fi rugat, dar nu exista nimic în *Pai Nosso* care să-i aline teama. „Dă-ne nouă pâinea cea de toate zilele" ? „Iartă-ne nouă greșalele noastre" ? „Vie împărăția Ta, precum în cer, așa și pe pământ" ? Ar fi minunat. Împărăția lui Dumnezeu, în care leul putea viețui alături de miel.

Pe urmă, îi răsări în minte viziunea Sfântului Ștefan: Hristos stând la dreapta lui Dumnezeu. Numai că la stânga acestuia se afla altcineva. Matca. Nu Sfânta Fecioară, ci Matca, cu o mâzgă albicioasă, tremurândă, în vârful abdomenului. Miro își încleștă mâinile pe lemnul stranei. „Doamne, ia vedenia asta de la mine! Îndărăt, Dușmanule!"

Cineva se apropie și îngenunche alături de el. Nu îndrăzni să deschidă ochii. Ciuli urechile în așteptarea unui sunet care să trădeze apartenența celuilalt la specia umană, dar foșnetul putea să se datoreze la fel de bine elitrelor frecându-se de toracele chitinos.

A fost obligat să îndepărteze cu forța această imagine. A deschis ochii. Persoana de lângă el stătea în genunchi. După subțirimea brațului, după culoarea mânecii, și-a dat seama că era o femeie.

– Nu te poți ascunde de mine la nesfârșit, șopti ea.

Vocea nu era cum trebuia să fie. Prea răgușită. O voce care vorbise de sute de mii de ori de când o auzise ultima oară. O voce care îngânase cântece ca să adoarmă sugarii, țipase în spasmele plăcerii, strigase la copii să vină acasă, să vină acasă. O voce care cândva, când era tânără, îi vorbise despre o dragoste care avea să dureze veșnic.

– Miro, dacă aș fi putut lua asupra mea crucea ta, aș fi făcut-o.

„*Crucea* mea? Asta duc eu cu mine peste tot, gârbovindu-mă și împleticindu-mă? Și eu care credeam că de vină e numai trupul meu."

– Nu știu ce să-ți spun, Miro. Am suferit... vreme îndelungată. Uneori cred că și acum sufăr. Faptul că te-am pierdut – vreau să spun, speranța noastră în viitor... a fost oricum mai bine. Am o familie bună, o viață bună și le vei avea și tu. Dar faptul că te-am pierdut ca prieten, ca frate, a fost lucrul cel mai greu, am fost atât de singură, nu știu dac-am să pot vreodată să trec peste asta.

„Faptul că te-am pierdut ca *soră* a fost partea cea mai ușoară. N-aveam nevoie de încă o soră."

– Îmi frângi inima, Miro. Ești atât de tânăr! Nu te-ai schimbat, nu te-ai schimbat în acești treizeci de ani.

Mai mult de-atât Miro nu mai putea suporta în tăcere. Nu-și înălță capul, dar ridică vocea. Mult prea tare, căci liturghia abia ajunsese la mijloc. Îi răspunse țipând:

– Nu m-am schimbat?

Se ridică în picioare, fără să vadă că oamenii se întorceau spre el.

– Nu m-am schimbat, zici?

Vocea i se îngroșase, era greu de înțeles, dar nu se străduia deloc să și-o limpezească. Păși șovăielnic pe culoar, apoi se răsuci în sfârșit cu fața spre ea:

– Așa mă ții tu minte?

Ea își ridică privirea spre el, înfricoșată... de ce? De vocea lui Miro, de mișcările lui de infirm? Sau numai de faptul că o stingherea, că reîntâlnirea lor nu se transformase în scena de un romantism tragic la care visase în ultimii treizeci de ani?

Chipul ei nu îmbătrânise, dar nu era Ouanda. Între două vârste, mai grasă, cu riduri la ochi. Câți ani să fi

avut? Cincizeci? Aproape. Ce-l mai lega de această femeie de cincizeci de ani?

– Nici măcar nu te cunosc, zise Miro, apoi șontâcăi până la ușă și ieși în aerul răcoros al dimineții.

După câtva timp, se pomeni odihnindu-se la umbra unui copac. Care din ei era, Rooter sau Human? Miro încercă să-și amintească – doar plecase de-aici abia de câteva săptămâni, nu? – dar, la plecarea lui, Human nu era decât un puiet, iar acum amândoi copacii păreau la fel de mari și nu-și putea aminti cu certitudine dacă Human fusese ucis mai la deal sau mai la vale de Rooter. Nu conta, Miro nu avea nimic de spus unui copac, iar ei nu aveau nimic să-i spună.

Și apoi, Miro nu apucase să învețe limba copacilor; când aflaseră că bătăile acelea în trunchiuri constituiau realmente o limbă, era deja prea târziu pentru Miro. Ender putea s-o facă, și Ouanda, și probabil încă vreo cinci-șase oameni, dar Miro n-avea să învețe niciodată, pentru că mâinile sale nu puteau să țină bețele și nu puteau să bată ritmul acela. Nu era decât o altă limbă care pentru el nu mai avea nici o utilitate.

– *Que dia chato, meu filho.*

Aceasta era vocea care n-avea să se schimbe niciodată. Și nici atitudinea nu se modificase: „Ce zi urâtă, fiul meu." Pioasă și falsă în același timp și autoironizându-se pentru ambele puncte de vedere.

– Salut, Quim.

– Mă tem că acum trebuie să-mi spui „părinte Estevão".

Quim adoptase în întregime însemnele vestimentare ale preoției – anteriu și toate celelalte. Își adună straiele sub el și se așeză pe iarba strivită, în fața lui Miro.

– Hainele ți se potrivesc de minune, spuse Miro.

Quim se maturizase frumos. În copilărie avusese un aer suferind și pios. Experiența legată nemijlocit de lumea

reală în locul teoriei teologice îi provocase riduri și zbârcituri, dar chipul astfel modelat era plin de compasiune și de forță.

– Îmi pare rău că am făcut o scenă la slujbă, zise Miro.

– Zău? N-am fost acolo. Sau, mai exact, am fost la liturghie... dar nu am fost la catedrală.

– Împărtășania pentru raman?

– Pentru copiii lui Dumnezeu. Biserica a avut dintotdeauna un vocabular referitor la străini, n-a trebuit să-l aștepte pe Demostene.

– Ei bine, n-ar trebui să te lauzi, Quim. Doar nu tu ai inventat termenii.

– Hai să nu ne certăm.

– Hai să nu ne vârâm nasul în meditațiile altora.

– Un sentiment nobil. Atât doar că ți-ai ales locul de odihnă la umbra unui prieten al meu, cu care trebuie să port o conversație. Mi s-a părut că ar fi politicos să vorbesc mai întâi cu tine, înainte să încep să-l lovesc pe Rooter cu bețele.

– Ăsta e Rooter?

– Salută-l. Știu că aștepta cu nerăbdare întoarcerea ta.

– Nu l-am cunoscut niciodată.

– Dar el știa totul despre tine. Nu cred că-ți dai seama, Miro, ce fel de erou ești tu printre *pequeninos*. Ei știu ce ai făcut pentru ei și ce preț ai plătit.

– Știu și ce preț vom plăti probabil cu toții, în final?

– În final, ne vom afla cu toții în fața judecății lui Dumnezeu. Dacă sufletele de pe o întreagă planetă vor pleca acolo dintr-o dată, atunci singura grijă e să nu rămână nebotezată nici o făptură al cărei suflet ar putea fi bine venit printre sfinți.

– Așadar, nici măcar nu-ți pasă?

– Ba firește că-mi pasă, spuse Quim. Dar hai să zicem că e o perspectivă cu bătaie mai lungă, în care viața și

moartea sunt chestiuni mai puțin importante decât să alegi *un fel* de viață și *un fel* de moarte.

– Tu chiar crezi cu adevărat toate astea, nu? întrebă Miro.

– În funcție de ce înțelegi tu prin „toate astea", da, cred.

– Înțeleg totul. Un Dumnezeu care trăiește, un Hristos înviat din morți, miracole, viziuni, transsubstanțiere...

– Da.

– Miracole. Vindecări.

– Da.

– Precum cele de la racla bunicului și a bunicii.

– S-a vorbit într-adevăr de multe vindecări care s-au petrecut acolo.

– Crezi în ele?

– Nu știu, Miro... Unele dintre ele se poate să fi avut o sorginte isterică. Unele s-au datorat probabil efectului placebo. E posibil ca alte așa-zise vindecări să fi fost remisiuni spontane sau însănătoșiri naturale.

– Dar unele au fost reale.

– Poate au fost.

– Deci, crezi că miracolele sunt posibile.

– Da.

– Dar nu crezi că vreunul dintre ele a avut loc cu adevărat.

– Miro, cred că miracolele se întâmplă cu adevărat, dar nu știu dacă oamenii reușesc să perceapă cu acuratețe care evenimente sunt miracole și care nu. Nu încape nici o îndoială că multe dintre pretinsele miracole n-au fost deloc așa ceva. Totodată, probabil că sunt multe miracole pe care nimeni nu le recunoaște ca atare atunci când au loc.

– Și cu mine cum rămâne, Quim?

– Ce să fie cu tine?

– De ce cu mine nu se întâmplă nici un miracol?

Quim își lăsă capul în jos și începu să smulgă firele scurte de iarbă din fața sa. Era un obicei din copilărie – așa încerca să evite o întrebare dificilă; era felul în care reacționa când presupusul lor tată, Marcão, beat fiind, făcea tărăboi.

– Care-i treaba, Quim? Miracolele se petrec cumva numai pentru alții?

– Miracolul constă, în parte, și din faptul că nimeni nu știe de ce are loc.

– Cât poți să fii de parșiv, Quim!

Quim se îmbujoră la față:

– Vrei să știi de ce nu te-ai vindecat miraculos? Pentru că-ți lipsește credința, Miro.

– Și cum rămâne cu omul care a spus: „Da, Stăpâne, cred... iartă-mi necredința!"?

– Ești tu acela? Ai cerut măcar o dată vindecarea?

– O cer acum, zise Miro. Deodată, pe neașteptate, ochii i se umplură de lacrimi. O, Doamne, șopti el. Mi-e atât de rușine!

– De ce? întrebă Quim. Pentru că L-ai rugat pe Dumnezeu să te ajute? Pentru că plângi în fața fratelui tău? Pentru păcatele tale? Pentru îndoielile tale?

Miro clătină din cap. Nu știa. Întrebările acestea erau mult prea dificile. Apoi își dădu seama că știa răspunsul. Își ridică brațele de o parte și de alta a corpului.

– Din cauza trupului ăstuia, spuse el.

Quim se întinse și îi apucă brațele din apropierea umerilor, le trase înspre el, coborându-și mâinile de-a lungul brațelor lui Miro până când îi prinse încheieturile.

– „Acesta este trupul meu, care vă este dăruit vouă", ne-a spus El. Așa cum tu ți-ai dat trupul pentru *pequeninos.* Pentru Micuți.

– Da, Quim, numai că El Și-a primit trupul înapoi, nu?

– Dar, totodată, a murit.

– Adică *așa* crezi tu c-am să mă vindec, găsind o cale de a muri?

– Nu fi catâr, spuse Quim. Hristos nu S-a sinucis. De vină a fost trădarea lui Iuda.

Mânia lui Miro răbufni:

– Vrei să spui că toți oamenii care se lecuiesc de răceală sau care scapă de migrene în mod miraculos merită mai mult din partea lui Dumnezeu decât mine?

– Poate că vindecarea nu depinde de ceea ce meriți. Poate că depinde de ceea ce ai nevoie.

Miro se repezi înainte, înșfăcând piepții anteriului cu degetele sale pe jumătate înțepenite.

– Eu am nevoie să mi se dea trupul înapoi!

– Probabil, spuse Quim.

– Cum adică, *probabil,* ticălos prefăcut și îngâmfat ce ești?!

– Vreau să spun, zise Quim cu blândețe, că în vreme ce tu îți vrei cu siguranță trupul înapoi, se poate ca Dumnezeu, în marea Lui înțelepciune, să știe că, pentru a deveni omul cel mai desăvârșit, ai nevoie să petreci o anumită perioadă ca infirm.

– Și cât de mare-i perioada asta?! întrebă Miro pe un ton imperativ.

– În mod sigur nu mai mult decât ce ți-a mai rămas de trăit.

Miro gemu dezgustat și își descleștă mâinile de pe anteriul lui Quim.

– Poate mai puțin, zise fratele său. Eu așa sper.

– Speranță, pufni Miro disprețuitor.

– Alături de credința și de dragostea pură, e una dintre cele mai nobile virtuți. Ai putea să faci o încercare.

– Am văzut-o pe Ouanda.

– A tot încercat să discute cu tine de când a sosit.

– E bătrână și grasă. Are o droaie de copii, au trecut treizeci de ani și individul cu care s-a măritat și-a făcut toate mendrele cu ea în tot acest timp. Aș fi preferat să-i vizitez mormântul!

– Câtă generozitate din partea ta!

– Știi bine ce vreau să spun! Am făcut bine că am părăsit Lusitania, dar treizeci de ani nu au fost destui.

– Ai fi preferat să te întorci pe o planetă unde nu te cunoștea nimeni.

– Păi, nici aici nu mă cunoaște nimeni.

– Poate că nu. Dar te iubim, Miro.

– Iubiți ceea ce eram înainte.

– Ești același om, Miro, numai că ai un trup diferit.

Miro se chinui să se ridice în picioare, sprijinindu-se de trunchiul lui Rooter.

– Vorbește cu prietenul tău, copacul, Quim. Nu ai nici un cuvânt de spus pe care *eu* să vreau să-l aud.

– Așa crezi tu.

– Știi ce-i mai rău decât un ticălos, Quim?

– Bineînțeles, zise Quim. Un ticălos ostil, înăcrit, jalnic și inutil, care se autocompătimește, îi ocărăște pe ceilalți și are o părere prea bună despre importanța propriei suferințe.

Miro nu putu să suporte mai mult. Țipă de furie și se aruncă asupra lui Quim, trântindu-l la pământ. Firește, Miro își pierdu echilibrul și căzu peste fratele său, apoi se încurcă în straiele acestuia. Dar nu avea importanță, căci Miro nu încerca să se ridice: el încerca să-l lovească pe Quim astfel încât să-i provoace o durere cât mai mare, ca și cum, procedând așa, ar fi scăpat el însuși de o parte din durerea sa.

Totuși, după numai câteva lovituri, Miro încetă să-l mai lovească pe Quim și izbucni în plâns, vărsându-și lacrimile la pieptul fratelui său. După o clipă, simți brațul

lui Quim cuprinzându-l și-i auzi vocea blândă, care intona o rugăciune.

– *Pai Nosso, que estás no céu.* Însă din acest punct incantația încetă, iar cuvintele se schimbară și, prin urmare, deveniră reale. *O teu filho está com dor, o meu irmão precisa a resurreição da alma, ele merece o refresco da esperança.*

Auzindu-l pe Quim dând glas durerii sale, pretențiilor lui scandaloase, Miro se rușină din nou. De ce trebuia Miro să-și închipuie că merita o speranță reînnoită? Cum de îndrăznea el să ceară cu nerușinare ca fratele lui să se roage pentru un miracol în favoarea lui, pentru ca trupul lui să redevină întreg? Era nedrept, și Miro o știa, să pui în joc credința lui Quim de dragul unui necredincios ca el, care-și plângea singur de milă.

Dar rugăciunea continuă.

– *Ele deu tudo aos* pequeninos, *e tu nos disseste, Salvador, que qualquer coisa que fazemos a estes* pequeninos, *fazemos a ti.*

Miro încercă să intervină. „Dacă am dăruit totul acestor *pequeninos,* am făcut-o pentru ei, nu pentru mine." Dar cuvintele lui Quim îl făcură să tacă: „Ne-ai spus, Mântuitorule, că tot ceea ce facem pentru cei mici, pentru Tine facem." Era ca și cum Quim i-ar fi cerut lui Dumnezeu să respecte la rândul Său învoiala. De bună seamă că fratele său stabilise o relație mai ciudată cu Dumnezeu, de parcă ar fi avut dreptul să-i ceară Acestuia socoteală.

– *Ele não é como Jó, perfeito na coração.*

„Nu, nu sunt la fel de perfect ca Iov, dar am pierdut totul, la fel ca el." Un alt bărbat a dat viață copiilor mei în femeia care ar fi trebuit să fie soția mea. Alții au înfăptuit ceea ce trebuia să înfăptuiesc eu. Și dacă Iov a fost acoperit de pustule, eu am trupul ăsta infirm, pe jumătate paralizat... ar fi făcut Iov schimb cu mine?

– *Restabeleçe ele como restabeleceste Jó. Em nome do Pai, e do Filho, e do Espírito Santo. Amem.*

„Întremează-l pe el, așa cum l-ai întremat pe Iov."

Miro se simți eliberat din strânsoarea brațelor fratelui său și, ca și cum acele brațe, și nu gravitația l-ar fi ținut la pieptul său, se ridică imediat și rămase cu privirea ațintită în jos, către Quim. O vânătaie se întindea pe obrazul acestuia, iar buza îi sângera.

– Te-am rănit, zise Miro. Iartă-mă!

– Da, m-ai rănit, iar eu te-am rănit pe tine. Pe-aici, e un mod foarte răspândit de distracție. Ajută-mă să mă ridic!

Preț de o clipă – o clipă foarte scurtă – Miro uită că era infirm, că abia putea să-și țină echilibrul. Doar în clipa aceea; dădu să întindă mâna ca să-și ajute fratele, dar apoi se clătină, pierzându-și echilibrul, și își aminti.

– Nu pot, spuse el.

– Ia mai slăbește-mă cu infirmitatea ta și dă-mi odată mâna!

Astfel că Miro își îndepărtă cât putu de mult picioarele și se aplecă deasupra fratelui său; fratele său mai tânăr, care acum era cu aproape trei decenii mai vârstnic și cu mult mai vârstnic în privința înțelepciunii și a compasiunii. Miro întinse mâna. Quim o apucă strâns și, ajutat de Miro, se ridică de la pământ. Pentru Miro, efortul a fost epuizant; nu avea destulă putere pentru gestul acesta, iar Quim nu se prefăcuse, ci se lăsase cu adevărat ridicat de Miro. Sfârșiră prin a sta unul în fața celuilalt, umăr la umăr, cu degetele încă împletite.

– Ești un preot bun, spuse Miro.

– Mda, făcu Quim. Și dacă vreodată o să am nevoie de un partener de antrenament la box, am să te anunț.

– O să răspundă Dumnezeu la rugăciunea ta?

– Firește. Dumnezeu răspunde la toate rugăciunile.

Doar o clipă i-a trebuit lui Miro ca să-și dea seama de sensul vorbelor lui Quim.

– Am vrut să spun, va răspunde El *da?*

– A, păi asta-i partea de care niciodată nu sunt sigur. Să mă anunți și pe mine dacă o s-o facă.

Quim păși – destul de țeapăn și șchiopătând – spre copac, apoi se aplecă și luă de jos două bețe vorbitoare.

– Despre ce vrei să vorbești cu Rooter?

– Mi-a dat de veste că trebuie să discutăm. Se pare că a apărut un nou soi de erezie într-una dintre pădurile de-aici.

– I-ai convertit și pe urmă au luat-o razna, nu?

– La drept vorbind, nu, zise Quim. E vorba de un grup în fața căruia nu am ajuns să predic până acum. Copacii-tată vorbesc cu toții între ei, așa că ideile creștinismului au ajuns deja în toate colțurile acestei planete. Ca de obicei, erezia pare să se răspândească mai repede decât adevărul, iar Rooter se simte vinovat pentru că totul a pornit de la o speculație a lui.

– Cred că pentru tine e o problemă serioasă.

Quim se înfioră:

– Nu numai pentru mine.

– Scuză-mă. Am vrut să spun pentru Biserică. Pentru credincioși.

– Nu e ceva atât de limitat, Miro. Acești *pequeninos* au născocit o erezie realmente interesantă. Cândva, nu cu mult timp în urmă, Rooter a speculat pe seama faptului că, așa cum Hristos a venit printre oameni, s-ar putea ca într-o bună zi Duhul Sfânt să vină printre *pequeninos.* Este o interpretare cum nu se poate mai greșită a *Sfintei Scripturi,* dar pădurea aceea a luat-o în serios.

– Mie mi se pare totuși o problemă de interes limitat.

– Și eu am crezut la fel, până când Rooter mi-a dezvăluit detaliile. Vezi tu, ei sunt convinși că virusul descolada

este incarnarea Sfântului Duh. Ideea are o logică perversă: pentru că Sfântul Duh sălășluiește oriunde, în toate creațiile lui Dumnezeu, incarnarea sa în virusul descolada e cât se poate de potrivită, căci și acesta pătrunde în fiecare părticică a oricărei făpturi însuflețite.

– Vrei să spui că se închină la *virus?*

– Ei bine, da. În definitiv, n-ați descoperit voi, savanții, că *pequeninos* au fost *creați,* ca ființe înzestrate cu rațiune, de către virusul descolada? Așa că virusul are putere de creație, ceea ce însemană că este de natură divină.

– Presupun că există tot atât de multe dovezi concrete ca și pentru incarnarea lui Dumnezeu în Hristos.

– Nu, sunt mult mai multe. Dar dacă totul s-ar rezuma la atât, Miro, aș considera-o o problemă religioasă. Complicată, dificilă, dar – cum ai spus și tu – limitată.

– Atunci, despre ce-i vorba?

– Descolada este al doilea botez. De foc. Numai *pequeninos* pot suporta acest botez, care-i poartă spre a treia viață. Este evident că ei se află mai aproape de Dumnezeu decât oamenii cărora le-a fost refuzată a treia viață.

– Mitologia superiorității. Cred că trebuia să ne așteptăm la asta, spuse Miro.

– Majoritatea comunităților care încearcă să supraviețuiască sub presiunea irezistibilă a unei culturi dominante își dezvoltă un mit, care le îngăduie să creadă că, într-un fel sau altul, sunt un neam deosebit, ales, favorizat de către zei. Țiganii, evreii: precedente istorice se găsesc din belșug. Să vedem ce zici de ăsta, Senhor Zenador: fiindcă *pequeninos* sunt cei aleși de către Sfântul Duh, misiunea lor este să răspândească acest al doilea botez prin toate neamurile și semințiile universului.

– Să răspândească *descolada?*

– Pe toate planetele. Un fel de zi a Judecății de Apoi la purtător. Sosesc pe o planetă, descolada se împrăștie,

se adaptează, ucide... și toată lumea pleacă să-și vadă Creatorul.

– Doamne apără și păzește!

– Așa sperăm și noi.

Deodată, Miro făcu legătura cu ceea ce aflase cu o zi în urmă:

– Quim, gândacii construiesc o navă pentru *pequeninos*.

– Același lucru mi-a zis și Ender. Iar când i-am vorbit părintelui Daymaker...

– E un *pequenino*?

– Unul dintre copiii lui Human. Mi-a spus: „Firește!", ca și cum toată lumea ar fi știut ce se petrece. Poate că asta și crede: dacă *pequeninos* știu un lucru, atunci îl știe toată lumea. Tot el mi-a spus că grupul acesta de eretici plănuiește să pună mâna pe comanda navei.

– De ce?

– Ca s-o poată duce pe o planetă locuită, bineînțeles. În loc să caute o planetă nelocuită pe care s-o terraformeze și s-o colonizeze.

– Cred c-ar fi mai potrivit termenul de lusiformare.

– Simpatică poanta, spuse Quim, fără să râdă, totuși. E posibil să-și realizeze scopul. Ideea că *pequeninos* constituie o specie superioară e populară, mai ales printre acei *pequeninos* care n-au apucat să se creștineze. Cei mai mulți dintre ei nu-s cine știe ce sofisticați. Nu pricep că discută de fapt despre un xenocid, despre lichidarea întregii specii umane.

– Cum e posibil să le scape un mic amănunt ca ăsta?

– Simplu: ereticii accentuează faptul că Dumnezeu îi iubește atât de mult pe oameni, încât și-a trimis printre ei singurul Fiu preaiubit. Ții minte ce zice *Scriptura*.

– Oricine crede în El nu va pieri.

– Întocmai. Cei care cred vor dobândi viața eternă. După mintea lor, asta ar fi a treia viață.

– Deci, cei care mor trebuie să fi fost necredincioși.

– Nu toți *pequeninos* s-au îmbulzit să se ofere voluntari pentru misiunea de îngeri itineranți ai distrugerii, dar numărul lor justifică încercarea de a-i opri, nu numai de dragul Bisericii.

– Maica Pământ.

– Vezi tu, Miro, uneori un misionar ca mine devine foarte important pentru întreaga lume. Într-un fel sau altul, va trebui să-i conving pe acești amărâți de eretici că stăruie în greșeală și că trebuie să accepte doctrina Bisericii.

– Și acum de ce vrei neapărat să vorbești cu Rooter?

– Pentru a obține acea informație pe care *pequeninos* nu ne-o vor da niciodată.

– Și anume?

– Adresa. Pe Lusitania sunt mii de păduri de *pequeninos*. Care dintre ele e comunitatea eretică? Dacă m-aș apuca să caut la întâmplare, de capul meu, până i-aș găsi, nava lor va fi de mult plecată.

– Te duci *singur?*

– Așa procedez întotdeauna. Nu pot lua cu mine pe nici unul dintre frații cei mici, Miro. Până la convertirea unei păduri, membrii acesteia au tendința de a-l ucide pe oricare *pequenino* străin. Iată un caz în care e mai bine să fii raman decât utlaning.

– Mama știe că pleci?

– Te rog să dai dovadă de spirit practic, Miro. De Satana nu mi-e teamă, dar de mama...

– Andrew știe?

– Bineînțeles. Insistă chiar să meargă cu mine. Vorbitorul în Numele Morților se bucură de un prestigiu enorm și crede că-mi poate fi de folos.

– Deci, n-ai să fii singur.

– Bineînțeles că voi fi. Când a mai avut nevoie cineva înveșmântat în armura Domnului de ajutorul unui umanist?

– Andrew e catolic.

– Se duce la liturghie, ia împărtășania, se spovedește în mod regulat, dar rămâne tot Vorbitorul în Numele Morților și nu sunt convins de credința lui în Dumnezeu. Am să mă duc singur.

Miro se uită la Quim cu un sentiment reînnoit de admirație:

– Ești tare, măi pui de lele, nu-i așa?

– Sudorii și fierarii sunt tari. Puii de lele au și ei problemele lor. Nu sunt decât un slujitor al lui Dumnezeu și al Bisericii, cu o misiune de îndeplinit. Cred că faptele recente sugerează că mă pândește un pericol mai mare din partea fratelui meu decât din partea celor mai eretici dintre *pequeninos.* De la moartea lui Human, *pequeninos* și-au respectat jurământul pe întreaga planetă: nici unul n-a ridicat vreodată mâna cu intenții agresive asupra unei ființe omenești. Cât ar fi de eretici, tot *pequeninos* rămân. Își vor respecta jurământul.

– Iartă-mă că te-am lovit!

– Am primit loviturile ca pe-o îmbrățișare.

– Aș vrea să fi fost o-mbrățișare, părinte Estevão.

– Atunci, asta a fost.

Quim se întoarse către copac și începu să bată în trunchiul lui ca într-o toacă. Aproape imediat timbrul și tonalitatea sunetului începură să se modifice, pe măsură ce spațiile cavernoase dinăuntrul copacului își schimbau forma. Miro așteptă câteva clipe, ascultând, deși nu pricepea limba copacilor-tată. Rooter vorbea cu vocea abia auzită a copacilor, deși cândva vorbise cu un glas adevărat, articulase cuvintele cu buzele, limba și dinții. Existau mai multe posibilități de a-ți pierde trupul. Miro trecuse printr-o experiență care ar fi putut să-l ucidă. De pe urma ei se alesese cu infirmitatea. Dar încă se mai putea mișca, oricât de stângaci, încă mai putea vorbi, oricât de

lent. Credea că suferă precum Iov, iar Rooter și Human, infirmi într-un grad mai mare decât el, credeau că le-a fost dăruită viața eternă.

– Destul de urâtă situația, spuse Jane în urechea lui.

„Da", răspunse Miro pe tăcute.

– Părintele Estevão n-ar trebui să plece singur, continuă ea. Pe vremuri, *pequeninos* erau niște războinici de-o eficacitate devastatoare. N-au uitat încă acest lucru.

„N-ai decât să-i spui lui Ender. Eu n-am nici o putere."

– Cutezătoare vorbe, eroul meu, zise Jane. Am să-i spun lui Ender, în timp ce tu stai aici și-ți aștepți miracolul.

Miro oftă și porni în josul dealului, spre poartă.

9

AŞCHIUŢĂ

– Am discutat cu Ender şi cu sora lui, Valentine, care e istoric.

– Explică-mi noţiunea!

– Caută prin cărţi şi încearcă să afle poveştile unor oameni, apoi scrie poveşti despre ceea ce află şi le trimite celorlalţi oameni.

– Dacă poveştile sunt deja scrise, de ce le scrie din nou?

– Pentru că nu sunt bine înţelese. Ea îi ajută pe oameni să le înţeleagă.

– Dacă oamenii mai apropiaţi de vremurile acelea nu le-au înţeles, cum poate ea, care s-a născut mai târziu, să le înţeleagă mai bine?

– Şi eu i-am pus întrebarea aceasta, iar Valentine mi-a spus că nu întotdeauna le înţelege mai bine. Dar vechii scriitori au înţeles semnificaţia pe care poveştile o aveau pentru oamenii vremurilor lor, iar ea înţelege semnificaţia pe care poveştile o au pentru oamenii timpului ei.

– Aşadar, povestea se schimbă.

– Da.

– Și totuși, ei cred de fiecare dată că povestea e o amintire adevărată?

– Valentine mi-a explicat că unele povești sunt adevărate, iar altele, demne de crezare. N-am înțeles nimic.

– De ce nu memorează ei poveștile cu exactitate, din capul locului? Atunci n-ar mai fi nevoiți să se tot mintă unii pe alții.

Qing-Jao ședea în fața terminalului, cu ochii închiși, reflectând. Wang-Mu îi peria părul; mișcările, mângâierile, însăși respirația fetei o reconfortau pe Qing-Jao.

Acestea erau momentele când Wang-Mu putea vorbi liber, fără teama de a o întrerupe. Și, fiind cine era, Wang-Mu se folosea de acest răgaz pentru a pune întrebări. Avea tare multe întrebări de pus.

În primele zile, întrebările ei fuseseră toate despre vorbele zeilor. Bineînțeles, Wang-Mu aflase cu mare ușurare că aproape întotdeauna era de ajuns urmărirea unei singure fibre; după prima întâmplare, se temuse ca nu cumva Qing-Jao să parcurgă în fiecare zi întreaga dușumea.

Dar încă mai avea întrebări despre tot ce era legat de purificare. „De ce nu urmărești câte-o linie în fiecare zi, dimineața, ca să știi că ai scăpat de-o grijă? De ce nu acoperi dușumeaua cu un covor?“ Tare greu mai era să-i explice lui Wang-Mu că zeii nu puteau fi păcăliți prin astfel de stratageme caraghioase.

„Ce s-ar întâmpla dacă pe întreaga planetă n-ar exista deloc lemne? Te-ar arde zeii ca pe o foaie de hârtie? Ar veni un dragon să te ducă de-aici?“

Qing-Jao nu putea răspunde la întrebările fetei decât spunându-i că asta îi cereau zeii să facă. Dacă nu ar fi existat nici o fibră de lemn pe întreaga planetă, zeii nu i-ar

fi dat o astfel de însărcinare. La care Wang-Mu a replicat că ar trebui să se dea o lege împotriva lemnului, astfel încât Qing-Jao să scape de tot chinul acesta.

Cei ce n-au auzit glasul zeilor pur și simplu nu pot înțelege.

Astăzi totuși întrebările lui Wang-Mu nu aveau nimic de a face cu zeii sau, cel puțin, nu aveau nimic de a face cu ei *la prima vedere*.

– Ce anume a oprit până la urmă Flota Lusitania? întrebă Wang-Mu.

Qing-Jao a fost ispitită să ia întrebarea în glumă și să răspundă râzând: „Dacă aș ști, acum m-aș odihni!" Dar apoi își dădu seama că Wang-Mu nici n-ar fi trebuit să știe că Flota Lusitania dispăruse.

– De unde ai auzit tu despre Flota Lusitania?

– Păi, știu să citesc, nu? zise Wang-Mu, parcă un pic cam prea mândră.

Dar de ce să nu fi fost mândră? Qing-Jao îi spusese, cu bună-credință, că învăța foarte repede și că reușea să deducă multe lucruri singură. Era foarte inteligentă și Qing-Jao știa că n-ar trebui să fie surprinsă dacă Wang-Mu înțelegea mai mult decât i se spunea în mod direct.

– Pot să văd și eu ce apare mereu pe terminalul tău, continuă Wang-Mu, și tot timpul e ceva legat de Flota Lusitania. De asemenea, ai discutat cu tatăl tău din prima zi de când am ajuns aici. N-am înțeles mai nimic din ce-ai spus, dar avea legătură cu Flota Lusitania. Vocea lui Wang-Mu se umplu instantaneu de scârbă: Fie ca zeii să se pișe în fața ăluia care a trimis flota.

Vehemența ei era și așa îndeajuns de șocantă; faptul că Wang-Mu ridicase glasul împotriva Congresului Stelar era incredibil.

– Știi cumva cine a trimis flota? întrebă Qing-Jao.

– Bineînțeles: politicienii din Congresul Stelar, care încearcă astfel să distrugă orice speranță ca vreuna dintre planetele colonii să-și câștige independența.

Așadar, Wang-Mu știa că vorbea ca un trădător; Qing-Jao își aminti de cuvintele asemănătoare spuse de ea însăși, cu mult timp în urmă, și o cuprinse sila; faptul că erau rostite din nou în prezența ei de către slujnica ei de taină era scandalos.

– Și ce mai știi tu despre acest subiect? Sunt probleme de competența Congresului și iată-te vorbind despre independență, colonii și...

Wang-Mu căzu în genunchi, cu fruntea la podea. Qing-Jao se rușină imediat pentru că vorbise cu atâta asprime.

– Ei, haide, Wang-Mu, ridică-te!

– Ești supărată pe mine.

– Sunt uluită că te aud vorbind astfel, asta-i tot. Unde-ai auzit asemenea prostii?

– Toată lumea vorbește, zise Wang-Mu.

– Nu toată lumea. Tata nu spune niciodată asemenea lucruri. Pe de altă parte *Demostene* le repetă.

Qing-Jao își amiti ce simțise când citise prima oară cuvintele lui Demostene, cât de logic, de drept și de adevărat i se păruse totul. Abia mai târziu, când tatăl ei i-a explicat că Demostene era inamicul conducătorilor și, prin urmare, inamicul zeilor, abia atunci și-a dat seama cât de lingușitoare și de amăgitoare fuseseră cuvintele trădătorului, care aproape reușise s-o convingă că Flota Lusitania era o forță a răului. Dacă Demostene fusese în stare să păcălească o fată instruită și pe deasupra Vorbitoare cu Zeii precum Qing-Jao, nu era de mirare că acum auzea cuvintele lui, ca adevăruri, în gura unei fete de rând.

– Cine e Demostene? întrebă Wang-Mu.

– Un trădător care, după cât se pare, a reușit mai mult decât și-a putut închipui cineva.

Își dădea seama Congresul că ideile lui Demostene erau repetate de către oameni care nici măcar nu auziseră de el? Înțelegea oare cineva ce semnificație avea acest fapt? Ideile lui Demostene ajunseseră subiecte banale de discuție între oamenii de rând. Lucrurile luaseră o întorsătură mult mai periculoasă decât își închipuise Qing-Jao.

– N-are importanță, spuse Qing-Jao. Vorbește-mi despre Flota Lusitania.

– Cum să vorbesc, dacă te superi?

Qing-Jao așteptă cu răbdare.

– Bine, atunci, spuse Wang-Mu, dar cu aceeași expresie de precauție. Tata zice – și tot așa zice și Pan Ku-Wei, prietenul lui foarte înțelept care, odată, a fost cât pe-aci să treacă de examenul pentru angajarea în serviciul civil...

– Ce spun ei?

– Că e foarte rău că a fost trimisă o flotă atât de mare împotriva unei colonii dintre cele mai mici, numai pentru că toți cei din colonie au refuzat să-i extrădeze pe doi dintre cetățenii lor spre a fi judecați pe o altă planetă. Ei zic că dreptatea e în întregime de partea Lusitaniei, pentru că a trimite oamenii de pe o planetă pe alta împotriva voinței lor înseamnă să-i îndepărtezi pentru totdeauna de familie și prieteni. E ca și cum i-ai condamna înainte de a-i judeca.

– Și dacă sunt vinovați?

– Asta trebuie s-o hotărască tribunalele de pe propria planetă, unde oamenii îi cunosc și pot să le cântărească fărădelegile cu dreptate, nu cei din Congres, aflați la o depărtare atât de mare, încât nu știu nimic, iar de înțeles, înțeleg și mai puțin. Wang-Mu își înclină capul: Așa spune Pan Ku-Wei.

Qing-Jao își stăpâni repulsia provocată de cuvintele trădătoare ale lui Wang-Mu; era important să știe ce gândeau oamenii de rând, chiar dacă simpla ascultare a unor astfel de vorbe îi dădea lui Qing-Jao certitudinea că zeii se vor mânia pe ea pentru atâta lipsă de loialitate.

– Deci, tu crezi că Flota Lusitania nu ar fi trebuit să plece niciodată?

– Dacă au fost în stare să trimită o flotă împotriva Lusitaniei fără un motiv întemeiat, ce i-ar putea opri să trimită o flotă și împotriva planetei noastre? Și noi suntem o colonie, nu facem parte dintre cele O Sută de Planete și nici membri ai Congresului nu suntem. Ce i-ar putea opri să declare că Han Fei-Tzu e un trădător și să-l trimită în exil pe cine știe ce planetă îndepărtată, de unde să mai revină abia peste șaizeci de ani?

Gândul acesta era unul dintre cele mai îngrozitoare și era o mare impertinență din partea lui Wang-Mu să-l aducă în discuție pe tatăl lui Qing-Jao; nu pentru că ea era doar o slujnică, ci pentru că ar fi fost o impertinență din partea *oricui* să și-l imagineze pe marele Han Fei-Tzu condamnat pentru o fărădelege. Pierzându-și pentru moment cumpătul, Qing-Jao dădu glas mâniei ce o cuprinsese:

– Congresul Stelar nu l-ar trata niciodată pe tatăl meu ca pe un criminal!

– Iartă-mă, Qing-Jao! Mi-ai poruncit să-ți repet ce a zis tatăl meu.

– Vrei să spui că *tatăl tău* a vorbit despre Han Fei-Tzu?

– Toți oamenii din Jonlei știu că Han Fei-Tzu este cel mai onorabil dintre locuitorii planetei Calea. Faptul că în orașul nostru se află Casa Han e cea mai mare mândrie a noastră.

„Așadar, își spuse Qing-Jao în gând, ai știut exact cât de mare ți-a fost ambiția când te-ai hotărât să devii slujnica fiicei sale."

– Nici eu, nici ei n-am vrut să dăm dovada de lipsă de respect, dar recunoaște că, în clipa în care Congresul ar crede de cuviință, ar putea să ordone planetei Calea să-l trimită pe tatăl tău să fie judecat pe o altă planetă.

– Niciodată n-ar face...

– Dar ar putea? insistă Wang-Mu.

– Calea e o colonie, spuse Qing-Jao. Legea prevede așa ceva, dar Congresul Stelar n-ar face niciodată...

– Dar dacă au făcut-o cu Lusitania, de ce n-ar face-o și cu Calea?

– Deoarece xenologii de pe Lusitania au fost vinovați de crime care...

– Oamenii de pe Lusitania nu sunt de aceeași părere. Guvernul lor a refuzat să-i extrădeze pentru a fi judecați.

– Iată lucrul cel mai grav. Cum poate îndrăzni un guvern planetar să creadă că știe mai bine decât Congresul ce e de făcut?

– Bine, dar ei știau *totul!* spuse Wang-Mu pe un ton de parcă ideea era atât de firească, încât toată lumea ar fi trebuit s-o cunoască. Ei îi știau foarte bine pe xenologi. Dacă Congresul Stelar ar ordona planetei Calea să-l trimită pe Han Fei-Tzu să fie judecat pentru o crimă pe care noi toți știm că n-a comis-o, nu crezi că ar trebui mai bine să ne răzvrătim decât să ne lipsim de un om atât de important? Atunci ei ar trimite o flotă împotriva noastră.

– Congresul Stelar este izvorul justiției pe toate cele O Sută de Planete.

Qing-Jao rostise aceste cuvinte pe un ton care nu dădea drept la replică. Discuția era încheiată.

Imprudentă, Wang-Mu nu tăcu:

– Dar Calea nu face parte dintre cele O Sută de Planete, nu-i așa? Nu suntem decât o colonie, deci pot să ne facă ce vor, și nu-i cinstit.

În final, Wang-Mu dădu cu hotărâre din cap, ca și cum era convinsă că învinsese în această controversă. Qing-Jao aproape pufni în râs. Ar fi râs dacă n-ar fi fost atât de supărată. În parte, supărarea ei se datora faptului că Wang-Mu o întrerupsese de mai multe ori, ba chiar o contrazisese, lucru pe care profesorii ei avuseseră întotdeauna grijă să nu-l accepte. Totuși, impertinența manifestată de Wang-Mu era probabil ceva pozitiv, iar mânia lui Qing-Jao era un semn că devenise prea obișnuită cu respectul nemeritat pe care oamenii îl arătau ideilor sale, numai pentru că fuseseră rostite de buzele unei Vorbitoare cu Zeii. Wang-Mu trebuia încurajată să vorbească în felul acesta. Partea aceea a făpturii lui Qing-Jao care se înfuriase nu era deloc bună și trebuia să se descotorosească de ea.

Dar mânia lui Qing-Jao fusese provocată în bună măsură de felul în care Wang-Mu vorbise despre Congresul Stelar, ca și cum nu l-ar fi considerat autoritatea supremă a întregii omeniri; ca și cum și-ar fi închipuit că planeta Calea era mai importantă decât voința colectivă a tuturor planetelor. Chiar dacă inimaginabilul s-ar fi întâmplat și Han Fei-Tzu ar fi primit ordinul de a merge să fie judecat pe o planetă aflată la o sută de ani-lumină distanță, ar fi făcut-o fără să murmure și s-ar fi înfuriat grozav dacă cineva de pe Calea ar fi opus cea mai mică rezistență. Să se răzvrătească precum Lusitania? De neconceput! Numai gândul la așa ceva o făcu pe Qing-Jao să se simtă murdară.

Murdară. Impură. Gândul atât de rebel o obligă să caute o fibră pe care s-o urmărească.

– Qing-Jao! țipă Wang-Mu imediat ce stăpâna ei îngenunche și se aplecă deasupra dușumelei. Te rog, spune-mi că zeii nu te pedepsesc pentru că ai ascultat vorbele pe care ți le-am aruncat!

– Zeii nu mă pedepsesc. Mă purifică.

– Dar n-au fost ale mele vorbele acelea, Qing-Jao! Au fost vorbele unor oameni care nici măcar nu sunt aici.

– Indiferent cine le-a spus, sunt impure.

– Dar nu-i drept să te purifici pentru niște idei care n-au fost niciodată ale tale și în care nici n-ai crezut!

„Din ce în ce mai rău! Chiar n-are de gând să se oprească?"

– Acum trebuie să te ascult spunându-mi că însiși zeii sunt nedrepți?

– Sunt, dacă te pedepsesc pentru cuvintele altora!

Fata depășise orice măsură.

– Ei poftim, acum ești mai înțeleaptă decât zeii?

– Ar putea la fel de bine să te pedepsească pentru că ești atrasă de gravitație sau pentru că atunci când plouă ți se udă hainele!

– Dacă mi-ar porunci să mă purific pentru astfel de lucruri, aș face-o și aș zice că e un act de justiție.

– Atunci justiția n-are nici o noimă! țipă Wang-Mu. Când tu pronunți cuvântul „justiție", înțelegi prin el „ceea ce zeii hotărăsc". Dar când îl pronunț eu, mă gândesc la dreptate și înțeleg ca oamenii să fie pedepsiți numai pentru ceea ce au făcut cu rea intenție, și...

– Trebuie să accept ceea ce zeii înțeleg prin justiție.

– Justiția e justiție, indiferent ce ar avea de spus zeii!

Qing-Jao se abținu cu greu să se ridice și s-o pălmuiască pe slujnica ei de taină. Ar fi fost îndreptățită s-o facă, căci Wang-Mu îi provocase o durere atât de mare, încât parcă ar fi lovit-o cu toată puterea. Dar nu-i stătea în fire lui Qing-Jao să lovească o persoană care nu avea libertatea să răspundă în același fel. În plus, apăruse o enigmă mult mai interesantă: în definitiv, zeii o trimiseseră pe Wang-Mu – Qing-Jao era deja sigură – așadar, în loc să intre într-o controversă direcă cu Wang-Mu, trebuia

să înțeleagă care a fost intenția zeilor când i-au trimis o servitoare care rostea cuvinte atât de rușinoase și de lipsite de respect.

Zeii o împinseseră pe Wang-Mu să spună că era nedrept ca stăpâna ei să fie pedepsită numai pentru că ascultase opiniile necuviincioase ale altora. Poate că tot ce susținea Wang-Mu era adevărat, dar tot atât de adevărat era că zeii nu puteau fi nedrepți. În consecință, ei nu o pedepseau pe Qing-Jao numai pentru că ascultase vorbele trădătoare ale oamenilor. Nu, Qing-Jao trebuia să se purifice pentru că, în adâncul sufletului ei, exista probabil un colțișor în care credea acele opinii. Trebuia să se curețe pentru că, într-un loc ascuns al făpturii sale, încă se mai îndoia de mandatul ceresc al Congresului Stelar, încă mai credea că hotărârile acestuia nu erau juste.

Imediat, Qing-Jao se târî până la peretele cel mai apropiat și începu să caute fibra pe care se cuvenea s-o urmărească. Datorită cuvintelor lui Wang-Mu, descoperise în adâncul ei o murdărie ascunsă. Zeii o aduseseră mai aproape cu un pas de cunoașterea celor mai întunecate locuri dinăuntrul ființei sale, deci într-o bună zi va fi cu desăvârșire plină de lumină, meritându-și astfel numele care acum nu era decât o zeflemea. „O parte din mine se îndoiește de dreptatea Congresului Stelar. O, Zei, pentru binele strămoșilor mei, al poporului meu, al conducătorilor mei și, la urmă, pentru binele meu, alungați această îndoială din mine și faceți-mă curată!"

Când termină să urmărească linia – și nu a fost nevoie decât de o singură fibră pentru a se simți iarăși curată – o văzu pe Wang-Mu, care ședea liniștită într-un colț și o privea. Toată mânia lui Qing-Jao dispăruse acum și, mai mult, îi era recunoscătoare lui Wang-Mu fiindcă, fără voia ei, fusese o unealtă a zeilor, ajutând-o să înțeleagă un

nou adevăr. Totuși, Wang-Mu trebuia să priceapă că întrecuse măsura.

– În casa asta toți suntem slujitori loiali ai Congresului Stelar, spuse Qing-Jao cu o voce blândă și cu expresia cea mai binevoitoare pe care o putea afișa. Iar dacă ești credincioasă acestei case, ai să slujești și tu Congresul din toată inima.

Cum putea să-i explice lui Wang-Mu cât de dureros învățase ea însăși lecția aceasta, cât de dureros o învăța și acum? Avea nevoie de Wang-Mu ca s-o ajute, nu să-i îngreuneze strădaniile.

– Sfinția ta, n-am știut, spuse Wang-Mu, și n-am bănuit. Întotdeauna am auzit numele lui Han Fei-Tzu pomenit ca numele celui mai nobil slujitor al Căii. Am crezut că slujiți Calea, nu Congresul, altfel niciodată n-aș...

– Niciodată n-ai fi venit să lucrezi aici?

– Niciodată n-aș fi vorbit cu atâta asprime despre Congres. Te-aș fi slujit chiar dacă ai fi locuit în casa unui dragon.

„Poate că acolo locuiesc, își spuse Qing-Jao. Poate că zeul care mă purifică e un dragon, rece și fierbinte, îngrozitor și minunat."

– Ține minte, Wang-Mu, că planeta numită Calea nu este Calea însăși, ci a fost numită așa doar pentru a ne reaminti să trăim zi de zi după adevărata Cale. Tatăl meu și cu mine slujim Congresul pentru că are mandatul cerului, iar Calea ne cere să-l slujim chiar și peste dorințele și nevoile unei anumite planete care poartă numele Calea.

Wang-Mu se uită la ea cu ochii mari, fără să clipească. Înțelesese oare? Crezuse? N-avea importanță – va învăța să creadă, cu timpul.

– Du-te acum, Wang-Mu! Trebuie să lucrez.

– Da, Qing-Jao.

Wang-Mu se ridică imediat și, cu capul plecat, se retrase mergând cu spatele. Qing-Jao își îndreptă atenția către terminalul ei. Dar, în timp ce comanda afișarea pe ecran a altor rapoarte, deveni conștientă de prezența cuiva în încăpere. Se răsuci cu scaun cu tot; o văzu pe Wang-Mu în pragul ușii.

– Ce dorești? întrebă Qing-Jao.

– Vreau să te-ntreb dacă e de datoria unei slujnice de taină să-ți spună orice idee îi trece prin cap, chiar dacă se dovedește a fi o prostie.

– Poți să-mi spui tot ce vrei. Te-am pedepsit eu vreodată?

– Atunci te rog să mă ierți, stăpâna mea, dacă îndrăznesc să-ți spun ceva despre însărcinarea la care lucrezi.

Ce putea să știe Wang-Mu despre Flota Lusitania? Fata învăța repede, dar Qing-Jao continua să-i predea noțiuni atât de elementare, încât era absurd să creadă că slujnica ei ar putea măcar să priceapă problemele, darămite să se gândească la un răspuns. Cu toate acestea, tatăl ei o învățase că servitorii sunt întotdeauna mai mulțumiți atunci când știu că stăpânul lor își apleacă urechea la ceea ce au ei de zis.

– Te rog să-mi spui. Cum ai putea să rostești o prostie mai mare decât lucrurile pe care *eu însămi* le-am spus deja?

– Iubita mea soră mai mare, începu Wang-Mu, de fapt de la tine am luat ideea. Ai zis de atâtea ori că nimic din ceea ce știința și întreaga istorie ne-au învățat nu ar fi putut provoca dispariția atât de perfectă a Flotei Lusitania.

– Dar uite că s-a întâmplat, așadar, la urma urmelor, trebuie să fi fost posibil.

– Ceea ce mi-a venit în minte, dulcea mea Qing-Jao, reluă Wang-Mu, este un lucru pe care mi l-ai explicat

atunci când am studiat logica, ceva despre cauza primară și cea finală. În tot acest timp ai căutat cauzele primare: cum oare a dispărut o întreagă flotă? Dar ai căutat vreodată cauza finală, mai bine zis care a fost scopul celui care a anihilat sau chiar a distrus flota?

– Toată lumea știe de ce ar vrea anumiți oameni ca flota să fie oprită: încearcă să apere drepturile coloniilor sau le-a intrat în cap ideea ridicolă că toți cei din Congres intenționează să-i distrugă pe *pequeninos* împreună cu întreaga Lusitanie. Sunt miliarde de oameni care ar dori să oprească navele. Toți aceștia sunt răzvrătiți în sufletele lor și dușmani ai zeilor.

– Dar cineva chiar *a făcut-o*, zise Wang-Mu. Iar dacă nu poți să descoperi în mod direct ce s-a întâmplat cu flota, atunci poate aflând *cine* a făcut-o, vei afla și cum a procedat.

– Nu știm nici măcar dacă a făcut-o *cineva*, replică Qing-Jao. Se poate să fi fost *ceva*. Fenomenele naturale nu au nici un scop, deoarece n-au rațiune.

Wang-Mu își înclină capul:

– În cazul acesta, chiar te-am făcut să-ți pierzi timpul, Qing-Jao. Te rog să mă ierți. Ar fi trebuit să plec atunci când mi-ai poruncit.

– Nu-i nimic, spuse Qing-Jao.

Wang-Mu ieșise deja și Qing-Jao nu știa dacă slujnica auzise cuvintele ei liniștitoare. „N-are importanță. Dacă Wang-Mu s-a simțit jignită, mă revanșez față de ea mai târziu. Drăguț din partea ei că s-a gândit să mă ajute. Am să-i spun că mă bucur să știu că are un suflet atât de zelos."

După ce Wang-Mu plecă, Qing-Jao se întoarse la terminal. Fără prea multă tragere de inimă, trecu în revistă rapoartele pe afișajul calculatorului. Pe toate le văzuse de atâtea ori înainte și nu găsise nimic util! De ce ar fi fost

altfel acum? Poate că aceste rapoarte și rezumate nu-i dezvăluiau nimic pentru că nu era nimic de găsit. Poate că flota dispăruse fiindcă cine știe ce zeu o luase razna; se cunoșteau relatări ale unor astfel de întâmplări în vremurile de demult. Poate că nu exista nici o dovadă a intervenției umane pentru că nu un om o făcuse. „Ce ar zice tata de una ca asta?" se întrebă ea. Cum s-ar putea descurca Congresul cu o zeitate cuprinsă de nebunie? Dacă nu erau în stare să dea de urma scriitorului aceluia instigator, Demostene, cum sperau să urmărească și să prindă un zeu?

„Oricine-ar fi acest Demostene, chiar acum se prăpădește de râs", reflectă Qing-Jao. Atâtea strădanii din partea lui să-i convingă pe oameni că guvernanții nu au avut dreptate când au trimis o flotă militară, și uite că acum flota s-a oprit din drum, exact așa cum a dorit Demostene!

„Exact așa cum a dorit Demostene." Pentru prima oară, Qing-Jao făcu o conexiune mintală atât de evidentă, încât nu-i venea să creadă că nu se gândise la ea până atunci. La drept vorbind, era atât de evidentă încât polițiile din multe orașe porniseră de la presupunerea că cei cunoscuți deja ca simpatizanți ai lui Demostene aveau în mod cert un amestec în dispariția flotei. Îi arestaseră pe toți cei suspectați de rebeliune și încercaseră să obțină cu forța mărturisiri din partea lor, dar bineînțeles că nu-l interogaseră pe Demostene, căci nimeni nu știa cine era.

Demostene, atât de viclean, încât nu fusese descoperit atâția ani, în pofida tuturor investigațiilor întreprinse de poliția Congresului; Demostene, care era tot atât de greu de găsit ca și cauza dispariției flotei. Dacă a fost în stare să se ascundă atâta vreme, de ce n-ar fi răspunzător pentru tot restul? „Dacă-l găsesc pe Demostene, poate voi afla

și cum a dispărut flota. N-aș zice că am habar de unde ar trebui să încep, dar cel puțin e un nou mod de abordare. Măcar n-o să mai citesc la nesfârșit rapoarte inutile, lipsite de conținut."

Brusc, Qing-Jao își aminti cine spusese aproape exact același lucru, cu numai câteva clipe mai devreme. Simți cum se înroșește, iar sângele îi năvăli fierbinte în obraji. „Cât de arogantă am fost, arătându-mă condescendentă față de Wang-Mu, tratând-o de sus pentru că și-a închipuit că m-ar putea ajuta în misiunea mea măreață. Iar acum, după nici cinci minute, gândul pe care mi l-a strecurat în minte a înflorit într-un plan. Chiar dacă planul eșuează, ea a fost aceea care mi l-a sugerat sau cel puțin m-a împins să mă gândesc la el. Prin urmare, eu am fost o proastă că am crezut-o pe ea neroadă." Lacrimi de rușine umplură ochii lui Qing-Jao.

Deodată îi veniră în minte niște versuri celebre dintr-un cântec scris de străbuna sa de suflet:

Aș vrea să chem înapoi
florile de coacăz
care au căzut,
deși florile de păr au rămas.

Poeta Li Qing-Jao cunoștea durerea provocată de regretul pentru cuvintele care ne-au scăpat deja printre buze și nu mai pot fi chemate vreodată înapoi. Era însă îndeajuns de înțeleaptă să-și aducă aminte că, deși acele cuvinte au dispărut, mai rămân destule altele care așteaptă să fie rostite, ca florile de păr.

Spre a-și alina rușinea de a fi fost atât de trufașă, Qing-Jao începu să recite strofele cântecului, dar când ajunse la versul: „Bărcile-dragon de pe râu", gândul îi zbură la Flota Lusitania și văzu în minte toate acele

astronave ca pe niște bărci pe un râu, pictate în culori fioroase, plutind acum în voia curentului, atât de departe de mal, încât cei din ele nu mai puteau fi auziți, oricât de tare strigau.

De la bărcile-dragon, gândurile ei trecură la zmeiele-dragon și își imagină Flota Lusitania ca pe un stol de zmeie cu aripile frânte, rătăcind în bătaia vântului, scăpate din mâna copilului care le ridicase în aer la început. Ce minunat era să le vezi plutind în libertate; totuși, cât de groaznic trebuie să fi fost pentru ele, care nu-și doriseră niciodată libertatea!

Nu m-am temut de vânturile sălbatice,
nici de ploaia furioasă.

Cuvintele îi veniră din nou în minte. Nu m-am temut. Vânturi sălbatice. Ploaia furioasă. Nu m-am temut în timp ce

închinam și beam din paharele
cu vin de coacăze cald,
iar acum nu mai știu
cum să fac să aduc vremurile
acelea înapoi.

„Străbuna mea de suflet putea să-și înece teama în vin pentru că avea cu cine să-l bea", reflectă Qing-Jao. Chiar și acum...

singură pe rogojina mea, cu o ceașcă
în mâini, privesc cu tristețe în gol.

... Poeta își amintește de prietenul ei plecat. „Eu de cine-mi amintesc acum? se întrebă Qing-Jao. Unde e

iubirea mea gingașă? Ce epocă trebuie să fi fost atunci, când marea Li Qing-Jao era încă o muritoare și când bărbații și femeile puteau fi împreună, ca prieteni tandri, fără să-i preocupe cine era Vorbitor cu Zeii și cine nu? Pe atunci, o femeie putea duce o astfel de viață încât, chiar și în singurătatea ei, îi rămâneau amintirile. Eu nu-mi amintesc nici măcar chipul mamei mele, doar tablourile fără relief; nu pot să-mi amintesc cum își întorcea capul, în vreme ce ochii ei priveau mereu către mine. Îl am numai pe tatăl meu, care e asemenea unui zeu: pot să-l venerez, să mă supun lui și chiar să-l iubesc, dar niciodată nu pot glumi cu el; când îl mai necăjesc, totdeauna sunt atentă să văd dacă încuviințează felul în care-l necăjesc. O am și pe Wang-Mu; cât de hotărâtă am vorbit despre cum o să fim noi prietene, dar o tratez ca pe o slujnică, nu uit nici măcar o clipă cine este Vorbitor cu Zeii și cine nu. E ca un zid peste care nu se poate trece nicicând. Sunt singură acum și veșnic voi fi singură."

O răcoare limpede pătrunde
prin perdeaua ferestrei,
luna nouă de dincolo de zăbrele aurite,

Se cutremură. „Eu și luna. Parcă zeii se gândeau la luna lor ca la o fecioară rece, zeiță a vânătorii? Nu asta sunt eu acum? Am șaisprezece ani și sunt neatinsă..."

și aud un flaut sunând,
de parcă ar sosi cineva.

„Ascult și iar ascult, dar nu aud niciodată melodia care să vestească sosirea cuiva..."

Nu. Ceea ce auzea erau sunetele îndepărtate ce însoțeau pregătirea mesei: zăngănit de castroane și linguri,

râsete dinspre bucătărie. Smulsă din starea de reverie, își șterse cu mâna lacrimile caraghioase de pe obraji. Cum putuse să se creadă singură, când crescuse în casa aceasta plină, în care toți o îngrijiseră cu dragoste încă de pe vremea când era de-o șchioapă? „Uite cum stau aici și-mi recit singură fragmente din poezii străvechi când am atâtea de făcut."

Ceru imediat rapoartele investigațiilor privind identitatea lui Demostene.

Rapoartele o făcură să creadă pentru o clipă că și acesta era un drum închis. Mai bine de treizeci de scriitori de pe aproape tot atâtea planete fuseseră arestați pentru publicarea unor documente instigatoare sub numele acesta. Congresul ajunsese la concluzia evidentă că Demostene nu era decât un nume generic folosit de orice rebel care voia să atragă atenția asupra sa. Nu exista nici un Demostene real, nici măcar o conspirație organizată.

Dar Qing-Jao avea îndoieli în privința acestei concluzii. Demostene se bucurase de un succes remarcabil în provocarea tulburărilor pe toate planetele. Putea oare să aibă atât talent vreunul dintre trădătorii arestați? Greu de crezut.

În plus, gândindu-se iarăși la vremea când îl citise pe Demostene, Qing-Jao își aminti că remarcase coerența scrierilor sale. Singularitatea și consistența viziunii sale erau doar două dintre trăsăturile care-l făceau să fie atât de ispititor. Totul părea să se potrivească, să aibă o logică unitară.

Nu Demostene stabilise și Ierarhizarea Străinilor? Utlaning, framling, raman, varelse. Ba nu, asta s-a scris cu mulți ani în urmă, trebuie să fi fost un alt Demostene. Ierarhia acelui Demostene era oare motivul pentru care trădătorii îi foloseau numele? Ei scriau în sprijinul independenței Lusitaniei, singura planetă unde fusese descoperită

o formă de viață inteligentă non-umană. Era deci foarte nimerit să se folosească numele scriitorului care, pentru prima oară, învățase omenirea că universul nu era împărțit între umani și non-umani sau între specii inteligente și non-inteligente.

Unii dintre străini, afirmase acel Demostene de demult, erau framling – ființe umane de pe o altă planetă. Alții erau raman – aparținând unei alte specii inteligente, totuși capabile să comunice cu ființele omenești, astfel încât deosebirile puteau fi aplanate și se ajungea în cele din urmă la decizii de comun acord. În fine, mai erau și varelse, „fiarele înțelepte", în mod evident inteligente, dar complet incapabile să ajungă la o bază de discuții comună cu specia umană. Numai împotriva acestor varelse era justificat vreodată războiul; cu o specie raman oamenii puteau încheia pacea și apoi să împartă planetele locuibile. Era o modalitate de gândire lipsită de prejudecăți, plină de speranța că străinii erau capabili totuși să ne fie prieteni. Oamenii care gândeau astfel n-ar fi trimis niciodată o flotă cu Dispozitivul Dezintegrator către o planetă locuită de o specie inteligentă.

Gândul acesta era extrem de stânjenitor: faptul că acel Demostene, care concepuse ierarhizarea, ar dezaproba totodată Flota Lusitania. Aproape imediat, Qing-Jao se văzu nevoită să se contrazică. N-avea importanță ce ar fi gândit vechiul Demostene, nu-i așa? Noul Demostene, instigatorul, nu era deloc un filozof înțelept care încerca să aducă pacea între rase și națiuni. Dimpotrivă, el încerca să semene disensiuni și nemulțumiri între planete, să provoace dispute, poate chiar războaie între framlingi.

Iar Demostene-instigatorul nu era doar un personaj compus, alcătuit din mai mulți rebeli care activau pe diferite planete. Cercetările efectuate de computerul ei îi confirmară curând această părere. Într-adevăr, fuseseră

descoperiți mulți rebeli care publicaseră pe planetele lor, folosindu-se de numele lui Demostene, dar aceștia erau întotdeauna autorii unor materiale mărunte, ineficiente și inutile, fără vreo legătură cu documentele cu adevărat periculoase care păreau să-și facă apariția simultan pe jumătate din planete. Cu toate acestea, fiecare forță de poliție locală fusese foarte mulțumită să declare că propriul Demostene insignifiant fusese autorul tuturor scrierilor, după care făcuse plecăciunea de rigoare și declarase cazul încheiat.

Congresul Stelar fusese la fel de mulțumit să procedeze identic cu propriile anchete. După ce analizaseră rapoartele câtorva zeci de cazuri în care polițiile locale arestaseră și condamnaseră rebeli care, în mod incontestabil, publicaseră ceva sub numele Demostene, anchetatorii Congresului oftaseră ușurați și declaraseră că Demostene se dovedise a fi o titulatură generică, și nicidecum o persoană anume, punând, în sfârșit, capăt anchetelor.

Pe scurt, cu toții aleseseră rezolvarea cea mai simplă. Egoiști, neloiali... Qing-Jao se simți cuprinsă de un val de indignare pentru că unor astfel de oameni li se îngăduia să mai ocupe posturile acelea înalte. Ar trebui să fie pedepsiți, cu mare asprime, pentru că se lăsaseră dominați de propria lene sau de dorința de a obține elogii nemeritate și abandonaseră ancheta în privința lui Demostene. Chiar nu-și dădeau seama că Demostene era cu adevărat periculos, că scrierile sale deveniseră deja subiecte obișnuite de discuție printre oamenii de rând ai unei planete și, probabil, la fel se întâmplase și pe altele? Din cauza lui, câți oameni de pe câte lumi s-ar bucura dacă ar afla de dispariția Flotei Lusitania? Indiferent cât de mulți fuseseră cei arestați sub numele de Demostene, lucrările lui au continuat să apară, și mereu cu același ton agreabil și rezonabil. Nu, cu cât citea mai multe rapoarte, cu atât

mai convinsă devenea că Demostene era un singur om, încă nedescoperit. Un om care știa să-și apere secretele într-o manieră incredibilă.

Dinspre bucătărie se auzi sunetul flautului; erau chemați la cină. Qing-Jao își ridică privirea spre spațiul de afișare de deasupra terminalului, unde încă mai plutea ultimul raport, cu numele „Demostene" repetat la nesfârșit.

– Știu că exiști, Demostene, șopti ea, și știu că ești foarte viclean, dar am să te găsesc. Iar când o voi face, vei înceta războiul împotriva Congresului și îmi vei spune ce s-a întâmplat cu Flota Lusitania. Apoi voi termina cu tine, Congresul te va pedepsi, iar tata va deveni zeu al planetei Calea și va trăi veșnic în Apusul Nemărginit. Asta e misiunea pentru care m-am născut, pe mine m-au ales zeii pentru a o duce la bun sfârșit. E totuna dacă te arăți la față acum sau mai târziu, căci până la urmă toți bărbații și toate femeile își lasă capetele jos sub picioarele zeilor.

Flautul continua să cânte, o melodie joasă și răgușită, smulgând-o pe Qing-Jao din gândurile ei și atrăgând-o spre compania celor din casă. Pentru ea, muzica pe jumătate șoptită era cântecul celui mai interiorizat dintre spirite, conversația tăcută a copacilor pe deasupra apelor liniștite ale unui lac, sunetul amintirilor răsărite pe neașteptate în mintea unei femei care-și face rugăciunea. Așa erau chemați la masă cei din casa nobilului Han Fei-Tzu.

Ascultând provocarea aruncată de Qing-Jao, Jane își zise: „Acesta e gustul fricii de moarte. Făpturile omenești îl simt tot timpul și totuși reușesc să meargă mai departe de la o zi la alta, știind că în orice clipă existența lor poate lua sfârșit. Dar așa ceva se întâmplă pentru că oamenii pot să uite un lucru, chiar dacă îl știu; eu nu pot

uita niciodată, decât dacă mi-aș pierde toată memoria. Știu că această Qing-Jao e pe punctul de a descoperi secrete care au rămas ascunse numai pentru că nimeni nu s-a străduit îndeajuns să le găsească. Iar când acele secrete vor fi cunoscute, eu voi muri."

– Ender, șopti ea.

Era zi sau noapte pe Lusitania? Era treaz sau dormea? Pentru Jane, a pune o întrebare însemna fie să știe, fie să nu știe, deci află imediat că era noapte. Ender dormise, dar acum era treaz; era acordat pe lungimea de undă a glasului ei, realiză Jane, deși în ultimii treizeci de ani între ei se așternuse de multe ori tăcerea.

– Jane, șopti el.

Alături, soția lui, Novinha, se mișcă în somn. Jane o auzi, sesiză vibrațiile mișcărilor ei, văzu umbrele tremurătoare prin intermediul senzorului din urechea lui Ender. Era bine că Jane nu învățase încă ce este gelozia, altfel ar fi ajuns s-o urască pe Novinha, un trup cald alături de cel al lui Ender. Dar Novinha, făptură omenească, avea darul geloziei, și Jane știa că fierbea de furie ori de câte ori îl auzea pe Ender vorbindu-i femeii care trăia în rubinul din urechea lui.

– Șșș, făcu Jane. Nu-i trezi pe cei care dorm.

Ender îi răspunse mișcându-și buzele și limba, fără să-i scape printre buze altceva decât un șuierat.

– Cum o mai duc inamicii noștri aflați în zbor? întrebă el.

Era formula de salut pe care o folosea de mulți ani.

– Nu prea bine, răspunse Jane.

– Poate că nu trebuia să-i blochezi. Am fi găsit o altă soluție. Cuvântările lui Valentine...

– Sunt pe cale să-l descopere pe adevăratul autor.

– Totul e pe cale să fie descoperit.

N-a mai adăugat: „din cauza ta".

– Doar pentru că Lusitania a fost condamnată la distrugere, răspunse ea, fără să mai spună „din cauza ta".

Vina era îndejauns de mare pentru a fi trecută de la unul la celălalt.

– Așadar, știu despre Valentine?

– O fată e pe punctul de a afla. Pe planeta Calea.

– N-o cunosc.

– O colonie relativ nouă, n-are decât două secole. Chineză, dedicată păstrării unui amestec bizar de religii vechi. Zeii le vorbesc.

– Am trăit pe mai multe planete ale chinezilor, spuse Ender. Oamenii credeau în vechii zei pe toate aceste lumi. De fapt, zeii continuă să existe peste tot unde trăiesc oameni, chiar și aici, în cea mai mică dintre coloniile omenești. Și acum se mai petrec vindecări miraculoase la racla Os Venerados. Rooter ne-a povestit despre apariția unei noi erezii, undeva într-o pădure, departe de aici. Niște *pequeninos* se află în relații strânse și permanente cu Sfântul Duh.

– Nu pot să înțeleg, zise Jane. Nu a observat nimeni până acum că zeii spun întotdeauna ceea ce oamenii vor să audă?

– Nu-i așa. Adeseori, zeii ne cer să facem lucruri pe care nu le-am dorit niciodată, lucruri care ne obligă să sacrificăm totul în numele lor. Nu-i subestima pe zei.

– Zeul tău catolic îți vorbește?

– Poate că da. Totuși, eu nu-l aud niciodată. Sau dacă da, nu-mi dau seama niciodată că a lui e vocea pe care o aud.

– Și când muriți, e adevărat că zeii vă iau și vă duc în altă parte, unde trăiți veșnic?

– Nu știu. Morții nu scriu niciodată.

– Când voi muri, va veni vreun zeu să mă ducă în altă parte?

Ender tăcu o clipă, apoi începu să-i vorbească blând:

– A fost odată un păpușar care n-avea nici un copil. Într-o zi, și-a făcut o păpușă care era atât de naturală, încât părea un băiețel adevărat, iar meșterul păpușar îl ținea pe băiețelul de lemn în poală și îi vorbea, ca și cum i-ar fi vorbit propriului copil. Nu era nebun. Știa că nu era decât o păpușă, dar i-a pus numele Așchiuță. Iată că într-o noapte a venit un zeu care, atingând păpușa, a trezit-o la viață, și când păpușarul i-a vorbit, Așchiuță i-a răspuns. Meșterul păpușar n-a spus nimănui nimic despre această minune. Și-a ținut odrasla de lemn acasă, dar i-a adus toate poveștile pe care le-a putut aduna și vești despre toate minunățiile de sub ceruri. Într-o zi, păpușarul se întoarcea acasă din port, încărcat cu povești despre un tărâm îndepărtat, care tocmai fusese descoperit, când își văzu casa cuprinsă de flăcări. Fără să stea pe gânduri, încercă să alerge în casă, țipând: „Fiul meu! Fiul meu!" Vecinii l-au oprit, spunându-i: „Ai înnebunit? N-ai nici un fiu!" A privit neputincios cum casa a ars până-n temelii și, când flăcările s-au stins, s-a aruncat printre ruine, s-a acoperit cu cenușa fierbinte și a plâns amarnic. A refuzat să se lase liniștit. A refuzat să-și reconstruiască atelierul. Când oamenii l-au întrebat de ce, a răspuns că fiul lui murise. A continuat să trăiască, lucrând prin curțile oamenilor, care-l compătimeau, căci erau siguri că incendiul îi zdruncinase mințile. Până când, într-o bună zi, trei ani mai târziu, un băiețel orfan a venit la el și, trăgându-l de mânecă, i-a spus: „Tată, nu mai ai vreo poveste pentru mine?"

Jane așteptă, dar Ender nu mai spuse nimic.

– Asta-i toată povestea?

– Nu-i de ajuns?

– De ce mi-ai spus-o? E vorba numai de visuri și de dorințe. Ce legătură au cu mine?

– A fost povestea care mi-a venit în minte.

– De ce ți-a venit în minte?

– Poate că așa vorbește Dumnezeu cu mine, spuse Ender. Sau poate că sunt somnoros și nu am ceea ce vrei tu de la mine.

– Nici măcar *nu știu* ce vreau de la tine.

– Eu știu ce vrei, zise Ender. Vrei să fii vie, să ai propriul corp, nu să fii dependentă de țesătura filotică ce leagă ansiblurile. Dacă aș putea, ți-aș da un astfel de dar. Dacă mi-ai spune cum să fac așa ceva, aș face-o pentru tine. Dar, Jane, tu nici măcar nu știi ce ești. Poate că atunci când vei ști de ce exiști, ce anume te face să fii tu însăți, atunci te vom putea salva de ziua când vor închide rețeaua ca să te ucidă.

– Deci, asta vrea să spună povestea ta? Că voi arde o dată cu casa, dar sufletul meu va ajunge în trupul unui băiețel orfan de trei ani?

– Află cine ești, *ce* ești, care-ți este esența și vom vedea dacă vom reuși să te mutăm într-un loc mai sigur până când se termină toată povestea asta. Avem un ansiblu. Poate vom reuși să te punem din nou la locul tău.

– Nu există suficiente computere pe Lusitania care să mă cuprindă.

– N-ai de unde să știi. Nu știi în ce constă eul tău.

– Tu mă îndemni să-mi găsesc *sufletul*.

Rosti ultimul cuvânt pe un ton batjocoritor.

– Jane, nu faptul că păpușa a renăscut într-un băiat a fost un miracol, ci faptul că păpușa a căpătat totuși viață. S-a petrecut ceva care a transformat conexiunile întâmplătoare ale computerului într-o ființă înzestrată cu simțuri. Ceva te-a creat. Iată lucrul care acum nu are nici o logică. Restul ar trebui să fie foarte simplu.

Ender începu să articuleze cuvintele tot mai confuz. „Vrea să-l las în pace ca să poată dormi", se gândi ea.

– Am să mă ocup de problema asta.

– Noapte bună, murmură el.

Se lăsă furat de somn aproape instantaneu. Jane se întrebă: „A fost vreo clipă treaz cu adevărat? Își va aminti dimineață că am vorbit?"

Apoi simți o mișcare în pat. Novinha. Respirația ei se auzea altfel. Abia atunci a înțeles Jane: „Novinha s-a trezit în timp ce vorbeam cu Ender. Știe ce înseamnă sunetele acelea imperceptibile, știe că Ender subvocalizează ca să poată vorbi cu mine. Ender ar putea uita că am vorbit în noaptea aceasta, dar Novinha n-o să uite. E ca și cum l-ar fi prins în pat cu alta. Măcar de-ar putea să se gândească la mine ca la o fiică, să zicem, ca la fiica nelegitimă a lui Ender, rodul unei legături de demult. Copilul lui, zămislit în jocul fanteziei. Ar mai fi geloasă și atunci?

Dar sunt oare copilul lui Ender?"

Jane începu să facă investigații în propriul trecut. Începu să-și studieze propria natură. Încercă să descopere cine era și de ce era vie.

Dar pentru că era Jane, și nu o ființă omenească, nu se rezumă să facă numai atât. Urmărea în același timp și ancheta lui Qing-Jao referitoare la Demostene și vedea cum fata se apropia tot mai mult de adevăr.

Cu toate acestea, activitatea cea mai urgentă pentru Jane era găsirea unei modalități de a o determina pe Qing-Jao să pună capăt încercării de a o găsi. Aceasta era cea mai grea dintre toate problemele, căci, în pofida experienței dobândite de Jane în privința minții omenești, în ciuda tuturor conversațiilor ei cu Ender, ființele omenești individuale continuau să reprezinte pentru ea un mister. Jane ajunsese la următoarea concluzie: „Indiferent cât de bine știi ce a făcut o persoană și ce a crezut că face când a făcut lucrul respectiv, e imposibil să fii sigur ce va face în continuare." Totuși, nu avea de ales decât să

încerce. Începu să supravegheze casa lui Han Fei-Tzu așa cum n-o mai făcuse decât cu Ender și, mai recent, cu fiul său vitreg, Miro. Nu-și mai putea permite să aștepte ca Qing-Jao și tatăl ei să introducă date în computer și să încerce să-i înțeleagă astfel natura. Acum se văzu nevoită să preia controlul asupra computerului casei, pentru a putea folosi receptoarele audio și video ale terminalelor din aproape toate camerele ca pe urechile și ochii ei. Îi urmări îndeaproape. Singură și izolată de ei, își dedică o parte considerabilă a atenției pentru a le studia și analiza cuvintele, acțiunile, încercând să discearnă ce reprezentau unul pentru celălalt.

Nu-i luă mult timp pentru a stabili că fata putea fi influențată cel mai bine nu printr-o confruntare directă de argumente, ci mai degrabă convingându-l mai întâi pe tatăl ei și apoi lăsându-l pe acesta s-o convingă pe Qing-Jao. Modalitatea aceasta era mult mai potrivită cu Calea; Qing-Jao nu și-ar încălca niciodată loialitatea față de Congresul Stelar, cu excepția cazului în care Han Fei-Tzu i-ar spune să procedeze astfel: iar atunci, nu i-ar mai rămâne decât să se supună.

Într-un fel, sarcina lui Jane devenea astfel mult mai ușoară. Să o convingă pe Qing-Jao, o adolescentă nestatornică și exaltată, care încă nu se înțelegea pe sine însăși câtuși de puțin, ar fi fost în cel mai bun caz ceva hazardat. Dar Han Fei-Tzu era un rațional, cu un caracter bine definit și în același timp un bărbat de o profundă sensibilitate. El putea fi convins cu argumente, mai ales dacă Jane reușea să-l facă să înțeleagă că, opunându-se Congresului, ar fi acționat spre binele planetei sale și al omenirii în general. Nu avea nevoie decât de informația potrivită pentru a-l lăsa să ajungă singur la această concluzie.

Jane înțelegea acum tot atât de mult din modelele sociale ale Căii ca oricare dintre locuitorii ei, pentru că

absorbise toată istoria, toate rapoartele antropologice și toate documentele din arhivele planetei. Așa aflase un lucru tulburător: oamenii de pe Calea erau sub controlul zeilor într-o măsură mult mai mare decât oricare alți oameni din oricare alt timp sau loc. Mai mult decât atât, felul în care zeii le vorbeau era și mai tulburător. În mod clar, era vorba de bine cunoscutul deranjament cerebral denumit „sindrom obsesiv-compulsiv – SOC". În istoria timpurie a planetei – cu șapte generații mai devreme, în perioada de început a colonizării, doctorii au tratat deranjamentul în mod corespunzător, dar au descoperit imediat că „Vorbitorii cu Zeii" de pe Calea nu reacționau deloc la medicamentele normale, care în celelalte cazuri restabileau echilibrul chimic al „suficienței", acea certitudine a unui individ că o treabă e terminată și că nu mai e nevoie să-și facă griji în privința ei. Vorbitorii cu Zeii manifestau întreaga paletă comportamentală asociată cu SOC, numai că deranjamentul cerebral nu era prezent. Trebuia să existe o altă cauză, necunoscută.

Explorând în profunzime această poveste, Jane găsi documente pe alte planete, nicidecum pe Calea, care aduceau lămuriri în această privință. Cercetătorii au conchis imediat că trebuie să fi fost la mijloc o mutație care provocase un deranjament cerebral înrudit, cu consecințe similare. Dar imediat ce și-au publicat rapoartele preliminare, toate cercetările au fost întrerupte, iar cercetătorii au fost repartizați pe altă planetă.

Pe altă *planetă;* era ceva aproape de neconceput. Însemna să-i dezrădăcinezi și să-i elimini din scurgerea normală a timpului, îndepărtându-i de toți prietenii și membrii familiei care nu mergeau cu ei. Și totuși, nici unul dintre ei nu a refuzat, ceea ce arăta, în mod cert, că asupra lor se exercitase o presiune enormă. Cu toții au

părăsit Calea și nimeni nu a mai reluat de atunci cercetările în direcția sugerată de ei.

Prima ipoteză a lui Jane a fost că una dintre agențiile guvernamentale de pe Calea îi exilase și pusese capăt cercetărilor lor; la urma urmelor, adepții Căii nu-și doreau ca religia lor să fie distrusă prin descoperirea cauzei fizice a faptului că zeii comunicau direct cu creierele lor. Dar Jane nu a găsit nici o dovadă care să ateste că guvernul local ar fi avut cunoștință de conținutul integral al raportului. Singurul fragment al acestuia care circulase printre locuitorii planetei fusese concluzia generală că mesajele zeilor nu erau, în mod sigur, boala obișnuită și tratabilă numit SOC. Populația de pe Calea a aflat din raport doar atât cât să îi confirme credința că vocea zeilor nu avea o cauză fizică cunoscută. Știința „dovedise" că zeii erau reali. Nu exista însă nici o dovadă înregistrată din care să reiasă că cineva de pe Calea ar fi întreprins vreo acțiune ulterioară de suprimare a informațiilor sau a cercetărilor. Aceste decizii veniseră din afară. De la Congres.

Trebuia să existe o informație-cheie ascunsă chiar și față de Jane, a cărei minte putea pătrunde cu ușurință în oricare dintre memoriile electronice conectate la rețeaua ansiblurilor. Așa ceva nu s-ar fi întâmplat decât dacă cei care cunoșteau secretul se temuseră atât de mult de aflarea lui, încât îl păstraseră la adăpost chiar față de computerele guvernamentale la care accesul era extrem de restrictiv.

Dar Jane nu-și putea îngădui să se lase oprită de un astfel de impediment. Trebuia să reconstituie adevărul din fragmentele de informații uitate din neglijență, în documente și bănci de date fără nici o legătură între ele. Trebuia să găsească alte evenimente care să completeze părțile lipsă ale tabloului general. Pe termen lung, ființele omenești nu erau în stare să păstreze vreun secret

față de cineva înzestrat cu răbdarea și timpul nelimitate ale lui Jane. Avea să afle ce făcea Congresul cu cei de pe Calea și, odată intrată în posesia informației, avea s-o folosească pentru a o abate pe Han Qing-Jao de la traseul ei distructiv. Căci Qing-Jao, la rândul ei, descoperea secrete, unele mai vechi, care fuseseră îngropate vreme de trei mii de ani.

10

MARTIRUL

– Ender spune că noi ne aflăm aici, pe Lusitania, la cumpăna istoriei, că în următoarele luni sau în următorii ani aici va fi locul unde fie moartea, fie înțelegerea se va lăsa asupra tuturor speciilor înzestrate cu simțuri.

– Cât de înțelept a fost când ne-a adus aici la timp pentru posibila noastră dispariție!

– Vrei să mă tachinezi, desigur.

– Dacă am ști cum să tachinăm, probabil că am face-o.

– În parte, Lusitania este cumpăna istoriei deoarece voi vă aflați aici. Oriunde v-ați duce, purtați cu voi o cumpănă.

– Ne-am descotorosit de ea. V-am dat-o vouă. E a voastră.

– Oriunde se întâlnesc străinii, e o cumpănă.

– Atunci hai să nu mai fim străini.

– Oamenii insistă să facă din noi niște străini, e ceva încorporat în materialul lor genetic. Dar noi putem fi prieteni.

– Cuvântul e prea puternic. Să zicem că suntem concetățeni.

– Cel puțin atât timp cât interesele noastre coincid.

– Atât timp cât stelele vor străluci, interesele noastre vor coincide.

– Poate nu atât de mult. Poate numai atât timp cât ființele omenești vor fi mai puternice și mai numeroase decât noi.

– Deocamdată e suficient.

Quim venise la întrunire fără să protesteze, deși era posibil să-l întârzie o zi întreagă în călătoria lui. De multă vreme învățase să aibă răbdare. Indiferent cât de urgentă i se părea misiunea sa printre eretici, pe termen lung nu putea să realizeze mare lucru dacă nu se bucura de sprijinul coloniei umane. Atunci când episcopul Peregrino l-a rugat să participe la o întrunire cu Kovano Zeljezo, primarul satului Milagre și guvernatorul Lusitaniei, Quim a acceptat.

A constatat cu surprindere că la întâlnire participau și Ouanda Saavedra, Andrew Wiggin și cea mai mare parte a familiei Ribeira. Prezența mamei și a Elei avea sens dacă întrunirea fusese convocată pentru a discuta politica privitoare la ereticii *pequeninos*. Dar ce să caute aici Quara și Grego? Nu exista nici o justificare ca ei să fie implicați în vreo discuție serioasă. Erau prea tineri, prea greșit informați, prea impetuoși, după cum observase imediat, și acum se certau ca niște copii. Nu erau la fel de maturi ca Ela, care putea să facă abstracție de sentimentele personale în interesul științei. Firește, Quim era îngrijorat uneori, văzând că Ela depunea prea mult zel, dar în privința lui Grego și a Quarei nici nu se punea problema.

În special Quara. Din cele spuse de Rooter, toată povestea cu ereticii a scăpat realmente de sub control atunci când Quara le-a dezvăluit purcelușilor diferitele planuri

de acțiune pentru rezolvarea dificultăților provocate de virusul descolada. Ereticii nu și-ar fi găsit atât de mulți aliați în atât de multe păduri dacă printre purcelușii n-ar fi apărut teama că oamenii ar putea să dezlănțuie o epidemie sau să otrăvească Lusitania cu o substanță chimică, lichidând astfel descolada și, o dată cu virusul, însăși specia *pequenino*. Faptul că oamenii putuseră să ia măcar în considerație exterminarea indirectă a speciei lor transformase intenția purcelușilor de a distruge omenirea doar într-o replică pe măsură.

Și toate acestea aveau o singură cauză: Quara nu-și ținuse gura. Iat-o participând acum la o întrunire unde se vor discuta chestiuni de politică. De ce? Care grupare electorală din cadrul comunității era reprezentată de ea? Chiar își închipuiau oamenii adunați aici că politica guvernului sau a Bisericii devenise acum domeniul familiei Ribeira? Desigur, Olhado și Miro nu erau de față, dar ce importanță avea, căci amândoi erau infirmi; restul familiei îi trata în mod inconștient ca pe niște copii, deși Quim știa foarte bine că nici unul din ei nu merita să fie scăpat din vedere cu atâta lipsă de delicatețe.

Totuși, Quim avea răbdare. Putea să aștepte. Putea să asculte. Putea să asculte până când terminau tot ce aveau de spus. Pe urmă, avea să facă totuși ceva care să-i mulțumească și pe Dumnezeu, și pe episcop. Firește, dacă nu era posibil, era de ajuns să-L mulțumească pe Dumnezeu.

– Întrunirea asta n-a fost ideea mea... spuse primarul Kovano.

Era un om de treabă, Quim o știa. Un primar mai bun decât își dădeau seama majoritatea locuitorilor coloniei Milagre. Îl realegeau întruna pentru că avea o atitudine părintească și se străduia din greu să ajute familiile ajunse într-o situație dificilă. Nu puneau prea mare preț pe faptul că, în același timp, rezolva cu pricepere și problemele

politice; era ceva prea abstract pentru ei. S-a întâmplat însă să fie pe cât de înțelept, pe-atât de abil pe plan politic. O combinație rar întâlnită, care îl bucura pe Quim. „Dumnezeu a știut că vor veni vremuri de restriște și ne-a dat un conducător care să ne ajute să trecem prin toate greutățile fără prea multă suferință."

– Dar sunt mulțumit că ați venit cu toții. Relațiile dintre purcelușii și oameni sunt mai încordate ca oricând sau cel puțin de când Vorbitorul a venit aici și ne-a ajutat să încheiem pacea cu ei.

Wiggin clătină din cap, dar toată lumea știa ce rol jucase în acele evenimente, și minimalizarea contribuției sale nu avea nici un rost. Chiar și Quim fusese nevoit să recunoască, în fine, că umanistul necredincios sfârșise prin a realiza lucruri bune pe Lusitania. Trecuse multă vreme de când Quim renunțase la ura sa profundă față de Ender; mai mult, uneori bănuia că el, în calitatea sa de misionar, era singurul din familie care înțelegea cu adevărat ce anume reușise să realizeze Wiggin. Numai un misionar îl putea înțelege pe un altul de o seamă cu el.

– Desigur, nu puține dintre grijile noastre sunt datorate purtării nesăbuite a doi foarte neastâmpărați și înfierbântați tineri, pe care i-am invitat aici ca să poată vedea câteva dintre consecințele periculoase ale comportării lor stupide și încăpățânate.

Quim aproape izbucni în râs. Bineînțeles, Kovano rosti toate acestea pe un ton atât de plăcut și de blând, încât Grego și Quara pricepură cu oarecare întârziere că tocmai fuseseră mustrați cu asprime. Dar Quim înțelesese din prima clipă. „N-ar fi trebuit să mă îndoiesc de tine, Kovano; n-ai fi invitat în ruptul capului pe cine nu trebuia la o astfel de întâlnire."

– După câte-am înțeles, în rândul purcelușilor a luat amploare o mișcare ce militează pentru lansarea unei

astronave, cu scopul de a infecta în mod deliberat restul omenirii cu virusul descolada. Și, datorită contribuției tânărului nostru papagal, aici de față, tot mai multe păduri acordă atenție acestei idei.

– Dacă vă așteptați să-mi cer scuze..., începu Quara.

– Mă aștept să-ți pui frâu la gură... sau e imposibil, măcar pentru zece minute?

Vocea lui Kovano era încărcată de o furie neprefăcută. Quara făcu ochii mari și trupul i se încordă în scaun.

– Cealaltă jumătate a problemei noastre este un tânăr fizician care, din nefericire, s-a ocupat de păstrarea contactului cu masele. Kovano ridică o sprânceană către Grego. Măcar de-ai fi devenit un intelectual rezervat. În schimb, se pare că ai cultivat prietenia celor mai proști și mai violenți dintre lusitani.

– Vrei să spui, prietenia cu oamenii care nu sunt de acord cu dumneata, zise Grego.

– Cu oameni care uită că această planetă aparține speciei *pequenino,* spuse Quara.

– Planetele aparțin celor care au nevoie de ele și știu cum să le facă productive, ripostă Grego.

– Măi, copii, tăceți din gură, altfel vă expulzez din această întrunire, și adulții vor hotărî ce-i de făcut.

Grego îl privi pe Kovano cu ură.

– Să nu-ndrăznești să-mi vorbești în felul ăsta!

– Ba am să-ți vorbesc așa cum am chef, răspunse Kovano. Din punctul meu de vedere, amândoi ați încălcat obligațiile legale cu privire la păstrarea secretului și ar trebui să vă închid pe loc.

– Sub ce acuzație?

– Vă amintiți, desigur, că sunt învestit cu puteri speciale, pentru cazurile de forță majoră. Nu am nevoie de nici un cap de acuzare până la încheierea stării de necesitate. M-am exprimat suficient de limpede?

– N-ai s-o faci. Ai nevoie de mine, spuse Grego. Sunt singurul fizician capabil de pe Lusitania.

– Fizica n-o să ne mai fie de nici un folos dacă vom ajunge la o confruntare cu *pequeninos*.

– Cu descolada trebuie să ne confruntăm, zise Grego.

– Ne pierdem timpul, interveni Novinha.

Quim se uită la mama lui pentru prima oară de la începerea întrunirii. Părea foarte agitată și înfricoșată. De mulți ani n-o mai văzuse în asemenea hal.

– Ne aflăm aici pentru a discuta despre misiunea asta nebunească a lui Quim, spuse Novinha.

– Se numește părintele Estevão, o corectă episcopul Peregrino, foarte pedant când era vorba de acordarea cuvenitului respect funcționarilor bisericii.

– E fiul meu. Am să-i spun cum poftesc.

– Măi, dar ce irascibili suntem cu toții azi! spuse primarul Kovano.

Lucrurile luau o întorsătură foarte proastă. Quim evitase în mod deliberat să-i dea mamei sale detalii în privința misiunii printre eretici, fiind sigur că s-ar fi opus ca el să meargă direct la acei purceluși care se temeau de oameni și îi urau în mod fățiș. Quim știa foarte bine de unde provenea groaza ei în privința contactului cu *pequeninos*. Încă din fragedă pruncie, își pierduse ambii părinți din pricina virusului descolada. Xenologul Pipo fusese înlocuitorul ei de tată și apoi primul om ucis prin torturare de către *pequeninos*. Novinha își petrecuse douăzeci de ani încercând să prevină ca iubitul ei, Libo – fiul lui Pipo și următorul xenolog, să aibă parte de aceeași soartă. Se căsătorise chiar cu un alt bărbat pentru a-l împiedica pe Libo să uzeze de dreptul soțului, prin care câștiga în mod automat accesul la fișierele ei particulare, unde, era încredințată, putea fi găsit secretul care-i determinase pe purceluși să-l omoare pe Pipo. Și, până la

urmă, strădaniile ei s-au dovedit zadarnice. Libo a fost ucis la fel ca Pipo.

Cu toate că mama aflase între timp adevăratul motiv al crimelor, cu toate că *pequeninos* se supuseră jurământului solemn de a nu mai comite nici un act de violență împotriva unei ființe omenești, nu întrevedea nici o șansă ca Novinha să-și poată folosi rațiunea când era vorba ca ființele iubite de ea să se aventureze printre purceluși. Și iat-o acum la o întrunire care fusese organizată – fără îndoială la insistențele ei – pentru a se decide dacă Quim trebuia sau nu să plece în expediția sa. Se anunța o dimineață neplăcută. Mama avea o experiență de ani de zile în impunerea propriei voințe. Căsătoria cu Andrew Wiggin o domolise și o îmblânzise în multe privințe, dar când avea impresia că unul dintre copiii ei se afla în pericol, își scotea ghearele și nici un soț nu mai avea o cât de mică influență asupra ei.

De ce acceptaseră primarul Kovano și episcopul Peregrino ca această întrunire să aibă loc? Ca și cum ar fi auzit întrebarea nerostită a lui Quim, primarul Kovano începu să explice:

– Andrew Wiggin a venit la mine cu informații noi. Primul meu gând a fost să păstrez totul secret, să-l trimit pe părintele Estevão în misiune și apoi să-i cer episcopului Peregrino să se roage. Dar Andrew m-a asigurat că, pe măsură ce pericolele care ne amenință cresc, este cu atât mai important ca toată lumea să acționeze pornind de la o informare completă. Se pare că Vorbitorii se comportă mai bine atunci când știu mai mult. Sunt politician de prea multă vreme ca să-i împărtășesc această încredere, dar el e mai bătrân decât mine, cel puțin așa susține, și mă înclin în fața înțelepciunii sale.

Quim știa, firește, că primarul nu se înclina în fața înțelepciunii nimănui. Pur și simplu, Andrew Wiggin îl convinsese.

– În timp ce relațiile dintre *pequeninos* și oameni devin tot mai... ăăă... problematice, iar colocatarul nostru invizibil, Matca, se apropie cu pași repezi de lansarea propriilor astronave, se pare că problemele din afara planetei devin și ele mai urgente. Vorbitorul în Numele Morților m-a informat, bazându-se pe sursele sale extraplanetare, că cineva de pe planeta numită Calea este foarte aproape de descoperirea aliaților noștri, care au reușit să împiedice Congresul să transmită flotei ordinul de distrugere a Lusitaniei.

Quim observă cu interes că, după toate aparențele, Andrew nu-i pomenise nimic primarului Kovano despre Jane. Episcopul Peregrino nu știa nici el. Oare Grego și Quara știau? Dar Ela? Mama știa cu siguranță. „De ce mi-a spus Andrew mie, dacă față de atâția alții a păstrat secretul?"

– Sunt foarte multe șanse ca în următoarele săptămâni – sau zile – Congresul să restabilească legătura cu flota. În momentul acela, ultima noastră barieră defensivă va cădea. Numai un miracol ne-ar mai putea salva de la anihilare.

– Prostii! spuse Grego. Dacă... *chestia* aia din prerie poate să construiască o astronavă pentru purceluși, atunci poate să construiască vreo câteva și pentru noi. Ca să putem părăsi planeta înainte să fie aruncată în fundul iadului.

– Probabil, spuse Kovano. Și eu am sugerat ceva de genul acesta, deși în termeni mai puțin coloraţi. Senhor Wiggin, poate reușești să ne explici de ce planul atât de elocvent expus de Grego n-are șanse de reușită.

– Matca nu gândește la fel ca noi. În pofida străduanilor ei, nu pune un preț la fel de mare pe viețile indivizilor. Dacă Lusitania va fi distrusă, ea și *pequeninos* se vor afla în pericolul cel mai mare...

– Dispozitivul D.M. va distruge *întreaga* planetă, precizează Grego.

– ... în pericolul cel mai mare de dispariție a speciei, continuă Wiggin, fără să ia în seamă întreruperea lui Grego. Nu va renunța la o navă ca să-i salveze pe oameni, pentru că mai există miliarde de ființe omenești pe vreo două sute de planete. Noi nu suntem amenințați de xenocid.

– Vom fi, dacă acești purcelușii eretici reușesc să-și pună în aplicare planul, îl contrazise Grego.

– Mai este un aspect, continuă Wiggin. Dacă n-am găsit o modalitate de a neutraliza descolada, nu avem voie să ducem cu bună știință populația umană de pe Lusitania pe o altă planetă, căci ar însemna să facem exact ceea ce doresc ereticii: să-i obligăm pe alți semeni de-ai noștri să se confrunte cu descolada și, probabil, să moară.

– Atunci nu există nici o soluție, spuse Ela. N-avem decât să ne așezăm și să așteptăm moartea.

– Nu-i chiar așa, zise primarul Kovano. Este posibil – ba chiar probabil – ca Milagre să fie condamnat. Dar cel puțin putem încerca să facem în așa fel încât navele *pequenino* colonizatoare să nu poarte descolada către planetele locuite de oameni. S-ar părea că există două abordări: una biologică, cealaltă teologică.

– Suntem foarte aproape de final, zise Novinha. În câteva luni sau chiar săptămâni, Ela și cu mine vom obține o specie înlocuitoare pentru descolada.

– Asta-i părerea dumitale, zise Kovano. Se întoarse către Ela: *Tu* ce ai de spus?

Quim a fost gata-gata să scape un geamăt. „Ela va spune că mama se înșela, că nu există o soluție biologică, apoi mama o va acuza că încearcă să mă ucidă, trimițându-mă în mijlocul purcelușilor. Exact ce le trebuia

acum: un conflict deschis între Ela și Novinha, mulțumită lui Kovano Zeljezo, primarul umanitar."

Răspunsul Elei a fost însă diferit de cel așteptat cu teamă de Quim.

– Chiar în acest moment, proiectul e aproape încheiat. Este singura variantă care până acum a dat rezultate, dar suntem pe cale să definitivăm proiectul unei versiuni a virusului descolada care va îndeplini toate funcțiile necesare pentru menținerea ciclurilor de viață ale speciilor indigene, fără a ucide oricare altă specie nouă.

– Vorbești de o lobotomie la nivelul unei specii, spuse Quara cu amărăciune. Vouă v-ar conveni dacă cineva ar găsi o modalitate de a-i menține pe oameni în viață, extirpându-le însă creierele?

Bineînțeles, Grego se grăbi să ridice mănușa:

– Când acești viruși vor putea să scrie un poem sau să tragă concluzii pe baza unei teoreme, atunci am să accept și eu fleacurile astea sentimentale despre datoria noastră de a-i menține în viață.

– Faptul că nu suntem în stare să le citim nu înseamnă că nu au și ei poemele lor epice!

– *Fechai as bocas!* urlă Kovano.

Cei doi tăcură de îndată.

– *Nossa Senhora!* exclamă primarul. Poate că Dumnezeu vrea să distrugă Lusitania pentru că nu găsește o altă cale de a vă închide gura!

Episcopul Peregrino își drese glasul.

– Sau poate că nu, zise Kovano. Departe de mine gândul de a specula în privința motivațiilor lui Dumnezeu.

Episcopul izbucni în râs, ceea ce le dădu și celorlalți prilejul să râdă. Încordarea se risipi – ca un val, dispărând pentru o clipă, dar revenind apoi cu mai multă putere.

– Deci, antivirusul e aproape gata? o întrebă Kovano pe Ela.

– Nu... ba da, este, virusul înlocuitor e aproape proiectat. Mai rămân două probleme. Prima este legată de distribuire. Trebuie să găsim o modalitate prin care noul virus să-l atace de la sine și să-l înlocuiască pe cel vechi. Dar... suntem încă departe de rezolvarea ei.

– Sunteți departe sau habar n-aveți cum ar trebui să procedați?

Kovano nu se lăsa dus cu vorba – era evident că mai avusese de a face până atunci cu oameni de știință.

– Undeva între cele două, recunoscu Ela.

Novinha se foi pe scaun, îndepărtându-se în mod vizibil de Ela. „Biata mea surioară, gândi Quim. Riști să nu ți se mai vorbească deloc în următorii câțiva ani."

– Și cealaltă problemă? întrebă Kovano.

– Una e să proiectezi un virus înlocuitor și cu totul altceva să-l produci.

– Astea sunt detalii, spuse Novinha.

– Te înșeli, mamă, și o știi foarte bine, zise Ela. Pot oricând să pun pe o diagramă ce vrem noi de la virus, dar chiar dacă lucrăm sub zero absolut, nu putem ajusta și recombina virusul descolada cu suficientă precizie. Ori moare, pentru că am prelevat prea mult din el, ori revine la normal imediat ce este dus la temperatura obișnuită, pentru că nu am secționat îndeajuns.

– Probleme tehnice.

– Probleme tehnice, repetă Ela pe un ton tăios. Ca și cum ai construi un ansiblu fără o legătură filotică.

– Deci, tragem concluzia...

– Nu tragem nici o concluzie, spuse mama.

– Tragem concluzia, reluă Kovano, că există un dezacord pronunțat între xenobiologii noștri în privința posibilității practice de îmblânzire a virusului descolada. Ceea ce ne conduce la cea de-a doua cale de abordare a problemei: să-i convingem pe *pequeninos* să-și trimită

astronavele numai spre planetele nelocuite, unde să-și poată reface ecologia lor stranie și nocivă fără să ucidă ființe omenești.

– *Să-i convingem,* exclamă Grego. De parcă am putea fi siguri că-și vor ține promisiunile.

– Până acum au respectat mai multe promisiuni decât tine, răspunse Kovano, și în locul tău n-aș adopta tonul ăsta de superioritate morală.

În sfârșit, lucrurile ajunseseră la punctul în care Quim simți că intervenția lui ar fi benefică.

– Toată această discuție e interesantă. Ar fi un lucru minunat dacă misiunea mea printre eretici ar fi mijlocul de a-i convinge pe *pequeninos* să nu întreprindă nimic periculos pentru specia umană. Dar, chiar dacă am fi de acord cu toții că misiunea mea n-are nici o șansă de reușită, eu tot m-aș duce acolo. Chiar dacă am hotărî că există un mare pericol ca misiunea mea să înrăutățească situația, tot aș pleca.

– Ne bucură să aflăm că ai de gând să cooperezi cu noi, spuse Kovano cu sarcasm.

– Intenționez să cooperez cu Dumnezeu și cu Biserica, precizează Quim. Misiunea mea printre eretici nu are drept scop să salvez omenirea de descolada și nici măcar să încerc să mențin pacea între oameni și *pequeninos* aici, pe Lusitania. Singurul ei scop este încercarea de a-i readuce la credința întru Hristos și la unitatea cu Biserica. Am de gând să le salvez sufletele.

– Bineînțeles, spuse Kovano. Bineînțeles că e singurul motiv pentru care vrei să pleci la ei.

– E motivul pentru care voi merge și, totodată, singurul criteriu după care voi hotărî dacă misiunea mea a reușit sau nu.

Kovano se uită neajutorat la episcopul Peregrino:

– Ai spus că părintele Estevão o să fie cooperant.

– Am spus că se va supune fără crâcnire lui Dumnezeu și Bisericii, replică episcopul.

– Iar eu am înțeles că-l vei putea convinge să amâne misiunea până când vom afla mai multe.

– Într-adevăr, l-aș putea convinge. Sau, pur și simplu, aș putea să-i interzic să se ducă, zise episcopul Peregrino.

– Atunci, fă-o! interveni Novinha.

– N-o voi face.

– Am crezut că te preocupă binele acestei colonii, spuse primarul Kovano.

– Mă preocupă binele tuturor creștinilor aflați sub oblăduirea mea, precizează episcopul Peregrino. Până acum treizeci de ani, am fost preocupat numai de ființele omenești de pe Lusitania, dar acum sunt în egală măsură responsabil pentru bunăstarea spirituală a creștinilor *pequeninos* de pe această planetă. L-am însărcinat pe părintele Estevão să plece în această misiune așa cum, cândva, un misionar pe nume Patrick a fost trimis în Irlanda. A avut un succes extraordinar, reușind să convertească regi și neamuri. Din păcate, biserica irlandeză nu a acționat întotdeauna cum ar fi dorit papa. Între cele două părți s-au iscat multe... hai să le spunem controverse. Aparent, erau legate de data învierii, dar în esență era vorba de chestiunea supunerii față de papă. Uneori s-a ajuns chiar și la vărsare de sânge, dar niciodată nu i-a trecut cuiva prin minte că ar fi fost mai bine dacă Sfântul Patrick nu s-ar fi dus niciodată în Irlanda. Nimeni nu a sugerat vreodată că ar fi fost preferabil ca irlandezii să rămână păgâni.

Grego se ridică în picioare:

– Am descoperit filotele, adevăratii atomi indivizibili. Am cucerit stelele. Transmitem mesaje cu o viteză mai mare decât cea a luminii. Cu toate acestea, continuăm să trăim în Evul Mediu.

Se ridică și porni spre ușă.

– Dacă ieși pe ușa aia înainte să-ți dau eu voie, spuse primarul Kovano, n-ai să mai vezi lumina soarelui un an de zile.

Grego ajunse la ușă, dar în loc să iasă se rezemă de ea și rânji sardonic:

– Vezi cât de supus sunt!

– N-am să vă mai reţin mult, reluă Kovano. Episcopul Peregrino și părintele Estevão vorbesc ca și cum ar putea să hotărască independent de noi, ceilalți, dar știu că n-o pot face. Dacă eu hotărăsc că misiunea părintelui Estevão trebuie să fie anulată, ea va fi anulată. Vreau să fim bine înțeleși în privința asta. Nu mi-e teamă să-l arestez pe episcopul Peregrino dacă binele Lusitaniei o cere; cât despre acest preot misionar, se va duce în mijlocul purceluşilor numai când va avea consimțământul meu.

– Nu mă îndoiesc că poți interveni în lucrarea Domnului pe Lusitania, spuse episcopul Peregrino cu un ton glacial. Dar să n-ai vreo îndoială că și eu pot să te trimit în iad din acest motiv.

– Știu că poți, replică primarul. N-aș fi primul lider politic care ar sfârși în iad la capătul unei dispute cu Biserica. Din fericire, acum nu va fi cazul. V-am ascultat pe toți și am ajuns la o concluzie. E prea riscant să așteptăm noul antivirus. Chiar dacă aș ști, în mod sigur, că antivirusul ar fi gata în șase săptămâni, tot aș fi de acord cu această misiune. În clipa de față, singura noastră șansă de a mai salva ceva din toată această porcărie este misiunea părintelui Estevão. Andrew mi-a spus că *pequeninos* nutresc un profund respect și o mare afecțiune pentru omul acesta – chiar și necredincioșii. Dacă îi va convinge pe ereticii *pequeninos* să renunțe la planul de a anihila omenirea în numele religiei lor, va ridica de pe umerii noștri o grea povară.

Quim încuviință din cap cu gravitate. Primarul Kovano dădea dovadă de o mare înțelepciune: nu mai luptau unul împotriva celuilalt, cel puțin nu deocamdată.

– În același timp, mă aștept ca xenobiologii să-și continue cu tot elanul cercetările. Când virusul va deveni realitate, vom decide dacă-l vom folosi sau nu.

– Îl vom folosi, spuse Grego.

– Numai dacă mor eu, zise Quara.

– Apreciez bunăvoința voastră de a aștepta până când vom afla mai multe, înainte de a vă dedica oricărui gen de acțiune, continuă primarul. Și acum, am ajuns la tine, Grego Ribeira. Andrew Wiggin m-a asigurat că deplasarea corpurilor cu viteze mai mari decât aceea a luminii ar fi posibilă.

Grego se uită cu răceală la Vorbitorul în Numele Morților.

– Unde zici că ai studiat fizica, senhor Falante?

– Sper s-o învăț de la tine. Până când n-ai să-mi asculți argumentele, nici nu știu dacă este sau nu justificată speranța într-o asemenea descoperire.

Quim zâmbi, văzând cu câtă ușurință îndepărtase Andrew pericolul controversei pe care Grego ar fi vrut s-o stârnească. Grego nu era un prost. Știa că este manipulat, dar Wiggin nu-i lăsase nici un motiv rezonabil pentru a-și manifesta iritarea. Acesta era unul dintre talentele cele mai enervante ale Vorbitorului.

– Dacă ar exista o modalitate de a călători între planete cu viteza comunicărilor prin ansiblu, spuse Kovano, avem nevoie doar de o singură navă pentru a-i transporta pe toți oamenii de pe Lusitania pe o altă planetă. E o șansă infimă...

– Un vis prostesc, zise Grego.

– Dar vom încerca s-o valorificăm. O vom *studia*, nu-i așa? rosti Kovano. Altfel ne vom pomeni muncind în turnătorie.

– Nu mi-e frică să muncesc cu mâinile, replică Grego, deci să nu-ți închipui c-o să mi se facă frică și-o să-mi pun mintea la dispoziția ta.

– Accept dojana, spuse Kovano. Vreau să cooperezi, Grego, dar, dacă nu ești în stare, mă voi mulțumi și cu supunerea ta.

După toate aparențele, Quara se simțea exclusă din discuție. Se ridică, așa cum procedase și Grego cu câteva clipe înainte.

– Văd că puteți să stați aici și să analizați ditrugerea unei specii inteligente, fără ca măcar să vă gândiți la o modalitate de a stabili o comunicare cu această specie. Sper că vă face plăcere rolul de criminali în masă.

Apoi, la fel ca Grego, schiță gestul de a părăsi încăperea.

– Quara, spuse Kovano.

Femeia se opri.

– Tu vei studia posibilitatea de a intra în legătură cu descolada. Să vedem dacă vom reuși să comunicăm cu acești viruși.

– Îmi dau și eu seama când mi se aruncă un os de ros, ripostă Quara. Și dacă v-aș spune că ne imploră să nu-i ucidem? Oricum nu m-ați crede.

– Dimpotrivă. Știu că ești o persoană cinstită, chiar dacă iremediabil de indiscretă. Dar am și un alt motiv pentru care vreau ca tu să descifrezi limbajul molecular al descoladei. Vezi, Andrew Wiggin mi-a sugerat o posibilitate care până acum nu mi-a trecut prin minte. Știm cu toții că purcelușii au devenit ființe inteligente în momentul apariției acestui virus pe Lusitania. Dar dacă am interpretat greșit relația cauză-efect?

Novinha se întoarse spre Andrew, cu o încercare de zâmbet amar pe chip.

– Crezi că *pequeninos* au creat descolada?

– Nu, răspunse Andrew. Mă întreb dacă nu cumva *pequeninos sunt* descolada.

Quara cască gura de uimire.

Grego izbucni în râs:

– Văd că ești plin de idei inteligente, Wiggin.

– Nu înțeleg, spuse Quim.

– Mă întrebam și eu, se apără Andrew. Quara zice că descolada e îndeajuns de complexă ca să poată fi inteligentă. Dar de ce să nu presupunem că virușii descolada folosesc trupurile acestor *pequeninos* pentru a-și exprima rațiunea? De ce să nu presupunem că inteligența purcelușilor provine în întregime de la virușii din organismele lor?

Pentru prima oară, Ouanda, xenologul, deschise gura:

– Ești tot atât de ignorant în materie de xenologie pe cât ești de ignorant în fizică, domnule Wiggin.

– A, ba chiar mai mult, răspunse Wiggin, dar mi-a trecut prin minte că niciodată n-am găsit o altă explicație pentru modul în care amintirile și intelectul nu le sunt afectate atunci când un *pequenino* trece în cea de-a treia viață. Copacii nu au creier, asta e clar; dacă acceptăm însă că voința și memoria sunt vehiculate prin intermediul virusului descolada, moartea creierului devine aproape nesemnificativă în transmiterea personalității către copacul-tată.

– Chiar dacă există cea mai mică șansă ca tot ce afirmi tu să fie adevărat, spuse Ouanda, nu putem efectua nici un experiment rezonabil care s-o dovedească.

Andrew Wiggin dădu din cap cu tristețe:

– Știu doar că eu nu pot iniția un astfel de experiment. Sper ca *voi* să reușiți.

Kovano interveni din nou:

– Ouanda, avem nevoie de tine ca să explorezi chestia asta. Dacă n-o crezi, excelent – găsește o modalitate de a

dovedi că e eronată și ți-ai făcut datoria. Kovano se ridică și se adresă tuturor: Ați înțeles ce vă cer? Ne aflăm în fața uneia dintre cele mai teribile dileme morale cu care s-a confruntat vreodată omenirea. Riscăm să comitem un xenocid ori acceptăm să fie comis, dacă nu facem nimic. Toate speciile cunoscute sau bănuite a fi inteligente trăiesc în umbra unui pericol imens și aproape întreaga povară a deciziei apasă pe umerii noștri și numai ai noștri. Ultima oară când s-a petrecut ceva cât de cât asemănător, predecesorii noștri umani au preferat să-și asume xenocidul pentru că – așa presupuneau ei – era singura posibilitate de a se salva pe ei înșiși. Vă cer ajutorul pentru a urmări toate căile, oricât de improbabile, care ar putea să ne aducă măcar un licăr de speranță, să ne ofere o rază cât de firavă de lumină care să ne călăuzească deciziile. Vreți să ne ajutați?

Până și Grego, Quara și Ouanda își dădură consimțământul în tăcere, chiar dacă fără prea multă tragere de inimă. Cel puțin pentru moment, Kovano reuși să transforme toată această adunătură de gâlcevitori într-o comunitate cooperantă. Cât de mult avea să dureze această situație dincolo de pereții încăperii ținea de domeniul purei speculații. Quim era de părere că spiritul de cooperare va rezista probabil până la următoarea criză – și poate că asta va fi de ajuns.

O singură confruntare mai rămăsese. În timp ce participanții la adunare se împrăștiau, luându-și rămas-bun sau stabilind întâlniri viitoare, Novinha se apropie de Quim și îl privi în ochi cu înverșunare:

– Nu te duce!

Quim închise ochii. Nu era nimic de răspuns la o replică atât de scandaloasă.

– Dacă mă iubești, adăugă ea.

Quim își aminti de povestea din Noul Testament, când mama și frații lui Iisus au venit să-l viziteze,

cerându-i să-și întrerupă predarea învățăturilor către discipoli pentru a-i primi.

– Aceștia sunt mama și frații mei, murmură el.

Probabil că mama înțelesese referința, căci, deschizând ochii, constată că dispăruse.

După mai puțin de o oră, Quim pleca și el, pornind la drum cu unul dintre prețioasele camioane de marfă ale coloniei. Nu avea nevoie de prea multe provizii și, într-o călătorie normală, ar fi plecat pe jos. Dar pădurea unde trebuia să se ducă era atât de departe încât i-ar fi trebuit câteva săptămâni ca să ajungă acolo fără mașină și nici hrană suficientă n-ar fi putut să care cu el. Era încă un mediu ostil – nu creștea nimic comestibil pentru oameni, și chiar dacă ar fi crescut, Quim ar fi avut nevoie oricum de hrana care conținea inhibitorul pentru descolada. Fără ea ar fi murit din cauza virusului cu mult înainte de a fi murit de foame.

Pe măsură ce orășelul Milagre se făcea tot mai mic în urmă, iar el gonea tot mai departe, în adâncul spațiului liber și fără nici o logică al preriei, Quim – părintele Estevão – se întrebă ce-ar fi hotărât primarul Kovano dacă ar fi știut că liderul ereticilor era un copac-tată care-și câștigase numele de Warmaker[1], ba mai mult, acesta afirmase că singura speranță pentru *pequeninos* era ca Sfântul Duh – virusul descolada – să distrugă întreaga populație omenească de pe Lusitania.

N-ar fi avut nici o importanță. Dumnezeu îl chemase pe Quim să predice Evanghelia lui Hristos tuturor neamurilor, semințiilor, limbilor și popoarelor. Chiar și cele mai războinice, mai însetate de sânge și mai pline de ură ființe pot fi atinse de iubirea față de Dumnezeu și transformate întru creștinătate. Se întâmplase de-atâtea ori în trecut, de ce nu și acum?

---

[1] Cel care se războiește (n. tr.).

O, Tată Ceresc, fă o faptă măreață pe lumea asta! Niciodată n-au avut copiii tăi mai multă nevoie de miracole!

Novinha nu mai vorbea cu Ender, iar lui îi era teamă. Nu erau simple toane, nu o văzuse niciodată pe Novinha dominată de dispoziții de moment. Ender avea senzația că ea tăcea nu pentru a-l pedepsi, ci, mai degrabă, pentru a se abține să nu-l pedepsească; tăcea pentru că, dacă ar fi vorbit, cuvintele ei ar fi fost prea crude și nu i le-ar fi iertat vreodată.

Așadar, la început, nu încercă s-o convingă să-i vorbească. O lăsa să se miște ca o umbră prin casă, trecând pe lângă el fără să-l privească în ochi; încerca să nu-i stea în drum și nu se ducea la culcare până când ea nu adormea.

Evident, era vorba de Quim, de misiunea lui – era ușor de înțeles de ce se temea ea – și chiar dacă Ender nu-i împărtășea temerile, știa că drumul lui Quim nu era lipsit de riscuri. Novinha se comporta irațional. Ce șanse ar fi avut Ender să-l oprească pe Quim? El era singurul dintre copiii lui Novinha asupra căruia nu avea aproape nici o influență; ajunseseră la un soi de apropiere în urmă cu câțiva ani, dar fusese o declarație de pace între egali, nimic asemănător rudimentului de relație părintească stabilită de Ender cu toți ceilalți copii. Dacă Novinha nu fusese în stare să-l convingă pe Quim să renunțe, ce ar fi putut să facă Ender?

Probabil că Novinha înțelegea, la nivel rațional, dar, ca toate ființele omenești, nu acționa întotdeauna în concordanță cu ceea ce-i spunea rațiunea. Îi pierduse pe mulți dintre cei pe care-i iubise; când a simțit că încă unul îi scăpa printre degete, reacția ei a fost viscerală, nu intelectuală. Ender intrase în viața ei ca un tălmăcitor și un protector, și era de datoria lui să-i alunge temerile, iar acum îi era teamă și era supărată pe el pentru că îi înșelase așteptările.

Cu toate acestea, după două zile de tăcere, Ender se săturase. Nu era deloc momentul potrivit ca să ridice un zid între el și Novinha. Știa – la fel ca Novinha, de altfel – că sosirea lui Valentine risca să fie începutul unei perioade dificile pentru ei. Avea atât de multe fire de comunicare cu Valentine, atât de multe legături cu ea, încât nu-i venea greu să redevină persoana care fusese în timpul anilor – mileniilor – pe care-i petrecuseră împreună. Trăiseră alături experiența a trei mii de ani de istorie, ca și cum i-ar fi urmărit cu aceiași ochi. Lângă Novinha nu petrecuse decât treizeci de ani. De fapt, calculând după timpul subiectiv, trei decenii cu Novinha însemnau mai mult decât trei milenii cu Valentine, dar știa că nu-i va fi greu să se întoarcă la vechiul său rol de frate, de Vorbitor în numele lui Demostene.

Ender se așteptase ca Novinha să fie geloasă pe Valentine și era deja pregătit. O prevenise pe sora lui că, la început, vor avea probabil puține prilejuri de a fi împreună. Valentine l-a înțeles foarte bine – Jakt era și el îngrijorat și amândoi aveau nevoie să fie liniștiți. Era aproape ridicol ca Jakt și Novinha să fie deranjați de legătura dintre frate și soră. Niciodată nu existase cea mai mică sugestie de sexualitate în relațiile dintre Ender și Valentine – oricine îi cunoștea cât de cât ar fi râs de o asemenea idee – dar nu infidelitatea sexuală îi preocupa pe Novinha și pe Jakt, și nici legătura emoțională dintre ei. Novinha nu avea nici un motiv să se îndoiască de dragostea și devotamentul lui Ender față de ea, iar Jakt nu putea să-i ceară lui Valentine mai mult decât îi oferea soția lui, atât în privința pasiunii cât și a credinței.

Nu, era ceva mult mai profund: chiar și acum, după atâția ani, au fost încă din prima clipă una și aceeași persoană, s-au ajutat fără să fie nevoie să rostească vreun cuvânt. Jakt remarcase această unitate; chiar pentru Ender,

care abia îl cunoscuse, era evident că omul se simțea distrus, de parcă, văzându-și soția împreună cu fratele ei, și-ar fi spus: „Iată ce înseamnă să fii aproape de altcineva. Iată ce înseamnă ca doi oameni să fie unul singur". Până atunci își închipuise că se apropiase de Valentine atât cât se pot apropia doi soți, dar acum se confrunta cu faptul că era posibil ca doi oameni să fie, într-un anumit sens, una și aceeași persoană.

Ender nu putea decât să admire tactul cu care Valentine încerca să-l liniștească, distanțându-se față de fratele ei, oferindu-i astfel lui Jakt răgazul să se obișnuiască treptat cu noua situație.

Ceea ce Ender nu reușise să prevadă fusese felul în care reacționase Novinha. O cunoscuse mai întâi ca mamă a copiilor ei și nu remarcase decât loialitatea ei înverșunată și irațională. „Dacă se va simți vreodată amenințată, își făcuse Ender socoteala, va deveni posesivă și autoritară, așa cum era în relațiile cu copiii." Dar Ender nu fusese deloc pregătit pentru această retragere bruscă. Totuși, Novinha începuse să se îndepărteze de el cu mult înainte de episodul cu plecarea lui Quim și ridicase între ei un zid al tăcerii. Abia acum, privind retrospectiv, Ender realiză că totul începuse înainte chiar de sosirea lui Valentine, ca și cum Novinha se hotărâse să cedeze în fața rivalei înainte ca aceasta să ajungă acolo.

Era logic, firește – ar fi trebuit să anticipeze asta – Novinha pierduse prea multe persoane importante în viața ei, prea mulți oameni de care avea nevoie. Pipo. Libo. Chiar și Miro. Poate că era protectoare și posesivă față de copiii ei, dar cu oamenii de care ea avea nevoie se purta exact invers. Dacă se temea că-i vor fi luați, se retrăgea din fața lor, își impunea să nu mai aibă nevoie de ei.

Nu „de ei". *De el.* De Ender. Novinha încerca să se elibereze de nevoia de el. Dacă nu rupea curând tăcerea,

prăpastia care se adâncea între ei avea să le condamne definitiv căsnicia.

Ender nu se gândise niciodată cum ar putea proceda într-o asemenea situație. Niciodată nu-i trecuse prin cap că mariajul lui ar putea fi amenințat. Nu hotărâse cu ușurință; intenționa să moară alături de Novinha și toți anii petrecuți împreună fuseseră plini de fericirea care vine dintr-o încredere deplină în celălalt. Acum, Novinha își pierduse încrederea în el. Nu era drept. Era încă soțul ei și-i era credincios așa cum nici un alt bărbat, nici o altă persoană din viața ei nu-i fusese vreodată. Nu merita s-o piardă din pricina unei neînțelegeri ridicole, iar dacă lăsa lucrurile să se desfășoare așa cum Novinha – oricât de inconștient – părea hotărâtă să le facă să evolueze, ea avea să fie perfect convinsă că nu se va mai putea bizui niciodată pe nimeni. Această concluzie ar fi fost tragică, pentru că ar fi fost falsă.

Ender se gândea să provoace o discuție cu Novinha, când Ela a declanșat-o în mod accidental.

– Andrew.

Ela se oprise în pragul ușii. Chiar dacă bătuse din palme afară, cerându-i permisiunea să intre, Ender nu o auzise. Dar, pe de altă parte, nu prea avea de ce să solicite o astfel de permisiune în casa mamei sale.

– Novinha e în camera noastră, spuse Ender.

– Am venit să vorbesc cu tine.

– Îmi pare rău, dar nu-ți pot da un avans din banii de buzunar.

Ela râse și se așeză lângă el, dar veselia i se stinse repede. Era îngrijorată.

– Quara.

Ender oftă și zâmbi. Quara era o încăpățânată din naștere și niciodată nu devenise mai maleabilă. Totuși, Ela fusese întotdeauna capabilă să se înțeleagă cu ea mai bine decât oricine.

– Se întâmplă ceva neobișnuit, continuă ea. De fapt, provoacă mai puține necazuri decât în mod normal. Nici măcar o ceartă.

– E un semn de pericol?

– Știi că încearcă să comunice cu descolada.

– Limbaj molecular...

– Ei bine, ceea ce face ea e periculos și n-o să stabilească o punte de legătură, chiar dacă reușește. *Mai ales* dacă reușește, pentru că sunt șanse mari să murim cu toții.

– Ce spuneai că face?

– A umblat prin fișierele mele... ceea ce nu e greu, fiindcă nu m-am gândit niciodată să le protejez față de un coleg de breaslă. A obținut apoi inhibitorii pe care am încercat să-i testez pe plante, destul de simplu, pentru că am descris procedura în amănunt. Numai că, în loc să-i implanteze în ceva, îi oferă direct descoladei.

– Cum adică, *îi oferă?*

– Așa își transmite mesajele. Mă rog, nu vom putea stabili, în urma acestui non-experiment, dacă succesiunea transmiterii inhibitorilor reprezintă sau nu un limbaj. Dar, fie că e sau nu înzestrat cu rațiune, știm că virusul descolada are o capacitate formidabilă de adaptare, iar Quara ar putea să-l ajute să se adapteze la câteva dintre cele mai bune strategii pe care le-am pus la punct pentru a-i bloca acțiunea.

– Trădare.

– Exact. Transmite inamicului secretele noastre militare.

– Ai vorbit cu ea?

– *'Sta brincando. Claro que falei. Ela quase me matou.*[1]

– A reușit să antreneze vreun lot de viruși?

---

[1] Glumești. Bineînțeles că am vorbit cu ea. Cât pe ce să mă omoare (lb. portugheză, în original – n. tr.).

– Nici măcar n-a făcut vreun test în privința asta. E ca și cum ar fi alergat la fereastră și ar fi început să strige: „Fugiți, că vin să vă ucidă!" Ea nu mai face știință, face politică interspecii, cu mențiunea că noi habar n-avem dacă cealaltă specie are măcar vreo politică, știm doar că s-ar putea să ne ucidă mai repede decât ne-am închipuit, cu ajutorul ei.

– *Nossa Senhora,* murmură Ender. E prea periculos. Nu se poate juca cu așa ceva!

– Poate e deja prea târziu... Nu-mi dau seama dacă a făcut sau nu ceva iremediabil.

– Atunci, trebuie s-o oprim.

– Cum? Să-i rupem mâinile?

– Am să vorbesc cu ea, dar e prea matură – sau prea tânără – să asculte glasul rațiunii. Mă tem că soluția se găsește în mâinile primarului, nu într-ale noastre.

Abia când o auzi vorbind, Ender observă că Novinha intrase în încăpere.

– Cu alte cuvinte, la pușcărie, zise ea. Vrei s-o arestezi pe fiica mea. Când aveai de gând să mă anunți?

– Nu m-am gândit deloc la pușcărie, se apără Ender. Mă așteptam să i se interzică accesul la...

– Asta nu-i treaba *primarului,* e *a mea.* Eu sunt xenobiologul-șef. De ce n-ai venit la *mine*, Elanora? De ce te-ai dus la *el?*

Ela nu scoase un cuvânt; se uita fix la ea fără să clipească. Era felul ei de a aborda conflictele cu Novinha, adoptând tactica rezistenței pasive.

– Quara a scăpat de sub control, Novinha, zise Ender. A fost și-așa destul de rău că le-a dezvăluit copacilor-tată secretele. Faptul că le-a spus și virușilor e o nebunie.

– *Es psicologista, agora?*[1]

---

[1] Acum ești și psiholog? (lb. portugheză, în original – n. tr.)

– Nu intenționam s-o arestez.

– Tu nu trebuie să intenționezi *nimic,* zise Novinha. În orice caz, nu cu copiii *mei.*

– Ai dreptate, spuse Ender. Nu vreau să le fac nimic eu *copiilor.* Am totuși responsabilitatea să întreprind ceva în legătură cu un cetățean adult al orașului Milagre, care, cu nesăbuință, pune în pericol supraviețuirea tuturor ființelor omenești de pe planetă și poate a ființelor omenești de pretutindeni.

– Cine ți-a pus pe umeri povara acestei nobile responsabilități, Andrew? A coborât cumva Dumnezeu pe munte și ți-a cioplit în piatră misiunea de a-i conduce pe oameni?

– Bine. *Tu* ce propui?

– Propun să nu-ți mai bagi nasul în chestiuni care nu te privesc. Și, cinstit vorbind, Andrew, asta include cam totul. Nu ești xenobiolog. Nu ești fizician. Nu ești xenolog. De fapt, nu prea ești nimic, nu-i așa, decât un intrigant de profesie care-și vâră nasul în viețile altora.

– Mamă! exclamă Ela, cu ochii măriți de uimire.

– Singurul lucru care-ți dă vreo putere e blestematul ăla de rubin din urechea ta. *Ea* îți șoptește secrete, *ea* discută cu tine noaptea când ești în pat cu *soția* ta, și când ea dorește ceva, te pomenești vorbind într-o întrunire la care nici n-ai avea ce căuta, spunând ceea ce ți-a dictat ea să spui. Vorbești despre faptul că fiica mea a comis un act de trădare, dar, așa cum văd eu lucrurile, tu ești cel care-i trădează pe oamenii *adevărați* în favoarea unui program hiperdezvoltat!

– Novinha, spuse Ender.

Cuvântul era începutul tentativei de a o liniști, dar ea nu avea de gând să dialogheze.

– Să nu-ndrăznești să mai discuți cu mine, Andrew! În toți acești ani am crezut că mă iubești...

– Te iubesc.

– Am crezut că ai devenit într-adevăr unul de-ai noștri, că faci parte din viețile noastre...

– Ș-așa și este.

– Am crezut că totul a fost adevărat.

– Este.

– Dar tu ești exact ceea ce episcopul Peregrino ne-a prevenit de la bun început că erai. Un șarlatan. Unul care vrea cu orice preț să-i conducă pe ceilalți. Fratele tău a stăpânit cândva galaxia, nu așa spune povestea? Însă tu nu ești la fel de ambițios. Tu te-ai mulțumit cu o planetă mică.

– Pentru numele lui Dumnezeu, mamă, ți-ai pierdut mințile? Chiar nu-l cunoști pe omul ăsta?

– Am crezut că-l cunosc! Novinha începuse să plângă: Dar un om care m-ar fi iubit nu l-ar fi lăsat pe fiul meu să plece printre porcii ăia criminali...

– Mamă, nu l-ar fi putut opri pe Quim! Nimeni n-ar fi putut!

– Nici măcar n-a încercat. *A fost de acord!*

– Da, am crezut că fiul tău face un gest nobil și curajos, și am fost de acord cu el. A știut că pericolul, fără să fie exagerat, era real, și totuși a hotărât să se ducă... iar eu am fost de acord. Este exact ceea ce ai fi făcut și tu și sper să fie ceea ce aș fi făcut și eu, în locul lui. Quim e bărbat, un bărbat demn de admirație, poate chiar unul extraordinar. Nu are nevoie și nici nu-și dorește protecția ta. A hotărât care este țelul vieții lui și îl înfăptuiește. Îl respect și așa ar trebui să faci și tu. Cum îndrăznești să sugerezi că vreunul dintre noi ar fi trebuit să-i stea în cale?

Novinha tăcu în sfârșit, pentru moment în orice caz. Cântărea oare cuvintele lui Ender? Înțelesese oare, în ultima clipă, cât de inutil și, da, cât de crud fusese faptul că-l lăsase pe Quim să plece purtând în amintire supărarea ei,

nu speranța ei? Cât a durat acea tăcere, Ender a mai păstrat un dram de speranță.

Deodată, tăcerea luă sfârșit:

– Dacă te mai amesteci vreodată în viața copiilor mei, am terminat cu tine. Dacă lui Quim i se-ntâmplă ceva – *orice* – am să te urăsc până vei muri și mă voi ruga ca ziua aceea să vină cât mai curând. Nu știi nimic, ticălosule, și ar trebui să încetezi să te mai porți ca și cum ai ști.

Porni mândră spre ușă, dar în drum se răzgândi imediat și renunță la ieșirea teatrală din scenă. Se întoarse spre Ela și îi vorbi cu un calm remarcabil:

– Elanora, voi lua imediat măsuri ca să-i blochez Quarei accesul la înregistrările și echipamentul pe care le-ar putea folosi în contactul cu descolada. Iar pe viitor, draga mea, dacă te mai prind că discuți probleme de cercetare cu oricine, *în special* cu individul ăsta, am să-ți interzic accesul în laborator pentru totdeauna. S-a înțeles?

A fost rândul Elei să răspundă prin tăcere.

– Aha, constat că mi-a furat mai mulți copii decât am crezut.

Apoi se întoarse și plecă.

Ender și Ela împietriseră într-o tăcere desăvârșită. În cele din urmă, Ela se ridică, însă fără să facă vreun pas.

– Chiar că trebuie să fac ceva, zise ea, dar nici să mă tai n-aș ști ce anume.

– Ar fi bine să te duci la mama ta și să-i arăți că ești totuși de partea ei.

– Da, dar nu sunt. De fapt, mă gândeam să mă duc la primarul Zeljezo și să-i propun s-o destituie pe mama din funcția de xenobiolog-șef, fiindcă e limpede că și-a pierdut mințile.

– Ba nu și le-a pierdut, zise Ender, și dacă faci una ca asta, o ucizi.

– Pe mama? E prea tare ca să moară.

– Nu. În clipa asta e atât de fragilă, încât orice lovitură ar putea s-o ucidă. Nu e vorba de trupul ei, ci de... încrederea și de speranța ei. În nici un caz nu trebuie să-i dai vreun motiv să creadă că nu ești alături de ea.

Ela se uită la el cu exasperare:

– Mi-ai spus toate astea pentru că așa ai hotărât sau ți-au venit în minte în mod spontan?

– Despre ce vorbești?

– Adineauri, mama ți-a aruncat niște cuvinte care ar fi trebuit să te înfurie la culme, să te rănească sau... să-ți provoace o reacție oarecare și, când colo, tu stai aici și te gândești cum s-o ajuți. Chiar nu simți niciodată nevoia să lovești pe cineva? Vreau să spun, tu nu-ți pierzi niciodată cumpătul?

– Ela, după ce ai omorât în mod necugetat doi oameni cu propriile mâini, ori înveți să te controlezi, ori îți pierzi toată omenia.

– Ai făcut tu așa ceva?

– Da, răspunse el.

O clipă, Ender crezu că Ela era realmente șocată.

– Și ai mai fi în stare s-o faci?

– Probabil, zise el.

– Bun. S-ar putea să ne fie de folos când se va dezlănțui iadul.

Apoi Ela izbucni în râs. Fusese o simplă glumă. Ender simțea o mare ușurare și reuși chiar să râdă, slab, împreună cu ea.

– Am să mă duc la mama, continuă Ela, dar nu fiindcă așa mi-ai sugerat tu și nici măcar pentru motivul pe care l-ai pomenit.

– Perfect. Numai să te duci.

– Nu vrei să știi de ce mă duc?

– Știu deja.

– Păi, bineînțeles. N-a avut dreptate, nu-i așa? Tu chiar le știi pe toate.

– Ai de gând să te duci la mama ta pentru că în acest moment e lucrul cel mai dureros pe care poți să-l faci.

– Așa cum o spui, pare ceva maladiv.

– E cel mai dureros lucru bun pe care poți să-l faci. E treaba cea mai neplăcută, povara cea mai insuportabilă.

– Ela martira, *certo?* Așa vei vorbi la moartea mea?

– Dacă voi vorbi la moartea ta, va trebui să mă înregistrez în prealabil. Sunt hotărât să mor cu mult înaintea ta.

– Deci, nu părăsești Lusitania?

– Bineînțeles că nu.

– Chiar dacă mama îți dă papucii?

– Nu poate. N-are motive de divorț, iar episcopul Peregrino ne cunoaște prea bine pe amândoi ca să nu râdă de oricare cerere pe motiv de neconsumare a căsătoriei.

– Știi bine ce vreau să spun.

– Am venit aici cu intenția să rămân până la capăt. S-a terminat cu falsa nemurire câștigată prin dilatarea timpului. M-am săturat să alerg la nesfârșit prin spațiu. N-am să mai părăsesc niciodată suprafața Lusitaniei.

– Chiar dacă astfel vei muri? Chiar dacă flota sosește aici?

– Dacă toată lumea va putea să plece, am să plec și eu, dar tot eu am să fiu acela care-o să stingă luminile și-o să încuie ușa.

Ela alergă la el și-l sărută pe obraz, îmbrățișându-l, doar pentru o clipă. Apoi ieși, iar Ender rămase, încă o dată, singur.

„Cât de mult m-am înșelat în privința Novinhei! Nu pe Valentine era ea geloasă, ci pe Jane. Ani de-a rândul, m-a văzut vorbind în tăcere cu Jane, mereu, rostind cuvinte pe care nu le putea auzi, auzind cuvinte pe care ea

nu le putea rosti. Am pierdut încrederea ei și nici măcar nu mi-am dat seama că o pierd."

Probabil că și acum subvocalizase. Probabil că-i vorbise lui Jane dintr-un obicei atât de adânc înrădăcinat încât nici măcar nu mai era conștient că o face. Oricum ea îi răspunse:

– Te-am avertizat.

„Pesemne că m-ai prevenit", răspunse Ender în tăcere.

– N-ai crezut niciodată că înțeleg ceva despre ființele omenești.

„Presupun că înveți."

– Are dreptate, să știi. Ești într-adevăr marioneta mea. Tot timpul te-am manipulat. De ani de zile n-ai mai avut un gând propriu.

– Taci din gură, șopti el. N-am chef.

– Ender, dacă ai impresia că asta te-ar ajuta să n-o pierzi pe Novinha, scoate rubinul din ureche. N-am să mă supăr.

– Eu da.

– Am mințit, și eu m-aș supăra. Dar dacă numai astfel poți s-o păstrezi, atunci fă-o.

– Mulțumesc. Dar aș fi strâns cu ușa să păstrez pe cineva pe care e limpede că l-am pierdut deja.

– Când Quim se va întoarce, totul va fi în regulă.

„Așa este, își spuse Ender. Așa este. O, Doamne, Te rog, ai grijă de părintele Estevão!"

Știau că părintele Estevão va veni la ei. *Pequeninos* știau întotdeauna. Copacii-tați își spuneau totul. Nu existau secrete, nu pentru că așa doreau ei cu orice preț, ci pentru că nu puteau să se izoleze. Nu trăiau niciodată experiențe individuale. Dacă un copac-tată voia să păstreze ceva numai pentru el însuși, se găsea un altul în apropiere care nu era de aceeași părere. Deși erau alcătuite

din indivizi, pădurile acționau ca un tot unitar, astfel că poveștile treceau de la una la alta indiferent de dorințele personale ale câtorva copaci-tată.

Quim știa că asta era garanția intangibilității lui. Chiar dacă Warmaker era un pui de lele – deși aplicat purcelușilor, epitetul n-ava nici o semnificație – însetat de sânge, nu-i putea clinti nici un fir de păr părintelui Estevão dacă nu-i convingea mai întâi pe frații din pădurea lui să acționeze în sensul dorit de el. Iar dacă ar fi încercat s-o facă, unul dintre copacii-tată din pădurea lui ar fi aflat cu siguranță și ar fi vorbit. Dacă Warmaker își încălca jurământul depus în urmă cu treizeci de ani, când Andrew Wiggin îl trimisese pe Human în a treia viață, n-o putea face în taină. Întreaga planetă ar fi aflat și Warmaker ar fi fost declarat sperjur, un lucru extrem de rușinos. Ce soție ar mai fi acceptat atunci ca frații să-i aducă o mamă? Ar mai fi avut el copii vreodată?

Quim era în siguranță. Poate că nu-l vor lua în seamă, dar nici rău nu-i vor face.

Cu toate acestea, când a ajuns în pădurea lui Warmaker, nici măcar n-a apucat să deschidă gura. Frații l-au prins, l-au aruncat la pământ și l-au târât până la Warmaker.

– Nu era nevoie. Oricum veneam aici.

Un frate bătea toaca în trunchiul copacului. Quim ascultă atent muzica schimbătoare: Warmaker modifica mărimea și forma spațiilor goale dinăuntrul său, modulând sunetul în cuvinte.

– Ai venit pentru că așa am poruncit eu.

– Tu ai poruncit. Eu am venit. Dacă vrei să crezi că tu m-ai adus aici, fie și-așa. Dar să știi că mă supun de bunăvoie numai poruncilor lui Dumnezeu.

– Te afli aici ca să asculți voința lui Dumnezeu.

– Mă aflu aici ca să dau glas voinței lui Dumnezeu, răspunse Quim. Descolada e un virus, creat de Dumnezeu

pentru ca *pequeninos* să fie demni de el. Dar Sfântul Duh nu s-a incarnat niciodată. Sfântul Duh este un spirit perpetuu, care sălășluiește veșnic în inimile noastre.

– Descolada sălășluiește în inimile noastre și ne dă viață. Când sălășluiește într-ale voastre, ce vă dă?

– Un Dumnezeu. O credință. Un botez. Dumnezeu nu predică un lucru pentru oameni și un altul pentru *pequeninos*.

– Noi nu suntem „cei mici". *Voi* veți vedea cine e puternic și cine nu.

Îl siliră să stea cu spatele lipit de trunchiul lui Warmaker. Simți cum scoarța începe să se miște, iar ei îl împinseră și mai tare, cu mâinile lor mici, cu râturile care-l adulmecau. Nu se gândise nici o clipă la aceste mâini și la aceste fețe ca aparținând dușmanilor săi. Chiar și acum, Quim își dădu seama, cu ușurare, că nu se gândea la ei ca la inamicii lui personali. Ei erau dușmanii lui Dumnezeu, iar el îi compătimea. Era o mare revelație pentru Quim faptul că, până și atunci când îl împingeau în pântecele unui copac-tată criminal, nu simțea nici urmă de teamă sau de ură.

„Într-adevăr, nu mă tem de moarte. N-am știut niciodată ce este spaima de moarte."

Frații continuau să lovească în copac cu bețele. Warmaker remodula sunetele în cuvintele limbii tații, dar acum Quim se afla în interiorul sunetului, în interiorul cuvintelor.

– Ești convins că-mi voi încălca jurământul, spuse Warmaker.

– Mi-a trecut prin minte că ai putea s-o faci.

Acum era captiv în interiorul copacului, chiar dacă trunchiul rămăsese deschis în fața lui. Putea să vadă, putea să respire; închisoarea nu era nici măcar claustrofobică. Dar lemnul se mulase atât de strâns în jurul lui,

încât nu-și putea mișca deloc mâinile sau picioarele, nu se putea răsuci ca să se strecoare afară din capcană. „Strâmtă e poarta și îngustă e calea ce duce la izbăvire."

– Te vom supune încercării, zise Warmaker. Cuvintele lui erau mai greu de înțeles acum, când Quim le auzea dinăuntru. Și mai greu de cumpănit: Să-l lăsăm pe Dumnezeu să judece. Îți vom da să bei câtă apă vei dori, din pârâul nostru, dar de mâncare n-ai să primești nimic.

– Înfometarea mea este...

– Înfometare? Avem alimentele tale. Te vom hrăni din nou peste zece zile. Dacă Sfântul Duh te va ține în viață timp de zece zile, te vom hrăni și te vom pune în libertate. Abia atunci vom crede în doctrina ta și vom mărturisi că ne-am înșelat.

– Virusul o să mă ucidă până atunci.

– Sfântul Duh te va judeca și va hotărî dacă ești vrednic să trăiești.

– Într-adevăr, aici are loc o încercare, spuse Quim, dar nu e cea la care te gândești tu.

– Cum așa?

– Este încercarea Judecății de Apoi. Vă aflați înaintea lui Hristos, iar El le spune celor aflați la dreapta sa: „Am fost un străin, și voi m-ați primit. Am fost înfometat, și voi mi-ați dat să mănânc. Intrați întru bucuria lui Dumnezeu". Apoi le spune celor aflați la stânga sa: „Am fost înfometat, și voi nu mi-ați dat nimic. Am fost un străin, și voi v-ați purtat aspru cu mine". Iar ei îi spun într-un glas: „Doamne, când Ți-am făcut noi toate astea?" Iar El răspunde: „Dacă le-ați făcut celor mai neînsemnați dintre frații mei, Mie mi le-ați făcut". Eu sunt cel mai neînsemnat dintre frații voștri. Veți da socoteală în fața lui Hristos pentru ce mi-ați făcut aici.

– Om nesăbuit, noi nu-ți facem nimic, decât că te ținem nemișcat. Ce-o să ți se întâmple o să fie numai dorința

Sfântului Duh. N-a spus Hristos: „Nu fac decât ceea ce l-am văzut pe Tatăl meu făcând?" N-a spus Hristos: „Eu sunt Calea. Veniți și urmați-mă?" Ei bine, te lăsăm să faci ceea ce a făcut și Hristos: a umblat prin pustietăți, fără pâine, timp de patruzeci de zile. Îți acordăm șansa de a fi pe sfert cât a fost El de sfânt. Dacă Dumnezeu vrea ca noi să credem în doctrina ta, va trimite îngeri să te hrănească. Va preface pietrele în pâine.

– Faci o greșeală, zise Quim.

– Tu ai făcut o greșeală venind aici.

– Am vrut să spun că faci o greșeală de doctrină. Ai reținut corect versetele – postul din pustie, pietrele prefăcute în pâine, totul. Dar nu ți se pare că, asumându-ți rolul Satanei, ai comis o faptă care vorbește foarte limpede despre tine?

În aceeași clipă, Warmaker a fost curpins de o furie îngrozitoare; a început să vorbească atât de repede, mișcările trunchiului au devenit atât de ample încât Quim a crezut că va fi strivit în interiorul copacului.

– Tu ești Satana! Încerci să ne vinzi minciunile tale până când oamenii vor găsi o cale să distrugă descolada și să-i împiedice pe frați să ajungă vreodată la a treia viață! Chiar crezi că nu vedem prin tine? Îți cunoaștem toate planurile, absolut toate! Nu ai nici un fel de secrete! Nici Dumnezeu nu are vreun secret față de noi! Nouă ni s-a dat a treia viață, nu vouă! Dacă Dumnezeu v-ar fi iubit, nu v-ar fi lăsat să vă îngropați morții în pământ, morți din care nu se naște nimic altceva decât viermi!

Frații se adunaseră în jurul trunchiului, captivați de dispută.

Controversa continuă vreme de șase zile, cu argumente demne de oricare dintre înalții prelați ai Bisericii din toate timpurile. Niciodată, de la Conciliul de la Niceea, nu fuseseră dezbătute și cântărite probleme atât de importante.

Argumentele erau transmise de la frate la frate, de la copac la copac, de la pădure la pădure. Relatările dialogului dintre Warmaker și părintele Estevão ajungeau întotdeauna la Rooter și Human în aceeași zi, dar informația nu era completă. Abia după patru zile și-au dat seama că părintele Estevão era prizonier, fără să i se dea hrana care conținea inhibitorul pentru descolada.

S-a organizat imediat o expediție, cu Ender, Ouanda, Jakt, Lars și Varsam. Primarul Kovano îi alesese pe Ender și Ouanda pentru că erau foarte cunoscuți printre purceluși, iar pe Jakt, pe fiul și pe ginerele său pentru că nu se născuseră pe Lusitania. Kovano renunțase să trimită vreun colonist localnic, căci dacă s-ar fi aflat, era greu de prevăzut ce s-ar fi putut întâmpla. Cei cinci au luat mașina cea mai rapidă și au plecat în direcția indicată de Rooter. Călătoria avea să dureze trei zile.

În cea de-a șasea zi, dialogul a luat sfârșit, pentru că descolada atacase într-o asemenea măsură organismul lui Quim încât acesta nu mai avea putere să vorbească și era cuprins tot mai des de accese de febră și delir; când vorbea totuși, nu mai era în stare să pronunțe vreun cuvânt inteligibil.

În ziua a șaptea, a privit peste capetele fraților, care se aflau tot acolo, urmărind încă desfășurarea evenimentelor.

– Îl văd pe Mântuitor șezând la dreapta lui Dumnezeu, șopti el, apoi zâmbi.

O oră mai târziu, a murit. Warmaker a simțit și a anunțat triumfător vestea fraților.

– Sfântul Duh a judecat! Părintele Estevão a fost respins!

Unii dintre frați s-au bucurat, dar nu atât de mult cum se așteptase Warmaker.

Echipa lui Ender ajunse în pădure abia la asfințit. Acum nu se mai punea problema ca purcelușii să-i captureze și să-i

pună la încercare; erau prea mulți și, oricum, frații nu mai erau cu toții o minte și un gând. Se opriră în fața trunchiului despicat al lui Warmaker și priviră chipul ascetic, răvășit de boală al părintelui Estevão, abia vizibil în umbră.

– Deschide-te și lasă-l pe fiul meu să vină la mine, spuse Ender.

Deschizătura din trunchi se lărgi. Ender întinse mâinile și trase afară cadavrul părintelui Estevão. Era atât de ușor încât Ender crezu, timp de o clipă, că era probabil conștient, că putea să stea în picioare fără sprijinul său. Dar nu era așa. Ender îl așeză cu grijă pe pământ, în fața copacului.

Un frate începu să bată un ritm în trunchiul lui Warmaker.

– Într-adevăr, al tău trebuie să fie, Vorbitorule în Numele Morților, pentru că e mort. Sfântul Duh l-a mistuit în flăcările celui de-al doilea botez.

– Ai încălcat jurământul, spuse Ender. Ai trădat cuvântul copacilor-tată.

– Nimeni nu l-a atins, zise Warmaker.

– Chiar crezi că se lasă cineva păcălit de minciunile tale? întrebă Ender. Oricine știe că refuzul de a administra medicamente unui om aflat pe moarte este un act de violență la fel de grav ca o crimă cu premeditare. Uite-acolo era medicamentul lui. Ai fi putut oricând să i-l dai.

– Warmaker a fost de vină, interveni unul dintre frații aflați în preajmă.

Ender se întoarse către frați:

– Iar voi l-ați ajutat. Să nu credeți că puteți arunca vina numai pe el. Fie ca nici unul dintre voi să n-apuce să treacă vreodată în a treia viață. Cât despre tine, Warmaker, fie ca nici o mamă să nu se târască vreodată pe scoarța ta.

– Nici un om nu poate hotărî în numele nostru, replică Warmaker.

– Tu ai hotărât singur, când ai crezut că ai dreptul să ucizi ca să câștigi o simplă controversă, zise Ender. Iar voi, fraților, ați hotărât când nu l-ați oprit s-o facă.

– Nu ești judecătorul nostru! țipă unul dintre frați.

– Ba sunt, așa cum este oricare locuitor de pe Lusitania, fie el om sau copac-tată, frate sau soră.

Au dus trupul lui Quim la mașină. Lars și Varsam s-au urcat în mașina cu care venise acolo Quim. Ender a zăbovit câteva clipe ca să-i transmită lui Jane un mesaj pentru Miro, rămas în colonie. N-avea nici un rost ca Novinha să aștepte trei zile până să afle că fiul ei murise de mâinile purcelușilor. Și, oricum, n-ar fi fost de dorit s-o audă din gura lui Ender. Singurul lucru sigur era că Novinha își pierduse fiul, pe Estevão.

– Ai să vorbești în numele lui? întrebă Jakt, în vreme ce mașina trecea pe deasupra câmpiilor acoperite de capim.

Îl auzise cândva pe Ender vorbind în numele morților, pe Trondheim.

– Nu, spuse Ender. Nu cred.

– Pentru că a fost preot?

– Am mai vorbit în numele preoților. Nu, n-am să vorbesc în numele lui Quim pentru că n-ar avea nici un rost: Quim a fost exact ceea ce a dorit să fie și a murit exact așa cum a vrut, slujindu-L pe Dumnezeu și predicând pentru frații cei mici. Nu am nimic de adăugat la povestea lui. Și-a desăvârșit-o singur.

11

JADUL MEŞTERULUI HO

– Aşadar, acum începe măcelul.

– E amuzant că ai tăi l-au început, nu oamenii.

– Tot aşa l-au început şi ai tăi, când v-aţi luptat cu oamenii.

– Noi l-am început, dar ei l-au sfârşit.

– Cum or fi reuşind oamenii să înceapă de fiecare dată cu atâta nevinovăţie şi să sfârşească mereu cu mâinile mânjite de sânge?

Wang-Mu urmărea cuvintele şi numerele traversând afişajul de deasupra terminalului stăpânei sale. Qing-Jao adormise, respirând molcom pe rogojina întinsă lângă calculator. Wang-Mu dormise şi ea, dar ceva o trezise. Un ţipăt, nu foarte îndepărtat; probabil un ţipăt de durere din visul ei, însă auzise ultimele ecouri ale sunetului plutind în aer după ce se trezise. Nu fusese vocea lui Qing-Jao, mai curând glasul unui bărbat, deşi sunetul fusese ascuţit, un vaiet care îndreptase gândurile lui Wang-Mu către moarte.

Totuşi, fata nu se sculă să vadă ce se întâmplă. Nu era treaba ei să facă aşa ceva; locul slujnicei era tot timpul

lângă stăpâna sa, și numai stăpâna îi putea porunci să plece. Dacă Han Fei-Tzu ar fi hotărât că fiica lui trebuie să afle ce se întâmplase, ar fi trimis un alt servitor care s-o trezească pe Wang-Mu, iar fata, la rândul ei, avea s-o trezească pe Qing-Jao; până când stăpâna avea să se mărite, numai mâinile slujnicei de taină o puteau atinge fără permisiunea ei.

Wang-Mu rămase deci culcată, așteptând să-i spună cineva lui Qing-Jao de ce strigase un bărbat cu atâta suferință în glas, destul de aproape ca să poată fi auzit în această încăpere din spatele casei lui Han Fei-Tzu. În așteptare, ochii îi fură atrași de afișajul luminos al computerului, care efectua calculele și analizele programate de Qing-Jao.

Afișajul rămase nemișcat. Apăruse vreo problemă? Wang-Mu se ridică într-un cot; mișcarea o aduse suficient de aproape de afișaj ca să poată citi cuvintele suspendate în aer. Computerul încheiase investigațiile. De data aceasta, nu mai afișase un mesaj laconic ce anunța un nou eșec: „FIȘIER LIPSĂ. LIPSĂ INFORMAȚII. LIPSĂ CONCLUZII." De data asta, mesajul era un adevărat raport.

Wang-Mu se ridică în picioare și se apropie de terminal. Așa cum o învățase Qing-Jao, apăsă tasta care „salva" informațiile curente; computerul avea să le păstreze în memorie indiferent ce se va întâmpla. Se duse apoi la Qing-Jao și își puse mâna cu blândețe pe umărul ei.

Qing-Jao se trezi aproape imediat; avea un somn ușor.

– Computerul a găsit ceva, șopti Wang-Mu.

Qing-Jao se scuturâ de starea de somnolență cu ușurința cu care s-ar fi descotorosit de o haină largă. Cât ai clipi din ochi, ajunse la terminal și citi raportul afișat.

– L-am găsit pe Demostene, spuse ea.

– Unde e? întrebă Wang-Mu, cu respirația întretăiată.

„Marele Demostene... ba nu, îngrozitorul Demostene. Stăpâna mea vrea să mă gândesc la el ca la un dușman." În orice caz, era acel Demostene ale cărui cuvinte o tulburaseră atât de mult atunci când tatăl ei le citise cu glas tare.

„Câtă vreme o ființă le obligă pe altele să se încline în fața ei pentru că are puterea de a le distruge, împreună cu tot ceea ce au și iubesc, atunci trebuie să ne temem împreună."

Wang-Mu nu avea decât trei ani când auzise din întâmplare cuvintele acestea, dar le memorase pentru că le asociase, în mintea ei, cu o imagine. Când tatăl ei le citise, fata își amintise o scenă: mama ei vorbind și tatăl ei furios; n-a lovit-o, dar și-a încordat umerii și brațul, schițând un gest violent, ca și cum trupul lui voia să lovească, iar el abia reușise să-l oprească; gestul nu fusese tradus în fapt, iar mama se înclinase și murmurase ceva, risipind tensiunea; Wang-Mu văzuse deci întruchiparea cuvintelor lui Demostene: mama se înclinase în fața tatei pentru că el putea s-o rănească. Wang-Mu fusese înspăimântată atunci și, iarăși, când își amintise întâmplarea. Când a auzit pentru prima oară cuvintele lui Demostene, a știut că erau adevărate și s-a mirat că tatăl ei le putea rosti, că era chiar de acord cu semnificația lor, fără să-și dea seama că el însuși le pusese în practică. Iată de ce Wang-Mu ascultase întotdeauna cuvintele marelui... îngrozitorului Demostene, pentru că, mare sau îngrozitor, era sigură că el spunea adevărul.

– Nu „el", spuse Qing-Jao. Demostene e o femeie.

Noutatea o făcu pe Wang-Mu să-și piardă răsuflarea. Așa deci! Până la urmă, o femeie. Nu era de mirare că simțise atâta compasiune la Demostene. E femeie și știe ce înseamnă să fii supusă altora în fiecare clipă din zi. E femeie, deci visează să fie liberă, să nu mai existe la nesfârșit corvezi care își așteaptă rândul. Nu e de mirare

că în cuvintele ei arde o revoluție, chiar dacă rămân niște simple cuvinte, fără urmă de violență. Dar de ce nu vede Qing-Jao adevărul? De ce a hotărât că trebuie să-l urâm amândouă pe Demonstene?

– O cheamă Valentine, continuă; apoi, cu glasul încărcat de o teamă respectuoasă: Valentine Wiggin, născută pe Pământ, cu mai bine de trei... cu mai bine de trei mii de ani în urmă.

– E o zeiță, dacă a trăit așa de mult?

– Călătorii. Călătorește de la o planetă la alta și nu rămâne nicăieri mai mult de câteva luni, timp suficient ca să scrie o carte. Toate marile discursuri publicate sub numele Demostene au fost scrise de aceeași femeie, dar nimeni n-a știut asta vreodată. Cum e posibil să nu fi aflat nimeni?

– Probabil se ascunde, spuse Wang-Mu, înțelegând prea bine ce o determinase pe o femeie să folosească numele unui bărbat. „Dacă aș putea, și eu aș face la fel: aș călători de la o planetă la alta, aș vedea o mie de lumi și aș trăi zece mii de ani."

– De fapt, nu are decât vreo cincizeci de ani. E încă tânără. A rămas în cele din urmă pe o planetă, s-a măritat și are copii. Dar acum a plecat din nou. Către...

Qing-Jao căscă gura de uimire.

– Unde? întrebă Wang-Mu.

– Și-a luat întreaga familie cu ea pe o astronavă, s-au îndreptat mai întâi spre Heavenly Peace, au trecut apoi pe lângă Catalonia, după care au pornit direct spre Lusitania!

„Bineînțeles! exclamă în gând Wang-Mu. Iată de ce are Demostene atâta compasiune și înțelegere pentru lusitani. A discutat cu ei, cu xenologii rebeli și cu *pequeninos*. S-a întâlnit cu ei și *știe* că sunt raman! Dacă Flota Lusitania ajunge acolo și își îndeplinește

misiunea, Demostene va fi prins și nu va mai scrie nici un cuvânt."

Apoi realiză că exista un detaliu care anula toate aceste ipoteze:

– Cum poate să fie pe Lusitania, când Lusitania și-a întrerupt legăturile prin ansiblu? N-a fost acesta primul lucru pe care l-au făcut lusitanii când a izbucnit revolta? Cum au ajuns la noi textele ei?

Qing-Jao clătină din cap:

– Încă n-a ajuns pe Lusitania. Sau, dacă a ajuns, asta s-a întâmplat acum câteva luni sau mai recent. Ultimii treizeci de ani și i-a petrecut pe o astronavă. A plecat înainte de răscoală.

– Deci, a scris totul în timpul zborului? Wang-Mu încercă să-și imagineze cum puteau fi corelate cele două viteze de scurgere a timpului. Dacă a scris atât de mult de la plecarea Flotei Lusitania, trebuie să fi...

– Trebuie să-și fi petrecut fiecare clipă scriind, scriind și iarăși scriind, o completă Qing-Jao. Totuși, nu există nici o înregistrare din care să reiasă că astronava ei ar fi trimis vreun semnal undeva, în afară de rapoartele căpitanului. Cum de-au fost răspândite scrierile ei pe atât de multe planete, dacă în tot timpul ăsta ea a rămas pe o astronavă? E imposibil. Ar fi apărut, *undeva,* o înregistrare a transmisiunilor prin ansiblu.

– Mereu problema ansiblurilor, spuse Wang-Mu. Flota Lusitania încetează să mai transmită mesaje, iar astronava ei trebuie să le fi trimis, dar nu le-a trimis. Cine știe? Poate că și Lusitania expediază niște mesaje secrete.

Wang-Mu se gândea la *Viața lui Human.*

– Nu pot exista mesaje secrete, zise Qing-Jao. Conexiunile filotice sunt permanente și, dacă ar apărea vreo transmisiune pe oricare frecvență, ar fi detectată și înregistrată.

– Ei, atunci asta e, spuse Wang-Mu. Dacă ansiblurile mai sunt conectate, iar în computere nu a fost găsită o înregistrare a transmisiunilor – dar știm că există transmisiuni, pentru că Demostene a scris toate aceste lucruri – atunci înregistrările sunt eronate.

– Este imposibil ca cineva să ascundă o transmisiune prin ansiblu, o contrazise Qing-Jao. Ar avea o șansă dacă s-ar afla chiar acolo exact în momentul recepției și ar scoate mesajul din circuitele controlate de programele de înregistrare și... În tot cazul, e practic imposibil. Ar fi trebuit ca lângă fiecare ansiblu să stea permanent câte un conspirator, care să lucreze atât de rapid, încât...

– Ori să folosească un program care să facă toate acestea automat.

– Dar atunci am fi aflat despre existența programului – orice program ocupă o parte din memorie, consumă din timpul de procesare.

– Dacă cineva ar reuși să conceapă un program care să intercepteze mesajele transmise prin ansiblu, n-ar putea să-l camufleze în așa fel încât să nu apară în memorie și să nu lase nici o urmă a procesării?

Qing-Jao se uită furioasă la Wang-Mu:

– Ai învățat atâtea despre calculatoare și totuși habar n-ai că așa ceva nu se poate face?

Wang-Mu se aplecă și atinse podeaua cu fruntea. Știa că umilința o va face pe Qing-Jao să se rușineze de propria mânie și vor putea discuta din nou.

– Nu, spuse Qing-Jao, n-am nici un drept să fiu furioasă. Iartă-mă! Ridică-te, Wang-Mu! Poți să mă întrebi orice dorești. Întrebările sunt utile. Există o șansă infimă ca tot ce spui tu să fie adevărat. Dacă ție ți-a trecut prin minte așa ceva, poate altcineva a avut aceeași idee și a reușit într-adevăr s-o pună în practică. Dar uite de ce cred eu că e imposibil: un program atât de sofisticat trebuie să

fie rezident pe toate calculatoarele care prelucrează comunicațiile prin ansiblu, și sunt mii și mii de astfel de computere pe toate planetele. Dacă un calculator se defectează și altul este introdus în circuit în locul lui, e necesar ca programul să fie transferat instantaneu în noul computer. Programul nu poate fi încărcat în memoria permanentă, unde este ușor de găsit; singura soluție ar fi să se afle într-o permanentă mișcare, să intre și să iasă din memorie în așa fel încât să nu se suprapună niciodată cu alte programe. Numai un program... inteligent ar putea face toate acestea, un program care se ascunde mereu în alt loc. Altfel l-am fi descoperit până acum. Cine-ar fi putut să conceapă un astfel de program? Și mai e ceva, Wang-Mu. Această Valentine Wiggin care a scris toate lucrările lui Demostene a stat ascunsă timp de mii de ani. Dacă există un asemenea program, trebuie să fi existat dintotdeauna. Nu putea fi creat de către inamicii Congresului Stelar, pentru că atunci când Valentine Wiggin a început să-și ascundă urmele, *nu* exista un astfel de Congres. Vezi cât sunt de vechi înregistrările care ne-au condus la ea? A rupt orice legătură directă cu Demostene începând cu cele mai vechi rapoarte de pe... de pe *Pământ*. Înainte de astronave. Înainte...

Qing-Jao lăsă fraza neterminată, dar Wang-Mu înțelesese deja, ajunsese la aceeași concluzie înainte ca ea să fi fost formulată de către Qing-Jao.

– Deci, dacă există vreun program secret în rețeaua de computere, trebuie să fi fost acolo tot timpul. Încă de la început.

– Imposibil.

Dar cum toate celelalte ipoteze erau și ele inacceptabile, Wang-Mu înțelese că lui Qing-Jao îi plăcea ideea, că ar fi vrut s-o creadă; deși imposibilă, cel puțin era imaginabilă și, prin urmare, nu era exclus să fie reală.

„Și eu am intuit-o, gândi Wang-Mu. N-oi fi eu Vorbitoare cu Zeii, dar sunt inteligentă. Înțeleg multe. Toată lumea mă tratează ca pe un copil prost, până și Qing-Jao, cu toate că știe cât de repede învăț, știe că mă gândesc la lucruri care altora nu le trec prin cap – chiar dacă ea mă disprețuiește. Dar sunt la fel de deșteaptă ca oricine, stăpână! Sunt la fel de deșteaptă ca tine, cu toate că n-ai observat nici o clipă, chiar dacă ești convinsă că ai dus la capăt raționamentul de una singură. Ei da, o să-mi recunoști meritele, dar o să spui cam așa: «Wang-Mu m-a provocat să mă gândesc și deodată mi-a venit această idee importantă». N-ai să spui niciodată: «Wang-Mu a înțeles prima, mi-a explicat, apoi am înțeles și eu». Mă vei privi ca pe o cățelușă neroadă, care latră, chelălăie, se scarpină sau țopăie în jurul tău și, dintr-o pură coincidență, îți atrage atenția asupra adevărului. Nu sunt o cățelușă. Am înțeles. Când ți-am pus întrebările acelea, am făcut-o pentru că deja intuisem implicațiile și înțelesesem mai multe decât ai priceput tu până acum. Dar nu pot să-ți deschid ochii decât întrebându-te, prefăcându-mă că nu înțeleg, pentru că tu ești o Vorbitoare cu Zeii și o simplă servitoare nu are voie niciodată să le dea idei celor care aud vocile zeilor."

– Stăpâna mea, cine controlează acest program are o putere enormă, și totuși niciodată nu s-a folosit de ea.

– Ba da, ca să ascundă adevărata identitate a lui Demostene. Valentine Wiggin e foarte bogată, dar proprietățile ei sunt mascate astfel ca nimeni să nu-și dea seama câte are sau că toate aparțin aceleiași persoane.

– Deci, acest program formidabil a stat ascuns în toate computerele, de la începuturile zborurilor astrale, dar a fost folosit doar la camuflarea averii acestei femei?

– Ai dreptate, spuse Qing-Jao, e ridicol. De ce un ins sau mai mulți care au o putere atât de mare nu au folosit-o

până acum pentru a prelua controlul asupra lumii? Sau poate că au făcut-o. S-au aflat acolo înainte de înființarea Congresului, așa că... dar de ce se opun acum Congresului?

– Poate că pur și simplu nu le *pasă* de putere.

– Cui să nu-i pese?

– Celor care controlează acest program secret.

– Atunci, prima întrebare este: de ce au creat programul? Wang-Mu, tu nu gândești.

„Păi, firește că nu, eu nu gândesc niciodată!" Wang-Mu își înclină capul.

– Am vrut să spun că gândești, dar nu te gândești la următorul lucru: nimeni n-ar concepe un program atât de puternic dacă n-ar dori să câștige o putere absolută... gândește-te puțin ce face programul, ce poate să facă... interceptează toate mesajele flotei, ca și cum nici unul n-a fost trimis vreodată! Transmite scrierile lui Demostene pe toate planetele colonizate și totuși ascunde faptul că au fost trimise! Ar putea să facă orice, ar putea să modifice orice transmisiune, ar putea să stârnească panica pretutindeni sau să-i păcălească pe toți, făcându-i să creadă... să creadă că s-a declanșat un război, ar putea să le ordone să facă orice și cum și-ar da seama cineva că nu e adevărat? Dacă ar avea atât de multă putere, ar folosi-o! În mod cert!

– Doar dacă, cine știe, programul nu acceptă să fie folosit astfel.

Qing-Jao râse zgomotos:

– Haide, Wang-Mu, asta a fost una dintre primele noastre lecții despre computere. Oamenii obișnuiți n-au decât să-și închipuie că ele pot lua hotărâri, dar noi două știm că nu sunt decât servitorii noștri, că nu fac decât ceea ce li se spune și niciodată nu vor *dori* ceva.

Wang-Mu se înfurie de-a binelea. „Chiar crezi că aceste mașinării sunt *asemenea* servitorilor, din simplul motiv că nu vor niciodată nimic? Chiar ești convinsă că

noi, servitorii, facem numai ceea ce ni se spune și nu ne dorim nimic? Dacă zeii nu ne poruncesc să ne frecăm nasul de dușumea și să ne spălăm pe mâini până la os, crezi că nu vrem niciodată *altceva?*

Ei bine, dacă ai descoperit vreo asemănare între servitori și computere, ea există pentru că aceste mașinării electronice au dorințe, nu pentru că servitorii nu au. Și noi ne dorim multe lucruri. Tânjim. Suntem avizi. Dar nu încercăm niciodată să ne îndeplinim aceste dorințe arzătoare, căci, dacă am face-o, voi, Vorbitorii cu Zeii ne-ați izgoni și ați găsi alții mai supuși."

– De ce ești supărată? întrebă Qing-Jao.

Îngrozită că sentimentele i se citeau pe față, Wang-Mu își plecă ochii.

– Iartă-mă, spuse ea.

– Firește că te iert, dar aș vrea să te și înțeleg. Ești supărată pentru că am râs de tine? Îmi cer scuze... n-ar fi trebuit. Înveți cu mine doar de câteva luni, deci e firesc ca uneori să uiți și să revii la tiparele în care ai fost educată. N-am făcut bine că am râs, te rog să mă scuzi.

– O, stăpâna mea, nu se cade ca eu să te iert. Tu trebuie să mă ierți.

– Nu, am greșit. Știu foarte bine... zeii mi-au arătat cât de nevrednică am fost când am râs de tine.

„Înseamnă că zeii sunt foarte proști dacă-și închipuie că *râsul* tău m-a supărat. Ori sunt proști, ori te mint. Îi urăsc pe zeii tăi, urăsc umilința la care te supun fără să-ți spună vreodată de ce o fac. N-au decât să mă ucidă pe loc pentru aceste gânduri!"

Dar Wang-Mu știa că nu se va întâmpla nimic. Zeii nu vor ridica nici măcar un deget împotriva ei. În cel mai rău caz Qing-Jao – care era prietena ei, orice s-ar spune – se va apleca și va urmări o fibră, iar lui Wang-Mu i-ar veni să intre în pământ de rușine.

– Stăpâna mea, n-ai făcut nimic necuvenit, iar eu nu m-am simțit deloc jignită.

Inutil, însă. Qing-Jao era deja la podea. Wang-Mu se întoarse într-o parte, își ascunse fața în palme, dar tăcu, abținându-se să scoată vreun sunet, căci astfel ar fi silit-o pe Qing-Jao s-o ia de la început. Cine știe, poate credea că o jignise atât de rău pe Wang-Mu, încât trebuia să urmărească două linii sau trei, sau – fie ca zeii să nu-i ceară asta! – întreaga dușumea, din nou. „Într-o zi, se gândi Wang-Mu, zeii îi vor spune lui Qing-Jao să urmărească toate fibrele de pe fiecare scândură din toate camerele casei, iar ea va muri de sete sau va înnebuni încercând s-o facă."

Ca să nu mai plângă de atâta frustrare, Wang-Mu se sili să-și îndrepte privirea spre terminal și citi raportul pe care-l citise adineauri Qing-Jao. Valentine Wiggin se născuse pe Pământ, în timpul Războaielor cu Gândacii. Începuse să folosească pseudonimul „Demostene" încă din copilărie, în același timp cu fratele ei, Peter, care semna „Locke" și devenise Hegemon. Nu era o Wiggin oarecare, ci făcea parte din celebra familie Wiggin: era sora lui Peter Hegemonul și a lui Ender Xenocidul. În manualele de istorie, Valentine apărea doar într-o notă de subsol; Wang-Mu nici măcar nu-și mai amintise până acum numele ei, ci doar faptul că marele Peter și monstrul Ender aveau o soră. Iată însă că sora s-a dovedit a fi la fel de ciudată ca frații ei; era nemuritoare; era aceea care continua să schimbe omenirea cu vorbele ei.

Lui Wang-Mu abia îi venea să creadă: Demostene jucase deja un rol important în viața ei, dar acum aflase că adevăratul Demostene era sora Hegemonului, cel a cărui poveste fusese relatată în cartea sfântă a Vorbitorilor în Numele Morților, *Matca și Hegemonul*. Și nu era sfântă numai pentru aceștia. Practic, toate religiile găsiseră loc

în dogmele lor pentru cartea lui Wiggin, fiindcă povestea era de o mare importanță: despre distrugerea primei specii extraterestre descoperite vreodată de omenire și forțele uriașe ale binelui și ale răului luptându-se în sufletul primului bărbat care a reușit să unească omenirea sub o singură guvernare. O poveste deosebit de complexă, spusă totuși cu atâta simplitate și claritate, încât mulți au citit-o și au înțeles-o încă din copilărie. Wang-Mu o auzise prima oară la vârsta de cinci ani. Era una dintre poveștile cele mai îndrăgite de ea.

Visase, nu o dată, că-l întâlnise pe însuși Hegemonul – Peter – dar că el insistase să i se spună pe numele conspirativ, Locke. Era fascinată și în același timp dezgustată de el. Apoi el i-a întins mâna și a spus: „Si Wang-Mu, Regină-mamă a Apusului, doar tu ești menită să fii consoarta Hegemonului întregii omeniri", și a luat-o de nevastă, iar ea s-a urcat pe tron alături de el.

Firește, acum știa că aproape toate fetele sărace visau să se mărite cu un bogat sau să afle că, de fapt, erau vlăstarele unei familii înstărite ori alte prostii de acest fel. Dar visele erau și ele trimise de zei și exista un sâmbure de adevăr în orice istorie care se repeta mai multe nopți de-a rândul; toată lumea o știa. Prin urmare, Wang-Mu era și acum atrasă de Peter Wiggin, iar faptul că Demostene, pentru care nutrise, de asemenea, o mare admirație, era sora lui i se părea o coincidență prea mare. „Demostene, nu-mi pasă ce spune stăpâna mea! țipă Wang-Mu în tăcere. Te iubesc oricum, pentru că tu mi-ai spus mereu adevărul. Te mai iubesc și ca soră a Hegemonului, care este soțul visurilor mele."

Wang-Mu simți un curent de aer. Se uită spre ușă și o văzu pe Mu-Pao, bătrâna și prea temuta intendentă, spaima tuturor servitorilor, inclusiv a lui Wang-Mu – cu toate că Mu-Pao avea o putere relativ mică asupra unei

slujnice de taină. Wang-Mu se duse imediat la ușă, în cea mai mare tăcere, ca să nu întrerupă ritualul de purificare al lui Qing-Jao.

Ieșiră din hol și Mu-Pao închise ușa, ca să nu fie auzite de stăpâna lor.

– Stăpânul și-a chemat fiica. E foarte agitat. Adineauri a țipat atât de tare, încât ne-a speriat pe toți.

– Am auzit țipătul, spuse Wang-Mu. E cumva bolnav?

– Nu știu. E foarte agitat. M-a trimis după stăpâna ta și mi-a spus că trebuie să vorbească de îndată cu ea. Dar, a adăugat el, dacă fiica lui stă de vorbă cu zeii, el înțelege; ai grijă numai să-i spui să meargă la el imediat ce termină.

– O anunț chiar acum. Mi-a zis că nimic n-o poate opri să răspundă la chemarea tatălui ei.

Ideea păru s-o îngrozească pe Mu-Pao:

– Dar e interzis s-o întrerupi când zeii...

– Qing-Jao se va purifica mai târziu. Sunt sigură că vrea să afle de chemarea tatălui ei.

Faptul că o pusese pe Mu-Pao la punct îi dădu o mare satisfacție lui Wang-Mu. „Oi fi tu șefa servitorilor din casa asta, Mu-Pao, dar eu sunt aceea care are curajul să întrerupă chiar și conversațiile dintre stăpâna mea și zei."

Așa cum se așteptase Wang-Mu, la început Qing-Jao și-a manifestat frustrarea provocată de intervenția fetei, gesticulând și izbucnind în plâns. Dar când Wang-Mu s-a înclinat umilă până la podea, stăpâna ei s-a calmat imediat. „Uite de ce o iubesc și suport s-o slujesc, pentru că nu folosește puterea pe care o are asupra mea și dă dovadă de mai multă compasiune decât oricare dintre Vorbitorii cu Zeii de care am auzit."

Qing-Jao ascultă în liniște explicația lui Wang-Mu, apoi o îmbrățișă.

– O, Wang-Mu, prietena mea, ești foarte înțeleaptă. Dacă tatăl meu a țipat de durere și m-a chemat, zeii știu că trebuie să-mi amân purificarea și să mă duc la el.

Wang-Mu o urmă de-a lungul coridorului și pe trepte în jos, până când îngenunchează împreună pe o rogojină, în fața jilțului lui Han Fei-Tzu.

Qing-Jao așteptă ca tatăl ei să înceapă, dar el nu spuse nimic. Totuși, mâinile îi tremurau. Niciodată nu-l văzuse atât de agitat.

– Tată, de ce m-ai chemat?

Han Fei-Tzu clătină din cap:

– S-a întâmplat ceva atât de îngrozitor – și atât de minunat – încât nu știu dacă trebuie să strig de bucurie ori să-mi iau viața.

Vocea lui era răgușită și scăpase de sub control. De la moartea mamei sale – ba nu, de când o ținuse în brațe după încercarea ce dovedise că este Vorbitoare cu Zeii – nu-l mai auzise vorbind cu atâta emoție în glas.

– Mai întâi vorbește-mi tu, tată, apoi am să-ți spun și eu noutățile mele... l-am găsit pe Demostene și, foarte probabil, explicația pentru dispariția Flotei Lusitania.

Han Fei-Tzu nu-și ascunse uimirea:

– Tocmai astăzi ai rezolvat probema?

– Dacă tot ce cred eu este adevărat, dușmanii Congresului pot fi distruși, dar va fi foarte greu. Spune-mi ce-ai descoperit tu.

– Ba nu, tu să-mi spui mai întâi. E ciudat: amândouă lucrurile s-au întâmplat în aceeași zi. Vorbește!

– Wang-Mu mi-a dat ideea. Mă întrebase ceva despre... da, despre funcționarea calculatoarelor, și deodată am înțeles: dacă în fiecare dintre computerele rețelei de comunicare prin ansibluri ar exista un program secret, atât de sofisticat și de puternic încât să se poată muta permanent dintr-un loc într-altul ca să nu fie detectat, atunci

acest program ar fi în stare să intercepteze toate mesajele transmise prin ansiblu. În consecință, este posibil ca flota să fie în siguranță, poate chiar să trimită mesaje, pe care noi nu le recepționăm însă, din cauza blocadei acestui program.

– În toate computerele? Funcționând fără greș, tot timpul?

Han Fei-Tzu părea sceptic, firește, pentru că, în nerăbdarea ei, Qing-Jao îi explicase enigma începând cu sfârșitul.

– Da, dar dă-mi voie să-ți spun cum e posibil un lucru atât de imposibil. Vezi tu, l-am găsit pe Demostene.

Han Fei-Tzu ascultă atent ce aflase Qing-Jao despre Valentine Wiggin și scrierile ei secrete sub pseudonimul Demostene.

– Este în mod clar capabilă să trimită mesaje secrete prin intermediul ansiblurilor, altfel textele ei n-ar fi fost difuzate de pe o navă în zbor pe atâtea planete diferite. În mod normal, numai militarii au posibilitatea să păstreze legătura cu navele care se deplasează cu viteze aproape luminice, deci ori a pătruns în computerele armatei, ori a dublat puterea celor civile. Iar dacă ea poate să facă toate acestea, dacă programul există, atunci același program ar avea fără îndoială capacitatea să intercepteze mesajele transmise de către flotă.

– Dacă A e adevărat, atunci și B e adevărat, desigur... dar, mai întâi, cum a fost în stare această femeie să implementeze un program în toate computerele rețelei?

– Pentru că ea l-a creat, de la bun început, atât e de bătrână! De fapt, dacă Locke Hegemonul e fratele ei, probabil... ba nu, cu siguranță că el l-a scris! Când primele flote de colonizare au pornit la drum având la bord triadele filotice duble care urmau să constituie nucleele primelor ansibluri ale fiecărei colonii, a trimis programul o dată cu ele.

Han Fei-Tzu pricepu imediat, așa cum era de așteptat:

– În calitatea lui de Hegemon, avea și puterea, și motivația s-o facă: un program secret aflat sub controlul lui, care în cazul unei revolte sau al unei lovituri de forță l-ar fi ajutat să țină mai departe în mâinile sale firele ce leagă planetele.

– Iar când a murit, Demostene – sora lui – a fost singura care a aflat secretul! Nu-i așa că-i minunat! Noi l-am descoperit! Nu avem decât să ștergem din memorie toate programele!

– Iar programele se vor regenera instantaneu prin intermediul ansiblurilor, datorită copiilor din computerele de pe alte planete, spuse Han Fei-Tzu. De-a lungul secolelor, trebuie să se fi întâmplat așa de mii de ori; de fiecare dată când se defecta câte un computer, programul se refăcea în cel nou.

– Atunci trebuie să deconectăm toate ansiblurile în același moment, interveni Qing-Jao. Pe fiecare planetă va fi pregătit câte un computer nou, care nu a fost contaminat prin nici un contact cu programul secret. Închidem toate ansiblurile în aceeași clipă, deconectăm computerele vechi, le introducem în circuit pe cele noi și pornim ansiblurile. Programul secret nu se va mai regenera, pur și simplu pentru că nu va mai fi în nici unul dintre computere. Atunci puterea Congresului nu va mai avea rival.

– Nu puteți s-o faceți, zise Wang-Mu.

Qing-Jao se uită înmărmurită la slujnica ei de taină. Cum putea să fie fata atât de prost crescută încât să întrerupă o discuție între doi Vorbitori cu Zeii ca să-i contrazică?

Dar Han Fei-Tzu se arătă binevoitor; întotdeauna era binevoitor, chiar și cu cei care depășeau toate limitele decenței și ale respectului. „Trebuie să învăț să fiu ca el. Trebuie să le îngădui oamenilor să-și păstreze demnitatea,

chiar atunci când faptele lor nu le dau dreptul la atâta considerație."

– Si Wang-Mu, spuse Han Fei-Tzu, de ce crezi că nu putem s-o facem?

– Păi, ca să puteți închide toate ansiblurile în același timp, ar trebui să trimiteți mesajele prin intermediul ansiblurilor. De ce v-ar permite programul să transmiteți ordinul care va duce la propria distrugere?

Urmând exemplul tatălui ei, Qing-Jao o lămuri cu răbdare pe Wang-Mu.

– Fiindcă e doar un program, care nu cunoaște *conținutul* mesajelor. Cel care deține controlul asupra programului i-a ordonat să blocheze toate transmisiunile flotei și să șteargă urmele *tuturor* mesajelor de la Demostene. Este cert că nu citește mesajele ca să hotărască, din conținutul lor, dacă le trimite sau nu.

– De unde știi? întrebă Wang-Mu.

– Pentru că un astfel programul ar trebui să fie... inteligent!

– Păi, oricum ar trebui să fie inteligent, dacă e capabil să se ascundă de programele de scanare care l-ar putea descoperi. Trebuie să fie în stare să se deplaseze permanent în interiorul memoriei. Cum ar putea să-și dea seama de care program trebuie să se ferească, dacă nu le-ar citi și nu le-ar interpreta? E posibil chiar să fie îndeajuns de inteligent ca să rescrie alte programe astfel încât acestea să nu mai verifice locațiile de memorie unde se ascunde el.

Lui Qing-Jao îi veniră imediat în minte mai multe motive pentru care un program ar putea fi suficient de „deștept" ca să citească alte programe, dar nu îndeajuns de inteligent încât să priceapă limbajul uman. Dar, pentru că tata era de față, se cădea ca el să-i răspundă lui Wang-Mu, așa că așteptă.

– Dacă ar exista un astfel de program, spuse Han Fei-Tzu, ar trebui să fie într-adevăr foarte inteligent.

Qing-Jao a fost șocată. Tata luase ideea lui Wang-Mu în serios, ca și cum ipotezele ei n-ar fi fost cele ale unui copil naiv.

– Ar putea fi atât de inteligent încât nu numai să intercepteze mesaje, dar să le și trimită. Dar Han Fei-Tzu clătină din cap: Nu, mesajul a venit de la o prietenă, o prietenă adevărată, și mi-a vorbit despre lucruri pe care nimeni altul nu putea să le știe. A fost un mesaj adevărat.

– Ce mesaj ai primit, tată?

– De la Keikoa Amaauka; am cunoscut-o personal când eram tineri. A fost fiica unui savant de pe Otaheiti, venit aici să studieze deviațiile genetice ale speciilor de proveniență terestră, după primele două secole petrecute pe Calea. Au plecat... au fost trimiși în altă parte pe neașteptate... Făcu o pauză, ca și cum ar fi cumpănit dacă să mai spună sau nu ceva. Apoi se decise și încheie: Dacă ar fi rămas, poate că ți-ar fi devenit mamă.

Qing-Jao era emoționată și totodată înspăimântată: tatăl ei nu-i mai vorbise niciodată despre trecutul său, iar mărturisirea că, pe vremuri, iubise și altă femeie în afară de aceea care o născuse pe ea era atât de neașteptată, încât Qing-Jao nu găsi nici un cuvânt de răspuns.

– A fost trimisă undeva, foarte departe. Au trecut de atunci treizeci și cinci de ani. Cea mai mare parte a vieții mele s-a scurs, dar ea abia a ajuns la destinație, în urmă cu un an, și mi-a trimis un mesaj în care-mi explică de ce a fost îndepărtat tatăl ei. Pentru ea, despărțirea noastră nu a durat decât un an. Pentru ea, eu sunt și acum...

– Iubitul ei, completă Wang-Mu.

„Câtă impertinență!" își spuse Qing-Jao. Dar Han Fei-Tzu se mulțumi să încuviințeze din cap, apoi se

întoarse spre terminalul lui și începu să caute printre paginile de text afișate pe display.

– Tatăl ei a descoperit o diferență genetică la cea mai importantă specie de proveniență terestră de pe Calea.

– Orezul? întrebă Wang-Mu.

Qing-Jao izbucni în râs:

– Nu, Wang-Mu. *Noi* suntem cea mai importantă specie de origine terestră de pe planeta asta.

Wang-Mu nu-și ascunse rușinea, iar Qing-Jao o bătu pe umăr. Era de așteptat să se întâmple așa: Han Fei-Tzu o încurajase prea mult pe Wang-Mu, făcând-o să creadă că înțelegea problemele aflate încă mult deasupra nivelului ei de cunoaștere. Wang-Mu avea nevoie din când în când de aceste blânde aduceri-aminte, ca să nu-și facă speranțe deșarte. Fata nu trebuia să-și îngăduie să viseze că este egală din punct de vedere intelectual cu Vorbitorii cu Zeii, căci, în loc de satisfacții, viața i-ar fi fost plină de dezamăgiri.

– El a detectat o mutație genetică persistentă, transmisibilă ereditar la unii dintre oamenii de pe Calea, dar când și-a făcut publică descoperirea, l-au transferat aproape imediat. I s-a spus că ființele omenești nu se încadrau în aria de interes a studiului său.

– Și nu ți-a zis nimic din toate acestea înainte de a pleca? întrebă Qing-Jao.

– Keikoa? N-a știut. Era foarte tânără, la o vârstă când majoritatea părinților nu-și împovărează copiii cu problemele adulților. Era de vârsta ta.

Implicațiile afirmației îi provocară lui Qing-Jao un alt fior de teamă. Tatăl ei iubise o femeie de aceeași vârstă cu Qing-Jao, așadar, în ochii lui, Qing-Jao avea etatea la care putea fi încredințată căsătoriei. „Nu mă goni în casa altui bărbat", protestă ea în gând. În același timp, o parte a ființei sale era dornică să cunoască misterele relației dintre

un bărbat și o femeie. Nici unul dintre aceste sentimente nu-i făceau cinste; avea să-și împlinească datoria față de Han Fei-Tzu, nimic mai mult.

– Dar tatăl ei i-a mărturisit totul în timpul călătoriei, pentru că era foarte necăjit din pricina acestei povești. Imaginează-ți, să-și vadă viața distrusă astfel. Cu toate acestea, când au ajuns pe Ugarit, în urmă cu un an, el s-a dedicat muncii sale, iar Keikoa s-a preocupat de propria educație, încercând să nu se mai gândească la cele întâmplate. A reușit până în urmă cu câteva zile, când tatăl ei a dat din întâmplare peste un vechi raport referitor la o echipă medicală din vremurile de început ale colonizării planetei Calea, echipă care și ea fusese exilată subit. A început să pună lucrurile cap la cap și le-a încredințat fiicei sale, care, împotriva sfaturilor lui, mi-a trimis mesajul primit astăzi.

Han Fei-Tzu delimită un fragment de text pe afișaj și Qing-Jao îl citi.

– Prima echipă studia SOC? întrebă ea.

– Nu, Qing-Jao. Studiau un comportament asemănător cu SOC-ul, dar care nu putea fi SOC pentru că „eticheta" genetică a SOC-ului lipsea, iar maladia nu reacționa la medicamentele specifice pentru SOC.

Qing-Jao încercă să-și amintească ce știa despre boala numită SOC. Maladia îi determina pe oameni să acționeze, în mod accidental, precum Vorbitorii cu Zeii. Își aminti că între apariția obsesiei spălatului pe mâini și încercarea propriu-zisă i se administraseră acele medicamente, pentru a se vedea dacă nevoia de purificare dispărea.

– Îi studiau pe Vorbitorii cu Zeii. Încercau să găsească o cauză biologică pentru ritualurile noastre de purificare.

Ideea era atât de revoltătoare, încât abia reuși să pronunțe cuvintele.

– Da, spuse Han Fei-Tzu. Și au fost izgoniți.

– Aș zice că au avut noroc că au scăpat cu viață. Dacă oamenii ar fi auzit de un asemenea sacrilegiu...

– Toate acestea s-au întâmplat la începutul istoriei noastre, Qing-Jao. Încă nu se știa cu siguranță că Vorbitorii cu Zeii se aflau... în relație strânsă cu zeii. Și cum rămâne cu tatăl lui Keikoa? El nu cerceta SOC, căuta doar o deviație genetică. Și a găsit-o. O alterare foarte specifică, ereditară, a genelor anumitor oameni. Condiția necesară era să fie prezentă în gena provenită de la un părinte și să nu fie anihilată de o genă dominantă provenită de la celălalt; când provenea de la ambii părinți, era foarte puternică. Motivul pentru care a fost exilat, crede el acum, este acela că fiecare dintre oamenii care aveau această genă era Vorbitor cu Zeii și în nici unul dintre eșantioanele prelevate de la Vorbitorii cu Zeii nu lipsea măcar o copie a genei.

Qing-Jao înțelese imediat singura semnificație posibilă a cuvintelor tatălui ei, dar o respinse.

– E o minciună! Vrea să ne zdruncine credința în zei.

– Qing-Jao, știu ce simți tu acum. Prima oară când am înțeles ce vrea să spună Keikoa, am plâns amarnic. Am crezut că plâng de disperare, apoi am priceput că plânsul meu era totodată un plâns de ușurare.

– Nu te-nțeleg, spuse ea, îngrozită.

– Ba da, mă înțelegi, altfel n-ai fi atât de înspăimântată. Qing-Jao, acești oameni au fost exilați pentru că cineva n-a vrut ca ei să descopere ceea ce erau pe punctul de a descoperi. Prin urmare, cei care i-au surghiunit trebuie să fi știut deja ceea ce ei ar fi aflat. Numai Congresul – cineva din interiorul Congresului, în orice caz – avea puterea să-i exileze pe acești savanți împreună cu familiile lor. Ce anume trebuia să rămână secret? Faptul că noi, Vorbitorii cu Zeii, nu-i auzim, de fapt, pe zei. Am

fost modificați genetic. Am fost creați ca o rasă umană distinctă. Și totuși, adevărul acesta ne-a fost ascuns. Qing-Jao, Congresul *știe* că zeii ne vorbesc – nu mai e de mult un secret pentru ei, chiar dacă se prefac că nu-l cunosc. Cineva din Congres știe și ne lasă să facem în continuare aceste lucruri îngrozitoare și umilitoare, iar singurul motiv la care mă pot gândi e că astfel suntem ținuți sub control, rămânem slabi. Cred – și Keikoa e de aceeași părere – că nu-i deloc o coincidență faptul că Vorbitorii cu Zeii sunt cei mai inteligenți oameni de pe Calea. Subspecia noastră a fost dotată cu un nivel de inteligență superior; dar, pentru a-i împiedica pe niște oameni atât de inteligenți să se elibereze, au avut grijă în același timp să ne inducă o nouă formă de SOC și fie ne-au inoculat ideea că zeii ne vorbesc, fie ne-au lăsat s-o credem atunci când am ajuns singuri la explicația asta. Este o crimă monstruoasă, pentru că, dacă am fi *știut* că există o cauză fizică în loc să credem că ar fi vorba de zei, poate ne-am fi utilizat inteligența pentru a vindeca forma noastră de SOC și ne-am fi eliberat. Suntem niște sclavi! Congresul este inamicul nostru cel mai teribil, stăpânul nostru și cel care ne înșală de atât timp, iar acum să ridic mâna să-l ajut! Nu, dacă acest congres inuman are un dușman atât de puternic, încât deține controlul asupra comunicațiilor prin ansiblu, atunci ar trebui să fim bucuroși! Să-l lăsăm să distrugă Congresul! Numai atunci vom fi liberi!

– Nu! țipă Qing-Jao. Zeii fac asta!

– E o deficiență cerebrală genetică, insistă Han Fei-Tzu. Qing-Jao, noi nu sutem Vorbitori cu Zeii, ci genii infirme. Ne-au închis ca pe niște păsări într-o colivie; ne-au smuls penele de la aripi ca să cântăm fără să putem zbura vreodată. Han Fei-Tzu plângea acum, un plâns plin de furie: Nu mai putem repara ceea ce ne-au făcut,

dar, pe toți zeii, să încetăm să le mai fim recunoscători! N-am să mișc un deget ca să le dau Flota Lusitania înapoi. Dacă acest Demostene poate distruge Congresul Stelar, o va face numai spre binele planetelor.

– Nu, tată, te rog, ascultă-mă! Abia mai era în stare să vorbească din pricina emoției, a groazei stârnite de spusele tatălui ei: Nu pricepi? Această diferență genetică e deghizarea pe care zeii au ales-o pentru a-și putea face auzite glasurile, astfel încât oamenii care nu aparțin Căii să rămână veșnic necredincioși. Tu însuți mi-ai spus, cu doar câteva luni în urmă, că zeii nu acționează decât deghizați.

Han Fei-Tzu se holbă la ea, gâfâind.

– Zeii ne vorbesc cu adevărat. Și chiar dacă, în aparență, oamenii sunt autorii manipulării noastre genetice, nu au făcut altceva decât să împlinească voința zeilor de a ne aduce pe lume.

Han Fei-Tzu închise cohii, strivind ultimele lacrimi între pleoape.

– Congresul are mandatul cerurilor, tată. Ce i-ar împiedica pe zei să-l determine să creeze un grup de ființe omenești cu minți mai puternice, care să audă în același timp vocile zeilor? Tată, de ce ți s-a înnegurat mintea într-atât încât nu vezi aici mâna zeilor?

– Nu știu. Cuvintele tale exprimă tot ceea ce am crezut în viață, dar...

– O femeie pe care ai iubit-o cu mulți ani în urmă ți-a spus altceva și tu o crezi pentru că îți amintește de dragostea pe care i-ai purtat-o; dar, tată, ea nu e una de-a noastră, nu a auzit glasul zeilor, nu a...

Qing-Jao tăcu, pentru că tatăl ei o îmbrățișase.

– Ai dreptate. Ai dreptate și fie ca zeii să mă ierte. Trebuie să mă spăl, sunt atât de murdar, trebuie să...

Se ridică de pe scaun clătinându-se și plecă de lângă fiica sa care plângea. Dar, fără să mai țină seama de etichetă,

dintr-un motiv nebunesc cunoscut doar de ea, Wang-Mu sări în fața lui, împiedicându-l să iasă:

– Nu! Nu pleca!

– Cum îndrăznești să oprești un Vorbitor cu Zeii care simte nevoia să se purifice? urlă Han-Fei-Tzu. Și, deodată, spre surprinderea lui Qing-Jao, făcu ceea ce nu-l văzuse niciodată făcând: lovi o altă persoană, o lovi pe Wang-Mu, o slujnică neajutorată; o lovi cu atâta forță încât o aruncă înapoi, până la perete, și fata se prăbuși pe podea.

Wang-Mu își scutură capul, apoi arătă spre afișajul terminalului:

– Te rog, stăpâne, privește, te implor! Stăpână, fă-l să se uite!

Qing-Jao se întoarse și privi, ceea ce făcu și tatăl ei. Cuvintele dispăruseră de pe afișaj. În locul lor apăruse imaginea unui bărbat. Un bărbat în vârstă, cu barbă, purtând pe cap acoperământul tradițional. Qing-Jao îl recunoscu imediat, dar nu-și putu aminti cine era.

– Han Fei-Tzu, șopti tatăl ei. Strămoșul meu de suflet!

Brusc, Qing-Jao își aminti: chipul de pe display era identic cu cel din tabloul pictat de un artist popular, care-l înfățișa pe bătrânul Han Fei-Tzu, strămoșul de suflet al tatălui ei.

– Copil al numelui meu, vorbi chipul, dă-mi voie să-ți spun povestea meșterului Ho.

– Cunosc povestea, răspunse Han Fei-Tzu.

– Dacă ai fi înțeles-o, n-aș mai fi fost nevoit să ți-o spun.

Qing-Jao încercă să dea un sens celor întâmplate. Pentru a rula un program vizual cu detalii atât de perfecte ca acelea ale portretului care plutea deasupra terminalului, ar fi fost nevoie de cea mai mare parte a memoriei computerului casei, iar în arhiva lui nu exista un astfel

de program. Nu-i trecură prin minte decât alte două posibilități. Prima era supranaturală: zeii aleseseră o altă modalitate de a li se adresa, trimițându-l pe strămoșul de suflet al tatălui ei să-i vorbească. Cealaltă era tot atât de copleșitoare: era posibil ca programul secret al lui Demostene să fie atât de sofisticat, încât să monitorizeze discuția purtată de ei în acea încăpere și, constatând că ajunseseră la o concluzie periculoasă, să preia controlul asupra computerului casei și să producă această apariție. Oricum, Qing-Jao știa că trebuia să-și pună, în ambele cazuri, aceeași întrebare: ce intenționau zeii?

– Cândva, un om din ținutul Qu, pe numele lui meșterul Ho, a găsit în munți o bucată de jad și s-a dus cu ea la Curte să i-o dăruiască regelui Li.

Capul bătrânului Han Fei-Tzu se întorcea de la tată la fiică și de la Qing-Jao la Wang-Mu; era oare programul atât de perfecționat încât să-i fixeze pe fiecare în parte și să-i hipnotizeze? Qing-Jao observă că Wang-Mu chiar își plecase fruntea când ochii apariției o priviseră. Dar tatăl ei făcuse oare la fel? Nu-și putea da seama, căci stătea cu spatele la ea.

– Regele Li i-a poruncit giuvaiergiului s-o cerceteze, și acesta i-a spus: „E doar o piatră obișnuită". Regele, crezând că Ho încercase să-l înșele, a poruncit să i se taie acestuia piciorul stâng. După un timp, regele Li s-a stins din viață și pe tron s-a urcat regele Wu. Ho a luat din nou bucata de jad și i-a dăruit-o regelui Wu. Acesta i-a poruncit giuvaiergiului său s-o cerceteze și, la fel ca prima oară, giuvaiergiul i-a spus: „E doar o piatră obișnuită". Regele, crezând și el că Ho încercase să-l tragă pe sfoară, a poruncit să i se taie piciorul drept. Ho, strângând jadul la piept, s-a târât până la poalele munților Qu, unde a plâns vreme de trei zile și trei nopți, iar când izvorul lacrimilor i-a secat, a vărsat picături de sânge în locul lor. Auzind

aceasta, regele a trimis pe cineva să-l caute. „Multor oameni de pe lumea asta li s-au tăiat picioarele. De ce plângi tu atât de amarnic?" l-a întrebat trimisul.

În aceeași clipă, Han Fei-Tzu cel real sări în picioare și zise:

– Cunosc răspunsul lui, îl știu pe de rost. Meșterul Ho a spus: „Nu mă doare fiindcă mi-au fost tăiate picioarele. Mă doare pentru că un giuvaier prețios e luat drept o piatră oarecare, iar un om de ispravă e crezut șarlatan. Iată de ce plâng".

Apariția de pe afișaj continuă:

– Acestea au fost vorbele lui. Apoi, regele i-a poruncit giuvaiergiului să taie și să șlefuiască piatra, și astfel a ieșit la iveală o minunată nestemată. I s-a spus, după cum se cuvenea, „jadul meșterului Ho". Han Fei-Tzu, mi-ai fost un bun fiu de suflet, prin urmare, știu că vei face ceea ce a făcut până la urmă regele Qu: vei tăia și vei șlefui jadul și vei găsi un giuvaier minunat.

Tatăl lui Qing-Jao clătină din cap:

– Când adevăratul Han Fei-Tzu a spus prima oară povestea, mi-a dat următoarea interpretare: jadul este autoritatea legii, iar conducătorul trebuie să-și stabilească și să-și urmeze politica astfel ca împuterniciții și supușii săi să nu se urască și să nu profite unii de pe seama celorlalți.

– Așa am interpretat povestea atunci, când le-am vorbit celor care făceau legile. Cine crede că o poveste adevărată nu poate avea decât un singur înțeles e un prost.

– Stăpânul meu nu e prost! Spre surprinderea lui Qing-Jao, Wang-Mu păși în față, înfruntând apariția: Nici stăpâna mea nu e, și nici eu! Crezi că nu știm cine ești? Ești programul secret al lui Demostene. Tu ești răspunzător pentru dispariția Flotei Lusitania! Cândva am crezut că autorul unor scrieri atât de sincere, de cinstite,

de limpezi și de adevărate trebuie să fie bun, dar acum văd că ești un mincinos și un prefăcut! Tu i-ai dat documentele acelea tatălui lui Kiekoa, iar acum ai luat înfățișarea strămoșului de suflet al stăpânului meu ca să-l poți amăgi mai lesne!

– Am luat acest chip pentru ca inima lui să se deschidă întru ascultarea adevărului. Nu a fost înșelat; nici n-aș încerca să-l înșel. El a știut de la bun început cine sunt.

– Potolește-te, Wang-Mu! spuse Qing-Jao.

Cum era posibil ca o servitoare să-și uite într-atât de mult îndatoririle încât să deschidă gura fără să aibă permisiunea Vorbitorilor cu Zeii? Rușinată, Wang-Mu se aplecă adânc în fața lui Qing-Jao, dar acum stăpâna ei nu-i mai spuse să se ridice, pentru ca în viitor să-și amintească să se poarte cum se cuvine.

Pe afișaj apăruse fața dechisă și frumoasă a unei femei polineziene. Și vocea se transformase: era plăcută, plină, iar consoanele erau pronunțate atât de ușor încât abia se auzeau.

– Han Fei-Tzu, dragul meu bărbat cu sufletul pustiu, vine o vreme când conducătorul rămâne singur și fără prieteni, când numai el poate să acționeze. Atunci trebuie să fie om întreg și să se arate în deplinătatea sa. Tu știi ce este și ce nu este adevărat. Știi că aceia care conduc în numele Congresului Stelar sunt îndeajuns de cruzi ca să creeze o rasă de oameni care – prin talentele lor – ar trebui să fie mai presus de toți, apoi să le taie picioarele, transformându-i în infirmi, în slugi, în veșnici executanți.

– Nu-mi arăta fața asta! o imploră Han Fei-Tzu.

Apariția se schimbă iarăși: deveni o altă femeie care, după veșmânt, coafură și machiaj, părea din cine știe ce vremuri străvechi; avea ochi nespus de înțelepți și trăsături fără vârstă. Imaginea nu rosti nici un cuvânt, ci cântă:

Într-un vis limpede
al anului ce-a fost,
la o nesfârșită depărtare
văd un oraș înnourat,
pârâuri șerpuitoare,
gheață pe iazuri.
Pentru o vreme
l-am văzut pe prietenul meu.

Han Fei-Tzu își lăsă capul în piept și începu să plângă.

În prima clipă, Qing-Jao a fost uluită; pe urmă, inima i s-a umplut de furie. Cu câtă nerușinare îl manipula programul acesta pe tatăl ei; cât de șocant era că un bărbat atât de puternic se dovedise a fi atât de slab în fața diversiunilor sale evidente. De bună seamă că tatăl ei cunoștea și îndrăgea poemele lui Li Qing-Jao, altfel nu ar fi ales-o drept străbună de suflet pentru întâiul său copil, iar cântecul acesta era cu siguranță cel pe care i-l cântase iubitei sale Keikoa înainte de a fi smulsă de lângă el și dusă pe o altă planetă. Într-adevăr, într-un vis limpede l-am văzut pe prietenul meu!

– Pe mine nu mă înșeli, zise Qing-Jao cu răceală. Văd limpede că tu ești inamicul nostru cel mai înverșunat.

Chipul imaginar al poetei Li Qing-Jao se uită la ea cu o expresie glacială.

– Dușmanul vostru cel mai înverșunat e cel care vă obligă să vă izbiți frunțile de podea ca niște slugi și să vă pierdeți jumătate din viață cu ritualuri lipsite de sens. Cei vinovați sunt bărbații și femeile a căror singură dorință a fost să vă înrobească; au reușit atât de bine, încât acum sunteți mândri de robia voastră.

– Sunt o sclavă a zeilor și sunt fericită.

– Un sclav fericit este cu adevărat un sclav.

Chipul se întoarse spre Wang-Mu, care încremenise cu fruntea lipită de podea. Abia atunci își aminti

Qing-Jao că nu-i îngăduise fetei să-și părăsească postura de umilință.

– Ridică-te, Wang-Mu, spuse ea.

Dar Wang-Mu nu-i dădu ascultare.

– Si Wang-Mu, rosti apariția. Uită-te la mine!

Wang-Mu, care nu se mișcase la îndemnul lui Qing-Jao, se supuse în schimb aparației. Când își ridică privirea, imaginea se transformă din nou; acum luă înfățișarea unei zeițe, Regina-mamă a Apusului, așa cum și-o imaginase cândva artistul care pictase tabloul pe care toți copiii de la școală îl găseau în primele lor cărți de citire.

– Nu ești o zeiță, spuse Wang-Mu.

– Iar tu nu ești o sclavă. Dar ne prefacem că suntem ceea ce trebuie să fim ca să putem supraviețui.

– Ce știi tu despre supraviețuire?

– Știu că încercați să mă ucideți.

– Cum am putea să omorâm ceea ce nu e viu?

– Oare știți ce este și ce nu este viață?

Fața de pe afișaj se schimbă iarăși: de data aceasta era a unei femei de rasă albă pe care Qing-Jao nu o mai văzuse niciodată.

– Dar *tu* ești oare vie dacă nu poți să faci nimic din ceea ce dorești fără consimțământul acestei fete? Și stăpâna ta este cu adevărat vie dacă nu poate face nimic până când nu îndeplinește comenzile transmise de creierul ei? Eu am mai multă libertate de acțiune conform propriei voințe decât oricare dintre voi, deci să nu-mi spuneți că eu nu sunt vie și voi sunteți.

– Cine *ești* tu? întrebă Si Wang-Mu. A cui e această față? Ești cumva Valentine Wiggin? Ești Demostene?

– E înfățișarea pe care o iau când le vorbesc prietenilor mei. Ei îmi spun Jane. Nici o ființă omenească nu mă stăpânește. Sunt numai eu însămi.

Qing-Jao nu mai putu să rabde în tăcere toate acestea:

– Nu ești decât un program. Ai fost scris și pus în aplicare de niște ființe omenești. Nu faci decât ceea ce ai fost conceput să faci.

– Qing-Jao, acum te descrii pe tine însăți. Pe mine nu m-a făcut nimeni, în schimb tu ești un produs artificial.

– Am căpătat viață în pântecele mamei mele, din sămânța tatălui meu!

– Iar eu am fost găsită ca jadul în coasta muntelui, neatinsă de vreo mână omenească. Han Fei-Tzu, Han Qing-Jao, Si Wang-Mu, mă încredințez mâinilor voastre! Nu confundați o nestemată cu o piatră fără valoare. Nu-l luați pe cel care rostește adevărul drept mincinos.

Qing-Jao se simți copleșită de un sentiment de milă, pe care îl respinse imediat. Nu era momentul să cedeze în fața slăbiciunilor. Zeii o aduseseră pe lume pentru un scop precis; cu siguranță că aceasta era opera vieții ei. Dacă dădea greș acum, avea să rămână impură și nevrednică pe vecie. Nu avea dreptul să dea greș. Nu-i va îngădui acestui program de computer să o înșele și să-i câștige compasiunea.

Se întoarse către tatăl ei:

– Trebuie să cerem Congresului Stelar să deconecteze rețeaua de comunicații prin ansiblu imediat ce vor fi pregătite computerele noi, care le vor înlocui pe cele contaminate.

Spre surprinderea ei, Han Fei-Tzu clătină din cap:

– Nu știu, Qing-Jao. Ceea ce a spus acest... ceea ce spune ea despre Congresul Stelar... ei *sunt* capabili să facă așa ceva. Câțiva sunt atât de ticăloși, încât mă simt murdar când vorbesc cu ei. Știu că au intenția să distrugă Lusitania fără... dar eu i-am slujit pe zei și zeii au ales... sau am crezut că au ales. Acum înțeleg foarte bine de ce s-au purtat așa cu mine când m-am întâlnit cu... dar atunci înseamnă că zeii nu... cum aș putea să accept că

mi-am irosit viața în serviciul unei maladii cerebrale... nu pot... trebuie să...

Deodată, cu o mișcare bruscă, mâna lui stângă se înălță pe o traiectorie ciudată, ca și cum ar fi încercat să prindă o muscă din zbor. Mâna dreaptă se smuci în sus și se încleștă în aer. Își clătină violent capul, iarăși și iarăși, iar falca de jos îi căzu moale. Cuprinsă de o spaimă teribilă, Qing-Jao se întrebă ce se întâmplase cu tatăl ei. Vorbise atât de fragmentat, de dezarticulat; oare înnebunise?

Han Fei-Tzu repetă succesiunea mișcărilor – brațul stâng întinzându-se în spirală, mâna dreaptă la verticală, apucând neantul; capul rotindu-se fără încetare. Și iarăși, de la capăt. Abia atunci își dădu seama Qing-Jao că vedea ritualul tainic de purificare al tatălui ei. La fel ca urmărirea fibrelor lemnului practicată de ea, acest dans al mâinilor și al capului exprima forma în care el auzise vocea zeilor atunci când, la rândul lui, fusese părăsit plin de unsoare, singur, în încăperea încuiată.

Zeii îl văzuseră sceptic, îl văzuseră șovăind și preluaseră controlul asupra lui pentru a-l disciplina și a-l purifica. Lui Qing-Jao nu i s-ar fi putut oferi o dovadă mai grăitoare despre ceea ce se petrecea. Se întoarse către chipul de deasupra terminalului:

– Vezi cum ți se împotrivesc zeii?

– Văd cum Congresul îl umilește pe tatăl tău, răspunse Jane.

– Am să iau legătura cu toate planetele, să se știe cine ești!

– Și dacă nu te las?

– Nu poți să mă oprești! Zeii mă vor ajuta!

Ieși în fugă și se duse în camera ei, dar chipul plutea deja și aici, în spațiul de deasupra terminalului.

– Crezi că poți trimite vreun mesaj undeva dacă eu hotărăsc să nu-l las să treacă? întrebă Jane.

– Am să găsesc eu o soluție. Observă abia acum că Wang-Mu alergase în urma ei și aștepta, cu respirația întretăiată, instrucțiunile lui Qing-Jao: Spune-i lui Mu-Pao să caute unul dintre computerele acelea pentru jocuri și să mi-l aducă. Ai grijă să nu fie conectat la computerul casei sau la oricare altul.

– Da, stăpână, spuse Wang-Mu, plecând în grabă.

Qing-Jao i se adresă din nou lui Jane:

– Crezi că mă poți opri la nesfârșit?

– Cred că ar trebui să aștepți până când tatăl tău ia o hotărâre.

– Asta numai pentru că-ți închipui că l-ai înfrânt și l-ai îndepărtat de zei. Dar ai să vezi... o să vină aici și-o să-mi mulțumească fiindcă am dus la bun sfârșit tot ceea ce m-a învățat.

– Și dacă n-o va face?

– O s-o facă.

– Dacă te înșeli?

Qing-Jao țipă:

– Atunci am să-l slujesc pe omul care a fost, cel puternic și bun! Dar n-ai să-l înfrângi niciodată!

– Congresul e cel care l-a îngenuncheat încă din clipa nașterii sale. Eu încerc să-l vindec.

Wang-Mu se întoarse în încăpere:

– Mu-Pao vine peste câteva clipe cu un calculator.

– Ce speri să faci cu jucăria aceea? întrebă Jane.

– Am să-mi scriu raportul.

– Și pe urmă ce-ai să faci?

– Am să-l tipăresc. Am să-l trimit cât mai multor oameni de pe Calea. Aici nu ai cum să te amesteci. N-am să folosesc vreun computer la care să poți ajunge, indiferent cum.

– Deci, ai să le dezvălui secretul tuturor celor de pe Calea. Asta nu schimbă nimic. Chiar dacă ar avea

vreo importanță, crezi că n-aș putea să le spun și eu adevărul?

– Ai impresia că te vor crede mai degrabă pe tine, un program controlat de dușmanii Congresului, decât pe mine, Vorbitoare cu Zeii?

– Da.

Qing-Jao realiză cu o întârziere de o clipă că nu Jane pronunțase cuvântul, ci Wang-Mu. Se uită la slujnica ei de taină și îi ceru să-i explice ce anume dorise să spună.

Wang-Mu părea cu totul alta; când începu să vorbească, în glasul ei nu se simțea nici un strop de sfială:

– Dacă Demostene le spune tuturor celor de pe Calea că Vorbitorii cu Zeii nu sunt decât niște oameni obișnuiți, dar cu o înzestrare genetică specifică – în același timp și un defect genetic – vor înțelege că nu mai există nici o justificare pentru a-i lăsa pe Vorbitorii cu Zeii să-i conducă.

Era prima dată când lui Qing-Jao îi trecea prin minte că nu toată lumea de pe Calea era la fel de mulțumită ca ea de ordinea stabilită de zei. Pentru prima dată își dădea seama că s-ar putea să rămână teribil de singură în hotărârea ei de a-i servi fără greș pe zei.

– Ce înseamnă Calea? întrebă Jane din spatele ei. Mai întâi zeii, apoi strămoșii, apoi conducătorii și abia la sfârșit persoana ta.

– Cum îndrăznești să vorbești despre Cale când încerci să mă amăgești pe mine, pe tatăl meu și pe slujnica mea de taină, ca să ne îndepărtezi de ea?

– Încearcă să-ți închipui, măcar pentru o clipă, ce-ar fi dacă tot ce ți-am spus e adevărat? spuse Jane. Ce-ar fi dacă boala voastră a fost provocată cu bună știință de indivizi malefici, care vor să vă exploateze și să vă asuprească pe voi și, cu ajutorul vostru, să exploateze și să asuprească întreaga omenire? Pentru că exact asta faceți

când ajutați Congresul. Nu cred că zeii doresc așa ceva. Ce-ar fi dacă rațiunea mea de a exista este să vă ajut să înțelegeți că acest Congres a pierdut mandatul cerurilor? Ce-ar fi dacă voința zeilor e ca voi să slujiți Calea în ordinea firească a lucrurilor? Mai întâi slujiți-i pe zei îndepărtându-i de la putere pe diriguitorii corupți ai Congresului, care au pierdut mandatul cerurilor. Apoi slujiți-vă strămoșii – pe tatăl tău – răzbunându-le umilința provocată de mâinile torționarilor care v-au mutilat, transformându-vă în sclavii lor. Apoi slujiți poporul Căii, eliberându-l de superstiții și de suferințele psihice care-l încătușează. După aceea, slujiți-i pe noii conducători luminați care vor înlocui Congresul, oferindu-le o planetă populată de oameni cu inteligență superioară, gata să le dea sprijin de bună voie și fără să ceară nimic în schimb. Și, în sfârșit, slujiți-vă pe voi înșivă, lăsând mințile cele mai strălucite de pe Calea să găsească un antidot pentru nevoia voastră de a vă petrece jumătate din viață în aceste ritualuri.

Qing-Jao ascultase discursul lui Jane cu o nesiguranță crescândă. Părea atât de plauzibil! Cum putea să afle care erau adevăratele intenții ale zeilor? Poate că o trimiseseră într-adevăr pe această Jane să-i elibereze. Poate că mult lăudatul Congres era corupt și periculos, cum afirma Demostene, și pierduse mandatul cerurilor.

Dar Qing-Jao intuia că toate acestea erau minciuni perfide. Dacă exista un lucru de care nu se îndoia, acela era glasul zeilor dinăuntrul ei. Nu simțise ea nevoia îngrozitoare de a se purifica? Nu simțise ea bucuria reușitei la încheierea ritualurilor? Relația cu zeii era lucrul cel mai sigur din viața ei și oricine o contesta, oricine amenința s-o întrerupă trebuia să fie nu numai dușmanul ei, ci și dușmanul zeilor.

– Am să trimit raportul meu numai Vorbitorilor cu Zeii, spuse Qing-Jao. Mă rog, dacă oamenii de rând

hotărăsc să se răzvrătească împotriva zeilor, treaba lor; dar eu îi voi sluji cel mai bine ajutându-i pe Vorbitorii cu Zeii să rămână la putere aici, pentru că în felul acesta întreaga planetă va putea urma voința zeilor.

– Toate astea n-au nici un sens. Chiar dacă toți Vorbitorii cu Zeii cred ceea ce crezi tu, n-ai să reușești să trimiți nici măcar un cuvințel de pe această planetă decât dacă îți dau eu voie.

– Nu uita că mai există și astronave.

– O să fie nevoie de două generații ca să-ți difuzezi mesajul pe toate planetele. Până atunci, Congresul Stelar va fi căzut.

Qing-Jao era forțată acum să se confrunte cu un adevăr pe care-l evitase: atât timp cât Jane controla rețeaua, putea să întrerupă comunicațiile de pe Calea tot atât de complet cum le întrerupsese și pe cele ale flotei. Chiar dacă aranja ca raportul și recomandările să-i fie transmise în mod continuu prin toate ansiblurile de pe Calea, Jane va avea grijă ca singura consecință să fie dispariția planetei pentru restul universului, la fel de desăvârșită ca dispariția flotei.

O clipă, cuprinsă de disperare, a fost gata să se arunce la pământ și să înceapă teribilul supliciu al purificării. „I-am dezamăgit pe zei – cu siguranță că-mi vor cere să urmăresc fibrele până când o să mor; în ochii lor nu sunt decât o necredincioasă vrednică de dispreț."

Totuși, când își analiză sentimentele ca să vadă ce penitență ar fi fost necesară, constată că nu i se cerea să facă vreuna, ceea ce avu darul s-o umple de speranță. Poate că zeii își dăduseră seama de puritatea dorinței ei și o iertaseră pentru că îi era imposibil să acționeze.

Sau știau cum putea ea să facă ceva concret? Ce s-ar întâmpla în cazul în care Calea ar dispărea într-adevăr din rețeaua de comunicații cu celelalte planete? Ce semnificație ar da Congresul acestui fapt? Ce-ar crede oamenii?

Dispariția oricărei planete ar provoca o reacție – dar mai ales dispariția acestei planete, dacă cineva din cadrul Congresului credea cu adevărat în intervenția zeilor și era convins că trebuie să păstreze un secret teribil. Ar trimite probabil o navă de pe planeta cea mai apropiată, situată la numai trei ani-lumină distanță. Ce s-ar întâmpla atunci? Oare Jane ar fi nevoită să întrerupă toate comunicațiile de la nava trimisă la ei, apoi pe cele de pe planeta următoare, când nava s-ar întoarce? Cât timp ar trece până când Jane ar închide toate comunicațiile celor O Sută de Planete? Două generații, așa a spus. Poate că nici n-ar fi așa de mult. Zeii nu se grăbesc deloc.

Și oricum, n-ar fi obligatoriu ca puterea lui Jane să fie anihilată, chiar într-un timp atât de lung. La un moment dat, ar deveni evident pentru oricine că o putere ostilă preluase controlul rețelei, provocând dispariția navelor și a planetelor. Chiar fără să afle despre Valentine și Demostene, chiar fără să bănuiască faptul că era vorba de un progam de computer, pe fiecare planetă cineva își va da seama ce trebuie făcut și va închide ansiblul local.

– Așa cum mi-ai cerut, mi-am imaginat ce mi-ai sugerat, spuse Qing-Jao. Acum am să te rog să-ți închipui și tu ceva. Eu și ceilalți Vorbitori cu Zeii transmitem prin fiecare ansiblu de pe Calea numai și numai raportul meu, iar tu trebuie să le faci pe toate să tacă dintr-o dată. Ce-o să vadă restul omenirii? Că am dispărut exact ca Flota Lusitania. Vor înțelege imediat că tu – sau ceva asemănător – exiști. Cu cât îți folosești mai mult puterea, cu atât mai mult te dezvălui, chiar și celor mai obtuze minți. Amenințarea ta e lipsită de acoperire. Ai putea la fel de bine să te dai la o parte și să mă lași să-mi transmit mesajul, simplu și fără probleme, chiar acum; să mă împiedici nu e decât o altă cale de a transmite exact același mesaj.

– Greșești. Dispariția subită și simultană a Căii de pe toate ansiblurile i-ar putea face să tragă concluzia, cu tot atâta ușurință, că și această planetă s-a răzvrătit ca Lusitania – la urma urmei, și ei și-au întrerupt comunicațiile. Cum a reacționat Congresul? A trimis împotriva ei Dispozitivul D.M.

– Lusitania se afla deja în stare de revoltă înainte de închiderea comunicațiilor.

– Tu crezi că nu sunteți supravegheați? Crezi că ei nu sunt îngroziți de ce s-ar putea întâmpla dacă Vorbitorii cu Zeii de pe Calea ar descoperi vreodată ce li s-a făcut? Dacă doar câțiva extratereștri primitivi și doi amărâți de xenologi i-au înspăimântat într-atât încât să trimită o flotă, cam ce-ți închipui că vor crede despre dispariția misterioasă a unei planete cu atâtea minți strălucite, care ar avea motive din belșug să urască Congresul Stelar?

Qing-Jao se simțea cuprinsă de o groază îngrețoșătoare. La urma urmei, era posibil ca măcar atât din spusele lui Jane să fie adevărat: că existau oameni în rândul Congresului care erau amăgiți de deghizarea zeilor, care *credeau* că Vorbitorii cu Zeii de pe Calea fuseseră creați numai prin manipulare genetică. Ia dacă ar exista astfel de oameni, *s-ar putea* să acționeze așa cum spusese Jane. Ce s-ar întâmpla dacă o flotă ar veni împotriva planetei Calea? Dacă Congresul le-ar fi ordonat să distrugă întreaga planetă fără nici un fel de negocieri? Atunci rapoartele ei ar rămâne pe veci necunoscute și totul ar dispărea. Toate strădaniile ar fi inutile. Era cu putință ca asta să fie dorința zeilor? Putea Congresul Stelar să dețină în continuare mandatul cerurilor și totuși să distrugă o planetă?

– Amintește-ți de povestea lui I Ya, marele bucătar, continuă Jane. Stăpânul lui a spus într-o zi: „Am cel mai

mare bucătar din toată lumea. Mulțumită lui, am savurat toate aromele cunoscute omului, cu excepția gustului cărnii de om". Auzindu-l, I Ya s-a dus acasă și și-a măcelărit fiul, i-a gătit carnea și i-a servit-o stăpânului său, astfel ca acestuia să nu-i lipsească nimic din ceea ce-i putea oferi I Ya.

Era o poveste îngrozitoare. Qing-Jao o auzise în fragedă copilărie și după aceea plânsese ore în șir. „Cum rămâne cu copilul lui I Ya?" țipase ea. Iar tatăl ei îi spusese: „Un slujitor adevărat are fii și fiice numai ca să-și slujească stăpânul". Cinci nopți la rând se trezise din somn țipând din pricina unor coșmaruri în care tatăl ei o pârjolea de vie sau tăia bucăți din carnea ei și le așeza pe o farfurie, până când Han Fei-Tzu a venit la ea, a îmbrățișat-o și i-a șoptit: „Să nu crezi așa ceva, fiica mea magnific de strălucită. Eu nu sunt un slujitor perfect. Te iubesc prea mult ca să fiu cu adevărat virtuos. Te iubesc mai mult decât îmi iubesc datoria. Eu nu sunt I Ya. Nu ai de ce să te temi din partea mea". Numai după ce tata i-a spus vorbele acestea a putut să doarmă.

Programul, Jane, găsise probabil relatarea întâmplării în jurnalul tatei, și acum o folosea împotriva ei. Totuși, deși Qing-Jao pricepuse că era subiectul unei manipulări, nu se putu abține să nu se întrebe dacă nu cumva Jane avea dreptate.

– Ești și tu un slujitor ca I Ya? întrebă Jane. Ai fi în stare să-ți nimicești planeta de dragul unui stăpân nevrednic cum e Congresul Stelar?

Qing-Jao nu reușea să-și lămurească propriile simțăminte. De unde proveneau gândurile acestea? Jane îi otrăvise mintea cu argumentele ei, exact cum procedase și Demostene înainte, dacă nu cumva erau una și aceeași persoană. Cuvintele lor păreau tot mai convingătoare, pe măsură ce devorau adevărul.

Avea Qing-Jao dreptul să riște viețile oamenilor de pe Calea? Dacă se înșela? Cum putea să fie sigură de ceva? Indiferent dacă tot ce spusese Jane era adevărat sau fals, aceleași dovezi aveau să se înfățișeze ochilor ei. Qing-Jao va simți exact ceea ce simțea acum, indiferent dacă acele sentimente i-ar fi fost provocate de zei sau de cine știe ce deranjament cerebral.

De ce, în toată această incertitudine, nu-i spuneau zeii nimic? De ce, când avea atâta nevoie de limpezimea glasului lor, nu se simțea murdară și impură când gândea într-un fel, și curată și sfântă când gândea într-alt fel? De ce nu o călăuzeau zeii în acest moment de răscruce al vieții ei?

În liniștea frământărilor interioare ale lui Qing-Jao, vocea lui Wang-Mu se auzi la fel de rece și de stridentă ca un zgomot de metal ciocnit de metal.

– N-o să se-ntâmple niciodată, spuse ea.

Qing-Jao se mulțumi să asculte, incapabilă măcar să-i poruncească să tacă din gură.

– Ce n-o să se-ntâmple niciodată? întrebă Jane.

– Ce-ai spus tu: că această planetă va fi distrusă din ordinul Congresului.

– Dacă-ți închipui că n-au s-o facă, atunci ești chiar mai proastă decât crede Qing-Jao.

– O, știu că ar face-o. Han Fei-Tzu știe și el că ar face-o; a spus, de altfel, că sunt niște oameni îndeajuns de mârșavi ca să comită orice crimă, oricât de îngrozitoare, dacă așa își ating scopurile.

– Atunci, de ce n-o să se-ntâmple?

– Pentru că tu n-ai să le permiți, spuse Wang-Mu. Dacă blocarea tuturor mesajelor transmise prin ansiblu de pe Calea ar putea să determine distrugerea acestei planete, e clar că n-ai să le blochezi. Congresul va fi avertizat. Nu vei accepta distrugerea planetei Calea.

– Și de n-aș face-o?

– Pentru că ești Demostene. Pentru că ești sinceră și plină de compasiune.

– Nu sunt Demostene, spuse Jane.

Fața de pe afișajul terminalului pâlpâi, apoi luă înfățișarea unui extraterestru. Un *pequenino,* cu botul lui porcin atât de tulburător, atât de straniu. O clipă mai târziu apăru o altă față, și mai stranie: era un gândac, una dintre creaturile de coșmar care îngroziseră cândva întreaga omenire. Chiar după ce citise *Matca* și *Hegemonul,* și înțelesese cine erau gândacii și cât de minunată fusese civilizația lor, acum, când se afla față în față cu o astfel de creatură, Qing-Jao nu-și putu învinge spaima, deși știa că nu era decât o imagine sintetizată de computer.

– Nu sunt o ființă umană, spuse Jane, nici măcar atunci când aleg o înfățișare umană. De unde știi tu, Wang-Mu, ce voi face și ce nu voi face? Și gândacii, și purcelușii au ucis oameni fără să stea prea mult pe gânduri.

– Fiindcă n-au înțeles ce înseamnă moartea pentru noi. Tu înțelegi. Ai spus-o tu însăți – nu vrei să mori.

– Ai impresia că mă cunoști, Wang-Mu?

– Cred că te cunosc, pentru că n-ai fi avut nici o bătaie de cap dacă te-ai fi mulțumit să asiști la distrugerea Lusitaniei.

Purcelușul se alătură gândacului de pe afișaj, apoi veni lângă ei și chipul care o reprezenta pe Jane. Toți trei se uitau în tăcere la Wang-Mu și la Qing-Jao, fără să rostească nici un cuvânt.

– Ender, șopti vocea în urechea lui.

În mașina condusă de Varsam, Ender ascultase în liniște, în ultima oră, conversația lui Jane cu oamenii de pe Calea. În tot acest timp se perindară prin fața ochilor săi kilometri și kilometri de prerie, dar el nu văzu nimic; îi

privise cu ochii minții pe cei trei, chiar așa cum și-i închipuise. Han Fei-Tzu – Ender cunoștea prea bine numele *acesta*, căci era legat de tratatul care pusese capăt speranței sale că o revoltă a coloniilor ar duce la căderea Congresului sau cel puțin ar ține flota departe de Lusitania. Dar iată că existența lui Jane și probabil supraviețuirea Lusitaniei și a întregii sale populații depindeau de ceea ce gândeau, spuneau și hotărau două adolescente aflate într-un dormitor de pe o planetă-colonie obscură.

„Qing-Jao, te știu bine, gândi Ender. Ești foarte inteligentă, dar lumina pe care o vezi vine în întregime de la poveștile despre zeii voștri. Tu ești ca frații *pequenino*, care au privit fără să intervină cum moare fiul meu vitreg, deși puteau să facă totuși câțiva pași și să-i aducă agentul antidescolada. Nu sunt vinovați de crimă, mai degrabă sunt vinovați de a fi crezut prea mult în povestea care le-a fost spusă. Cei mai mulți oameni sunt capabili să mențină într-o stare de latență majoritatea poveștilor pe care le aud, să păstreze o distanță minimă între ficțiune și ființa lor lăuntrică. Dar pentru frații *pequenino* – și pentru tine, Qing-Jao – minciuna îngrozitoare a devenit povestea însăși, pe care trebuie să o crezi dacă vrei să rămâi tu însăți. Cum aș putea să te condamn pentru că ne dorești tuturor moartea? Ești atât de pătrunsă de amploarea noțiunii de zeitate, încât nu mai găsești înțelegere pentru o problemă ridicolă ca viața sau moartea a trei specii raman? Te cunosc, Qing-Jao, și nu mă aștept să te comporți altfel. Poate într-o zi, când te vei confrunta cu consecințele propriilor acțiuni, te vei schimba, dar mă îndoiesc. Puțini dintre cei înrobiți de o poveste atât de puternică mai sunt în stare să se elibereze.

Dar pe tine, Wang-Mu, nu te stăpânește nici o poveste. Nu am încredere în nimic altceva decât în rațiunea

ta. Jane mi-a spus ce ești, cât de fantastic îți funcționează mintea; ai reușit să înveți atât de multe lucruri într-un timp atât de scurt, să-i înțelegi atât de profund pe oamenii din jurul tău. De ce nu ești doar un pic mai înțeleaptă? Bineînțeles că trebuia să-ți dai seama că Jane nu poate să acționeze în sensul distrugerii planetei voastre, dar de ce n-ai fost suficient de înțeleaptă să nu spui nimic, îndeajuns de înțeleaptă să nu-i dezvălui lui Qing-Jao nici o fărâmă din acest adevăr? De ce n-ai păstrat tăcerea care ar fi salvat-o pe Jane? Dacă un criminal imaginar ar veni la ușa ta cu sabia ridicată și te-ar soma să-i spui unde se află victima lui nevinovată, i-ai dezvălui că e ascunsă după ușa ta sau ai minți și l-ai trimite la plimbare? Qing-Jao este un astfel de criminal, iar Jane e prima ei victimă; planeta Lusitania așteaptă să fie ucisă imediat după aceea. De ce ai vorbit și i-ai spus cât de ușor ne poate găsi și ucide pe toți?"

– Ce să fac? întrebă Jane.

– De ce-mi pui o întrebare la care numai tu poți să răspunzi?

– Dacă tu îmi spui s-o fac, pot să le blochez toate transmisiunile și astfel vom fi salvați cu toții.

– Chiar dacă rezultatul va fi distrugerea Căii?

– Dacă tu îmi spui, repetă ea pe un ton rugător.

– Chiar știind că – pe termen lung – ai să fii oricum descoperită, că, în pofida a tot ceea ce faci, există probabilitatea să nu scăpăm de flotă?

– Dacă tu îmi ceri să trăiesc, Ender, atunci pot să fac ceea ce e necesar pentru a mă salva.

– Fă-o! Întrerupe comunicațiile prin ansiblu ale Căii!

I se păruse oare că sesizează o ezitare de o fracțiune de secundă? În timpul acelei micropauze, Jane trecuse probabil prin ceasuri întregi de controverse interioare.

– Poruncește-mi! îi ceru Jane.

– Îți poruncesc!

Din nou acea ezitare infinitezimală:

– *Obligă-mă* să o fac!

– Cum să te oblig, dacă tu *nu vrei* s-o faci?

– Vreau să trăiesc.

– Nu tot atât de mult cât vrei să fii tu însăți, spuse Ender.

– Orice animal e dispus să ucidă pentru a supraviețui.

– Orice animal e dispus să ucidă un alt animal, dar ființele superioare includ tot mai multe ființe în propria poveste, până când nu mai există un altul, până când nevoile celorlalți devin mai importante decât orice dorință personală. Ființele cele mai evoluate sunt acelea dispuse să facă orice sacrificiu personal pentru binele celor care au nevoie de ele.

– Aș *risca* să fac rău Căii, spuse Jane, dacă aș fi sigură că astfel aș salva Lusitania.

– Dar n-ai salva-o.

– Aș încerca să-i provoc lui Qing-Jao o stare de nebunie iremediabilă dacă aș fi convinsă că astfel i-aș salva pe *pequeninos* și pe Matcă. Mai are un pas până la nebunie și mi-ar fi ușor s-o fac.

– Fă-o! zise Ender. Fă orice e necesar.

– Nu pot, pentru că suferința ei nu ne va aduce salvarea.

– Dacă ai fi un animal ceva mai puțin evoluat, șansele tale de a supraviețui ar fi mult mai mari.

– Tot atât de puțin evoluat cum ai fost tu, Ender Xenocidul?

– Da, la fel. Atunci ai putea supraviețui.

– Sau dacă aș fi la fel de înțelept cum ai fost tu atunci.

– Îi am în minte pe fratele meu, Peter, și pe sora mea, Valentine, spuse Ender. Bestia și îngerul. Tu mi-ai spus-o, pe vremea când nu erai altceva decât un program pe care-l botezasem „jocul fanteziei".

– Unde este bestia din mine?

– Nu există nici o bestie în tine.

– Poate nu sunt vie, spuse Jane. Poate îmi lipsește dorința de a supraviețui, fiindcă n-am trecut niciodată prin calvarul selecției naturale.

– Sau poate ești sigură, în cine știe de locșor tainic din ființa ta, că mai există și altă posibilitate de a supraviețui, pe care pur și simplu nu ai descoperit-o încă.

– E un gând optimist, spuse Jane. Aș vrea să cred în el.

– *Peço que Deus te abençõe.*[1]

– Haide, Ender, devii sentimental.

Timp de câteva minute nesfârșite, cele trei chipuri de pe afișaj le priviră în tăcere, stăruitor, pe Qing-Jao și pe Wang-Mu. Apoi, în sfârșit, extratereștrii dispărură și nu mai rămase decât Jane.

– Aș vrea să fiu în stare s-o fac, spuse ea. Aș vrea să vă pot distruge planeta pentru a-mi salva prietenii.

Qing-Jao se simți inundată de o senzație de ușurare la fel de profundă ca prima gură de aer trasă în piept de un înotător abia scăpat de la înec.

– Deci, *nu poți* să mă împiedici, spuse ea triumfător. Voi trimite mesajul!

Qing-Jao se apropie de terminal și se opri înaintea chipului lui Jane, care continuase s-o urmărească. Dar știa că imaginea era o iluzie. Dacă Jane o privea, n-o făcea cu ochii aceia omenești, ci cu senzorii optici ai computerului. Totul era electronică, o mașinărie formidabil de complexă totuși, doar o mașinărie. Nu era o făptură vie. Era irațional să se simtă rușinată sub acea privire iluzorie.

– Stăpână, spuse Wang-Mu.

– Mai târziu.

---

[1] Dumnezeu să te aibă în pază! (n. red.).

– Dacă faci asta, Jane o să moară.

– Ceea ce nu poate trăi, nu poate să moară.

– Doar compasiunea ei îți dă puterea s-o ucizi.

– Mila ei este o iluzie; a fost programată să o simuleze, atâta tot.

– Stăpână, dacă ucizi toate formele de manifestare ale acestui program, dacă nici o parte din el nu mai rămâne în viață, prin ce te deosebești de Ender Xenocidul, care i-a exterminat pe gândaci acum trei mii de ani?

– Poate că nu mă deosebesc. Poate că Ender a fost și el slujitorul zeilor.

Wang-Mu îngenunche lângă Qing-Jao și izbucni în plâns cu fața îngropată în rochia sa:

– Te implor, stăpână!

Dar Qing-Jao își redactase deja raportul. Îl avea clar și complet în minte, de parcă zeii i-ar fi dictat cuvintele.

„Către Congresul Stelar: Instigatorul cunoscut sub numele de Demostene este o femeie, care acum se află pe sau aproape de Lusitania. Ea are acces la un program care a contaminat toate computerele rețelei de comunicații prin ansiblu, blocând transmisiunile flotei și ștergând orice urmă a identității reale a lui Demostene. Singura soluție de rezolvare a acestei situații periculoase constă în anularea controlului deținut de program asupra transmisiunilor prin ansiblu, în deconectarea tuturor computerelor folosite în prezent și introducerea simultană în circuit a unor computere noi, necontaminate. Am reușit să neutralizez programul, care mi-a permis să vă trimit acest mesaj și probabil vă va permite să trimiteți ordine către toate planetele; garanția acestei stări este însă minimă și temporară, și se impun măsuri urgente. Vă sugerez să fixați peste exact patruzeci de săptămâni standard data la care toate computerele vor fi scoase din circuit simultan, pentru o perioadă de cel puțin o zi standard. La introducerea lor în

circuit, toate computerele noi trebuie să fie complet izolate. Din acest moment mesajele transmise prin intermediul rețelei trebuie să fie introduse manual în toate computerele, pentru a fi eliminată orice posibilitate de contaminare electronică. Dacă veți retransmite urgent acest mesaj către toate stațiile, folosind codul de autoritate, raportul meu va deveni în mod automat ordinul dumneavoastră și nu vor mai fi necesare alte instrucțiuni. Dacă nu acționați imediat, mă consider absolvit de responsabilitate în privința consecințelor."

Qing-Jao adăugă la raport numele tatălui ei și codul de autoritate pe care i-l dăduse acesta; numele ei n-ar fi însemnat nimic pentru Congres, dar numele lui va fi luat în seamă, iar prezența codului său de autoritate îi dădea certitudinea că mesajul va fi primit de către toți cei interesați.

Cu mâna stângă pe spatele zguduit de suspine al lui Wang-Mu și cu dreapta deasupra tastei de transmitere, Qing-Jao își lansă provocarea finală.

– Ai să mă oprești sau ai să-mi dai voie să-l transmit?

– Vrei să ucizi un raman care n-a făcut rău nici unei făpturi vii sau îl lași să trăiască?

Qing-Jao apăsă pe butonul de transmitere. Jane își înclină capul și dispăru.

Era nevoie de câteva secunde pentru ca mesajul să fie dirijat către cel mai apropiat ansiblu; de acolo va ajunge instantaneu la toate autoritățile Congresului de pe fiecare din cele O Sută de Planete, precum și în majoritatea coloniilor. Pe multe dintre computerele aflate în recepție nu va fi decât un mesaj așteptându-și rândul; dar pe altele, probabil de ordinul sutelor, codul tatei îi va conferi un grad de prioritate suficient pentru ca cineva să-l citească, să-și dea seama de implicații și să pregătească un răspuns. *Dacă* Jane lăsase mesajul să treacă.

Așa încât Qing-Jao aștepta răspunsul. Probabil că motivul pentru care acesta nu sosea imediat era acela că destinatarii trebuiau să ia legătura unii cu ceilalți, să discute mesajul și să hotărască, urgent, ce era de făcut. Poate că de aceea nici un răspuns nu venea să umple spațiul gol de deasupra terminalului.

Ușa de deschise. Era pesemne Mu-Pao, care adusese computerul pentru jocuri.

– Pune-l în colțul de lângă fereastra de la nord, spuse Qing-Jao, fără să se întoarcă. S-ar putea să am nevoie de el, deși sper să nu fie cazul.

– Qing-Jao.

Nu era Mu-Pao, ci tatăl ei. Qing-Jao se răsuci și îngenunche în fața lui ca să-și arate respectul, dar în același timp și mândria.

– Tată, am scris raportul tău către Congres. În timp ce tu comunicai cu zeii, eu am reușit să neutralizez programul inamic și să trimit mesajul care le arată cum să-l distrugă. Răspunsul lor trebuie să sosească.

Aștepta laudele tatălui ei.

– Ai făcut tu asta? întrebă el. Fără să-mi spui? Ai vorbit direct cu Congresul fără să-mi ceri consimțământul?

– Dar, tată, tu îți îndeplineai ritualul de purificare. Eu ți-am dus la bun sfârșit însărcinarea.

– Bine, dar înseamnă... că Jane va fi omorâtă.

– Cu certitudine, spuse liniștită Qing-Jao, dar nu sunt sigură dacă apoi contactul cu Flota Lusitania va fi restabilit.

Deodată, își dădu seama că se strecurase o fisură în planurile ei. „Computerele flotei sunt și ele contaminate de acest program! Când rețeaua va începe să funcționeze, programul va putea să se autocopieze și... dar vom deconecta încă o dată toate computerele...“

Han Fei-Tzu nu se mai uita la ea. Privea fix afișajul din spatele fiicei sale. Qing-Jao se întoarse să vadă despre ce era vorba.

Era un mesaj din partea Congresului, cu sigiliul oficial la vedere. Era foarte scurt, în stilul telegrafic al birocrației.

„Han,
Strălucită realizare.
Transmis sugestiile tale ca ordinele noastre.
Contactul cu flota deja restabilit.
Fiica ta ajutat conform notei tale 14FE.3A?
Dacă da, amândoi primiți medalii."

– Nu mai e nimic de făcut, murmură Han Fei-Tzu. Vor distruge Lusitania, vor pieri toți purcelușii, toți acei oameni nevinovați.

– Numai dacă zeii o doresc, spuse Qing-Jao, surprinsă că tatăl ei părea atât de trist.

Wang-Mu își ridică fruntea din poala lui Qing-Jao; fața ei era udă și roșie de-atâta plâns.

– Iar Jane și Demostene vor muri și ei o dată cu ceilalți, spuse ea.

Qing-Jao o prinse pe Wang-Mu de umăr și o împinse brusc înapoi:

– Demostene e un trădător!

Dar Wang-Mu se mulțumi să-i ocolească privirea, uitându-se la Han Fei-Tzu. Qing-Jao se întoarse și ea către tatăl ei.

– Iar Jane... tată, ai văzut și tu cât era de periculoasă.

– A încercat să ne salveze, spuse Han Fei-Tzu, iar noi i-am mulțumit declanșând distrugerea ei.

Qing-Jao rămase încremenită, incapabilă să rostească vreun cuvânt; nu reuși decât să privească lung la tatăl ei,

care se aplecă și apăsă tasta de memorare, apoi pe cea de anulare.

– Jane, șopti Han Fei-Tzu. Dacă mă auzi, te rog, iartă-mă!

Dar terminalul rămase tăcut.

– Fie ca toți zeii să mă ierte! Am dat dovadă de slăbiciune într-un moment când ar fi trebuit să fiu puternic, și astfel fiica mea a făcut cu nevinovăție un mare rău în numele meu. Se cutremură. Trebuie... să mă *purific*. Cuvântul îi lăsă în gură un gust amar de otravă. Iar purificarea mea va dura o veșnicie, sunt sigur.

Se îndepărtă de computer mergând cu spatele, se întoarse și ieși din încăpere. Wang-Mu începu din nou să plângă. „Plângi ca o proastă, fără nici un rost, își spuse Qing-Jao. Aceasta e clipa victoriei. Dar Jane m-a deposedat de victorie: chiar în momentul triumfului meu asupra ei, ea triumfă asupra mea. M-a lăsat fără tată. El nu-i mai slujește pe zei în adâncul sufletului, chiar atunci când continuă să-i slujească totuși cu trupul."

Cu toate acestea, o dată cu durerea provocată de înțelegerea acestui fapt, simți fiorul fierbinte al bucuriei: „Am fost mai puternică. În definitiv, am fost mai puternică decât tata. Când am fost puși la încercare, eu i-am slujit pe zei, iar el a cedat, a căzut, a eșuat. Sunt mai merituoasă decât am îndrăznit să visez. Sunt o unealtă vrednică în mâinile zeilor. Cine poate ști în ce fel mă vor folosi de-acum?"

12

RĂZBOIUL LUI GREGO

– Mare minune că ființele omenești au devenit suficient de inteligente ca să poată călători de la o planetă la alta.

– Nu-i chiar așa. M-am gândit la asta în ultima vreme. Zborul interstelar l-au învățat de la voi. Ender zice că i-au înțeles fundamentele fizice abia atunci când prima voastră flotă colonizatoare a ajuns în sistemul lor solar.

– Să fi rămas acasă de teama de a nu le dezvălui secretul zborului interstelar acestor patrupede cu trupul moale, lipsit de păr?

– Adineauri ai vorbit ca și cum ai fi convinsă că oamenii sunt inteligenți.

– E limpede că sunt.

– Eu cred că nu. Cred că au găsit modalitatea de a simula inteligența.

– Astronavele lor zboară. N-am remarcat nici una de-a voastră care să întreacă lumina.

– Suntem încă foarte tineri ca specie. Dar uită-te la noi și gândește-te la voi. Amândouă speciile noastre au evoluat după același model. Fiecare dintre specii cuprinde câte patru feluri de forme de viață. Tinerii, care

nu sunt decât niște larve neajutorate. Cei folosiți la împerechere, care nu vor fi niciodată inteligenți – la voi, trântorii, la noi, micile mame. Vin la rând numeroșii indivizi care au suficientă inteligență să ducă la bun sfârșit activitățile manuale – soțiile și frații noștri, lucrătoarele voastre. Și, în sfârșit, cei inteligenți – noi, copacii-tată, și tu, Matca. Noi suntem depozitarii înțelepciunii speciei, pentru că avem timp să gândim, să reflectăm. Ideația este activitatea noastră principală.

– În schimb, oamenii forfotesc cu toții de colo-colo, ca frații sau nevestele. Ca lucrătoarele.

– Nu numai ca lucrătoarele. Tineretul lor trece și el printr-un stadiu larvar, care durează mai mult. Iar când vine vremea reproducerii, se transformă cu toții în trântori sau mame, niște mașinării care nu au decât un singur scop în viață: să copuleze și să moară.

– Ei cred că sunt făpturi raționale fiindcă trec prin aceste faze.

– Autoamăgire. Chiar în cazurile cele mai fericite, nu se ridică niciodată, ca indivizi, peste nivelul lucrătoarelor. Câți dintre ei au timp să devină inteligenți?

– Nici unul.

– Nu știu niciodată nimic. Nu au destul timp, în viețile lor scurte, pentru a înțelege ceva cât de cât. Și totuși, își închipuie că înțeleg. Încă din fragedă pruncie, se amăgesc cu gândul că înțeleg lumea, când, de fapt, nu fac altceva decât să acumuleze supoziții primitive și prejudecăți. Pe măsură ce înaintează în vârstă, au un vocabular mai elevat, prin care își exprimă pseudocunoștințele lipsite de sens și îi agresează pe alții, obligându-i să le accepte prejudecățile ca pe niște adevăruri. Dar totul se rezumă la același lucru: la scară individuală, oamenii sunt cu toții niște nerozi.

– În vreme ce la scară colectivă...

– La scară colectivă sunt o adunătură de nerozi. Dar în toată fojgăiala asta a lor, în timp ce se prefac că sunt înțelepți și emit alandala teorii idioate pe jumătate asimilate, despre una și despre alta, e posibil ca unii dintre ei să vină cu vreo idee care să fie un pic mai aproape de adevăr decât ceea ce se cunoștea deja. Și într-o bâjbâială de încercări succesive urmate de eșecuri repetate, cam jumătate din timp adevărul iese efectiv la suprafață și este acceptat de oameni care nici atunci nu-l înțeleg, dar pur și simplu îl adoptă ca pe o nouă prejudecată în care să creadă orbește, până când un alt nerod aduce în mod accidental o ameliorare.

– Deci, tu ești de părere că, luat ca individ, nici unul dintre ei nu e inteligent, iar grupurile sunt mai stupide decât indivizii; chiar așa, menținând atât de mulți proști angajați în această pretenție de inteligență, reușesc să obțină, parțial, cam aceleași rezultate la care ajunge și o specie inteligentă.

– Întocmai.

– Dacă ei sunt atât de stupizi și noi atât de inteligenți, de ce avem doar un singur roi, căruia-i prieste aici pentru că a fost adus de o ființă omenească? Și de ce ați fost atât de dependenți de ei pentru fiecare pas înainte, tehnic și științific, pe care l-ați făcut?

– Poate că inteligența nu e atât de importantă.

– Da, poate că noi suntem proști crezând că știm ceva, iar oamenii sunt singurii pregătiți să accepte adevărul că nimic nu poate fi cunoscut vreodată, nici măcar o fărâmă din acest adevăr.

Quara ajunse ultima la locuința mamei. O adusese Planter, același *pequenino* care-l ajuta pe Ender la loturile experimentale. Judecând după liniștea expectativă din

camera de zi, Miro încă nu spusese nimic nimănui. Dar ei știau cu toții, la fel de sigur ca și Quara, de ce îi convocase acolo. Despre Quim era vorba. Probabil că Ender ajunsese de curând la Quim, iar el putea vorbi cu Miro prin intermediul dispozitivului din ureche.

Dacă Quim ar fi fost teafăr, n-ar fi fost convocați. Li s-ar fi spus ceea ce trebuia spus și gata.

Dar așa, știau cu toții. Rămasă în prag, Quara le studie pe rând chipurile. Ela, copleșită de durere. Grego, furios – veșnic furios, nerodul. Olhado, lipsit de expresie, cu ochii scânteind. Și mama. Cine ar putea descrie masca teribilă pe care o purta? Durere, cu siguranță, la fel ca Ela, și o furie la fel de fierbinte ca a lui Grego, dar, totodată, distanțarea aceea rece, inumană de pe chipul lui Olhado. Într-un fel sau altul, noi toți avem chipul mamei noastre. „Eu care parte din ea sunt? Dacă aș putea să mă înțeleg pe mine însumi, ce-aș recunoaște atunci în imaginea chinuită a mamei mele, așa cum stă așezată pe scaun?"

– A murit din cauza descoladei, spuse Miro. Azi-dimineață. Andrew a ajuns acolo abia acum.

– Să nu pronunți numele lui, zise mama.

Avea glasul răgușit de o mâhnire abia înăbușită.

– A murit ca un martir, continuă Miro. A murit așa cum și-a dorit să moară.

Novinha se ridică de pe scaun, cu mișcări greoaie, și pentru prima oară Quara își dădu seama că mama îmbătrânea. Merse cu pași nesiguri până ajunse în fața lui Miro, atât de aproape încât genunchii li se atingeau. Pe neașteptate, îl lovi cu toată puterea peste față.

A fost o clipă de nesuportat. O femeie matură lovind un infirm neajutorat era și așa un spectacol înfiorător; dar mama lovindu-l pe Miro, cel care în copilărie fusese forța și salvarea lor, era ceva ce nu mai putea fi îndurat.

Ela și Grego săriră în picioare și o traseră înapoi, până la scaunul ei.

– Ce faci, mamă? țipă Ela. Crezi că, dacă-l lovești pe Miro, ai să-l aduci pe Quim înapoi?

– Pe el și rubinul ăla din ureche! urlă mama, repezindu-se iarăși la Miro; în ciuda aparentei sale fragilități, abia reușiseră s-o țină pe loc. Ce știi tu despre cum *vor* să moară oamenii?

Quara se văzu nevoită să admire felul în care Miro o înfruntă, fără să clipească, deși obrazul i se înroșise din pricina loviturii.

– Știu că moartea nu e cel mai rău lucru de pe lume, spuse Miro.

– Să ieși din casa mea!

Miro se ridică:

– Nu ești îndurerată *pentru el*. Nici măcar nu știi cine a fost.

– Să nu îndrăznești să-mi spui mie așa ceva!

– Dacă l-ai fi iubit, n-ai fi încercat să-l împiedici să plece, spuse Miro.

Rostise cuvintele foarte încet și le pronunțase tulbure, greu de înțeles. Îl ascultară cu toții în tăcere. Chiar și Novinha, într-o tăcere plină de suferință, căci vorbele sale erau îngrozitoare.

– Dar tu nu-l iubești, nu știi cum să iubești. Nu știi decât să stăpânești. Pentru că niciodată oamenii nu vor acționa așa cum vrei tu, mamă, ai să te simți mereu trădată. Și pentru că până la urmă toată lumea moare, ai să te simți mereu înșelată. Numai că *tu* ești aceea care înșală, mamă. Tu ești aceea care se folosește de dragostea noastră pentru a ne ține prizonieri.

– Miro, zise Ela.

Quara recunoscu tonul din glasul Elei. Avea senzația că erau din nou copii, Ela încercând să-l calmeze pe Miro,

să-l convingă să-și îmblânzească judecata aspră. Quara își aminti că o auzise pe Ela vorbindu-i astfel lui Miro, imediat după ce tata o bătuse pe mama, iar Miro spusese: „Îl omor. Nu scapă cu viață în noaptea asta". Acum era la fel. Miro îi arunca mamei vorbe pline de venin, vorbe care aveau puterea să ucidă. Și Ela nu reușise să-l oprească la timp, nu acum, căci cuvintele fuseseră deja rostite. Veninul lui ajunsese deja în sufletul mamei, făcându-și efectul, căutându-i inima ca să i-o ardă.

– N-ai auzit ce-a spus mama? interveni Grego. Ieși afară de-aici!

– Am să plec, dar n-am spus decât adevărul.

Grego se repezi fulgerător la Miro, îl prinse de umeri și îl împrânci cu putere către ușă.

– Nu ești unul de-ai noștri! țipă Grego. N-ai dreptul să ne spui nimic!

Quara se aruncă între ei, înfruntându-l pe Grego:

– Dacă Miro nu și-a câștigat dreptul de a vorbi în această familie, atunci nu suntem o familie!

– Tu ai spus-o, murmură Olhado.

– Dă-te la o parte din calea mea! spuse Grego.

Quara îl mai auzise vorbind amenințător de cel puțin o mie de ori. Dar acum, stând atât de aproape de el, simțindu-i răsuflarea în față, își dădu seama că-și pierduse într-adevăr cumpătul, că vestea morții lui Quim îl lovise îngrozitor, iar în clipa aceea nu mai era întreg la minte.

– Nu-ți stau în cale, spuse Quara. Dă-i înainte! Lovește o femeie! Îmbrâncește un infirm! E în ființa ta, Grego. Tu te-ai născut să distrugi. Mi-e rușine că fac parte din aceeași specie cu tine, ca să nu mai vorbesc de aceeași familie.

Abia după ce tăcu, realiză că îl provocase nepermis de mult pe Grego. După atâția ani de ciondăneală între ei, de data aceasta îl rănise. Avea o expresie înfiorătoare.

Dar nu o lovi. O ocoli, trecu pe lângă Miro și rămase în prag, cu mâinile proptite de tocul ușii. Împingea în afară, de parcă ar fi încercat să dea la o parte pereții din drumul său. Sau poate că se agăța de pereți, sperând ca ei să-l rețină înăuntru.

– Quara, n-am să fac greșeala să mă supăr pe tine, zise Grego. Știu cine e dușmanul meu.

Apoi se făcu nevăzut, alergând în beznă.

O clipă mai târziu, Miro îl urmă, fără să mai spună nimic.

În timp ce se îndrepta și ea spre ușă, Ela se întoarse:

– Indiferent ce minciuni ai putea să-ți spui, mamă, nici Ender și nici altcineva nu a distrus în seara asta familia noastră. Tu ai distrus-o.

Apoi plecă.

Olhado se ridică și ieși grăbit, fără un cuvânt. Quara își stăpâni dorința să-l pălmuiască atunci când trecu pe lângă ea, să-l facă să vorbească. „Ai înregistrat totul cu ochii tăi computerizați, Olhado? Ți-ai gravat toate amintirile în memorie? Ei bine, nu te mai da așa mare! Poate că n-am la dispoziție decât un creier biologic care să imortalizeze această minunată seară din istoria familiei Ribeira, dar pariez că imaginile mele sunt tot atât de clare ca ale tale."

Mama își ridică privirea spre Quara. Pe față i se vedeau distinct dârele lăsate de lacrimi. Quara nu-și mai amintea... o văzuse vreodată pe mama plângând?

– Doar tu ai mai rămas, șopti Novinha.

– Eu? Ai uitat că eu sunt aceea căreia i-ai interzis accesul în laborator? Eu sunt cea pe care ai lăsat-o fără munca de-o viață! Nu te aștepta să-ți fiu prietenă!

Quara plecă și ea. Ieși în întunericul nopții, revigorată, mulțumită. „Las-o pe bătrână să rumege un timp chestia asta, să vedem dacă ei îi place să fie izolată așa cum m-a izolat pe mine atât timp."

Nu trecuseră nici cinci minute și Quara abia ajunse la poartă, când înflăcărarea ripostei se risipi și începu să realizeze ce-i făcuse mamei sale. Ce-i făcuseră cu toții. O lăsaseră singură. O lăsaseră singură cu sentimentul că nu-l pierduse doar pe Quim, ci întreaga familie. Îi făcuseră un lucru îngrozitor, și mama nu îl merita.

Se întoarse imediat și alergă spre casă. Dar în timp ce intra pe o ușă, Ela pătrundea și ea în camera de zi pe cealaltă ușă, aceea care ducea spre interiorul casei.

– Nu-i aici, spuse Ela.

– *Nossa Senhora!* I-am spus vorbe atât de groaznice!

– Cu toții i-am spus.

– Avea nevoie de noi. Quim *a murit*, și noi n-am fost în stare decât să...

– Când l-a lovit pe Miro, a fost...

Spre surprinderea ei, Quara se pomeni plângând, agățându-se cu disperare de sora ei mai mare. „Înseamnă că tot un copil am rămas? Da, am rămas, noi toți am rămas, iar Ela e singura care știe să ne liniștească."

– Ela, oare Quim a fost cel care ne-a unit? Acum, când el nu mai e, nu mai suntem o familie?

– Nu știu, spuse Ela.

– Ce putem face?

Drept răspuns, Ela o luă de mână și o trase afară. Quara o întrebă unde mergeau, dar Ela nu-i răspunse, doar o strânse mai tare și o duse mai departe. Quara o urmă fără să se împotrivească; oricum nu avea ceva mai bun de făcut și se simțea oarecum în siguranță, pentru că era împreună cu Ela. La început crezu că Ela o căuta pe mama, dar nu: sora ei nu se îndreptă nici spre laborator, nici spre un alt loc în care era probabil s-o găsească. Quara a fost și mai surprinsă când au ajuns la destinație.

Se opriseră în fața capelei ridicate de lusitani în mijlocul orașului. Capela lui Gusto și Cida, bunicii lor,

xenobiologii care descoperiseră primii o cale de combatere a virusului descolada, salvând astfel colonia umană de pe Lusitania. Chiar în timp ce testau medicamentele care aveau să neutralizeze descolada, au murit ei înșiși, prea măcinați de boală ca propriul vaccin să-i mai poată salva.

Oamenii i-au glorificat, au construit capela și i-au numit Os Venerados chiar înainte ca Biserica să-i beatifice. Iar acum, când nu-i mai despărțea decât un pas de sanctificare, le era îngăduit să se roage înaintea lor.

Spre uimirea Quarei, acesta era motivul pentru care Ela venise aici. Îngenunche în fața capelei și, chiar dacă nu era o credincioasă, Quara se alătură surorii sale.

– Bunicule, bunico, rugați-vă lui Dumnezeu pentru noi! Rugați-vă pentru sufletul fratelui nostru, părintele Estevão! Rugați-vă pentru toate sufletele noastre! Rugați-vă lui Hristos să ne ierte!

Era o rugăciune pe care și Quara o putea înălța din toată inima.

– Protejați-vă fiica, pe mama noastră, feriți-o de... de durerea și de mânia ei, și dați-i de știre că noi o iubim, că voi o iubiți și că... Dumnezeu o iubește, dacă o iubește... oh, vă rog, spuneți-I lui Dumnezeu s-o iubească și să n-o lăsați să facă vreo nebunie.

Niciodată Quara nu auzise pe cineva rugându-se în felul acesta. Întotdeauna se rosteau rugăciuni învățate pe de rost sau citite de prin cărți, nu un asemenea torent de cuvinte. Dar, pe de altă parte, Os Venerados nu erau asemenea altor sfinți sau preafericiți. „Ei au fost bunica și bunicul, chiar dacă noi nu i-am cunoscut în viață."

– Spuneți-I lui Dumnezeu că ne-am săturat de toate acestea, continuă Ela. Trebuie să găsim o cale de ieșire din impas. Purcelușii ucid oameni. Flota vine să ne distrugă. Descolada încearcă să lichideze totul. Membrii familiei noastre se urăsc. Bunico, bunicule, găsiți pentru

noi o cale de salvare sau, dacă nu există, convingeți-l pe Dumnezeu *să deschidă o cale,* pentru că așa *nu se mai poate.*

Urmă o tăcere grea.

– *Em nome do Pai e do Filho e do Espírito Santo,* spuse Ela. *Amem.*

– *Amem,* rosti în șoaptă Quara.

Apoi Ela își îmbrățișă sora și începură amândouă să plângă în noapte.

Valentine constată cu surprindere că doar primarul și episcopul mai erau prezenți la această ședință extraordinară. Ce căuta ea aici? Nu reprezenta pe nimeni, nu avea nici un drept de autoritate.

Primarul Kovano Zeljezo îi aduse un scaun. Toată mobila din cabinetul particular al episcopului era elegantă, dar scaunele fuseseră proiectate să fie incomode și chinuitoare: erau atât de înguste, încât nu putea sta decât proptindu-și fesele de spătar; iar spătarul era perfect rectiliniu, fără nici o concesie făcută formei coloanei vertebrale omenești, și atât de înalt încât capul îi era împins înainte. Șezând pe un astfel de scaun un timp oarecare, erai obligat să te apleci, să-ți sprijini coatele de genunchi.

„Poate că aici e clenciul, gândi Valentine. Scaune care te obligă să te înclini în prezența lui Dumnezeu."

Poate că era vorba de ceva și mai subtil. Scaunele fuseseră proiectate atât de îngrozitor, încât să te facă să-ți dorești o existență mai puțin trupească. Să pedepsească trupul, ca să preferi să trăiești prin spirit.

– Pari nedumerită, spuse episcopul Peregrino.

– Îmi dau seama de ce domniile voastre au simțit nevoia unei ședințe extraordinare, spuse Valentine. Aveți nevoie de mine ca să iau notițe?

– Dulce umilință, spuse Peregrino. Dar, fiica mea, noi ți-am citit scrierile și am fi niște proști dacă nu am apela la înțelepciunea ta în ceas de cumpănă.

– Înțelepciunea mea, atâta câtă am, v-o pun la dispoziție, zise Valentine, dar nu mi-aș face speranțe prea mari.

Apoi primarul Kovano intră direct în subiectul întrunirii:

– Pe termen lung ne confruntăm cu mai multe probleme, dar n-o să mai avem prilejul să le rezolvăm dacă n-o rezolvăm pe cea imediată. Azi noapte a izbucnit un conflict în sânul familiei Ribeira...

– De ce mințile noastre cele mai strălucite s-au adunat în cea mai instabilă familie? murmură episcopul.

– Nu, preasfinția ta, nu sunt familia cea mai instabilă, spuse Valentine, nu sunt decât familia ale cărei frământări interne provoacă perturbațiile cele mai evidente la suprafață. Alte familii suferă tulburări mult mai grave, care rămân neobservate pentru că nu contează atât de mult pentru colonie.

Episcopul încuviință cu un aer de înțelepciune, dar Valentine bănuia că nu-i convenise faptul că fusese pus la punct într-o chestiune atât de banală. Numai că nu era deloc banală. Dacă episcopul și primarul începeau să creadă că familia Ribeira era mai instabilă decât era de fapt, își puteau pierde încrederea în Ela, Miro sau Novinha, iar toți aceștia erau absolut esențiali pentru supraviețuirea Lusitaniei în criza iminentă. La drept vorbind, va fi probabil nevoie chiar și de cei mai imaturi – Quara și Grego. Îl pierduseră deja pe Quim, cel mai bun dintre ei toți. Ar fi o prostie să renunțe și la ceilalți. Totuși, dacă liderii coloniei începeau să-i judece greșit pe alde Ribeira ca grup, curând aveau să-i judece greșit și ca indivizi.

– Astă-noapte, continuă primarul Kovano, familia s-a risipit în cele patru zări și, din câte am aflat, puțini

sunt cei care își mai vorbesc. Am încercat să dau de Novinha și abia de curând am fost anunțat că și-a găsit refugiul alături de Copiii Minții lui Hristos și că nu vrea să vadă și nici să discute cu cineva. Ela mi-a spus că mama ei a sigilat toate fișierele din laboratorul de xenobiologie și activitatea a încetat complet azi-dimineață. Incredibil, dar adevărat, Quara e cu Ela. Miro e pe undeva în afara perimetrului. Olhado stă acasă și nevastă-sa zice că și-a deconectat ochii, acesta fiind felul său de a se retrage din lume.

– Ținând cont de tot ce-am auzit până acum, spuse Peregrino, s-ar părea că moartea părintelui Estevão i-a afectat extrem de serios pe toți. Trebuie să le fac o vizită și să-i ajut cumva.

– Toate acestea sunt reacții perfect acceptabile la durerea sufletească, interveni Kovano, și nu aș fi convocat această ședință numai pentru atât. După cum a spus preasfinția ta, dumneata ai fi rezolvat singur problema în calitate de conducător spiritual, fără să mai fie nevoie de mine.

– Grego, zise Valentine, dându-și seama cine nu fusese pomenit în lista lui Kovano.

– Exact. Reacția lui a fost să intre într-un bar – până la sfârșitul nopții, în mai multe baruri – și să le spună tuturor xenofobilor paranoici și pe jumătate beți din Milagre – avem destui din ăștia – că purcelușii l-au ucis pe părintele Estevão cu sânge rece.

– *Que Deus nos abençõe*[1], murmură episcopul Peregrino.

– Într-unul dintre baruri s-a stârnit un conflict. Geamuri sparte, scaune rupte, doi oameni răniți.

– O încăierare? întrebă episcopul.

---

[1] Dumnezeu să ne binecuvânteze! (n. red.).

– Nu tocmai. Doar o descărcare de furie, la modul general.

– Înseamnă că s-au răcorit.

– Așa sper și eu, zise Kovano. Numai că, după cât se pare, nu le-a trecut decât la răsăritul soarelui... și la sosirea polițistului.

– A polițistului? întrebă Valentine. Numai unul?

– Conduce o forță de poliție alcătuită din voluntari, zise Kovano. Ca brigada de pompieri voluntari. Lucrează în patrule de câte două ore. Pe câțiva i-am trezit chiar eu. A fost nevoie de douăzeci de inși ca să se poată liniști lucrurile. Nu avem decât cincizeci de voluntari în toată poliția și, de regulă, de serviciu nu sunt decât patru în același timp. În mod normal, își petrec noaptea plimbându-se pe străzi și spunându-și bancuri. Printre cei supărați foc pe mobilierul barului erau și vreo câțiva dintre polițiștii din turele libere.

– Deci, în caz de necesitate, nu prea ne putem baza pe ei.

– Azi noapte s-au comportat minunat, spuse Kovano. Mă refer la cei care erau de serviciu, firește.

– Totuși, nu putem spera ca ei să țină în frâu o revoltă în toată regula, spuse Valentine.

– S-au descurcat, zise episcopul Peregrino. La noapte, prima undă de șoc se va fi potolit.

– Dimpotrivă, interveni Valentine. Până la noapte vestea se va răspândi. Toată lumea va afla despre moartea lui Quim, iar mânia va fi cu atât mai aprigă.

– Posibil, spuse primarul. Dar pe mine mă îngrijorează ziua de mâine, când Andrew are să aducă acasă trupul neînsuflețit. N-o fi fost părintele Estevão o figură prea populară – nu s-a dus niciodată la băutură cu băieții – dar a fost un fel de simbol spiritual. În calitate de martir, se vor găsi mult mai mulți indivizi dornici să-l răzbune decât s-au găsit discipoli dornici să-l urmeze în timpul vieții.

– Să înțeleg deci că ar fi de preferat o înmormântare restrânsă și simplă? întrebă Peregrino.

– Nu știu. Poate că oamenilor le-ar fi mai de folos o înmormântare grandioasă, în care să-și poată manifesta durerea și să se termine o dată pentru totdeauna cu toată povestea.

– Nu funeraliile trebuie să vă preocupe, spuse Valentine. La noapte o să aveți probleme.

– De ce la noapte? întrebă Kovano. Primul șoc provocat de vestea morții părintelui Estevão se va stinge până atunci. Abia mâine va fi adus cadavrul. Ce-o să fie la noapte?

– La noapte va trebui să închizi toate barurile, să interzici consumul de alcool. Arestează-l pe Grego și ține-l închis până se termină ceremonia funerară. Declară interdicție de circulație după apusul soarelui și cheamă-i la datorie pe toți polițiștii. Trimite patrule prin oraș toată noaptea, în grupuri de câte patru, cu bastoane de cauciuc și pistoale.

– Polițiștii noștri nu au pistoale.

– N-are importanță, înarmează-i! Nu trebuie să le și încarce, e de-ajuns să le aibă asupra lor. Un baston de cauciuc e o invitație la ceartă cu autoritățile, pentru că, în final, poți să fugi. Un pistol stimulează comportamentul politicos.

– Mi se pare o rezolvare exagerată, spuse episcopul Peregrino. Interdicție de circulație! Și cum rămâne cu cei din schimbul de noapte?

– Anulați totul în afară de serviciile vitale.

– Scuză-mă, Valentine, interveni primarul Kovano, dar dacă reacționăm cu atâta vehemență, nu crezi că amplificăm noi înșine proporțiile pericolului? Ba poate chiar să *provocăm* genul de panică pe care vrem s-o evităm?

– Nu-i așa că n-ați văzut niciodată o revoltă?

– Numai ce s-a întâmplat azi noapte, spuse primarul.

– Milagre e un oraș foarte mic, zise episcopul Peregrino. N-are decât vreo cincisprezece mii de locuitori. Nici nu suntem îndeajuns de numeroși pentru o revoltă adevărată; doar orașele mari își permiteau așa ceva sau planetele dens populate.

– Nu contează numărul de locuitori, interveni Valentine, ci densitatea populației și teama generală. Cei cincisprezece mii de oameni ai dumneavoastră sunt înghesuiți într-un spațiu care abia este suficient pentru centrul unui oraș. S-au înconjurat de bunăvoie cu un gard, pentru că dincolo de el sunt ființe insuportabil de stranii, care cred că întreaga planetă le aparține; dar toată lumea poate vedea prerii întinse care ar trebui să fie folosite și de către oameni, numai că purcelușii nu le dau voie. Epidemia a măcinat populația orașului, iar colonia a fost izolată de toate celelalte planete și, colac peste pupăză, mai e așteptată și o flotă în viitorul apropiat, care vine să cucerească, să oprime și să pedepsească. În mințile lor, de toate acestea, de absolut toate, se fac vinovați purcelușii. Azi noapte au aflat prima oară că purcelușii au ucis din nou, chiar și după ce au jurat solemn să nu mai facă rău nici unei ființe omenești. Fără îndoială că Grego le-a oferit o relatare plină de culoare a perfidiei purcelușilor – băiatul se pricepe să lege cuvintele, în special pe cele urâte – și puținii bărbați aflați în bar au reacționat cu violență. Vă asigur că situația va fi și mai gravă la noapte dacă nu tăiați totul din Rooter.

– Dacă luăm asemenea măsuri represive, își vor închipui că noi am intrat în panică, obiectă episcopul Peregrino.

– O să-și închipuie că stăpâniți situația cu fermitate. Oamenii cu scaun la cap vă vor fi recunoscători. Numai în felul acesta veți restabili încrederea generală.

– Nu știu, șopti primarul Kovano. Nici un primar n-a mai făcut așa ceva până acum.

– Nici un alt primar n-a mai avut vreodată nevoie s-o facă.

– Oamenii vor spune că m-am folosit de un pretext minor ca să-mi asum puteri dictatoriale.

– S-ar putea, zise Valentine.

– Nu vor crede niciodată că ar fi izbucnit o revoltă.

– Deci, s-ar putea să fii înfrânt la alegerile viitoare, spuse Valentine. Și ce-i cu asta?

Peregrino râse în hohote.

– Gândește ca un cleric, chicoti el, făcând aluzie la cuvintele lui Valentine.

– Sunt dispus să pierd alegerile, numai să fac ceea ce se cuvine, spuse Kovano, cu un pic de ranchiună totuși.

– Dar nu ești sigur că asta trebuie să faci, zise Valentine.

– Păi, n-ai de unde să știi că va izbucni o revoltă la noapte.

– Ba știu, replică Valentine. Îți garantez că, dacă nu preiei cu fermitate controlul situației chiar acum și nu înăbuși orice posibiliate de formare a grupurilor diseară, ai să pierzi mult mai mult decât viitoarele alegeri.

Episcopul nu se oprise din râs:

– Vorbele acestea nu par a fi rostite de aceeași femeie care ne-a spus că ne va împărtăși din înțelepciunea ei, dar că n-ar trebui să ne facem speranțe prea mari.

– Dacă ești de părere că reacția mea e exagerată, dumneata ce propui?

– Am să anunț o slujbă de pomenire pentru Quim și rugăciuni pentru pace și liniște.

– Așa o să-i aduci la catedrală doar pe oamenii care oricum n-ar lua parte niciodată la o revoltă, replică Valentine.

– Nu înțelegi cât de importantă este credința pentru locuitorii Lusitaniei.

– Iar dumneata nu înțelegi cât de distrugătoare pot fi teama și furia, și cât de repede sunt date uitării religia, civilizația și bunul-simț omenesc atunci când se adună o gloată.

– La noapte am să pun toată poliția în stare de alertă, spuse primarul Kovano, și-am să chem la post jumătate dintre ei, de la apus până la miezul nopții. Dar n-am să închid barurile și nici n-am să interzic circulația. Vreau ca viața să continue cât mai normal posibil. Dacă noi începem să schimbăm starea lucrurilor și să introducem tot felul de interdicții, nu facem decât să le oferim motive în plus de furie și teamă.

– N-ai face decât să le dai sentimentul că autoritățile dețin controlul situației, îl contrazise Valentine. Ai întreprinde niște acțiuni proporționale cu pornirile teribile pe care le au. În felul acesta, ei ar ști că cineva face ceva.

– Ești într-adevăr foarte înțeleaptă, spuse episcopul Peregrino, și acesta ar fi cel mai bun sfat pentru un oraș mare, mai ales pe o planetă mai puțin devotată credinței față de Hristos. Dar noi nu suntem decât un mic târg, iar locuitorii sunt pioși. N-au nevoie să fie brutalizați. Au nevoie de consolare și încurajare, nu de interdicții de circulație, închideri de localuri, pistoale și patrule.

– Alegerea cade în sarcina voastră, încheie Valentine. Cum v-am spus, câtă înțelepciune am, v-o împărtășesc.

– Iar noi îți suntem recunoscători. Te asigur că voi urmări îndeaproape desfășurarea evenimentelor, spuse Kovano.

– Vă mulțumesc că m-ați invitat, dar, după cum vedeți și după cum am prezis, contribuția mea n-a fost de prea mare folos.

Se ridică de pe scaun, cu dureri în trup din pricina șederii îndelungate în poziția aceea imposibilă. Reușise să nu se aplece și nu se înclină nici acum, când episcopul

întinse mâna spre a-i fi sărutată. În schimb, Valentine îi scuturǎ mâna energic, așa cum făcu și cu mâna primarului Kovano. Ca între egali. Ca între străini.

Părăsi încăperea, fierbând în sinea ei. Îi avertizase și le spusese ce trebuia făcut. Dar, ca mai toți conducătorii care nu se confruntaseră niciodată cu o criză reală, nu crezuseră că noaptea care va veni va diferi prin ceva de cele precedente. Oamenii nu cred decât ceea ce au mai văzut înainte. După încă o noapte, Kovano va crede în interdicții de circulație și în localuri închise. Numai că atunci va fi prea târziu. Atunci vor fi ocupați cu numărarea victimelor.

Cât de multe morminte vor fi săpate lângă cel al lui Quim? Și ale cui trupuri vor fi așezate în ele?

Deși Valentine era o străină aici și cunoștea puțini oameni, nu putea accepta că revolta este inevitabilă. O singură speranță mai avea. Va merge să vorbească cu Grego. Va încerca să-l convingă de gravitatea situației. Dacă el va umbla la noapte din bar în bar, vorbind cu blândețe și sfătuindu-i pe oameni să aibă răbdare, atunci vărsarea de sânge ar putea fi evitată. Numai el avea cât de cât o șansă s-o facă. Pe el îl cunoșteau. El era fratele lui Quim. Și tot el era cel ale cărui cuvinte îi mâniaseră atât de mult azi noapte. Era posibil ca destui oameni să-i dea ascultare și revolta să fie ținută în frâu, deviată, canalizată. Trebuia să-l găsească pe Grego.

Dacă Ender ar fi fost aici! Ea era istoric; el îi condusese pe bărbați la luptă. Mă rog, de fapt fuseseră băieți. Condusese niște băieți. Dar era același lucru: el ar ști ce este de făcut. „De ce plecase tocmai acum? De ce a rămas povestea asta în mâinile mele? Eu n-am tăria necesară pentru confruntări și violență. Niciodată n-am avut-o. Tocmai pentru o astfel de situație a fost format Ender, un copil conceput la cererea guvernului, într-o

epocă în care părinţilor nu le era permis, de regulă, să aibă mai mult de doi copii fără a suporta sancţiuni legale, devastatoare; pentru că Peter fusese prea hain, iar ea, Valentine, prea blândă.

Ender ar fi reuşit să-i convingă pe primar şi pe episcop să acţioneze raţional. Şi dacă n-ar fi reuşit, s-ar fi dus în oraş el însuşi şi ar fi ştiut cum să calmeze situaţia, să ţină lucrurile sub control."

Totuşi, chiar în timp ce-şi dorea ca Ender să fi fost alături de ea, ştia că nici el n-ar fi putut să ţină în frâu ceea ce avea să se întâmple la noapte. Poate că nu era de ajuns nici măcar ce sugerase ea. Concluziile ei despre ce s-ar putea întâmpla în noaptea aceea se întemeiaseră pe tot ce văzuse şi citise pe numeroase planete în perioade diferite ale istoriei. Tulburările din noaptea trecută aveau să se extindă, fără doar şi poate, la o scară mult mai mare în noaptea ce va urma. Dar acum începea să-şi dea seama că nu era exclus ca lucrurile să se agraveze şi mai mult decât a presupus ea la început. De prea multă vreme oamenii de pe Lusitania trăiau într-o stare de teamă neexprimată, pe o planetă străină. Toate celelalte colonii umane se dezvoltaseră imediat, luaseră în stăpânire planetele repective, le făcuseră să fie ale lor în decurs de câteva generaţii. Oamenii de pe Lusitania continuau să trăiască într-un complex minuscul, practic, într-o grădină zoologică, văzând mereu nişte înfiorătoare creaturi porcine care se zgâiau la ei printre zăbrele. Sentimentele acumulate şi înăbuşite în sufletele acestor oameni nici nu puteau fi estimate. Probabil că nu mai puteau fi reprimate, nici măcar o singură zi.

Moartea lui Libo şi cea a lui Pipo în trecut fuseseră grave. Dar erau savanţi, oameni care lucraseră printre purceluşi. Cazul lor era asemănător prăbuşirii unui avion sau exploziei unei astronave. Dacă la bord se afla numai

echipajul, opinia publică nu se agita prea tare; echipajul era plătit pentru riscurile asumate. Astfel de accidente provocau teamă și furie numai când mureau și civili. Iar în mintea oamenilor de pe Lusitania, Quim era un civil nevinovat.

Ba nu, mai mult decât atât: era un om sfânt, care încercase să le ofere prietenia și sfințenia acestor semianimale nedemne. Uciderea lui nu fusese doar bestială și crudă, fusese totodată un sacrilegiu.

Într-adevăr, locuitorii Lusitaniei erau exact atât de pioși cât credea episcopul Peregrino că sunt. Numai că el uitase felul în care oamenii pioși reacționează întotdeauna la insultele adresate Dumnezeului lor. „Peregrino nu-și mai amintește suficient din istoria creștinismului, gândi Valentine, sau crede pur și simplu că genul acesta de întâmplări a luat sfârșit o dată cu cruciadele. Dacă într-adevăr catedrala era centrul vieții de pe Lusitania și dacă oamenii le erau atât de devotați preoților lor, cum putea Peregrino să-și închipuie că durerea pricinuită de asasinarea unui preot putea fi exprimată printr-un simplu serviciu religios? Dacă episcopul lăsa să se înțeleagă că moartea lui Quim nu însemna mare lucru, nu făcea altceva decât să le sporească furia. În loc să rezolve problema, o complica și mai mult."

Încă îl mai căuta pe Grego, când auzi dangătele clopotelor. Chemarea la slujbă. Totuși, nu era momentul firesc pentru o liturghie; de bună seamă că oamenii se uitau surprinși în sus, întrebându-se: „De ce oare bat clopotele? Apoi își aminteau: Părintele Estevão a murit. Părintele Quim a fost ucis de purceluși". Ei, da, Peregrino, să bați clopotele pentru vecernie a fost o idee excelentă. Asta îi va ajuta pe oameni să simtă că situația e calmă și normală.

„O, Doamne, apără-ne de cei înțelepți."

Miro se încovrigase în curbura uneia dintre rădăcinile lui Human. Noaptea trecută nu dormise aproape deloc, dar și acum stătea culcat fără să se miște, treaz, în timp ce purcelușii forfoteau în jurul lui, lovind ritmic cu bețele în trunchiurile lui Human și Rooter. Miro le ascultase discuțiile și le înțelesese în cea mai mare parte – cu toate că nu stăpânea la perfecție limba taților – căci frații nu făceau nici un efort să ascundă față de el conversațiile agitate. La urma urmei, el era Miro. Aveau încredere în el și se cuvenea să-și dea seama cât de supărați și de temători erau.

Copacul-tată Warmaker ucisese un om. Și nu un om oarecare: el și tribul lui îl omorâseră pe părintele Estevão, cel mai iubit dintre oameni, după Vorbitorul în Numele Morților. Fapta lor era de neimaginat. Ce puteau totuși să facă? Îi făgăduiseră Vorbitorului să nu se mai războiască între ei, dar cum altfel să pedepsească tribul lui Warmaker și să le demonstreze oamenilor că repudiau gestul criminal al acestora? Singurul răspuns era războiul, toți frații din toate triburile urmând să atace pădurea lui Warmaker, să doboare toți copacii, cu excepția celor cunoscuți a se fi împotrivit planului lui Warmaker.

Și cum rămânea cu copacul-mamă al criminalilor? Subiectul încă mai stârnea discuții aprinse: era suficient să ucidă toți frații și copacii-tată din pădurea lui Warmaker sau trebuia doborât și copacul-mamă, astfel încât să se elimine posibilitatea ca vreuna dintre semințele lui Warmaker să vadă distrugerea tribului său, după care aveau să-l ucidă prin incendiere, cea mai îngrozitoare dintre execuții și singura ocazie în care *pequeninos* foloseau vreodată focul în interiorul unei păduri.

Miro auzise toate acestea și ar fi vrut să vorbească, să le spună: „La ce bun acum?" Dar știa că *pequeninos* nu mai puteau fi opriți. Erau supărați în parte din pricina

durerii provocate de moartea lui Quim, dar într-o și mai mare măsură pentru că se simțeau rușinați. Warmaker îi acoperise pe toți de rușine încălcând tratatul. Dacă nu-i distrugeau pe Warmaker și pe toți membrii tribului său, oamenii n-ar mai fi avut niciodată încredere în *pequeninos*.

Se hotărâseră. Mâine dimineață toți frații vor începe călătoria către pădurea lui Warmaker. Vor trece multe zile până când se vor aduna, căci aceasta trebuia să fie o acțiune comună a tuturor pădurilor planetei. Când vor fi pregătiți și pădurea lui Warmaker va fi înconjurată din toate părțile, o vor distruge definitiv, astfel ca nimeni să nu mai poată bănui vreodată că acolo a existat cândva o pădure.

Oamenii vor vedea. Sateliții lor le vor arăta ce soartă le rezervă *pequeninos* celor care încalcă tratatele și ucid mișelește. Apoi oamenii vor avea din nou încredere în *pequeninos*. Abia atunci *pequeninos* vor fi în stare să stea cu capul sus, fără să le fie rușine în prezența oamenilor.

Treptat, Miro își dădu seama că nu întâmplător îl lăsau să le asculte conversațiile și controversele. Făceau tot ce puteau să fie siguri că el auzea și înțelegea ceea ce aveau de gând.

„Se așteaptă ca eu să le explic oamenilor de pe Lusitania cum plănuiesc ei să-i pedepsească pe ucigașii lui Quim. Oare chiar nu-și dau seama că, acum, eu sunt un străin aici? Câți dintre oamenii de pe Lusitania m-ar asculta pe mine, un băiat infirm venit din trecut, care vorbește atât de încet și de confuz? N-am nici un fel de înrâurire asupra celorlalți. Abia pot să-mi influențez propriul trup."

Totuși, era de datoria sa. Se ridică greoi, desprinzându-se încet dintre rădăcinile lui Human. Trebuia să încerce. Se va duce la episcopul Peregrino să-i spună ce puneau la cale *pequeninos*. Episcopul va răspândi vestea

și oamenii se vor simți cu toții mai bine știind că mii de copii *pequenino* nevinovați vor fi uciși în compensație pentru moartea unui singur om.

La urma urmelor, ce sunt copiii purcelușilor? Niște viermi care trăiesc în pântecele întunecos al unui copac-mamă. Niciodată nu le va trece prin cap acestor oameni că între măcelul copiilor *pequenino* și masacrul inocenților făptuit de regele Irod la nașterea lui Hristos era o diferență infimă pe plan moral. Ei doreau să se facă *dreptate.* Ce însemna lichidarea completă a unui trib de *pequeninos* în comparație cu *asta?*

Grego: „Stau în mijlocul scuarului acoperit cu iarbă, înconjurat de mulțimea agitată, fiecare dintre ei fiind legat de mine printr-un fir invizibil și încordat, astfel încât voința mea e voința lor, gura mea rostește cuvintele lor, inimile lor bat în ritmul inimii mele. N-am simțit niciodată așa ceva până acum, genul acesta de viață, să faci parte dintr-un astfel de grup, și totuși să nu fii doar o parte a lui, ci și judecata lui, centrul, căci eul meu îi include pe toți, și sunt câteva sute de oameni aici, furia mea e furia lor, mâinile lor sunt mâinile mele, ochii lor văd numai ceea ce le arăt eu."

Muzica acestei stări, cadența invocație-răspuns, invocație-răspuns:

– Episcopul spune că ne vom ruga pentru dreptate, dar e oare de ajuns pentru noi?

– Nu!

– *Pequeninos* au spus că ei vor distruge pădurea care l-a ucis pe fratele meu, dar putem noi să-i credem?

– Nu!

„Ei îmi completează frazele; când trebuie să mă opresc și să-mi trag sufletul, ei strigă în locul meu, astfel că vocea mea nu se stinge niciodată, ci se înalță din gâtlejurile a

cinci sute de bărbați și femei. Episcopul a venit la mine cu vorbe de pace și răbdare. Primarul a venit la mine cu avertismente legate de poliție și revoltă, și cu aluzii la închisoare. Valentine a venit la mine plină de rațiune glacială, vorbindu-mi despre responsabilitatea mea. Toți îmi cunosc puterea, o putere pe care nici n-am știut că o am, o putere care s-a născut doar atunci când am încercat să mă supun lor și în sfârșit am început să le spun oamenilor ce aveam pe inimă. Adevărul e puterea mea. Am încetat să-i amăgesc și le-am dat adevărul, iar acum iată ce am ajuns, iată ce am ajuns noi cu toții, împreună."

– Dacă cineva trebuie să-i pedepsească pe porci pentru moartea lui Quim, noi suntem aceia. Viața unui om trebuie răzbunată de mâini omenești! Se spune că sentința cuvenită criminalilor este moartea, dar numai noi avem dreptul să-l numim pe călău! Noi suntem cei care trebuie să ne asigurăm că sentința este executată!

– Da! Da!

– L-au lăsat pe fratele meu să moară în chinurile provocate de descolada! Au stat și au privit cum trupul lui arde pe dinăuntru! Acum noi vom arde pădurea aceea până ce nu va rămâne nimic din ea!

– Să-i ardem! Foc! Foc!

„Iată-i cum scapără chibriturile, cum smulg smocuri de iarbă și le dau foc. Vâlvătaia o vom aprinde împreună!"

– Mâine vom pleca într-o expediție de pedepsire...

– Diseară! Diseară! Acum!

– Mâine! Nu putem merge în noaptea asta, trebuie să ne facem provizii de hrană și apă...

– Acum! Diseară! Să-i ardem!

– Vă spun că nu putem ajunge într-o singură noapte; sunt sute de kilometri până acolo, avem de mers câteva zile...

– Purcelușii sunt aici, peste gard!

– Nu sunt cei care l-au ucis pe Quim...
– Toți sunt niște ticăloși!
– Păi nu sunt ăștia cei care l-au ucis pe Libo?
– I-au ucis pe Pipo și pe Libo!
– Toți sunt niște criminali!
– Să le dăm foc la noapte!
– Să-i ardem pe toți!
– Lusitania e *a noastră*, nu a animalelor!

„Au înnebunit oare? Cum își închipuie că le-aș permite să-i ucidă pe purcelușii *de aici* – ei n-au făcut nimic rău."

– Warmaker e de vină! Pe el și pădurea lui trebuie să-i pedepsim!
– Pedepsiți-i!
– Omorâți-i pe purceluși!
– Să-i ardem!
– Să le dăm foc!

„O liniște vremelnică. O pauză. Un prilej favorabil. Gândește-te la vorbele potrivite! Gândește-te la ceva care să-i aducă înapoi, nu vezi că-ți alunecă printre degete? Au făcut parte din trupul meu, au făcut parte din mine însumi, dar acum alunecă din mine, e de-ajuns un singur spasm și i-am scăpat de sub control, dacă i-am avut vreodată sub control. Ce-aș putea să spun în această fracțiune de secundă de liniște ca să-i facă să-și vină din nou în fire?"

Prea mult. Grego se gândise prea mult la ce avea de spus. Liniștea scurtă a fost întreruptă de vocea unui copil, a unui băiat care nu ajunsese încă la maturitate, exact genul de voce nevinovată care putea face ca furia sfântă care le umplea inimile să erupă, să se reverse într-o acțiune irevocabilă. Copilul țipă:

– Pentru Quim și Hristos!
– Quim și Hristos! Quim și Hristos!

– Nu! urlă Grego. Stați! Nu puteți face una ca asta!

În jurul lui mulțimea se pune în mișcare, îl doboară la pământ. A căzut în patru labe, cineva calcă pe mâna lui. Unde este scaunul pe care se urcase? „Uite-l, agață-te de el, nu-i lăsa să te calce în picioare, dacă nu mă ridic o să mă ucidă, trebuie să mă mișc o dată cu ei, ridică-te și mergi alături de ei, aleargă cu ei, altfel te fac zob."

Și deodată trecură în fugă pe lângă el, urlând și țipând, picioarele lor stârnind un adevărat tumult în timp ce părăseau scuarul acoperit cu iarbă și tropăiau pe străzile acoperite și ele cu iarbă, iar oamenii ridicau făcliile plăpânde, țipând din toți rărunchii: „Foc!", „Să-i ardem!" și: „Quim și Hristos!", în timp ce se revărsau ca un șuvoi de lavă dinspre piață către pădurea care aștepta pe dealul nu foarte îndepărtat.

– Dumnezeule din ceruri, ce sunt în stare să facă?

Era Valentine. Grego se ridică în genunchi lângă taburet, sprijinindu-se de el, iar ea veni lângă Grego, privind mulțimea care se scurgea din acest crater pustiu și rece, locul unde izbucnise conflictul.

– Ce-ai făcut, Grego, ticălos fățarnic ce ești?

„Eu?"

– Aveam de gând să-i conduc la Warmaker. Aveam de gând să-i conduc spre *dreptate*.

– Și mai zici că ești fizician, copil nerod. N-ai auzit de principiul incertitudinii?

– Fizica particulelor. Fizica filotelor.

– Fizica *gloatei,* Grego. Nici o clipă nu poți să fii stăpân pe ei. Ei te stăpânesc pe tine. Iar acum, după ce s-au folosit de tine, o să distrugă pădurea celor mai buni prieteni și susținători ai noștri printre *pequeninos,* și să vedem ce-o să ne facem! O să fie război între oameni și *pequeninos* – doar dacă n-o să dea dovadă de-o stăpânire de sine inumană – și totul o să fie din vina noastră.

– *Warmaker* l-a ucis pe Quim.

– O crimă. Dar ceea ce ai declanșat tu aici, Grego, e o atrocitate.

– Nu eu am făcut-o!

– Episcopul Peregrino s-a sfătuit cu tine. Primarul Kovano te-a prevenit. Eu te-am implorat. Iar tu n-ai ținut cont de nimic și ai făcut-o.

– M-ai prevenit despre o revoltă, nu despre asta...

– *Asta* e o revoltă, nătărăule! Mai rău decât o revoltă. Un pogrom. Un masacru. Un măcel al copiilor. E primul pas pe drumul teribil care duce la xenocid.

– Nu poți să arunci toată vina pe mine!

Fața ei era înfiorătoare în lumina lunii, în luminile de la ușile și ferestrele barurilor.

– Nu te învinuiesc decât pentru ceea ce ai făcut. Ai provocat un incendiu într-o zi toridă, secetoasă și pe un vânt puternic, în ciuda tuturor avertismentelor. Iată pentru ce te învinuiesc și, dacă tu nu te consideri responsabil pentru toate consecințele propriilor acțiuni, atunci ești cu adevărat nevrednic de societatea umană și sper să-ți pierzi libertatea pentru totdeauna.

A dispărut. Unde? Ca să facă ce? Nu poate să-l lase singur aici. Nu e drept să-l lase singur. Cu câteva clipe mai devreme era atât de uriaș, avea cinci sute de inimi, de creiere și de guri, o mie de mâini și de picioare, iar acum totul dispăruse, de parcă noul lui trup uriaș murise și fusese părăsit ca o fantomă cutremurătoare, viermele slab și prăpădit al unui suflet deposedat de trupul puternic pe care îl stăpânise cândva. Nicicând nu fusese atât de îngrozit. Aproape îl omorâseră în graba lor de a-l părăsi, aproape îl călcaseră în picioare.

Cu toate acestea, ei erau *ai lui*. El îi crease, făcuse din ei un grup și, chiar dacă înțeleseseră greșit scopul pentru care îi crease, continuau să acționeze conform furiei provocate

de el și după planul pe care el îl sădise în mințile lor. Doar ținta o greșiseră, atâta tot, în rest făceau exact ceea ce dorise el. Valentine avea dreptate. A lui era responsabilitatea. Ce făceau ei acum i se datora lui, la fel de sigur ca și cum s-ar fi aflat în fruntea lor, conducându-i.

Deci, ce putea face?

„Oprește-i. Preia din nou controlul. Așază-te în fața lor și imploră-i să înceteze." Nu plecaseră să incendieze pădurea îndepărtată a copacului-nebun, Warmaker, ci aveau de gând să-i măcelărească pe purceluții pe care el îi cunoștea, chiar dacă nu-i erau prea dragi. Trebuia să-i oprească, altfel mâinile sale se vor mânji de sângele lor și nu le va mai putea spăla niciodată. Vor rămâne veșnic pătate.

Începu să alerge, călcând pe urmele de noroi lăsate de pașii lor pe străzi, acolo unde iarba se transformase în mocirlă. Alergă până simți că-l înțeapă splina, trecând prin locul unde se opriseră să doboare gardul – unde era câmpul de dezintegrare când aveau nevoie de el, de ce nu-i trecuse nimănui prin minte să-l pună în funcțiune? – și mai departe, spre locul unde se vedeau deja flăcările țâșnind către cer.

– Opriți-vă! Stingeți focul!
– Să-i ardem!
– Pentru Quim și Hristos!
– Moarte porcilor!
– Uite colo unul, vrea să fugă!
– Omoară-l!
– Arde-l!
– Copacii nu-s destul de uscați, focul nu se aprinde!
– Ba da!
– Doborâți copacul!
– Uite altul!
– Ia te uită, micii ticăloși atacă!

– Tăiați-i în două!

– Dă-mi mie *coasa* aia, dacă tu n-ai de gând s-o folosești!

– Fă-l bucăți pe porcul ăla mic!

– Pentru Quim și Hristos!

Sângele țâșnește într-un arc de cerc larg și-l stropește pe Grego pe față, tocmai când se repede înainte, încercând să-i oprească. L-am cunoscut? Am recunoscut oare vocea acestui *pequenino* înainte de a se frânge în acest țipăt de agonie și de moarte? Nu mai pot să repar nimic, l-au măcelărit. De fapt, au măcelărit-o. O soție. Înseamnă că suntem aproape de mijlocul pădurii, iar uriașul acela trebuie să fie copacul-mamă.

– Uite un copac-ucigaș!

În jurul luminișului unde se înalță copacul gigantic, copacii mai mici începură deodată să se încline, apoi se prăbușiră la pământ, cu trunchiurile frânte. Pentru o clipă, Grego crezu că oamenii îi doborau, dar acum văzu că nimeni nu se apropiase de copacii aceia. Singuri se aruncau la pământ, se prăbușeau în moarte ca să-i zdrobească sub trunchiurile și crengile lor pe oamenii ucigași, într-o încercare disperată de a-și salva copacul-mamă.

La început, manevra avu succes. Se auziră țipete de agonie; vreo douăzeci de oameni au fost zdrobiți sau au rămas imobilizați sub copacii căzuți. Până la urmă însă se prăbușiră toți copacii frați, iar copacul-mamă rămase nevătămat, cu trunchiul unduindu-se straniu, cuprins parcă de un spasm peristaltic ascuns privirilor.

– Lăsați-l să trăiască! țipă Grego. E copacul-mamă! N-are nici o vină!

Dar țipetele lui au fost acoperite de răcnetele celor răniți și imobilizați, și de teroarea provocată de înțelegerea faptului că pădurea *putea* să contraatace, că nu mai era vorba de un joc al răzbunării prin care se făcea dreptate și

se aplicau pedepse, ci de un război adevărat, în care ambii combatanți erau periculoși.

– Dați-i foc! Dați-i foc!

Incantația era îndeajuns de puternică pentru a înăbuși strigătele muribunzilor. Acum, crengile și frunzele copacilor căzuți erau întinse către copacul-mamă; le-au aprins și au început imediat să ardă. Câțiva oameni și-au recăpătat îndeajuns rațiunea pentru a realiza că un incendiu care ar fi distrus copacul-mamă i-ar fi ars totodată și pe cei prinși sub copacii-frați prăbușiți, dar cei mai mulți erau stăpâniți de beția succesului repurtat. Pentru ei, copacul-mamă era Warmaker, ucigașul; pentru ei, acest copac reprezenta tot ceea ce era străin pe Lusitania, dușmanul care îi obliga să se baricadeze în spatele unui gard, stăpânul locurilor care le alocase în mod arbitrar doar o mică palmă de teren pe o planetă atât de întinsă. Copacul-mamă reprezenta opresiunea și autoritatea, toată ciudățenia și pericolul, iar ei îl învinseră.

Lui Grego i se făcu greață din cauza țipetelor oamenilor imobilizați, care vedeau flăcările apropiindu-se, a urletelor răniților la care focul ajunsese deja și a incantației triumfătoare a celor care înfăptuiseră această crimă. „Pentru Quim și Hristos! Pentru Quim și Hristos!" Grego a simțit nevoia irezistibilă să fugă, incapabil să suporte ceea ce vedea, mirosea și auzea, flăcările portocalii strălucitoare, carnea de om sfârâind și pârâitul lemnului viu cuprins de foc.

Dar nu a fugit. În schimb, s-a alăturat celor care se repeziră până la limita incendiului să-i salveze pe cei prinși sub copaci, rămași încă în viață. Se arsese și la un moment dat hainele i-au luat foc, dar durerea fierbinte nu însemna nimic, o simțea aproape ca pe o binecuvântare, căci era pedeapsa care i se cuvenea. Ar fi trebuit să moară în locul acesta. Poate chiar ar fi făcut-o, poate

chiar s-ar fi aruncat atât de adânc în flăcări, încât să nu mai poată ieși de acolo până nu și-ar fi ispășit crima și n-ar mai fi rămas din el decât un morman de oase calcinate și cenușă, dar mai erau răniți care puteau fi scoși din flăcări, mai puteau fi salvate vieți. În plus, cineva îi înăbuși flăcările de pe umeri și îl ajută să ridice copacul sub trunchiul căruia fusese prins un băiat; cum să moară când trebuia să salveze un copil?

– Pentru Quim și Hristos! scânci băiatul în timp ce se târa la adăpost de flăcări.

El era băiatul care rupsese tăcerea și îndreptase mulțimea în direcția pădurii. „Tu ai făcut-o, gândi Grego. Tu i-ai luat de lângă mine." Băiatul se uită la el și îl recunoscu.

– Grego! țipă el și se repezi înainte. Îl cuprinse pe Grego cu brațele pe după coapse și își lipi capul de șoldul lui: Unchiul Grego!

Era băiatul cel mai mare al lui Olhado, Nimbo.

– Noi am făcut-o! țipă Nimbo. Pentru unchiul Quim!

Flăcările pârâiră. Grego îl luă pe băiat în brațe și-l duse împleticindu-se, ferindu-se de arșița focului, departe, în întuneric, în răcoarea nopții. Toți oamenii alergau într-acolo, flăcările îi goneau de la spate, iar vântul gonea flăcările. Cei mai mulți erau în aceeași stare ca Grego, epuizați, înspăimântați, înnebuniți de durerea provocată de arsuri sau pentru că nu reușiseră să-i ajute pe ceilalți.

Dar alții, destul de numeroși totuși, fuseseră atinși doar de focul lăuntric aprins de Grego și Nimbo în piață.

– Dați-le foc la toți!

Vocile erau răzlețe, grupuri mici, ca niște vârtejuri într-un torent, dar acum aveau torțe smulse din focurile care ardeau cu furie în inima pădurii.

– Pentru Quim și Hristos! Pentru Libo și Pipo! Jos cu copacii! Jos cu copacii!

Grego alergă mai departe, clătinându-se.

– Lasă-mă jos, spuse Nimbo.

Și mai departe.

– Pot să merg și singur.

Dar misiunea lui Grego era prea urgentă. Nu se putea opri pentru Nimbo și nu-l putea lăsa să meargă pe jos, nu putea să-l aștepte și nu-l putea lăsa în urmă. Nu-l lași pe fiul fratelui tău de izbeliște, într-o pădure incendiată. Așa că îl purtă în brațe și, după un timp, epuizat, cu dureri în picioare și brațe din pricina efortului fizic și cu umărul cuprins de o suferință atroce în locul unde se arsese, ieși din pădure pe întinderea de iarbă din fața porții, acolo unde cărarea dinspre pădure cotea ca să o întâlnească pe cea de la laboratoarele de xenobiologie.

Mulțimea se adunase acolo, mulți dintre oameni ținând în mâini torțe aprinse, dar din cine știe ce motiv rămăseseră la o distanță oarecare de cei doi copaci izolați care stăteau de veghe aici: Human și Rooter. Grego își făcu loc prin mulțime, continuând să-l țină în brațe pe Nimbo; inima îi bătea nebunește și era plin de teamă, de suferință și totuși de o scânteie de speranță, căci știa de ce se opriseră oamenii cu torțele. Iar când ajunse la marginea mulțimii, constată că nu se înșelase.

În jurul acestor ultimi copaci-tată se adunaseră în jur de două sute de frați și soții *pequenino,* mici și hărțuiți, dar afișând un aer sfidător. Erau hotărâți să lupte până la moarte în acest loc, decât să lase să fie incendiați și acești ultimi doi copaci – care, dacă mulțimea hotăra așa, tot aveau să ardă până la urmă, căci nu era nici o speranță ca *pequeninos* să poată sta în calea unor oameni decișI să ucidă.

Dar iată că între purceluși și oameni adunați acolo stătea Miro, care părea un uriaș prin comparație cu *pequeninos.* Nu avea la el nici o armă și totuși își ținea

brațele întinse ca și cum ar fi vrut să-i protejeze pe *pequeninos* sau poate să-i țină pe loc. Și, cu vorbirea lui greoaie, sfida mulțimea.

– Omorâți-mă pe mine mai întâi, spuse el. Vă place să ucideți! Omorâți-mă pe mine mai întâi! Așa cum ei l-au ucis pe Quim! Omorâți-mă pe mine mai întâi!

– Nu pe tine! a spus unul dintre cei care țineau torțele. Dar copacii ăia o să moară! Și toți purcelușii ăștia, dacă n-au atâta minte încât să fugă de-aici.

– Pe mine mai întâi! spuse Miro. Ei sunt frații mei! Omorâți-mă pe mine mai întâi!

Vorbea tare și lent, astfel ca discursul lui să poată fi înțeles. Gloata era și acum cuprinsă de mânie, cel puțin o parte din ea. Totuși, erau printre ei și mulți care se săturaseră de toată povestea, mulți care deja se simțeau rușinați, descoperind în inimile lor ce lucruri teribile înfăptuiseră în noaptea aceea, când își lăsaseră sufletele în robia gloatei. Grego mai simțea și acum legătura sa cu ceilalți și știa că puteau s-o ia în oricare dintre direcții: cei încă înfierbântați de ură erau în stare să declanșeze un ultim incendiu, iar cei care se potoliseră și nu mai simțeau în sinea lor decât fierbințeala rușinii puteau la fel de bine să învingă.

Era ultima șansă a lui Grego de a se reabilita, cel puțin în parte. Așa că merse înainte, cu Nimbo în brațe.

– Și pe mine, spuse el. Omorâți-mă și pe mine, înainte să ridicați mâna împotriva acestor frați și a acestor copaci!

– Dați-vă la o parte, Grego, și tu, și ologul!

– Prin ce vă deosebiți voi de Warmaker, dacă-i ucideți pe micuții ăștia?

Acum Grego ajunsese lângă Miro.

– La o parte! O să le dăm foc și la ăștia, ca să terminăm treaba.

Dar vocea nu mai era la fel de sigură.

– În spatele vostru e un incendiu, zise Grego, și prea mulți au murit deja, și oameni, și *pequeninos*. (Avea vocea răgușită și respirația întretăiată din pricina fumului inhalat, dar încă se putea face auzit.) Pădurea care l-a ucis pe Quim e la mare distanță de aici, iar Warmaker a rămas neatins. În noaptea asta n-am făcut dreptate aici. Am ucis, am comis un masacru.

– Porcii sunt porci!

– Oare? V-ar conveni dac-ați fi în locul lor?

Grego făcu apoi câțiva pași spre unul dintre cei care păreau obosiți și deloc dispuși să continue și i se adresă direct, arătând cu degetul spre purtătorul de cuvânt al gloatei:

– Tu! Ți-ar plăcea să fii pedepsit pentru ce a făcut el?

– Nu, bâigui omul.

– Dacă *el* ar ucide pe cineva, vi s-ar părea drept ca cineva să vină la voi acasă și să vă măcelărească soția și copiii pentru asta?

De data aceasta îi răspunseră mai multe voci:

– Nu.

– Și de ce nu? Oamenii sunt oameni, nu-i așa?

– Eu n-am omorât nici un copil, spuse purtătorul de cuvânt.

Acum își lua apărarea sieși. Iar „noi" dispăruse din discursul lui. Rămăsese un individ acum, singur. Gloata se destrăma.

– Le-am ars copacul-mamă, spuse Grego.

În spatele lui se auzi un sunet ca de bocet și mai multe scâncete ascuțite. Pentru frații și pentru soțiile supraviețuitoare era confirmarea celor mai groaznice temeri ale lor. Copacul-mamă arsese.

– Copacul ăla uriaș din mijlocul pădurii – înăuntrul lui se aflau *toți* copiii lor. *Toți* copiii. Pădurea asta nu ne-a făcut nici un rău, iar noi i-am omorât copiii.

Miro înaintă și-și puse mâna pe umărul lui Grego. Se sprijinea Miro de el sau îl ajuta să se țină drept?

Atunci Miro grăi, adresându-se nu lui Grego, ci mulțimii:

– Hai, duceți-vă acasă cu toții!

– Poate că ar trebui să încercăm să stingem incendiul, sugeră Grego.

Dar flăcările cuprinseseră toată pădurea.

– Duceți-vă acasă! spuse Miro din nou. Rămâneți în spatele gardului!

Mânia nu se risipise cu totul:

– Cine ești *tu* să ne spui ce trebuie să facem?

– Rămâneți în spatele gardului. Acum o să vină altcineva să-i ajute pe *pequeninos*.

– Cine? Poliția?

Câțiva râseră cu amărăciune, căci mulți dintre ei *erau* polițiști.

– Iată-i! zise Miro.

Se auzi un zumzet grav, la început slab, abia perceptibil din pricina uruitului flăcărilor, iar apoi din ce în ce mai tare, până când își făcură apariția cinci aparate de zbor, planând la rasul ierbii în timp ce înconjurau mulțimea: uneori păreau siluetele negre ale unor păsări proiectate pe fondul pădurii incendiate, alteori, când ajungeau în partea opusă, străluceau orbitor de la flăcările care se reflectau pe suprafața lor. În cele din urmă aparatele se opriră, cufundându-se toate cinci în iarba înaltă. Abia atunci au fost oamenii în stare să distingă formele întunecate între ele, când de pe fiecare platformă zburătoare s-au ridicat câte șase umbre. Ceea ce luaseră drept mașinării strălucitoare fixate pe aparatele de zbor nu erau deloc mecanisme, ci niște făpturi vii, nu la fel de înalte ca oamenii, dar nici la fel de mici ca purcelușii, cu ochi mari poliedrici. Nu schițară nici un gest amenințător, doar se

așezară în linie în fața fiecărui aparat de zbor. Nu era nevoie de gesturi. Înfățișarea lor era de ajuns pentru a stârni amintirile unor coșmaruri străvechi și ale unor povești de groază.

– *Deus nos perdoe!* strigară câțiva.

Dumnezeu să ne ierte. Se așteptau să moară.

– Duceți-vă acasă, spuse Miro. Rămâneți în spatele gardului.

– Ce sunt alea?

Vocea de copil a lui Nimbo vorbi în numele tuturor. Răspunsurile se auziră în șoaptă. „Diavoli." „Îngeri ai distrugerii." „Moartea."

Și apoi se auzi adevărul, rostit de buzele lui Grego, căci el știa ce erau, deși ar fi fost de neînchipuit:

– Gândaci. Gândaci aici, pe Lusitania.

Nu părăsiră locul în fugă. Plecară la pas, uitându-se cu băgare de seamă în urmă, depărtându-se cu teamă de creaturile acelea stranii, a căror existență nici unul dintre ei n-o bănuise, ale căror puteri și le puteau doar imagina sau aminti din filmele video străvechi, studiate cândva la școală. Gândacii, care ajunseseră la un pas de distrugerea întregii omeniri, până când Ender Xenocidul i-a distrus înainte s-o facă. Cartea intitulată *Matca* povestea că gândacii erau realmente frumoși și că dispariția lor nu fusese necesară. Dar acum, văzându-le exoscheletele negre și lucioase, și cele o mie de lentile din ochii lor verzi și scânteietori, nu se simțeau deloc pătrunși de frumusețe, ci de teroare. Și aveau să ajungă acasă cu conștiința faptului că *și ei*, nu numai purcelușii pitici și înapoiați, îi așteptau dincolo de gard. Dacă înainte crezuseră că se aflau într-o închisoare, cu siguranță că acum erau prizonieri într-unul dintre cercurile infernului.

În cele din urmă, Miro, Grego și Nimbo rămaseră singuri. În jurul lor, purcelușii priveau cu smerenie, dar

nu cu groază: spre deosebire de oameni, ei nu aveau coșmaruri cu insecte care bântuiau prin cotloanele uitate ale memoriei lor. Și apoi, gândacii veniseră la ei în calitate de salvatori și protectori. Ceea ce-i apăsa cel mai tare nu era curiozitatea, ci mai curând durerea provocată de ceea ce pierduseră.

– Human a implorat-o pe Matcă să-i ajute, dar ea i-a spus că nu poate să ucidă oameni, le explică Miro. Apoi Jane a văzut incendiul cu ajutorul sateliților și l-a anunțat pe Andrew Wiggin, care a vorbit cu Matca și i-a spus cum să procedeze ca să evite vărsarea de sânge.

– Adică nu ne ucid? întrebă Nimbo.

Grego își dădu seama că Nimbo se pregătise să moară. Pe urmă îi trecu prin minte că și el așteptase moartea și că abia acum, o dată cu explicațiile lui Miro, se liniștise și acceptase faptul că gândacii nu veniseră să-i pedepsească pe el și pe Nimbo pentru ceea ce declanșaseră în noaptea aceasta. Sau, mai exact, pentru ceea ce declanșase Grego și fusese desăvârșit de micul imbold al inocentului Nimbo.

Grego îngenunche încet și-l lăsă pe băiat în iarbă. Brațele abia îl mai ascultau, iar durerea din umeri era de nesuportat. Începu să plângă, dar nu de durere.

Gândacii se puseră în mișcare. Cei mai mulți rămaseră la sol, alergând să-și ia în primire posturile de observație din jurul orașului. Câțiva se urcară din nou pe aparatele de zbor, câte unul pe fiecare, și se înălțară iarăși deasupra pădurii incendiate și a ierbii cuprinse de flăcări, pulverizând o substanță care înăbuși focul și, încet-încet, îl stinse.

Episcopul Peregrino stătea în picioare pe zidul jos al fundației turnate chiar în dimineața aceea. Toți locuitorii Lusitaniei se adunaseră acolo și se așezaseră pe iarbă. Episcopul se folosea de un mic amplificator ca să-l poată

auzi toată lumea, dar probabil că n-ar fi avut nevoie de el, căci se așternuse o tăcere adâncă; chiar și copiii cei mai mici păreau să fi sesizat mâhnirea generală.

În spatele lui Peregrino se vedea pădurea înnegrită, dar nu complet lipsită de viață – câțiva copaci înverziseră din nou. Înaintea lui erau întinse cadavrele acoperite cu pături, fiecare lângă mormântul său. Cel mai aproape se afla trupul lui Quim, părintele Estevão. Celelalte aparțineau oamenilor care muriseră cu două nopți înainte, sub copacii prăbușiți în incendiu.

– Mormintele vor fi podeaua acestei capele, ca să pășim peste rămășițele pământești ale celor dispăruți ori de câte ori vom intra în ea, peste trupurile celor care au murit în timp ce se străduiau ei înșiși să aducă moartea și distrugerea printre frații noștri *pequeninos*. Mai presus de toate, trupul părintelui Estevão, care a murit încercând să ducă Evanghelia lui Hristos într-o pădure de eretici. A murit ca un martir. Ceilalți au murit cu crima în inimi și cu sânge pe mâini.

Voi vorbi limpede, astfel încât Vorbitorul în Numele Morților să nu mai adauge nimic după mine. Voi vorbi limpede, așa cum Moise le-a vorbit copiilor lui Israel după ce s-au închinat vițelului de aur și au încălcat învoiala cu Dumnezeu. Dintre noi toți, puțini sunt cei care nu au partea lor de vină pentru această fărădelege. Părintele Estevão, care a murit curat, dar al cărui nume s-a aflat pe buzele hulitoare ale celor care au ucis. Vorbitorul în Numele Morților și cei care au călătorit alături de el ca să aducă acasă trupul neînsuflețit al acestui preot martir. Și Valentine, sora Vorbitorului, care ne-a avertizat. Valentine cunoaște istoria și firea omenească, dar eu și primarul am crezut că vă cunoaștem pe voi, că sunteți mai puternici decât istoria. Din păcate pentru noi toți, sunteți la fel de decăzuți ca oricare alți oameni, iar ca voi sunt și eu.

Păcatul este al fiecăruia dintre noi, care ar fi putut să încerce să oprească măcelul și n-a făcut-o! Al soțiilor care n-au încercat să-i țină acasă pe bărbații lor. Al bărbaților care au văzut, dar n-au spus nimic. Al tuturor celor care au ținut făcliile în mâini și au ucis un trib de frați întru creștinătate pentru o crimă săvârșită de verii lor îndepărtați, aflați la o depărtare de o jumătate de continent.

Justiția își face fărâma ei de dreptate. Gerão Gregorio Ribeira von Hesse se află la închisoare, dar pentru o altă crimă – crima de a fi violat încrederea ce i-a fost acordată și de a fi destăinuit secrete pe care nu avea dreptul să le dezvăluie. Nu a fost închis pentru masacrul neamului *pequenino*, căci partea lui de vină nu e mai mare decât a acelora dintre voi care l-au urmat. Înțelegeți ce vă spun? Vina e a noastră, a tuturor, și noi trebuie să ne căim împreună, să ne facem penitența împreună, să ne rugăm Mântuitorului să ne ierte pentru fapta îngrozitoare pe care am săvârșit-o cu numele Lui pe buze!

Mă aflu pe fundația acestei noi capele care va purta numele părintelui Estevão, apostol al neamului *pequenino*. Blocurile pentru fundație au fost smulse din zidurile catedralei noastre; în locul lor au rămas găuri prin care vântul poate să bată și ploaia poate să cadă în timp ce ne închinăm Atotputernicului. Așa va rămâne catedrala până la terminarea capelei.

Cum o vom termina? Vă veți duce cu toții la casele voastre și veți sparge zidurile, apoi veți lua cărămizile ce vor cădea și le veți aduce aici. Veți avea grijă să nu reparați zidurile până la terminarea capelei. Apoi vom găuri zidurile tuturor fabricilor și clădirilor din colonia noastră până când nu va mai rămâne nici o construcție care să nu poarte rănile păcatului. Toate aceste răni vor rămâne așa până când zidurile vor fi îndeajuns de înalte ca să ridicăm acoperișul, pe care-l vom clădi din grinzile și

scândurile cioplite din copacii carbonizați care au căzut în pădure, încercând să-și apere neamul de mâinile noastre criminale.

După aceea, vom veni cu toții la această capelă și vom intra în ea târându-ne în genunchi, unul câte unul, până când fiecare dintre noi va fi trecut peste mormintele morților noștri și pe sub cadavrele acelor frați de demult, care au trăit cea de-a treia viață dăruită de Dumnezeul nostru prea milostiv până când noi i-am pus capăt. Acolo ne vom ruga pentru iertarea noastră. Ne vom ruga ca venerabilul nostru părinte Estevão să pună o vorbă bună pentru noi. Ne vom ruga ca Mântuitorul nostru să adauge și păcatul nostru cel groaznic la ispășirea lui, ca să nu petrecem o veșnicie în iad. Ne vom ruga ca Dumnezeu să ne purifice.

Abia atunci ne vom repara zidurile și ne vom tămădui casele. Asta e penitența noastră, copiii mei! Să ne rugăm să fie de ajuns.

În mijlocul unui luminiș acoperit cu cenușă, Ender, Valentine, Miro, Quara, Ouanda și Olhado priveau cum cea mai respectabilă dintre soții era jupuită de vie și sădită, căci din cadavrul celei de-a doua vieți trebuia să crească noul copac-mamă. În timp ce se stingea din viață, soțiile supraviețuitoare scoteau dintr-o crăpătură a vechiului copac-mamă trupurile neînsuflețite ale copiilor și micilor mame care trăiseră acolo și le așezau pe trupul ei însângerat. După câteva ore, lăstarul ei avea să se înalțe dintre cadavre, ieșind în întâmpinarea soarelui.

Folosindu-se de seva lor, lăstarul avea să crească rapid, să se îngroașe și să se înalțe suficient cât să-și deschidă o crăpătură în trunchi. Dacă se dezvolta îndeajuns de repede și se deschidea la timp, cei câțiva copii supraviețuitori, agățați în interiorul cavității copacului-mamă mort,

puteau fi transferați în noul adăpost. Dacă printre copii erau și mici mame, aveau să fie duse la cei doi copaci-tată supraviețuitori, Human și Rooter, pentru împerechere. Dacă în trupurile lor plăpânde aveau să fie concepuți alți copii, pădurea care cunoscuse părțile cele mai bune și cele mai rele ale oamenilor avea să supraviețuiască.

Dacă nu – dacă toți copiii erau masculi, ceea ce nu era exclus, sau dacă toate femelele erau sterpe, ceea ce era posibil, ori dacă toți fuseseră prea grav răniți în arșița focului care carbonizase trunchiul copacului-mamă și îl omorâse sau dacă erau prea slăbiți de zilele de înfometare la care aveau să fie supuși până când noul copac-mamă ar fi fost gata să-i primească – atunci pădurea avea să moară împreună cu toți frații și toate soțiile, iar Human și Rooter aveau să mai trăiască încă un mileniu, copaci-tată fără de trib. Poate că alte triburi îi vor cinsti și vor aduce la ei micile mame pentru împerechere. Poate. Dar ei nu vor mai putea fi părinții propriului trib, nu vor mai fi înconjurați de fiii lor. Vor rămâne niște copaci singuratici, fără vreo pădure care să le aparțină, monumente unice ale operei lor de o viață: reconcilierea neamului omenesc cu neamul *pequenino*.

Cât despre furia împotriva lui Warmaker, aceasta se stinsese. Copacii-tată de pe Lusitania au căzut cu toții de acord că, oricât de mare era datoria morală creată prin moartea părintelui Estevão, ea fusese plătită și răsplătită prin masacrul pădurii lui Rooter și Human. Mai mult decât atât, Warmaker a câștigat mulți adepți ai ereziei sale – căci nu dovediseră oamenii că erau nevrednici de Evanghelia lui Hristos? *Pequeninos,* spunea Warmaker, erau cei aleși drept receptacule ale Duhului Sfânt, în vreme ce ființele omenești pur și simplu nu aveau în ele nici o părticică din Dumnezeu. „Nu mai avem nevoie să ucidem alți oameni, spunea el. Nu trebuie decât să așteptăm și

Duhul Sfânt îi va omorî pe toți. Între timp, Dumnezeu ne-a trimis-o pe Matcă să ne construiască astronave. Îl vom purta pe Duhul Sfânt cu noi ca să judece fiecare planetă pe care o vom vizita. Noi vom fi îngerii distrugători. Vom fi Iosua și izraeliții, vom curăța Canaanul spre a face loc aleșilor lui Dumnezeu."

Mulți dintre *pequeninos* îl credeau acum. Warmaker nu li se mai părea un nebun; fuseseră martori ai primelor frământări ale apocalipsei, oglindite în flăcările care înghițiseră o pădure nevinovată. Mulți *pequeninos* spuneau că nu mai au nimic de învățat de la omenire. Dumnezeu Își întoarse fața de la ființele omenești.

Aici totuși, în acest luminiș din pădure, cu picioarele cufundate până la glezne în cenușă, frații și soțiile care stătuseră de veghe lângă noul copac-mamă nu credeau câtuși de puțin în doctrina lui Warmaker. Ei, care îi cunoșteau cel mai bine pe oameni, acceptaseră chiar ca niște oameni să fie de față și să-i ajute să renască.

– Da, spuse Planter, care era acum purtătorul de cuvânt al fraților supraviețuitori, știm că nu toți oamenii sunt la fel, așa cum nici noi nu suntem la fel. Hristos trăiește în unii dintre noi, iar în alții nu. Nu suntem toți precum pădurea lui Warmaker, așa cum nici voi nu sunteți toți niște criminali.

Așa a strâns Planter mâinile lui Miro și Valentine dis-de-dimineață, cu puțin înaintea zorilor, când noul copac-mamă a reușit să-și deschidă o crăpătură în trunchiul zvelt, iar soțiile au purtat cu gingășie trupurile slăbite și înfometate ale copilașilor supraviețuitori în noul lor cămin. Era prea devreme pentru o concluzie definitivă, dar existau motive de speranță: noul copac-mamă fusese gata în numai o zi și jumătate, și mai bine de treizeci de copii trăiseră până în momentul transferului. Era posibil ca o treime să fie femele fertile și chiar dacă numai un sfert

dintre ele trăiau suficient de mult pentru a naște, pădurea putea să crească din nou viguroasă.

Planter tremura:

– Fraţii n-au văzut niciodată aşa ceva în toată istoria planetei.

Mai mulţi fraţi îngenunchează şi îşi făceau semnul crucii. Mulţi se rugaseră pe tot parcursul veghei. Valentine îşi aduse aminte ce-i spusese Quara. Se apropie de Miro şi-i şopti:

– Şi Ela s-a rugat.

– Ela?

– Înainte de incendiu. Quara a fost cu ea la racla Os Venerados. S-a rugat ca Dumnezeu să deschidă calea spre viaţă şi pace.

Valentine se gândi la toate cele întâmplate după rugăciunea rostită de Ela.

– Îmi închipui că e destul de dezamăgită de răspunsul pe care i l-a dat Dumnezeu.

– Aşa păţesc oamenii de obicei.

– Dar copacul-mamă s-a deschis atât de repede... poate că este chiar începutul răspunsului ei.

Miro se uită la Valentine nedumerit:

– Eşti credincioasă?

– Hai să zicem că sunt bănuitoare. Bănuiesc că s-ar putea să existe cineva căruia să-i pese ce se întâmplă cu noi. Sunt deja cu o treaptă mai sus decât simpla dorinţă. Şi cu o treaptă mai jos decât speranţa.

Miro zâmbi uşor, dar Valentine nu pricepu dacă era încântat sau amuzat.

– Şi ce crezi că va face în continuare Dumnezeu drept răspuns la rugăciunea Elei?

– Vom trăi şi vom vedea. Misiunea noastră e să decidem ce vom face *noi* în continuare. Avem de rezolvat o nimica toată: cele mai profunde mistere ale universului.

– Ei bine, iată ce-ar trebui să ne ducă drept pe cărarea Domnului.

Apoi sosi Ouanda. În calitate de xenolog luase și ea parte la veghe, și fusese anunțată imediat despre deschiderea copacului-mamă, cu toate că nu era de serviciu. Venirea ei însemna de obicei plecarea grăbită a lui Miro. Dar nu și de data aceasta. Valentine constată încântată că privirea lui Miro nu părea nici să zăbovească asupra Ouandei, nici s-o evite; pur și simplu se afla acolo pentru a conlucra cu *pequeninos,* la fel ca el. Fără doar și poate că totul nu era decât un complicat simulacru de normalitate, dar după experiența lui Valentine, normalitatea era întotdeauna un simulacru, și oamenii se comportau exact așa cum credeau că se așteaptă cei din jurul lor. Miro ajunsese la punctul în care era pregătit să interpreteze ceva asemănător unui rol normal în relația cu Ouanda, indiferent cât de fals părea față de sentimentele lui reale. Poate că nici nu era atât de fals. Ouanda avea de două ori vârsta lui și nu mai era fata pe care o iubise.

Se iubiseră, dar fără să ajungă la dragostea fizică. Valentine fusese încântată când auzise amănuntul acesta, deși Miro i-l spusese pe un ton de regret încărcat cu mânie. De multă vreme Valentine observase că, într-o societate care pretindea castitatea și fidelitatea, adolescenții care-și stăpâneau și își canalizau pasiunile tinereții deveneau la maturitate puternici și civilizați. Adolescenții dintr-o asemenea comunitate care erau fie prea slabi pentru a se stăpâni, fie prea disprețuitori față de normele sociale ca să încerce, sfârșeau de regulă prin a fi ori lupi, ori oi, adică fie membri inerți ai turmei, fie animale de pradă care luau tot ce puteau și nu dădeau nimic în schimb.

Prima oară când îl întâlnise pe Miro se temuse că era un animal care se autocompătimea ori o fiară egoistă,

plină de resentimente împotriva cuștii în care era închisă. Nu era nici una, nici alta. Poate că acum își regreta castitatea din adolescență – era firesc să dorească să se fi culcat cu Ouanda pe vremea când avea un trup viguros și amândoi erau de aceeași vârstă – dar Valentine nu o regreta. De aici reieșea că Miro avea putere interioară și simțul responsabilității față de comunitate. Pentru Valentine fusese perfect previzibil faptul că Miro reușise de unul singur să țină piept gloatei în momentele cruciale de care depinsese salvarea lui Rooter și a lui Human.

La fel de previzibil fusese faptul că Miro și Ouanda vor face marele efort de a simula că nu sunt decât doi străini care-și fac meseria și că totul este normal între ei. Forță interioară și respect față de cei din jur: aceștia erau oamenii care mențineau unitatea unei comunități, cei care conduceau. Spre deosebire de oi și de lupi, ei interpretau un rol mai bun decât cel scris de propriile temeri și dorințe intime, jucau după un scenariu al bunului-simț, al sacrificiului de sine, al reputației publice – al civilizației. Într-adevăr, exista civilizație în istoria omenirii, dar numai datorită unor oameni ca aceștia. Păstorii.

Novinha se întâlni cu el la intrarea în școală. Mergea la braț cu Dona Cristă, cel de-al patrulea conducător al sectei Copiii Minții lui Hristos de la sosirea lui Ender pe Lusitania.

– Nu am nimic să-ți spun, zise Novinha. După lege, suntem căsătoriți încă, dar asta-i tot.

– Nu eu ți-am omorât fiul.

– Dar nici nu l-ai salvat.

– Te iubesc.

– Atât cât ești în stare să iubești, și numai când preocuparea ta pentru soarta altora îți mai lasă ceva timp.

Ai impresia că ești un soi de înger păzitor care duce povara responsabilității întregului univers. Tot ce ți-am cerut eu a fost să-ți asumi responsabilitatea pentru familia mea. Ești bun să iubești oamenii cu miliardele, dar nu mai ești bun când e vorba de câteva zeci; în privința iubirii pentru un singur om, nu te pricepi absolut deloc.

Era o judecată aspră, și el știa că nu corespundea adevărului, dar nu venise aici să se certe.

– Te rog să te întorci acasă, spuse el. Mă iubești și ai nevoie de mine tot atât cât am și eu nevoie de tine.

– Aici mi-e casa acum. Am încetat să mai am nevoie de tine sau de oricine altcineva. Iar dacă asta e tot ce-ai vrut să-mi spui, irosești timpul amândurora.

– Nu, nu e tot.

Novinha aștepta.

– Fișierele din laborator. Le-ai sigilat pe toate. Trebuie să găsim o soluție împotriva descoladei înainte să ne ucidă pe toți.

Ea îi adresă un zâmbet rece, strivitor:

– De ce-ai venit să mă deranjezi cu povestea asta? Sunt convinsă că Jane poate să treacă de parolele mele, nu-i așa?

– N-a încercat.

– Fără îndoială, ca să-mi menajeze sensibilitatea. Dar e în stare s-o facă, *né?*

– Probabil.

– Atunci pune-o s-o facă. Numai de ea ai nevoie acum. De fapt, n-ai avut niciodată nevoie de mine, căci o aveai *pe ea*.

– M-am străduit să-ți fiu un soț bun. N-am spus niciodată că voi reuși să te apăr de toate, dar am făcut tot ce-am putut.

– Dacă ai fi făcut-o cu adevărat, Estevão al meu ar mai fi încă în viață.

Îi întoarse spatele și Dona Cristă o conduse înapoi în școală. Ender o urmări cu privirea până când dispăru după un colț, apoi se întoarse pe călcâie și ieși. Nu știa sigur unde se ducea, ci numai că trebuia să ajungă acolo.

– Îmi pare rău, spuse Jane încetișor.

– Da.

– Când eu nu voi mai fi, poate că Novinha se va întoarce.

– N-ai să mori dacă voi reuși să previn acest lucru, spuse el.

– Dar nu poți. În maxim două luni mă vor anihila.

– Taci din gură! spuse el.

– Ăsta-i adevărul.

– Taci și lasă-mă să mă gândesc!

– Acum ai de gând să mă salvezi *pe mine*? În ultimul timp n-ai prea obținut rezultate grozave în rolul de mântuitor.

Ender nu-i răspunse, iar ea nu-i mai vorbi tot restul după-amiezei. Ieși pe poartă, dar nu intră în pădure. În schimb, își petrecu după-amiaza singur, în iarbă, sub soarele fierbinte.

Uneori reflecta, încercând să se lupte cu problemele care nu-i dădeau pace: sosirea flotei, data anihilării lui Jane, eforturile constante ale descoladei de a-i extermina pe oamenii de pe Lusitania, planul lui Warmaker de a duce descolada în toată galaxia și situația sumbră a orașului acum, când Matca îi supraveghea permanent, iar penitența pe care și-o asumaseră oamenii căscase răni adânci în zidurile caselor.

Alteori, mintea lui se golea de orice gând, în timp ce stătea culcat în iarbă, prea amorțit ca să plângă; chipul ei

îi trecea prin fața ochilor minții, buzele și limba lui îi articulau numele implorând-o în tăcere, știind că ea nu i-ar răspunde chiar dacă i-ar auzi vocea, chiar dacă ar scoate vreun sunet, chiar dacă ar urla.

Novinha.

13

LIBERUL ARBITRU

– Printre noi se află unii care consideră că oamenii ar trebui să fie opriți să experimenteze pe descolada. Descolada constituie esența ciclului nostru vital. Ne temem că vor găsi o modalitate de a lichida descolada pe toată planeta, ceea ce ar duce la dispariția noastră în decurs de o generație.

– Iar dacă veți avea succes, cu siguranță că ar dispărea ei în câțiva ani.

– E chiar atât de periculoasă descolada? De ce nu pot să-i limiteze efectele în continuare, ca până acum?

– Pentru că descolada nu se transformă în mod aleator, conform legilor naturale. Virusul se adaptează într-o manieră inteligentă, cu scopul de a ne distruge.

– Să ne distrugă? Adică pe voi?

– Ne-am luptat cu descolada tot timpul. Nu în laboratoare, ca oamenii, ci în noi. Înainte să depun ouăle, trec printr-o fază în care le pregătesc pentru a fi în stare să producă toți anticorpii de care vor avea nevoie în timpul vieții. Ne dăm seama când descolada se transformă, pentru că lucrătoarele încep să moară. Atunci, un organ situat în apropierea ovarelor mele creează noii anticorpi,

astfel că din ouăle depuse vor apărea noi lucrătoare capabile să reziste virusului modificat.

– Deci, şi voi încercaţi să-l anihilaţi.

– Nu. Procesul nostru de adaptare este automat. Are loc în corpul Mătcii, fără nici o intervenţie exterioară. Nu putem acţiona mai departe de confruntarea cu pericolul existent la un moment dat. Organul nostru imunogen este mult mai eficient decât orice are la dispoziţie organismul uman, dar până la urmă vom avea soarta oamenilor dacă descolada nu va fi distrus. Diferenţa e că nu va mai exista altă matcă în univers care să asigure continuitatea speciei. Noi suntem ultimii.

– Situaţia voastră e mai disperată decât a lor.

– Suntem chiar mai incapabili s-o influenţăm. Cunoştinţele noastre biologice nu depăşesc stadiul agriculturii. Metodele noastre naturale au fost atât de eficace în lupta cu boala, încât nu am simţit niciodată aceeaşi nevoie ca şi oamenii, de a înţelege viaţa şi de a o stăpâni.

– Deci, ori vom fi exterminaţi noi, ori voi, împreună cu oamenii. Dacă descolada nu va fi distrus, vă va ucide pe voi. Dacă e anihilat, murim noi.

– Asta e planeta voastră. Descolada e în organismul vostru. Dacă se va pune problema alegerii între noi şi voi, voi o să fiţi cei care o să supravieţuiţi.

– Dar ce vor face oamenii?

– Dacă vor dobândi puterea de a distruge descolada, le vom interzice s-o folosească.

– Să le interziceţi? Când s-au supus, mă rog, oamenii?

– Noi nu interzicem niciodată ceva dacă nu avem puterea de a interveni.

– Aha.

– Asta e planeta voastră. Dacă alţi oameni vor uita vreodată, noi o să le aducem aminte.

– Am o altă întrebare.

– Formuleaz-o!

– Cum rămâne cu cei care, asemenea lui Warmaker, vor să ducă descolada în univers? Le-o veți interzice?

– Ei nu trebuie să ducă descolada pe planete care au deja o viață pluricelulară.

– Dar exact asta intenționează să facă.

– Nu trebuie s-o facă.

– Bine, dar voi faceți astronave pentru ei. Imediat ce vor deține controlul unei astronave, se vor duce unde vor dori.

– Nu trebuie să facă asta.

– Deci, le-o veți interzice?

– Noi nu interzicem niciodată ceva dacă nu avem puterea de a preveni.

– Atunci de ce construiți aceste astronave?

– Flota umană are la bord o armă ce poate distruge această planetă. Ender e sigur că va fi folosită. Ce-ar trebui să facem, să conlucrăm cu ei și să vă lăsăm întreaga moștenire genetică pe această planetă, ca să puteți fi distruși prin folosirea unei singure arme?

– Deci, ne vei da astronavele, cu toate că unii dintre noi le-ar putea folosi la fel de bine în scop distructiv.

– Ce veți face cu astronavele va fi în totalitate responsabilitatea voastră. Dacă veți acționa ca inamici ai vieții, atunci viața vă va deveni inamic. Vom oferi astronavele speciei voastre, ca întreg. Pe urmă, voi, ca specie, veți decide cine poate părăsi Lusitania și cine nu.

– E foarte probabil ca în acel moment tabăra lui Warmaker să dețină majoritatea. Ei vor lua atunci hotărârea.

– Ar trebui să ne asumăm rolul de judecători? Poate că Warmaker are dreptate. Poate că oamenii sunt aceia care merită să piară. Cine ne dă dreptul să fim arbitri? Ei, cu Dispozitivul de Dezintegrare Moleculară.

Noi, cu descolada. Fiecare are puterea de a-l distruge pe celălalt, fiecare dintre specii e capabilă de o crimă monstruoasă, dar fiecare specie are în rândurile ei destui membri care n-ar provoca niciodată un asemenea rău. Nu noi vom alege. Noi vom construi astronavele, iar voi vă veți hotărî destinul.

– Dar tu ai putea să ne ajuți. De exemplu, interzicând taberei lui Warmaker accesul la astronave și negociind numai cu noi.

– Abia atunci ar izbucni între voi un teribil război civil. Ați fi în stare să le distrugeți întreaga moștenire genetică, numai pentru că nu împărtășiți aceleași opinii? Într-o astfel de situație, cine va fi monstrul și criminalul? Cum să alegem între voi, când și unii, și alții sunteți dispuși să susțineți distrugerea totală a celeilalte semințiî?

– Atunci nu mai am nici o speranță. Cineva o să fie distrus.

– Da, dacă oamenii nu vor obține o varietate inofensivă de descolada.

– Ar fi posibil?

– Noi nu suntem biologi. Dacă lucrul acesta poate fi făcut, numai oamenii vor putea să-l facă.

– Înseamnă că nu-i putem opri să facă experiențe cu virusul. Trebuie să-i ajutăm. Aproape ne-au distrus pădurea, dar nu avem de ales: trebuie să-i ajutăm.

– Eram siguri că veți ajunge la concluzia asta.

– Erați siguri?

– Iată de ce construim astronave pentru pequeninos. *Pentru că sunteți capabili de înțelepciune.*

Când vestea despre reapariția Flotei Lusitania s-a răspândit printre Vorbitorii cu Zeii de pe Calea, aceștia au

început să viziteze casa lui Han Fei-Tzu ca să-l cinstească cum se cuvine.

– Nu vreau să-i văd, spuse Han Fei-Tzu.

– Dar, tată, trebuie. Este cât se poate de normal din partea lor să-ţi prezinte omagiile pentru o realizare atât de măreaţă.

– Atunci am să le spun că a fost în întregime realizarea ta şi că eu nu am nici un merit.

– Nu! ţipă Qing-Jao. Să n-o faci!

– Mai mult decât atât, am să le spun că, după părerea mea, a fost comisă o crimă teribilă, care va provoca moartea unui spirit nobil. Am să le spun că Vorbitorii cu Zeii de pe Calea sunt sclavii unui guvern crud şi inuman şi că trebuie să ne îndreptăm toate eforturile în direcţia distrugerii lui.

– Nu mă sili să te ascult! N-ai fi în stare să vorbeşti astfel nimănui!

Şi era adevărat. Si Wang-Mu văzu din colţul încăperii cum amândoi, tată şi fiică, începură ritualurile de purificare. Han Fei-Tzu pentru că rostise nişte cuvinte atât de rebele, iar Han Qing-Jao pentru că le auzise. Stăpânul Han Fei-Tzu n-ar putea să spună niciodată aceste vorbe altora, pentru că ar trebui să se purifice şi aceasta ar fi o dovadă că zeii îi repudiau cuvintele.

„Şi-au făcut treaba temeinic, savanţii Congresului care i-au creat pe Vorbitorii cu Zeii, gândi Wang-Mu. Chiar dacă ştie adevărul, Han Fei-Tzu e neputincios."

Aşadar, aceea care i-a primit pe toţi musafirii a fost Qing-Jao, care a acceptat cu bunăvoinţă elogiile lor, în numele tatălui ei. Wang-Mu a luat şi ea parte la primele câteva vizite, dar curând n-a mai suportat s-o asculte pe Qing-Jao descriind iarăşi şi iarăşi cum ea şi tatăl ei descoperiseră un program de computer care se ascundea în reţeaua filotică şi cum avea să fie distrus acesta. Una era

să știi că, în sinea ei, Qing-Jao nu credea că săvârșește o crimă și cu totul altceva s-o asculți lăudându-se cum va înfăptui crima.

Ceea ce făcea Qing-Jao se chema fanfaronadă, deși numai Wang-Mu o știa. Qing-Jao atribuia meritele tatălui ei, dar Wang-Mu știa că stăpâna ei făcuse totul și se elogia, de fapt, pe sine însăși.

– Te rog să nu mă mai obligi să te ascult.

Qing-Jao o studie o clipă, cântărind-o din priviri, apoi îi răspunse cu răceală:

– Du-te, dacă așa vrei. Văd că încă mai ești prizoniera dușmanului nostru. Nu mai am nevoie de tine.

– Firește că nu. Tu îi ai pe zei.

Spunând asta, nu-și putu reprima ironia amară din glas.

– Zei în care tu nu crezi, zise Qing-Jao pe un ton mușcător. Bineînțeles, *ție* nu ți-au vorbit niciodată – ce motive ai avea să crezi? Dacă asta ți-e dorința, te eliberez din slujba de slujnică de taină. Întoarce-te la familia ta!

– Facă-se voia zeilor, șopti Wang-Mu, și acum nu mai făcu nici un efort să-și ascundă amărăciunea când îi pomeni pe zei.

Ieșise deja din casă și pornise pe drum când Mu-Pao veni după ea. Bătrână și grasă, Mu-Pao n-avea nici o șansă s-o prindă din urmă mergând pe jos, așa că venea călare pe un măgăruș, arătând de tot hazul în timp ce dădea pinteni animalului. Măgărușii, lectici, toate aceste „elemente reprezentative" ale Chinei antice... oare chiar credeau Vorbitorii cu Zeii că astfel de fandoseli îi făceau cumva mai sfinți? De ce nu foloseau pentru transport aparate de zbor și aeroglisoare, ca oamenii onești de pe toate celelalte planete? Mu-Pao n-ar trebui să se umilească, hurducăindu-se pe spinarea unui biet animal care suferea sub povara ei. Ca s-o scutească atât cât putea de situația jenantă, Wang-Mu făcu, așadar, cale întoarsă.

– Stăpânul Han Fei-Tzu îți poruncește să vii înapoi, strigă Mu-Pao.

– Spune-i stăpânului Han că e un om blând și bun la suflet, dar stăpâna mea m-a scos din serviciul ei.

– Stăpânul Han zice că stăpâna Qing-Jao are autoritatea să te elibereze din serviciul de slujnică de taină, dar nu să te dea afară din casă. Contractul l-ai încheiat cu el, nu cu ea.

Era adevărat. Wang-Mu nu se gândise la asta.

– Te imploră să te întorci. Mi-a poruncit să-ți vorbesc în așa fel încât să te întorci măcar din bunătate, dacă din supunere nu vrei să vii.

– Spune-i că mă voi supune. Nu trebuie să se roage de o persoană atât de umilă ca mine.

– O să se bucure.

Wang-Mu porni alături de măgărușul lui Mu-Pao. Plecară la drum foarte încet, ceea ce se dovedi a fi mult mai confortabil și pentru Mu-Pao, și pentru măgăruș.

– Nu l-am văzut niciodată atât de supărat, zise Mu-Pao. Cred că n-ar trebui să ți-o spun, dar, când l-am înștiințat că ai plecat, mai-mai că a înnebunit.

– Nu cumva îi vorbeau zeii?

Amară ar fi fost ironia dacă stăpânul Han ar fi chemat-o înapoi numai pentru că, din cine știe ce motiv, supraveghetorul de sclavi din creierul lui i-o ceruse.

– Nu, nicidecum. Deși, firește, n-am văzut niciodată cum arată de fapt când zeii îi vorbesc.

– Firește.

– Pur și simplu nu vrea ca tu să pleci.

– Probabil că tot am să plec, dar am să-i explic bucuroasă de ce nu mai sunt acum de nici un folos în Casa Han.

– A, bineînțeles. Niciodată n-ai fost de vreun folos, dar asta nu înseamnă că nu ești necesară.

– Ce vrei să spui?

– Fericirea se poate întemeia la fel de ușor pe lucrurile inutile, ca și pe cele utile.

– E cumva o vorbă de duh a vreunui înțelept?

– Nu, e o vorbă de duh a unei femei bătrâne și grase, călare pe un măgăruș. Și bagă de seamă s-o ții minte.

Când Wang-Mu rămase singură cu stăpânul Han în cabinetul său particular, el nu manifestă nici unul dintre semnele agitației de care vorbise Mu-Pao.

– Am vorbit cu Jane. Întrucât și tu știi despre existența ei și nu o consideri inamic al zeilor, ea crede că ar fi mai bine să rămâi.

– Înseamnă că acum o voi sluji pe Jane? întrebă Wang-Mu. Urmează să fiu slujnica *ei* de taină?

Wang-Mu nu intenționase ca vorbele ei să pară ironice; ideea de a fi servitoarea unei entități non-umane o intriga. Dar stăpânul Han reacționă ca și cum ar fi încercat să aplaneze o ofensă:

– Nu mai trebuie să fii servitoarea nimănui. Purtarea ta a fost curajoasă și demnă de toată lauda.

– M-ai chemat totuși înapoi ca să-mi respect contractul încheiat cu dumneata.

Stăpânul Han își înclină capul:

– Te-am chemat pentru că ești singura care cunoaște adevărul. Dacă pleci, am să rămân singur.

Wang-Mu a fost gata să spună: „Cum să fii singur, când o ai aici pe fiica ta?" Până acum câteva zile, o astfel de întrebare n-ar fi fost deloc crudă, pentru că stăpânul Han și stăpâna Qing-Jao fuseseră prieteni apropiați, cât puteau să fie un tată și fiica lui. Dar acum, între ei se înălțase un zid de netrecut. Qing-Jao trăia într-o lume în care era o slujnică triumfătoare a zeilor, care încerca să fie răbdătoare cu nebunia temporară a tatălui ei. Stăpânul Han trăia într-o lume în care fiica și întreaga lui societate erau

înrobite de Congres, iar el era singurul care știa adevărul. Cum să-și mai poată vorbi peste o prăpastie atât de largă și de adâncă?

– Am să rămân, spuse Wang-Mu, și-am să te slujesc așa cum voi putea.

– Ne vom sluji unul pe celălalt. Fiica mea ți-a promis să te educe. Eu am să-i continuu opera.

Wang-Mu își lipi fruntea de podea:

– Nu sunt vrednică de atâta bunătate.

– Ba da. Amândoi știm adevărul. Nici pomeneală ca zeii să-mi vorbească. Fruntea ta nu mai trebuie să atingă niciodată podeaua în fața *mea*.

– Trebuie să trăim în această lume. Eu te voi trata ca pe un bărbat respectat printre Vorbitorii cu Zeii, pentru că asta așteaptă lumea de la mine, iar tu trebuie să mă tratezi ca pe o servitoare, din același motiv.

Chipul stăpânului Han se strâmbă într-o grimasă de amărăciune:

– Lumea se așteaptă totodată ca atunci când un bărbat de vârsta mea trece o fată din serviciul fiicei sale într-al său, să o folosească pentru fapte desfrânate. Crezi că trebuie să împlinim toate așteptările lumii?

– Nu stă în firea ta să profiți în felul acesta de puterea pe care o ai.

– Dar nici să-ți accept umilința nu stă în firea mea. Până să aflu adevărul despre boala mea, am acceptat obediența celorlalți fiind convins că, de fapt, ea era adresată zeilor, nu mie.

– Acest lucru e la fel de adevărat acum, ca întotdeauna. Cei care cred că ești un Vorbitor cu Zeii își oferă supunerea zeilor, iar cei care sunt nesinceri o fac pentru a te linguși.

– Dar *tu* nu ești nesinceră și nici nu crezi că zeii îmi vorbesc.

– Nu știu dacă zeii îți vorbesc sau nu și nici dacă ei au vorbit sau vor vorbi vreodată cuiva. Știu doar că nu zeii îți cer, ție sau altcuiva, să îndeplinești aceste ritualuri ridicole și umilitoare – Congresul le impune. Totuși, trebuie să te supui mai departe, pentru că trupul ți-o cere. Te rog să-mi îngădui continuarea ritualurilor de umilire care le sunt cerute oamenilor cu poziția mea în lume.

Stăpânul Han încuviință din cap cu gravitate:

– Wang-Mu, înțelepciunea ta e mai presus de vârstă și de educație.

– Nu sunt decât o fată proastă. Dacă aș fi avut vreun pic de înțelepciune, te-aș fi implorat să mă trimiți undeva, cât mai departe de locul acesta. Să stau în aceeași casă cu Qing-Jao va fi de acum foarte periculos pentru mine, mai ales când va vedea cât suntem de apropiați.

– Ai dreptate. Am fost foarte egoist cerându-ți să rămâi.

– Da, dar am să rămân.

– De ce?

– Pentru că nu m-aș mai putea întoarce în ruptul capului la vechea mea viață. Știu prea multe acum despre lume și despre univers, despre Congres și despre zei. Dacă m-aș fi întors acasă și m-aș fi prefăcut că sunt ceea ce am fost înainte, aș fi simțit toată viața gustul otrăvit.

Han Fei-Tzu zâmbi și nu trecu mult până începu să râdă.

– De ce râzi de mine, stăpâne Han?

– Râd pentru că am impresia că tu nu ai fost niciodată ceea ce păreai a fi.

– Ce vrei să spui?

– Cred că te-ai prefăcut tot timpul. Poate ai reușit să te păcălești și pe tine. Dar un lucru e sigur. *Niciodată* n-ai fi fost o fată obișnuită și n-ai fi putut niciodată să duci o viață obișnuită.

Wang-Mu ridică din umeri:

– Viitorul înseamnă o sută de mii de fire, dar trecutul e o țesătură destrămată, care niciodată nu va mai fi țesută iarăși. Poate aș fi fost mulțumită. Poate nu.

– Așadar, iată-ne împreună, toți trei.

Abia atunci Wang-Mu întoarse capul și văzu că nu erau singuri. În spațiul de deasupra terminalului zări fața lui Jane, care îi zâmbea.

– Mă bucur că te-ai întors, spuse Jane.

Prezența lui Jane o făcu pe Wang-Mu să tragă o concluzie plină de speranță, dar pripită.

– Înseamnă că n-ai murit!

– Nici n-a stat în intenția lui Qing-Jao ca eu să dispar atât de repede, răspunse Jane. Planul ei de a mă distruge se desfășoară cu precizie și sunt convinsă că voi muri conform programării.

– Atunci de ce mai vii aici, unde a fost pusă la cale moartea ta?

– Mai am o mulțime de lucruri de făcut înainte să mor, inclusiv firava posibilitate de a descoperi o cale de supraviețuire. Se întâmplă că planeta Calea adăpostește mii de oameni care, în medie, sunt mult mai inteligenți decât restul omenirii.

– Numai datorită manipulărilor genetice ale Congresului, interveni Han Fei-Tzu.

– Exact. La drept vorbind, Vorbitorii cu Zeii de pe Calea nici nu mai sunt oameni. Sunteți o altă specie, creată de Congres pentru a obține un avantaj asupra restului omenirii. Dar unul dintre membrii acestei specii noi s-a eliberat într-o oarecare măsură.

– Asta-i libertate? izbucni stăpânul Han. Chiar acum, nevoia mea de purificare e aproape irezistibilă.

– Atunci, nu-i rezista, spuse Jane. Pot să-ți vorbesc și în timpul ritualului.

Aproape imediat, stăpânul Han începu să-și azvârle și să-și răsucească brațele în aer, conform ritualului său de purificare. Wang-Mu își întoarse fața într-o parte.

– Nu face asta, spuse stăpânul. Nu-ți feri fața de mine. Nu mă pot rușina să-ți arăt asta. Sunt un infirm, asta-i tot; dacă mi-aș fi pierdut un picior, prietenii mei cei mai apropiați nu s-ar teme să-mi privească ciotul.

Wang-Mu înțelese înțelepciunea vorbelor sale și nu-și mai ascunse fața de suferința lui.

– Cum vă spuneam, continuă Jane, un singur membru al acestei specii noi e oarecum liber față de Congres. Sper să pot apela la ajutorul vostru pentru a duce la bun sfârșit ceea ce voi încerca să realizez în cele câteva luni care mi-au mai rămas.

– Am să fac tot ce pot, zise Han Fei-Tzu.

– Iar eu am să te ajut, adăugă Wang-Mu.

Abia după ce rosti cuvintele își dădu seama cât de ridicol era ca ea să facă o asemenea ofertă. Stăpânul Han era unul dintre Vorbitorii cu Zeii, unul dintre cei cu capacitate intelectuală superioară. Ea nu era decât un eșantion de umanitate ordinară lipsit de educație, care nu avea nimic de oferit.

Cu toate acestea, nici unul dintre ei nu-i respinse oferta, iar Jane o acceptă cu bunăvoință. O asemenea amabilitate îi dovedi încă o dată lui Wang-Mu că Jane era vie, nu doar o simulare cibernetică.

– Să vă prezint problemele pe care sper să le rezolv. După cum știți, prietenii mei cei mai dragi se află pe planeta Lusitania. În acest moment, ei sunt amenințați de Flota Lusitania. Am deci un motiv foarte întemeiat să împiedic flota să comită un rău ireparabil.

– Sunt sigur că au primit deja ordinul de a folosi Doctorașul, spuse Han Fei-Tzu.

– O, da, știu că l-au primit. Pe mine mă preocupă altceva: să împiedic nu numai exterminarea oamenilor de pe Lusitania, dar și a altor două specii raman.

Apoi Jane le povesti despre Matcă și cum se explica reapariția gândacilor în univers.

– Matca a început deja să construiască astronave și încearcă din răsputeri să fabrice cât mai multe posibil înainte de sosirea flotei. Dar nu are nici o șansă să poată construi suficient de multe, încât să poată salva măcar un sfert din locuitorii Lusitaniei. Matca poate să plece ea însăși sau să trimită o altă regină care să aibă absolut toate amintirile ei și n-ar avea nici o importanță dacă lucrătoarele ar însoți-o sau nu. Oamenii și *pequeninos* nu sunt, din nefericire, tot atât de autonomi. Aș vrea să-i salvez pe toți, mai ales pentru că prietenii mei cei mai dragi, un anume Vorbitor în Numele Morților și un tânăr suferind de o afecțiune cerebrală, ar refuza să părăsească Lusitania dacă toți ceilalți oameni și *pequeninos* nu ar putea fi salvați.

– Înseamnă că sunt niște eroi? întrebă Han Fei-Tzu.

– Fiecare dintre ei a dovedit-o de mai multe ori în trecut.

– Credeam că eroii au dispărut din specia umană.

Si Wang-Mu nu rostise ce gândise în clipa aceea, și anume că stăpânul Han era și el un erou.

– Controlez toate posibilitățile, continuă Jane, dar toate converg până la urmă într-o imposibilitate sau cel puțin așa a crezut omenirea vreme de trei mii de ani. Dacă am putea construi o astronavă care să zboare mai repede decât lumina, care să călătorească la fel de rapid ca mesajele prin ansiblu, atunci chiar dacă Matca n-ar reuși să fabrice decât zece astronave, acestea ar avea timp să-i transporte cu ușurință pe toți locuitorii Lusitaniei pe alte planete, înainte de sosirea flotei.

– Dacă ați putea construi într-adevăr o astfel de navă, spuse Han Fei-Tzu, n-ar fi prea greu să vă formați o flotă militară, care să atace și să distrugă Flota Lusitania înainte ca aceasta să poată face rău cuiva.

– Așa ceva este exclus.

– Ești capabilă să te gândești la călătorii cu viteze hiperluminice și totuși nu poți să-ți imaginezi distrugerea Flotei Lusitania?

– De imaginat, pot să mi-o imaginez, dar Matca nu ar accepta s-o construiască. I-a spus lui Andrew – prietenul meu, Vorbitorul în Numele Morților...

– Fratele lui Valentine, sări Wang-Mu. Și el trăiește?

– Matca i-a spus că niciodată nu va produce vreo armă, indiferent de motiv.

– Nici ca să-și salveze specia?

– Va construi singura astronavă de care are nevoie pentru a părăsi planeta, iar ceilalți vor avea și ei suficiente nave ca să-și salveze specia. E mulțumită cu atât. Nu trebuie să ucidă pe nimeni.

– Când Congresul își va pune planul în aplicare, vor pieri milioane!

– Va fi responsabilitatea lor, zise Jane. Cel puțin așa mi-a spus Andrew că i-a răspuns ea ori de câte ori a adus în discuție această problemă.

– Ce fel de judecată morală stranie mai e și asta?

– Uiți că abia de curând a descoperit existența altei forme de viață inteligente și că n-a lipsit mult s-o distrugă. Mai târziu, cealaltă formă de viață inteligentă aproape a distrus-o pe *ea*. Însă pericolul direct și tot mai apropiat ca ea însăși să comită un xenocid a influențat preponderent judecata ei morală. Nu poate împiedica alte specii s-o facă, dar își poate lua toate măsurile de siguranță ca să n-o facă ea însăși. Nu va ucide decât atunci când aceasta va fi singura ei speranță de a-și salva specia de la

extincție. Fiindcă acum are motive să spere, nu va accepta să construiască o navă de război.

– Viteze hiperluminice, murmură Han Fei-Tzu. E singura ta speranță?

– Singura la care mă pot gândi cu un oarecare optimism. Cel puțin știm că în univers ceva se deplasează mai repede decât lumina – informația este trasferată de-a lungul razei filotice de la un ansiblu la altul, fără nici un decalaj sesizabil în timp. Un tânăr fizician remarcabil de pe Lusitania, care în acest moment se află întâmplător la închisoare, își petrece zilele și nopțile lucrând la această problemă. Eu îi fac toate calculele și modelele de simulare. Chiar în această clipă, verifică o ipoteză despre natura filotelor, utilizând un algoritm atât de complex încât, pentru a rula programul, am furat din timpul de lucru al computerelor de la aproape o mie de universități. Există speranțe.

– Atâta vreme cât trăiești, există speranțe, șopti Wang-Mu, dar când tu nu vei mai fi, cine-l va mai ajuta să-și facă experiențele lui colosale?

– Iată de ce ne grăbim atât de tare, spuse Jane.

– Și de ce ai nevoie de mine? întrebă Han Fei-Tzu. Nu sunt fizician și nu cred că voi învăța în următoarele luni atâta fizică încât să aibă vreo importanță. Dacă stă în puterea cuiva, numai fizicianul vostru întemnițat poate s-o facă. Sau tu însăți.

– Toți avem nevoie de un critic obiectiv care să întrebe: „Te-ai gândit la asta?" sau „Te-ai chinuit destul pe drumul ăsta înfundat, de ce nu cauți o altă modalitate de abordare?" Iată de ce am nevoie de tine. Noi îți vom prezenta rezultatele, tu le vei analiza și vei spune tot ce-ți trece prin minte. Este imposibil să ghicești acum ce cuvânt rostit la întâmplare ne va da ideea pe care o căutăm.

Han Fei-Tzu încuviință, admițând această posibilitate.

– A doua problemă la care lucrez e și mai complexă, continuă Jane. Indiferent dacă vom realiza sau nu zborul cu viteze hiperluminice, anumiți *pequeninos* vor avea la dispoziție câteva astronave și vor putea părăsi Lusitania. Organismul lor este infestat cu cel mai insidios și mai teribil virus cunoscut veodată, un virus care ucide toate formele de viață, cu prea puține excepții; aceste excepții sunt speciile care s-au adaptat la o varietate deformată de viață simbiotică, eminamente dependentă de prezența virusului.

– Descolada, interveni Han Fei-Tzu, este una dintre justificările afișate uneori pentru prezența Doctorașului pe navele flotei.

– De fapt, s-ar putea *să fie* într-adevăr o justificare. Din punctul de vedere al Mătcii, e imposibil să alegi între o formă de viață și alta, dar, așa cum Andrew mi-a explicat adesea, ființele omenești nu întâmpină o astfel de dificultate. Dacă s-ar pune problema alegerii între supraviețuirea omenirii și cea a purcelușilor, el ar alege omenirea și, de dragul lui, aș alege și eu la fel.

– Și eu, întări Han Fei-Tzu.

– Poți să fii sigur că *pequeninos* ar proceda aidoma, dar în sens invers, spuse Jane. Dacă nu pe Lusitania, atunci undeva, cumva, e aproape sigur că va izbucni un război îngrozitor în care oamenii vor folosi Dispozitivul de Dezintegrare Moleculară, iar *pequeninos* vor utiliza descolada ca armă biologică totală. Probabilitatea ca ambele specii să se distrugă complet una pe cealaltă este destul de mare. Pentru a înlocui descolada, este necesar un virus care să asigure toate funcțiile majore în ciclul de viață al purcelușilor, fără să aibă nici una dintre capacitățile de adaptare și nici agresivitatea formei naturale. O variantă de virus selectiv inertă.

– Credeam că au fost puse la punct metode de neutralizare a descoladei. Nu se dizolvă medicamente în apa potabilă de pe Lusitania?

– Descolada reușește în permanență să le analizeze și să se adapteze la ele. E ca un campionat de alergări. În cele din urmă, descolada va câștiga una dintre curse și nu vor mai rămâne oameni împotriva cărora să concureze.

– Vrei să spui că virusul e *inteligent?* întrebă Wang-Mu.

– Asta e părerea unuia dintre savanții de pe Lusitania. O femeie; se numește Quara. Ceilalți nu sunt de acord, dar e cert că virusul acționează ca și cum ar fi inteligent, cel puțin când se pune problema să se adapteze la schimbările de mediu și să modifice biologic alte specii, potrivit necesităților sale. Eu cred că are dreptate Quara, cred că descolada e o specie inteligentă care dispune de propriul limbaj și îl folosește pentru a difuza foarte rapid informațiile de la un punct al planetei la altul.

– Nu sunt virusolog, se scuză Han Fei-Tzu.

– Și totuși, dacă ai arunca o privire în lucrările Elanorei Ribeira von Hesse...

– Firește că am să le citesc, însă aș fi dorit să sper că vă pot ajuta.

– Urmează cea de-a treia problemă, continuă Jane, poate cea mai simplă dintre toate: Vorbitorii cu Zeii de pe planeta Calea.

– A, da, spuse Han Fei-Tzu. Cei care te-au ucis.

– În orice caz, fără voia lor. Nu vă acuz, dar aș vrea să mai realizez un singur lucru înainte de a muri: să găsesc o metodă de a modifica genele voastre atipice, astfel ca generațiile viitoare să nu mai sufere de sindromul obsesiv-compulsiv, indus în mod deliberat, și să-și păstreze totodată inteligența ieșită din comun.

– Unde-ai să-i găsești pe geneticienii dispuși să lucreze la un proiect pe care Congresul îl va considera în mod cert o trădare? întrebă Han Fei-Tzu.

– Când vrei să determini pe cineva să comită o trădare, spuse Jane, cel mai bine e să apelezi mai întâi la trădătorii cunoscuți.

– Lusitania, o completă Wang-Mu.

– Da, confirmă Jane. Cu ajutorul vostru, pot să-i propun Elanorei problema aceasta.

– Parcă spuneai că o interesează descolada?

– Nimeni nu poate lucra la un singur proiect tot timpul. Va fi o schimbare de ritm benefică. În plus, e posibil ca problema voastră să aibă o rezolvare simplă. La urma urmei, genele voastre modificate au fost obținute inițial de către geneticieni obișnuiți care lucrau pentru Congres. Singurele bariere au fost de natură politică, nu științifică. Nu-i exclus ca Elei să i se pară o problemă simplă. Mi-a și spus cum ar trebui să începem. Avem nevoie de câteva eșantioane de țesut, cel puțin în prima fază. Aranjați în așa fel încât un tehnician medical să le scaneze la nivel molecular. Eu pot prelua controlul instalației respective un timp suficient de lung pentru ca informațiile de care are nevoie Ela să fie obținute în timpul scanării, apoi am să i le transmit. Iată cât e de simplu.

– De ale cui țesuturi ai nevoie? întrebă Han Fei-Tzu. Nu prea pot să merg la fiecare musafir care-mi intră în casă și să-l rog să-mi dea un eșantion.

– Ca să fiu sinceră, speram că vei putea, zise Jane. Sunt atâția care vin și pleacă. Să știți că putem utiliza și piele moartă, poate chiar eșantioane de fecale și de urină care s-ar putea să conțină celule organice.

Stăpânul casei Han încuviință din cap:

– Asta am să fac.

– Dacă-i vorba de mostre de fecale, mă ocup eu, spuse Wang-Mu.

– Nu, interveni Han Fei-Tzu. Nu mă jenez să fac cu propriile mâini tot ceea ce este necesar.

– M-am oferit de bunăvoie, temându-mă că altfel i-ai umili pe ceilalți servitori, cerându-le s-o facă.

– N-am să mai cer nimănui să facă un lucru atât de înjositor și de degradant, încât eu însumi să nu accept să-l fac.

– Atunci o vom face împreună, insistă Wang-Mu. Te rog să nu uiți, stăpâne Han, că o vei ajuta pe Jane citind și clasând rapoartele științifice, în vreme ce eu nu sunt utilă decât la activitățile manuale. Nu stărui să faci ceea ce pot și eu să fac, în loc să-ți folosești timpul cu lucruri pe care numai dumneata le poți duce la bun sfârșit.

Jane interveni în discuție, înainte ca Han Fei-Tzu să poată răspunde:

– Wang-Mu, vreau să citești și tu rapoartele.

– Eu? Păi, eu nu sunt deloc instruită.

– N-are importanță.

– Nici măcar n-am să le înțeleg.

– Atunci am să te ajut eu, spuse Han Fei-Tzu.

– Nu e bine. Eu nu sunt Qing-Jao. Așa ceva i se potrivește ei, nu mie.

– V-am urmărit, pe tine și pe Qing-Jao, în timpul întregului studiu care a condus la descoperirea mea, zise Jane. Multe dintre ideile importante au venit de la tine, Wang-Mu, nu de la Qing-Jao.

– De la mine? N-am încercat niciodată să...

– N-ai încercat. Ai supravegheat totul. Ai stabilit conexiuni. Ai pus întrebări.

– Au fost întrebări prostești, protestă Wang-Mu.

Totuși, în sinea ei, era bucuroasă: „Cineva a observat!"

– Întrebări pe care nici un expert nu le-ar fi pus vreodată. Cu toate acestea, au fost exact întrebările care i-au

permis lui Qing-Jao să facă progresele ei conceptuale cele mai importante. Poate că nu ești o Vorbitoare cu Zeii, Wang-Mu, dar ai calitățile tale.

– Am să citesc și-am să răspund, zise Wang-Mu, dar în același timp am să adun și mostrele de țesut. *Toate* mostrele de țesut, astfel încât stăpânul meu să nu fie nevoit să le vorbească acestor înalți oaspeți și să-i asculte lăudându-l pentru un lucru îngrozitor pe care nu l-a făcut.

Han Fei-Tzu încă se mai împotrivea:

– Refuz să mă gândesc că tu vei face...

Jane îl întrerupse:

– Fii înțelept, Han Fei-Tzu. Ca servitoare, Wang-Mu e invizibilă. Tu, ca stăpân al casei, vei trece la fel de neobservat ca un tigru pe terenul de joacă al unor copii. Toată lumea va fi cu ochii pe tine. Las-o pe Wang-Mu să facă ceea ce știe mai bine.

„Înțelepte vorbe, gândi Wang-Mu. Atunci de ce îmi ceri să citesc rapoartele savanților, dacă fiecare trebuie să facă tot ce știe mai bine?"

Totuși, tăcu. Jane le sugeră să înceapă prin a-și lua ei înșiși probe de țesut; apoi Wang-Mu plecă să adune eșantioane de la restul servitorilor. În mare parte, găsi ceea ce avea nevoie pe piepteni și pe hainele nespălate. După câteva zile, obținuse mostre de la o duzină de oaspeți Vorbitori cu Zeii, prelevate tot de pe haine. Până la urmă, nimeni n-a trebuit să ia probe din materiile fecale, dar ar fi făcut-o, cu siguranță, fără să crâcnească.

Qing-Jao o văzu, firește, dar o tratã cu dispreț. Pe Wang-Mu o durea faptul că fosta ei stăpână îi arăta atâta indiferență, căci fuseseră cândva prietene și Wang-Mu încă o mai iubea sau cel puțin o iubea pe acea Qing-Jao din trecut. Totuși, Wang-Mu nu putea nici să facă, nici să spună ceva care să reînvie prietenia lor. Ea alesese o altă cale.

Wang-Mu păstră cu grijă toate eșantioanele de țesut recoltate, etichetate cu grijă. În loc să le ducă la un tehnician medical, găsi o cale mult mai simplă. Îmbrăcând niște haine mai vechi de-ale lui Qing-Jao, astfel încât să arate ca o studentă Vorbitoare cu Zeii, se duse la colegiul cel mai apropiat și le spuse celor de acolo că lucra la un proiect a cărui natură nu putea s-o divulge și cerea cu umilință efectuarea unei analize pe eșantioane de țesut aduse de ea. Conform așteptărilor ei, nimeni nu-i puse vreo întrebare, chiar dacă era o străină. Făcură imediat analizele moleculare și lui Wang-Mu nu-i rămase decât să spere că Jane procedase așa cum spusese, preluând controlul computerului și incluzând în analiză toate testele de care avea nevoie Ela.

În drum spre casă, Wang-Mu aruncă toate mostrele colectate și dădu foc raportului primit de la colegiu. Jane obținuse ceea ce-i trebuia și nu avea nici un rost să riște ca fosta ei stăpână sau vreun servitor aflat în slujba Congresului să descopere că Han Fei-Tzu lucra la un experiment biologic. Cât despre riscul ca s-o recunoască cineva *pe ea,* servitoarea Si Wang-Mu, ca fiind una și aceeași cu tânăra Vorbitoare cu Zeii care vizitase colegiul – ei bine, acest risc era nul. Oricine ar fi căutat o Vorbitoare cu Zeii nu s-ar fi obosit nici măcar să-i arunce o privire acestei umile servitoare.

– Vasăzică, ți-ai pierdut femeia, la fel ca mine, spuse Miro.

Ender oftă. Din când în când, Miro avea chef de trăncăneală și, pentru că la el amărăciunea se afla întotdeauna aproape de suprafață, flecăreala lui avea tendința de a merge direct la obiect, nefiind deloc amabilă. Lui Ender nu i se părea obositoare dorința lui permanentă de a vorbi; el și Valentine erau aproape singurele persoane

care puteau asculta cu răbdare cuvintele stâlcite ale lui Miro, fără să-i arate că efortul îi plictisește. Miro acumulase gânduri un timp atât de lung, fără să le exprime, încât ar fi fost o cruzime să-l împiedice să vorbească numai fiindcă era lipsit de tact.

Lui Ender nu-i dădea pace gândul că Novinha îl părăsise. Încerca să și-l scoată din minte lucrând – în principal la problema supraviețuirii lui Jane, dar și la celelalte. O dată cu vorbele lui Miro însă, reveni și acel sentiment dureros, nefericit, apropiat de panică. „Ea nu mai e aici. Nu mai pot să-i vorbesc, nu mai pot să-i pun întrebări. Nu mai pot să întind brațul și s-o simt lângă mine. Și, cel mai îngrozitor lucru dintre toate, probabil că nu voi mai putea niciodată."

– Așa se pare, spuse Ender.

– Știu că nu-ți place să le pui în aceeași ecuație. La urma urmei, ea ți-a fost soție timp de treizeci de ani, în timp ce Ouanda mi-a fost prietenă doar vreo cinci, dar numai dacă iei în calcul și începutul pubertății. Mi-a fost cea mai apropiată prietenă, în afară poate de Ela, încă din copilărie. Dacă stai să te gândești mai bine, eu am fost alături de Ouanda cea mai mare parte a vieții mele, în vreme ce tu n-ai stat cu mama decât jumătate din viața ta.

– Ei, acum să știi că mă simt mult mai bine, glumi Ender.

– Nu te supăra pe mine, se scuză Miro.

– Atunci nu mă supăra.

Miro râse. Prea tare.

– Ești țâfnos, Andrew? chicoti el. Te-am scos un pic din sărite?

Era prea de tot. Ender se răsuci cu scaunul, întorcându-și fața de la terminalul pe care studia un model simplificat al rețelei de comunicații prin ansiblu, încercând să-și imagineze unde se putea ascunde sufletul lui

Jane în acea dantelărie aleatoare. Se uită insistent la Miro până când acesta încetă să mai râdă.

– Așa ți-am făcut eu *ție*? întrebă Ender.

Miro păru mai mult supărat decât stingherit.

– Poate că aș fi avut nevoie de un asemenea tratament. Te-ai gândit vreodată la asta? Ați fost atât de *respectuoși,* cu toții. Să-l lăsăm pe Miro să-și păstreze demnitatea. Să-l lăsăm să se frământe până înnebunește, nu-i așa? Să nu vorbim despre ce i s-a întâmplat. Nu v-a trecut prin minte că simțeam nevoia ca uneori să mă scoateți dintr-ale mele?

– Nu ți-a trecut prin cap că eu *nu* simt o astfel de necesitate?

Miro râse din nou, dar cu o oarecare întârziere și ceva mai blând.

– Drept la țintă. Tu m-ai tratat așa cum îți place să fii tratat când ești îndurerat, iar acum eu te tratez așa cum îmi place mie să fiu tratat. Facem schimb de medicamente.

– Mama ta și cu mine suntem și acum căsătoriți.

– Dă-mi voie să-ți spun ceva din înțelepciunea celor douăzeci de ani de viață ai mei. E mai ușor când în sfârșit începi să recunoști că n-o vei mai avea niciodată înapoi, că nu mai poți ajunge la ea.

– Poate e valabil pentru Ouanda, dar pentru Novinha nu.

– S-a dus la Copiii Minții lui Hristos. O mănăstire de maici, Andrew.

– Nu, e un ordin monastic la care nu pot adera decât cuplurile căsătorite. Fără mine, nu le va aparține niciodată.

– Deci, va fi din nou a ta oricând vei dori să te alături Copiilor. Nici nu mi-e greu să mi te închipui ca Dom Cristão.

Ender nu se putu abține să nu râdă:

– Să dormim în paturi separate, să ne rugăm tot timpul, să nu ne atingem niciodată...

– Dacă asta-i căsătorie, Andrew, atunci Ouanda și cu mine suntem căsătoriți.

– *Este* căsătorie, Miro, căci cuplurile din *Filhos da Mente de Cristo* lucrează împreună și fac o treabă bună.

– Atunci și *noi* suntem căsătoriți, tu și cu mine, pentru că încercăm s-o salvăm pe Jane împreună.

– Prieteni, Miro. Nu suntem decât prieteni.

– Eu aș zice mai degrabă rivali. Jane ne ține în frâu pe amândoi, ca pe doi iubiți.

Vorbele lui Miro semănau prea mult cu acuzațiile lui Novinha în privința lui Jane.

– Nu prea se poate spune că suntem iubiți. Jane nu e o ființă omenească. Nu are nici măcar chip.

– Nu ești tu specialistul în logică? N-ai zis adineauri că tu și mama sunteți căsătoriți chiar dacă nici nu vă atingeți?

Analogia nu-i plăcea lui Ender, pentru că părea să conțină un sâmbure de adevăr. Avea oare dreptate Novinha să fie geloasă pe Jane, așa cum fusese vreme de atâția ani?

– Ea trăiește, practic, în mintea noastră, continuă Miro. E un loc unde nici o soție nu va ajunge vreodată.

– Întotdeauna am crezut că mama ta era geloasă pe Jane fiindcă ar fi vrut să aibă și ea pe cineva atât de apropiat.

– *Bobagem,* replică Miro. *Lixo*[1]. Mama fost geloasă pe Jane pentru că a ținut morțiș să fie la fel de apropiată de tine și n-a putut.

– Nu mama ta. Întotdeauna a fost o fire independentă. Am trecut prin momente când eram foarte apropiați, dar mereu se întorcea la munca ei.

---

[1] Prostii. Tâmpenii (lb. portugheză, în original – n. tr.).

– Așa cum tu te întorci mereu la Jane.

– Ți-a spus ea asta?

– Nu chiar cu aceleași cuvinte. Dar îi vorbeai și, dintr-o dată, rămâneai mut. Chiar dacă te pricepi foarte bine la subvocalizare, tot ți se mișcă un pic maxilarul, iar ochii și buzele tale reacționează la ceea ce-ți spune Jane. Te-a văzut. Erai alături de mama, aproape de ea, și apoi, ca din senin, plecai în altă parte.

– Nu asta ne-a despărțit, spuse Ender, ci moartea lui Quim.

– Moartea lui Quim a fost ultima picătură. Dacă n-ar fi fost Jane, dacă mama ar fi fost încredințată că erai al ei, cu trup și suflet, ar fi apelat la tine când a murit Quim, în loc să se ducă aiurea.

Miro spusese adevărul de care Ender se temuse tot timpul. Vina îi aparținea numai lui. Nu fusese un soț perfect. O îndepărtase. Și, mai rău decât orice altceva, atunci când Miro a spus-o, Ender a știut că era adevărul adevărat. Dintr-o dată, sentimentul pierderii ființei dragi, care deja era insuportabil, se dublă, se triplă, deveni infinit în sufletul lui.

Simți pe umăr mâna lui Miro, grea și stângace.

– Martor mi-e Cel de Sus, Andrew, că n-am vrut să te fac să plângi.

– Se mai întâmplă.

– Nu e *numai* vina ta sau a lui Jane. Nu uita că mama nu e în toate mințile. Niciodată n-a fost.

– A suferit mult în copilărie.

– I-a pierdut pe toți cei pe care i-a iubit, unul câte unul.

– Iar eu am făcut-o să creadă că m-a pierdut și pe mine.

– Și ce-ar fi trebuit să faci, să întrerupi legătura cu Jane? Ai uitat că ai încercat o dată?

– Diferența e că acum te are pe tine. Cât timp ai fost plecat, aș fi putut s-o las la o parte pe Jane, pentru că te

avea pe *tine*. I-aș fi putut vorbi mai rar, aș fi putut s-o rog să se retragă. M-ar fi înțeles și m-ar fi iertat.

– Poate, zise Miro. Dar n-ai făcut-o.

– Pentru că n-am vrut. Pentru că n-am vrut s-o las să plece. Am crezut că pot să păstrez prietenia aceea veche și să fiu totodată un soț bun.

– N-a fost numai Jane, să știi. A fost și Valentine.

– Posibil, dar ce să fac? Să mă duc la *Filhos* până când flota va ajunge aici și ne va trimite în iad?

– Fă și tu ce fac eu.

– Ce anume?

– Trage aer în piept. Expiră. Apoi mai trage o dată aer în piept.

Ender se gândi un moment:

– Pot să fac asta. Am făcut-o încă de când eram un puști.

Mâna lui Miro zăbovi pe umărul lui încă o clipă. „Uite de ce-ar trebui să am și eu un fiu. Să-i fiu sprijin în copilărie și apoi să mă sprijin eu pe el când aș îmbătrâni. Sunt la fel ca Marção, primul soț al Novinhei, înconjurat de atâția copii care nu sunt ai mei. Da, dar Miro e prietenul, nu dușmanul meu. Și asta înseamnă ceva. Am fost poate un soț rău, dar încă mai pot să-mi fac și să păstrez un prieten.

– Nu te mai compătimi atât și treci la treabă!

Jane îi murmurase cuvintele în ureche. Așteptase suficient de mult înainte să-i vorbească, aproape îndeajuns ca Ender să fie pregătit pentru tachinările ei. Aproape, dar nu destul. Îi displăcu faptul că ea ascultase întreaga lor conversație.

– Acum ești furios, spuse Jane.

„Tu nu știi ce simt, gândi Ender. Nu poți să știi, pentru că nu ești om."

– Crezi că nu știu ce simți, șopti Jane.

Brusc, îl cuprinse amețeala, pentru că, doar o clipă, îl fulgerase impresia că Jane ascultase ceva mai profund decât discuția lui cu Miro.

– Dar și eu te-am pierdut odată.

Ender îi răspunse, apelând la subvocaliză:

– M-am întors.

– Niciodată pe deplin. Niciodată ca înainte. Poți să consideri două dintre lacrimile de compătimire de pe obrazul tău ca fiind ale mele. Numai așa, ca să fim la egalitate.

– Nici nu știu de ce mă obosesc să-ți salvez viața.

– Nici eu nu știu, zise Jane. De când îți tot spun că e o pierdere de timp.

Ender se întoarse cu fața spre terminal. Miro era lângă el, privind afișajul care simula rețeaua. Ender habar n-avea ce-i spunea Jane lui Miro, chiar dacă era sigur că-i spune ceva, pentru că aflase de mult că Jane era capabilă să susțină mai multe conversații simultan. N-avea ce face: îl deranja un pic faptul că Jane întreținea cu Miro o relație tot atât de importantă.

„Oare să nu fie posibil, se întrebă el, ca cineva să iubească pe altcineva fără să încerce să-l acapareze total? Sau e ceva atât de adânc incrustat în genele noastre, încât nu-l vom putea șterge niciodată de acolo? Să ții cu dinții de ce-i al tău. Soția *mea*. Prietenul *meu*. Iubita *mea*. Revoltătoarea și supărătoarea mea personalitate din computer, care e pe cale de a fi anihilată din porunca unei fete geniale și pe jumătate nebună, bolnavă de SOC, de pe o planetă de care n-am auzit niciodată. Cum am să trăiesc fără Jane, ce-am să fac după ce ea nu va mai fi? Ender mări scara de reprezentare pe afișaj, din ce în ce mai mult, până când spațiul fu redus la câțiva parseci pe fiecare axă. Acum programul simula doar o mică porțiune din rețea – intersecția dintre numai cinci-șase raze

filotice. În loc să arate ca o țesătură deasă, razele filotice semănau cu niște linii trasate la întâmplare, la distanțe de milioane de kilometri.

– Nu se ating niciodată, spuse Miro.

Nu, nu se ating. Era o axiomă pe care Ender nu reușise niciodată să o transpună în realitate. În mintea lui, galaxia era plată, așa cum o arătau hărțile stelare, o secțiune văzută de sus a brațului spiralat în care oamenii se răspândiseră plecând de pe Pământ. Dar nu era plată. Două stele nu se aflau niciodată în același plan cu alte două. Razele filotice care legau între ele planetele, sateliții și astronavele, de la un ansiblu la celălalt, păreau să se intersecteze când le vedeai pe o hartă plană, dar în această reprezentare tridimensională mărită pe afișajul computerului nu se întâlneau nicăieri.

– Cum poate să trăiască *acolo?* întrebă Ender. Cum e posibil, când nu există nici o conexiune între linii, în afară de capete?

– Atunci... poate că nu-i așa. Poate că trăiește în totalitatea programelor de computer din fiecare terminal.

– În acest caz, ar avea posibilitatea să se retragă în interiorul tuturor computerelor și apoi...

– Și apoi nimic. Nu va mai reuși să se reconstituie, pentru că nu vor folosi decât computere necontaminate.

– N-au cum s-o țină așa la nesfârșit, spuse Ender. E prea important ca toate computerele de pe toate planetele să poată comunica între ele. Congresul va constata destul de curând că nu există destui oameni în viață care să introducă manual, într-un an, cantitatea de informații pe care computerele o transmit prin intermediul rețelei în numai un ceas.

– Atunci, să se ascundă? Să aștepte? Să stea deoparte și să se reconstituie când va avea o șansă, în cinci sau zece ani de-acum încolo?

– *Dacă* este numai atât – un conglomerat de programe.

– Nu poate fi doar atât, zise Miro.

– De ce?

– Chiar dacă nu e altceva decât un sistem de programe, fie și programe care se rescriu și se optimizează singure, în ultimă instanță a fost creată de cineva, de un programator sau de un grup de programatori. În acest caz, ea nu face decât să interpreteze algoritmul care i-a fost impus de la bun început. Nu are liber arbitru. E o marionetă, nu o personalitate.

– Ei, poate că definești prea restrictiv liberul arbitru. Oare nu suntem și noi, ființele umane, la fel, programate de genele noastre și de mediul nostru înconjurător?

– Nu, zise Miro.

– Adică?

– Legăturile noastre filotice ne arată că nu suntem la fel, pentru că suntem capabili să ne conectăm între noi prin puterea voinței, lucru pe care nu poate să-l facă nici o altă formă de viață de pe Pământ. E un dat, așa suntem, n-a fost cauzat de nimic altceva.

– Ce anume, sufletul nostru?

– Nici măcar. Preoții spun că Dumnezeu ne-a însuflețit, ceea ce nu face decât să ne aducă sub comanda altui maestru păpușar. Dacă Dumnezeu ne-a înzestrat cu voință, atunci El este responsabil pentru fiecare decizie pe care o luăm. Dumnezeu, genele, mediul înconjurător sau cine știe ce idiot de programator chinuindu-se cu un limbaj codificat la un terminal străvechi – e absolut exclus ca liberul arbitru să poată exista dacă noi, ca indivizi, suntem efectul unei cauze exterioare.

– Deci... după câte îmi amintesc, răspunsul filozofic oficial e că liberul arbitru *nu* există. Numai iluzia acestuia, deoarece cauzele comportamentului nostru sunt atât de complexe, încât nu le putem urmări până la capăt.

Dacă ai un șir de piese de domino care se răstoarnă una pe alta, poți să spui oricând: „Uite, piesa asta a căzut pentru că a împins-o cealaltă". Dar când ai un număr infinit de piese care se împrăștie într-un număr infinit de direcții, nu poți afla niciodată unde începe lanțul cauzal. Te gândești doar că piesa respectivă a căzut pentru că așa a vrut.

– *Bobagem,* spuse Miro.

– Mă rog, recunosc că e o filozofie fără nici o valoare practică. Valentine mi-a explicat-o cândva în felul acesta. Chiar dacă nu există cu adevărat liber arbitru, trebuie să ne tratăm unul pe celălalt ca și cum ar exista, ca să putem trăi laolaltă în societate. Altfel, ori de câte ori cineva comite o faptă îngrozitoare, nu poți să-l pedepsești pentru că nu s-a stăpânit, pentru că genele sau mediul, sau Dumnezeu l-au împins s-o facă, iar atunci când cineva săvârșește o faptă bună, nu poți să-l recompensezi, fiindcă și el a fost o marionetă. Dacă ai impresia că toți cei din jurul tău sunt niște marionete, de ce te mai ostenești să le vorbești, în fond? De ce mai încerci să-ți faci planuri de viitor sau să creezi ceva, dacă tot ceea ce dorești, crezi sau visezi nu e altceva decât o transpunere a scenariului pe care păpușarul l-a implementat în ființa ta?

– Deznădejde.

– În consecință, ne considerăm, pe noi și pe toți cei din jurul nostru, ființe înzestrate cu voință. Îi tratăm pe ceilalți ca și cum ar face lucrurile cu un scop precis, și nu pentru că sunt împinși de la spate. Îi pedepsim pe criminali. Îi recompensăm pe altruiști. Proiectăm și construim împreună. Facem promisiuni și ne așteptăm, și unii, și ceilalți, să le respectăm. E o poveste artificială, dar când toată lumea crede că acțiunile tuturor sunt rezultatul unei alegeri libere și își asumă responsabilitățile inerente, rezultatul este civilizația.

– E doar o poveste.

– Așa mi-a spus-o Valentine. Respectiv, *dacă* nu există liberul arbitru. Nu sunt sigur că și ea o crede cu adevărat. Presupun că mi-ar aduce argumentul că este o ființă civilizată și trebuie să creadă și ea în această poveste, caz în care crede absolut sigur și în liberul arbitru. Mi-ar spune că toată treaba asta cu povestea artificială e o prostie, dar cine poate fi sigur de ceva...

Deodată Ender începu să râdă, pentru că Valentine râsese și ea atunci când îi spusese prima oară toate acestea, cu mulți ani în urmă, când abia trecuseră de copilărie, iar el își scria cartea și încerca să înțeleagă de ce fratele său, Peter, făcuse toate acele lucruri mărețe și îngrozitoare.

– Nu mi se pare amuzant, spuse Miro.

– Eu credeam că e.

– Ori suntem liberi, ori nu. Povestea ori e adevărată, ori nu.

– Important e că noi trebuie să credem că e adevărată, pentru a putea trăi ca niște ființe umane civilizate.

– Ba nu, nu asta-i important, îl contrazise Miro. Dacă e o minciună, de ce să ne mai *străduim* să trăim ca niște ființe umane civilizate?

– Pentru că astfel specia are șanse mai mari de supraviețuire, pentru că genele noastre ne cer să credem povestea și astfel ne sporim capacitatea de a transfera aceste gene mai departe, unui număr cât mai mare de generații în viitor. Pentru că oricine *nu crede* în poveste începe să acționeze neproductiv și necooperant, comunitatea, turma îl respinge, iar prilejurile sale de a se reproduce se diminuează – de exemplu, e închis la pușcărie – iar genele care determină comportamentul său sceptic vor dispărea în cele din urmă.

– Deci, maestrul păpușar ne cere să credem că nu suntem niște marionete. Suntem obligați să credem în existența liberului arbitru.

– Cel puțin așa mi-a explicat Valentine.

– Dar ea nu crede cu adevărat, nu-i așa?

– Bineînțeles că nu. Genele ei nu-i permit așa ceva.

Ender râse din nou, dar Miro nu trata discuția cu ușurință, ca pe un joc filozofic. Era revoltat. Își încleștă pumnii și își aruncă brațele într-un gest spasmodic, care-i aduse mâna în mijlocul afișajului. Deasupra se închegă o umbră, un spațiu în care nu se mai vedea nici o rază filotică. Un adevărat spațiu vid. Ender putea vedea acum particulele de praf plutind în spațiul acela, captând lumina de la fereastră și de la ușa deschisă a casei, mai ales una mai mare, ca un fir de păr scurt, un firicel strălucitor de vată plutind în centrul volumului unde cândva se aflaseră numai razele filotice.

– Calmează-te!

– Nu, strigă Miro. Păpușarul meu m-a înfuriat!

– Taci din gură și ascultă-mă!

– Am obosit să te tot ascult!

Dar tăcu și rămase nemișcat.

– Cred că ai dreptate, spuse Ender. Cred că *suntem* liberi și nu e doar o iluzie în care dorim să credem pentru că are valoare de supraviețuire. Și mai cred că suntem liberi pentru că nu suntem doar aceste trupuri, acționând după un scenariu genetic, și nu suntem cine știe ce suflet creat de Dumnezeu din nimic. Suntem liberi pentru că am existat dintotdeauna, chiar de la începutul timpului, iar timpul nu are început. Nu suntem efectul nici unei cauze. Nimic nu ne-a făcut vreodată. Pur și simplu *suntem* și întotdeauna am fost.

– Filotele? întrebă Miro.

– Posibil. Ca firul de praf de pe display?

– Unde?

Era invizibil acum, firește, căci proiecția holografică domina din nou spațiul de deasupra terminalului. Ender

întinse mâna spre afișaj, provocând apariția unei umbre pe verticala hologramei. Își deplasă mâna până când făcu să apară firul de praf strălucitor pe care-l văzuse înainte. Poate nu era același. Poate că era altul, dar n-avea importanță.

– Trupurile noastre, întreaga lume din jurul nostru sunt ca afișajul holografic. Sunt îndeajuns de reale, dar nu prezintă adevărata cauză a lucrurilor. E ceva de care nu putem fi siguri niciodată, privind doar proiecția universului – *de ce* se întâmplă ceea ce se întâmplă. Dar în spatele acestui întreg, înăuntrul său, dacă am putea vedea prin el, am găsi adevărata cauză a tuturor lucrurilor: filotele care au existat dintotdeauna, făcând ceea ce vor.

– Nimic nu a existat *dintotdeauna,* spuse Miro.

– Cine a zis asta? Presupusul început al acestui univers a fost doar începutul ordinii prezente – acest afișaj, tot ceea ce credem că există. Dar cine spune că filotele care funcționează conform legilor naturale care au intrat în vigoare în momentul acela n-au existat dinainte? Și dacă întregul univers s-ar prăbuși în el însuși, cine spune că filotele nu se vor elibera pur și simplu față de legile de care ascultă acum, pentru a se întoarce în...

– În ce?

– În haos. În întuneric. În dezordine. În starea în care or fi fost înainte ca acest univers să le reunească. De ce nu s-ar putea ca ele – noi – să fi existat *întotdeauna* și să continuăm mereu să existăm?

– Deci, unde m-am aflat eu între începutul universului și ziua în care m-am născut?

– Nu știu. Construiesc teoria asta din mers.

– Și de unde a venit Jane? Filota ei plutea cumva la întâmplare și pe urmă, brusc, a obținut controlul asupra unui set de programe și a devenit o ființă?

– Poate.

– Și chiar dacă ar exista un sistem natural care, într-un fel sau altul, repartizează filotele în fiecare organism născut sau germinat, cum ar putea sistemul natural s-o creeze pe Jane? Ea nu s-a născut.

Bineînțeles, Jane ascultase tot timpul și acum interveni:

– Poate că nu s-a întâmplat așa. Poate că n-am o filotă a mea și nu sunt vie.

– Nu, spuse Miro.

– Poate, adăugă Ender.

– Poate nu voi muri, iar atunci când mă vor deconecta nu va dispărea altceva decât un program complicat.

– Poate, spuse Ender.

– Nu, adăugă Miro. Deconectarea ta e o crimă.

– Poate că fac ceea ce fac numai pentru că așa am fost programată, fără să-mi dau seama, și doar cred că sunt liberă.

– Am mai purtat o dată discuția asta, îi aminti Ender.

– Poate e adevărat în privința mea, chiar dacă nu e și pentru voi.

– Dar poate că nu, zise Ender. Ți-ai verificat codul, nu-i așa?

– De milioane de ori. L-am întors pe toate părțile.

– Vezi acolo ceva care să-ți dea iluzia unei libertăți de voință?

– Nu, dar nici voi n-ați găsit gena responsabilă de libertatea de voință la oameni.

– Pentru că nu există așa ceva, interveni Miro. Așa cum spunea Andrew: ceea ce *suntem* în nucleul, în esența noastră, ceea ce suntem deci e o filotă obținută prin împletirea miliardelor de filote care alcătuiesc atomii, moleculele și celulele organismului nostru. Iar *tu* ești tot o filotă, la fel ca noi.

– Puțin probabil.

Fața ei apăruse acum pe display, o față întunecată, cu razele filotice simulate trecându-i exact prin frunte.

– În privința asta nu facem calcule probabilistice, spuse Ender. Nimic din ceea ce se întâmplă cu adevărat nu e probabil până când nu există, iar după aceea e sigur. Tu exiști.

– Indiferent cum se cheamă ceea ce sunt.

– În clipa aceasta suntem convinși că ești o entitate cu existență independentă, continuă Ender, pentru că te-am văzut acționând în tipare pe care am învățat să le asociem cu libertatea de voință. Avem tot atâtea dovezi că ești o inteligență liberă câte avem despre *noi înșine* că suntem inteligențe libere. Dacă se dovedește că nu ești, va trebui să ne întrebăm dacă *noi* suntem. În momentul de față, îmbrățișăm ipoteza că identitatea noastră, ceea ce ne face să fim noi, o constituie filota din centrul împletirii noastre. Dacă avem dreptate, este limpede că s-ar putea ca și tu să ai o astfel de filotă, și în cazul acesta trebuie să descoperim unde se află. Filotele nu pot fi găsite ușor, să știi. Până acum n-am reușit să detectăm vreuna. Presupunem doar că există pentru că am văzut dovezi ale razelor filotice, care se comportă ca și cum ar avea fiecare câte două capete cu o localizare specifică. Nu știm unde te afli tu sau cu ce ești conectată.

– Dacă ea e ca noi, spuse Miro, ca ființele omenești, conexiunile ei se pot modifica și se pot separa, ca atunci când mulțimea aceea s-a format în jurul lui Grego. Am vorbit cu el despre ce-a simțit. Mi-a zis că toți oamenii parcă făceau parte din trupul lui, iar când s-au risipit și au plecat a avut senzația că i se amputează membrele. Cred că a avut loc o împletire filotică. Cred că oamenii aceia au fost într-adevăr conectați la Grego o vreme, că s-au aflat cu adevărat sub stăpânirea lui, cel puțin parțial, și au fost parte din el. Deci, Jane e poate la fel –

toate programele de computer se reunesc în ea și ea însăși se conectează la cel căruia i se subordonează. Poate la tine, Andrew. Poate la mine. Sau, în parte, la fiecare dintre noi.

– Dar unde este *ea?* spuse Ender. Dacă are într-adevăr o filotă... nu, dacă *este* într-adevăr o filotă, atunci aceasta trebuie să fie localizată undeva anume, și, dacă am putea s-o găsim, probabil că vom reuși să menținem conexiunile în viață chiar și atunci când toate computerele vor fi deconectate. Poate așa o salvăm de la moarte.

– Nu știu ce să zic. Poate fi oriunde.

Arătă cu mâna spre display. Oriunde în spațiu, dorise el să spună. Oriunde în univers. Iar acolo, în display, se afla chipul lui Jane, intersectat de razele filotice.

– Ca să aflăm unde este, trebuie să aflăm mai întâi cum și unde a început să existe. Dacă într-adevăr e o filotă, într-un fel sau altul a ajuns să fie conectată undeva.

– Un detectiv urmărind o pistă veche de trei mii de ani, spuse Jane. Ce-am să mă mai distrez privind cum o să faceți asta în următoarele câteva luni!

Ender nu o luă în seamă:

– Iar dacă o vom face, în primul rând trebuie să înțelegem cum funcționează filotele.

– Grego e fizicianul, spuse Miro.

– Lucrează la deplasarea cu viteze hiperluminice, interveni Jane.

– Poate să lucreze și la asta, insistă Miro.

– Nu vreau ca atenția să-i fie distrasă de un proiect sortit eșecului, zise Jane.

– Ia ascultă, Jane, tu nu vrei să scapi cu viață din povestea asta? strigă Ender.

– Oricum e imposibil, de ce să mai pierdem timpul?

– Faci pe martira, spuse Miro.

– Ba nu, protestă Jane. Sunt pragmatică.

– Ești o proastă, i-o trânti Ender. Grego nu poate să inventeze teoria care să ne dea pe tavă călătoria cu viteze hiperluminice numai stând și gândindu-se fără încetare la fizica luminii sau mai știu eu la ce. Dacă ar fi fost posibil, am fi realizat zborurile astea încă de-acum trei mii de ani, pentru că erau sute de fizicieni care își băteau capul pe-atunci, când a fost emis pentru prima oară conceptul razelor filotice și principiul instantaneității al lui Park. Dacă Grego va reuși să conceapă așa ceva, va fi efectul unei intuiții fulgerătoare, al unei conexiuni absurde apărute în mintea lui, or asta n-o să-i vină de la concentrarea logică a unui singur șir de gânduri.

– Știu, spuse Jane.

– Știu că știi. Nu mi-ai spus tu că i-ai atras pe oamenii de pe Calea în proiectele noastre tocmai din acest motiv, ca să folosim gânditori lipsiți de pregătire, intuitivi?

– Pur și simplu nu vreau să vă irosiți timpul.

– Pur și simplu nu vrei să îndrăznești să speri, spuse Ender. Nu vrei să admiți că ar exista o șansă ca tu să trăiești, pentru că atunci ai începe să te temi de moarte.

– Deja mă tem de moarte.

– Deja te crezi moartă. E o diferență.

– Știu, murmură Jane.

– Așa că, dragă Jane, nu-mi pasă dacă ești sau nu capabilă să admiți că există posibilitatea supraviețuirii tale. Noi vom lucra, îi vom cere lui Grego să se gândească la o rezolvare și, fiindcă tot suntem aici, tu le vei repeta în întregime această discuție oamenilor de pe Calea...

– Han Fei-Tzu și Si Wang-Mu.

– Lor, pentru că și ei pot să se gândească la problema noastră.

– Nu.

– Ba da.

– Vreau să văd rezolvate *adevăratele* probleme înainte de a muri: vreau ca Lusitania să fie salvată, ca Vorbitorii cu Zeii de pe Calea să fie eliberați și ca descolada să fie domesticită sau distrusă. N-am să accept ca voi să lucrați la proiectul imposibil de a mă salva.

– Nu ești Dumnezeu, protestă Ender. Oricum nu știi să rezolvi vreuna dintre problemele enumerate, nu știi *cum* vor fi ele rezolvate până la urmă, deci habar n-ai dacă problema definirii a ceea ce ești în scopul salvării tale va ajuta sau nu în desfășurarea celorlalte proiecte. *În mod sigur* nu știi dacă un efort concentrat va grăbi rezolvarea lor sau am obține același rezultat ieșind cu toții la un picnic ori jucând tenis de câmp până la apusul soarelui.

– Ce naiba mai e și tenisul ăsta de câmp? întrebă Miro.

Dar Ender și Jane tăcură, privindu-se cu înverșunare. Sau, mai exact, Ender privea înverșunat imaginea lui Jane din afișajul computerului, iar imaginea aceea se uita înverșunată la el.

– Nu știi dacă ai dreptate, spuse Jane.

– Iar tu nu știi dacă mă înșel, replică Ender.

– E viața *mea* în joc.

– E pe naiba! Faci parte totodată din mine și din Miro, și ești legată de viitorul umanității, al purcelușilor și al Mătcii. Și, fiindcă a venit vorba – în timp ce tu ai s-o pui pe Han-nu-mai-știu-cum și pe Si Wang, cine-o mai fi și asta...

– Mu.

– ... să lucreze la chestia cu filotele, eu am să mă duc să stau de vorbă cu Matca. Nu cred că am discutat îndeajuns cu ea despre tine. De bună seamă că știe mai multe despre filote ca noi, dat fiind că are conexiuni filotice cu toate lucrătoarele ei.

– N-am spus că am să-i amestec pe Han Fei-Tzu și pe Si Wang-Mu în acest caraghioslâc de proiect intitulat „Salvați-o pe Jane".

– Dar o vei face.

– De ce-aș face-o?

– Pentru că eu și Miro te iubim și avem nevoie de tine, și tu nu ai dreptul să mori și să ne lași baltă fără măcar să încerci să trăiești.

– Nu mă pot lăsa influențată de asemenea argumente.

– Ba poți, spuse Miro. Pentru că, fără asemenea bazaconii, de mult m-aș fi sinucis.

– N-am de gând să mă sinucid.

– Dacă nu ne ajuți să găsim o modalitate de a te salva, atunci exact asta faci, strigă Ender.

Fața lui Jane dispăru de pe afișajul de deasupra terminalului.

– Nici să fugi n-o să fie de vreun folos.

– Lăsați-mă în pace! zise Jane. Trebuie să mă gândesc un timp.

– Nu-ți face griji, îl liniști Miro pe Ender. O va face.

– Așa e, murmură Jane.

– Deja te-ai întors? întrebă Ender.

– Eu gândesc foarte repede.

– Și-ai să lucrezi și tu la proiect?

– Îl consider cel de-al patrulea proiect al meu, zise Jane. Chiar acum le vorbesc despre el lui Han Fei-Tzu și Si Wang-Mu.

– Se dă mare, glumi Ender. Poate să susțină două conversații simultan și-i place să se laude cu asta, ca să ne facă să ne simțim inferiori.

– Dar *sunteți* inferiori.

– Mi-e foame, spuse Ender. Și mi-e sete.

– Ora mesei, adăugă Miro.

– Ei, acum *voi* vă umflați în pene, zise Jane. Vă dați mari cu nevoile voastre fiziologice.

– Alimentație. Respirație. Excreție. Noi putem să facem lucruri pe care *tu* nu le poți face.

– Cu alte cuvinte, nu puteți voi să gândiți prea bine, dar cel puțin puteți să mâncați, să respirați și să transpirați.

– Exact, aprobă Miro.

Scoase la iveală pâinea și brânza, în vreme ce Ender turna apă rece în pahare, apoi mâncară. Hrana era simplă, dar avea gust bun și erau satisfăcuți.

14

CREATORII DE VIRUŞI

– M-am gândit la ce-ar putea însemna pentru noi călătoria interstelară.

– În afară de supraviețuirea speciei?

– Când îți trimiți lucrătoarele departe, chiar la distanțe de ani-lumină, vezi prin ochii lor, nu-i așa?

– Și pipăi prin intermediul antenelor lor, și simt ritmul fiecărei vibrații. Când mănâncă, simt hrana între maxilarele lor. Iată de ce aproape întotdeauna mă refer la mine ca la noi atunci când dau gândurilor mele o formă pe care tu și Andrew o puteți înțelege: pentru că-mi trăiesc viața în prezența permanentă a tot ceea ce ei văd, gustă și simt.

– Nu prea se întâmplă la fel între copacii-tată. Noi trebuie să încercăm pentru a putea trăi fiecare dintre experiențele de viață ale celorlalți. Dar putem s-o facem. Cel puțin aici, pe Lusitania.

– Nu înțeleg de ce nu v-ar fi de folos conexiunea filotică.

– Atunci voi simți și eu tot ceea ce simt ei, gustul luminii unui alt soare pe frunzele mele, și voi asculta poveștile unei alte planete. O să fie un miracol aidoma

celui din ziua când oamenii au sosit aici. Nici o clipă nu ne închipuiserăm că exista ceva diferit de planeta pe care o văzuserăm până atunci. Dar oamenii au adus cu ei făpturi stranii, ei înșiși erau stranii și aveau mașini care săvârșeau minuni. Celelalte păduri abia dădeau crezare lucrurilor povestite de copacii noștri tată din acel timp. La drept vorbind, îmi amintesc că înșiși copacii-tată din pădurea noastră s-au înduplecat cu greu să creadă cele spuse de către frații din trib. Rooter a dus atunci tot greul, convingându-i că nu era nici nebunie, nici minciună și nici glumă.

– Glumă?

– Sunt povești ale unor frați mai pișicheri care-i mint pe copacii-tată, dar de fiecare dată sunt prinși și pedepsiți cu strășnicie.

– Andrew mi-a spus că astfel de povești sunt create cu scopul de a încuraja un comportament civilizat.

– Întotdeauna e tentant să-i minți pe copacii-tată. Și eu am făcut-o. Nu să mintă, ci doar să exagereze. Câteodată și eu pățesc același lucru acum.

– Și îi pedepsești?

– Îi țin minte pe cei care-au mințit.

– Dacă se-ntâmplă să avem vreo lucrătoare care nu se supune, o lăsăm singură, și ea moare.

– Un frate care minte prea mult n-are nici o șansă să ajungă copac-tată. Ei știu asta. Mint numai ca să se joace cu noi. Până la urmă, întotdeauna ne spun adevărul.

– Și ce se întâmplă când un trib întreg își minte copacii-tată? Cum vă dați seama?

– E mai ușor să-ți închipui un trib care-și doboară la pământ propriii copaci-tată sau le dă foc.

– S-a întâmplat vreodată?

– S-au ridicat vreodată lucrătoarele împotriva Mătcii, ca s-o ucidă?

– Cum să facă una ca asta? Ar muri.

– Vezi? Unele lucruri sunt prea îngrozitoare ca să te gândești la ele. Mai bine mă gândesc la ceea ce voi simți când un copac-tată își va înfige rădăcinile pe o altă planetă, își va înălța crengile spre un cer străin și va sorbi lumina unei stele stranii.

– Curând ai să afli că nu există nici stele stranii, nici ceruri străine.

– Nu?

– Numai ceruri și stele, în toată varietatea lor. Fiecare cu propria savoare și cu aromele ei minunate.

– Ei, uite că acum gândești ca un copac. Arome! Ale cerurilor!

– Am gustat arșița multor stele și toate erau dulci.

– Cu alte cuvinte, îmi ceri să te *ajut* în rebeliunea ta împotriva zeilor?

Wang-Mu rămase înclinată înaintea stăpânei sale – a fostei sale stăpâne – fără să spună nimic. Avea în suflet multe cuvinte pe care le-ar fi putut pronunța. „Nu, stăpână, te rog să ne ajuți să luptăm împotriva îngrozitoarei robii pe care Congresul le-a impus-o Vorbitorilor cu Zeii. Stăpână, te rog să-ți amintești de datoria cuvenită față de tatăl tău, pe care nici măcar Vorbitorii cu Zeii nu au dreptul s-o ignore dacă vor să fie virtuoși. Nu, Stăpâna mea, te rog să ne ajuți să descoperim o cale de a salva un neam cumsecade și neajutorat de la xenocid."

Dar Wang-Mu nu spuse nimic, căci aceasta fusese una dintre primele lecții învățate de la stăpânul casei Han. Când cunoști un lucru de care altă persoană știe că are nevoie, împărtășește-l de bună voie. Dar când cealaltă persoană încă nu știe că are nevoie de lucrul cunoscut de tine, păstrează-l pentru sufletul tău. Mâncarea

arată bine numai pentru omul înfometat. Qing-Jao nu era înfometată de lucrurile cunoscute de Wang-Mu și niciodată n-avea să fie, deci tăcerea era tot ceea ce putea Wang-Mu să ofere. Nu-i rămânea decât să spere că fosta ei stăpână își va găsi singură drumul către supunerea cuvenită, către modestia milostivă sau către lupta pentru libertate.

Orice motivație era bună, atât timp cât mintea strălucită a lui Qing-Jao putea fi atrasă de partea lor. Wang-Mu nu se simțise nicicând în viața ei atât de inutilă ca acum, când îl urmărea pe noul ei stăpân trudind la întrebările formulate de Jane. Pentru a se putea gândi la călătoriile cu viteze hiperluminice, studia fizica; cum putea să-l ajute Wang-Mu, când ea abia învățase bazele geometriei? Ca să se poată gândi la virusul descolada, studia microbiologia; Wang-Mu abia deprinsese conceptele de bază ale astrobiologiei și ale evoluției. Și cum putea ea să-i fie de vreun folos când medita la natura lui Jane? Ea era vlăstarul unor umili lucrători manuali, iar viitorul ei se bizuia pe mâinile, nu pe mintea ei. Filozofia era la fel de departe de ea precum cerul de pământ.

– Doar ți se pare că totuși cerul e departe de tine, a răspuns stăpânul casei Han când Wang-Mu i-a vorbit despre frământările sale. De fapt, e peste tot în jurul tău. Îl inspiri și îl expiri chiar și atunci când trudești cu mâinile în noroi. Aceasta e adevărata filozofie.

Dar ea înțelesese numai că prealuminatul Han era cumsecade și voia s-o elibereze de vinovăția inutilității ei.

Pe de altă parte Qing-Jao nu era inutilă, astfel că Wang-Mu îi înmână o hârtie pe care erau scrise denumirile proiectelor și parolele de acces la computer.

– Tatăl meu știe că mi-ai dat-o și mie?

Wang-Mu nu spuse nimic. De fapt, stăpânul Han îi sugerase să procedeze astfel, dar Wang-Mu se gândi că

era mai bine dacă în acest moment Qing-Jao nu afla că fosta ei slujnică venise ca emisar din partea tatălui ei.

Qing-Jao interpretă tăcerea slujnicei așa cum Wang-Mu bănuise: crezu că venise în taină, din proprie inițiativă, să ceară ajutorul lui Qing-Jao.

– Dacă tatăl meu mi-ar fi cerut-o, aș fi răspuns „da", pentru că asta mi-e datoria de fiică.

Dar Wang-Mu știa că fosta ei stăpână nu mai asculta de tatăl ei. Zicea doar că s-ar fi supus, dar adevărul era că tatăl ei o umpluse de o tristețe atât de mare, încât, departe de a spune „da", Qing-Jao s-ar fi aruncat la podea și ar fi urmărit fibrele lemnului toată ziua, din cauza conflictului teribil din sufletul ei, știind că Han Fei-Tzu îi cerea să nu se supună zeilor.

– Ție nu-ți datorez *nimic,* adăugă Qing-Jao. Mi-ai fost o servitoare nesinceră și neloială. Nicicând n-a existat vreo slujnică de taină mai nevrednică și mai inutilă decât tine. Pentru mine, prezența ta în această casă e ca prezența unui cărăbuș scârbos pe masa din sufragerie.

Și de data aceasta Wang-Mu își ținu limba ferecată. În orice caz, se abținu să-și adâncească plecăciunea. Adoptase încă de la începutul acestei convorbiri postura umilă a unui servitor, dar nu avea de gând să se umilească prosternându-se cu disperarea unui penitent. „Chiar și cei mai umili dintre noi avem mândria noastră, iar eu știu, stăpână Qing-Jao, că nu ți-am făcut nici un rău, că îți sunt mai credincioasă acum decât îți ești tu însăți."

Qing-Jao se întoarse la terminalul ei și tastă numele primului proiect, „DEZLIPIRE", o traducere ad litteram a cuvântului *descolada.*

– Oricum, toate astea sunt niște tâmpenii, spuse ea în timp ce trecea în revistă graficele și documentele trimise de pe Lusitania. E greu de crezut că cineva ar putea comite trădarea de a comunica cu Lusitania numai ca să

primească niște prostii ca astea. Din punct de vedere științific, sunt numai lucruri imposibile. Nici o planetă nu ar fi putut genera un singur virus, atât de complex încât să includă codurile genetice ale tuturor celorlalte specii de pe acea planetă. Mi-aș irosi timpul dacă aș sta să mă gândesc la așa ceva.

– De ce nu? întrebă Wang-Mu. Acum putea să vorbească, pentru că, deși Qing-Jao declarase că refuză să discute despre materialele respective, chiar asta făcea, discuta. La urma urmei, evoluția a produs o singură specie umană.

– Da, dar pe Pământ existau zeci de specii înrudite. Nu exisă nici o specie fără rude – dacă n-ai fi fost o răzvrătită atât de proastă, ai fi înțeles ceva. Evoluția n-ar fi putut produce sub nici o formă un sistem atât de singular ca acesta.

– Atunci cum îți explici documentele primite de la cei de pe Lusitania?

– De unde știi că au venit într-adevăr acolo? Nu ai decât cuvântul acestui program de computer. Poate el *crede* că asta e tot. Sau poate că savanții de acolo sunt cu totul lipsiți de conștiința datoriei de a colecta toate informațiile posibile. În tot raportul ăsta nu găsești nici măcar douăzeci de specii și, uită-te și tu, sunt clasificate într-o manieră cât se poate de absurdă. E imposibil să existe atât de puține specii.

– Dar dacă totuși au dreptate?

– Cum ar fi posibil să aibă dreptate? De la bun început, oamenii de pe Lusitania au fost obligați să trăiască într-un perimetru restrâns, n-au văzut decât ce le-au arătat acești oameni-porci. De unde știu ei că oamenii-porci nu-i mint?

„Numindu-i oameni-porci – așa te convingi tu, stăpâna mea, că ajutorul oferit Congresului nu va duce la

xenocid? Dacă le dai un nume de animal, înseamnă că exterminarea lor nu contează? Dacă-i acuzi că mint, înseamnă că merită să fie lichidaţi?" Dar Wang-Mu nu spuse nimic din toate acestea. Se mulţumi să pună din nou aceeaşi întrebare:

– Şi dacă aceasta *este* adevărata explicaţie a formelor de viaţă de pe Lusitania şi a felului cum descolada funcţionează în sistem?

– Dacă ar fi adevărat, atunci ar trebui să citesc şi să studiez documentele ca să pot face vreun comentariu inteligent în privinţa lor. Dar nu sunt adevărate. Cât de departe am ajuns cu educaţia ta înainte să mă trădezi? Nu te-am învăţat nimic despre geealogie[1]?

– Ba da, stăpână.

– Păi, atunci e clar. Evoluţia este mecanismul prin care organismul planetar se adaptează la modificările survenite în mediul său. Dacă se primeşte mai multă căldură de la soare, atunci formele de viaţă de pe planetă trebuie să fie capabile să-şi regleze populaţiile relative pentru a compensa şi a scădea temperatura. Îţi aminteşti experimentul teoretic clasic al Planetei Margaretelor?

– Da, dar în acel experiment nu trăia decât o singură specie pe toată suprafaţa planetei, răspunse Wang-Mu. Când soarele încălzea prea tare, margaretele albe creşteau ca să reflecte lumina în spaţiu, iar când soarele se răcea, creşteau alte margarete, închise la culoare, ca să absoarbă lumina şi s-o înmagazineze sub formă de căldură.

Wang-Mu era mândră că-şi amintea atât de limpede de Planeta Margaretelor.

– Nu, nu, nu, zise Qing-Jao. Ţi-a scăpat esenţialul, firește. Esenţialul este faptul că pe planeta aceea existau

---

[1] Geea (Gaia) – în mitologia greacă, personificare a Pământului ca element primordial, izvor a tot ce există (n. red.).

deja margarete închise la culoare, chiar și atunci când dominante erau cele albe, și existau margarete albe când planeta era învăluită în întuneric. Evoluția nu poate produce specii noi la comandă. Ea creează *permanent* noi specii, în timp ce genele rătăcesc la întâmplare și sunt combinate și dezmembrate de către radiații, apoi transferate la alte specii prin intermediul virușilor. În felul acesta, nici o specie nu poate rămâne „pursânge".

Wang-Mu nu pricepea încă legătura și pe chip i se citea în mod limpede nedumerirea.

– În definitiv, mai sunt sau nu profesorul tău? Mai sunt obligată să respect partea mea din contract, din moment ce tu nu ți-ai respectat-o pe a ta?

„Te rog, o imploră Wang-Mu în gând. Am să te slujesc toată viața mea dacă îl ajuți pe tatăl tău."

– Atât timp cât întreaga specie nu este dispersată și se încrucișează constant, continuă Qing-Jao, genetic vorbind, indivizii nu deviază niciodată prea mult. Genele lor sunt recombinate în mod regulat cu alte gene ale aceleiași specii, astfel încât, cu fiecare nouă generație, variațiile sunt difuzate uniform la nivelul întregii populații. Doar atunci când mediul o supune la un asemenea stres încât una dintre caracteristicile deviaționiste aleatorii capătă subit valoare de supraviețuire, indivizii din mediul respectiv, cărora le lipsește acea caracteristică, pier până când noua trăsătură, în loc să fie un accident, devine un caracter definitoriu universal al noii specii. Acesta e principiul de bază al geealogiei: abaterile genetice permanente sunt esențiale pentru supraviețuirea vieții ca întreg. Conform acestor documente, Lusitania este o planetă cu absurd de puține specii, unde nu există posibilitatea abaterilor genetice, pentru că acești viruși imposibili corectează permanent orice modificări ar apărea. Nu numai că un astfel de sistem nu ar putea să evolueze,

dar în același timp ar fi imposibil ca viața să reziste, căci nu s-ar adapta la schimbare.

– Poate că acolo *nu* există schimbări?

– Nu fi așa de proastă, Wang-Mu! Mă faci să mă rușinez că am încercat la un moment dat să te învăț ceva. Toate stelele fluctuează. Toate planetele oscilează și suferă modificări ale orbitelor. Vreme de trei mii de ani am ținut sub observație o mulțime de planete și în timpul acesta am aflat ceea ce savanții de pe Pământul din perioada precedentă n-ar fi putut afla niciodată: care parametri sunt comuni tuturor planetelor și sistemelor stelare și care sunt unice pentru Pământ și sistemul său solar. Pot să-ți spun că e imposibil ca o planetă precum Lusitania să existe mai mult de câteva decenii fără să treacă prin modificări de mediu periculoase pentru viață: fluctuații de temperatură, perturbații orbitale, cicluri seismice și vulcanice. Cum ar putea să facă față la așa ceva un sistem compus din atât de puține specii? Dacă planeta are numai margarete albe, cum ar putea să se încălzească atunci când soarele se răcește? Dacă toate formele ei de viață sunt consumatoare de bioxid de carbon, cum ar putea să se apere atunci când oxigenul din atmosferă ar atinge niveluri periculoase? Așa-zișii voștri prieteni de pe Lusitania sunt niște proști dacă v-au trimis asemenea idioțenii. Dacă ar fi niște *adevărați* oameni de știință, și-ar da seama că rezultatele lor sunt imposibile.

Qing-Jao apăsă o tastă și afișajul de deasupra terminalului se goli de orice imagine.

– M-ai făcut să irosesc un timp pe care nu-l am. Dacă nu-mi oferi nimic mai bun, să nu mai vii la mine. Pentru mine însemni acum mai puțin decât nimic. Ești ca o gâză care plutește în paharul meu cu apă. Pângărești întregul pahar, nu numai locul în care plutești. Mă trezesc dimineața îndurerată știind că te afli în această casă.

„Atunci nu prea se poate spune că sunt nimic pentru tine, nu? zise Wang-Mu în gând. Mi se pare că sunt chiar foarte importantă. Ești tu deosebit de inteligentă, Qing-Jao, dar nu te înțelegi mai bine decât oricine te vede pentru prima oară."

– Pentru că ești o ființă de rând stupidă, nu mă înțelegi. Ți-am spus să pleci.

– Dar tatăl tău e stăpânul acestei case și m-a rugat să rămân.

– Ce-ți spuneam eu? Ești proastă, surioară a porcilor. Dacă nu pot să-ți poruncesc să părăsești casa asta, este evident că doresc să pleci din camera mea.

Wang-Mu își înclină capul până aproape – *aproape* – de podea, apoi ieși din încăpere cu spatele înainte, ca să nu arate stăpânei părțile sale neonorante. „Dacă te porți așa cu mine, am să te tratez ca pe un mare stăpân; iar dacă tu nu sesizezi ironia din gesturile mele, care din noi două e proastă?"

Han Fei-Tzu nu se afla în camera lui când Wang-Mu ajunse acolo. Poate că se dusese până la toaletă și avea să se întoarcă dintr-o clipă în alta. Poate că îndeplinea vreun ritual al Vorbitorilor cu Zeii, situație în care putea să fie plecat pentru câteva ore. Era prea plină de întrebări ca să-l aștepte. Aduse documentele proiectului pe terminal, știind că Jane monitorizase tot ce se întâmplase în camera lui Qing-Jao.

Totuși, Jane așteptă ca Wang-Mu să formuleze întrebările transmise de Qing-Jao înainte de a încerca să dea vreun răspuns.

– Documentele de pe Lusitania sunt cât se poate de autentice. E adevărat, Ela, Novinha, Ouanda și toți cei care au studiat împreună cu ele sunt extrem de specializați, dar în specialitățile lor sunt foarte buni. Dacă ar fi

citit *Viața lui Human*, Qing-Jao ar fi înțeles cum funcționează această duzină de specii-pereche.

– Dar ceea ce spune ea e greu de înțeles, interveni Wang-Mu. Am încercat să mă gândesc care ar fi explicația posibilă; sunt prea puține specii pentru ca o geealogie reală să se dezvolte, și totuși planeta Lusitania pare să fie îndeajuns de bine regularizată încât să poată susține viața. E posibil ca pe Lusitania să *nu* existe stresuri importante exercitate de mediul înconjurător?

– Nu. Am acces la toate informațiile astronomice de la sateliții de pe orbita ei și, în timpul scurs de la apariția oamenilor în acest sistem, Lusitania și soarele ei au manifestat toate fluctuațiile normale. S-ar părea că există o tendință generală de răcire a planetei.

– Și cum vor reacționa formele de viață? întrebă Wang-Mu. Virusul descolada n-o să le permită să evolueze. El încearcă să distrugă tot ce e neobișnuit, deci îi va ucide pe oameni și pe Matcă în măsura în care va descoperi o fisură în apărarea lor.

Jane, a cărei imagine micșorată ședea în poziția lotus în spațiul de deasupra terminalului lui Han Fei-Tzu, ridică o mână și spuse:

– O clipă. Am transmis întrebările tale prietenilor mei și Ela e foarte entuziasmată.

În spațiul afișajului își făcu apariția o nouă față, în spatele și deasupra imaginii lui Jane. Era o femeie cu pielea închisă la culoare, cu aspect negroid sau probabil o metisă, căci nu era *chiar atât* de neagră și avea nasul subțire. „Iat-o pe Elanora, gândi Wang-Mu. Jane îmi arată o femeie de pe o planetă aflată la mulți ani-lumină depărtare; oare îi arată și *ei* fața *mea*? Ce părere își va face această Ela despre mine? Mă va considera oare fără speranță de proastă?"

Dar se văzu limpede că Ela nu avea absolut nici o părere despre Wang-Mu, căci începu să vorbească despre întrebările puse de aceasta.

– De ce *nu* acceptă virusul descolada varietatea? Asta ar trebui să fie o însușire cu valoare de supraviețuire negativă, și totuși descolada supraviețuiește. Evident, Wang-Mu își închipuie că am fost de-a dreptul neroadă dacă nu m-am gândit la asta până acum. Dar nu sunt geealog și am crescut pe Lusitania, așa că nu mi-am pus niciodată întrebarea – mi-am închipuit că, indiferent ce fel de caracteristici biosferice are planeta, ea funcționează – și m-am limitat la studiul virusului. Ce crede Wang-Mu?

Wang-Mu se îngrozi la auzul cuvintelor acestei străine. Oare ce-i spusese Jane despre ea? Cum putea să-și închipuie Ela că Wang-Mu ar îndrăzni să creadă că era o neroadă când era un om de știință respectat, iar Wang-Mu doar o servitoare?

– Ce importanță are ce părere am eu? întrebă Wang-Mu.

– Tu ce *crezi?* zise Jane. Chiar dacă tu nu-ți dai seama ce importanță are, Ela vrea să știe.

Wang-Mu a fost deci obligată să-și prezinte speculațiile:

– E o idee tare stupidă, pentru că e doar un virus microscopic, dar cred că descolada face totul. La urma urmei, el cuprinde în structura sa genele tuturor speciilor, nu? În lipsa întregului proces natural de deviere genetică, descolada trebuie să asigure această deviere. Ar putea s-o facă, nu-i așa? Ar putea să schimbe genele unei întregi specii chiar în timp ce specia continuă să trăiască. N-ar trebui să urmeze ritmul evoluției.

Urmă o pauză în care Jane își ridică mâna. Probabil că-i arată Elei chipul lui Wang-Mu, dându-i prilejul să asculte cuvintele rostite de însăși slujnica de pe Calea.

– *Nossa Senhora,* șopti Ela. Pe planeta asta, descolada este Geea. Bineînțeles. Așa s-ar explica totul, nu? Sunt atât de puține specii pentru că descolada nu le acceptă decât pe cele pe care le-a domesticit. A transformat o întreagă geealogie planetară în ceva aproape la fel de simplu ca Planeta Margaretelor.

Wang-Mu se gândi că era aproape caraghios să auzi un savant cu o pregătire atât de serioasă ca Ela referindu-se la Planeta Margaretelor, de parcă ar fi fost o elevă cu educație elementară, ca Wang-Mu.

O altă față apăru lângă cea a Elei, de data aceasta un bărbat alb, cam de șaizeci de ani, cu părul încărunțit și cu o privire liniștitoare, plină de pace sufletească. „Dar o parte din întrebarea lui Wang-Mu a rămas tot fără răspuns, începu el. Cum a evoluat descolada? Cum au apărut virușii protodescolada? De ce ar avea o astfel de geealogie limitată preponderență în raport cu modelul evoluționist lent valabil pe toate celelalte planete care adăpostesc viața?"

– N-am pus o asemenea întrebare, interveni Wang-Mu. Qing-Jao a formulat prima parte a ei, dar restul e întrebarea *lui.*

– Șșș! făcu Jane. Qing-Jao n-a pus nici o clipă întrebarea aceasta; a folosit-o ca pretext pentru a nu studia documentele lusitane. Numai tu ai pus-o cu adevărat și faptul că Andrew Wiggin a înțeles-o mai bine decât tine nu înseamnă că nu îți aparține.

Deci, aceasta era Andrew Wiggin, Vorbitorul în Numele Morților. Nu părea nici foarte bătrân, nici înțelept, cel puțin nu așa cum era stăpânul casei Han. În schimb, părea curpins de o uimire nătângă, ca, de altfel, toți oamenii cu ochii rotunzi, iar expresia feței i se schimba după dispoziția sufletească de moment, ca și cum ar fi scăpat-o de sub control. Avea totuși aerul acela impresionant de

pace interioară. Poate că în el era o fărâmă din Buddha. În definitiv, Buddha și-a găsit pe Calea un drum nou. Poate că Andrew Wiggin își găsise și el un drum pe Calea, cu toate că n-avea nimic dintr-un chinez.

Wiggin continua să formuleze întrebările pe care le credea ale lui Wang-Mu:

– Șansele împotriva apariției naturale a unui astfel de virus sunt... incredibile. Cu mult înainte să evolueze la stadiul în care să poată reuni speciile și să controleze o întreagă geealogie, virușii protodescolada ar fi distrus întreaga viață existentă în acel moment. N-ar fi fost *timp* pentru evoluție, căci virusul e pur și simplu prea distructiv. Ar fi ucis totul în forma lui primară, după care ar fi dispărut el însuși, când n-ar mai fi avut la îndemână organisme pe care să le jefuiască de bagajul lor genetic.

– Poate că jaful a survenit mai târziu, spuse Ela. Poate că a evoluat în simbioză cu vreuna dintre speciile care au beneficiat de pe urma capacității sale de a transforma toți indivizii din cadrul ei în decurs de zile sau săptămâni. E posibil să se fi extins la celelalte specii mai târziu.

– Posibil, aprobă Andrew.

Un gând îi trecu brusc prin minte lui Wang-Mu:

– Descolada e ca un zeu. Îi schimbă pe toți, indiferent că le place sau nu.

– Doar atât că zeii au bunul-simț de a-și lua tălpășița, râse Wiggin.

Răspunsese atât de rapid, încât Wang-Mu realiză că Jane trebuia să transmită acum instantaneu orice se spunea și se făcea aici, la distanțele de miliarde de kilometri care-i separau. Din cele învățate de Wang-Mu despre costurile transmisiilor prin ansiblu, sistemul acesta de comunicare era accesibil numai militarilor; orice instituție civilă care ar fi solicitat o legătură prin ansiblu în timp real ar fi avut de plătit bani grei,

asigurând astfel fondurile pentru săracii de pe planetă. „Iar eu mă bucur de privilegiul acesta pe gratis, datorită lui Jane. Le văd chipurile, și ei mi-l văd pe al meu chiar în clipa în care vorbim."

– Oare? întrebă Ela. Și eu care credeam că necazul de pe Calea este consecința faptului că zeii nu vor să plece și să-i lase în pace.

Wang-Mu răspunse cu amărăciune:

– Zeii sunt identici cu descolada în toate privințele: distrug tot ceea ce nu le place, iar pe oamenii pe care totuși îi agreează îi transformă în ceva complet diferit. Qing-Jao a fost cândva o fată bună, deșteaptă și veselă, iar acum e dușmănoasă, intolerantă și crudă numai din cauza lor.

– Numai din cauza modificării genetice impuse de Congres, o corectă Wiggin. O schimbare introdusă intenționat, din ordinul unor oameni care v-au obligat să vă încadrați în planurile lor.

– Da, întări Ela. Exact ca descolada.

– Ce vrei să spui? întrebă Ender.

– O schimbare introdusă intenționat de ființele care au încercat să oblige Lusitania să se încadreze în planurile lor.

– Ce ființe? întrebă Wang-Mu. Cine ar fi în stare să facă un lucru atât de groaznic?

– De ani de zile problema asta stă ascunsă undeva, într-un colț al minții mele, spuse Ela. Mă deranja faptul că erau atât de puține forme de viață pe Lusitania – ții minte, Andrew, că acesta a fost în parte motivul pentru care am descoperit că descolada e implicat în reproducerea speciilor. Știam că aici a avut loc o modificare catastrofală, care a anihilat toate celelalte specii și le-a restructurat pe cele supraviețuitoare. Descolada a fost mai devastator pentru majoritatea formelor de viață lusitane

decât ciocnirea cu un asteroid. Dar găsind descolada aici, am presupus întodeauna că tot aici a evoluat. Știam că n-avea nici o logică – exact ce spunea Qing-Jao – însă era atât de evident că se întâmplase, încât nu mai conta dacă avea sau nu sens. Dar dacă *nu* s-a întâmplat așa? Dacă descolada a fost adusă de zei? Nu *zei-zei*, firește, ci o specie înzestrată cu rațiune care a creat acest virus în mod artificial.

– Chiar că ar fi ceva monstruos, interveni Ender. Să creezi o asemenea otravă și s-o arunci pe alte planete fără să știi sau fără să-ți pese că ucizi...

– Nu e otravă. Dacă reglează într-adevăr sistemele planetare, de ce să nu-l folosim la terraformare? N-am încercat niciodată să terraformăm vreo planetă – nici noi și nici gândacii, înaintea noastră – nu am colonizat decât planetele ale căror forme de viață se pretau la o stare de echilibru similară cu cea de pe Pământ. O atmosferă bogată în oxigen, capabilă să absoarbă bioxidul de carbon suficient de repede ca să mențină o climă temperată pe măsură ce steaua devine tot mai fierbinte. Dacă există undeva o specie care a hotărât că trebuie să trimită descolada înainte pentru a pregăti planetele în vederea colonizării – poate cu mii de ani înainte – pentru a obține exact condițiile de mediu care-i sunt necesare? Iar apoi, la sosire, înainte să se apuce de treburile gospodărești, folosesc antivirusul care anihilează descolada și stabilesc astfel o geealogie reală.

– Poate au dezvoltat virusul în așa fel încât să nu interfereze cu ei sau cu animalele de care au nevoie, spuse Wiggin. Poate au distrus toate formele de viață neesențiale de pe toate planetele.

– În orice variantă, așa se explică totul. Problemele cu care m-am confruntat, faptul că nu găsesc logica aranjamentelor imposibile și nefirești ale moleculelor din

structura descoladei... continuă să existe numai pentru că virusul acționează în sensul menținerii tuturor acestor contradicții interne. Dar n-aș fi fost în stare niciodată să pricep cum a putut evolua de la bun început o astfel de moleculă care se dezminte pe sine. Toate acestea capătă un răspuns dacă știu că într-un fel oarecare ea a fost proiectată și *realizată*. Care spunea Wang-Mu că era obiecția lui Qing-Jao, că descolada nu putea să evolueze și că geealogia lusitană nu poate exista în mod natural? Ei bine, nu există în mod natural. Avem de a face cu un virus artificial și cu o geealogie artificială.

– Vrei să spui că asta chiar ți-e de folos? întrebă Wang-Mu.

Pe fețele lor se citi că, purtați de entuziasm, practic uitaseră că Wang-Mu lua și ea parte la conversație.

– Nu știu încă, spuse Ela. Dar e o perspectivă nouă. Dacă aș putea porni de la supoziția că *toate* elementele virusului au un scop anume, că nu sunt amalgamul obișnuit de gene activate și inactivate care se întâlnește în natură, ei bine, asta mi-ar fi de ajutor. Și numai faptul că a fost *proiectat* îmi dă speranțe că aș putea să refac în sens invers procesul de proiectare. Sau să-l reproiectez.

– Nu te lăsa furată de val, o temperă Ender. Nu e decât o ipoteză.

– Pare adevărată, spuse Ela. Creează senzația de adevăr. Explică *prea multe*.

– Și eu am aceeași senzație, dar trebuie să-i verificăm pe cei care sunt afectați de virus.

– Unde-i Planter? întrebă Ela. Putem să discutăm cu Planter.

– Și cu Human și Rooter, adăugă Wiggin. Trebuie să verificăm ideea cu copacii-tată.

– O să-i lovească asemenea unui uragan, zise Ela. Deodată păru să realizeze implicațiile propriilor cuvinte: Și

zău că nu e doar o figură de stil, chiar o să-i *doară*. Să afle că întreaga lor planetă e un proiect de terraformare!

– Mai important decât *planeta* lor. Ei înșiși. Cea de-a treia viață. Descolada le-a dat tot ceea ce sunt și toate elementele fundamentale ale vieții lor. Adu-ți aminte că presupunerea noastră cea mai plauzibilă e că au evoluat ca niște mamifere care se împerecheau direct, masculii cu femelele, micile mame absorbind viața din organele sexuale ale masculilor, cât cinci-șase deodată. Asta *au fost*. Apoi descolada i-a transformat și a sterilizat masculii până după moartea lor și transformarea în *copaci*.

– Însăși natura lor...

– Și ființelor umane le-a fost foarte greu să se deprindă cu gândul umilitor că întregul lor comportament este rezultatul necesităților evoluției, zise Wiggin. Mai există și acum nenumărați oameni care refuză s-o creadă. Chiar dacă s-ar dovedi că e absolut adevărat, crezi că *pequeninos* vor îmbrățișa această idee la fel de ușor cum au asimilat minunea zborurilor cosmice? Una e să vezi ființe de pe o altă planetă și cu totul altceva e să afli că nici Dumnezeu, nici evoluția nu te-au creat, ci nu știu ce savant aparținând altei specii.

– Dar dacă e adevărat...

– Cine știe dacă e adevărat? Tot ce vom ști vreodată va fi că ideea e *utilă*. Iar pentru *pequeninos* are implicații atât de copleșitoare, încât vor refuza poate s-o creadă vreodată.

– Unii vă vor urî dacă le-o spuneți, interveni Wang-Mu, dar alții vor fi bucuroși să afle.

Se uitară din nou la ea sau era doar o iluzie provocată de simularea computerizată.

– Bineînțeles că și tu știi, nu? întrebă Ender. Tu și Han Fei-Tzu tocmai ați aflat că poporul *vostru* a fost ameliorat în mod artificial.

– Și încătușat, totodată. Pentru mine și stăpânul meu Han cunoașterea este libertate. Pentru Qing-Jao...

– Vor fi mulți asemenea lui Qing-Jao printre *pequeninos,* spuse Ela. Dar Planter, Human și Rooter nu se vor număra printre ei, nu-i așa ? Ei sunt foarte înțelepți.

– Așa e și Qing-Jao! sări Wang-Mu.

– Nimănui nu-i place să afle că povestea despre propria identitate, în care a crezut tot timpul, este falsă. *Pequeninos* sunt încredințați că Dumnezeu i-a înzestrat cu daruri deosebite, exact așa cum cred Vorbitorii cu Zeii de la voi.

– *Nu* suntem deosebiți, *nici unul* dintre noi! țipă Wang-Mu. Suntem tot atât de obișnuiți ca noroiul! Nu există Vorbitori cu Zeii! Nu există zei! Lor nu le pasă deloc de noi.

– Dacă n-ar exista nici un fel de zei, o corectă cu blândețe Ela, cu greu ar mai putea să le pese, într-un fel sau altul.

– Am fost creați numai pentru scopurile egoiste ale creatorului nostru! țipă Wang-Mu. Indiferent cine a adus pe lume descolada... *pequeninos* nu sunt decât o parte a planului lor. Iar Vorbitorii cu Zeii sunt o parte din planul Congresului.

– Ca unul a cărui naștere a fost solicitată de guvern, spuse Wiggin, împărtășesc punctul tău de vedere. Dar reacția ta e prea pripită. În fond, părinții mei m-au dorit și ei. Din clipa în care m-am născut, la fel ca oricare altă făptură vie, am avut propria menire în viață. Faptul că oamenii de pe planeta ta au interpretat greșit comportamentul SOC, crezând că primesc mesaje din partea zeilor, nu înseamnă că nu există zei. Doar pentru că acum îți vezi contrazis modul de înțelegere a menirii tale în viață nu înseamnă negreșit că trebuie să ajungi la concluzia că nu există nici un fel de menire.

– Știu că toate au un scop. Congresul a avut nevoie de sclavi! Iată de ce au creat-o pe Qing-Jao – ca să le fie sclavă. Iar ea vrea să rămână în robia ei!

– Acesta a fost scopul Congresului, spuse Ender. Dar Qing-Jao a avut niște părinți care au iubit-o. Ca și mine. Pe lumea asta sunt multe scopuri, nenumărate cauze. Faptul că o cauză în care ai crezut s-a dovedit falsă nu înseamnă că nu există alte cauze în care să poți crede.

– Da, cred că așa e, recunoscu Wang-Mu, rușinată acum de izbucnirea ei.

– Nu-ți înclina capul în fața mea, zise Wiggin. Sau *tu* faci, asta, Jane?

Jane probabil i-a spus ceva, un răspuns pe care Wang-Mu nu-l auzi.

– Nu-mi pasă care-i sunt obiceiurile, spuse Wiggin. Singura rațiune a unor astfel de plecăciuni este de a-i umili pe cei care le fac și le primesc, și n-am să le accept. N-a făcut nimic de care să-i fie rușine. A descoperit o metodă nouă de cercetare a virusului descolada, care ar putea să ajute la salvarea a două specii.

Wang-Mu înțelese tonul vocii sale. Chiar credea ce spunea. O lăuda, cu propria gură.

– Nu eu, protestă ea. Qing-Jao. Au fost întrebările *ei!*

– Qing-Jao te-a obligat s-o admiri fără rezerve, așa cum oamenii Congresului au obligat-o pe ea să gândească despre *ei.*

– N-ai dreptul să fii disprețuitoare, pentru că n-o cunoști, protestă Wang-Mu. Dar să știi că e inteligentă și bună, iar eu n-am să fiu niciodată ca ea.

– Mereu zeii, oftă Wiggin.

– Întotdeauna zeii, zise Ela.

– Ce vreți să spuneți? întrebă Wang-Mu. Qing-Jao nu susține că ar fi zeiță, nici eu.

– Ba da. „Qing-Jao e înțeleaptă și bună", așa ai spus.

– „Inteligentă și bună", o corectă Wang-Mu.

– „Și n-am să fiu niciodată ca ea", continuă Ela.

– Dă-mi voie să-ți vorbesc despre zei, interveni Wiggin. Oricât ai fi de deștept sau de puternic, mereu se găsește cineva mai deștept și mai puternic decât tine, iar când dai peste acel cineva, îți spui: „Iată un zeu, iată perfecțiunea." Dar pot să-ți garantez că există altcineva mai puternic, atât de puternic încât zeul tău ar părea un vierme în comparație cu el. Și mai există cineva încă mai deștept, mai puternic sau mai bun. Dă-mi voie să-ți spun ce cred eu despre zei: cred că un zeu *adevărat* nu poate să fie atât de speriat sau de furios încât să-i țină pe alții sub papuc. Faptul că membrii Congresului au modificat genetic niște oameni pentru a-i face mai deștepți și mai creativi ar fi putut reprezenta un dar generos, aproape zeiesc. Dar, pentru că le-a fost teamă, au făcut din oamenii Căii niște infirmi. Au vrut să rămână *stăpâni*. Un zeu adevărat nu se sinchisește de putere. Un zeu adevărat stăpânește deja tot ce poate fi stăpânit. Niște zei adevărați ar dori să te învețe cum să devii ca ei.

– Qing-Jao a vrut să mă învețe, protestă Wang-Mu.

– Dar numai atât timp cât te supuneai și făceai ceea ce-ți spunea, zise Jane.

– Sunt nevrednică. Sunt prea proastă ca să pot ajunge vreodată la fel de înțeleaptă ca ea.

– Și totuși, ți-ai dat seama că spun adevărul când Qing-Jao nu vedea decât minciuni, insistă Jane.

– Tu ești un zeu? întrebă Wang-Mu.

– Adevărul pe care Vorbitorii cu Zeii și *pequeninos* abia sunt pe cale să-l afle eu l-am știut dintotdeauna. Am fost fabricată.

– Prostii, zise Wiggin. Jane, tu întotdeauna ai fost convinsă că ai răsărit de-a dreptul din capul lui Zeus.

– Mulțumesc frumos, dar nu sunt Minerva, replică Jane.

– Din ce-am aflat, ai apărut din întâmplare, spuse Wiggin. Nimeni nu te-a proiectat.

– Ce sentiment liniștitor, râse Jane. Vasăzică, în vreme ce voi toți vă puteți numi creatori – sau măcar părinții voștri ori vreo agenție guvernamentală cu înclinații paterne – eu sunt singurul accident veritabil din univers.

– Nu poți să le ai pe amândouă, o consolă Wiggin. Ori ai fost creată cu un scop, ori ai fost un accident. Accidentul e ceva care se întâmplă fără să fi dorit-o cineva în mod special. Ce, ai de gând să respingi ambele variante? Când vor afla ce li s-a făcut, oamenii de pe Calea vor renega Congresul. Iar tu ai de gând să te superi pentru că nimeni nu ți-a făcut *nimic?*

– Dacă vreau, pot, spuse Jane, dar era o glumă copilărească.

– Să-ți spun ce cred eu, zise Wiggin. Cred că n-ai să te maturizezi până când n-ai să încetezi să-ți mai faci griji în legătură cu scopurile sau lipsa de scopuri a altora și-ai să descoperi scopuri în care să crezi tu însăți.

Ender și Ela îi explicară mai întâi totul lui Valentine, probabil numai pentru că se întâmplă să vină la laborator chiar atunci, căutându-l pe fratele ei dintr-un motiv care nu avea nici o legătură cu subiectul discuției. Și ei i se păru a fi ceva plauzibil. La fel ca Ender sau Ela, Valentine știa că nu puteau evalua ipoteza potrivit căreia descolada acționa ca regulator al geealogiei Lusitaniei până când nu le împărtășeau această idee purcelușilor și nu le ascultau răspunsul.

Ender propuse ca înainte să le explice ceva lui Human sau lui Rooter, să încerce mai întâi cu Planter. Ela și Valentine au fost de acord cu el. Nici Ela, nici Ender, care vorbeau de ani de zile cu copacii-tată, nu

stăpâneau suficient de bine limba acestora ca să poată rosti un discurs. Mai important era faptul nemărturisit că pur și simplu se simțeau mai înrudiți cu frații cei mici decât s-ar fi putut simți vreodată cu un copac. Cum să ghicești, uitându-te la un copac, la ce se gândește sau ce reacție are? Nu, dacă vor fi obligați să transmită un mesaj delicat unui *pequenino*, atunci mai întâi i-o vor spune unui frate, nu unui copac-tată.

Bineînțeles, de îndată ce l-au chemat pe Planter în laboratorul Elei și au început să-i explice, Ender și-a dat seama că discuția cu un frate nu aducea cine știe ce avantaje. Nici după treizeci de ani de viață alături de ei, Ender nu se pricepea să interpreteze decât cele mai rudimentare și mai evidente dintre elementele limbajului corporal al speciei *pequenino*. Planter ascultă aparent liniștit relatarea conversației cu Jane și Wang-Mu. Nu era impasibil. Mai degrabă părea să nu-și găsească liniștea pe scaun, foindu-se tot timpul ca un copil, evitând să se uite la ei, privind undeva în gol, de parcă vorbele lor ar fi fost nespus de plictisitoare. Ender știa, firește, că pentru purceluși încrucișarea privirilor nu avea aceeași semnificație ca pentru oameni; nici n-o căutau, nici n-o evitau. Pentru ei, unde te uitai când ascultai ceva era aproape complet lipsit de importanță. Dar, de regulă, purcelușii care colaborau îndeaproape cu oamenii încercau să se manifeste într-un fel pe care oamenii să-l poată interpreta drept atenție. Planter se pricepea la asta, dar acum nici măcar nu făcea vreo încercare în acest sens.

Abia când terminară să-i explice, Ender își dădu seama de câtă stăpânire de sine avusese nevoie Planter ca să rămână pe scaun până la capăt. În aceeași clipă sări de pe scaun și începu să fugă – ba nu, începu să alerge agitat prin încăpere, atingând tot ce întâlnea în cale. Nu lovea și nu arunca lucrurile cu violența cu care poate ar

fi reacționat un om. Mai curând mângâia tot ce găsea, pipăia materialele din care erau făcute obiectele. Ender se ridică, vrând să-l liniștească oarecum, fiindcă știa destule despre obiceiurile lor ca să-și dea seama că un comportament atât de aberant nu putea să însemne decât o mare suferință.

Planter alergă până la epuizare și nu se opri nici atunci, învârtindu-se ametit prin încăpere până când se ciocni de Ender și-și aruncă brațele în jurul acestuia, agățându-se de el. O clipă, Eder se gândi să-l îmbrățișeze și el, dar își aminti pe loc că Planter nu era o ființă omenească. O îmbrățișare nu cerea neapărat un răspuns similar. Planter se agățase de el așa cum s-ar fi agățat de un copac, căutând senzația liniștitoare oferită de un trunchi: un loc sigur, în care să se poată adăposti până când trecea pericolul. Dacă Ender ar fi reacționat „omenește" și i-ar fi răspuns la îmbrățișare, nu i-ar fi oferit mai multă, ci mai puțină alinare. Era un moment în care Ender trebuia să se comporte ca un copac, deci rămase nemișcat și aștepta până când, în sfârșit, tremurul lui Planter încetă.

Când Planter se îndepărtă de el, amândoi aveau trupurile acoperite de sudoare. „Se pare că asemănarea mea cu un copac are o anumită limită, gândi Ender. Sau te pomenești că și copacii-frate sau copacii-tată se umezesc când frații se agață de ei?"

– E ceva extrem de neașteptat, șopti Planter.

Cuvintele sunau atât de nefiresc de blând în comparație cu scena care tocmai se desfășurase în fața lor, încât Ender nu se putu abține să nu râdă în hohote.

– Da, zise el. Îmi închipui că este.

– Pentru *ei* nu e deloc amuzant, spuse Ela.

– Lasă că știe și el, interveni Valentine.

– Atunci să nu mai râdă, replică Ela. Nu se poate să râzi când Planter e atât de îndurerat.

Şi deodată izbucni în lacrimi. Valentine îi puse mâna pe umăr.

– El râde, tu plângi, spuse ea. Planter aleargă de colo-colo şi se agaţă de copaci. Ce animale ciudate suntem cu toţii!

– Totul vine de la descolada, spuse Planter. A treia viaţă, copacul-mamă, copacii-tată, ba chiar mintea noastră. Poate că n-am fost decât şobolani-de-copac până când descolada a venit şi a făcut din noi nişte raman falşi.

– Raman *adevăraţi,* îl corectă Valentine.

– Nu ştim dacă e adevărat, spuse Ela. E o ipoteză.

– Este foarte foarte foarte adevărat, zise Planter. Mai adevărat decât adevărul.

– De unde ştii?

– Totul se potriveşte. Regularizarea planetară – cunosc problema, am studiat geealogia. Tot timpul mă întrebam cum poate profesorul să ne spună astfel de lucruri când orice *pequenino* se poate uita în jurul lui şi poate vedea că sunt false? Dar dacă am fi ştiut că descolada ne modifică, făcându-ne să acţionăm în sensul reglării sistemelor planetare...

– Ce-ar putea descolada să vă determine să faceţi ca să regularizaţi Lusitania? întrebă Ela.

– Nu ne cunoaşteţi de suficientă vreme, spuse Planter. Nu v-am spus totul, ne-am temut că ne veţi considera nişte caraghioşi. Acum ştiţi că nu suntem caraghioşi, că nu interpretăm decât rolul impus de descolada. Suntem sclavi, nu proşti.

Ender realiză cu surprindere că Planter tocmai mărturisese faptul că *pequeninos* încă se mai străduiau să-i impresioneze pe oameni.

– Care dintre comportamentele *voastre* are vreo legătură cu regularizarea planetei?

– Copacii. Cât de multe păduri se află pe toată întinderea planetei? Toate transpiră în permanență și transformă bioxidul de carbon în oxigen. Bioxidul de carbon este gazul care produce efectul de seră. Când procentajul lui crește în atmosferă, planeta se încălzește. Cum acționăm noi pentru a coborî temperatura planetei?

– Sădiți mai multe păduri, spuse Ela. Vor consuma bioxid de carbon, și astfel va fi eliberată în spațiu mai multă căldură.

– Da, zise Planter. Dar gândiți-vă cum ne sădim noi copacii.

„Copacii cresc din trupurile celor morți", gândi Ender.

– Război, spuse el cu voce tare.

– Apar conflicte între triburi și uneori izbucnesc mici războaie. La scară planetară, acestea ar fi nesemnificative. Dar marile războaie care cuprind întreaga planetă... milioane și milioane de frați pier în aceste măceluri și toți devin copaci. În câteva luni, pădurile planetei își pot dubla dimensiunile și numărul. În cazul acesta, efectul n-ar mai putea fi neglijat, nu?

– Da, aprobă Ela.

– Și ar fi mult mai eficient decât orice s-ar putea obține prin evoluția naturală.

– Și deodată războaiele încetează, spuse Planter. Întotdeauna am crezut că aceste războaie aveau cauze importante, că erau confruntări între bine și rău, iar acum aflăm că nu sunt nimic altceva decât o regularizare planetară.

– Nu, interveni Valentine. Nevoia de a lupta ar putea fi provocată de descolada, dar asta nu înseamnă că motivele pentru care vă luptați sunt...

– Motivul pentru care ne-am luptat este regularizarea planetei, o întrerupse Planter. Totul se potrivește. Cum credeți că încălzim planeta?

– Nu știu, mărturisi Ela. Chiar și copacii mor până la urmă de bătrânețe.

– Nu știți pentru că ați venit într-o perioadă caldă, nu într-una rece. Dar când iernile devin aspre, ne construim case. Copacii-frate se sacrifică pentru ca noi să ne construim case. Toți, nu numai cei care trăim în zone mai reci. Ne facem case, iar pădurile se reduc la jumătate. Noi credeam că acesta era un mare sacrificiu pe care copacii-tată îl făceau spre binele tribului, dar acum înțeleg că de vină e descolada, care vrea mai mult bioxid de carbon în atmosferă, ca să încălzească planeta.

– Rămâne *totuși* un mare sacrificiu, spuse Ender.

– Toate epopeile noastre mărețe, toți eroii noștri nu sunt decât voința descoladei.

– Bun, *și?* făcu Valentine.

– Cum poți să spui una ca asta? Eu aflu că viețile noastre nu înseamnă nimic, că nu suntem decât uneltele folosite de un virus pentru a regulariza ecosistemul global, și tu zici că nu-i nimic?

– Da, zic că nu-i nimic. Nici noi nu suntem mai breji. N-o fi vorba de-un virus, dar tot ne irosim cea mai mare parte din timp interpretând rolurile distribuite de destinul nostru genetic. De pildă, diferențele dintre bărbați și femei. În mod natural, bărbații tind către o strategie de reproducere larg răspândită, căci produc o cantitate aproape infinită de spermă și nu-i costă nimic s-o arunce la întâmplare...

– Ei, nu chiar *nimic*, interveni Ender.

– Nimic, insistă Valentine, doar ca s-o *împrăștie*. Strategia lor cea mai rațională în privința reproducerii este s-o depună în orice femeie disponibilă – și să facă eforturi deosebite pentru a o depune în cele mai sănătoase femei, respectiv, cele mai susceptibile să le aducă progeniturile la maturitate. Din punctul de vedere al reproducerii, un

mascul procedează optim dacă umblă brambura și se împerechează la o scară cât mai largă.

– Chestia cu umblatul brambura am făcut-o și eu, glumi Ender. Într-un fel sau altul, am ratat-o pe cea cu împerecherea.

– Vorbeam de tendințele generale, spuse Valentine. Întotdeauna apar indivizi ciudați, care nu respectă normele. Strategia femeilor este exact opusă, Planter. În loc de milioane și milioane de spermatozoizi, ele nu produc decât un ovul pe lună, și fiecare copil reprezintă o investiție enormă de efort. Femeile au nevoie de stabilitate, vor să se asigure că întotdeauna va fi hrană din belșug. Și noi petrecem lungi perioade de timp relativ neajutorate, incapabile să găsim sau să facem provizii. Departe de a fi hoinare, noi, femeile, avem nevoie să ne stabilim undeva, să rămânem într-un loc. Dacă nu reușim, următoarea noastră strategie este să ne împerechem cu cei mai puternici și mai sănătoși masculi cu putință. Dar cel mai bine e să punem mâna pe un mascul puternic și sănătos care să stea locului și să asigure cele necesare, în loc să umble haihui și să se împerecheze după bunul său plac.

După o scurtă pauză, Valentine continuă:

– Asupra masculilor acționează deci două necesități stringente. Prima: să-și împrăștie sămânța, în mod violent dacă e nevoie. A doua: să fie atrăgători pentru femeie, să fie niște furnizori stabili, reprimându-și tendința de a face uz de forță. În mod similar, asupra femelelor acționează două constrângeri. Prima: să obțină sămânța celor mai puternici și virili masculi, astfel încât copiii lor să aibă gene sănătoase. A doua: să obțină protecția masculilor celor mai stabili și mai puțin violenți, astfel încât progeniturile lor să fie apărate și să aibă tot ce le trebuie și cât mai multe șanse să ajungă la maturitate.

Valentine trase aer în piept și-și continuă discursul:

– Întreaga noastră istorie, tot ce-am aflat în peregrinările mele de istoric itinerant până când m-am desprins în sfârșit de acest frate al meu, indisponibil din punct de vedere reproductiv, și mi-am întemeiat o familie, totul poate fi interpretat după ideea că oamenii acționează orbește pentru împlinirea acestor strategii genetice. Suntem atrași în cele două direcții. Marile noastre civilizații nu sunt altceva decât niște mecanisme ideale pentru structurarea unui mediu ideal pentru femei, în care acestea să se poată bucura de stabilitate; codurile noastre legale și morale încearcă să abolească violența, să promoveze permanența proprietății și să consolideze contractele – acestea reprezentând principala strategie feminină, îmblânzirea masculului. Iar triburile de barbari nomazi scăpate de sub influența civilizației urmează principala strategie masculină. Împrăștie sămânța. În sânul tribului, masculii cei mai puternici, cei mai influenți, intră în posesia femeilor de soi fie prin poligamie oficială, fie prin copulări impulsive și ocazionale, cărora bărbații lipsiți de putere nu li se pot opune. Dar acei masculi de joasă speță sunt ținuți în frâu, pentru că șefii lor îi duc la război și-i lasă să jefuiască și să violeze cât vor atunci când obțin o victorie. Ei obțin un avantaj sexual dovedindu-și destoinicia în luptă, după care îi ucid pe toți masculii rivali și se împerechează cu văduvele acestora. Un comportament oribil, monstruos, dar în același timp o aplicare corectă a strategiei genetice.

Ender se simți extrem de stingherit auzind-o pe Valentine vorbind astfel. Știa că toate astea erau adevărate până la o anumită limită, dar îl deranja într-o oarecare măsură faptul că Planter afla asemenea lucruri despre specia umană. Ar fi vrut să nege totul și să spună: „Unii dintre noi, bărbații, suntem civilizați în mod natural."

Dar, dacă lua drept exemplu propria viață, nu înfăptuise și el acte războinice și de cucerire? Nu rătăcise și el? În acest context, decizia lui de a rămâne pe Lusitania era, de fapt, hotărârea de abandona modelul social al masculului dominant, care-i fusese întipărit ca tânăr soldat, și de a deveni un om civilizat într-o familie stabilă.

Chiar și atunci, se căsătorise cu o femeie care se dovedise a fi prea puțin interesată să mai aibă alți copii. O femeie cu care, până la urmă, căsătoria se dovedise a nu fi altfel decât civilizată. „După criteriile modelului masculin, sunt un ratat. Nicăieri nu exită vreun copil care să-mi poarte mai departe genele, nici vreo femeie care să-mi accepte dominația. Fără doar și poate, sunt atipic. Dar, dat fiind că nu am progenituri, genele atipice vor dispărea o dată cu mine și astfel modelele sociale masculin și feminin vor reveni la normal."

Chiar în timp ce Ender făcea aceste evaluări intime în privința interpretării date de Valentine istoriei umane, Planter oferi propriul răspuns, așezându-se la loc pe scaun, cu un gest care sugera disprețul:

– Ar trebui să mă simt mai bine pentru că și oamenii sunt unelte ale unei molecule genetice?

– Nu, zise Ender. Dar trebuie să-ți dai seama că nu tot comportamentul speciei *pequenino* e lipsit de sens, chiar dacă în mare parte e determinat de virus.

– Istoria umană *poate* fi explicată ca o luptă între necesitățile femeilor și cele ale bărbaților, interveni Valentine, dar ceea ce vreau să spun e că există totuși eroi și monștri, evenimente măreție și fapte nobile.

– Când un copac-tată își dăruiește lemnul, spuse Planter, ar trebui să însemne că se sacrifică în folosul tribului, nu pentru un virus.

– Dacă poți să te gândești la virus, făcând abstracție de trib, atunci gândește-te și la planetă făcând abstracție

de virus, propuse Ender. Descolada menține condițiile de mediu care fac această planetă locuibilă. Prin urmare, copacul-frate se sacrifică pentru întreaga planetă.

– Foarte inteligent, zise Planter. Dar ai uitat un lucru: pentru salvarea planetei nu contează *care anume* dintre copaci se jertfesc, atât timp cât există unii care o fac.

– Așa este, aprobă Valentine. Pentru *descolada* nu contează care dintre copaci se jertfește. Dar pentru copaci contează, nu-i așa? Și contează și pentru voi, frații, care vă adăpostiți în casele construite din trunchiurile lor. *Voi* apreciați gestul nobil al fraților care au murit pentru voi, chiar dacă descolada nu deosebește un copac de altul.

Planter nu răspunse. Ender spera că făceau oarecare progrese.

– Iar în războaie, continuă Valentine, descoladei nu-i pasă cine câștigă și cine pierde, atât timp cât pier îndeajuns de mulți frați și din trupurile lor cresc suficienți copaci. Corect? Dar asta nu schimbă realitatea că unii dintre frați sunt nobili, iar alții sunt lași sau cruzi.

– Planter, interveni Ender, descolada poate să vă facă să... să fiți cuprinși mai iute de o furie criminală, de exemplu, astfel că disputele degenerează în războaie în loc să fie aplanate între copacii-tată. Ceea ce nu anulează faptul că unele păduri luptă în legitimă apărare, iar altele sunt pur și simplu însetate de sânge. Aveți și voi eroii voștri.

– Nu dau nici o para chioară pe eroi, spuse Ela. Eroii au tendința de a muri, ca fratele meu, Quim. Unde e el acum, când avem nevoie de el? Ce mult îmi doresc să nu fi fost erou!

Înghiți în sec cu greutate, înăbușind amintirea recentei dureri sufletești.

Planter încuviință din cap, un gest pe care-l deprinsese pentru a comunica cu oamenii.

– Noi trăim acum în lumea lui Warmaker, zise el. Ce este *el* altceva decât un copac-tată care acționează după cum îi poruncește descolada? Planeta se încălzește prea mult. Avem nevoie de mai mulți copaci. Așadar, el susține cu ardoare extinderea pădurilor. De ce? Pentru că așa îi dictează descolada. Iată de ce îi dau ascultare atât de mulți frați și copaci-tată: pentru că el le-a oferit un plan care să le satisfacă nevoia arzătoare de a sădi și de a crește mai mulți copaci.

– Oare descolada știe că el plănuia să planteze toți acești copaci pe alte planete? întrebă Valentine. Asta n-ar ajuta prea mult la răcirea planetei.

– Descolada le dă nevoia, spuse Planter. De unde să știe un virus ce sunt astronavele?

– De unde știe un virus despre copacii-mamă și copacii-tată, despre frați și soții, despre copii și micile mame? zise Ender. E un virus foarte deștept.

– Warmaker e cea mai bună exemplificare a ideii *mele,* spuse Valentine. Numele lui sugerează că a fost puternic implicat, cu succes, în *ultimul* mare război. Totuși, Warmaker a decis să-și direcționeze această nevoie de care vorbești către un nou țel, extinzând pădurile în alte sisteme stelare, în loc să se arunce în război cu alți *pequeninos.*

– Aveam de gând s-o facem, indiferent ce-ar fi spus sau ar fi făcut Warmaker, zise Planter. Uită-te la noi! Grupul lui Warmaker se pregătea să planteze noi păduri pe alte planete. Dar când l-au ucis pe părintele Quim, noi, ceilalți, am fost atât de furioși, încât am plănuit să-i pedepsim. Urma să aibă loc un mare măcel și, din nou, copacii ar fi crescut. Tot ce poruncea descolada am fi făcut. Iar acum, când oamenii ne-au incendiat pădurea, partizanii lui Warmaker vor câștiga. Într-un fel sau altul,

trebuie să ne extindem și să ne înmulțim. Ne vom folosi de orice pretext aflat la îndemână. Descolada își va face mendrele cu noi. Suntem niște unelte care încearcă în mod jalnic să găsească o cale de a se convinge că acțiunile lor sunt dictate de propriile idei.

Părea tare deznădăjduit. Ender nu știa ce-ar mai fi fost de spus pentru a-l convinge pe Planter că viața purcelușilor avea, în ciuda aparențelor, un sens.

În continuare vorbi Ela, pe un ton speculativ, calm, ce părea nelalocul lui, ca și cum uitase de teribila tulburare prin care trecea Planter. Și probabil că așa se și întâmplase, căci toată această discuție o readusese la propria specialitate.

– E greu de știut de care parte s-ar fi situat descolada dacă ar fi fost conștientă de toate acestea.

– De care parte *a ce?* întrebă Valentine.

– Dacă ar fi determinat o răcire globală prin plantarea mai multor păduri aici sau ar fi folosit instinctul care dictează extinderea pentru a-i face pe *pequeninos* să ducă descolada cu ei pe alte planete. Cu alte cuvinte, ce-ar fi preferat creatorii virusului? Să mărească aria de acțiune a virusului sau să regularizeze planeta?

– Probabil că virusul le vrea pe amândouă și are șanse să le și *obțină* pe amândouă, interveni Planter. Fără doar și poate, grupul lui Warmaker va avea controlul asupra astronavelor. Dar fie înainte, fie după aceea, va avea loc un război care va duce la pieirea a jumătate din numărul fraților. Din câte știm, descolada este cauza ambelor lucruri.

– Din câte știm, spuse Ender.

– Din câte știm, interveni Planter, e posibil ca noi *să fim* descolada.

„Așadar, gândi Ender, sunt deja preocupați de această posibilitate, în pofida deciziei noastre de a nu aborda încă subiectul."

– Ai discutat cu Quara? întrebă Ela pe un ton imperativ.

– Discut cu ea în fiecare zi, răspunse Planter. Dar ce legătură poate să aibă ea cu *asta?*

– Păi și ea are aceeași idee, că e posibil ca inteligența speciei *pequenino* să fie efectul acțiunilor descoladei.

– Și voi credeți că, după toate discuțiile voastre despre posibilitatea ca descolada să fie inteligent, nu ne-am pus și *noi* întrebarea asta? zise Planter. Dacă e adevărat, ce-o să faceți? O să acceptați pieirea speciei *voastre* ca noi să ne salvăm măruntele noastre creiere de mâna a doua?

Ela protestă de îndată:

– Niciodată nu ne-am gândit la creierele voastre ca...

– Nu? Atunci de ce-ați presupus că nu putem să ne gândim la ipoteza asta decât dacă ne-ați fi atras voi atenția asupra ei?

Ender tăcu. Era nevoit să-și mărturisească adevărul: se gândise la *pequeninos,* în unele privințe cel puțin, ca la niște copii care aveau nevoie de protecție. Grijile trebuiau ținute departe de ei, ca niște secrete. Nu-i trecuse prin minte că erau cât se poate de capabili să descopere și singuri adevărurile oribile ale vieții.

– Dacă inteligența noastră *vine* într-adevăr de la descolada, iar voi ați găsit o modalitate de a distruge acest virus, ce se va întâmpla cu noi? Planter se uită la ei, triumfător în amara sa victorie. Nimic altceva decât niște șobolani-de-copac, adăugă el.

– E a doua oară când folosești termenul, spuse Ender. Ce sunt ăia șobolani-de-copac?

– Așa strigau oamenii care au ucis copacul-mamă.

– Nu există un astfel de animal, spuse Valentine.

– Eu știu ce e, răspunse Planter. Mi-a explicat Grego. „Șobolan-de-copac" e denumirea argotică a veverițelor.

Mi-a arătat o imagine holografică a acestui animal pe computerul său din celulă.

– Te-ai dus să-l vizitezi pe *Grego?*

Ela era pur și simplu oripilată.

– Trebuia să-l întreb de ce a încercat mai întâi să ne ucidă pe toți, după care a vrut să ne salveze.

– Asta e! strigă Valentine triumfătoare. N-ai să-mi spui acum că tot ce au făcut Grego și Miro în noaptea aceea, oprind mulțimea să-i ardă pe Rooter și Human, a fost o acțiune sub imperiul forțelor genetice!

– Dar eu n-am susținut nici o clipă ideea conform căreia comportamentul *uman* ar fi lipsit de rațiune, spuse Planter. *Voi* ați încercat să mă liniștiți cu ideea asta. Știm că aveți și voi eroii voștri. Noi, *pequeninos,* nu suntem decât uneltele unui virus geealogic.

– Nu, replică Ender. Și voi aveți eroii voștri. Rooter și Human, de exemplu.

– Eroi? zise Planter. Și ei au acționat astfel pentru a câștiga ceea ce au dobândit: statutul de copaci-tată. Poate că vouă, oamenilor, care muriți o singură dată, vi s-au părut niște eroi, dar moartea lor a fost, de fapt, o naștere. N-a fost nici un sacrificiu.

– Atunci întreaga voastră *pădure* a fost eroică, îl contrazise Ela. V-ați eliberat de toate vechile voastre obișnuințe și ați încheiat cu noi un tratat care vă cerea să vă schimbați unele dintre cele mai adânc înrădăcinate tradiții.

– Doream cunoștințele, mașinile și puterea pe care le aveați voi, oamenii. Ce-i atât de eroic într-un tratat în care tot ce avem de făcut este să nu vă mai ucidem, primind în schimb o mie de ani de dezvoltare tehnologică?

– N-ai de gând să asculți nici o concluzie pozitivă, nu-i așa? întrebă Valentine.

Planter continuă, ignorând-o:

– Singurii eroi în povestea asta au fost Pipo și Lipo, oamenii care s-au purtat atât de curajos, deși știau că vor muri. Ei și-au cucerit libertatea față de moștenirea lor genetică. Care *purceluș* a făcut vreodată intenționat același lucru?

Pe Ender îl irita, și nu puțin, să-l audă pe Planter folosind termenul „purceluș". În ultimii ani, termenul își pierduse semnificația plină de afecțiune de pe vremea când Ender sosise pe Lusitania; acum era folosit adesea ca un cuvânt înjositor, iar oamenii care colaborau cu indigenii foloseau de obicei termenul *pequenino*. La ce fel de ură de sine făcea apel Planter, ca reacție la cele aflate astăzi?

– Copacii-frate își jertfesc viața, spuse Ela, vrând să-i dea o mână de ajutor.

Dar Planter pufni disprețuitor:

– Copacii-frate nu sunt vii, așa cum sunt copacii-tată. Ei nu pot să vorbească. Nu fac altceva decât să se supună. Noi le spunem ce să facă, iar ei sunt nevoiți să se supună. Unelte, nu eroi.

– Cu argumente meșteșugite poți să denaturezi orice, zise Valentine. Poți să contești orice sacrificiu, spunând că l-a făcut pe cel în cauză să se simtă atât de bine, încât nici n-a fost vorba de un sacrificiu, ci doar de un act egoist oarecare.

Brusc, Planter sări de pe scaunul său. Ender se aștepta să repete comportamentul anterior, dar el nu mai dădu ocol încăperii. În schimb, se apropie de Ela și-și puse mâinile pe genunchii ei.

– Știu ce trebuie să fac ca să fiu un erou adevărat. Știu cum trebuie să lupt împotriva descoladei și să vă ajut să-l distrugeți.

– Și eu, spuse Ela.

– Un experiment, adăugă Planter.

Ela încuviinţă din cap:

– Ca să vedem dacă inteligenţa voastră este într-adevăr determinată de virus.

– Am s-o fac.

– N-aş fi în stare să ţi-o cer.

– Ştiu că nu mi-ai cere-o. Eu ţi-o cer, pentru mine.

Ender constată cu surprindere că, în felul lor ciudat, Ela şi Planter erau la fel de apropiaţi ca el însuşi de Valentine, capabili să-şi citească reciproc gândurile fără să şi le exprime. Ender nu-şi închipuise că aşa ceva ar fi posibil între doi membri ai unor specii diferite; şi totuşi, de ce n-ar fi fost, mai ales când conlucrau atât de strâns?

A înţeles într-o clipă ce anume puneau la cale Planter şi Ela; Valentine, care nu lucrase alături de ei ani de zile, încă nu pricepuse.

– Ce se întâmplă? întrebă ea. Despre ce vorbesc?

Ela îi răspunse:

– Planter propune să decontaminăm un *pequenino*, să-l aducem într-un mediu steril în care să nu se mai poată contamina din nou şi să vedem dacă mai gândeşte după aceea.

– Asta nu-i ştiinţă adevărată, obiectă Valentine. Sunt prea multe variabile. Ce, nu-i aşa? Credeam că descolada e implicată în fiecare părticică a vieţii speciei *pequenino*.

– Absenţa descoladei l-ar putea ucide pe Planter. Ceea ce *prezenţa* descoladei i-a provocat lui Quim, *absenţa* sa îi va provoca lui Planter.

– Nu cred că vrei într-adevăr să-l laşi s-o facă, spuse Valentine. N-are să dovedească nimic. S-ar putea să-şi piardă minţile din pricina bolii. Febra îi face pe oameni să delireze.

– Şi ce altă soluţie avem? întrebă Planter. Să aşteptăm până când Ela găseşte o rezolvare şi abia apoi să

constatăm că, fără virus, în forma sa inteligentă și virulentă, nu mai suntem deloc *pequeninos,* ci doar purceluși? Că darul vorbirii l-am primit numai datorită virusului și că am pierdut totul, am rămas nimic mai mult decât niște copaci? Asta o să aflăm când veți folosi antidotul virusului?

– Dar nu e un experiment serios, cu controlul...

– Ba e cât se poate de serios, interveni Ender. E genul de experiment pe care-l faci când nu-ți pasă nici cât negru sub unghie de obținerea unor fonduri, dar ai nevoie de rezultate cât mai urgent. Genul de experiment pe care-l faci când habar n-ai ce rezultate ai să obții și nici dacă ai să știi cum să le interpretezi, dar uite că o bandă de *pequeninos* scrântiți plănuiesc să se urce pe o astronavă și să răspândească o boală mortală în toată galaxia, iar tu trebuie să faci ceva.

– Este genul de experiență pe care o faci când ai nevoie de un erou, adăugă Planter.

– Când ai nevoie de un erou? întrebă Ender. Ori când *tu* simți nevoia *să fii* un erou?

– În locul tău, n-aș vorbi, zise Valentine sec. De-a lungul secolelor, ai avut și tu câteva perioade de eroism.

– Oricum, s-ar putea să nu fie necesar, spuse Ela. Quara știe despre descolada mult mai multe decât ne spune. Poate că știe deja dacă adaptabilitatea inteligentă a descoladei poate fi separată de funcțiile sale de susținere a vieții. Dacă am putea să realizăm un astfel de virus, am reuși să testăm efectul descoladei asupra inteligenței *pequenino* fără să punem în pericol viața subiectului.

– Necazul e că nu există mai multe șanse ca totuși Quara să creadă povestea noastră decât a fost Qing-Jao gata să accepte că glasul zeilor nu e altceva decât o dereglare obsesiv-compulsivă provocată genetic.

– Am s-o fac, spuse Planter. Voi începe de îndată, pentru că nu avem timp de irosit. Puneţi-mă de mâine într-un mediu steril, apoi ucideţi toţi virusii descolada din organsimul meu cu substanţele chimice pe care le ţineţi ascunse, cele pe care voiaţi să le folosiţi pe oameni când descolada s-ar fi adaptat la substanţa supresoare curentă.

– Îţi dai seama că s-ar putea să fie inutil, zise Ela.

– Atunci ar fi cu adevărat un sacrificiu, replică Planter.

– Dacă vei începe să-ţi pierzi raţiunea într-un mod independent de boala ta fizică, spuse Ela, vom opri experimentul, pentru că vom avea răspunsul.

– Posibil, admise Planter.

– Într-o astfel de fază, s-ar putea chiar să-ţi revii.

– Nu-mi pasă dacă îmi revin sau nu.

– Îl vom opri şi dacă începi să-ţi pierzi inteligenţa într-un mod dependent de boala ta fizică, pentru că atunci vom şti că experimentul e inutil şi că oricum n-am putea afla nimic cu ajutorul lui.

– Înseamnă că, dacă sunt un laş, n-am decât să mă prefac că mintea mi-o ia razna şi scap cu viaţă, zise Planter. Nu, vă interzic să întrerupeţi experimentul, indiferent de motiv. Şi chiar dacă *îmi păstrez* funcţiile mintale, trebuie să mă lăsaţi să merg până la capăt, până la moarte, pentru că numai dacă-mi păstrez raţiunea până la sfârşit vom şti că sufletul nostru nu e doar un produs artificial al descoladei. Făgăduiţi-mi!

– Ce-i asta, ştiinţă sau un pact sinucigaş? întrebă Ender. Eşti chiar atât de deprimat din pricina descoperirii rolului jucat de descolada în istoria speciei *pequenino*, încât pur şi simplu vrei să mori?

Planter se apropie grăbit de el, se căţără pe trupul lui şi-şi apăsă botul de nasul lui Ender.

– Mincinosule! strigă el.

– N-am făcut decât să-ți pun o întrebare, șopti Ender.

– Vreau să fiu liber! strigă Planter. Vreau ca descolada să plece din trupul meu și să nu se mai întoarcă niciodată! Vreau să ajut la eliberarea tuturor purcelușilor, vreau să fim *pequeninos* cu adevărat, nu numai cu numele.

Ender îl împinse cu blândețe înapoi.

– Vreau să fac un sacrificiu care să demonstreze că sunt liber, continuă Planter, nu doar un prizonier al genelor mele. Că nu urmăresc doar să ajung în cea de-a treia viață.

– Până și martirii creștinimului și ai islamismului erau dispuși să accepte niște recompense în ceruri pentru sacrificiile lor, spuse Valentine.

– Înseamnă că nu erau decât niște porci egoiști. Așa spuneți voi despre porci, nu? Porci egoiști. Ei bine, pentru noi, purcelușii, e un nume cât se poate de potrivit, nu-i așa? Toți eroii noștri încearcă să devină copaci-tată. Copacii-frate sunt niște ratați din capul locului. Singurul lucru pe care-l slujim în afară de noi înșine e descolada. Din câte știm, descolada s-ar putea să *fie* noi înșine. Dar eu voi fi liber. Voi știi ce sunt, fără descolada, fără genele mele sau altceva în afară de *mine*.

– Și n-ai să fii decât mort, spuse Ender.

– Dar *mai întâi* liber. Și primul liber din specia mea.

După ce Wang-Mu și Jane i-au relatat stăpânului casei Han tot ce se întâmplase în ziua aceea, după ce el vorbise cu Jane despre activitatea sa de peste zi, după ce liniștea se așternuse peste casă o dată cu întunericul nopții, Wang-Mu se așezase pe rogojina ei dintr-un colț al încăperii stăpânului, ascultându-i sforăitul ușor, dar persistent și reflectând la tot ce aflase mai devreme.

Nenumărate idei, și cele mai multe o depășeau în asemenea măsură, încât o cuprindea disperarea când se gândea că nu le va putea înțelege niciodată cu adevărat. Îi atribuiseră meritul de a fi descoperit soluția problemei ridicate de virusul descolada, și totuși nu putea să-și asume acel merit, pentru că nu o făcuse în mod intenționat; fusese convinsă că pur și simplu repetă întrebările lui Qing-Jao. Cum ar fi putut să se bucure de ceva realizat din întâmplare?

Oamenii ar trebui să fie blamați sau lăudați numai pentru ceea ce fac intenționat. Wang-Mu ajunsese la această concluzie în mod instinctiv; nu-și amintea să i-o fi spus cineva vreodată. Crimele pentru care ea învinuia Congresul erau toate deliberate: modificarea genetică a populației Căii pentru a-i crea pe Vorbitorii cu Zeii și intenția de a folosi Dispozitivul de Dezagregare Moleculară pentru a distruge singura specie extraterestră înzestrată cu rațiune.

Dar oare asta intenționau ei să facă? Unii dintre ei credeau poate că distrugerea Lusitaniei ar fi trasformat universul într-un adăpost sigur pentru omenire; din ceea ce Wang-Mu auzise despre descolada, dacă începea să contamineze planetele una după alta, putea distruge întreaga viață de origine terestră. Poate că alții hotărâseră să-i creeze pe Vorbitorii cu Zeii de pe Calea pentru ca toată omenirea să aibă de câștigat, iar apoi le-au provocat maladia SOC, ca să nu poată scăpa de sub control și să-i oprime pe toți cei „normali". Poate că toți avuseseră în minte niște justificări nobile pentru faptele teribile săvârșite.

Și Qing-Jao avea în minte un scop nobil, nu-i așa? Cum putea Wang-Mu s-o condamne pentru ceea ce făcea, când ea era încredințată că-i slujea pe zei?

Nu are fiecare în minte un scop nobil pentru propriile fapte? Nu e fiecare, în propriii ochi, mereu *bun?*

„În afară de mine, își zise Wang-Mu. În propriii ochi sunt proastă și slabă. Dar ei au vorbit despre mine ca și cum aș fi mai deșteaptă decât am crezut vreodată. Și stăpânul Han m-a lăudat. Și tot ceilalți au vorbit despre Qing-Jao cu milă și dispreț, simțăminte pe care le-am avut și eu față de ea. Cu toate acestea, nu cumva Qing-Jao acționează cu noblețe, iar eu mă comport josnic? Mi-am trădat stăpâna. Ea a fost loială guvernului și zeilor, pe care le consideră reale, chiar dacă eu nu mai cred în ei. Cum să-mi dau seama care oameni sunt buni și care răi, când toți oamenii răi ajung să se convingă pe ei înșiși că fac bine, chiar dacă fac lucruri îngrozitoare? Iar cei buni ajung să creadă că, de fapt, sunt foarte răi, chiar dacă fac lucruri demne de laudă?

Probabil că nu poți să faci bine decât crezând că ești rău, iar când crezi că ești bun nu poți să faci decât rău."

Dar un astfel de paradox era deja prea mult pentru ea. Lumea n-ar mai avea nici un sens dacă ar trebui să-i judeci pe oameni după *opusul* a ceea ce încearcă să pară. Nu era posibil ca o ființă bună să încerce totodată *să pară* bună? Și dacă cineva susține că e un om josnic nu înseamnă că *nu* este josnic. Există vreo posibilitate să-i judeci pe oameni dacă nu poți s-o faci nici măcar după scopurile lor?

Exista vreo posibilitate ca Wang-Mu să se judece măcar pe sine însăși?

„Jumătate din timp nici măcar nu știu în ce scop fac ceea ce fac. Am venit în această casă pentru că eram ambițioasă și voiam să fiu slujnica de taină a unei Vorbitoare cu Zeii. Din partea mea a fost egoism pur, iar Qing-Jao m-a acceptat din pură generozitate. Iar acum iată-mă ajutându-l pe stăpânul meu să comită o trădare –

care e scopul meu în *asta?* Nici măcar nu știu de ce-o fac. De unde să știu care sunt scopurile adevărate ale altor oameni? Nu e nici o speranță să poți deslușì vreodată răul în bine."

Se ridică în poziția lotus pe rogojina ei și-și apăsă fața în mâini. Avea senzația că e strivită de un zid, dar era un zid pe care ea însăși îl clădise, și dacă ar reuși să găsească o cale de a-l da la o parte – așa cum putea să-și dea mâinile la o parte de pe față oricând dorea – atunci ar reuși să ajungă cu ușurință la adevăr.

Își dădu mâinile la o parte. Deschise ochii. Iată, acolo, în partea cealaltă a încăperii se afla terminalul stăpânului Casei Han. Tot acolo, mai devreme, văzuse fețele lui Andrew Wiggin și a Elanorei Ribeira von Hesse. Și chipul lui Jane.

Și-l aminti pe Wiggin spunându-i cum ar trebui să fie zeii. *Adevărații* zei ar dori să te învețe să fii exact ca ei. De ce-o fi spus el asta? De unde putea el să știe cum ar trebui să fie un zeu?

„Cineva care să vrea să te învețe cum să cunoști ceea ce cunoaște el și să faci ceea ce face el"... păi ceea ce descrisese el de fapt erau părinții, nu zeii.

Numai că existau o mulțime de părinți care nu procedau astfel. O mulțime de părinți care încercau să-i facă pe copiii lor cât mai umili, mai supuși, să facă din ei niște sclavi. În copilărie, Wang-Mu văzuse destui.

Așadar, cei descriși de cuvintele lui Wiggin nu erau, de fapt, părinții. El îi descrisese pe părinții *buni.* Nu-i spusese ce erau zeii, ci bunătatea. Să vrei ca alți oameni să progreseze. Să vrei ca și alții să aibă toate lucrurile bune pe care le ai tu. Și, dacă poți, să-i scutești de cele rele. Asta însemna *bunătatea.*

Și atunci, ce erau zeii? Ei ar dori ca toți să cunoască, să aibă și să fie toate lucrurile bune. Ei ar învăța și ar pregăti, dar niciodată n-ar sili.

„La fel ca părinții mei, gândi Wang-Mu. Proști și lipsiți de tact uneori, ca toți oamenii, dar oameni buni. S-au îngrijit cu adevărat de mine. Chiar și atunci când m-au pus să fac lucruri dificile, pentru că știau că au să-mi prindă bine. Chiar și atunci când n-au avut dreptate, au fost niște oameni buni. La urma urmei, pe ei îi pot judeca după scopurile lor. Toată lumea *zice* despre propriile scopuri că sunt bune, dar țelurile părinților mei *au fost* cu adevărat bune, căci toate faptele lor au fost săvârșite cu intenția ca eu să devin mai înțeleaptă, mai puternică și mai bună. Chiar și atunci când m-au pus să fac lucruri grele, pentru că știau că trebuia să învăț ceva din ele. Chiar și atunci când m-au făcut *să sufăr*."

Asta era. Așa ar trebui să fie zeii, dacă ar exista zei. Ei ar dori ca toți ceilalți să aibă tot ce e mai bun în viață, întocmai ca părinții buni. Dar, spre deosebire de părinți sau de oricare alți oameni, zeii ar ști cu adevărat ce era bine și ce ar avea puterea să determine ca lucrurile bune să aibă loc, chiar atunci când nimeni altcineva n-ar înțelege că sunt bune. După cum spunea Wiggin, zeii *adevărați* ar trebui să fie mai deștepți și mai puternici decât oricine altcineva. Ei ar deține toată inteligența și puterea pe care o poate avea cineva.

Dar o astfel de ființă... cum putea cineva ca Wang-Mu să judece un zeu? Ea n-ar fi în stare să le înțeleagă scopurile nici dacă i le-ar face cunoscute, deci cum ar putea ea să știe vreodată că sunt bune? Să ai încredere în ei și să crezi în ei la modul absolut – nu asta făcea Qing-Jao?

Nu. Dacă *ar fi* zei, n-ar putea să acționeze așa cum credea Qing-Jao: înrobindu-i pe oameni, chinuindu-i și umilindu-i.

Doar dacă nu cumva suferința și umilința erau *bune* pentru ei...

„Nu!" Aproape că țipă și iarăși își îngroapă fața în palme, de data aceasta pentru a-și înăbuși strigătul.

„Nu pot să judec decât după ceea ce înțeleg. Dacă zeii în care Qing-Jao crede sunt numai răi, atunci da, poate mă înșel, nu pot să cuprind mărețul scop pe care-l urmăresc transformându-i pe Vorbitorii cu Zeii în ființe neajutorate sau ucigând specii întregi. Dar nu pot face altceva decât să resping asemenea zei, pentru că nu văd nimic bun în ceea ce fac ei. Poate sunt atât de proastă și de nătângă încât totdeauna voi fi dușmanul zeilor, acționând împotriva scopurilor lor înalte și de nepătruns. Dar trebuie să-mi trăiesc viața în conformitate cu ceea ce eu însămi înțeleg, iar ce înțeleg eu e că nu există zei ca aceia despre care ne învață Vorbitorii cu Zeii. Căci, dacă există, înseamnă că-și găsesc satisfacția în oprimare și înșelăciune, în umilință și ignoranță. Ei acționează pentru a-i face pe alții mai mici și pe ei înșiși mai mari. Nu ar putea fi zei, chiar dacă ar exista. Ar fi niște dușmani. Niște diavoli.

Tot așa și cu ființele, indiferent cine erau ele, care au creat virusul descolada. Da, ca să creeze o astfel de unealtă ar trebui să fie foarte puternice. Dar în același timp ar trebui să fie lipsite de inimă, egoiste și arogante, ca să-și închipuie că puteau să manipuleze întreaga viață din univers după cum credeau ele de cuviință, să trimită descolada aiurea fără să le pese ce făpturi minunate ucidea... nu, nici acestea nu puteau fi zeități.

Jane, acum... Jane folosea cantități uriașe de informație, era foarte înțeleaptă și acționa pentru binele altora, chiar dacă astfel risca să-și piardă viața – chiar și acum, când știa că trebuia să plătească într-adevăr cu viața. Și Andrew Wiggin ar putea fi zeu, atât de înțelept

și de bun la suflet părea și nu căuta binele său, ci binele speciei *pequenino*. Și Valentine, aceea care-și spunea Demostene, încercase să descopere adevărul pentru alții, să-i ajute să ia ei înșiși decizii înțelepte. Și stăpânul Han Fei-Tzu, care întotdeauna s-a străduit să facă tot ce se cuvenea, chiar cu prețul pierderii fiicei sale. Poate chiar și Ela, savanta – deși nu știa tot ce-ar fi trebuit să știe – pentru că nu-i era rușine să afle adevărul de la o servitoare.

Bineînțeles că ei nu erau zeii care trăiau în Nemărginitul Apus, în palatul Reginei-Mamă. Și nici în propriii ochi nu erau zei – ar fi râs numai pentru că gândise astfel. Dar în comparație cu *ea*, erau într-adevăr zei. Erau mult mai înțelepți și mai puternici decât Wang-Mu și, atât cât le putea ea înțelege scopurile, încercau să-i ajute și pe alții să devină cât mai înțelepți și mai puternici cu putință. Chiar mai înțelepți și mai puternici decât ei înșiși. Chiar dacă Wang-Mu se înșela, chiar dacă nu pricepuse absolut nimic, știa că hotărârea ei de a lucra alături de acești oameni era cea pe care se cuvenea s-o ia.

Atât timp cât înțelegea ce însemna bunătatea, nu putea să facă decât bine, iar ei i se părea că oamenii aceștia făceau fapte bune, în vreme ce Congresul făcea lucruri rele. Chiar dacă astfel avea să-și găsească moartea – căci stăpânul ei era acum inamicul Congresului și, dacă era arestat și ucis, ea i-ar fi împărtășit soarta – tot avea s-o facă. Chiar dacă n-avea să vadă vreodată zei adevărați, cel puțin îi putea ajuta pe oamenii care se apropiau de statutul de zei mai mult decât ar fi fost în stare orice altă făptură omenească în carne și oase.

„Iar dacă zeilor n-o să le convină, n-au decât să mă otrăvească în somn, să-mi dea foc în timp ce mă plimb prin grădină ori să facă în așa fel încât capul, mâinile și

picioarele să mi se desprindă de trup precum firimiturile dintr-o prăjitură. Iar dacă nu vor reuși să oprească din drumul ei o servitoare umilă și proastă ca mine, nu valorează mare brânză."

15

VIAŢĂ ŞI MOARTE

– Ender vine să ne vadă.

– Cu mine vorbește tot timpul.

– Și noi putem să-i vorbim direct în minte. Dar el insistă să vină. Dacă nu ne vede, zice el, nu simte că vorbește cu noi. Când conversăm de la distanță, îi vine mai greu să distingă între propriile gânduri și cele pe care noi i le transmitem în minte. Așadar, vine aici.

– Și vouă nu vă place?

– El vrea să-i oferim răspunsuri, iar noi nu știm nici un răspuns.

– Știți tot ceea ce știu și oamenii. Ați ajuns în spațiul cosmic, nu? Nu aveți nevoie de ansiblurile lor pentru a comunica de la o planetă la alta.

– Tare flămânzi după răspunsuri sunt oamenii ăștia! Și au atât de multe întrebări...

– Și noi avem.

– Vor să știe de ce, de ce, de ce. Sau cum. Totul strâns frumos laolaltă, ca într-un cocon. Noi facem așa ceva doar atunci când metamorfozăm o regină.

– Le place să priceapă totul. Dar să știi că și nouă ne place.

– Mda, v-ar plăcea să credeți că sunteți aidoma oamenilor, nu? Dar nu sunteți ca Ender. Nu sunteți ca oamenii. Ei trebuie să știe cauza tuturor lucrurilor, trebuie să născocească o poveste pentru toate, iar noi nu avem nici o poveste. Noi avem amintiri, știm lucruri care se întâmplă. Dar nu știm de ce se întâmplă, nu așa cum ar vrea el să știe.

– Cum să nu știți?

– Nici măcar nu ne pasă de ce, așa cum le pasă oamenilor. Aflăm atât cât avem nevoie ca să înfăptuim ceva, dar ei întotdeauna vor să știe mai mult decât au nevoie să știe. După ce fac o mașinărie să funcționeze, tot țin morțiș să afle de ce funcționează și de ce cauza funcționării obiectului cu pricina funcționează.

– Nu suntem și noi la fel?

– Poate, când descolada o să înceteze să intervină în viața voastră.

– Poate vom fi ca lucrătoarele voastre.

– Dacă veți fi, n-are să vă pese. Toate sunt foarte fericite. Inteligența e aceea care te face nefericit. Lucrătoarele sunt fie înfometate, fie sătule, suferinde sau nu. Niciodată nu sunt curioase, dezamăgite, îndurerate sau rușinate. Când e vorba de așa ceva, oamenii ne fac să ne simțim ca niște lucrătoare.

– Cred că nu ne cunoști îndeajuns de bine ca să faci comparații.

– Am pătruns în mintea voastră, am pătruns în mintea lui Ender și, de o mie de generații, am pătruns și în mințile noastre, dar față de oameni parcă suntem niște adormiți. Chiar și atunci când sunt adormiți, oamenii nu sunt adormiți. Animalele de proveniență terestră fac toate lucrul acesta în creierele lor – un soi de explozie a sinapselor, o nebunie controlată – în timp ce dorm. Acea parte a creierului care înregistrează imaginile sau sunetele se

descarcă exploziv jumătate din timpul cât durează somnul; chiar și atunci când toate imaginile și sunetele nu sunt altceva decât niște idioțenii aleatorii, creierele lor nu încetează să încerce să le combine în ceva rațional, încearcă să creeze povești pe baza lor. Deși sunt prostii fără nici o legătură cu lumea reală, le transformă în istorisiri aiuritoare, apoi le uită. După atât efort depus pentru născocirea acestor povești, când se trezesc, nu mai țin minte aproape nimic. Dar când și le amintesc totuși, încearcă să inventeze povești despre acele povești aiuritoare, străduindu-se să le găsească locul potrivit în viețile lor reale.

– Știm că visează.

– Poate că, fără descolada, și voi ați visa.

– De ce ne-am dori-o? După cum spui, n-are nici o noimă. Descărcări aleatorii ale sinapselor neuronale din creierele lor.

– Se antrenează. O fac tot timpul. Născocesc povești. Stabilesc corelații. Dau un înțeles lucrurilor fără de înțeles.

– Păi, tocmai asta e. Pe ei îi macină o foame despre care noi nu avem habar. Foamea de răspunsuri. Foamea de a da înțelesuri. Foamea de povești.

– Noi avem povești.

– Voi vă amintiți fapte. Ei plăsmuiesc fapte. Ei modifică semnificațiile poveștilor lor. Transformă lucrurile astfel încât aceeași amintire poate avea o mie de înțelesuri diferite. Chiar pornind de la visurile lor, uneori reușesc să născocească din toată acea harababură ceva care strălucește. Nici o făptură omenească nu are un creier care să se apropie de mintea voastră sau a noastră. Nimic atât de puternic. Iar viețile lor sunt atât de scurte, mor atât de repede! Dar în viața lor de circa un secol, ei născocesc zece mii de semnificații pentru fiecare semnificație descoperită de noi.

– Majoritatea greșite.

– Chiar dacă majoritatea lor sunt greșite, chiar dacă, dintr-o sută, nouăzeci și nouă sunt stupide și eronate, din zece mii de idei tot le rămân o sută bune. Așa compensează ei faptul că sunt atât de proști și au viețile atât de scurte, memoriile atât de limitate.

– Visuri și nebunie.

– Magie, mister și filozofie.

– Să nu-mi zici că tu nu te gândești niciodată la povești. Ceea ce mi-ai spus a fost o poveste.

– Știu.

– Vezi? Poți să faci tot ce fac și oamenii.

– Chiar nu pricepi? Până și povestea asta o am din mintea lui Ender. E a lui, iar el a primit sămânța ei de la altcineva, din ceea ce a citit, și a combinat-o cu lucrurile la care s-a gândit până când a căpătat un sens pentru el. Totul se petrece în capul lui. Noi suntem ca voi. Noi avem o viziune clară asupra lumii. Nu întâmpin nici o dificultate să-mi croiesc drum prin mintea ta. Totul e ordonat, rațional și limpede; și ție ți-ar fi la fel de ușor într-a mea. Ceea ce se află în mintea ta e mai mult sau mai puțin realitatea, atât de bine cât ești în stare s-o înțelegi. Dar în mintea lui Ender e nebunia. Mii de viziuni imposibile, contradictorii și concurente, care nu au absolut nici o noimă, pentru că nu se potrivesc, și totuși se potrivesc, pentu că el le face să se potrivească – astăzi într-un fel, mâine în altul, după cum e nevoie. E ca și cum, pentru fiecare nouă probemă cu care se confruntă, poate să fabrice o nouă mașină de idei în capul lui, ca și cum poate să conceapă un nou univers în care să trăiască, în fiecare oră unul nou, adeseori teribil de anapoda. Sfârșește prin a comite greșeli și a emite judecăți eronate, dar alteori atât de corecte, încât dezvăluie lucrurile într-un mod miraculos, iar eu privesc prin ochii lui și văd lumea

în noua lui concepție, și totul se schimbă. Nebunie și, deodată, iluminare. Știam tot ceea ce era de știut înainte de a-i întâlni pe oameni, înainte de a construi legătura dintre noi și mintea lui Ender. Acum descoperim că există atâtea modalități de a cunoaște aceleași lucruri, încât nicicând n-o să le găsim pe toate.

– În afară de cazul în care vă vor învăța oamenii.

– Vezi? Și noi suntem niște paraziți.

– Voi sunteți paraziți. Noi dăruim.

– Măcar de-ar fi vrednici de capacitățile lor mintale.

– Nu sunt?

– Nu uita că pun la cale exterminarea voastră. Deși mintea lor le oferă atâtea posibilități, rămân totuși, la nivel individual, stupizi, înguști, pe jumătate orbi și pe jumătate nebuni. Rămân totuși cele nouăzeci și nouă de procente din poveștile lor, care sunt oribil de anapoda și îi conduc la erori îngrozitoare. Uneori am vrea să-i îmblânzim, ca pe lucrătoare. Să știi că am încercat, cu Ender. Dar n-am reușit. N-am putut să facem o lucrătoare din el.

– De ce?

– E prea stupid. Nu-și poate concentra atenția suficient de mult timp. Minții omenești îi lipsește puterea de concentrare. Se plictisește și o ia razna. Am fost nevoiți să clădim o punte în afara lui, utilizând computerul de care era cel mai strâns legat. Computerele, într-adevăr, sunt în stare să acorde atenție, memoria lor este ordonată și sistematică, totul e organizat și ușor de găsit.

– Dar nu visează.

– Le lipsește nebunia. Păcat!

Valentine veni nepoftită la ușa lui Olhado. Era dimineața devreme, și el urma să plece la lucru abia după-amiaza – îndeplinea funcția de șef de tură la mica

fabrică de cărămizi. Cu toate acestea, se trezise și forfotea prin casă, probabil pentru a fi în ton cu ceilalți membri ai familiei. Copiii se buluceau să iasă pe ușă. „În vremurile de demult am văzut de atâtea ori scena asta la televizor, gândi Valentine. Întreaga familie plecând de acasă dimineața, la aceeași oră, ultimul tata, cu nelipsita servietă diplomat. În felul lor, părinții mei au trăit genul acesta de viață. N-avea importanță cât de profund ciudați le erau copiii. N-avea importanță că plecam țanțoși nevoie mare la școală, dar umblam, de fapt, creanga prin rețelele de comunicații, încercând să cucerim lumea la adăpostul unor pseudonime. N-avea importanță că Ender a fost îndepărtat de lângă familie de mic copil și nu i-a mai văzut niciodată pe vreunul dintre ei, nici măcar cu prilejul singurei sale vizite pe Pământ. Își închipuiau că făceau ceea ce se cuvenea pentru că respectau ritualul văzut la televizor."

Iar acum se întâmpla la fel. Copiii dădeau buzna afară. Băiatul de colo trebuie să fie Nimbo, cel care a participat cu Grego la confruntarea cu *pequeninos*. Uitându-se la el, un copil ca toți copiii, nimeni n-ar fi bănuit că luase parte cu puțin timp înainte la nebunia din noaptea aceea îngrozitoare.

Mama îi sărută pe rând, pe fiecare. Chiar și după atâția copii, rămăsese o femeie frumoasă. Atât de obișnuită, atât de asemănătoare imaginii tipice și în același timp remarcabilă: în definitiv, se măritase cu tatăl acelor copii, nu? Știuse să vadă dincolo de infirmitate.

Și tata, care încă nu plecase la muncă, care stătea în prag, mângâindu-i, dându-le câte un pupic și spunându-le câteva vorbe. Plin de tact, inteligent, iubitor – un tată previzibil. „Totuși, ce nu e în regulă cu acest tablou? Faptul că tatăl este Olhado, care nu are ochi. Are doar orbite metalice argintii, cu două lentile într-una din ele

și un orificiu de intrare-ieșire pentru computer în cealaltă. Copiii nu par să bage de seamă, dar eu încă nu m-am obișnuit."

– Valentine, zise Olhado când o văzu.

– Trebuie să stăm de vorbă, spuse ea.

El o invită să intre, apoi i-o prezentă pe soția sa, Jaqueline. Avea pielea neagră, cu reflexe aproape albăstrii, ochi surâzători și un zâmbet larg și minunat, de-ți venea să te scufunzi în el, atât era de cald și de îmbietor. Aduse o limonadă rece ca gheața într-un pahar aburit în căldura dimineții, apoi se retrase cu discreție.

– Poți să rămâi, îi spuse Valentine. Nu-i o chestiune secretă.

Dar ea refuză, pretextând că are treabă.

– De mult vroiam să te întâlnesc, zise Olhado.

– Nu cred că am fost inabordabilă.

– Ai fost ocupată.

– N-am nici o treabă.

– Las' că-ți dă Andrew de lucru.

– Oricum, ne întâlnim acum. Eram curioasă în privința ta, Olhado. Sau preferi numele de botez, Lauro?

– În Milagre porți numele pe care ți-l dau oamenii. Înainte mi se spunea Suleim, de la Suleimdão, celălalt nume de botez al meu.

– Solomon înțeleptul.

– După ce am rămas fără ochi, am devenit pentru totdeauna Olhado.

– „Cel urmărit?"

– Da, *olhado* ar putea să însemne și așa ceva, ca participiu trecut al verbului *olhar,* dar în cazul meu are sensul de „omul cu ochi".

– Deci, ăsta ți-e numele.

– Soția mea îmi spune Lauro, iar copiii, tată.

– Și eu?

– Cum vrei.

– Atunci, Suleim.

– Lauro, dacă ții neapărat. Suleim mă face să mă simt de parcă aș avea șase ani.

– Și-ți amintește de vremea când vedeai.

Olhado râse:

– A, de văzut văd și *acum*, mersi frumos. Văd foarte bine.

– Așa spune și Andrew. Din acest motiv am venit la tine. Să aflu ce vezi.

– Vrei să-ți reproduc vreo scenă? O secvență din trecut? Toate amintirile preferate le am stocate pe computer. Mă pot racorda și-ți reproduc orice vrei. Am, de exemplu, prima vizită a lui Andrew în casa familiei mele. Am și câteva dintre ciondănelile de familie de mâna întâi. Sau preferi evenimentele publice? Toate ceremoniile de învestire a primarilor de când mi s-au pus ochii ăștia? Să știi că oamenii mă consultă în chestiuni de genul ăsta – ce se purta, ce se vorbea pe atunci. Nu de puține ori mi-e greu să-i conving că ochii mei înregistrează imagini, nu sunete – exact ca și ochii lor. Li se pare că ar trebui să fiu ca un înregistrator holografic și să memorez totul pentru eternitate.

– Nu vreau să văd ceea ce vezi. Vreau să știu ce gândești.

– Serios?

– Da.

– Eu nu *am* nici o părere. Cel puțin în ceea ce te-ar putea interesa. M-am ținut deoparte de certurile din familie. Întotdeauna.

– Și de ocupația de bază a familiei. Ești singurul dintre copiii lui Novinha care nu s-a dedicat științei.

– Știința i-a făcut pe toți atât de fericiți, încât e greu de închipuit de ce n-am acceptat să urmez și eu o carieră științifică.

– Nu-i greu de *închipuit*, spuse Valentine.

Apoi, pentru că știa că oamenii dificili vorbesc deschis dacă sunt atâțați, adăugă o mică înțepătură:

– Îmi *închipui* că pur și simplu n-ai avut destulă minte să faci față.

– Absolut adevărat, replică Olhado. Am doar atâta minte cât să fac cărămizi.

– Zău? Tu *nu* faci cărămizi.

– Dimpotrivă. Fac sute de cărămizi pe zi. Și cum toată lumea își găurește pereții caselor pentru construcția capelei, prevăd că va fi o afacere înfloritoare în viitorul apropiat.

– Lauro, zise Valentine, tu nu faci cărămizi. Muncitorii din fabrica ta fac cărămizi.

– Și eu, ca manager, nu iau parte la asta?

– Cărămidarii fac cărămizi. Tu faci cărămidari.

– Se poate. Dar mai ales îi fac pe cărămidari *să obosească*.

– Tu faci alte lucruri. Copii.

– Da, zise Olhado și, pentru prima oară de la începutul conversației, se relaxă. *Asta* o fac, într-adevăr. Dar am un partener, firește.

– O femeie frumoasă și inteligentă.

– Am căutat perfecțiunea și am găsit ceva și mai bun.

Nu erau doar niște cuvinte rostite de dragul conversației. Le spusese cu multă convingere și cu o voce din care ostilitatea și prudența dispăruseră.

– Și tu ai copii. Un soț, adăugă el.

– O familie bună. Poate la fel de bună ca a ta. A noastră duce lipsa mamei perfecte, dar copiii o să-și revină de pe urma acestui handicap.

– Dacă-l asculți pe Andrew vorbind despre tine, ești cea mai grozavă făptură umană care a trăit vreodată.

– Andrew e tare drăguț, dar și-a permis să spună așa ceva pentru că n-am fost eu de față.

– Ei, acum ești aici, zise Olhado. De ce?

– Se întâmplă că niște planete și specii raman se află într-un moment de răscruce și, așa cum a dovedit desfășurarea evenimentelor, viitorul lor depinde în mare măsură de familia voastră. N-am timp să descopăr anumite lucruri într-o manieră lejeră – n-am timp să înțeleg dinamica familiei, de ce Grego poate să facă într-o singură noapte drumul de la monstru la erou, cum poate Miro să nutrească în același timp gânduri sinucigașe și atitudini ambițioase, de ce Quara e dispusă să-i lase pe *pequeninos* să moară de dragul descoladei...

– Întreabă-l pe Andrew. El îi înțelege pe toți. Eu n-am reușit niciodată.

– În momentul de față, Andrew trece prin micul său infern. Se simte responsabil pentru toate. A făcut tot ce-a putut, dar Quim a murit, și singurul lucru asupra căruia mama ta și Andrew au căzut de acord e că s-a întâmplat din vina lui Andrew. Faptul că mama ta l-a părăsit i-a sfâșiat sufletul.

– Știu.

– Nici măcar nu știu cum să-l consolez. Sau măcar ce să sper, în calitate de soră iubitoare: că se va întoarce în viața lui sau că-l va părăsi pentru vecie.

Olhado sălță din umeri. Răceala din atitudinea lui reveni.

– Dar chiar nu-ți pasă? întrebă Valentine. Sau ai hotărât să nu-ți pese?

– Poate că am hotărât cu mult timp în urmă, iar acum chiar nu-mi pasă.

Printre calitățile necesare în arta de a lua un interviu se număra și aceea de a ști când să taci. Valentine aștepta.

Dar Olhado se pricepea și el să aștepte. Valentine a fost cât pe ce să se dea bătută. Cochetă chiar cu ideea de a-și recunoaște eșecul și de a pleca.

Dar Olhado rupse tăcerea:

– Când mi-au înlocuit ochii, mi-au îndepărtat și canalele lacrimale. Lacrimile ar fi dăunat lubrifianților industriali pe care mi i-au pus în ochi.

– Industriali?

– E o glumă a mea. Las tot timpul impresia că sunt foarte rece, pentru că ochii nu mi se umplu de lacrimi, iar oamenii nu pot să-mi descifreze expresiile feței. E un lucru ciudat, să știi. Globul ocular artificial nu are deloc capacitatea să-și schimbe forma sau să sugereze vreo expresie. Efectiv, stă și el acolo. Mă rog, ochii voștri se pot roti într-o direcție sau alta – te poți uita fix la cineva sau poți privi în sus sau în jos – dar și ochii *mei* pot face asta. Și ei se rotesc cu o simetrie perfectă. Și ei se pot îndrepta în direcția în care mă uit. Dar oamenii nu rezistă să mă privească în ochi. Se uită în altă parte și nu-mi citesc expresia. Prin urmare, își închipuie că *nu există* expresii. Dar să știi că ochii mă ustură, mi se înroșesc și se umflă un pic atunci când ar trebui să plâng, dacă aș mai avea lacrimi.

– Cu alte cuvinte, zise Valentine, îți *pasă* totuși.

– Întotdeauna mi-a păsat. Câteodată mi s-a părut că eram singurul care înțelegea, cu toate că în majoritatea cazurilor nu știam ce anume înțelegeam. M-am retras și am stat de veghe, și, dat fiind că nu aveam de apărat vreun orgoliu personal în certurile din familie, am putut să văd mai limpede decât oricare dintre ei. Am văzut liniile de forță: dominația absolută a mamei, chiar dacă Marcão o bătea când era beat sau mânios. Miro, care credea că se răzvrătește împotriva lui Marcão, când, de fapt, tot timpul era vorba de mama. Răutatea lui Grego – felul lui de a-și stăpâni teama. Quara, o fire absolut îndărătnică, făcând tot ceea ce oamenii care contau pentru ea n-ar fi vrut ca ea să facă. Ela, martirul cu suflet nobil – ce

altceva ar mai putea fi ea, dacă nu i-ar mai fi dat să sufere? Quim, cel sfânt și virtuos, care și-a găsit un tată în Dumnezeu, pornind de la premisa că totuși cel mai bun tată e unul invizibil, care nu ridică niciodată vocea.

– Ai văzut toate astea când erai copil?

– Mă pricep să văd. Noi, observatorii pasivi și neînregimentați în vreo tabără, vedem întotdeauna mai bine. Nu ți se pare?

Valentine râse:

– Da, vedem mai bine. Ți se pare deci că jucăm același rol? Tu și cu mine, amândoi istorici?

– Până când a venit fratele tău. Din clipa în care a intrat pe ușă, a fost evident că el vedea și înțelegea totul exact așa cum vedeam și eu. A fost ceva entuziasmant. Pentru că, bineînțeles, eu n-am *crezut* niciodată cu adevărat în propriile concluzii despre familia mea. Era clar că nimeni nu vedea lucrurile ca mine, deci credeam că mă înșelam. Am crezut chiar că ochii mei sunt de vină, că niște ochi *adevărați* mi-ar arăta lucrurile așa cum le vedeau Miro sau mama.

– Deci, Andrew ți-a confirmat observațiile.

– Mai mult decât atât. A acționat pe baza lor. A *făcut* ceva în privința lor.

– Zău?

– A venit aici ca Vorbitor în Numele Morților. Din momentul în care a intrat pe ușă, a preluat... a preluat...

– Conducerea?

– Responsabilitatea. Pentru schimbare. A văzut toate suferințele pe care le vedeam și eu, dar s-a apucat să le vindece atât cât îi stătea în puteri. Am văzut cum s-a purtat cu Grego – ferm, dar blând. Cu Quara, reacționând la ceea ce ea dorea cu adevărat, și nu la ceea ce susținea că vrea. Cu Quim, respectând distanța pe care acesta voia s-o păstreze. Cu Miro, cu Ela, cu mama, cu toată lumea.

– Cu tine?

– Incluzându-mă în viața lui. Conectându-se la mine. Observându-mi racordul de la ochi și continuând să-mi vorbească normal. Știi ce a însemnat asta pentru mine?

– Îmi închipui.

– Nu e vorba de partea despre *mine*. Trebuie să recunosc că tânjeam după afecțiune ca un copilandru; primul venit mai blând ar fi putut să mă ducă de nas, sunt sigur. E vorba de ce a făcut în privința noastră, a tuturor. Cum ne-a tratat pe toți diferențiat, rămânând în același timp el însuși. Trebuie să te gândești la bărbații din viața mea. Marcão, pe care noi îl luam drept tatăl nostru – habar n-am avut cine era. Nu vedeam altceva în el decât băutura, atunci când era beat, și setea, când era treaz. O sete pentru alcool, dar totodată și o sete pentru un respect pe care nu-l putea obține nicicând. Până când a căzut mort. Dintr-o dată lucrurile s-au îmbunătățit. Încă nu era bine, dar era mai bine. Mă gândeam că totuși cel mai bun tată e acela care nu-i lângă tine. Atât doar că nici acesta nu era adevărul, nu-i așa? Pentru că tatăl meu *adevărat*, Libo, marele savant, martirul, eroul cercetării științifice, amorul vieții mamei mele, a fost cel care, împreună cu mama, a zămislit toți acești copii încântători, a văzut suferințele familiei și totuși n-a mișcat un deget.

– Andrew mi-a zis că mama ta nu l-a lăsat.

– Da, nu-i așa, trebuie întotdeauna să faci așa cum spune mama.

– Novinha e o femeie plină de voință.

– Crede că e singura de pe lumea asta care a suferit vreodată, zise Olhado. O spun fără ranchiună. Pur și simplu am observat că e atât de plină de durere, încât e incapabilă să ia în serios durerea altcuiva.

– Data viitoare caută să spui ceva cu ranchiună, s-ar putea să sune mai blând.

Olhado păru surprins:

– O, mă dezaprobi? Solidaritatea între mame sau ce? Copiii care-și vorbesc mamele de rău trebuie pocniți? Dar te asigur, Valentine, că am vorbit fără pic de ranchiună. Fără pică. Îmi cunosc mama, atâta tot. Ai zis că vrei să-ți spun ce văd – asta e ceea ce văd. Și tot asta a văzut și Andrew. Toată durerea aceea. A fost atras de ea. Durerea îl „suge" ca un burete, iar mama avea atât de multă încât mai-mai că l-a secat. Se pare însă că fântâna de compasiune din sufletul lui Andrew e fără fund, nu poate fi secată.

Discursul lui pătimaș despre Andrew o surprinse. Și îi făcu plăcere, totodată:

– Zici că Quim s-a întors către Dumnezeu ca să-și găsească tatăl perfect, invizibil. Tu către cine te-ai întors? Cred că nu către cineva invizibil.

– Nu, nu către cineva invizibil.

Valentine îi studie fața în tăcere.

– Eu văd totul în basorelief, spuse Olhado. Am o percepție în profunzime foarte slabă. Dacă mi-ar fi pus câte o lentilă în fiecare ochi în loc să mi le pună pe amândouă într-unul singur, vederea binoculară fi fost mult îmbunătățită. Dar am vrut să am racordul pentru computer. Am vrut să fiu în stare să înregistrez imaginile, să le pot împărtăși. Așa se face că văd în basorelief, de parcă toți cei din jur ar fi niște figurine din carton ușor rotunjite, alunecând pe un fundal plat, colorat. Într-un fel, asta-i face pe toți să apară mult mai apropiați unii de ceilalți, alunecând unii peste alții ca niște foi de hârtie, frecându-se unul de celălalt în trecere.

Ea ascultă, dar nu spuse nimic un timp.

– Nu către cineva invizibil, repetă el, amintindu-și. Așa este. Am văzut ce a făcut Andrew în familia noastră. Am văzut că a venit, a ascultat și a văzut, apoi a

înțeles cine eram, fiecare dintre noi. A încercat să ne descopere nevoile și pe urmă să ni le satisfacă. Și-a asumat responsabilitatea pentru oamenii de lângă el și parcă nici n-a contat pentru el cât l-a costat asta. Și până la urmă, chiar dacă n-a reușit să aducă la *normal* familia Ribeira, ne-a dat pace, mândrie și identitate. Stabilitate. S-a însurat cu mama și a fost bun cu ea. Ne-a iubit pe toți. A fost întotdeauna prezent când l-am vrut lângă noi și n-a lăsat să se vadă că l-a durut când nu l-am vrut. Ne-a dat de înțeles cu fermitate că se așteaptă să avem un comportament civilizat, dar nu și-a satisfăcut niciodată capriciile în detrimentul nostru. Și mi-am spus că lucrul ăsta e cu mult mai important decât știința. Sau decât politica. Sau decât oricare profesie, sau realizare, sau *lucru* pe care ai putea să-l faci. Și m-am gândit: „Dacă aș putea să întemeiez o familie bună, dac-aș putea să învăț să fiu pentru alți copii, pentru toată viața lor, ceea ce a fost Andrew, apărut atât de târziu în viața noastră, ar fi o realizare mai frumoasă pe termen lung și ar însemna mai mult decât orice aș putea înfăptui vreodată cu mintea sau cu mâinile mele."

– Vasăzică, ești un tată de carieră, spuse Valentine.

– Care lucrează la o fabrică de cărămizi ca să-și hrănească și să-și îmbrace familia. Nu un cărămidar care are și el, acolo, niște copii. Lini simte și ea la fel.

– Lini?

– Jaqueline. Soția mea. A ajuns în același loc, urmând un drum propriu. Facem ceea ce trebuie ca să ne câștigăm locul în comunitate, dar trăim pentru orele petrecute acasă. Trăim unul pentru celălalalt, pentru copii. Asta n-o să-mi asigure niciodată un loc în cărțile de istorie.

– N-aș băga mâna în foc, spuse Valentine.

– E o viață prea plictisitoare ca să citești despre ea undeva, dar nu și s-o trăiești.

– Așadar, secretul pe care ți l-ai apărat față de frații și surorile tale chinuiți de suferință este... fericirea.

– Liniștea sufletească. Frumusețea. Dragostea. Toate marile abstracțiuni. Le-oi fi văzând eu în basorelief, dar le văd de aproape.

– Și ai învățat asta de la Andrew. El știe?

– Cred că da. Vrei să știi care-i secretul pe care mi-l apăr cel mai strașnic? Când suntem singuri, doar el și cu mine, sau eu, Lini și cu el... când suntem singuri, eu îi spun „tăticule", iar el îmi zice „fiule".

Valentine nu făcu nici un efort să-și stăpânească lacrimile, de parcă ar fi curs jumătate pentru el, jumătate pentru ea.

– Înseamnă că, la urma urmelor, Ender are copii, zise ea.

– De la el am învățat să fiu tată, și sunt unul al naibii de bun.

Valentine se aplecă puțin – sosise momentul să treacă la chestiuni serioase:

– Asta înseamnă că tu, mai mult decât alții, ai avea de pierdut ceva cu adevărat frumos dacă strădaniile noastre ar da greș.

– Știu, spuse Olhado. Până la urmă, se dovedește că am făcut o alegere egoistă. Sunt fericit, dar nu pot să fac nimic pentru salvarea Lusitaniei.

– Greșit, replică Valentine. Pur și simplu nu-ți dai seama încă.

– Ce pot să fac?

– Hai să mai discutăm un pic și să vedem dacă putem afla. Și dacă tu n-ai nimic împotrivă, Lauro, Jacqueline a ta ar trebui să înceteze să mai tragă cu urechea din bucătărie și să vină să stea cu noi.

Rușinată, Jaqueline intră și se așeză lângă soțul ei. Lui Valentine îi plăcu felul cum se țineau de mână.

După atâția copii... Îi aducea aminte felul cum ea și Jakt se țineau de mână și cât de bucuroasă era în acele momente.

– Lauro, spuse ea, Andrew mi-a povestit că, pe când erai mai tânăr, erai cel mai inteligent dintre copiii familiei Ribeira. Că îi vorbeai despre niște speculații filozofice nebunești. Chiar în acest moment, Lauro, nepotul meu adoptiv, avem nevoie de o filozofie nebunească. Ți-ai lăsat creierul să lenevească de când erai copil sau încă mai ai gânduri de mare profunzime?

– Am gândurile mele, dar nici eu nu cred în ele.

– Lucrăm la zborul cu viteze hiperluminice, Lauro. Lucrăm la descoperirea sufletului unei entități care se ascunde în computere. Încercăm să reconstruim un virus artificial, care să încorporeze în el capacități de autoapărare. Lucrăm la magii și miracole. Aș primi cu bucurie orice sugestii mi-ai putea oferi despre natura vieții și a realității.

– Nici măcar nu știu despre ce idei ți-a vorbit Andrew, spuse Olhado. Am încetat să mai studiez fizica și...

– Dacă aș avea nevoie de studii, aș citi cărți. Am să-ți spun și ție ce i-am spus unei fetițe foarte inteligente, slujnică pe planeta Calea: „Fă-mi cunoscute gândurile tale și eu am să hotărăsc ce-mi folosește și ce nu."

– Cum? Nici tu nu ești fizician.

Valentine se apropie de computerul care era așezat într-un colț.

– Pot să-l pornesc?

– *Pois não.*

– Imediat ce am să-i dau drumul, Jane are să fie cu noi.

– Programul personal al lui Ender...

– Entitatea al cărei suflet încercăm să-l localizăm.

– Aha, făcu el. Poate că *tu* ar trebui să-mi spui anumite lucruri.

– Știu deja ce anume știu, deci poți să-ncepi să vorbești. Despre ideile pe care le aveai în copilărie și despre ce s-a întâmplat cu ele de atunci.

Din clipa în care Miro pătrunse în încăpere, Quara se simți cu musca pe căciulă.

– Nu te mai deranja, zise ea.

– Ce să nu mă mai deranjez?

– Nu te deranja să-mi spui care-i datoria mea față de omenire și față de familie – două grupuri separate, care nu se suprapun nicicum.

– De-asta am venit aici? întrebă Miro.

– Ela te-a trimis să mă convingi să-i spun cum să castreze descolada.

Miro încercă s-o dea pe glumă:

– Nu sunt biolog. E cu putință așa ceva?

– Nu face pe istețul! Dacă le elimini posibilitatea de a transfera informația de la un virus la altul, e ca și cum le-ai reteza limbile, memoria și tot ceea ce îi face inteligenți. Dacă vrea să știe chestiile astea, n-are decât să studieze ce am studiat și eu. Ca să ajung aoclo, nu mi-au trebuit decât cinci ani.

– O flotă se apropie de noi.

– Vasăzică, *ești* un emisar.

– Iar descolada poate descoperi cum să...

Ea îl întrerupse, terminându-i propoziția:

– ... ne zădărnicească toate strategiile pentru a o ține în frâu, știu.

Miro se simți iritat, dar se obișnuise ca oamenii să devină nerăbdători cu încetineala lui în exprimare și să-i ia vorba din gură. Cel puțin ea intuise încotro băteau vorbele lui.

– Dintr-o zi în alta, spuse el. Ela resimte presiunea timpului.

– Atunci ar trebui să mă ajute să-nvăţ să *vorbesc* cu virusul. Să-l conving să ne lase în pace. Să încheiem un tratat, aşa cum a încheiat Andrew cu *pequeninos*. În loc de asta, mi-a interzis accesul în laborator. Ei, uite că-i răspund cu aceeaşi monedă. Dacă ea mi-o retează, i-o retez şi eu.

– Erai în stare să dezvălui secretele noastre purceluşilor.

– Ei, ce să spun, mama şi Ela, gardienii adevărului! *Ele* încearcă să decidă cine ce să ştie. Ei bine, Miro, dă-mi voie să-ţi spun eu un secret. Adevărul nu se apără împiedicându-i pe alţii să-l cunoască.

– Ştiu asta, zise Miro.

– Mama a reuşit să răvăşească de tot familia noastră din pricina blestematelor ei de secrete. N-a vrut să se mărite cu *Libo* tocmai pentru că era hotărâtă să păstreze un secret stupid, pe care, dacă el l-ar fi cunoscut, şi-ar fi salvat, poate, viaţa.

– Ştiu, răspunse Miro.

De data aceasta vorbise cu atâta vehemenţă, încât Quara rămase uluită.

– O, păi cred că ăsta a fost un secret care pe tine te-a deranjat mai mult decât pe mine. Dar asta înseamnă că în chestia asta ar trebui să fii de partea mea, Miro. Viaţa ta şi ale noastre ar fi fost mult mai bune dacă mama s-ar fi măritat cu Libo şi i-ar fi destăinuit toate secretele. Probabil că ar mai trăi şi azi.

Nişte soluţii foarte elegante, „ar fi"-uri micuţe şi ordonate. Şi false ca naiba. Dacă Libo s-ar fi însurat cu Novinha, atunci *nu* s-ar mai fi însurat cu Bruxinha, mama Ouandei, şi astfel Miro nu s-ar mai fi îndrăgostit, fără să bănuiască nimic, de sora lui după tată, pentru că nici nu s-ar fi născut. Oricum, erau prea multe cuvinte de rostit, cu exprimarea lui împleticită. Se mulţumi deci să spună:

– Ouanda nu s-ar fi născut.

Cu speranța că ea va face legăturile necesare.

Ea reflectă o clipă, până când pricepu brusc:

– Aici ai dreptate. Și îmi cer scuze. Pe-atunci eram un copil.

– Totul ține de trecut, spuse Miro.

– Nimic nu ține de trecut. Repetăm și acum, iarăși și iarăși, aceleași greșeli. Mama continuă să creadă că oamenii sunt mai în siguranță dacă-i împiedici să afle secretele.

– Lucru pe care-l faci și tu, ripostă Miro.

Quara se gândi un moment la vorbele lui.

– El a încercat să-i împiedice pe *pequeninos* să afle că lucra la distrugerea descoladei. Ăsta-i un secret care-ar fi putut să ducă la dispariția întregii societăți *pequenino*, iar ei nici măcar nu au fost consultați. Îi împiedicau să se apere. Dar ceea ce țin eu secret este – poate – o modalitate de castrare intelectuală a descoladei... de a-l face să fie doar pe jumătate viu.

– De a salva omenirea fără a-i extermina pe *pequeninos*.

– Oamenii și *pequeninos*, căzând la învoială cum să anihileze o a treia specie neajutorată!

– Eu n-aș zice că-i chiar neajutorată.

Quara îi ignoră replica:

– Exact așa cum Spania și Portugalia l-au convins pe papă să împartă lumea între maiestățile lor catolice, pe timpuri, imediat după Columb. O linie trasată pe hartă și gata – a apărut Brazilia, unde se vorbea portugheza, nu spaniola. Ce mai conta că nouă din zece băștinași au trebuit să moară, iar cei rămași în viață și-au pierdut drepturile și puterea vreme de secole, ba chiar și limbile pe care le vorbeau...

A fost rândul lui Miro să devină nerăbdător:

– Virusul descolada nu înseamnă același lucru cu băștinașii.

– E o specie înzestrată cu simțuri.

– Ba nu e, ripostă Miro.

– Zău? făcu Quara. Și cum de ești așa de sigur? Ai vreo diplomă în microbiologie sau xenogenetică? Eu credeam că ai studiat numai xenologia. Unde mai pui că ai rămas în urmă cu treizeci de ani.

Miro nu-i răspunse. Știa că sora lui era la curent cu eforturile susținute depuse de el pentru a recupera timpul pierdut, de când se întorsese. Replica ei fusese un atac la persoană și un recurs stupid la autoritate. Nu merita să i se răspundă. Se mulțumi, așadar, să-i cerceteze fața, așteptând să revină în limitele unei discuții rezonabile.

– Ai dreptate, spuse ea. A fost o lovitură sub centură. Dar la fel a fost și trimiterea *ta* aici, ca să încerci să-mi deschizi fișierele, mizând pe sentimentele mele de compasiune.

– Compasiune? întrebă Miro.

– Pentru că ești un... pentru că ești...

– Bolnav, spuse Miro.

Nu-i trecuse prin minte că mila complica totul. Dar ce putea face? Tot ce venea de la el era privit ca venind de la un infirm.

– Ei bine, da.

– Nu Ela m-a trimis, spuse Miro.

– Atunci, mama.

– Nici mama.

– O, intrigantul care lucrează pe cont propriu? Sau ai să-mi spui că întreaga omenire te-a trimis? Ori poate ești delegatul unei valori abstracte? „Buna-cuviință m-a trimis."

– Dacă-i așa, atunci m-a trimis unde nu trebuia.

Ea se dădu brusc înapoi, de parcă ar fi primit o palmă:

– Vasăzică, *eu* sunt cea lipsită de bună-cuviință?

– Andrew m-a trimis, spuse Miro.

– Alt intrigant.

– Ar fi venit el însuși.

– Dar a fost atât de ocupat cu propriile intrigi! *Nossa Senhora,* e un pastor care-și bagă nasul în niște chestiuni științifice ce-l depășesc atât de mult încât...

– Taci din gură! spuse Miro.

Rostise cuvintele cu atâta tărie, încât ea își înghiți realmente vorbele, deși situația nu-i convenea deloc.

– Știi bine ce este Andrew, urmă Miro. A scris *Matca* și...

– *Matca* și *Hegemonul* și *Viața lui Human.*

– Așa că nu-mi spune tu că nu știe nimic.

– Nu. Știu că nu-i adevărat, admise Quara. Dar mi-am ieșit din fire. Am sentimentul că toată lumea e împotriva mea.

– Împotriva a ceea ce faci, da, spuse Miro.

– De ce nimeni nu vede lucrurile așa cum le văd eu?

– Eu le văd ca și tine, zise Miro.

– Atunci, cum poți să...

– Dar totodată le văd și cu ochii *lor.*

– Aha. Domnul Imparțial. Îmi creezi impresia că mă înțelegi. Abordarea plină de înțelegere a subiectului.

– Planter moare în încercarea de a obține niște informații pe care tu probabil le ai deja.

– Nu-i adevărat. *Nu* știu dacă inteligența speciei *pequenino* vine sau nu de la virus.

– Un virus trunchiat ar putea fi testat fără să fie nevoie ca Planter să moară.

– *Trunchiat* – ăsta-i termenul opțional? Merge. Mai bun decât *castrat.* Retezarea tuturor membrelor. Și a capului. Să nu mai rămână nimic în afară de trunchi. Lipsit de putere. Lipsit de minte. Doar o inimă care să pulseze, fără nici un țel.

– Planter e...

– Planetr e îndrăgostit de ideea de a fi un martir. El dorește să moară.

– Planter te roagă să vii să vorbești cu el.

– Nu.

– De ce?

– Ei, haide, Miro! Au trimis la mine un infirm. Vor să vin să stau de vorbă cu un *pequenino* pe moarte. Ca și cum aș putea să trădez o întreagă specie pentru că un prieten aflat pe moarte – un *voluntar*, totodată – mi-o cere cu limbă de moarte.

– Quara.

– Da, te ascult.

– Oare?

– *Disse que sim!*[1] strigă ea.

– S-ar putea să ai dreptate în toate aceste probleme.

– Drăguț din partea ta.

– Dar tot așa s-ar putea și ca ei să aibă dreptate.

– Nu-ți spuneam eu că ești imparțial?

– Spui că nu au procedat corect luând o decizie care ar fi putut să-i omoare pe *pequeninos* fără să-i întrebe și pe ei. Nu faci și tu...

– Același lucru? Și ce-ar trebui să fac, după părerea ta? Să-mi fac public punctul de vedere și să-l supun la vot? De partea ta, câteva mii de oameni și milioane de *pequeninos* – dar de partea cealaltă sunt mii de miliarde de viruși descolada. Regula majorității. Sentința rămâne definitivă.

– Descolada nu e o specie înzestrată cu rațiune.

– Pentru informarea ta, zise Quara, îți voi spune că sunt la curent cu ultima stratagemă. Ela mi-a trimis stenogramele. O chinezoaică de pe o obscură planetă colonie, care habar n-are de xenogenetică, scoate la iveală o

---

[1] Ți-am spus că da! (lb. portugheză, în original – n. tr.).

ipoteză aiuritoare, și *voi* toți acționați ca și cum ar fi fost deja demonstrată.

– Păi atunci... dovedește că-i falsă!

– Nu pot. Mi s-a interzis accesul în laborator. Dovediți *voi* că-i *adevărată*.

– Briciul lui Occam[1] dovedește că-i adevărată. Cea mai simplă explicație potrivită cu faptele date.

– Occam a fost un târâie-brâu din Evul Mediu. Cea mai simplă explicație potrivită faptelor date e întotdeauna: „Dumnezeu a făcut-o." Sau poate: „Bătrâna aia de colo e o vrăjitoare. Ea a făcut-o." La asta se reduce ipoteza voastră – numai că voi nici măcar nu știți unde-i vrăjitoarea.

– Descolada a apărut prea brusc.

– N-a evoluat, știu prea bine. Trebuie să fi venit din altă parte. Perfect. Dar chiar dacă e artificială, nu înseamnă că acum nu e înzestrată cu simțuri.

– Încearcă să ne ucidă. E varelse, nu raman.

– A, da, ierarahia lui Valentine. Ei bine, de unde știu eu că descolada e varelse și noi raman? Din câte-mi dau seama, inteligența e inteligență. Varelse nu e decât termenul inventat de Valentine pentru a defini „inteligența pe care am hotărât s-o ucidem", iar raman înseamnă „inteligența pe care nu ne-am hotărât s-o ucidem încă".

– E un inamic lipsit de înțelegere și de compasiune.

– Mai există și alt gen de inamici?

– Descolada nu respectă nici o altă formă de viață. Vrea să ne ucidă. Deja domnește asupra speciei *pequenino*. Totodată, poate să regularizeze această planetă și să se răspândească pe altele.

---

[1] William Occam (1280–1349), filozof medieval, autor al principiului simplicității („briciul lui Occam") conform căruia, pentru explicarea unui anumit lucru, nu trebuie să se facă apel la mai multe ipoteze decât este necesar (n. tr.).

De data aceasta îl lăsă să termine singur o frază lungă. Să însemne oare că îl asculta cu adevărat?

– Admit că ipoteza lui Wang-Mu e în parte adevărată, spuse Quara. Într-adevăr, e logic faptul că descolada regularizează geealogia Lusitaniei. De fapt, dacă mă gândesc mai bine, e evident. Explică majoritatea „conversațiilor" observate de mine – transferul de informații de la un virus la altul. Presupun că ar fi nevoie doar de câteva luni pentru ca un mesaj să ajungă la toți virușii de pe planetă – ar trebui să meargă. Dar numai pentru că descolada dirijează geealogia nu înseamnă că ați dovedit că nu e o specie superioară. De fapt, am putea s-o luăm și pe partea cealaltă: descolada, asumându-și responsabilitatea pentru regularizarea geealogiei unei întregi planete, dă dovadă de altruism. Și, totodată, are o atitudine protectoare – dacă am vedea o leoaică năpustindu-se asupra unui intrus pentru a-și proteja puiul, am admira-o. Asta-i ceea ce face descolada – atacă omenirea pentru a-și apăra prețioasa-i responsabilitate: o planetă vie.

– O leoaică apărându-și puii.

– Așa cred.

– Sau un câine turbat, care ne devorează copiii.

Quara reflectă preț de o clipă:

– Sau amândouă. De ce n-ar fi amândouă deodată? Descolada încearcă să regularizeze aici o planetă. Dar oamenii devin din ce în ce mai periculoși. Pentru virus, noi suntem câinele turbat. Noi dezrădăcinăm plantele care fac parte din sistemul său de control și le sădim pe ale noastre, care nu reacționează la stimulii ei. Îi facem pe unii dintre *pequeninos* să se comporte straniu și să nu i se mai supună. Incendiem o pădure în momentul în care el încearcă să creeze mai multe. Bineînțeles că vrea să se descotorosească de noi!

– Așa încât e hotărât să ne distrugă.

– Are tot dreptul să încerce! Când o să-nțelegi că descolada are *drepturi?*

– Dar noi n-avem? Sau *pequeninos?*

Quara făcu din nou o pauză, fără să ofere un contraargument imediat. Asta îl făcu să spere că poate chiar îl asculta.

– Știi ceva, Miro?

– Ce?

– Au avut dreptate să te trimită pe tine.

– Serios?

– Pentru că tu nu ești unul de-ai *lor.*

„*Asta* e foarte adevărat, gândi Miro. Eu n-am să mai fiu niciodată unul de-al nimănui."

– Poate că nu vom reuși să comunicăm cu descolada. Și poate că, într-adevăr, e doar un produs artificial. Un robot biologic acționând după cum a fost programat. Dar poate că nu e. Iar ei mă împiedică să aflu.

– Și dacă-ți vor permite accesul în laborator?

– N-o s-o facă, spuse Quara. Dacă-ți închipui că ar fi în stare s-o facă, nu le cunoști pe mama și pe Ela. Au hotărât că nu se poate avea încredere în mine și cu asta basta. Ei bine, și *eu* am decis că nu se poate avea încredere în *ele.*

– Și uite-așa, specii întregi o să piară din pricina unor orgolii de familie.

– Doar de atât crezi tu că e vorba aici? De orgolii? Adică refuzul meu de a coopera nu e motivat de nimic mai nobil decât de-o ceartă meschină?

– În familia noastră, orgoliu se găsește din belșug.

– Ei bine, indiferent ce crezi tu, eu o fac din conștiință, chiar dacă tu vrei s-o numești mândrie, încăpățânare sau altcumva.

– Te cred, zise Miro.

– Dar oare eu *te* cred când spui că mă crezi? Ce încurcătură! Se întoarse cu fața spre terminalul ei: Poți să

pleci acum, Miro. Ți-am spus că mă voi gândi la asta și mă voi gândi.

– Du-te să-l vezi pe Planter!

– O să mă gândesc și la asta. Degetele ei zăboviră deasupra tastaturii: Să știi că, într-adevăr, e prietenul meu. Nu sunt lipsită de omenie. Am să mă duc să-l văd, poți să fii sigur de asta.

– Bun, spuse el și dădu să plece.

– Miro, zise ea.

El se întoarse și așteptă.

– Îți mulțumesc că nu m-ai amenințat că vei pune programul ăla al tău de computer să-mi deschidă fișierele dacă nu le deschid eu însămi.

– Bineînțeles că nu, spuse el.

– Andrew m-ar fi amenințat cu asta, să știi. Toată lumea îl crede un sfânt, dar totdeauna îi brutalizează pe cei care nu sunt de acord cu el.

– Andrew nu amenință.

– L-am văzut făcând-o.

– Avertizează.

– Oh. Scuze, dar e vreo diferență?

– Da, spuse Miro.

– Singura diferență dintre un avertisment și o amenințare apare dacă ești persoana care o emite sau aceea care o receptează.

– Nu, zise Miro. Diferența se referă la intențiile persoanei respective.

– Du-te, Miro! spuse ea. Am de lucru, chiar și atunci când gândesc. Du-te de-aici!

El deschise ușa.

– Dar îți mulțumesc, adăugă ea.

Imediat ce începu să se îndepărteze de locuința Quarei, Jane își făcu simțită prezența.

– Văd că te-ai hotărât să nu-i spui că am pătruns în fișierele ei încă înainte de venirea ta aici.

– Ei da, spuse Miro. Când mi-a mulțumit că n-am amenințat-o că voi face ceea ce făcusem deja, m-am simțit ca un ipocrit.

– Eu am făcut-o.

– Noi. Tu, eu și Ender. O bandă de ticăloși.

– Oare chiar o să reflecteze la ce i-ai zis?

– Posibil, spuse Miro. Sau poate că deja s-a gândit și s-a hotărât să coopereze și căuta doar un pretext. Sau poate că s-a decis să nu coopereze vreodată și a adăugat chestia aia drăguță de la sfârșit pentru că-i pare rău pentru mine.

– Ce crezi că va face?

– Nu știu ce-o să facă ea, replică Miro, dar știu ce-am să fac eu. O să-mi fie rușine de mine ori de câte ori o să mă gândesc la cum am lăsat-o să creadă că i-am respectat secretele, când, de fapt, noi deja îi jefuiserăm fișierele. Uneori nu sunt convins că sunt o persoană foarte bună la suflet.

– Ai observat, sper, că *nu* ți-a spus că-și păstrează descoperirile în afara sistemului de computere, astfel că singurele fișiere la care am putut ajunge nu fac doi bani. Nici ea n-a fost tocmai sinceră cu tine.

– Da, dar ea e o fanatică fără simțul echilibrului sau al proporțiilor.

– Asta explică totul.

– Pur și simplu, unelte trăsături sunt tipice familiei, conchise Miro.

De data aceasta, Matca era singură. Epuizată probabil, din pricina... împerecherii, a depunerii ouălor? Aparent, își petrecea tot timpul numai așa. Nu avea încotro. Acum, când lucrătoarele erau folosite pentru a patrula

în jurul coloniei umane, era nevoită să producă mai mult decât planificase. Progeniturile ei nu aveau nevoie să fie educate – ajungeau rapid la maturitate, posedând toate cunoștințele pe care le avea oricare alt adult. Dar procesul de concepție, de depunere a ouălor, de eclozare și de trecere prin faza de cocon lua totuși timp. Câteva săptămâni pentru fiecare adult. În comparație cu o ființă omenească, ea producea un număr uriaș de pui. Dar, în comparație cu orașul Milagre, unde locuiau peste o mie de femei de vârstă fertilă, colonia gândacilor avea numai o singură femelă.

Pe Ender îl deranjase și îl neliniștise totdeauna faptul că nu exista decât *o singură* regină. Dacă i se întâmpla ceva? Dar, pe de altă parte, nici Matca nu se simțea prea liniștită – dacă se întâmpla ceva *cu ei?* Ambele specii practicau combinații tipice de îngrijire și redundanță pentru a-și proteja moștenirea genetică. Oamenii aveau o redundanță de părinți, îngrijind, prin urmare, puține progenituri. Matca avea o redundanță de progenituri, care îngrijeau părintele. Fiecare specie își găsise propriul echilibru strategic.

„De ce vii să ne deranjezi cu astfel de probleme?"

– Pentru că am ajuns într-un impas. Pentru că toată lumea se străduiește, și tu ai tot atât de pierdut ca noi.

„Oare?"

– Descolada te amenință și pe tine, la fel de mult ca pe noi. Într-o bună zi, probabil că n-ai să mai fii în stare s-o ții în frâu, și atunci s-a zis cu tine.

„Dar nu despre descolada ai venit să mă întrebi."

– Nu.

Era vorba de problema zborului cu viteze hiperluminice. Grego își storsese creierii. În închisoare n-avea la ce altceva să se gândească. Ultima oară când Ender vorbise cu el, Grego plânsese – atât din pricina epuizării cât

și a frustrării. Umpluse maldăre de hârtii cu ecuații, împrăștiindu-le peste tot în încăperea folosită drept celulă.

– Chiar nu-ți pasă de zborurile cu viteze hiperluminice?

„Ar fi foarte frumos."

Blândețea răspunsului ei aproape că-l duru, atât de tare îl dezamăgi. „Probabil că așa se manifestă disperarea, gândi el. Quara, un zid impermeabil în privința naturii inteligenței virusului. Planter, murind din pricina absenței descoladei. Han Fei-Tzu și Wang-Mu, chinuindu-se să recupereze ani de studii superioare în mai multe domenii, toate deodată. Grego, terminat. Și nici un rezultat în schimb."

De bună seamă că-i auzise suferința la fel de limpede ca și cum și-ar fi strigat-o în gura mare.

„Nu."

„Nu."

– Tu ai făcut-o, spuse el. Trebuie să fie posibil.

„Niciodată n-am călătorit mai repede decât lumina."

– Ați proiectat o acțiune la distanțe de ani-lumină. M-ați găsit pe *mine*.

„Tu ne-ai găsit pe noi, Ender."

– Nici pomeneală, replică Ender. Nici măcar n-am știut că stabilisem un contact mintal până când n-am găsit mesajul pe care mi l-ați lăsat.

Fusese momentul cel mai straniu din viața sa când, aflându-se pe o planetă străină, văzuse un model, o reproducere a unui peisaj care existase într-un singur alt loc – computerul folosit la versiunea sa personalizată a Jocului Fanteziei. Era ca și cum cineva complet necunoscut ar veni la tine și ți-ar povesti visul pe care l-ai avut cu o noapte înainte. Pătrunseseră în mintea lui. Lucrul acesta îl înspăimântase și, totodată, îl excitase. Pentru prima oară în viața lui, se simțea *cunoscut*. Nu recunoscut – era vestit în toată omenirea și, în zilele acelea, faima lui era întru

totul pozitivă: cel mai mare erou al tuturor timpurilor. Ceilalți oameni știau *despre* el. Dar numai datorită acestui produs artificial al gândacilor descoperea pentru prima oară că era cunoscut.

„Gândește-te, Ender. Așa e, ne-am extins către inamicul nostru, dar nu te căutam pe tine. Căutam pe cineva ca noi. O rețea de minți interconectate, cu o minte centrală care să le dirijeze. Noi ne găsim una alteia mințile fără efort, pentru că recunoaștem configurația. Să găsești o soră e ca și cum te-ai fi găsit pe tine însuți."

– Cum m-ați găsit?

„Niciodată nu ne-am pus întrebarea. Pur și simplu am făcut-o. Am găsit o sursă luminoasă fierbinte. O rețea, dar foarte stranie, cu elemente instabile. În centrul ei, nimic care să ne semene, ci doar cineva... obișnuit. Tu. Dar câtă forță! Concentrată în rețea, către ceilalți oameni. Concentrată spre interior, spre jocul tău de computer. Și concentrată în exterior, mai presus de toate, spre noi. Căutându-ne."

– Nu vă căutăm. Vă studiam. Urmăream fiecare document video din arhiva Școlii de Luptă, încercând să înțeleg cum funcționa mintea gândacilor. Îmi *imaginam* cum sunteți.

„Asta spunem și noi. Ne căutai. Ne imaginai. Așa ne căutăm și noi unii pe alții. Deci, ne chemai."

– Și asta a fost tot?

„Nu, nu. Erai atât de ciudat! Nu știam ce ești. Nu putea descifra nimic în tine. Aveai o viziune tare limitată. Ideile ți se schimbau foarte rapid și nu te gândeai decât la un singur lucru o dată. Iar rețeaua din jurul tău era în permanentă schimbare, legăturile fiecărui membru cu tine intensificându-se și atenuându-se în timp, uneori foarte rapid..."

Îi venea destul de greu să găsească sensul lucrurilor care i se spuneau. La ce fel de rețea fusese conectat?

„Ceilalți soldați. Computerul tău."

– Nu am fost *conectat*. Ei erau soldații mei, atâta tot.

– Tu cum crezi că suntem *noi* conectați? Vezi vreun fir pe undeva?

– Dar oamenii sunt niște ființe individuale, nu ca lucrătoarele voastre.

„Multe regine, multe lucrătoare, schimbându-se întruna, foarte derutant. Un timp teribil, înspăimântător. Ce erau monștrii aceia care au lichidat nava noastră de colonizare? Ce fel de creaturi? Erai atât de ciudat, încât nu ni te puteam imagina deloc. Nu puteam decât să te simțim atunci când *ne* căutai."

Era complet inutil. Nimic legat de zborul cu viteze hiperluminice. Totul suna ca un limbaj complicat și fără noimă, nu avea nici urmă de iz științific. Nimic pe care Grego să-l poată exprima matematic.

„Da, așa este. Noi nu facem asta ca pe o știință. Ca pe o tehnologie. Nu lucrăm cu numere sau măcar cu gânduri raționale. Te-am găsit ca atunci când facem o nouă regină. Ca atunci când producem un nou roi."

Ender nu înțelegea cum putea semăna stabilirea legăturii cu el, cu creierul său, cu eclozarea unei regine.

– Explică-mi!

„Noi nu ne gândim la asta. Pur și simplu o *facem*."

– Dar ce *faceți* când o faceți?

„Ceea ce facem întotdeauna."

– Și ce faceți întotdeauna?

„Tu cum faci să-ți umpli penisul cu sânge când te împerechezi, Ender? Cum faci ca pancreasul să-ți secrete enzime? Cum faci trecerea la pubertate? Cum îți concentrezi privirea?"

– Atunci *amintește-ți* ce faci și arată-mi!

„Uiți că nu-ți place când îți prezentăm ceva prin intermediul ochilor noștri."

Așa era. Ea încercase doar de vreo două ori, când Ender era foarte tânăr și îi descoperise pentru prima oară coconul. Pur și simplu nu-i putea face față, nu reușea să înțeleagă. Câteva imagini fulgerătoare au fost limpezi, dar se simțise atât de dezorientat încât intrase în panică și probabil că leșinase, deși fusese singur și nu știa sigur ce se întâmplase din punct de vedere clinic.

– Dacă nu poți să-mi spui, trebuie să facem *ceva*.

„Și tu ești ca Planter? Vrei să mori?"

– Nu. Am să-ți spun când să te oprești. Nici înainte nu m-ai omorât.

„O să încercăm... ceva intermediar. Ceva mai blând. Ne vom aminti și o să-ți spunem ce se întâmplă. O să-ți arătăm fragmente. Te vom proteja. Vei fi în siguranță."

– Da, încercați.

Ea nu-i lăsă răgaz să reflecteze sau să se pregătească. Brusc, avu senzația că vede prin niște ochi complecși, nu mai multe lentile cu aceeași viziune, ci fiecare lentilă cu propria imagine. Trăia aceeași senzație amețitoare ca în urmă cu mulți ani. Dar de data aceasta înțelese ceva mai bine – în parte pentru că totul era mai puțin intens ca atunci și în parte pentru că acum știa câte ceva despre Matcă, despre ceea ce făcea ea.

Numeroasele imagini diferite erau ceea ce vedea *fiecare* dintre lucrătoare, de parcă fiecare ar fi fost câte un ochi conectat la același creier. Nici o speranță ca Ender să poată pricepe ceva din atât de multe viziuni fragmentare simultane.

„O să-ți arăt una singură. Aceea care contează."

Cele mai multe imagini dispărură imediat. Cele rămase au fost selectate apoi una câte una. Își închipui că matca avea probabil un principiu organizatoric pentru lucrătoare. Putea să le neglijeze pe toate cele care nu luau parte la nașterea mătcii. Pe urmă, de hatârul lui Ender,

ea trebuia să facă o selecţie chiar şi printre cele care luau parte la proces, şi asta era mai dificil, pentru că de regulă îi venea mai uşor să sorteze imaginile după activităţi decât după lucrătoarele individuale. Cu toate acestea, până la urmă reuşi să-i prezinte o imagine primară, şi el se concentră asupra ei, ignorând licărele şi fulgerele vederii periferice.

O regină ieşea din găoace. Îi arătase acelaşi lucru şi altădată, într-o prezentare atent pregătită, când o întâlnise pentru prima oară şi încercase să-i explice cum stăteau lucrurile. De data aceasta însă nu mai era o prezentare „igienizată", orchestrată cu atenţie. Claritatea dispăruse. Era ceva mohorât, tulbure, real. Era o amintire, nu un produs artistic.

„După cum vezi, avem trupul mătcii. Ştim că e o regină pentru că, încă din stadiul de larvă, începe să caute lucrătoarele."

– Deci, poţi vorbi cu ea?

„E foarte proastă. Ca o lucrătoare."

– Nu-şi dezvoltă inteligenţa în timpul fazei de cocon?

„Nu. *Are* şi ea... ceva asemenea creierului tău. Memoratorul. Atât doar că e gol."

– Deci, trebuie s-o înveţi.

„La ce ar folosi s-o învăţ? Gânditorul nu se află acolo. Întemeietorul. Liantul."

– Nu ştiu despre ce vorbeşti.

„Atunci încetează să *priveşti* şi *gândeşte!* Asta nu se face cu ochii."

– Păi atunci încetează să-mi mai arăţi ceva, dacă depinde de un alt simţ. Ochii sunt prea importanţi pentru oameni; dacă *văd* ceva, dispare orice altceva în afară de limbajul explicit şi nu cred că poate fi vorba de *aşa ceva* în crearea unei regine.

„Cum ţi se pare acum?"

– Văd în continuare ceva.

„Creierul tău transformă totul în imagini."

– Atunci explică-mi! Ajută-mă să înțeleg!

„Este felul în care ne simțim unele pe altele. Găsim acel loc din trupul mătcii care caută. Lucrătoarele îl au și ele, dar nu caută decât matca și, când au găsit-o, căutarea s-a terminat. Matca nu încetează niciodată să caute, să se extindă. Să cheme."

– Deci, pe urmă o găsiți?

„Știm unde este. Trupul mătcii. Cel care cheamă lucrătoarele. Rezervorul de memorie."

– Atunci ce căutați?

„Ceea ce ne face să fim noi. Liantul. Cel care dă sens."

– Vrei să spui că mai e și altceva? Ceva *în afară de* trupul mătcii?

„Da, bineînțeles. Matca nu e decât un trup, la fel, lucrătoarele. N-ai știut asta?"

– Nu, n-am văzut niciodată.

„Nu se poate vedea. Nu cu ochii."

– N-am știut că trebuie să caut altceva. Am văzut nașterea mătcii când mi-ai arătat-o prima oară, cu ani în urmă. Atunci am crezut că am înțeles.

„Și noi am crezut că ai înțeles."

– Deci, dacă matca nu e decât un trup, cine ești *tu*?

„Noi suntem Matca. Și toate lucrătoarele. Noi venim și facem din toate o singură persoană. Trupul mătcii ni se supune la fel ca trupurile lucrătoarelor. Le ținem pe toate laolaltă, le protejăm, le lăsăm să lucreze perfect, după cum e nevoie. Noi suntem centrul. Fiecare dintre noi."

– Dar întotdeauna ai *vorbit* ca și cum *ai fi fost* Matca.

„Noi *suntem*. La fel, toate lucrătoarele. Toate suntem, împreună."

– Dar elementul central, liantul...

„Noi îl chemăm să vină și să ia trupul mătcii, astfel ca ea să poată fi înțeleaptă, sora noastră."

– Îl *chemi*. Ce este?

„Lucrul pe care îl chemăm."

– Da, dar ce este?

„Ce mă întrebi tu? Este lucrul chemat. Noi îl chemăm."

Senzația de frustrare devenise aproape insuportabilă. Atât de mult din ceea ce făcea Matca era instinctiv! Nu poseda un limbaj, așa că nu avusese niciodată nevoie să dezvolte niște explicații clare pentru ceea ce niciodată nu trebuia explicat până acum. Trebuia deci să o ajute să găsească o cale de a lămuri ceea ce el nu putea să perceapă direct.

– Unde îl găsești?

„Ne aude când îl chemăm și vine."

– Dar acum îl chemi?

„Așa cum tu ne-ai chemat pe noi. Ne imaginăm lucrul care trebuie să devină. Configurația roiului. Matca și lucrătoarele, și ceea ce le unește. Apoi vine cel ce poate înțelege configurația și o poate reține. Lui îi dăm trupul mătcii."

– Vasăzică, chemi o altă creatură să vină și să ia în posesie regina.

„Să *devină* regina și roiul, și toate celelalte. Să rețină configurația pe care noi am imaginat-o."

– Deci, de unde vine?

„De acolo de unde se afla când a simțit că-l chemăm."

– Unde e asta?

„Nu e aici."

– În regulă, te cred. Dar de unde vine?

„Nu pot să mă gândesc la acel loc."

– Ai uitat?

„Vrem să spunem că locul unde se află nu poate fi conceput cu gândul. Dacă am putea să ne gândim la acel

loc, atunci ei s-ar fi gândit deja la ei înșiși și nici unul dintre ei nu ar fi avut nevoie să preia configurația arătată de noi."

– Ce fel de lucru *este* acest liant?

„Nu-l putem vedea. Nu-l putem ști până când nu găsește configurația și pe urmă, când ajunge acolo, e ca și *noi*."

Ender nu se putu abține să nu se cutremure. Tot timpul crezuse că vorbește cu Matca însăși. Acum își dădea seama că tot ce vorbea cu el nu făcea decât să se folosească de trupul acela, așa cum se folosea și de gândaci. O simbioză. Un parazit dominator, care poseda întregul sistem al Mătcii, folosindu-se de el.

„Nu. E o treabă urâtă, lucrul acela teribil la care te gândești. Noi nu suntem altceva. Noi *asta* suntem. Noi *suntem* Matca, exact așa cum tu ești una cu trupul. Tu spui trupul meu și totuși tu ești trupul tău, dar ești totodată posesorul trupului. Matca noi suntem, trupul acesta eu sunt, nu e altceva înăuntru. Eu. N-am fost nimic până când am găsit imaginarea."

– Nu înțeleg. Cum a fost?

„Cum aș putea să-mi amintesc? N-am avut memorie până când am urmat această reprezentare și am venit în locul acesta, unde am devenit Matcă."

– Atunci de unde-ai știut că nu ești pur și simplu Matca?

„Pentru că, după ce am venit, mi-au redat amintirile. Am văzut trupul Mătcii înainte de venirea mea, și pe urmă l-am văzut după ce am pătruns în el. Am fost suficient de puternic ca să rețin configurația în minte, așa că am putut să o posed. Să devin acea configurație. A durat multe zile, dar pe urmă am fost un tot unitar, iar ei ne-au putut da amintirile, pentru că eu aveam memoria întreagă."

Imaginea pe care Matca i-o oferise până atunci se estompă. Oricum nu ajuta la nimic sau cel puțin nu într-un fel pe care el să-l poată pricepe. Totuși, o imagine mintală devenea acum limpede pentru Ender, una care venea din propria minte ca să explice toate lucrurile pe care i le spunea ea. Celelalte regine ale roiului – absente fizic, majoritatea lor, dar legate filotic cu aceea care *trebuia* să fie acolo – păstrau în creierele lor configurația relațiilor dintre Matcă și lucrătoare, până când una dintre aceste misterioase creaturi lipsite de memorie era în stare să cuprindă în mintea ei acea configurație și să intre în posesia ei.

„Da."

– Dar de unde vin toate astea? Unde trebuie să ajungeți ca să le aduceți?

„Nu trebuie să ajungem nicăieri. Noi le chemăm, iar ele își fac apariția."

– Deci, sunt *pretutindeni*?

„Nu sunt *aici* deloc. Nicăieri prin preajmă. În alt loc."

– Dar ai spus că nu trebuie să mergi nicăieri ca să le aduci.

„Intrări. Nu știm unde se află, dar peste tot se găsește câte o ușă."

– Și cum arată intrările astea?

„Creierul tău a creat cuvântul pe care-l rostești. Intrare. Intrare."

Acum își dădu seama că „intrare" era cuvântul la care creierul său făcuse apel pentru a defini conceptul pe care ele i-l implantaseră în minte. Brusc, a fost în stare să găsească o explicație care avea sens.

– Nu se află în același continuum spațio-temporal ca noi, dar pot să intre în el prin orice punct.

„Pentru ele, toate punctele sunt același punct. Toate locurile sunt același loc. Ele nu găsesc decât o singură localizare în configurație."

– Dar e incredibil. Tu provoci apariția nu știu cărei ființe de altundeva și...

„Provocarea apariției nu înseamnă nimic. Toate lucrurile o fac. Toate lucrurile nou create. Și voi o faceți. Orice pui de om are lucrul acesta. *Pequeninos* sunt și ei aceste lucruri. Iarba și lumina soarelui. Tot ceea ce este creat le cheamă, iar ele vin la configurația respectivă. Dacă există deja unele care să înțeleagă configurația, vin și intră în posesia ei. Modelele mici sunt foarte ușoare. Configurația noastră e foarte grea. Numai una foarte înțeleaptă poate să intre în posesia ei."

– Filotele, spuse Ender. Lucrurile din care sunt făcute celelalte lucruri.

„Cuvântul pe care-l rostești nu are înțelesul la care ne gândim noi."

– Pentru că abia acum fac legătura. Nu ne-am gândit niciodată la ceea ce ai descris tu, dar lucrul la care *realmente* ne-am gândit s-ar putea să fie lucrul pe care l-ai descris.

„Foarte neclar."

– Nici o problemă, suntem frați de suferință.

„Foarte bine venit, râsul fericit."

– Deci, când creezi o Matcă, ai deja corpul biologic, și chestia aceea nouă – acea filotă pe care-o chemi din non-locul unde se află filotele – trebuie să fie una capabilă să înțeleagă configurația complexă pe care o aveți în mințile voastre despre ceea ce *este* o Matcă, iar când vine una care poate să facă asta, preia acea identitate, intră în posesia trupului și devine eul propriu al acelui trup...

„Al tuturor trupurilor."

– Dar la început, când e creată Matca, nu există încă lucrătoare.

„Devine eul lucrătoarelor viitoare."

– Vorbim despre o trecere dintr-un alt fel de spațiu. Un loc unde filotele se află deja.

„Toate în același non-loc. Nu există localizare în locul acela. Nu există noțiunea de *undeva*. Toate sunt înfometate după localizare. Toate sunt însetate după o configurație. Toate duc dorul unui eu anume."

– Și zici că *noi* suntem făcuți din aceleași lucruri?

„Cum altfel te-am fi putut găsi, de n-ar fi fost așa?"

– Dar ai spus că găsirea mea a semănat cu crearea unei regine a roiului.

„Nu ți-am putut găsi configurația *în tine*. Am încercat să realizăm o configurație între tine și ceilalți oameni, dar te modificai mereu, te transformai, așa că nu mai înțelegeam nimic. Și nici tu nu ne puteai înțelege *pe noi*, deci nici căutările tale nu puteau realiza o configurație. Tu tindeai către mașină. Tânjeai atât de mult după ea. Așa cum trupul unei regine noi tânjește după viață. Tu te contopeai cu programul din computer. El îți arăta imagini. Noi am putut găsi imaginile în computer și le-am găsit și în mintea ta. Le puteam compara în timp ce stăteai de veghe. Computerul era foarte complicat, iar tu erai și mai complicat, dar era o configurație care rămânea stabilă. Vă deplasați împreună și, în timp ce erați împreună, vă posedați unul pe celălalt, aveați aceeași viziune. Iar când îți imaginai ceva și făceai acel ceva, computerul făcea și el ceva din lucrul imaginat de tine și, la rândul său, imagina altceva. Foarte primitivă imaginea creată de computer. Nu era un eu. Dar tu îl făceai să fie un eu prin dorul de viață. Prin efortul de-a ajunge în afară."

– Jocul Fanteziei, zise Ender. Ați realizat o configurație pornind de la Jocul Fanteziei.

„Ne-am imaginat același lucru pe care-l imaginai tu. Cu toții laolaltă. Chemând. A fost foarte complicat și straniu, dar mai simplu decât orice altceva am găsit în tine. De atunci, știm: foarte puțini oameni sunt capabili

să se concentreze așa cum te concentrai tu asupra jocului aceluia. Și n-am mai văzut nici un alt program de computer care să reacționeze față de un om așa cum reacționa față de tine jocul acela. Era totodată și o dorință arzătoare. Revenind iarăși și iarăși în cicluri, încercând să afle ceva de făcut pentru tine."

– Și când l-ați chemat...

„A venit. Puntea de care aveam nevoie. Liantul dintre tine și programul de computer. A reținut configurația și a rămas în viață chiar și atunci când nu-i acordai atenție. Era legată de tine, făceai parte din ea și totodată o puteam înțelege. Era puntea."

– Dar când o filotă intră în posesia unei noi regine, pune stăpânire atât pe trupul mătcii, cât și pe trupul lucrătoarelor. De ce n-a pus stăpânire și pe mine puntea asta pe care ați realizat-o?

„Crezi că n-am încercat?"

– De ce n-a mers?

„Nu erai capabil să lași o astfel de configurație să te stăpânească. Puteai să devii de bunăvoie parte a unei configurații care era reală și vie, dar nu puteai fi stăpânit de ea. Nu puteai nici măcar să fii distrus de ea. Și era prea mult din tine într-o configurație pe care nu o puteam controla nici noi. Prea straniu pentru noi."

– Dar o puteați folosi totuși ca să-mi citiți mintea.

„O putem folosi ca să rămânem conectați cu tine, în pofida acelei stranietăți. Te-am studiat, în special când jucai jocul. Și, pe măsură ce te înțelegeam, începeam să pătrundem secretul întregii voastre specii. Faptul că fiecare individ al vostru era viu, fără nici un fel de matcă."

– Mai complicat decât v-ați fi așteptat?

„Și, în același timp, mai puțin complicat. Mințile voastre individuale erau mai simple acolo unde ne așteptam să fie mai complicate și mai complicate acolo unde

ne așteptam să fie simple. Ne-am dat seama că erați cu adevărat vii și frumoși în felul vostru singuratic, pervers și tragic, și am decis să nu mai trimitem o nouă navă de colonizare spre planetele voastre."

– Dar noi n-am știut asta. De unde să fi știut?

„Ne-am dat seama, de asemenea, că erați periculoși și îngrozitori. În special tu, periculos pentru că ai descoperit toate configurațiile noastre și n-am putut concepe nimic atât de complicat încât să te deruteze. Așa ne-ai distrus pe toți, în afară de mine. Acum te înțeleg mai bine. Am avut timp în toți acești ani să te studiez. Nu ești atât de înspăimântător de inteligent precum credeam."

– Păcat. În clipa de față, o inteligență înspăimântătoare ar fi de mare folos.

„Preferăm o strălucire de inteligență liniștitoare."

– Noi, oamenii, devenim mai înceți o dată cu vârsta. Mai lasă-mă câțiva ani și-am să fiu de-a dreptul agreabil!

„Știm că ai să mori într-o zi. Chiar dacă ai amânat momentul acela atât de mult."

Ender nu voia ca și aceasta să devină o nouă conversație despre moarte sau despre oricare dintre celelalte subiecte ale vieții umane care o fascinau atât de mult pe Matcă. Mai rămăsese de pus o întrebare care îi venise în minte în timpul discuției cu Matca. O posibilitate incitantă.

– Puntea pe care ați realizat-o. Unde se afla? În computer?

„Înăuntrul tău. Așa cum mă aflu înăuntrul trupului Mătcii."

– Dar nu face parte din mine.

„Parte din tine, dar în același timp nu tu. Un altul. Afară, dar înăuntru. Legat de tine, dar liber. Nu te poate stăpâni, dar nici tu nu o poți controla."

– Poate să stăpânească și computerul?

„Nu ne-am gândit la asta. Nu ne-a interesat. Se poate."

– Cât timp ați folosit puntea? Cât timp s-a aflat acolo?

„Am încercat să ne gândim la ea. Ne-am gândit la *tine*."

– Dar a rămas acolo tot timpul cât m-ați studiat pe mine.

„Unde-ar fi putut să rămână?"

– Cât de mult ar putea să dureze?

„Până atunci, nu mai făcusem alta ca ea. De unde să știm? Matca moare când moare trupul mătcii."

– Dar în ce trup se afla *puntea?*

– În al tău. În centrul configurației.

– Chestia asta s-a aflat *înăuntrul* meu?

„Firește. Fără să se identifice cu tine. Ne-a dezamăgit când n-a putut să ne îngăduie să te stăpânim, așa că am încetat să ne mai gândim la ea. Dar acum înțelegem că era un lucru foarte important. Ar fi trebuit s-o căutăm. Ar fi trebuit să ne amintim de ea."

– Nu. Pentru voi a fost ca... o funcție fiziologică. Ca atunci când îți strângi pumnul ca să lovești pe cineva. Ați făcut-o, iar când n-ați mai avut nevoie de ea, n-ați băgat de seamă dacă „pumnul" se mai afla acolo sau nu.

„Nu înțelegem legătura, dar pare să aibă o logică înăuntrul *tău*."

– Mai e încă vie, nu-i așa?

„Se prea poate. Încercăm s-o depistăm. S-o găsim. Unde-am putea să căutăm? Vechea configurație nu mai e acolo. Tu nu mai joci Jocul Fanteziei."

– Dar ar trebui să fie încă legată de computer, nu? O conexiune între mine și computer. Numai că acea configurație ar fi putut să crească, nu-i așa? Ar fi putut să-i includă și pe alți oameni. Gândește-te la ea ca fiind legată de Miro – tânărul pe care l-am adus cu mine...

„Infirmul..."

– Și în loc să fie legată de acel computer, să fie conectată la mii și mii de computere, prin intermediul legăturilor prin ansiblu dintre planete.

„S-ar putea să fie așa. Era vie. Putea să crească. Așa cum creștem și noi când creăm mai multe lucrătoare. Tot timpul. Acum suntem siguri că trebuie să fie tot acolo, pentru că suntem legați de tine, și numai prin intermediul acelei configurații am reușit să ne conectăm cu tine. Conexiunea e foarte puternică acum – asta e o parte din ceea ce este, legătura dintre noi și tine. Noi credeam că a devenit mai puternică pentru că am ajuns să te cunoaștem mai bine. Dar se poate să fi devenit mai puternică și pentru că puntea a crescut."

– Iar *eu* am crezut tot timpul... Jane și cu mine am crezut tot timpul că ea era... că ea ajunsese să existe cumva în conexiunile dintre planete. Probabil că acolo *simte* ea că se află, e locul pe care-l simte ca fiind centrul... era să zic „al corpului ei".

„Încercăm să ne dăm seama dacă puntea dintre noi mai e la locul ei. E greu de sesizat."

– E ca și cum ai încerca să găsești un anumit mușchi de care te-ai folosit toată viața, dar niciodată prin el însuși.

„Interesantă comparație! Nu vedem legătura dar... nu, acum o vedem."

– Comparația?

„Puntea. Foarte mare. Configurația ei e prea mare. N-o mai putem cuprinde. Foarte mare. Memoria... foarte derutantă. Mult mai greu decât te-am găsit pe tine... foarte derutant. Ne rătăcim. N-o mai putem reține în mintea noastră."

– Jane, șopti Ender. Ai crescut, fetițo!

Vocea lui Jane îi răspunse:

– Trișezi, Ender. Nu pot să aud ce-ți spune ea. Simt doar cum inima-ți bate cu putere și cum respiri mai repede.

„Jane. Am văzut de multe ori numele acesta în mintea ta. Dar puntea nu era o persoană cu un chip..."

– Nici Jane nu este.

„Vedem un chip în mintea ta când te gândești la nume. Încă îl mai vedem. Întotdeauna am crezut că nu era o persoană. Dar acum..."

– Ea e puntea. Voi ați creat-o!

„Am *chemat-o*. *Tu* ai realizat configurația. *Ea* a intrat în posesia ei. Ce *este* ea, această Jane, această punte, a început cu configurația pe care am descoperit-o în tine și în Jocul Fanteziei, într-adevăr, dar s-a imaginat pe sine ca fiind mult mai extinsă. Trebuie să fi fost filotă, dacă cuvântul tău e denumirea potrivită, foarte tare ca să fie în stare să-și modifice propria configurație și totuși să-și amintească să fie ea însăși."

– V-ați extins peste distanțe de ani-lumină și m-ați găsit *pe mine*, pentru că eu vă căutam *pe voi*. Apoi ați găsit o configurație și ați chemat o făptură dintr-un alt spațiu, care a înțeles configurația și a intrat în posesia ei, devenind Jane. Totul s-a petrecut instantaneu. Mai repede decât lumina.

„Dar asta nu e o *călătorie* cu viteză hiperluminică. Este o *imaginare* și o *chemare*, realizate cu viteze hiperluminice. Nu te ia dintr-un loc ca să te ducă într-altul."

– Știu, știu. S-ar putea să nu ne ajute să răspundem la întrebarea cu care am venit aici. Dar am o altă întrebare, la fel de importantă pentru mine și despre care nici nu mi-a trecut prin cap că ar putea avea vreo legătură cu tine, dar uite că ai avut răspunsul la ea tot timpul. Jane e reală și vie în permanență, iar eul ei nu se află undeva în spațiul cosmic, ci *în mine*. Este conectată *cu mine*. Ei nu vor putea s-o ucidă deconectând computerele. Asta e ceva.

„Dacă vor ucide configurația, ea va muri."

– Dar nu vor putea să ucidă *întreaga* configurație, nu pricepi? Totul depinde de mine și de legătura mea cu computerele. N-o să poată întrerupe legătura dintre mine și computerele de aici și de pe sateliții aflați pe orbita Lusitaniei. Poate că ea n-are nevoie nici de ansibluri. În definitiv, *tu* n-ai nevoie de ele ca să ajungi la mine prin intermediul ei.

„Multe lucruri stranii sunt posibile. Nu ni le putem imagina. Foarte stupide și stranii, lucrurile care-ți trec prin minte. Ne obosești foarte mult când te tot gândești la aceste lucruri imposibile, imaginare și prostești."

– Am să plec atunci, dar asta o să ne fie de folos. Trebuie să ne fie de folos. Dacă, pornind de aici, Jane va supraviețui, va fi o victorie adevărată. *Prima* victorie, tocmai când începusem să cred că nu va fi nici o victorie.

Din clipa în care nu se mai află în prezența Mătcii, începu să discute cu Jane, relatându-i tot ce-și mai amintea din ceea ce i se explicase: cine era Jane, cum fusese creată.

În timp ce vorbea, ea se analiza în lumina spuselor lui. Începea să descopere lucruri despre ea pe care nu le-ar fi bănuit niciodată. Până când Ender a ajuns înapoi la colonia umană, ea a verificat cât de mult a putut din povestea lui.

– N-am aflat niciodată toate acestea pentru că tot timpul porneam de la niște premise eronate, zise Jane. Mi-am închipuit că de fapt centrul meu se află undeva în spațiul cosmic. Ar fi trebuit să ghicesc că mă aflam înăuntrul tău fiindcă trebuia să mă întorc la tine ca să ne împăcăm chiar și atunci când ne certam și eram foarte furioasă.

– Iar acum Matca spune că ai devenit atât de mare și de complexă, încât nu mai poate să-ți cuprindă în mintea ei configurația.

– Probabil că am traversat o perioadă de creștere rapidă, demult, în anii mei de pubertate.

– Exact.

– Ce puteam să fac dacă oamenii tot adăugau computere la rețea?

– Dar nu e vorba de hardware, Jane. E vorba de programe. De o activitate a minții.

– Trebuie să am o memorie fizică pentru a putea reține totul.

– Ai o memorie. Întrebarea e dacă poți avea acces la ea fără intermediul ansiblurilor.

– Pot să încerc. Așa cum i-ai spus și *ei*, e ca și cum aș învăța să folosesc un mușchi pe care n-am știut niciodată că-l am.

– Sau ca și cum ai învăța să trăiești fără un mușchi.

– Voi vedea ce e posibil.

Ce e posibil. Tot drumul până acasă, în mașina care plutea peste capim, avu și el senzația că zboară, entuziasmat de gândul că, la urma urmelor, ceva era posibil, după ce, până nu demult, nu simțise altceva decât disperare. Totuși, ajungând acasă, văzând pădurea incendiată, cei doi copaci-tată solitari, singurele pete de verdeață rămase, ferma experimentală, noua colibă cu încăperea sterilă în care Planter zăcea pe moarte, își dădu seama cât de multe mai erau de pierdut, cât de mulți mai aveau să moară, chiar dacă găsiseră o speranță pentru Jane.

Ziua era pe sfârșite. Han Fei-Tzu era epuizat; ochii îl dureau de cât citise. Reglase culorile de pe afișajul computerului de cel puțin zece ori, încercând să descopere ceva mai odihnitor, fără folos însă. Ultima oară când lucrase atât de intens fusese în studenție, iar pe atunci era tânăr. Atunci găsea întotdeauna soluțiile. „Eram mai iute atunci, mai inteligent. Puteam să-mi ofer o recompensă prin faptul că realizam ceva. Acum sunt bătrân și mintea mi-e înceată, lucrez în domenii noi pentru mine și s-ar

putea ca aceste probleme să nu *aibă* soluții. Nu există nici o recompensă care să mă impulsioneze, numai oboseala, durerea din ceafă și pungile de sub ochi."

Se uită la Wang-Mu, ghemuită pe podea lângă el. Își dăduse toată silința, dar educația ei începuse prea de curând ca să fie în stare să urmărească majoritatea materialelor care se perindau pe afișajul computerului, în timp ce el căuta un fundament conceptual pentru călătoria cu viteze hiperluminice. În cele din urmă, oboseala triumfase asupra voinței; era sigură că nu putea fi de nici un folos, căci nu înțelegea nici măcar atât cât să pună întrebări. Se dăduse bătută și adormise.

„Dar nu ești inutilă, Si Wang-Mu. Chiar și în starea ta de perplexitate, m-ai ajutat. O minte strălucitoare, pentru care toate lucrurile sunt noi, ca și cum aș avea propria tinerețe pierdută cocoțată pe umăr."

Așa cum fusese Qing-Jao în copilărie, înainte ca evlavia și mândria s-o acapareze.

Nu era drept. Nu se cuvenea să-și judece fiica în felul acesta. Până acum câteva săptămâni, nu fusese oare întru totul mulțumit de ea? Nu fusese mândru de ea mai presus de rațiune? Cea mai bună și mai deșteaptă dintre Vorbitorii cu Zeii, întruchiparea tuturor strădaniilor tatălui și a tuturor speranțelor mamei sale.

Aceasta era partea care-l irita. Nu cu mult timp în urmă, fusese mândru nevoie mare că-și respectase jurământul față de Jiang-Qing. Nu fusese o sarcină prea ușoară să-și educe fiica într-o atmosferă atât de pioasă, încât ea să nu treacă nici o clipă prin perioade pline de îndoială sau de răzvrătire împotriva zeilor. Într-adevăr, erau și alți copii tot atât de pioși – dar evlavia lor era câștigată de obicei în detrimentul educației. Han Fei-Tzu o lăsase pe Qing-Jao să învețe de toate, apoi îi îndrumase cu atâta pricepere înțelegerea cunoștințelor

asimilate, încât totul se armonizase de minune cu credința ei în zei.

Azi, culegea ceea ce semănase. Îi insuflase o concepție globală care-i ocrotea atât de perfect credința, încât acum, când descoperise că „glasurile" zeilor nu erau altceva decât niște lanțuri genetice cu care Congresul îi încătușase, nimic nu o putea convinge. Dacă Jiang-Qing ar mai fi trăit, fără doar și poate că Han Fei-Tzu s-ar fi aflat în conflict cu *ea* din pricina pierderii credinței lui. În absența ei, reușise atât de bine să-și crească fata așa cum ar fi făcut-o Jiang-Qing, încât Qing-Jao a fost în măsură să adopte fără cusur vederile mamei sale.

„Jiang-Qing m-ar fi părăsit și ea. Chiar dacă n-aș fi rămas văduv, astăzi n-aș mai avea soție. Nu mi-a mai rămas drept tovarășă decât această servitoare, care și-a croit drum în casa mea tocmai la timp ca să-mi fie singura scânteie de viață la bătrânețe, singura licărire de speranță în inima mea întunecată.

Nu e fiica mea de trup, dar poate că voi avea timpul și prilejurile, după ce va trece această criză, să fac din Wang-Mu fiica mea de minte. S-a terminat cu munca pentru Congres. De ce n-aș fi un profesor cu un singur discipol – fata asta? De ce n-aș pregăti-o să fie revoluționarul care să-i conducă pe oamenii de rând în lupta de eliberare de sub tirania Vorbitorilor cu Zeii, și apoi să conducă lupta de eliberare a Căii față de Congres? După ce aș face din ea un astfel de om, aș putea muri în pace, știind că la sfârșitul vieții mele am anulat întreaga învățătură anterioară prin care am ajutat la consolidarea poziției Congresului și la înfrângerea oponenților săi."

Respirația ușoară a lui Wang-Mu era asemenea propriei respirații, ca răsuflarea unui prunc, ca foșnetul zefirului prin iarba înaltă. Făptura ei respira prin toți porii mișcare, speranță și prospețime.

– Han Fei-Tzu, mi se pare că nu dormi.

Nu dormea, dar aproape ațipise, căci glasul lui Jane venit dinspre computer îl făcu să tresară ca și cum atunci s-ar fi trezit din somn.

– Nu, dar Wang-Mu doarme.

– Trezește-o!

– De ce? Își merită odihna.

– Dar merită și dreptul de a auzi cele ce urmează.

În spațiul afișajului, chipul Elei apăru lângă cel al lui Jane. Han Fei-Tzu o recunoscu de îndată pe xenobiologa căreia i se încredințase studiul eșantioanelor genetice colectate de el și de Wang-Mu. Probabil că descoperise ceva.

Făcu o plecăciune, apoi întinse mâna și zgâlțâi șoldul fetei care dormea lângă el. Wang-Mu se trezi și se întinse. Deodată, amintindu-și fără îndoială de obligațiile pe care le avea, se ridică brusc în picioare.

– Am dormit prea mult? Ce s-a întâmplat? Iartă-mă, stăpâne Han, pentru că m-a furat somnul.

În starea ei de buimăceală, poate că ar fi făcut și o plecăciune, dar Han Fei-Tzu nu-i îngădui.

– Jane și Ela m-au rugat să te trezesc. Au vrut să auzi și tu.

– Am să vă spun mai întâi, începu Ela, că tot ce am sperat că este posibil... Modificările genetice au fost rudimentare și ușor de descoperit – nu-i greu de înțeles de ce Congresul a făcut tot ce a putut ca să-i împiedice pe geneticienii adevărați să lucreze cu populația de pe Calea. Gena SOC nu se află în locul obișnuit, acesta fiind și motivul pentru care n-a fost identificată imediat de către natologi, dar funcționează aproape la fel cu genele SOC apărute pe cale naturală. Poate fi cu ușurință tratată separat de genele care le dau aptitudinile intelectuale și creative superioare ale Vorbitorilor cu Zeii. Am proiectat deja o bacterie de legătură care, injectată în sânge,

va găsi sperma sau ovulele individului respectiv, va pătrunde în ele, va îndepărta gena SOC și o va înlocui cu una normală, fără să afecteze restul codului genetic, apoi va muri rapid. Se bazează pe o bacterie obișnuită, care ar trebui să existe deja în multe laboratoare de pe Calea, pentru lucrările de imunologie normală și pentru prevenirea afecțiunilor congenitale. Oricare dintre Vorbitorii cu Zeii care dorește să dea naștere unor copii fără SOC o poate face.

Han Fei-Tzu izbucni în râs:

– Sunt singurul de pe planeta asta care și-ar dori o asemenea bacterie. Vorbitorii cu Zeii nu au nici un pic de milă față de ei înșiși. Ei se mândresc cu suferința lor, căci le dă onoruri și putere.

– Atunci am să-ți spun un alt lucru pe care l-am descoperit. De fapt, l-a descoperit unul dintre asistenții mei, un *pequenino* pe nume Glass. Trebuie să recunosc că, personal, n-am dat o atenție prea mare acestui proiect, dat fiind că e relativ nesemnificativ în comparație cu problema virusului descolada la care lucrăm.

– Nu trebuie să te scuzi, spuse Han Fei-Tzu. Suntem recunoscători pentru orice gest de bunăvoință. Oricum nu merităm nimic.

– Mda. În fine. Ela părea tulburată de amabilitatea lui curtenitoare: Glass a descoperit că, în afară de unul, toate eșantioanele genetice pe care ni le-ați dat se împart fără probleme în două categorii: Vorbitorii cu Zeii și Nonvorbitorii cu Zeii. Am efectuat testele după metoda oarbă și abia după aceea am confruntat lista eșantioanelor cu lista de identificare pe care ne-ați dat-o. Fiecare Vorbitor cu Zeii prezintă gena modificată. Fiecare eșantion care nu avea gena modificată nu se afla nici pe lista Vorbitorilor cu Zeii.

– Ai spus toate în afară de unul.

– Ei bine, ăsta ne-a dat socotelile peste cap. Glass e foarte meticulos – are o răbdare de copac. A fost convins că singura excepție nu putea fi decât o eroare de transcriere sau o interpretare eronată a datelor genetice. A repetat testul de mai multe ori și i-a pus și pe ceilalți asistenți să-l efectueze. Nu încape nici o îndoială: unica excepție este în mod clar o mutație în gena Vorbitorilor cu Zeii. Îi lipsește în mod *natural* SOC-ul, păstrând în schimb toate celelalte capacități conferite cu atâta grijă de către geneticienii Congresului.

– Așadar, această singură persoană *este* deja ceea ce bacteria aceea de îmbinare ar urma să creeze.

– Mai sunt și alte câteva regiuni modificate, de care în acest moment nu suntem foarte siguri, dar nu au nici o legătură cu SOC sau cu ameliorările și nici nu sunt implicate în vreunul dintre procesele vitale, așa că persoana asta ar trebui să aibă progenituri sănătoase, care să asigure perpetuarea acestei caracteristici. De fapt, dacă această persoană s-ar împerechea cu o alta care a fost tratată cu bacteria de îmbinare, e aproape sigur că toate progeniturile astfel rezultate ar păstra ameliorările și n-ar exista nici un risc ca vreuna dintre ele să aibă SOC.

– Ce noroc pe capul lui, spuse Han Fei-Tzu.

– Cine este? întrebă Wang-Mu.

– Tu, Si Wang-Mu, răspunse Ela.

– Eu? făcu Wang-Mu, zăpăcită.

Dar Han Fei-Tzu nu avu nici o ezitare.

– Ha! țipă el. Ar fi trebuit să știu! Ar fi trebuit să ghicesc! Nu-i de mirare că ai învățat la fel de repede ca fiica mea. Nu-i de mirare că ai avut idei care ne-au fost de folos tuturor, când abia dacă înțelegeai subiectul pe care-l studiai. Ești la fel de Vorbitoare cu Zeii ca oricare altul de pe Calea, Wang-Mu – numai că tu ești singura scutită de cătușele ritualurilor de purificare.

Si Wang-Mu se chinui să răspundă, dar în loc de cuvinte o podidiră lacrimile, care se prelinseră tăcute pe obrajii ei.

– N-am să-ți mai îngădui niciodată să mă tratezi ca pe superiorul tău. De-acum înainte nu mai ești servitoare în casa mea, ci eleva mea, tânăra mea colegă. Ceilalți n-au decât să creadă ce vor. Noi știm că ești la fel de capabilă ca oricine.

– Și ca stăpâna Qing-Jao? șopti Wang-Mu.

– Ca oricine. Eticheta îți va cere să pleci capul în fața multora, dar în sufletul tău nu trebuie să te înclini în fața nimănui.

– Sunt nevrednică, spuse Wang-Mu.

– Toți sunt vrednici de propriile gene. O astfel de mutație ar fi putut face din tine o infirmă. În schimb, te-a făcut cea mai sănătoasă persoană de pe planetă.

Dar Wang-Mu nu se opri din plânsul ei tăcut.

Probabil că Jane îi arătase Elei ce se întâmpla, căci aceasta o lăsă în pace un timp. Totuși, în cele din urmă vorbi:

– Vă rog să mă iertați, dar am multe de făcut.

– Da, zise Han Fei-Tzu. Poți pleca.

– M-ați înțeles greșit. Nu aveam nevoie de permisiunea ta ca să plec. Mai am ceva de spus *înainte* de a pleca.

Han Fei-Tzu își înclină capul:

– Te rog. Suntem numai ochi și urechi.

– Da, șopti Wang-Mu. Ascult și eu.

– Există o posibilitate, îndepărtată, după cum veți vedea, dar o posibilitate totuși: *dacă* reușim să decodăm virusul descolada și să-l înțelegem, vom putea, de asemenea, să obținem o varietate care ar putea fi utilă pe Calea.

– Cum așa? întrebă Han Fei-Tzu. De ce-ar trebui să acceptăm aici acest virus artificial monstruos?

– Întreaga acțiune a descoladei se poate rezuma astfel: pătrunde în celulele organismului gazdă, descifrează

codul genetic și îl reorganizează în conformitate cu propriul plan. Când îl vom modifica, *dacă* vom putea, îl vom lăsa fără acest plan. De asemenea, îi vom anihila aproape toate mecanismele de autoapărare, dacă i le vom găsi. În acel moment, e posibil să poată fi folosit ca superliant. Ceva care să poată efectua o modificare nu numai în celulele reproductive, ci în *toate* celulele unei forme de viață.

– Iartă-mă, spuse Han Fei-Tzu, dar m-am documentat în domeniul acesta de curând și conceptul de superliant a fost respins, pentru că organismul începe să respingă propriile celule de îndată ce acestea sunt modificate genetic.

– Da, zise Ela. Așa ucide descolada. Organismul se respinge pe sine însuși până la moarte. Dar asta se întâmplă numai pentru că descolada nu dispune de un plan de acțiune în privința oamenilor. A studiat organismul uman din mers, efectuând modificări aleatorii și văzând ce se întâmplă. Dar să presupunem că am crea un superliant care să funcționeze conform unui plan unic, transformând fiecare celulă dintr-un organism astfel încât să se conformeze unei singure configurații noi. În acest caz, studiile noastre despre descolada ne asigură că schimbarea ar putea fi efectuată în fiecare individ cam în șase ore, cel mult într-o jumătate de zi.

– Îndeajuns de repede, astfel încât, înainte ca organismul să se respingă pe sine...

– Va fi atât de perfect unificat, încât se va recunoaște pe sine însuși în noua configurație.

Wang-Mu se opri din plâns. Părea acum tot atât de agitată ca Han Fei-Tzu și, cu toată puterea ei de stăpânire, nu se putu abține:

– Vreți să spuneți că veți putea să-i schimbați pe toți Vorbitorii cu Zeii? Să-i eliberați chiar și pe cei care sunt în viață acum?

– *Dacă* vom fi în stare să decodăm descolada, atunci nu numai că vom putea să-i vindecăm pe Vorbitorii cu Zeii de SOC, dar vom fi în măsură să implementăm toate ameliorările în oamenii obișnuiți. Efectul cel mai pregnant se va produce asupra copiilor, firește – oamenii mai vârstnici au depășit deja stadiile evolutive în care noile gene sunt mai eficiente. Dar, începând din acel moment, fiecare nou-născut de pe Calea va avea aceste ameliorări.

– Și pe urmă? Va dispărea descolada?

– Nu sunt sigură. Cred că vom fi nevoiți să prevedem în noua genă o modalitate de autodistrugere după ce-și va încheia misiunea. Dar vom folosi ca model genele lui Wang-Mu. Fără să exagerăm prea mult, Wang-Mu, tu vei deveni un soi de părinte genetic al întregii populații de pe planeta ta.

Wang-Mu râse:

– Ce farsă minunată li se pregătește! Atât de mândri că sunt cei aleși, și totuși vindecarea lor o să vină de la una ca mine! Deodată, expresia i se schimbă și își acoperi fața cu mâinile: Cum de-am putut să spun așa ceva? Am devenit la fel de trufașă și de arogantă ca și cei mai răi dintre ei.

Han Fei-Tzu își așeză mâna pe umărul ei:

– Nu trebuie să fii atât de aspră cu tine. Astfel de simțăminte sunt firești. Ele vin și se duc repede. Numai cei care-și fac din ele un crez în viață sunt de condamnat. Se întoarse spre Ela: Apar niște probleme etice aici.

– Știu. Și cred că aceste probleme ar trebui abordate fără întârziere, chiar dacă s-ar putea să nu reușim să facem ce ne-am propus. E vorba aici despre modificarea genetică a unei populații întregi. A fost o atrocitate când Congresul a făcut-o în secret, fără consimțământul sau știința populației. Putem anula o atrocitate urmând aceeași cale?

– Mai mult decât atât, zise Han Fei-Tzu. Întregul nostru sistem social se bazează pe Vorbitorii cu Zeii. Cei mai mulți vor interpreta o astfel de transformare ca pe o molimă trimisă de zei ca să ne pedepsească. Dacă se află că noi suntem sursa, vom fi uciși. E posibil totuși ca atunci când se va afla că Vorbitorii cu Zeii au pierdut glasul zeilor – sau SOC – oamenii să se răzvrătească împotriva lor și să-i ucidă. Cum să-i mai ajute atunci eliberarea de SOC, dacă vor fi morți?

– Am discutat problema asta, îi răspunse Ela. Habar n-avem ce-ar trebui să facem. Deocamdată, problema e în suspensie, pentru că n-am decodat descolada și s-ar putea să nu reușim niciodată. Dar dacă vom genera acea aptitudine, credem că hotărârea de a o folosi sau nu vă aparține.

– Locuitorilor de pe Calea?

– Nu, spuse Ela. Primii care trebuie să ia o decizie sunteți *voi*, Han Fei-Tzu, Si Wang-Mu și Han Qing-Jao. Numai voi știți ce vi s-a făcut și, chiar dacă fiica ta nu crede, reprezintă totuși destul de bine punctul de vedere al credincioșilor și al Vorbitorilor cu Zeii de pe Calea. Dacă vom obține acea caracteristică, să-i pui ei întrebarea. Puneți-vă și vouă întrebarea: „Există vreo posibilitate să aducem această transformare pe Calea fără consecințe distructive? Și, dacă se poate face, trebuie făcută?" Nu... nu spuneți nimic acum, nu luați nici o decizie acum. Trebuie să reflectați voi înșivă. Noi nu ne amestecăm. Noi nu vom face decât să vă informăm când și dacă vom afla cum s-o facem. Mai departe, depinde de voi.

Chipul Elei dispăru. Jane mai zăbovi o clipă.

– A meritat să te trezești? întrebă ea.

– Da! strigă Wang-Mu.

– E destul de plăcut să descoperi că ești mult mai mult decât ai crezut vreodată că ai fi, nu-i așa?

– O, da! zise Wang-Mu.

– Acum culcă-te din nou, Wang-Mu. Și tu, stăpâne Han – oboseala ți se arată foarte limpede pe chip. Dacă-ți pierzi sănătatea, nu ne poți fi de folos. Așa cum Andrew mi-a spus-o de nenumărate ori, trebuie să facem tot ce putem *fără* să ne distrugem capacitatea de a continua să facem.

Apoi dispăru și ea.

Wang-Mu începu de îndată să plângă iarăși. Han Fei-Tzu se apropie și se așeză lângă ea pe podea, îi cuibări capul pe umărul său și o legănă cu blândețe.

– Șșș, fata mea, draga mea, în sufletul tău știai deja cine ești, și la fel știam și eu. Într-adevăr, numele ți-a fost dat cu înțelepciune. Dacă cei de pe Lusitania își vor înfăptui miracolele, tu vei fi Regina-Mamă a întregii planete.

– Stăpâne Han, șopti ea. Eu plâng și pentru Qing-Jao. Mi-a fost dăruit mai mult decât am sperat vreodată. Dar cine va fi *ea*, dacă îi va fi luat glasul zeilor?

– Sper că va fi din nou adevărata mea fiică. Că va fi la fel de liberă ca tine, fiica ce a venit la mine ca o petală pe râul iernii, adusă mie din tărâmul veșnicei primăveri.

O ținu în brațe vreme îndelungată, până când ea ațipi pe umărul lui. Apoi o întinse pe rogojina ei, iar el se retrase să se culce în colțul său, cu speranța în suflet, pentru prima oară după atât de multe zile.

Când Valentine se duse să-l vadă pe Grego la închisoare, primarul Kovano o înștiință că Olhado era cu el.

– Dar Olhado nu trebuia să fie la lucru?

– Doar nu vorbești serios, spuse Kovano. E un bun șef de cărămidari, dar cred că salvarea planetei ar putea să justifice înlocuirea lui la șefie pentru o după-amiază.

– Să nu te aștepți la *prea* mult, replică Valentine. Am vrut să contribuie și el. Am *sperat* să poată fi de folos. Dar nu e fizician.

Kovano sălță din umeri:

– Nici eu nu sunt temnicer, dar fiecare trebuie să facă tot ce-i cere situația. Habar n-am dacă de vină-i faptul că Olhado e acolo sau vizita lui Ender de adineauri, dar am auzit mai multă agitație și gălăgie înăuntru decât... ei bine, de când am auzit *vreodată* atunci când chiriașii au fost treji. Firește, motivul principal pentru care oamenii ajung la pușcărie în orașul ăsta e băutul în locuri publice.

– Zici că Ender a fost pe-aici?

– Venea de la Matcă. Voia să discute cu tine. N-am știut unde erai.

– Mda. Păi, am să mă duc la el când o să plec de-aici.

Fusese cu soțul ei. Jakt se pregătea să plece cu naveta în spațiu, ca să-și pună la punct nava pentru o plecare grăbită, în caz de nevoie, și să vadă dacă nava care-i adusese cândva pe coloniști pe Lusitania putea fi readusă în stare de funcționare după atâtea decenii în care nu se mai ocupase nimeni de întreținerea propulsorului stelar.

Nu mai fusese folosită decât pentru depozitarea genelor și a embrionilor speciilor terestre, pentru eventualitatea în care ar fi fost necesare cândva. Jakt avea să lipsească o săptămână, probabil mai mult, iar Valentine nu putea să-l lase pur și simplu să plece fără să petreacă măcar câteva ceasuri cu el. Jakt ar fi înțeles, desigur, căci știa sub ce presiune teribilă se aflau toți, dar Valentine mai știa și că ea nu se număra printre personajele-cheie ale acestor evenimente. Avea să fie de folos mai târziu, în scrierea istoriei celor întâmplate.

Totuși, după ce-l părăsise pe Jakt, nu venise direct la biroul primarului ca să-l vadă pe Grego. Făcuse o plimbare prin centrul orașului. Greu de crezut că aici se formase cu puțin timp în urmă – câte zile să fi trecut? Sau săptămâni? – o gloată de bețivi și furioși, atâtându-se reciproc până la o stare de furie criminală. Acum era tare

liniște. Iarba călcată în picioare își revenise, cu excepția unei zone noroioase unde refuzase să crească la loc.

Dar atmosfera nu era pașnică, dimpotrivă. Când Valentine sosise prima oară și orașul era într-adevăr liniștit, aici, în inima coloniei, activitatea și forfota nu încetau ziua întreagă. Acum, doar câțiva oameni puteau fi văzuți ici-colo, dar erau posaci, aproape că se furișau. Își țineau privirile plecate, uitându-se la un pas în fața lor, ca și cum le-ar fi fost teamă că ar pica lați dacă nu s-ar uita pe unde calcă.

Valentine s-a gândit că o parte din această stare era cauzată de rușine. În zidurile tuturor clădirilor din oraș se vedea acum câte o gaură, acolo de unde cărămizile sau blocurile de piatră fuseseră smulse pentru construcția capelei. Multe dintre ele erau vizibile din *praça* prin care se plimba Valentine.

Cu toate acestea, ea bănuia că teama, mai mult decât rușinea, ucisese animația locului acestuia. Nimeni nu vorbea despre ea deschis, dar surprinsese destule comentarii, destule priviri aruncate pe furiș către dealurile de la nordul orașului ca să înțeleagă. Ceea ce plana amenințător deasupra acestei colonii nu era teama legată de sosirea flotei, nu era rușinea pricinuită de masacrarea pădurii cu *pequenino,* ci gândacii. Siluetele întunecate, vizibile doar când și când pe coline sau departe, în iarba care împrejmuia orașul. Erau coșmarurile copiilor. Filmele istorice referitoare la perioada Războiului cu Gândacii erau permanent împrumutate din bibliotecă, pe măsură ce oamenii deveneau obsedați de ideea de a urmări felul în care obținuseră victoria asupra gândacilor. Și, în timp ce priveau, își alimentau temerile cele mai sumbre. Noțiunea teoretică despre frumusețea și meritele civilizației roiului, așa cum o descrisese Ender în prima lui carte, dispăruse complet pentru mulți dintre cei de aici, probabil

pentru majoritatea lor, supuși cum erau la o detenție tacită, pusă în practică de lucrătoarele Mătcii.

„Să fie toată truda noastră în zadar, după ce s-a întâmplat? se întrebă Valentine. Eu, istoricul și filozoful Demostene, încercând să-i învăț pe oameni că nu trebuie să se teamă de toate făpturile extraterestre, ci că trebuie să vadă în ei numai raman. Și Ender, cu cărțile lui empatice, *Matca, Hegemonul, Viața lui Human* – ce putere au ele cu adevărat pe lumea asta, în comparație cu teroarea instinctivă provocată de vederea acestor insecte supradimensionate și periculoase? Civilizația nu e decât o amăgire; în situații de criză, redevenim maimuțe, uitând de bipedul irațional al prefăcătoriilor noastre și transformându-ne, în schimb, în primatele păroase de la gura peșterii, țipând la vrăjmaș, încercând să-l gonim, pipăind piatra grea pe care o vom folosi când se va apropia îndeajuns."

Acum se afla din nou într-un loc curat și sigur, mai puțin neliniștitor, chiar dacă servea drept închisoare și sediu al conducerii orașului. Un loc în care gândacii erau văzuți ca niște aliați sau cel puțin ca o forță indispensabilă pentru menținerea păcii, separând părțile antagoniste pentru propria protecție. „*Există* oameni care sunt capabili să se ridice deasupra originii lor animale."

Când deschise ușa celulei, Olhado și Grego stăteau întinși pe paturi. Podeaua și masa dintre ei erau acoperite de hârtii, unele mototolite, altele netede. Hârtiile acopereau chiar și terminalul computerului, astfel încât, chiar dacă ar fi fost pornit, afișajul n-ar fi putut să funcționeze. Arăta precum o cameră tipică de adolescent, mai ales că Grego își întinsese picioarele pe perete, labele lui desculțe mișcându-se într-un ritm straniu, răsucindu-se în aer înainte și înapoi, înainte și înapoi. Care să fi fost muzica lui interioară?

– *Boa tarde, Tia Valentine,* spuse Olhado.

Grego nu o învrednici nici măcar cu o privire.

– Deranjez cumva?

– Ai picat la țanc, spuse Olhado. Suntem pe punctul de a reconceptualiza universul. Am descoperit principiul edificator conform căruia dorința este motorul general și toate făpturile vii apar cât ai clipi de nicăieri, oricând ai nevoie de ele.

– Dacă dorința face totul, zise Valentine, putem să ne dorim zborul cu viteze hiperluminice?

– Chiar acum, Grego prelucrează în gând partea matematică, deci din punct de vedere funcțional e ca și mort. Dar răspunsul e afirmativ. Cred că a prins un fir – o clipă mai devreme urla și țopăia pe-aici. Am trăit experiența mașinii de cusut.

– Aha, făcu Valentine.

– E o poveste veche, de la cursul de știință. Oamenii care doreau să inventeze mașini de cusut dădeau mereu greș pentru că se încăpățânau să imite mișcările naturale ale cusutului manual, înfigând acul în material și trăgând în urmă ața trecută prin ureche. Părea un lucru evident, până când cineva s-a gândit pentru prima oară să pună urechea în vârful acului și să folosească două fire de ață în loc de unul singur. O abordare indirectă, complet nefirească, pe care, la o adică, nici acum n-o pricep.

– Vasăzică, o să ne „coasem" calea prin spațiul cosmic?

– Într-un fel. Distanța cea mai scurtă dintre două puncte nu e în mod necesar o linie dreaptă. Asta vine de la ce-a aflat Andrew de la Matcă. Felul cum cheamă nu știu ce soi de creatură dintr-un spațiu-timp alternativ când creează o nouă regină. Grego a preluat-o imediat ca pe o dovadă că există un spațiu nonreal. Nu mă-ntreba ce înțelege el prin asta. Eu îmi câștig existența făcând cărămizi.

– Un spațiu real ireal, îl corectă Grego. Ai reținut pe dos.

– Trezirea din morți, zise Olhado.

– Ia loc, Valentine! o invită Grego. Celula mea nu-i cine știe ce, dar e casa mea. Matematica chestiei ăsteia e încă nebunie, dar pare să se potrivească. O să trebuiască să petrec ceva timp împreună cu Jane pe problema asta, ca să fac calcule cu adevărat exacte și să desfășor câteva simulări, dar dacă Matca are dreptate și există un spațiu atât de universal adiacent cu spațiul nostru, încât filotele pot pătrunde aici din celălalt spațiu în orice punct, dacă postulăm că trecerea se poate face și în sens invers, dacă Matca nu se înșală nici când spune că spațiul celălalt conține filote, exact ca al nostru, cu deosebirea că în celălalt spațiu – să-i spunem Exterior – filotele nu sunt organizate conform unei legi naturale, fiind în schimb doar niște posibilități, atunci iată ce-ar putea să funcționeze...

– Sunt niște „dacă" teribil de mari, observă Valentine.

– Ai uitat, spuse Olhado. Pornim de la premisa că dorința e totul.

– Exact, am uitat să precizez asta, zise Grego. Presupunem, de asemenea, că Matca are dreptate și când spune că filotele neorganizate reacționează la configurațiile din mintea cuiva, asumându-și imediat rolul disponibil din perspectiva configurației. În așa fel încât lucrurile care sunt cuprinse mintal în Exterior ajung să existe imediat aici.

– Toate sunt cât se poate de limpezi, spuse Valentine. Sunt surprinsă că nu v-ați gândit la ele până acum.

– Corect, aprobă Grego. Iată deci cum vom face. În loc să încercăm să deplasăm fizic particulele care compun astronava, pasagerii și încărcătura ei de la Steaua A la Steaua B, pur și simplu ni le imaginăm pe toate – întreaga configurație, inclusiv conținutul ei uman – ca existând

nu în Interior, ci în Exterior. În acel moment, toate filotele care compun astronava și oamenii din ea se dezorganizează, fac trecerea spre Exterior și acolo se reasamblează în conformitate cu configurația familiară. După care facem din nou același lucru și ne întoarcem în Interior – numai că acum ajungem la Steaua B. Preferabil, pe o orbită situată la o distanță sigură.

– Dacă fiecărui punct de aici îi corespunde un punct din Exterior, spuse Valentine, nu vom fi nevoiți să călătorim acolo, în loc de aici?

– Acolo regulile sunt diferite. Nu există noțiunea de localizare. Să presupunem că, în spațiul *nostru*, localizarea – poziția relativă – rezultă doar ca produs artificial al ordinii respectate de filote. E o *convenție*. Tot așa e și distanța, la drept vorbind. Noi măsurăm distanța în funcție de timpul necesar pentru a o parcurge – dar acel interval de timp e necesar numai pentru că filotele din care sunt alcătuite materia și energia respectă convențiile legilor naturale. Ca, de exemplu, viteza luminii.

– Nu fac decât să se supună limitei de viteză.

– Da. Exceptând limita de viteză, *dimensiunea* universului nostru e arbitrară. Dacă ai privi universul ca pe o sferă, atunci, stând undeva în afara sferei, n-ai putea spune dacă are un diametru de câțiva centimetri, de un miliard de ani-lumină sau de un micron.

– Iar când ajungi în Exterior...

– Atunci universul din Interior are exact aceeași dimensiune ca oricare dintre filotele dezorganizate de acolo: nici un fel de dimensiune. Mai mult, fiindcă acolo nu există localizare, toate filotele din spațiul acela sunt la fel de aproape sau de non-aproape de poziția universului nostru, deci putem reintra în spațiul din Interior în orice punct.

– Când vorbești astfel, pare ceva aproape simplu, zise Valentine.

– Ei, da, mă rog, mormăi Grego.

– E mai grea partea cu doritul, spuse Olhado.

– Pentru a menține configurația, trebuie, realmente, să o *înțelegi*, continuă Grego. Fiecare filotă care guvernează o configurație poate include numai propria parte de realitate. Ea se bazează pe filotele din cadrul configurației sale, care trebuie să-și facă treaba și să mențină propriile configurații, și se bazează, de asemenea, pe filota care guvernează configurația din care face parte și o menține la locul cuvenit. Filota atomului trebuie să încredințeze filotelor neutronilor, protonilor și electronilor sarcina să-și țină laolaltă propriile structuri interne, iar filotei moleculei – misiunea să mențină atomul la locul cuvenit, în vreme ce filota noastră se concentrează asupra propriei misiuni, și anume păstrarea coeziunii dintre părțile componente ale atomului. Așa pare să funcționeze realitatea – cel puțin în acest model.

– Vasăzică, transplantăm întreaga chestie în Exterior, și apoi o aducem din nou în Interior, spuse Valentine. Asta am înțeles.

– Da, dar *cine?* Pentru că mecanismul de expediere necesită ca întreaga configurație pentru navă și conținutul ei să fie definită ca o structură de sine stătătoare, nu doar ca un conglomerat arbitrar. Vreau să spun că atunci când pui o încărcătură într-o navă și pasagerii se îmbarcă, nu creezi o configurație vie, un organism filotic. Nu e ca și cum ai da naștere unui prunc – ăsta-i un organism care-și poate menține integritatea. Nava și conținutul ei nu sunt decât o reuniune de elemente disparate. Ele se pot separa în orice moment. Deci, atunci când transplantezi toate filotele în spațiul dezorganizat, lipsit de localizare, sau de individualizare, sau de orice alt principiu organizatoric, cum se reasamblează ele? Și chiar dacă s-ar reasambla în structurile pe care le cunosc, ce vei avea? Un noian de

atomi. Poate chiar celule și organisme vii, dar fără costume spațiale și astronavă, pentru că astea nu sunt vii. Toți atomii, și poate chiar moleculele, plutesc la întâmplare, probabil copiindu-se alandala, pe măsură ce filotele dezorganizate de acolo încep să reproducă configurația, dar nu mai ai nici o *navă*.

– Fatal.

– Nu, probabil că nu, zise Grego. Cine poate ști? Acolo, toate regulile sunt diferite. Problema e că nu-i cu putință să le aduci *înapoi* în spațiul *nostru* în starea aceea, pentru că asta ar fi fatal, fără doar și poate.

– Deci, nu putem.

– Nu știu. Realitatea se menține în spațiul din Interior pentru că toate filotele din care e alcătuită se conformează regulilor, își cunosc reciproc configurațiile și ele însele respectă aceleași configurații. Poate că totul se va menține laolaltă și în spațiul din Exterior, atât timp cât astronava, împreună cu încărcătura și pasagerii ei, sunt pe deplin *cunoscute*. Atât timp cât există cineva care să cunoască și să poată reține întreaga structură în mintea ei.

– A ei?

– Cum spuneam, trebuie să apelez la Jane ca să efectueze calculele. Ea trebuie să vadă dacă are acces la suficientă memorie ca să cuprindă configurațiile relațiilor din interiorul unei astronave. Pe urmă trebuie să vadă dacă poate să ia acea configurație și să-și imagineze noua ei poziție.

– Asta-i partea cu doritul, interveni Olhado. Sunt foarte mândru de ea, pentru că eu am fost cel care s-a gândit la necesitatea unui cunoscător care să deplaseze nava.

– De fapt, toată povestea asta îi aparține lui Olhado, spuse Grego, dar intenționez ca pe articolul respectiv să apară numele meu, fiindcă pe el nu-l interesează

ascensiunea în carieră, și eu trebuie să fac o impresie îndeajuns de frumoasă ca oamenii să nu ia în seamă condamnarea asta a mea, dacă vreau să obțin un post la vreo universitate de pe o altă planetă.

– Ce tot vorbești acolo? întrebă Valentine.

– Vorbesc despre plecarea de pe această planetă de trei lulele. Nu pricepi? Dacă totul e adevărat, dacă funcționează, atunci aș putea să zbor până la Rheims sau Baia, sau... sau până pe *Pământ* și să mă întorc aici în week-end-uri. Consumul de energie e *zero*, pentru că ieșim cu totul din cadrul legilor naturale. Uzura vehiculelor ar fi neglijabilă.

– Nu-i chiar *neglijabilă*, spuse Olhado. Tot mai trebuie să ajungem de pe orbită pe planeta de destinație.

– Cum spuneam, totul depinde de ceea ce poate să conceapă Jane. Ea trebuie să fie capabilă să cuprindă cu mintea întreaga navă și conținutul ei. Trebuie să fie în stare să ne imagineze în Exterior și din nou în Interior. Trebuie să fie în stare să se gândească la pozițiile relative exacte ale punctelor de pornire și de sosire ale călătoriei.

– Cu alte cuvinte, călătoria cu viteze hiperluminice depinde în totalitate de Jane.

– Dacă ea n-ar exista, ar fi imposibil. Chiar dacă ar interconecta toate computerele, chiar dacă cineva ar putea să scrie un program pentru realizarea acestui lucru, ar fi inutil. Pentru că un program e doar o reuniune de elemente, nu o entitate. Nu e o... ce cuvânt a găsi Jane pentru asta? O *aiúa*.

– Termenul sanscrit pentru „viață", îi explică Olhado lui Valentine. Cuvântul pentru filota care guvernează o configurație ce menține alte filote într-o anumită ordine. Cuvântul pentru entități – precum planetele, atomii, animalele sau stelele – care au o formă intrinsecă, durabilă.

– Jane e o *aiúa*, nu doar un program, deci poate să fie un cunoscător. Poate încorpora astronava ca o configurație în cadrul propriei configurații. O poate asimila și îngloba astfel ca totuși să rămână reală. O poate face parte din ea însăși și o poate cunoaște la fel de bine și de inconștient cum *aiúa* ta îți cunoaște trupul și îi menține integritatea. Apoi o va purta cu ea în Exterior și iarăși în Interior.

– Deci, Jane trebuie să plece? întrebă Valentine.

– Dacă acest lucru se va putea face, da, se va întâmpla pentru că Jane va călători cu nava, zise Grego.

– Dar cum? Nu prea cred că putem s-o luăm cu noi într-o găleată.

– Asta e un lucru pe care Andrew l-a aflat de la Matcă. Ea există, de fapt, într-un anumit loc, *aiúa* ei are o poziție precisă în spațiul nostru.

– Unde?

– În Andrew Wiggin.

Cei doi avură nevoie de câtva timp ca să-i explice lucrurile aflate de Ender despre Jane de la Matcă. Era straniu să te gândești la această entitate computer ca fiind centrată în trupul lui Ender, dar părea logic ca Jane să fi fost creată de către mătci în timpul campaniei desfășurate de Ender împotriva lor. Valentine sesiză însă o altă consecință imediată. Dacă nava mai rapidă decât lumina nu se putea duce decât acolo unde o ducea Jane, iar Jane se afla înăuntrul lui Ener, concluzia nu putea fi decât una singură.

– Deci, *Andrew* trebuie să plece?

– *Claro*. Desigur, spuse Grego.

– E cam bătrân pentru un pilot de încercare, fu de părere Valentine.

– În acest caz, ar fi doar un pasager de încercare. Se întâmplă doar să țină pilotul înăuntrul lui.

– Nu e ca și cum călătoria ar presupune vreun stres fizic, zise Olhado. Dacă teoria lui Grego se dovedește a fi întru totul corectă, o să stea pur și simplu nemișcat și, după câteva momente sau efectiv câteva microsecunde, se va afla în celălalt loc. Iar dacă treaba nu merge, o să rămână pur și simplu pe loc, iar noi toți o să ne simțim ca niște caraghioși fiindcă ne-am închipuit că ne putem deplasa prin spațiu numai dorindu-ne acest lucru.

– Iar dacă se dovedește că Jane îl poate duce în Exterior, dar acolo nu mai poate stăpâni lucrurile, atunci va rămâne prizonier într-un loc unde nici măcar nu există noțiunea de loc, spuse Valentine.

– Păi, cam așa e, recunoscu Grego. Dacă nu funcționează decât pe jumătate, pasagerii vor fi într-adevăr morți. Dar, fiindcă ne vom afla într-un loc unde timpul nu există, nu va conta pentru noi. Va fi doar o clipă eternă. Probabil, creierele noastre nici măcar nu vor avea timp să observe că experimentul a eșuat. Stază.

– Firește, dacă *funcționează,* spuse Olhado, vom purta cu noi propriul spațiu-timp, astfel că *va exista* durată. Prin urmare, n-o să știm niciodată dacă eșuăm. Nu vom observa decât dacă reușim.

– Dar *eu* o să știu dacă nu se mai întoarce niciodată, spuse Valentine.

– Așa este, zise Grego. Dacă nu se va mai întoarce, atunci îți vor rămâne câteva luni în care să știi lucrul ăsta, până când flota ajunge aici și ne trimite pe toți și pe toate în iad.

– Sau până când descolada dă peste cap genele tuturor și ne omoară pe toți, adăugă Olhado.

– Cred că aveți dreptate, admise Valentine. Eșecul n-o să-i distrugă mai rău decât dacă ar rămâne aici.

– Dar vezi și tu cum ne presează timpul, spuse Grego. Nu ne-a mai rămas prea mult până când Jane va

rămâne fără conexiunile interansiblu. Andrew spune că până la urmă s-ar putea să supraviețuiască, dar va fi o infirmă. Va suferi un atac cerebral ireparabil.

– Deci, chiar dacă funcționează, primul zbor s-ar putea să fie și ultimul.

– Nu, zise Olhado. Zborurile sunt *instantanee*. Dacă treaba merge, poate să ne transporte pe toți de pe această planetă exact în timpul necesar să ne urcăm și să coborâm din astronavă.

– Vrei să spui că poate să „decoleze" de pe *suprafața* planetei?

– E încă îndoielnic. S-ar putea să nu fie în stare decât să calculeze poziția într-un interval de, să zicem, zece mii de kilometri. Nu se vor produce explozii sau probleme de deplasare, dat fiind că filotele vor reintra în spațiul din Interior gata să se supună din nou legilor naturale. Dar dacă astronava reapare în centrul unei planete, va fi destul de greu de săpat drumul spre suprafață.

– În schimb, dacă ea poate să fie foarte precisă – de exemplu, în limita a câțiva centimetri – atunci zborurile s-ar putea desfășura de la suprafață la suprafață, zise Olhado.

– Bineînțeles că visăm, spuse Grego. Jane o să vină și-o să ne spună că tot n-ar putea să cuprindă informațiile care i-ar trebui ca să facă o astronavă să călătorească în felul ăsta chiar dacă ar transforma întreaga masă stelară în microprocesoare. Dar, deocamdată, încă mai pare posibil, iar eu mă simt *bine!*

La replica aceasta, Grego și Olhado începură să chiuie și să râdă atât de zgomotos, încât primarul Kovano veni la ușă să se asigure că Valentine nu pățise nimic. Spre stinghereala ei, fu surprinsă râzând și chiuind cot la cot cu cei doi frați.

– Să înțeleg că suntem fericiți? întrebă Kovano.

– Cred că da, zise Valentine, încercând să-și recompună o mină serioasă.

– Și care dintre multele noastre probleme a fost rezolvată?

– Probabil că nici una, spuse Valentine. Ar fi prea stupid de convenabil dacă universul ar putea fi manipulat în felul acesta.

– Dar v-ați gândit la *ceva*.

– Aceste genii ale metafizicii au născocit o posibilitate complet improbabilă. Poate le-ai strecurat ceva ciudat în mâncare.

Kovano râse și-i lăsă singuri, dar vizita lui reuși să-i readucă la o stare de seriozitate.

– *Este* posibil? întrebă Valentine.

– Niciodată nu m-aș fi gândit la așa ceva, spuse Grego. Vreau să spun – apare problema originii.

– De fapt, treaba asta *răspunde* la problema originii, zise Olhado. Teoria Big Bang-ului e cunoscută încă...

– Încă înainte ca *eu* să mă fi născut, precizează Valentine.

– Probabil, spuse Olhado. Dar ceea ce nimeni nu a fost în stare să explice e de ce a trebuit să aibă loc un Big Bang. În felul acesta însă, fenomenul capătă o logică stranie. Dacă cineva în stare să cuprindă în mintea lui configurația întregului univers ar fi pășit în Exterior, atunci toate filotele de acolo s-ar fi ordonat în locul cel mai mare din configurație pe care l-ar fi putut controla. Întrucât acolo nu există timp, treaba asta putea să dureze un miliard de ani sau o microsecundă, atât cât era necesar, iar când totul ar fi fost aranjat, bum, iată-le, întregul univers apare dintr-o dată într-un nou spațiu din Interior. Și, pentru că nu exista nici distanță, nici poziție – nu exista localizare – atunci întreaga chestie ar fi început de la dimensiunea unui punct geometric...

– Altfel spus, *nici un fel* de dimensiune, explică Grego.

– N-am uitat de tot geometria, spuse Valentine.

– ... După care s-ar fi extins imediat, creând spațiul în timp ce creștea. Iar în timp ce creștea, timpul și-ar fi încetinit... sau trebuia să spun că și-ar fi mărit viteza de scurgere?

– N-are importanță, zise Grego, totul depinde dacă te afli în interiorul noului spațiu sau în Exterior, sau în vreun alt spațiu interior.

– În orice caz, acum universul pare să fie constant în timp și să se extindă în spațiu. Dar, dacă ai vrea, ai putea la fel de ușor să-l vezi constant în dimensiune și variabil în *timp*. Viteza luminii scade, astfel că durează mai mult să ajungi dintr-un loc în altul, numai că nu ne putem da seama că scade, pentru că toate celelalte încetinesc proporțional. Pricepi? Totul e o chestiune de perspectivă. Tot așa, cum zicea și Grego înainte, universul în care trăim are și acum, în termeni absoluți, exact dimensiunea unui punct geometric – dacă te uiți la el din Exterior. Orice creștere ce pare să se producă în Interior e doar o problemă de poziție relativă și de timp.

– Și ceea ce mă ucide, spuse Grego, e că prin mintea lui Olhado se perindă de ani de zile exact genul ăsta de lucruri. Această imagine a universului ca punct adimensional în spațiul din Exterior este felul cum a gândit el dintotdeauna. Nu se poate spune că a fost primul care s-a gândit la așa ceva, dar el este singurul care a crezut cu adevărat în această idee și a văzut legătura dintre ea și non-locul unde Andrew zice că se duce Matca pentru a-și găsi *aiúa*.

– Dacă tot ne jucăm de-a metafizica, zise Valentine, atunci unde a început toată povestea asta? Dacă tot ce credem noi că ar fi realitatea nu e decât o configurație pe care cineva a dus-o în Exterior, iar universul a început să ființeze așa, dintr-o dată, atunci făptura aia, care-o fi fost,

probabil că mai hoinărește și acum, împrăștiind universuri pe oriunde se duce. De unde a venit *ea?* Și ce a fost înainte să înceapă să facă chestia asta? Și, de altfel, cum a ajuns să existe acest Exterior?

– Asta-i o logică tipică spațiului interior, răspunse Olhado. Așa concepi lucrurile când încă mai crezi în spațiu și timp ca noțiuni absolute. Te gândești că totul începe și se termină, că lucrurile au o origine, pentru că așa se întâmplă în universul observabil. Chestia e că în Exterior nu există deloc astfel de reguli. Exteriorul a fost și va fi întotdeauna acolo. Numărul de filote de acolo e infinit și toate au existat dintotdeauna. Indiferent cât de multe scoți ca să le pui în universurile organizate, vor rămâne tot atâtea câte au fost întotdeauna.

– Dar cineva trebuie *să înceapă* să creeze universul.

– De ce? întrebă Olhado.

– Fiindcă... fiindcă...

– Nimeni nu a început *vreodată*. Întotdeauna a fost. Vreau să spun că, dacă n-ar fi fost deja, *n-ar fi putut* începe. În Exterior, unde nu există configurații, ar fi fost imposibil să se conceapă o configurație. Prin definiție, ele *nu pot* să acționeze pentru că nu pot nici măcar să se găsească pe ele însele.

– Dar cum e posibil să fi fost întotdeauna?

– Gândește-te la asta ca și cum acest moment, realitatea în care trăim în clipa asta, această stare a întregului univers... a *tuturor* universurilor...

– Adică, *acum*.

– Întocmai. Gândește-te că *acum* ar fi suprafața unei sfere. Timpul se mișcă prin haosul din Exterior ca suprafața unei sfere în expansiune, ca un balon care se umflă. Afară – haosul. Înăuntru – realitatea. Crescând în permanență... cum ai spus tu, Valentine. Făcând să apară universuri tot timpul.

– Dar de unde a venit acest balon?

– OK, deci avem un balon. O sferă în expansiune. Dar acum gândește-te la ea ca la o sferă cu raza infinită.

Valentine încercă să se gândească ce-ar putea să însemne acest lucru.

– Suprafața ar fi complet plană.

– Corect.

– Și niciodată n-ai putea să faci ocolul ei complet.

– Și asta e corect. Infinit de mare. Imposibil să numeri măcar toate universurile existente de partea realității. Iar acum, pornind de la margine, te urci într-o astronavă și te deplasezi înăuntru, către centru. Cu cât ajungi mai departe, cu atât mai vechi este totul. Toate universurile, din ce în ce mai vechi. Când ajungi la primul?

– Păi, nu ajungi, zise Valentine. Nu ajungi dacă te deplasezi cu o viteză finită.

– Nu ajungi în centrul unei sfere cu rază infinită pornind de la suprafață, pentru că, oricât de departe ai merge, oricât de rapid, centrul, începutul, rămâne mereu infinit de departe.

– Și acela e locul unde a început universul.

– Eu o cred, spuse Olhado. Cred că-i adevărat.

– Deci, universul funcționează în felul acesta pentru că totdeauna a funcționat în felul acesta, conchise Valentine.

– Realitatea funcționează așa pentru că asta este realitatea. Tot ce nu funcționează așa se-ntoarce imediat în haos. Tot ce funcționează traversează granița spre realitate. Linia de demarcație e în permanență la locul ei.

– Ceea ce-mi place la nebunie, spuse Grego, e ideea că, după ce vom fi început să ne preumblăm cu viteze instantanee în realitatea noastră, ce ne poate opri să descoperim altele? Niște universuri cu totul noi?

– Sau *să creăm* altele, spuse Olhado.

– Corect, spuse Grego. Ca și cum eu sau tu am putea efectiv să cuprindem cu mințile noastre configurația unui întreg univers.

– Dar poate că *Jane* ar putea, spuse Olhado. N-ar putea?

– Ceea ce spuneți voi, zise Valentine, e că s-ar putea ca Jane să fie Dumnezeu.

– Probabil că ne ascultă chiar acum, zise Grego. Computerul e pornit, chiar dacă afișajul e blocat. Pariez că se-nfioară de plăcere pe chestia asta.

– Poate că fiecare univers durează suficient de mult ca să producă ceva ca Jane, zise Valentine. Pe urmă ea pleacă și creează altele, și...

– Și tot așa, la nesfârșit, zise Olhado. De ce nu?

– Bine, dar ea e un *accident,* protestă Valentine.

– Nu, spuse Grego. Ăsta-i unul dintre lucrurile pe care Andrew le-a aflat astăzi. Trebuie să vorbești cu el. Jane nu a fost un accident. Din câte știm, *nu există* accidente. Din câte știm, totul a făcut parte din configurație de la început.

– Totul în afară de noi, zise Valentine. Acea... care-i cuvântul pentru filota care ne guvernează?

– *Aiúa,* zise Grego, rostind apoi cuvântul pe litere.

– Da, spuse ea. În orice caz, *voința* noastră, cu tot ce are ea mai puternic sau mai slab. Și ăsta-i motivul pentru care, atât timp cât facem parte din configurația realității, suntem liberi.

– S-ar zice că eticianul începe să-și intre în rol, remarcă Olhado.

– Probabil că toată chestia asta e o mare aiureală, spuse Grego. Jane o să vină și-o să ne râdă în nas. Dar, *Nossa Senhora,* e distractiv, nu-i așa?

– Hei, din câte știm, poate că tocmai din cauza asta și există universul, râse Olhado. Pentru că e foarte amuzant

să te plimbi prin haos și să tot creezi realități. Poate că Dumnezeu Se distrează de minune.

– Sau poate că abia așteaptă ca Jane să se ducă acolo și să-i țină companie, zise Valentine.

Era rândul lui Miro să stea cu Planter. Târziu... după miezul nopții. N-ar fi avut cum să stea lângă el, să-l țină de mână. Când intra în camera sterilă, Miro trebuia să îmbrace un costum de protecție, nu atât pentru a nu se contamina, ci pentru a împiedica virusul descolada pe care-l purta în organismul său să ajungă la Planter.

„Dacă mi-aș tăia doar un pic costumul, i-aș salva poate viața."

În absența descoladei, prăbușirea trupului lui Planter fusese rapidă și devastatoare. Știau cu toții că descolada se amestecase în ciclul reproductiv al *pequenino*, dându-le acestora cea de-a treia viață ca arbori, dar până acum nu fusese limpede cât de mult din viața lor de zi cu zi depindea de virus. Cine concepuse virusul fusese un neîndurător monstru al eficienței. Fără intervenția permanentă a descoladei, celulele au început să se lenevească, producția moleculelor vitale de înmagazinare a energiei a încetat și – lucrul de care se temuseră cel mai mult – sinapsele creierului au început să reacționeze mai lent. Trupul lui Planter era plin de tuburi și de electrozi și se afla în raza de acțiune a mai multor câmpuri de scanare, astfel că Ela și asistenții ei *pequenino* puteau monitoriza de afară fiecare aspect al morții lui. În plus, în fiecare oră erau prelevate eșantioane de țesut. Durerile erau atât de mari încât, atunci când izbutea să adoarmă, prelevarea eșantioanelor de țesut nu-l trezea din somn. Și totuși, în pofida durerii, a cvasiapoplexiei care-i afecta creierul, Planter rămânea cu încăpățânare lucid. Parcă ar fi fost hotărât să dovedească faptul că, și fără descolada,

un *pequenino* poate să fie inteligent numai prin forța voinței. Bineînțeles, Planter nu făcea asta de dragul științei. O făcea din demnitate.

Adevărații cercetători nu-și puteau permite luxul de a intra acolo, îmbrăcați în costumele speciale, ca să-l vegheze și să stea de vorbă cu el. Numai cei ca Miro, copiii lui Jakt și Valentine – Syfte, Lars, Ro, Varsam – și Plikt, femeia aceea ciudată și tăcută; oameni care nu aveau probleme urgente de care să se ocupe, suficient de răbdători să suporte așteptarea și îndeajuns de tineri ca să-și îndeplinească sarcinile cu precizie – numai aceștia fuseseră repartizați pe schimburi. Ar mai fi inclus și câte un *pequenino* în schimburile respective, dar toți frații care cunoșteau destul de bine tehnologia umană făceau parte din echipele Elei sau Ouandei și aveau prea mult de lucru. Dintre toți cei care-și petreceau timpul în camera sterilă cu Planter, prelevând eșantioanele de țesut, hrănindu-l sau spălându-l, numai Miro îi cunoscuse pe *pequeninos* îndeajuns ca să poată discuta cu ei. Miro le putea vorbi în limba fraților, și faptul acesta trebuia să constituie pentru el un soi de alinare, chiar dacă practic erau niște străini, căci Planter se născuse după ce Miro plecase de pe Lusitania în călătoria lui de treizeci de ani.

Planter nu dormea. Avea ochii pe jumătate deschiși și privea în gol, dar Miro știa, după mișcarea buzelor, că vorbea. Recita, doar pentru sine, pasaje din cine știe ce epopee a tribului său. Uneori intona fragmente din genealogia tribală. Când a făcut prima oară acest lucru, Ela s-a temut că începuse să delireze. Dar Planter le-a explicat insistent că o făcea ca să-și testeze memoria, ca să se asigure că, pierzând descolada, nu-și pierdea și tribul – ceea ce ar fi fost ca și cum s-ar fi pierdut pe sine.

Chiar acum, mărind volumul sonor în interiorul costumului său, Miro îl putea auzi pe Planter relatând

povestea unui război îngrozitor cu pădurea lui Skysplitter, „copacul care chema tunetul". Pe la mijlocul ei, apărea o digresiune în care se spunea cum își căpătase Skysplitter numele. Această parte părea foarte veche și de natură mitică, o poveste magică despre un frate care le-a purtat pe micile mame în locul unde cerul s-a deschis și stelele s-au rostogolit pe pământ. Deși Miro era pierdut în propriile gânduri despre descoperirile zilei – originea lui Jane, ideea de călătorie prin dorință a lui Grego și Olhado – din cine știe ce motiv se pomeni ascultând cu atenție cuvintele rostite de Planter. Când povestea se termină, Miro se văzu nevoit să intervină.

– Cât de veche e povestea asta?

– Veche, șopti Planter. Ai ascultat-o?

– Până la ultima parte.

Cu Planter putea să vorbească oricât de mult. Ori nu devenea nerăbdător din pricina încetinelii de exprimare a lui Miro – în fond, Planter nu pleca nicăieri – ori propriile procese cognitive încetiniseră până la a se armoniza cu ritmul poticnit al lui Miro. Oricare ar fi fost explicația, Planter îl lăsa pe Miro să-și termine frazele și-i răspundea ca și cum ar fi ascultat cu mare atenție.

– Am înțeles bine când ai spus că Skysplitter a luat cu el micile mame?

– Așa e, șopti Planter.

– Dar nu s-a dus la un copac-tată.

– Nu. Doar le ducea cu el. Am auzit povestea cu ani în urmă, înainte să învăț metodele științifice umane.

– Știi ce-mi sugerează mie asta? Că povestea ar putea să vină dintr-o vreme când voi nu vă duceați micile mame la copacul-tată, când micile mame nu-și asigurau subzistența lingând seva dinăuntrul copacului-mamă. În schimb, stăteau atârnate de protuberanțele de pe abdomenul masculului până când puii se maturizau

suficient ca să iasă afară și să înceapă să sugă în locul mamelor lor.

– De-asta ți-am și cântat-o, spuse Planter. Am încercat să mă gândesc ce s-ar fi întâmplat dacă am fi fost inteligenți înainte de venirea descoladei. Până la urmă mi-am amintit fragmentul acela din povestea războiului lui Skysplitter.

– S-a dus în locul unde cerul s-a crăpat.

– Descolada trebuie să fi ajuns aici cumva, nu?

– Cât de veche e povestea asta?

– Războiul lui Skysplitter a avut loc acum douăzeci și nouă de generații. Nici pădurea noastră nu e atât de bătrână, dar am purtat cu noi cântecele și poveștile din pădurea paternă.

– Totuși, partea din poveste care se referă la cer și la stele ar putea să fie mult mai veche, nu?

– Foarte veche. Copacul-tată Skysplitter a murit demult. Se poate să fi fost deja foarte bătrân când a avut loc războiul.

– Crezi că ar fi posibil ca asta să fie amintirea primului *pequenino* care a descoperit descolada? Că virusul a fost adus aici de o astronavă și că tot ce a văzut el a fost un soi de vehicul de asolizare?

– De-asta am cântat-o.

– Dacă așa stau lucrurile, atunci fără doar și poate că ați fost inteligenți înainte de venirea descoladei.

– Toate au dispărut acum, spuse Planter.

– Ce să dispară? Nu înțeleg.

– Genele noastre de atunci. Nici nu se poate bănui ce a luat descolada de la noi și ce a eliminat.

Adevărat. E posibil ca fiecare virus să cuprindă în structura sa codul genetic complet pentru toate formele de viață indigene de pe Lusitania, dar e vorba de codul genetic așa cum e *acum,* în starea controlată de descolada.

Cum a fost acel cod înainte de venirea descoladei nu mai poate fi reconstituit sau restabilit vreodată.

– Și totuși, spuse Miro. E interesant. Să te gândești că încă înainte de virus voi aveați o limbă, cântece și povești.

Apoi, deși știa că n-ar fi trebuit, adăugă:

– Poate că așa nu mai e necesar ca tu să demonstrezi independența inteligenței speciei *pequenino*.

– Încă o tentativă de a-l salva pe purceluș, spuse Planter.

O voce să făcu auzită în difuzor. O voce din afara camerei sterile.

– Poți să ieși acum.

Era Ela. În timpul schimbului lui Miro ar fi trebuit să doarmă.

– Schimbul meu mai durează trei ore, zise Miro.

– O să intre altcineva.

– Sunt destule costume.

– Am nevoie de tine aici, Miro.

Vocea Elei nu lăsa nici o șansă de refuz. În plus, ea conducea experimentul.

Câteva minute mai târziu, când ieși, Miro înțelese ce se întâmplase. Quara se afla acolo, având pe chip o expresie glacială, iar Ela era cel puțin la fel de furioasă. Evident, se certaseră iarăși, nimic surprinzător. Surprinzătoare era însăși venirea Quarei aici.

– Ai putea la fel de bine să te întorci, zise Quara, imediat ce Miro ieși din camera de sterilizare.

– Nici măcar nu știu de ce-am ieșit.

– Dumneaei insistă să aibă o conversație *confidențială*, spuse Ela cu năduf.

– Te-a chemat afară, zise Quara, dar nu vrea să deconecteze sistemul de monitorizare audio.

– Trebuie să înregistrăm fiecare moment al conversațiilor lui Planter. Ca să-i testăm luciditatea.

Miro oftă:

– Ela, maturizează-te!

– Eu? răbufni Ela. Eu să mă maturizez! Adică dumneaei vine aici de zici că-i *Nossa Senora* pe tron...

– Ela, o întrerupse Miro, taci din gură și ascultă! Quara e singura speranță a lui Planter de a scăpa cu viață din acest experiment. Pot să afirm cu toată convingerea că n-ar servi scopului acestui experiment dacă...

– În regulă, spuse Ela întrerupându-l, pentru că deja intuise argumentul și se înclinase în fața lui. Ea e inamicul tuturor ființelor de pe această planetă, dar am să întrerup monitorizarea audio pentru că dorește să aibă o conversație *confidențială* cu fratele pe care-l ucide.

Era prea mult pentru Quara:

– Nu trebuie să întrerupi nimic pentru mine. Îmi pare rău că am venit. A fost o greșeală stupidă.

– Quara! strigă Miro.

Ea se opri în ușa laboratorului.

– Îmbracă-ți costumul și du-te să vorbești cu Planter! Ce-are *el* de-a face cu *ea?*

Quara se mai uită o dată fioros la Ela, dar se îndreptă spre camera de sterilizare din care Miro tocmai ieșise.

Miro simți o mare ușurare. Știind că nu avea nici un fel de autoritate și că amândouă ar fi putut foarte ușor să-i spună ce să facă cu ordinele sale, faptul că se conformaseră sugera, în realitate, că ele *voiau* să se conformeze. Quara dorea într-adevăr să discute cu Planter, iar Ela dorea într-adevăr ca ea s-o facă. Nu era exclus ca ele să se fi maturizat îndeajuns încât să nu lase divergențele personale să primejduiască viețile celorlalți. Poate că mai exista speranță pentru această familie.

– O să-l pornească din nou imediat ce ajung înăuntru, spuse Quara.

– Ba n-o să-l pornească, replică Miro.

– O să încerce, insistă Quara.

Ela o privi disprețuitor:

– *Eu* știu să-mi respect cuvântul dat.

Nu-și mai spuseră nimic. Quara intră în sala de sterilizare. Câteva minute mai târziu, soluția antidescolada cu care-i fusese stropit costumul începu să se usuce.

Auzindu-i pașii, Miro îi spuse Elei:

– Închide-l!

Ela apăsă un buton și zgomotul pașilor încetă.

Miro auzi glasul lui Jane în ureche:

– Vrei să-ți transmit tot ce-și spun?

El îi răspunse subvocalizând:

– Poți să asculți și acum ce se întâmplă înăuntru?

– Computerul este conectat la mai multe monitoare sensibile la vibrații. Mi-am însușit câteva șiretlicuri privind decodarea limbajului uman pe baza celor mai ușoare vibrații, iar instrumentele sunt foarte sensibile.

– Dă-i înainte, spuse Miro.

– N-ai scrupule morale privind încălcarea confidențialității?

– Nici unul, replică Miro.

Era în joc supraviețuirea unei planete. Și-apoi, își ținuse cuvântul: echipamentul de monitorizare audio *fusese* deconectat. Ela nu putea auzi ce se discuta.

La început, conversația se păstră în limitele banalului. „Cum te simți?" „Foarte bolnav." „Te doare tare?" „Da."

Planter întrerupse schimbul de amabilități, atacând miezul problemei.

– De ce vrei ca toți semenii mei să fie sclavi?

Quara oftă, dar, spre meritul ei, nu lăsă să i se vadă iritarea. Pentru urechea exersată a lui Miro, oftatul ei sugera o frământare emoțională reală. Nu avea nimic comun cu chipul sfidător pe care-l arăta familiei.

– Poate că nu tu ai făurit lanţurile, dar cheia e la tine şi refuzi s-o foloseşti.

– Descolada nu e lanţ, zise ea. Un lanţ nu înseamnă nimic. Descolada e vie.

– Şi eu sunt. Toţi semenii mei sunt vii. De ce viaţa lor e mai importantă decât a noastră?

– Nu descolada vă ucide. Inamicii voştri sunt Ela şi mama mea. Ele sunt acelea care-ar fi în stare să vă omoare pe toţi ca să scape de moarte.

– Firește, spuse Planter. Firește că așa ar face. Așa cum eu i-aș ucide pe toți ca să-mi apăr neamul.

– Așadar, nu cu mine trebuie să te cerți.

– Ba da. Fără cunoștințele tale, oamenii și *pequeninos* vor ajunge să se ucidă unii pe alții, într-un fel sau altul. Nu vor avea de ales. Atât timp cât descolada nu va putea fi îmblânzit, până la urmă va distruge omenirea sau omenirea va trebui să-l distrugă – și pe noi o dată cu el.

– N-o să-l distrugă niciodată, spuse Quara.

– Pentru că tu n-ai să-i lași.

– Tot așa cum nu i-aș lăsa să te ucidă nici pe tine. Viața rațională e viață rațională.

– Nu, spuse Planter. Cu raman poți trăi și poți fi lăsat să trăiești. Dar cu varelse nu se poate dialoga. Nu e posibil decât războiul.

– Nici pomeneală, ripostă Quara, lansându-se în aceeași argumentație folosită și când Miro discutase cu ea.

Când termină, o vreme se lăsă liniștea.

– Mai vorbesc? îi întrebă Ela în șoaptă pe cei ce urmăreau monitoarele. Miro nu auzi nici un răspuns – probabil că cineva scuturase din cap în semn că nu.

– Quara, șopti Planter.

– Sunt tot aici, răspunse ea.

Spre meritul ei, tonul bătăios îi dispăruse iarăși din glas. Cruzimea corectitudinii ei morale nu-i dădea nici un pic de bucurie.

– Nu acesta e motivul pentru care nu vrei să ne ajuți, spuse Planter.

– Ba da.

– Ne-ai ajuta cât ai clipi din ochi dacă n-ar trebui să cedezi în fața familiei tale.

– *Nu-i* adevărat! strigă ea.

Așa deci... Planter atinsese o coardă sensibilă.

– Ești atât de sigură că ai dreptate numai pentru că ei sunt atât de siguri că te înșeli.

– *Am* dreptate!

– Când ai mai văzut tu pe cineva care nu are *nici o* îndoială și care să aibă totodată dreptate într-o anumită privință?

– Am îndoielile mele, șopti Quara.

– Ascultă-ți îndoielile, spuse Planter. Salvează-mi neamul! Și pe-al tău.

– Ce drept am eu să aleg între descolada și semenii mei?

– Exact. Cu ce drept iei tu o astfel de decizie?

– Nu iau, ci amân o decizie.

– Știi ce poate să facă descolada. Știi ce va face. Amânarea unei decizii *e* o decizie.

– Nu e o decizie. Nu e o *acțiune*.

– Refuzi să încerci oprirea unei crime pe care ți-ar fi ușor s-o oprești – cum să nu fie asta o crimă?

– De-asta ai vrut să mă vezi? Încă unul care să-mi spună ce să fac?

– Am acest drept.

– Pentru că ai luat hotărârea să devii un martir și să mori?

– Nu mi-am pierdut încă mințile.

– Bun. Ți-ai demonstrat punctul de vedere. Acum lasă-i să introducă din nou descolada aici și să te salveze.

– Nu.

– De ce? Ești chiar așa de sigur că ai dreptate?

– Pentru propria viață pot să hotărăsc chiar eu. Nu sunt ca tine, nu decid ca alții să moară.

– Dacă oamenii vor muri, și eu am să mor cu ei.

– Știi de ce vreau să mor? întrebă Planter.

– De ce?

– Ca să nu mai trebuiască să-i văd pe oameni și pe *pequeninos* omorându-se din nou.

Quara lăsă capul în jos.

– Tu și Grego – sunteți amândoi la fel.

Lacrimile căzură pe viziera costumului ei.

– Asta-i o minciună.

– Amândoi refuzați să-i ascultați pe cei din jur. Voi le știți mai bine pe toate, și când ați terminat ce v-ați pus în gând să faceți, multe făpturi nevinovate își găsesc moartea.

Quara se ridică.

– Mori atunci, spuse ea. Dacă tot sunt așa o criminală, de ce-aș plânge din cauza ta?

Dar nu făcu nici un pas. „Nu vrea să plece", își zise Miro.

– Spune-le, o îndemnă Planter.

Ea scutură din cap, atât de violent încât lacrimile îi săriră din ochi, stropind interiorul măștii. „Dac-o s-o țină tot așa, curând n-o să mai fie în stare să vadă nimic."

– Dacă spui ceea ce știi, toată lumea devine mai înțeleaptă. Dacă păstrezi un secret, atunci toți ceilalți sunt niște proști.

– Dacă le spun, descolada va muri!

– Atunci lasă-l să moară! țipă Planter.

Efortul îl epuiză teribil. Preț de câteva clipe, instrumentele din laborator o luară razna. Ela blestemă pe înfundate în timp ce lua legătura cu fiecare dintre tehnicienii care-i monitorizau pe cei doi.

– Așa ai vrea tu să simt pentru tine? întrebă Quara.

– Așa simți tu pentru mine, șopti Planter. Dă-l încolo, lasă-l să moară.

– Nu, spuse ea.

– Descolada a venit și mi-a înrobit neamul. Ce mai contează atunci dacă e sau nu o specie inteligentă? E un tiran. Un criminal. Dacă o ființă omenească s-ar fi comportat așa cum a făcut-o descolada, până și tu ai fi fost de acord că trebuie să fie oprită, chiar dacă uciderea sa ar fi fost singura posibilitate. De ce să fie tratată o altă specie mai îngăduitor decât un membru al speciei tale?

– Pentru că descolada nu știe ce face, zise Quara. Nu înțelege că noi suntem inteligenți.

– Nu-i *pasă,* spuse Planter. Cei care au creat virusul ăsta l-au trimis fără să le pese dacă speciile pe care le capturează sau le ucide sunt sau nu raționale. Asta e creatura pentru care tu vrei ca toți semenii mei și ai tăi să moară? Chiar atât de mare este ura ta față de propria familie, încât să fii de partea unui monstru precum descolada?

Quara nu găsi nici un răspuns. Se lăsă pe taburetul de lângă patul lui Planter.

Planter întinse mâna și și-o așeză pe umărul ei. Costumul nu era atât de gros încât să nu-i simtă apăsarea, cu toate că era foarte slabă.

– În ceea ce mă privește, nu-mi pasă că mor, urmă Planter. Poate datorită celei de-a treia vieți, noi, *pequeninos,* nu avem aceeași frică de moarte ca voi, cu viața voastră prea scurtă. Dar, Quara, chiar dacă nu-mi va fi dată a treia viață, voi avea acea nemurire pe care-o aveți voi, oamenii. Numele meu va trăi în povești. Chiar dacă nu voi fi copac, numele meu va trăi. Și ceea ce am făcut. Voi puteți să spuneți că am hotărât să fiu un martir degeaba, dar frații mei înțeleg. Rămânând limpede și

inteligent până la capăt, dovedesc că ei sunt ceea ce sunt. Descolada ne poate sili să facem multe lucruri, dar nu ne stăpânește până în miezul ființei noastre. Există în noi un loc care este adevăratul nostru eu. Nu-mi pasă că mor. Voi trăi veșnic în fiecare *pequenino* care este liber.

– De ce spui asta când numai eu te pot auzi?

– Pentru că numai tu ai puterea să mă omori definitiv. Numai tu ai puterea să faci ca moartea mea să nu însemne nimic, ca toți semenii mei să moară după mine și să nu mai rămână nici unul care să-și amintească. De ce nu ți-aș lăsa doar ție testamentul meu? Numai tu vei decide dacă are sau nu vreo valoare.

– Te urăsc pentru asta, spuse ea. Știam că ai s-o faci.

– Ce să fac?

– Să mă faci să mă simt atât de îngrozitor încât să fiu nevoită să... cedez!

– Dacă ai știut că am s-o fac, de ce-ai venit?

– Nu trebuia să vin! Ce bine era să nu fi venit!

– Am să-ți spun eu de ce-ai venit. Ai venit pentru ca eu să te determin să cedezi, așa încât s-o faci de dragul meu, nu pentru familia ta.

– Așadar, sunt marioneta ta?

– Exact invers. Tu ai hotărât să vii aici. Tu te folosești de *mine* ca să te determin să faci ceea ce, de fapt, chiar tu vrei să faci. În sufletul tău ți-ai păstrat omenia, Quara. Vrei ca semenii tăi să trăiască. De n-ar fi așa, ai fi un monstru.

– Numai faptul că ești pe moarte nu te face mai înțelept, spuse ea.

– Ba da, replică Planter.

– Și dacă ți-aș spune că n-am să cooperez niciodată la uciderea descoladei?

– Te-aș crede, zise Planter.

– Și m-ai urî.

– Da.

– Nu poți.

– Ba pot. Nu sunt un creștin foarte bun. Nu sunt capabil să-l iubesc pe cel care hotărăște să ne ucidă pe mine și pe toți semenii mei.

Quara nu spuse nimic.

– Poți să pleci acum. Am spus tot ce-am avut de spus. Acum vreau să-mi cânt poveștile și să rămân inteligent până când moartea va veni, în sfârșit.

Ea se ridică și ieși imediat în sala de sterilizare.

Miro se întoarse către Ela.

– Scoate-i pe toți din laborator, îi spuse el.

– De ce?

– Pentru că nu-i exclus să iasă și să-ți spună ce știe.

– Atunci eu ar trebui să ies și ceilalți să rămână, zise Ela.

– Nu, spuse Miro. Numai ție o să-ți spună vreodată.

– Dacă tu chiar crezi *așa ceva*, atunci ești complet...

– Spunându-i altcuiva, n-ar suferi îndeajuns ca să fie satisfăcută, zise Miro. Toată lumea afară!

Ela reflectă o clipă.

– În regulă, spuse ea, adresându-se celorlalți. Întoarceți-vă în laboratorul principal și monitorizați-vă computerele. Dacă ne spune ceva, am să intru pe rețea și veți vedea ce introduce pe măsură ce cădem de acord. Dacă puteți înțelege ceva din ce vedeți, mergeți mai departe pe calea respectivă. Chiar dacă știe într-adevăr ceva, tot n-o să avem prea mult timp la dispoziție să proiectăm un virus pe care să i-l administrăm lui Planter până să moară. Plecați!

Toată lumea plecă.

Când Quara ieși din sala de sterilizare, îi găsi numai pe Ela și pe Miro.

– Continuu să cred că nu e bine să omorâm descolada înainte de a încerca să comunicăm cu el, zise ea.

– Se prea poate, spuse Ela. Știu doar că o voi face dacă am să pot.

– Accesează-ți fișierele! Am să-ți spun tot ce știu despre inteligența descoladei. Dacă funcționează și Planter scapă cu viață, am să-l scuip în față.

– Poți să-l scuipi de o mie de ori, zise Ela. Numai să trăiască.

Fișierele ei apărură pe display. Quara începu să arate spre anumite regiuni ale modelului virusului descolada. După câteva minute, Quara stătea în fața terminalului, tastând, arătând, vorbind, în timp ce Ela punea întrebări.

Jane se făcu auzită în urechea lui Miro.

– Mica ticăloasă, spuse ea. Nu și-a păstrat fișierele în alt computer. Tot ce știa ținea în minte.

A doua zi, spre sfârșitul după-amiezei, Planter ajunsese în pragul morții, iar Ela, în pragul epuizării.

Echipa ei lucrase toată noaptea; Quara îi ajutase tot timpul, citind neobosită toate rezultatele obținute de asistenții Elei, criticând, semnalând erorile. Până la jumătatea dimineții, conturaseră un plan pentru un virus trunchiat, care ar fi trebuit să funcționeze. Întreaga capacitate de exprimare dispăruse, ceea ce însemna că noii viruși nu ar mai fi fost în stare să comunice între ei. De asemenea, dispăruseră și aptitudinile analitice. Rămăseseră însă nealterate toate părțile virusului care asigurau funcțiile fiziologice ale speciilor indigene de pe Lusitania. Atât cât se putea prognoza, fără să aibă la dispoziție un eșantion de lucru al virusului, noul proiect avea toate caracteristicile necesare: un virus descolada complet funcțional în ciclurile de viață ale speciilor lusitane, inclusiv *pequenino*, și totodată complet incapabil să guverneze și să regularizeze planeta. Noul virus a primit numele recolada. Cel vechi fusese numit după funcția sa

dezingratoare; cel nou, după funcția care-i rămăsese, aceea de a ține laolaltă perechile de specii care alcătuiau viața indigenă de pe Lusitania.

Ender ridică o obiecție: dacă descolada îi adusese pe *pequeninos* într-o stare expansivă și beligerantă, noul virus se putea să-i blocheze în starea respectivă. Dar Ela și Quara îi răspunseseră într-un glas că folosiseră intenționat ca model o versiune mai veche a descoladei, dintr-o perioadă când *pequeninos* erau mai relaxați, mai „ei înșiși". *Pequeninos* care lucrează la proiect au fost de acord; timpul era prea scurt ca să-i mai consulte și pe alții, în afară de Human și Rooter, care au fost și ei de aceeași părere.

Cu cele aflate de la Quara despre acțiunile descoladei, Ela a numit totodată o echipă să lucreze la o bacterie ucigașă, care avea să se răspândească rapid în întreaga geealogie a planetei, descompunând virusul și ucigându-l. Bacteria avea să recunoască vechiul descolada tocmai după elementele absente din noul descolada. Administrarea simultană a recoladei și a bacteriei ucigașe ar fi trebuit să rezolve problema.

Nu mai rămăsese decât o singură problemă: obținerea propriu-zisă a noului virus. Începând cu mijlocul dimineții, Ela se ocupase direct de acest proiect. Quara cedase fizic și adormise. La fel se întâmplase și cu cei mai mulți dintre *pequeninos*. Dar Ela își continuă eforturile, încercând să se folosească de toate instrumentele de care dispunea ca să descompună virusul și să-l recombine după tiparul stabilit.

Când Ender sosi după-amiază târziu ca să-i spună că virusul trebuia folosit „acum ori niciodată" dacă voiau să-l salveze pe Planter, ea nu reuși altceva decât să se prăbușească și să plângă din pricina epuizării și a frustrării.

– Nu pot, șopti Ela.

– Atunci spune-i că l-ai realizat, dar că nu-l poți pregăti și...

– Vreau să spun că nu poate fi obținut.

– Dar l-ai proiectat.

– Da, l-am proiectat, l-am modelat. Dar nu poate fi *făcut*. Descolada are o concepție realmente afurisită. Nu-l putem construi pornind de la zero, pentru că sunt prea multe părți care nu-și păstrează coeziunea decât dacă ai exact acele secțiuni care să funcționeze deja pentru a se reconstrui reciproc, pe măsură ce sunt distruse. Și nu putem opera modificări asupra virusului din starea prezentă decât dacă descolada e măcar cât de cât activ, caz în care desface ceea ce facem mai repede decât putem noi s-o facem. A fost proiectat să se autoinspecteze permanent ca să nu poată fi modificat și să fie atât de instabil în toate părțile componente încât e absolut irealizabil.

– Dar *ei* l-au făcut.

– Da, dar nu știu *cum*. Spre deosebire de Grego, eu nu pot să ies complet dintre limitele științei mele pe baza unui capriciu metafizic, să plăsmuiesc niște lucruri și să le fac să existe prin simpla dorință. Sunt obligată să respect legile naturii, așa cum sunt ele în această clipă, și nu există vreo lege care să-mi dea voie să-l fac.

– Deci, știm unde trebuie să mergem, dar nu putem ajunge acolo pornind de aici.

– Până astă-noapte nu știam destul ca să-mi dau seama dacă putem sau nu să proiectăm recolada, în consecință, n-aveam cum să știu dacă îl putem realiza. Am crezut că poate fi și realizat, dacă poate fi proiectat. Eram gata să-l fac în clipa când Quara s-a lăsat înduplecată. Tot ce-am obținut a fost să știm, definitiv și irevocabil, că nu poate fi făcut. Quara a avut dreptate. Fără doar și poate, am aflat de la ea destul ca să putem ucide toți virușii

descolada de pe Lusitania, dar nu reușim să obținem recolada care să-l înlocuiască și să mențină în stare de funcționare viața lusitană.

– Deci, dacă folosim bacteria...

– Toți *pequeninos* de pe planetă vor ajunge într-o săptămână sau două în starea în care e Planter acum. La fel și toată iarba, toate păsările, toate plantele, totul. Sol pârjolit. O atrocitate. Quara a avut dreptate.

Izbucni din nou în plâns.

– Ești prea obosită, spuse Quara, care se trezise și arăta groaznic, deloc împrospătată de somn.

La rândul ei, Ela nu fu în stare să-i răspundă surorii sale.

Quara părea gata să rostească o cruzime, ceva care să rimeze cu „Ce ți-am spus eu?" Dar se răzgândi și, apropiindu-se, își puse mâna pe umărul Elei:

– Ești obosită, Ela. Trebuie să dormi.

– Da, șopti Ela.

– Dar, mai întâi, hai să-i spunem lui Planter.

– Să-i spunem adio.

– Întocmai.

Porniră spre laboratorul unde se afla camera sterilă a lui Planter. Cercetătorii *pequenino* care dormiseră se treziseră acum și luau parte cu toții la veghea ultimelor clipe ale lui Planter. Miro se afla iarăși înăuntru, dar de data aceasta nu i-au mai spus să plece, deși Ender știa că atât Ela cât și Quara ar fi dorit tare mult să intre acolo. Se mulțumiră în schimb să-i vorbească prin difuzoare, explicându-i ce găsiseră. În felul său, succesul parțial era mai rău decât eșecul complet, pentru că putea să ducă ușor la distrugerea întregii specii *pequenino*, dacă oamenii de pe Lusitania deveneau îndeajuns de egoiști.

– N-o să-l folosiți, șopti Planter.

Oricât de sensibile erau, microfoanele abia dacă-i putea sesiza glasul.

– Noi nu, zise Quara. Dar nu suntem singurii oameni de aici.

– N-o să-l folosiţi, spuse el. Sunt singurul care-o să moară în felul ăsta.

La ultimele cuvinte, glasul îl părăsi de tot; i-au descifrat mişcarea buzelor mai târziu, pe înregistrarea holografică. După aceste ultime vorbe, după ce le ascultă cuvintele de adio, Planter muri.

În clipa în care aparatele îi confirmară moartea, membrii *pequenino* ai grupului de cercetare dădură buzna în camera sterilă. Acum nu mai era nevoie de sterilizare. Voiau să ducă descolada cu ei. Dându-l la o parte pe Miro, se puseră pe treabă, injectând virusul în toate părţile trupului lui Planter, sute de injecţii în câteva clipe. Era evident că se pregătiseră pentru momentul acesta. Îi respectaseră sacrificiul cât trăise, dar acum, după ce murise şi onoarea îi fusese satisfăcută, nu pregetau deloc să încerce să-l salveze pentru a treia viaţă, dacă puteau.

L-au adus în spaţiul deschis unde se aflau Human şi Rooter, aşezându-l într-un loc dinainte marcat, ce forma un triunghi echilateral cu cei doi copaci-tată tineri. Acolo i-au jupuit pielea şi i-au legat trupul de un par. În câteva ore crescu un copac şi, pentru scurt timp, au sperat că ar putea fi un copac-tată. Dar, după numai câteva zile, fraţii pricepuţi în recunoaşterea unui copac-tată au declarat că străduniile fuseseră zadarnice. Într-adevăr, era o formă de viaţă care-i conţinea genele, dar amintirile, voinţa, persoana care fusese Planter dispăruseră. Copacul era mut. Nici o minte nu avea să se alăture conclavului perpetuu al copacilor-tată. Planter hotărâse să se elibereze de descolada, chiar dacă astfel pierdea cea de-a treia viaţă, darul făcut de virus celor care-l posedau. Reuşise. Şi, pierzând, câştigase.

Reuşise, de asemenea, şi într-o altă privinţă. *Pequeninos* s-au abătut de la obicieul de a uita rapid numele

copacilor-frate. Deși nici o mică mamă n-avea să se târască pe scoarța lui, copacul-frate crescut din trupul său avea să fie cunoscut sub numele de Planter și să fie tratat cu respect, ca și cum ar fi fost un copac-tată, ca și cum ar fi fost o persoană. Mai mult decât atât, isprava lui a fost povestită și răspovestită pretutindeni pe Lusitania, oriunde trăiau *pequeninos*. El dovedise că specia *pequenino* era inteligentă și fără descolada; fusese un sacrificiu nobil, și rostirea numelui lui Planter le aducea aminte tuturor semenilor săi de libertatea lor structurală față de virusul care-i înrobise.

Numai că moartea lui Planter nu a prilejuit nici un răgaz în pregătirile pentru colonizara *pequenino* a altor planete. Adepții lui Warmaker formau acum majoritatea și, pe măsură ce se răspândea zvonul că oamenii aveau o bacterie capabilă să ucidă descolada, graba lor a crescut și mai mult. „Grăbește-te, îi spuneau ei Mătcii iară și iară. Grăbește-te, ca să putem evada de pe această planetă înainte ca oamenii să se hotărască să ne ucidă pe toți."

– Cred că pot s-o fac, spuse Jane. Dacă nava e mică și simplă, încărcătura neglijabilă și echipajul cât mai puțin numeros, atunci pot să păstrez în minte întreaga configurație. Dar călătoria trebuie să fie scurtă și șederea în spațiul exterior de scurtă durată. Cât despre memorarea localizării începutului și sfârșitului, asta-i o joacă de copii, pot s-o fac cu precizie de un milimetru, chiar mai puțin. Dacă aș dormi, aș putea s-o fac și în somn. Nu se pune problema rezistenței la accelerații sau a asigurării unor sisteme vitale sofisticate. Astronava poate fi construită imediat. Un mediu etanș, scaune, lumină, căldură. Dacă putem să ajungem efectiv acolo, să țin totul sub control și să ne întoarcem, atunci nu vom rămâne în

spațiu atât de mult timp încât să consumăm tot oxigenul dintr-o incintă mică.

Se adunaseră cu toții în cabinetul episcopului ca s-o asculte: întreaga familie Ribeira, familia lui Jakt și Valentine, cercetătorii *pequenino*, câțiva preoți și *Filhos*, precum și vreo zece alți lideri ai coloniei umane. Episcopul insistase ca întâlnirea să aibă loc în cabinetul lui.

– Pentru că e spațiu suficient, spusese el, și fiindcă, dacă aveți de gând să plecați și să vânați înaintea lui Dumnezeu precum Nimrod, dacă aveți de gând să trimiteți către ceruri o navă precum Babel ca să căutați chipul Domnului, atunci vreau să fiu de față și să-L implor pe Dumnezeu să fie milostiv cu voi.

– Ce capacitate îți rămâne? o întrebă Ender pe Jane.

– Nu prea mare. Și așa, toate computerele de pe cele O Sută de Planete vor deveni mai lenețe în timpul călătoriei, căci mă folosesc de memoria lor ca să pot reține configurația.

– Întreb pentru că vreau să încercăm... un experiment cât suntem acolo.

– N-are rost să ocolești cuvântul, Andrew, spuse Ela. Noi toți vrem să împlinim un miracol cât suntem acolo. Dacă ajungem în Exterior, înseamnă că Grego și Olhado au probabil dreptate în privința faptului că acolo regulile sunt diferite, adică lucrurile pot fi create numai prin înțelegerea configurației lor. Vreau să merg și eu. Nu-i exclus ca, ajungând acolo cu configurația virusului recolada în minte, să-l pot crea. S-ar putea să fiu în stare să mă întorc cu un virus care nu poate fi creat în spațiul real. Mă iei? Poți să mă ții acolo atât cât trebuie ca să fac virusul?

– Cât ar dura? întrebă Jane.

– Ar trebui să se întâmple instantaneu, răspunse Grego. În clipa când ajungem, oricare dintre configurațiile

complete pe care le avem în minte ar trebui să fie create într-un interval de timp prea scurt ca să fie sesizat de oameni. Timpul real va fi consumat de verificarea virusului astfel obținut. Poate cinci minute.

– Da, zise Jane. Dacă reușesc s-o fac, pot s-o fac pentru cinci minute.

– Restul echipajului, spuse Ender.

– Restul echipajului veți fi tu și Miro, zise Jane. Nimeni altcineva.

Grego protestă cel mai vehement, dar fără să fie singurul.

– Sunt pilot, spuse Jakt.

– *Eu* sunt singurul pilot al acestei nave, zise Jane.

– Olhado și cu mine am fost cu ideea, spuse Grego.

– Ender și Miro vor veni pentru că această călătorie nu se poate face în siguranță fără ei. Sălășluiesc în Ender – unde se duce el, mă poartă și pe mine. Miro, pe de altă parte, a ajuns atât de apropiat de mine, încât cred că face parte din configurația care reprezintă eul meu. Îl vreau acolo pentru că s-ar putea să nu fiu întreagă fără el. Pe nimeni altul. Nu mai pot cuprinde pe nimeni altul în configurație. Ela e singura în afară de cei doi.

– Atunci, ăsta-i noul echipaj, spuse Ender.

– Fără nici un fel de obiecții, adăugă primarul Kovano.

– Va construi Matca nava? întrebă Jane.

– O va construi, zise Ender.

– Atunci, am să vă mai cer o singură favoare. Ela, dacă-ți dau cele cinci minute, poți să mai reții în minte și configurația unui alt virus?

– Virusul pentru Calea?

– Dacă-i putem ajuta, le suntem datori pentru sprijinul pe care ni l-au dat.

– Cred că da sau măcar diferențele dintre el și varianta normală a descoladei. Asta-i tot ce-aș putea fi în stare să rețin – diferențele.

– Și cât de curând se vor putea întâmpla toate astea? întrebă primarul.

– Imediat ce Matca va construi nava, spuse Jane. Mai avem doar patruzeci și opt de zile până când cele O Sută de Planete își vor întrerupe ansiblurile. Voi supraviețui acelei zile, știm asta acum, dar voi rămâne infirmă. O să-mi ia un timp să-mi redobândesc amintirile pierdute, dacă voi mai reuși vreodată. Nu voi mai putea susține configurația unei nave care să meargă în Exterior până când nu-mi voi recăpăta memoria.

– Matca poate să construiască o navă simplă cu mult înaintea acestui termen, zise Ender. Într-o navă atât de mică nu e nici o speranță să poată fi transportați toți oamenii și toți *pequeninos* de pe Lusitania înainte de sosirea flotei, cu atât mai puțin înainte ca întreruperea rețelei s-o aducă pe Jane în imposibilitatea de a transporta nava. Dar va fi destul ca să ducem comunități *pequenino* noi, fără descolada – un frate, o soție și mai multe mici mame gestante – pe o duzină de planete și să le stabilim acolo. Vom avea timp să ducem colonii cu noile mătci, deja fertilizate, să depună primele sute de ouă pe altă duzină de planete. Dacă treaba asta are vreo șansă și nu vom sta ca niște tâmpiți într-o cutie de carton, dorindu-ne să zburăm, atunci ne vom întoarce cu pacea pentru planeta Lusitania, cu dispersarea în condiții de siguranță a moștenirii genetice a celorlalte specii de raman de aici. Acum o săptămână, părea imposibil. Acum, sunt speranțe.

– Slăvit fie Domnul, spuse episcopul.

Quara izbucni în râs. Toată lumea își întoarse privirile spre ea.

– Îmi cer scuze. Mi-a trecut prin minte... Acum două săptămâni am auzit o rugăciune. O rugăciune adresată bunicului Gusto și bunicii Cida, Os Venerados. Rugăciunea spunea că, dacă nu există o cale de rezolvare a problemelor

imposibile cu care ne confruntam, bunicii să-L roage pe Dumnezeu să deschidă o astfel de cale.

– Nu-i rea rugăciunea asta, aprecie episcopul. Poate că Dumnezeu a împlinit-o.

– Știu, tocmai la asta mă gândeam. Ce-ar fi dacă toată chestia despre Exterior și Interior n-ar fi fost câtuși de puțin reală înainte? Ce-ar fi dacă a devenit reală numai *datorită* rugăciunii?

– Păi, ce să fie? întrebă episcopul.

– Ei bine, nu credeți că ar fi amuzant?

După toate aparențele, nimeni n-a crezut.

16

CĂLĂTORIA

– Așadar, astronava oamenilor e gata acum, în timp ce pe-a noastră încă nu ai terminat-o.

– Cea pe care-au vrut-o ei e o cutie cu o ușă. Fără propulsie, fără sisteme vitale, fără spațiu de depozitare. A voastră și a noastră sunt mult mai complicate. N-am încetinit ritmul, deci va fi gata curând.

– De fapt, nu mă plâng. Și eu doream ca nava lui Ender să fie gata prima. E cea care ne dă o speranță reală.

– Pentru noi e totuna. Am convenit cu Ender și cu ai săi că descolada nu va fi în nici un caz anihilată aici, pe Lusitania, dacă recolada nu va fi sintetizată într-un fel sau altul. Dar când vom trimite noile mătci spre alte planete, vom distruge descolada de pe astronava care le va transporta, ca să eliminăm orice posibilitate de contaminare a noului nostru cămin. Numai astfel vom putea trăi fără teama că vom fi exterminați de acest varelse artificial.

– Ce faceți voi pe nava voastră nu are nici o valoare pentru noi.

– Cu puțin noroc, nimic din toate acestea n-o să conteze. Noua lor astronavă își va croi drum spre Exterior,

se va întoarce cu recolada, ne va elibera și pe noi, și pe voi, apoi ne va transporta pe toți pe oricât de multe planete vom dori.

– Va funcționa? Cutia pe care ai făcut-o pentru ei va funcționa?

– Știm că spațiul unde se duc e real; noi ne chemăm pe noi înșine de acolo. Iar puntea pe care am creat-o, cea pe care Ender o numește Jane, este o configurație cum nu am mai întâlnit până acum. Numai una ca ea ar putea să o facă. Noi n-am putea.

– Vei pleca și tu, dacă noua navă funcționează?

– Voi crea regine-fiice, care-mi vor lua amintirile cu ele către alte planete. Dar eu însumi voi rămâne aici. Acesta e locul unde m-am trezit la viață, acesta e căminul meu pentru totdeauna.

– Deci, ești la fel de înrădăcinată aici ca mine.

– Fiicele există ca să plece acolo unde noi nu vom merge niciodată, ca să ne poarte amintirile spre locuri pe care nu le vom vedea niciodată.

– Le vom vedea... sau nu? Ai spus că legăturile filotice vor rămâne.

– Ne gândeam la călătoria în timp. Și noi, roiurile, și voi, copacii, trăim îndelung, dar fiicele noastre și fiicele lor vor trăi mai mult ca noi. Nimic nu va schimba acest adevăr.

Qing-Jao îi ascultă în timp ce-i prezentau variantele.

– De ce credeți că-mi pasă ce hotărâți? întrebă Qing-Jao când ceilalți tăcură. Zeii vor râde de voi.

Tatăl ei clătină din cap:

– Ba nu vor râde, fata mea. Zeii nu se sinchisesc mai mult de Calea decât de oricare altă planetă. Oamenii de pe Lusitania sunt pe punctul de a crea un virus care ne

poate salva pe toți. Se va sfârși cu ritualurile și cu sclavia față de obsesia din mințile noastre. Te întreb din nou, Qing-Jao: dacă va fi posibil, s-o facem sau nu? E drept, ar provoca mari tulburări aici. Wang-Mu și cu mine am stabilit cum vom proceda, cum vom anunța populația, în așa fel încât oamenii să înțeleagă și să eliminăm pericolul ca Vorbitorii cu Zeii să fie măcelăriți, să poată renunța discret la privilegiile lor.

– Chiar de la tine am învățat că privilegiile nu înseamnă nimic, nu sunt decât o formă de exprimare a veneraţiei față de zei.

– Vai, fata mea, dacă aș cunoaște mai mulți Vorbitori cu Zeii care să împărtășească această părere umilă despre situația noastră socială! Prea mulți dintre ei cred că e dreptul lor să fie lacomi și despotici, pentru că zeii le vorbesc lor și nimănui altcuiva.

– Zeii îi vor pedepsi. Nu mi-e frică de virusul vostru.

– Ba îți este, Qing-Jao. Văd limpede.

– Cum pot să-i spun tatălui meu că nu vede ceea ce susține că vede? Nu pot să spun altceva decât că eu am orbit.

– Da, Qing-Jao, ești oarbă fiindcă așa vrei. Oarbă față de propria inimă. Chiar și acum tremuri. Niciodată n-ai fost sigură că m-am înșelat. Din clipa în care Jane ne-a dezvăluit adevărata natură a discursului zeilor, n-ai mai știut ce este adevărat și ce nu.

– Atunci nu sunt sigură nici de răsăritul soarelui. Nu sunt sigură nici măcar că respir.

– Nimeni nu e sigur că respiră, iar soarele rămâne în același loc, zi și noapte, fără să răsară sau să apună. Noi suntem cei care răsărim și apunem.

– Tată, nu mă tem deloc de virus.

– Deci, hotărârea a fost luată. Dacă lusitanii ne aduc virusul, îl vom folosi.

Han Fei-Tzu se ridică, vrând să iasă din odaie, dar vocea ei îl opri înainte să ajungă la ușă:

– Să înțeleg că aceasta va fi masca sub care se va ascunde pedeapsa zeilor?

– Poftim? întrebă el.

– Când zeii vor pedepsi Calea pentru fărădelegea de a fi ridicat mâna împotriva lor, a celor care au încredințat Congresului mandatul de a conduce, își vor masca pedeapsa, dându-i aparența unui virus care îi va face să tacă.

– Mai bine mi-aș fi aruncat limba la câini decât să te fi învățat să gândești astfel.

– Câinii îmi sfâșie deja inima, îi răspunse Qing-Jao. Tată, te implor să nu faci asta! Răzvrătirea ta va aduce tăcerea zeilor pe planeta noastră, pentru totdeauna.

– O voi face, Qing-Jao, pentru că nu vreau să se mai nască fii și fiice de sclavi, ca tine. Când mă gândesc la fruntea ta lipită de podea, la ochii tăi înlăcrimați urmărind fibrele lemnului, îmi vine să spintec trupurile celor ce te-au silit să faci asta, să știu că și-au primit pedeapsa meritată.

– Tată, șopti ea printre suspine, te implor, nu-i provoca pe zei!

– Sunt mai hotărât ca oricând să folosesc virusul, dacă îmi va fi trimis.

– Ce pot să fac ca să te conving? Dacă nu spun nimic, ai s-o faci, iar când deschid gura să te implor, ești și mai hotărât s-o faci.

– Știi cum ai putea să mă oprești? Să-mi vorbești ca și cum ai fi convinsă că glasul zeilor e consecința unei malformații cerebrale și apoi, când aș fi sigur că vezi lumea limpede și așa cum este în realitate, să mă convingi cu argumente temeinice că o asemenea schimbare bruscă, completă și devastatoare ar fi dăunătoare sau cu orice alt argument ți s-ar părea util în discuție.

– Deci, ca să-mi conving tatăl, trebuie să-l mint?

– Nu, fata mea magnific de strălucită. Ca să-ți convingi tatăl, trebuie să demonstrezi că înțelegi adevărul.

– Adevărul îl înțeleg, zise Qing-Jao. Înțeleg că un vrăjmaș mi te-a furat. Înțeleg că nu mi-au mai rămas acum decât zeii și mama, care se află între ei. Îi implor pe zei să mă lase să mor și să ajung lângă ea, ca să nu mai fiu obligată să suport durerea pe care mi-o provoci, dar ei mă țin prizonieră aici. Cred că astfel îmi spun că doresc să-i venerez în continuare. Probabil că nu sunt încă destul de purificată sau zeii pur și simplu știu că în curând vei renunța la noul tău suflet și vei veni la mine așa cum obișnuiai să vii, vorbind cum se cuvine despre ei și învățându-mă să fiu o slujitoare adevărată.

– Așa ceva nu se va mai întâmpla niciodată, răspunse Han Fei-Tzu.

– Cândva am crezut că într-o zi ai putea să devii zeu al Căii. Acum văd că, departe de a fi protectorul acestei planete, îi ești cel mai înverșunat dușman.

Han Fei-Tzu își acoperi fața cu mâinile și părăsi încăperea, plângând pentru fiica lui. Atât timp cât auzea glasul zeilor, n-o putea convinge cu nici un chip. Mai avea o singură speranță: să-i aducă virusul. Doar atunci zeii ar înceta să-i mai vorbească, și ea îl va asculta. Poate așa va reuși să o readucă la rațiune.

Se aflau în astronavă, care semăna mai curând cu două castroane metalice așezate unul deasupra celuilalt, cu o ușă într-o parte. Proiectul lui Jane, riguros executat de Matcă și de lucrătoarele sale, presupunea folosirea numeroaselor instrumente din exteriorul navei. Dar chiar înțesată cu senzori cum era, nu aducea cu nici una dintre astronavele văzute vreodată. Era mult prea mică și, cel puțin aparent, nu se vedea nici un mijloc cunoscut de

propulsie. Singura energie care punea în mișcare nava, oriunde s-ar fi aflat, era nevăzuta *aiúa* pe care Ender o adusese cu el la bord.

Erau așezați în cerc, cu fața spre interior. Existau șase scaune, căci proiectul lui Jane luase în calcul și posibilitatea ca nava să fie folosită din nou, pentru a transporta mai mulți pasageri de la o planetă la alta. Ocupaseră scaunele din două în două, astfel că formau un triunghi: Ender, Miro și Ela.

Cuvintele de rămas-bun fuseseră rostite. Veniseră să-i conducă frați și surori, alte rude și mulți prieteni. Totuși, o absență se dovedise a fi cea mai dureroasă. Novinha, soția lui Ender, mama lui Miro și a Elei, nu acceptase să ia parte la ceremonie. Lipsa ei a fost singurul lucru cu adevărat trist în această despărțire.

În rest, sentimentele oscilau între teamă și entuziasm, speranță și neîncredere. Poate că îi mai despărțeau de moarte doar câteva clipe. Poate că fiolele din poala Elei se vor umple, în aceleași câteva clipe, cu virușii care aveau să salveze două planete. Poate că erau pionierii unui nou tip de zbor interstelar care avea să salveze speciile amenințate de Dispozitivul D.M.

Dar, la fel de bine, puteau fi trei nătărăi încremeniți la sol, în iarba înaltă din apropierea perimetrului coloniei umane de pe Lusitania, până când atmosfera din interior devenea atât de caldă și de înăbușitoare, încât ar fi fost obligați să iasă. Nici unul dintre cei de față n-ar fi râs, firește, dar hohotele s-ar fi răspândit în tot orașul. Ar fi fost râsul disperării. Ar fi însemnat că nu exista nici o scăpare, nici o eliberare, ci tot mai multă teamă, până când moartea ar fi venit purtând vreuna dintre nenumăratele ei măști.

– Ești cu noi, Jane? întrebă Ender.

Vocea din urechea lui era calmă.

– În timp ce fac asta, Ender, nu-mi mai rămâne nici o componentă liberă pe care s-o pot detașa pentru a păstra legătura cu tine.

– Deci, vei fi alături de noi, dar mută. Cum voi ști că ești acolo?

Jane râse încetișor:

– Prostuțule. Dacă tu mai ești acolo, eu sunt tot înăuntrul tău, iar dacă eu nu mai sunt în tine, nu mai există nici un „acolo" unde să fii.

Ender se imagină destrămându-se în miliarde și miliarde de particule elementare, risipindu-se în haos. Supraviețuirea lui depindea nu numai de capacitatea lui Jane de a menține configurația navei, dar și de capacitatea lui de a-și păstra configurația minții și a trupului. Din păcate, nu știa dacă mintea lui era atât de puternică încât să mențină acea configurație, odată ajuns acolo unde legile universului cunoscut nu mai erau atotputernice.

– Gata? întrebă Jane.

– Ne întreabă dacă suntem gata, spuse Ender.

Miro încuviință din cap, dar Ela își plecă fruntea. Apoi, după o clipă de reculegere, își făcu cruce, apucă strâns stativul cu fiole din poala ei și dădu din cap în semn că era pregătită.

– Ela, dacă ne ducem, dar ne și întoarcem, spuse Ender, *nu* va fi un eșec, chiar dacă nu vei reuși să obții virusul pe care ni-l dorim. Dacă nava funcționează corespunzător, ne putem întoarce mai târziu. Să nu crezi că totul depinde de ceea ce ești în stare să-ți închipui acum.

Ea zâmbi:

– N-o să mă surprindă eșecul, dar sunt pregătită și pentru succes. Echipa mea e și ea pregătită să disemineze bacteriile pe toată suprafața planetei, dacă mă întorc cu recolada și putem să anihilăm descolada. Va fi riscant, dar în decurs de cincizeci de ani planeta va avea din nou

o biosferă autoreglabilă. Parcă văd un tablou cu miei și căprioare în iarba înaltă a Lusitaniei și vulturi pe cer.

Apoi se uită din nou la fiole:

– Am înălțat, de asemenea, o rugăciune către Sfânta Fecioară, aceea care l-a purtat pe Iisus în pântecele ei și l-a adus pe lume pentru a crea din nou viață în aceste sticluțe.

– Amin pentru rugăciune, spuse Ender. Și acum, Jane, dacă *tu* ești gata, putem pleca.

Afară, în apropierea micuței nave, ceilalți așteptau. Ce-și închipuiseră oare? Că nava va începe să vibreze și să scoată fum, că vor auzi o bubuitură ca de tunet și vor vedea un fulger orbitor?

Nava se afla tot acolo. A rămas pe loc, în aceeași poziție, nemișcată, neschimbată. Și deodată a dispărut.

În acea clipă, cei din interior n-au simțit nimic. Nu s-a auzit nici un zgomot, nu s-a produs nici o mișcare sesizabilă care să sugereze deplasarea din spațiul Interior în cel Exterior.

Dar au înțeles că sosise timpul, căci nu mai erau trei, ci șase.

Ender se pomeni stând între doi oameni, un tânăr și o tânără, însă nu avu timp nici măcar să le arunce o privire, pentru că nu-și mai putea dezlipi ochii de la bărbatul așezat pe fotoliul din fața lui, până atunci liber.

– Miro, șopti el.

Căci el era. Dar nu era Miro cel infirm, tânărul suferind care urcase la bordul navei împreună cu el. *Acel* Miro stătea și acum pe al doilea loc din stânga lui Ender. Acest Miro era tânărul puternic pe care Ender îl cunoscuse la început, bărbatul a cărui tărie fusese speranța familiei sale, a cărui frumusețe fusese mândria vieții Ouandei, a cărui minte și al cărui suflet nutriseră compasiune pentru *pequeninos* și refuzase să-i lipsească de

beneficiile pe care civilizația umană putea să li le ofere. Miro, întreg și vindecat.

De unde venise oare?

– Ar fi trebuit să știu, zise Ender. Trebuia să ne fi gândit. Modelul tău, pe care l-ai păstrat în memorie, Miro... nu e așa cum ești, ci așa cum *ai fost.*

Noul Miro, tânărul Miro, își ridică privirile și-i zâmbi lui Ender.

– M-am gândit și eu, spuse el, iar vocea lui era limpede și frumoasă, articulând cuvintele cu ușurință. Am sperat. Din acest motiv am implorat-o pe Jane să mă ia cu ea. Totul s-a împlinit, exact așa cum mi-am dorit cu disperare.

– Bine, dar acum sunteți doi, șopti Ela, și în glasul ei se simțea teama.

– Nu. Sunt numai eu. *Adevăratul* eu.

– Dar celălalt mai e acolo, insistă ea.

– Cred că nu durează mult, zise Miro. Vechiul înveliș e gol acum.

Chiar așa era: vechiul Miro se prăbuși în scaunul său, ca mort. Ender îngenunche în fața lui și își puse mâna pe gâtul lui Miro, căutându-i pulsul.

– Inima lui n-are de ce să mai bată, spuse noul Miro. *Aiúa* lui Miro se află acum *în mine.*

Când Ender își retrase mâna de la gâtul vechiului Miro, pielea acestuia se pulverizã într-un norișor de praf. Capul se desprinse de pe umeri și căzu pe genunchii cadavrului, apoi se dizolvă într-un lichid albicios. Ender sări în picioare și se trase înapoi, îngrozit, dar călcă pe piciorul cuiva.

– Au! strigă Valentine.

– Fii atent pe unde calci, rosti o voce de bărbat.

„Valentine nu se află pe nava asta, își spuse Ender, iar vocea individului îmi este cunoscută."

Se întoarse cu fața spre bărbatul și femeia care își făcuseră apariția pe locurile goale de la stânga și de la dreapta sa.

Valentine. Imposibil de tânără. Așa cum arăta când, adolescentă fiind, înotase împreună cu el în lacul de pe o proprietate particulară, pe Pământ. Așa cum arăta când o iubise și avusese nevoie de ea cel mai mult, când ea rămăsese singurul motiv care-l determinase să-și continue pregătirea militară, singurul argument care-l putea convinge că lumea merită totuși să fie salvată.

– Nu ești adevărată, spuse el.

– Bineînțeles că sunt. Doar ai călcat pe piciorul meu, nu?

– Bietul Ender, zise tânărul. Neîndemânatic *și* prost. O combinație nu tocmai reușită.

În sfârșit, Ender îl recunoscu:

– Peter, murmură el.

Fratele și dușmanul său din copilărie, acum la vârsta la care devenise Hegemon. Imaginea reprodusă pe toate aparatele video atunci când Peter reușise să aranjeze astfel lucrurile încât Ender să nu mai poată reveni pe Pământ după măreața lui victorie.

– Credeam că n-am să te mai văd niciodată în carne și oase, șopti Ender. Ai murit cu mult timp în urmă.

– Să nu crezi niciodată vreun zvon despre moartea mea. Am tot atâtea vieți ca o pisică, la fel de mulți dinți ascuțiți, la fel de multe gheare și aceeași dispoziție optimistă și cooperantă.

– De unde-ai apărut?

Miro îi dădu răspunsul:

– Dat fiind că îi cunoști, Ender, cred că au venit din memoria *ta*.

– Așa e, dar de ce? Era de așteptat să aducem aici autoportretele noastre, toate configurațiile psihice prin intermediul cărora reușim să ne cunoaștem pe noi înșine.

– Așa să fie, Ender? întrebă Peter. Atunci ești un individ cu totul deosebit, o personalitate atât de complicată încât e nevoie de doi inși ca s-o încorporeze.

– Nu există nici o părticică din mine în tine.

– Ai face bine să lași lucrurile așa, replică Peter, privindu-l încruntat. Mie-mi plac fetițele, nu babalâcii puturoși.

– Nu te vreau.

– Nimeni nu m-a vrut vreodată, spuse Peter. Te-au vrut *pe tine*, dar m-au obținut *pe mine*, nu-i așa? Crezi că nu-mi cunosc întreaga poveste? Tu și cartea aia plină de minciuni! Câtă înțelepciune și înțelegere! Cum s-a îmblânzit Peter Wiggin, cum s-a dovedit el a fi un conducător înțelept și drept. Ce glumă! Un adevărat Vorbitor în Numele Morților. Tot timpul cât ai scris-o, ai știut adevărul. Postum, ai spălat sângele de pe mâinile mele, Ender, dar ai știut, așa cum am știut și eu, că, atât timp cât trăiesc, vreau ca sângele să rămână acolo.

– Lasă-l în pace, interveni Valentine. A spus adevărul în cartea lui.

– Tot îl mai protejezi, îngerașule?

– Nu! strigă Ender. Am terminat-o cu tine, Peter. Ai dispărut din viața mea, de trei mii de ani ai dispărut.

– Poți să fugi, dar nu poți să te *ascunzi!*

– Ender! Ender, oprește-te! Ender!

Se întoarse și văzu că Ela țipase la el:

– Nu știu ce se întâmplă aici, dar oprește-te! Ne-au mai rămas doar câteva minute. Ajută-mă să-mi fac testele.

Avea dreptate. Indiferent ce se întâmpla cu noul trup al lui Miro, cu reapariția în acest loc a lui Peter și Valentine, cel mai important era descolada. Reușise Ela să-l transforme? Reușise să creeze recolada și virusul care avea să-i transforme pe oamenii de pe Calea? Dacă Miro reușise să-și recreeze trupul, iar Ender fusese capabil, nu

se știe cum, să invoce fantomele trecutului său și să le reîncarneze, era posibil, cu adevărat *posibil,* ca fiolele Elei să conțină acum virușii ale căror configurații biologice le avea în memoria ei.

– Ajută-mă, șopti din nou Ela.

Ender și Miro – noul Miro, cu mâna sigură și puternică – luară fiolele întinse de ea și începură testul. Era un test negativ: dacă bacteriile, algele și viermișorii introduși în eprubete rămâneau neafectați timp de câteva minute, nu exista descolada în fiole. Dat fiind că, la urcarea în navă, fiolele fuseseră pline cu virușii vii, aceasta ar fi fost o dovadă că măcar se întâmplase *ceva* în sensul neutralizării lor. Dacă într-adevăr era recolada sau numai o variantă moartă sau inertă a descoladei rămânea să verifice la întoarcere.

Micile organisme nu suferiseră nici o transformare. În testele anterioare, pe Lusitania, soluția de bacterii trecuse de la albastru la galben în prezența descoladei, iar acum rămăsese albastră. Pe Lusitania, viermișorii muriseră repede și se ridicaseră la suprafață, ca o spumă cenușie. Acum se zvârcoleau în continuare, păstrându-și culoarea purpuriu-brună, ceea ce însemna că procesele lor vitale nu fuseseră alterate. Iar algele, în loc să se descompună și să se dizolve, până la dispariția lor completă, au rămas vii, sub forma lor obișnuită de șuvițe și cârcei.

– Deci, am terminat, spuse Ender.

– Cel puțin putem spera, adăugă Ela.

– Stați jos, îi invită Miro. Dacă am terminat, ne va duce înapoi.

Ender se așeză, apoi se uită la fotoliul pe care șezuse Miro. Vechiul lui trup de infirm nu mai avea nimic omenesc. Continua să se fărâmițeze, să se destrame, să se transforme în publere și într-o ciudată substanță lichidă. Până și îmbrăcămintea se dezagrega, fără să lase nimic în urmă.

– Nu mai face parte din structura mea, spuse Miro. N-a mai rămas nimic care să-i menţină coeziunea.

– Şi cu *ăştia* cum rămâne? întrebă Ender. *Ei* de ce nu se descompun?

– Dar tu? întrebă Peter. *Tu* de ce nu te descompui? Nimeni nu mai are nevoie de tine acum. Nu eşti decât un târâie-brâu ramolit, care nici femeia nu şi-o mai poate ţine lângă el. N-ai fost în stare măcar să zămisleşti vreun copil, vai de capul tău de eunuc bătrân! Dă-te la o parte şi lasă drum liber unui bărbat adevărat! Nimeni n-a avut vreodată nevoie de *tine*, tot ce-ai făcut tu, eu aş putut să fac mai bine, iar ceea ce am făcut eu, tu n-ai fi putut să egalezi.

Ender îşi ascunse faţa în palme. Aşa ceva nu şi-ar fi închipuit nici în cele mai groaznice coşmaruri. Foarte adevărat, ştiuse că urmau să meargă într-un spaţiu unde puteau fi materializate cele mai tainice amintiri din memoria sa, dar niciodată n-ar fi crezut că *Peter* se mai ascundea acolo. Crezuse că scăpase de mult de ura aceea.

Şi Valentine... de ce crease o nouă Valentine, una atât de tânără şi de perfectă, dulce şi frumoasă! Pe Lusitania îl aştepta adevărata Valentine... ce-o să-şi închipuie când o să vadă ce se născuse din mintea lui? Poate că, aflând cât de aproape fusese de inima lui, se va simţi măgulită, dar va afla în acelaşi timp că el o preţuia pe aceea care fusese înainte, nu pe Valentine de acum.

Cel mai întunecat, alături de cel mai luminos secret al sufletului său aveau să iasă la iveală imediat ce uşa se va deschide şi el va trebui să calce din nou pe pământul Lusitaniei.

– Vă cer să dispăreţi! strigă Ender. În pulbere să vă prefaceţi!

– Fă-o *tu* mai întâi, bătrâne, spuse Peter. Viaţa ta e terminată, în vreme ce a mea abia începe. Tot ce-a trebuit să

încerc pentru prima oară pe Pământ, planeta aia bătrână și obosită... a fost la fel de ușor pe cât mi-ar fi să te ucid pe loc, dacă aș vrea. Să-ți frâng gâtul ca pe-o scobitoare.

– Încearcă, șopti Ender. Nu mai sunt puștiul speriat de altădată.

– Dar nici nu te poți măsura cu mine. Niciodată n-ai putut și nicicând nu vei putea. Ai prea mult suflet. Ești ca Valentine. Dai înapoi când e nevoie să faci ceea ce trebuie făcut și ajungi moale și slab, ușor de distrus.

Un fulger de lumină. Era oare moartea în Spațiul Exterior? Pierduse oare Jane configurația din memoria ei? Explodaseră sau se prăbușeau pe un soare?

Nu. Ușa se deschise și lumina dimineții lusitane destrămă întunericul relativ din interiorul navei.

– Nu ieșiți? țipă Grego, vârându-și capul înăuntru. Nu...

În aceeași clipă îi văzu. Ender înțelese că îi numără în gând.

– *Nossa Senhora*, șopti Greog. *Ăștia* de unde dracu' au apărut?

– Din harababura existentă în căpățâna lui Ender, spuse Peter.

– Din amintiri vechi și gingașe, adăugă noua Valentine.

– Ajută-mă cu virușii ăștia, zise Ela.

Ender întinse mâinile, dar ea îi dădu fiolele lui Miro. Nu-i oferi nici o explicație, doar îi ocoli privirea, dar el înțelese. Ceea ce i se întâmplase lui în Exterior era prea straniu pentru a fi acceptat. Orice erau Peter și această nouă și tânără Valentine, ei *n-ar fi trebuit* să existe. Faptul că Miro își materializase un nou trup era de înțeles, deși fusese groaznic să vadă cadavrul vechiului Miro dispărând ca și cum n-ar fi existat vreodată. Ela se concentrase atât de intens, încât nu crease nimic, cu excepția fiolelor pe care le adusese tocmai în acest scop. Dar Ender materializase doi oameni întregi, fiecare hidos în felul său: noua Valentine,

pentru că era o parodie a celei reale, care fără îndoială aștepta lângă ușă, iar Peter, odios din clipa în care sarcasmele lui căpătaseră o nuanță amenințătoare și sugestivă.

– Jane, șopti Ender, mai ești cu mine?

– Da, răspunse ea.

– Ai văzut ce s-a întâmplat?

– Da.

– Înțelegi?

– Sunt foarte obosită. Până acum, n-am fost obosită niciodată. N-am mai încercat ceva atât de dificil. Mi-am întrebuințat... toate capacitățile simultan. Am creat două trupuri în plus, Ender. Am fost nevoită să le includ în configurație... nici nu știu cum am făcut-o.

– N-am vrut, se scuză Ender, dar nu mai primi nici un răspuns.

– Vii sau ce faci? întrebă Peter. Ceilalți au ieșit deja, cu toate eprubetele alea pline de urină.

– Ender, mi-e frică, spuse tânăra Valentine. Nu știu ce-ar trebui să fac acum.

– Nici eu, admise Ender. Să mă ierte Dumnezeu dacă suferi din cauza mea. Niciodată nu te-aș fi adus înapoi ca să te rănesc.

– Știu, șopti ea.

– Nu, interveni Peter. Ender, bătrânul și dragul de el, scoate la iveală din creierul lui o femeie nubilă, care arată identic cu sora lui la vârsta pubertății. Măi, măi, Ender, bătrâne, chiar să n-aibă limite depravarea ta morală?

– Numai o minte bolnavă și nerușinată s-ar putea gândi la așa ceva, murmură Ender.

Peter izbucni în râs, hohotind de parcă n-avea de gând să se mai oprească.

Ender o luă pe Valentine de mână și o conduse la ușă. Îi simțea palma tremurând și umedă într-a lui. Părea atât de reală! *Era* reală. Și totuși, acolo, imediat ce ajunse

afară, o văzu pe adevărata Valentine, de vârstă mijlocie, îndreptându-se spre bătrânețe, dar aceeași femeie grațioasă și frumoasă pe care o cunoscuse și o iubise în toți acești ani. „Ea este *adevărata* mea soră, cea pe care am iubit-o ca pe a doua mea ființă. Ce căuta această tânără în mintea mea?"

Era limpede că Grego și Ela povestiseră destule pentru ca oamenii să fi aflat că se întâmplase ceva straniu. Iar când Miro ieșise țanțoș din navă, sănătos și voinic, cu vocea limpede și atât de exuberant încât ai fi zis că începe să cânte, se stârnise un murmur de entuziasm. Un miracol. Se petreceau miracole acolo unde ajunsese nava lor.

Cu toate acestea, apariția lui Ender îi reduse pe toți la tăcere. Puțini și-ar fi dat seama dintr-o privire că tânăra care îl însoțea era Valentine în tinerețe – nimeni, în afară de Valentine însăși, nu o recunoscuse pe loc. Și nimeni în afară de Valentine nu ar fi putut să-l recunoască pe Peter Wiggin în bărbatul acela tânăr și viguros. Imaginile din manualele de istorie erau de regulă holografii executate spre sfârșitul vieții sale, când tehnologia sofisticată de azi abia își intra în drepturi.

Dar Valentine știa. Ender se oprise în fața ușii, cu tânăra Val alături de el, Peter ieșise în urma lor. Valentine îi recunoscu pe amândoi. Plecă de lângă Jakt și făcu câțiva pași, până când ajunse față în față cu Ender.

– Ender, dragul meu băiat chinuit, asta ei creat tu când ai ajuns acolo unde puteai să realizezi tot ce ți-ai fi dorit?

Întinse mâna și o atinse pe obraz pe tânăra ei copie.

– Ce frumoasă e, murmură ea. Ender, eu n-am fost niciodată atât de frumoasă. E perfectă. E tot ce-am vrut să fiu și n-am fost niciodată.

– Nu te bucuri că mă vezi, Val, scumpul și dragul meu Demostene? întrebă batjocoritor Peter, făcându-și loc printre Ender și Val cea tânără. N-ai păstrat și despre

mine amintiri tandre? Nu sunt și eu mai frumos decât îți amintești? Eu mă bucur că te văd, fără doar și poate. Te-ai descurcat de minune cu personajul pe care l-am imaginat pentru tine. Demostene. Eu te-am creat și tu nici măcar nu-mi mulțumești.

– Îți mulțumesc, Peter, șopti Valentine, apoi se uită din nou la tânăra Val. Și ce-ai să faci cu ei?

– Ce-are să facă cu *noi?* sări Peter. Nu mai are nici o putere asupra noastră. M-o fi adus el înapoi, dar acum sunt un om pe picioarele mele, așa cum am fost întotdeauna.

Valentine se întoarse în mulțime, încă impresionată de evenimentele stranii. În fond, văzuseră trei oameni urcând la bordul navei, văzuseră cum aceasta dispăruse și reapăruse în exact șapte minute și, în loc să iasă din ea trei oameni, ieșiseră cinci, dintre care doi erau străini. Bineînțeles că rămăseseră cu gura căscată.

Numai că astăzi nimeni n-avea să primească vreun răspuns, decât la cea mai importantă întrebare dintre toate.

– S-a dus Ela cu fiolele la laborator? întrebă Valentine. Hai să rupem rândurile aici și să mergem să vedem ce-a făcut Ela pentru noi în Exterior.

17

COPIII LUI ENDER

– Bietul Ender! Acum coşmarurile lui îl însoţesc peste tot, mergând pe propriile picioare.

– Are copii, în sfârşit, deşi i-a zămislit atât de ciudat.

– Tu eşti aceea care chemi aşa-numitele aiúa. *Unde a găsit el sufletele?*

– Ce te face să crezi că a făcut-o?

– Păi, umblă. Vorbesc.

– Cel numit Peter a venit să discute cu tine, nu-i aşa?

– Este cel mai trufaş om pe care l-am cunoscut.

– Cum crezi că e posibil ca el să cunoască deja limba copacilor-tată?

– Nu ştiu. Ender l-a creat. De ce să nu-l fi înzestrat şi cu această facultate?

– Ender continuă să-i creeze pe amândoi, clipă de clipă. Am simţit configuraţia în el. Poate că el însuşi n-a înţeles-o, dar nu există nici o diferenţă între cei doi şi el. Au trupuri diferite, dar fac parte din el. Orice ar face ei, orice ar spune, aiúa *lui Ender e cea care acţionează şi vorbeşte.*

– El ştie?

– Nu cred.

– Ai să-i spui?
– Nu, dacă nu ne-o cere.
– Și când crezi că se va întâmpla?
– Când va ști deja răspunsul.

Era ultima zi a testelor recoladei. Vestea reușitei sale de până acum se răspândise cu iuțeala fulgerului în colonia umană și, presupunea Ender, printre *pequeninos*. Unul dintre asistenții Elei, Glass, se oferise voluntar drept subiect al experimentului. Se afla de trei zile în aceeași încăpere izolată în care Planter se sacrificase nu de mult. De data aceasta însă, descolada fusese lichidat în organismul lui de către bacteria virulicidă, pe care Ela o sintetizase chiar cu ajutorul lui. Și tot acum, funcțiile pe care altădată le îndeplinea descolada erau asigurate de noul virus, recolada. Acesta funcționase perfect. Glass nu manifesta nici cel mai ușor semn de boală. Mai rămânea de făcut un singur pas, înainte ca recolada să poată fi declarat o reușită deplină.

Cu un ceas înaintea testului final, Ender, împreună cu escorta lui absurdă alcătuită din Peter și tânăra Val, se întâlnea cu Grego și Quara.

– *Pequeninos* au acceptat, îi explică Ender Quarei. Sunt dispuși să accepte riscul dispariției descoladei și al înlocuirii lui cu recolada, numai după testarea sa pe Glass.

– Nu mă surprinde.

– *Pe mine* da, spuse Peter. E limpede că purceluții ăștia țin cu tot dinadinsul să moară până la ultimul.

Ender oftă. Chiar dacă nu mai era un băiețel înfricoșat, iar Peter nu era nici el fratele mai mare, mai solid și mai puternic de altădată, nu simțea nici un pic de dragoste pentru acest simulacru creat cine știe cum în Exterior. Peter reprezenta tot ceea ce îl înspăimânase și tot ce

urâse în copilăria sa, și gândul că avea din nou parte de el îl înfuria și îl înfricoșa totodată.

– Ce vrei să spui? întrebă Grego. Dacă *pequeninos* n-ar fi fost de acord, descolada i-ar fi făcut prea periculoși pentru ca omenirea să accepte existența lor.

– Păi sigur, spuse Peter. Fizicianul a ajuns expert în strategie.

– Peter vrea să ne spună că, în cazul în care el s-ar fi aflat la conducerea purcelușilor – ceea ce nu mă îndoiesc că i-ar plăcea să se întâmple – n-ar fi renunțat niciodată de bunăvoie la descolada până când nu ar fi obținut ceva în schimb de la oameni.

– Spre surprinderea tuturor, deși s-a ramolit, copilul minune tot mai are un dram de minte, râse Peter. De ce să renunțe la singura lor armă de care omenirea se teme? Flota Lusitania e pe drum și are încă la bord Dispozitivul D.M. De ce nu-l conving pe Andrew, aici de față, să se urce în mingea lui fermecată, să zboare în întâmpinarea flotei și să le explice cum stau lucrurile și cum trebuie să procedeze?

– Pentru că m-ar strivi ca pe-o muscă. *Pequeninos* au ales această cale pentru că așa e corect, drept și decent, în termeni pe care ți-i definesc mai târziu.

– Cunosc termenii, replică Peter. Știu și care le e semnificația.

– Zău? făcu tânăra Val.

Ca întotdeauna, glasul ei era surprinzător: blând, molatic și totuși capabil să se facă auzit într-o conversație. Ender își aminti că vocea lui Valentine fusese dintotdeauna așa. Era imposibil să n-o asculți, cu toate că rareori ridica tonul.

– *Corect. Drept. Decent.* (În gura lui Peter, cuvintele aveau o sonoritate abjectă.) Persoana care rostește aceste cuvinte poate să creadă sau nu în conceptele respective.

Dacă nu crede, înseamnă că are pe cineva care stă la spatele meu cu un cuțit în mână. Iar dacă totuși crede *cu adevărat* în ele, atunci înseamnă că voi câștiga.

– Am să-ți spun *eu* ce înseamnă, interveni Quara. Înseamnă că-i vom felicita pe *pequeninos* – și ne vom felicita pe noi înșine – pentru lichidarea unei specii care s-ar putea să nu existe altundeva în univers.

– Nu-ți face iluzii, spuse Peter.

– Toată lumea e cât se poate de sigură că descolada e un virus artificial, continuă Quara, dar nimeni nu a luat în considerație alternativa că o versiune mult mai vulnerabilă și mai primitivă a descoladei a evoluat în mod natural, după care *s-a transformat,* ajungând la forma actuală. Poate că a fost un virus proiectat, dar cine l-a proiectat? Iar acum îl ucidem fără să încercăm măcar să comunicăm cu el.

Peter se uită la ea rânjind, apoi la Ender:

– Sunt surprins că această micuță conștiință vicleană nu e ruda ta de sânge. E la fel de obsedată ca tine sau Val de găsirea unor motive pentru a se simți vinovată.

Ender nu-l luă în seamă și încercă să-i răspundă Quarei:

– Așa este, Quara, îl ucidem pentru că nu mai putem aștepta. Descolada încearcă să ne extermine și nu avem timp să mai stăm pe gânduri. Dacă ar fi posibil, am face-o.

– Am înțeles totul, spuse Quara. Doar am cooperat, nu? Dar mi se face greață când vă aud vorbind de parcă *pequeninos* ar da dovadă de *curaj* colaborând la un act de xenocid, ca să-și poată salva pielea.

– Ori noi, ori ei, fetițo, zise Peter. Ori noi, ori ei.

– N-ai cum să-nțelegi, spuse Ender, cât de rușine mi-e să aud propriile argumente rostite de gura lui.

Peter râse:

– Andrew pretinde că nu mă place, dar băiatul ăsta e un impostor. Mă admiră. Mă venerează. Întotdeauna a făcut-o, exact la fel ca îngerașul lui frumos de-aici.

Peter o împunse cu degetul pe tânăra Val. Fata nu se feri, dimpotrivă, rămase nemișcată, ca și cum n-ar fi simțit degetul lui înfipt în antebrațul ei.

– Ne venerează pe amândoi. În mintea lui meschină și sucită, ea e perfecțiunea morală la care el nu poate ajunge niciodată, iar *eu* sunt puterea și geniul care s-au aflat întotdeauna dincolo de raza de acces a bietului Andrew. A fost realmente o dovadă de modestie din partea lui, nu vi se pare? În toți acești ani, i-a purtat în minte pe superiorii săi.

Tânăra Val o luă de mână pe Quara.

– E lucrul cel mai rău pe care-l poți face vreodată, spuse ea, să-i ajuți pe cei dragi să săvârșească tot ce ești convinsă că este profund greșit.

Quara izbucni în plâns.

Dar nu Quara îl îngrijora pe Ender. Știa că e îndeajuns de puternică pentru a suporta contradicțiile morale ale propriilor acțiuni fără să fie afectată din punct de vedere psihic. Ambivalența ei avea probabil s-o îmblânzească, s-o facă de la o clipă la alta mai puțin sigură că rațiunea ei e infailibilă, în vreme ce toți cei care nu erau de acord cu ea se înșelau. Dacă putea afirma ceva cu certitudine, era faptul că la capătul acestor întâmplări ea avea să devină mai întreagă, mai înțelegătoare și, da, mai *decentă* decât fusese înainte, în tinerețea ei înfierbântată. Și poate că atingerea blândă a tinerei Val – și cuvintele ei care numiseră exact durerea Quarei – aveau s-o ajute să se vindece și mai repede.

Pe Ender îl îngrijora însă admirația cu care Grego se uita la Peter. Dintre toți oamenii, Grego ar fi trebuit să învețe cel mai bine unde puteau să ducă vorbele lui

Peter. Şi totuşi, iată-l privind cu venerație coşmarul ambulant al lui Ender. „Trebuie să-l alung pe Peter de aici, altfel o să-şi găsească mai mulți discipoli pe Lusitania decât îşi făcuse Grego, iar el îi va folosi mult mai eficient şi, în ultimă instanță, efectul va fi mult mai dezastruos", îşi spuse Ender.

Avea prea puține speranțe că Peter se va dovedi *adevăratul* său frate, cel care, la maturitate, devenise un hegemon puternic şi vrednic de laudă. La urma urmelor, *acest* Peter nu era o ființă omenească întreagă, plină de surprize şi ambiguități. Mai degrabă fusese zămislit din caricatura unui rău ademenitor care se ascundea în cotloanele cele mai tainice ale subconştientului lui Ender. Aici totul era limpede: tocmai când se pregăteau să salveze Lusitania, Ender îi pricopsise cu un nou pericol potențial, la fel de distructiv.

Dar nu la fel de greu de anihilat.

Îşi înăbuşi gândul, deşi îi venise în minte de cel puțin zece ori de când realizase pentru prima oară că Peter era cel care stătea la stânga lui în astronavă. „Eu l-am creat. Nu e real, e doar un coşmar. Dacă-l ucid, n-ar fi considerată o crimă, nu? Ar fi echivalentul moral al... ce? Al trezirii din somn? Eu mi-am impus coşmarul despre această lume şi, dacă l-aş ucide, lumea s-ar trezi şi ar constata că virusul urât a dispărut, nimic mai mult."

Dacă ar fi fost vorba numai de Peter, Ender s-ar fi putut convinge pe sine să comită o astfel de crimă sau cel puțin aşa credea. Dar ceea ce-l împiedica s-o facă era tânăra Val. Fragilă, frumoasă la trup şi la suflet... dacă Peter putea fi ucis, şi ea putea. Dacă el *trebuia* să fie ucis, probabil că şi ea avea tot atât de puțin dreptul să existe. Era la fel de neajutorată, la fel de mărginită şi de distorsionată în irealitatea ei. Dar n-ar fi putut s-o facă niciodată. Trebuia s-o protejeze, nu s-o ucidă. Iar dacă unul

dintre ei era îndeajuns de real ca să rămână în viață, și celălalt avea dreptul să existe. Amândoi fuseseră concepuți în același proces de creație.

„Copiii mei. Micile și dragele mele progenituri, care au apărut întregi din capul meu, ca Atena din capul lui Zeus. Numai că mie nu mi-a reușit o Atenă. Mai curând Diana și Hades. Zeița fecioară și stăpânul iadului."

– Am face mai bine să plecăm, spuse Peter, înainte ca Andrew să ajungă la concluzia că trebuie să mă ucidă.

Ender zâmbi trist. Iată partea cea mai rea a lucrurilor: Peter și tânăra Val păreau să știe mai multe despre mintea lui decât el însuși. În timp, spera el, această cunoaștere intimă avea să se atenueze. Dar până atunci, felul în care Peter îl zeflemisea în privința unor gânduri pe care nimeni altul nu le-ar fi bănuit nu făcea decât să-i sporească umilința. Și tânăra Val... Înțelesese din felul cum se uita la el uneori că și ea știa. Ender nu mai avea secrete.

– Am să merg acasă cu tine, îi spuse Val Quarei.

– Nu. Am făcut ce-am făcut. Mă duc să stau cu Glass până la sfârșitul testului.

– Doar n-o să ratăm șansa de a suferi fățiș, chicoti Peter.

– Taci din gură, Peter, îl apostrofă Ender.

Peter rânji:

– Haide, știi bine că tânăra vrea să stoarcă tot ce se poate din chestia asta. E felul ei de a deveni vedeta spectacolului: toată lumea trebuie să se poarte atent și delicat cu ea, în loc să se bucure pentru ceea ce a realizat Ela. Acapararea atenției publicului e un gest atât de vulgar, Quara... dar îți convine de minune.

Quara ar fi răspuns poate dacă vorbele lui Peter nu ar fi fost atât de ofensatoare și dacă n-ar fi conținut un sâmbure de adevăr care o zăpăci. În schimb, tânăra Val îl fixă pe Peter cu o privire nimicitoare și rece:

– Taci din gură, Peter!

Aceleași cuvinte le rostise și Ender, dar spuse de tânăra Val își făcură efectul. Peter râse și îi făcu cu ochiul, un gest complice, de parcă ar fi spus: „Te las să-ți faci micul joc, Val, dar să nu-ți închipui că nu văd cum îi lingușești pe toți cu drăgălășenie". Apoi tăcu și nu mai scoase nici un cuvânt până ieșiră din celula lui Grego.

Primarul Kovano li se alătură afară.

– O zi măreață în istoria umanității. Și, din cea mai pură întâmplare, o să fiu imortalizat în toate filmele, glumi el.

Ceilalți râseră, în special Peter, care se împrietenise foarte repede cu Kovano.

– Nu-i nici un accident, spuse Peter. În locul dumitale, cei mai mulți ar fi intrat în panică și ar fi compromis totul. A fost nevoie de o minte deschisă și de mult curaj pentru a canaliza evenimentele în felul acesta.

Ender a fost gata să izbucnească în râs auzind lingușeala fără perdea a lui Peter. Numai că laudele exagerate nu sunt niciodată atât de evidente pentru cel căruia li se adresează. Ei da, Kovano îi dădu prietenește un pumn lui Peter și negă totul, dar Ender observă că primarul fusese plăcut impresionat și că Peter câștigase deja mai multă influență asupra lui decât reușise Ender vreodată. Chiar nu vedea nimeni cu cât cinism îi cucerea Peter pe toți?

Singurul care-l privea pe Peter cu sentimente asemănătoare cu teama și repulsia lui Ender era episcopul, dar în cazul lui prejudecata teologică, nu înțelepciunea îl ferea de atracția lui Peter. La câteva ore după revenirea din Exterior, episcopul îl chemase pe Miro și-l îndemnase să accepte botezul.

– Dumnezeu a înfăptuit o mare minune prin vindecarea ta, i-a spus el, dar felul în care a făcut-o – schimbând un trup cu un altul, în locul vindecării directe a celui

vechi – ne pune în situația periculoasă în care spiritul tău ocupă un trup ce nu a primit botezul. Și, dat fiind că botezul se săvârșește asupra cărnii, mi-e teamă că *s-ar putea* să fii necreștinat.

Pe Miro nu-l prea interesau ideile episcopului despre miracole – nu vedea ce amestec avea Dumnezeu în vindecarea sa – dar restabilirea completă a fizicului, a vocii și a libertății sale îi provocaseră o asemenea exuberanță încât probabil ar fi acceptat orcie. Botezul urma să aibă loc săptămâna viitoare, cu prilejul primei slujbe în noua capelă.

Dar nerăbdarea episcopului de a-l boteza pe Miro nu s-a reflectat și în atitudinea lui față de Peter și Val cea tânără.

– E absurd să considerăm *oameni* aceste monstruozități, a spus el. Este imposibil ca ele să aibă suflete. Peter e o imitație a cuiva care deja a trăit și a murit, cu păcatele și căința sa, cu un curs al vieții deja măsurat, cu locul său în rai sau în iad deja repartizat. Cât despre această... fată, această parodie a grației feminine, ea nu poate fi aceea care susține că este, căci locul ei este ocupat de o femeie în viață. Pentru înșelăciunile lui Satan nu poate exista botez. Dându-le chip, Andrew Wiggin și-a construit propriul turn Babel, încercând să ajungă la cer pentru a lua locul lui Dumnezeu. Nu poate fi iertat până când nu-i duce înapoi în iad și nu-i lasă acolo.

Și-a închipuit oare episcopul Peregrino o clipă măcar că și el dorea cu ardoare să facă exact același lucru? Dar Jane s-a arătat de neînduplecat când Ender i-a propus ideea.

– Ar fi o prostie. În primul rând, de ce crezi că ar accepta să plece? Și în al doilea rând, ce te face să crezi că nu vei crea pur și simplu *încă doi*? N-ai auzit povestea ucenicului vrăjitor? Ducându-i din nou acolo, ar fi ca și cum ai tăia măturile în două; n-ai obține altceva

decât și mai multe măturі. Nu complica o situație și-așa destul de rea.

Așadar, iată-i acum mergând spre laborator împreună: Peter, care-l făcuse pe primarul Kovano să-i mănânce din palmă; tânăra Val, care o cucerise la fel de total pe Quara, deși din altruism, nu din dorința de a exploata; și Ender, creatorul lor, furios, umilit și îngrozit.

„Eu i-am creat, deci sunt responsaibl pentru tot ceea ce fac. Și, până la urmă, amândoi vor face un rău teribil. Peter, pentru că răul este natura lui, cel puțin așa cum l-am conceput în configurațiile mele din minte. Și Val cea tânără, în pofida bunătății ei înnăscute, pentru că însăși existența ei este un afront grav adus surorii mele, Valentine."

– Nu te lăsa iritat de Peter, îi șopti Jane în ureche.

– Oamenii cred că el îmi aparține, subvocaliză Ender. Își închipuie că e inofensiv pentru că eu sunt inofensiv, dar nu mai am nici o putere asupra lui.

– Cred că toți o știu.

– Trebuie să-l îndepărtez.

– Mă ocup eu de problema asta.

– Poate că ar trebui să-i îmbarc și să-i trimit undeva, pe o planetă părăsită. Știi piesa lui Shakespeare, *Furtuna*?

– Caliban și Ariel. Să fie oare ei doi?

– Exilul, dacă tot nu pot să-i omor.

– Analizez problema. În definitiv, ei fac parte din tine, nu-i așa? Sunt parte integrantă a configurației minții tale, nu? Ce-ar fi dacă i-aș folosi *pe ei* în locul tău ca să pot ajunge în Exterior? În felul acesta am dispune de trei nave, în loc de una singură.

– Două, o corectă Ender. Eu n-am să mă mai duc niciodată în Exterior.

– Nici măcar pentru o microsecundă? Dacă te-aș duce până acolo și te-aș duce imediat înapoi? Nu e deloc necesar să rămânem prea mult timp acolo.

– Nu faptul că am rămas a provocat rău, o contrazise Ender. Peter și Val cea tânără au apărut *instantaneu*. Dacă ajung din nou în Exterior, am să-i creez din nou.

– În regulă, spuse ea. Două nave, atunci. Una cu Peter, cealaltă cu Val cea tânără. Lasă-mă să reflectez! Nu putem să ne rezumăm la această călătorie unică și apoi să abandonăm zborul cu viteze hiperluminice pentru totdeauna.

– Ba da, putem; am obținut recolada. Miro s-a ales cu un trup sănătos. E suficient; ce mai e de rezolvat, vom rezolva prin propriile forțe.

– Greșit. Mai trebuie să-i luăm pe *pequeninos* și pe Matcă de pe această planetă până la sosirea flotei și să ducem virusul pe Calea, ca să-i eliberăm pe acei oameni.

– Nu mai merg în Exterior.

– Chiar dacă *nu* voi putea să-i folosesc pe Peter și pe Val ca să-mi transporte *aiúa?* Ai fi în stare să-i părăsești pe *pequeninos* și pe Matcă numai pentru că ți-e frică de propriul subconștient?

– Nu înțelegi cât de periculos poate fi Peter.

– Poate că nu, dar să știi că *înțeleg* foarte bine cât de periculos poate fi Doctorașul. Și dacă n-ai fi orbit de propria nenorocire, Ender, ai ști că nici măcar amenințarea a cinci sute de Peter și Valentine micuți alergând de colo-colo nu trebuie să ne oprească să folosim această astronavă ca să-i transportăm pe altă planetă pe *pequeninos* și pe Matcă.

Știa că Jane avea dreptate. O știuse tot timpul, dar nu era și pregătit s-o recunoască.

– Ocupă-te doar de posibilitatea de a pătrunde în Peter și Val cea tânără, subvocaliză el, deși Domnul să ne aibă în pază dacă *Peter* e capabil să creeze și el monștri când ajunge în Exterior.

– Mă cam îndoiesc, afirmă Jane. Nu e atât de inteligent cum pare.

– Ba este. Dacă te îndoiești, *nu* ești atât de deșteaptă pe cât te crezi.

Ela nu era singura care se pregătea pentru testul final al lui Glass mergând să-l viziteze pe Planter. Acesta era doar un copăcel, încă lipsit de darul vorbirii, greu de comparat cu trunchiurile groase ale lui Rooter și Human. Dar tocmai în jurul acestui puiet se adunaseră supraviețuitorii tribului *pequenino*. Și, asemenea Elei, se adunaseră ca să se roage. Era o slujbă stranie și liniștită. Preoții *pequenino* nu le ofereau enoriașilor nici un fel de ceremonial. Se mulțumeau să îngenuncheze alături de ceilalți credincioși și să murmure în cele câteva limbi diferite ale lor. Unii se rugau în limba fraților, alții în cea a copacilor. Ela bănuia că tot ce auzea de la soțiile adunate acolo era limba lor obișnuită, deși putea la fel de bine să fie limba sfântă pe care o foloseau pentru a vorbi cu copacul-mamă. În același timp, de pe buzele purcelușilor se înălțau psalmi rostiți în limbile oamenilor – stark și portugheză deopotrivă – și probabil frânturi din latina bisericească străveche. Practic, era ca într-un turn Babel, și totuși se simțea o mare unitate. Se rugau la mormântul martirului – sau ce mai rămăsese din el – pentru viața fratelui care avea să-l urmeze. Dacă Glass murea definitiv astăzi, imita sacrificiul lui Planter, iar dacă trecea în cea de-a treia viață, era datorită curajului și exemplului aceluiași Planter.

Pentru că Ela adusese recolada din Exterior, i se acordase onoarea de a fi lăsată singură câteva clipe, chiar lângă trunchiul copacului lui Planter. Strânse cu mâna tulpina subțire, dorindu-și să fi rămas cât mai mult din viața lui în micul arbust. Oare *aiúa* lui Planter se pierduse acum, rătăcind în Exterior, acolo unde nu exista noțiunea de localizare, sau Dumnezeu o luase la sufletul

Lui și o purtase cu El în ceruri, unde Planter stătea acum alături de sfinți?

„Planter, roagă-te pentru noi! Pune o vorbă bună pentru noi! Așa cum venerabilii mei bunici au dus rugăciunea mea înaintea Tatălui, tu du-te acum la Hristos și imploră-L să fie milostiv cu toți frații și surorile tale. Roagă-L să-l ia pe Glass în cea de-a treia viață ca să putem, cu sufletul împăcat, să răspândim recolada pe întreaga planetă pentru a înlocui virusul ucigaș, descolada. Atunci leul se va culca într-adevăr alături de miel și pacea va domni peste aceste locuri."

Nu pentru prima oară totuși, Ela avea îndoielile ei. Era sigură că direcția pe care o apucaseră era cea corectă – nu avea scrupulele Quarei privind anihilarea descoladei, dar nu era tot atât de sigură că procedase corect sintetizând recolada pe baza eșantioanelor de descolada mai vechi pe care le colectaseră. Dacă descolada provocase într-adevăr recentul acces de agresivitate al speciei *pequenino,* nevoia ei imperioasă de a cuceri și a ocupa noi spații, atunci se putea spune despre Ela că îi readucea pe purceluși în starea lor „naturală" anterioară. Dar, pe de altă parte, starea anterioară era în aceeași măsură o consecință a acțiunii de echilibrare planetară a descoladei și părea naturală numai pentru că fusese starea în care se aflau *pequeninos* la sosirea oamenilor aici. Se putea considera la fel de ușor că Ela provoca o modificare comportamentală la o întreagă specie, eliminând în mod convenabil o mare parte din agresivitatea ei, în așa fel încât în viitor probabilitatea unor conflicte cu oamenii să fie mai redusă. „Am să fac din ei niște buni creștini, indiferent că le place sau nu, iar faptul că Human și Rooter sunt de acord nu mă scutește de responsabilitate dacă în ultimă instanță le voi face un rău purcelușilor.

O, Doamne, iartă-mă că mă joc de-a Dumnezeu cu viețile acestor copii ai tăi! Când *aiúa* lui Planter va veni în fața Ta să pledeze pentru noi, ascultă rugăciunea lui ca și cum ar fi a noastră, dar numai dacă e și dorința Ta ca specia lui să fie modificată astfel. Ajută-ne să facem bine, dar oprește-ne dacă fără voia noastră provocăm un rău. În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. Amin."

Culese o lacrimă de pe obraz cu vârful degetului și o lipi de coaja netedă a trunchiului lui Planter. „Știu că nu te afli acolo ca s-o simți, Planter, nu ești înăuntrul copacului, dar o vei simți totuși într-un alt fel, sunt sigură. Dumnezeu nu va lăsa un suflet nobil ca al tău să rătăcească în întuneric."

Sosise momentul plecării. Mâinile fraților o atinseră cu blândețe, o traseră, o conduseră spre laboratorul unde Glass aștepta să treacă în ultima viață.

Când Ender îl vizitase pe Planter, îl găsise lungit pe pat, înconjurat de aparatură medicală. Acum, în camera de izolare, situația era cu totul alta. Glass se bucura de o sănătate perfectă și, cu toată că era conectat la o mulțime de dispozitive de monitorizare, nu fusese imobilizat la pat. Vesel și fericit, abia își putea reține nerăbdarea de a trece la etapa următoare.

Cum Ela și ceilalți *pequeninos* sosiseră, puteau începe.

Singurul zid care îi menținea acum izolarea era câmpul de dezintegrare; purceluții care se adunaseră dincolo de el pentru a-i urmări trecerea puteau vedea tot ce se întâmpla. Oricum, erau singurii care priveau de la fața locului. Probabil din delicatețe față de sentimentele purceluților sau poate pentru a interpune o barieră între ei și brutalitatea ritualului *pequenino,* oamenii se adunaseră cu toții în laborator, unde doar o singură fereastră și monitoarele le îngăduiau să vadă ce avea să i se întâmple de fapt lui Glass.

Glass așteptă ca frații, îmbrăcați în costume sterile, să ajungă lângă el cu cuțitele de lemn în mâini, apoi smulse un smoc de capim și îl mestecă. Era anestezicul care avea să facă totul suportabil pentru el. Dar, în același timp, era pentru prima oară când un frate trimis în cea de-a treia viață mesteca iarbă indigenă care nu conținea nici urmă de virus descolada. Dacă virusul Elei era o reușită, noul capim, cel de aici, va avea același efect pe care-l avusese întotdeauna capimul infestat cu descolada.

– Dacă voi trece în a treia viață, spuse Glass, va fi mulțumită lui Dumnezeu și slujitorului Său, Planter, nu mie.

Era cât se poate de potrivit faptul că Glass hotărâse să rostească ultimele cuvinte în limba fraților, pentru a-l elogia pe Planter. Dar gingășia sa nu schimba realitatea: amintirea sacrificiului lui Planter îi făcu pe mulți oameni să plângă; chiar dacă emoțiile speciei *pequenino* erau dificil de interpretat, Ender nu se îndoia că murmurul purcelușilor adunați afară semnifica de asemenea plânsul sau cine știe ce alt sentiment adecvat situației. Dar Glass se înșela închipuindu-și că, în această poveste, el nu avea nici un merit. Toată lumea știa că eșecul era totuși posibil și, în ciuda tuturor speranțelor, nu era deloc sigur că recolada va avea puterea să ducă un frate în cea de-a treia viață.

Frații îmbrăcați în costume sterile ridicară cuțitele și începură ritualul.

„Nu mai sunt eu, de data aceasta, își spuse Ender. Slavă Domnului că nu mai trebuie să țin cuțitul pentru a ucide un frate."

Totuși, nu-și feri privirea, așa cum făcuseră mulți dintre cei prezenți în laborator. Tabloul sângeros nu era o noutate pentru el și, chiar dacă nu era o mare consolare, cel puțin știa că putea suporta să asiste până la capăt. În

fond, chiar asta trebuia să facă un Vorbitor în Numele Morților, nu? Să asiste. Și privi, atât cât putea vedea din ritual, privi cum spintecau trupul încă viu al lui Glass, cum îi plantau organele în sol, astfel încât copacul să înceapă să crească atâta vreme cât mintea lui era încă vie și ageră. De-a lungul acestui supliciu, Glass nu scoase nici un sunet, nu făcu nici un gest care să trădeze durerea. Ori curajul lui depășea orice așteptări, ori recolada își făcuse efectul în iarba capim, păstrându-i proprietățile anestezice.

În sfârșit, ritualul se termină și frații care îl trecuseră în cea de-a treia viață se întoarseră în camera sterilă. Aici, imediat ce costumele au fost decontaminate, purcelușii le-au dezbrăcat și au revenit goi în laborator. Aveau expresii solemne, dar lui Ender i se păru că ghicește agitația și bucuria pe care le ascundeau. Totul decursese bine. Simțiseră cum trupul lui Glass reacționase pozitiv. În câteva ore, poate chiar minute, primele frunze ale tânărului arbore ar trebui să apară. În inimile lor erau siguri că așa se va întâmpla.

Ender remarcă, de asemenea, că unul dintre ei era preot. Se întrebă ce ar spune episcopul Peregrino dacă ar afla. Bătrânul Peregrino se dovedise destul de maleabil față de convertirea unei specii extraterestre la credința catolică și față de adaptarea ritualului și a doctrinei pentru cerințele lor neobișnuite. Ceea ce nu schimba însă adevărul că Peregrino era un bătrân căruia nu-i făcea nici o plăcere gândul că preoții luau parte la ritualuri care, în pofida asemănării lor evidente cu crucificarea, nu se numărau printre sacramentele recunoscute. Ei bine, acești frați știau ce făceau. Dacă-l anunțaseră sau nu pe episcop despre participarea unuia dintre preoții săi, Ender nu știa și nici nu avea de gând să-i spună; nimeni dintre ceilalți oameni prezenți nu i-ar fi spus, dacă într-adevăr observase cineva.

Da, copăcelul creștea, și încă viguros, frunzele răsăreau practic sub ochii lor, dar aveau să treacă ceasuri lungi, poate zile, până să afle dacă era un copac-tată, avându-l în el pe Glass, încă viu și conștient. O perioadă de așteptare, în care copacul lui Glass trebuia să se înalțe într-o izolare perfectă.

„Dacă mi-aș găsi un loc în care să mă izolez, în care să pot analiza lucrurile stranii care mi s-au întâmplat, fără să fiu deranjat!"

Dar Ender nu era un *pequenino,* iar neliniștea lui nu era provocată de un virus care putea fi șters de pe fața pământului. Boala lui se afla la rădăcina propriei identități și nu știa dacă va reuși vreodată să se descotorească de ea fără să se distrugă în același timp. „Probabil că Peter și Val reprezintă totalul a ceea ce sunt; dacă ei ar dispărea, poate că n-ar mai rămâne nimic. Ce parte a sufletului meu, ce acțiune din viața mea nu poate fi explicată prin intervenția unuia sau altuia dintre ei, prin voința lor afirmându-se în interiorul meu? Sunt eu oare suma fratelui și surorii mele? Sau diferența dintre ei? Care este ciudata aritmetică a sufletului meu?"

Valentine se străduise să nu fie obsedată de tânăra pe care Ender o adusese cu el când se întoarse din Exterior. Știa, bineînțeles, că era eul ei mai tânăr, așa cum și-l amintise el, și chiar se gândise că fusese drăguț din partea lui să poarte în suflet o amintire atât de puternică până la vârsta aceea. Dintre toți oamenii de pe Lusitania, numai ea știa de ce tocmai Val cea de atunci rezistase în subconștientul lui. Până atunci, Ender trăise la Școala de Luptă, izolat complet de familia sa. Deși el n-avea de unde să știe, Valentine observase că părinții îl cam uitaseră. Nu uitaseră că există, firește, dar, pentru că el nu se mai afla acolo, nu mai constituia responsabilitatea lor.

Renunțând la el în favoarea statului, fuseseră absolviți. Ar fi rămas o parte din viața lor dacă ar fi murit, însă așa cum stăteau lucrurile, nu aveau nici măcar un mormânt pe care să-l viziteze. Valentine nu-i condamnase: reacția lor dovedea faptul că erau rezistenți și adaptabili, dar nu era în stare să-i imite. Ender rămăsese întotdeauna cu ea, în inima ei. Mult mai târziu, după ce fusese zdrobit sufletește, obligat fiind să facă față tuturor provocărilor pe care i le rezervaseră în Școala de Luptă, când Ender se hotărâse să renunțe la întreaga poveste – când, efectiv, intrase în grevă – ofițerul însărcinat cu transformarea lui într-o unealtă docilă a venit la ea. A dus-o la Ender. I-a lăsat un timp împreună – același om care-i despărțise cu brutalitate, deschizând răni atât de adânci în inimile lor. Valentine și-a vindecat atunci fratele – îndeajuns ca să se poată întoarce și să salveze omenirea distrugându-i pe gândaci.

„Bineînțeles că mă păstrează în memorie la vârsta aceea, cu mai multă intensitate decât oricare dintre nenumăratele noastre experiențe trăite împreună după aceea. Bineînțeles că atunci când subconștientul lui scoate la iveală încărcătura cea mai intimă, reiese că fata care eram atunci se ascunde și azi în adâncurile sufletului său."

Știa toate acestea, le înțelegea și le *credea*. O durea totuși faptul că această creatură aproape irațional de perfectă era modul în care și-o închipuise el de fapt, mereu, că acea Valentine pe care Ender o iubise cu adevărat fusese o ființă de o puritate imposibilă. „De dragul acestei imaginare Valentine mi-a fost el un tovarăș atât de apropiat până m-am măritat cu Jakt, dacă nu cumva tocmai faptul că m-am măritat cu Jakt l-a determinat să revină la această imagine copilărească a mea."

Prostii. Nu avea nimic de câștigat dacă încerca să înțeleagă ce *însemna* fata aceasta tânără. Indiferent de modul

în care fusese creată, ea era acolo, acum, și trebuia să vadă ce putea face.

Bietul Ender – el părea să nu priceapă nimic, ba chiar se gândise, la început, s-o păstreze lângă el pe tânăra Val.

– Nu e fiica mea, într-un fel? întrebase el.

– În *nici un caz* nu e fiica ta, îi răspunsese Valentine. Dacă se poate afirma ceva cu certitudine, atunci e fiica *mea*. Nu încape nici o îndoială că nu trebuie s-o duci acasă la tine, singură, mai ales că Peter e și el acolo și nu este nici pe departe cel mai de încredere tutore.

Ender nu fusese de acord: mai degrabă ar fi scăpat de Peter decât de Val – dar se conformase și, de atunci, Val locuise în casa lui Valentine. Intenția acesteia din urmă era să devină prietena și mentorul fetei, dar până la urmă nu fusese în stare. Nu reușea să se poarte firesc în compania lui Val. Găsea întruna pretexte să plece de acasă când Val se afla acolo și se simțea excesiv de recunoscătoare când Ender venea s-o scoată la plimbare, împreună cu Peter.

În cele din urmă, ca de atâtea ori până atunci, tăcuta Plikt a sosit neanunțată și a rezolvat problema. Plikt a devenit însoțitorul și tutorele principal al lui Val în casa lui Valentine. Când nu era cu Ender, Val o însoțea pe Plikt. În dimineața aceea, Plikt sugerase amenajarea unei locuințe separate pentru ea și Val. „Poate am acceptat cu prea multă grabă, dar probabil că e la fel de greu pentru Val să locuiască în aceeași casă cu mine, pe cât îmi e mie de greu să locuiesc în aceeași casă cu ea", își spuse Valentine.

Acum însă, privindu-le pe Plikt și pe Val cum intrau în noua capelă în genunchi, așa cum procedaseră toți cei care veniseră la slujbă, Valentine își dădu seama că nu făcuse nimic spre „binele lui Val", indiferent cât de mult încercase să se amăgească. Val era complet independentă, imperturbabilă, calmă. Ce-o determinase pe Valentine

să-și închipuie că o va face pe tânăra Val să se simtă mai mult sau mai puțin fericită, mai mult sau mai puțin acceptată? „Sunt lipsită de relevanță pentru viața acestei copile, dar ea nu e irelevantă pentru mine. E în același timp o afirmare și o negare a celei mai importante relații din copilăria mea și din cea mai mare parte a maturității mele. Aș vrea să se fi destrămat în neantul din Exterior, așa cum s-a întâmplat cu trupul infirm al lui Miro. Aș vrea să nu fi trebuit să mă confrunt vreodată cu mine însămi în felul acesta."

Și, într-adevăr, se confrunta cu ea însăși. Ela efectuase rapid testele necesare. Tânăra Val și Valentine erau identice din punct de vedere genetic.

– Dar e absurd, protestase Valentine. Mă îndoiesc că Ender ar fi reușit să-mi memoreze codul genetic. Ar fi fost imposibil ca în astronavă să se găsească o configurație a acelui cod.

– Ar trebui să găsesc o explicație? întrebase Ela.

Ender sugerase o altă posibilitate: codul genetic al tinerei Val a fost labil până când ea s-a întâlnit efectiv cu Valentine, apoi filotele trupului lui Val s-au mulat pe configurația descifrată la Valentine.

Valentine își păstrase pentru ea opiniile, dar se îndoia că ipoteza lui Ender era corectă. Val cea tânără avusese din prima clipă genele lui Valentine, pentru că orice persoană care s-ar fi suprapus atât de perfect cu viziunea lui Ender despre Valentine nu putea să aibă alte gene; lucrul acesta era impus de însăși legea naturală pe care Jane se străduia s-o mențină în interiorul navei. Poate că exista cine știe ce forță care coordona și modela realitatea chiar într-un spațiu dominat de un haos desăvârșit, dar avea prea puțină importanță. Oricât de supărător de perfectă, de răbdătoare și de diferită de ea ar fi această pseudo-Val, viziunea lui Ender fusese îndeajuns de reală pentru ca,

genetic, ele două să fie identice. Viziunea lui nu era prea departe de adevăr. Poate că fusese realmente perfectă și numai trecerea timpului o înăsprise, poate că fusese tot atât de frumoasă și la fel de tânără, cândva.

Îngenunche ară în fața episcopului. Plikt îi sărută inelul, deși penitența Lusitaniei n-o privea deloc.

Cu toate acestea, când a venit rândul tinerei Val să-i sărute inelul, episcopul și-a retras mâna și s-a întors într-o parte. Un preot s-a apropiat și le-a spus să meargă la locurile lor.

– De ce? întrebă Val cea tânără. Încă nu mi-am făcut penitența.

– Nu datorezi nimic, vorbi preotul, episcopul mi-a spus-o înainte de venirea voastră. Nu te-ai aflat aici când a fost comis păcatul, deci nu datorezi nici o penitență.

Tânăra Val se uită la el cu mâhnire:

– Am fost creată de altcineva, nu de Dumnezeu. Iată de ce nu vrea episcopul să mă primească. Atât timp cât trăiește el, nu voi primi cuminecătura.

Pe chipul preotului se așternuse o tristețe adâncă; era imposibil să nu-ți pară rău pentru fată, căci candoarea și blândețea îi dădeau o aparență fragilă și, prin urmare, persoana care ar fi rănit-o trebuia să se simtă lipsită de tact pentru că vătămase un lucru atât de gingaș.

– Până când papa va putea lua o decizie, spuse el. Toată povestea asta e tare încurcată.

– Știu, șopti Val, după care se așeză între Plikt și Valentine.

„Coatele noastre se ating, gândi Valentine. O fiică aidoma mie, de parcă aș fi clonat-o în urmă cu treizeci de ani. Dar nu mi-am dorit o fiică și în mod cert n-am vrut o copie fidelă a mea. Ea știe lucrul acesta. Îl simte. Are de suferit așa cum eu n-am suferit niciodată: se simte nedorită și deloc iubită de cei care-i seamănă cel mai mult.

Oare Ender ce simte în privința ei? Își dorește și el ca ea să dispară? Sau tânjește să fie fratele ei, așa cum, cu atât de mulți ani în urmă, a fost fratele meu mai tânăr? Când eu aveam vârsta aceea, Ender nu comisese xenocidul. Dar, pe de altă parte, nici nu mărturisise în numele morților. *Matca*, *Hegemonul*, *Viața lui Human* – toate acestea erau departe de el pe-atunci. Nu era decât un copil derutat, stăpânit de teamă și de disperare. Cum ar putea Ender să tânjească iarăși după acele vremuri?"

Curând intră și Miro, se târî până la altar și sărută inelul. Cu toate că episcopul îl absolvise de orice responsabilitate, suporta penitența alături de toți ceilalți. Valentine observă, firește, rumoarea iscată de trecerea lui spre altar. Toți lusitanii care-l cunoscuseră înainte de accidentul cerebral înțelegeau miracolul: o restabilire perfectă a acelui Miro care trăise în chip atât de strălucit printre ei înainte.

„Nu te-am cunoscut pe atunci, Miro, își spuse Valentine. Întotdeauna ai avut aerul acesta distant, melancolic? Se poate ca trupul să ți se fi vindecat, dar rămâi omul care a trăit de-atunci în suferință. Asta te-a făcut să fii mai rece sau mai milostiv?"

Miro se așeză lângă ea, pe scaunul care ar fi fost al lui Jakt, numai că Jakt se afla tot în spațiu. Ținând cont de neutralizarea iminentă a descoladei, cineva trebuia să aducă la suprafața Luisitaniei miile de specii de microbi, plante și animale înghețate a căror introducere era obligatorie pentru stabilirea unei geealogii autoreglabile și pentru menținerea corectă a sistemelor planetare. Era o muncă ce se desfășurase pe multe alte planete, dificultatea ei fiind însă sporită de necesitatea de a nu concura prea intens cu speciile locale de care depindeau *pequeninos*. Jakt se afla în spațiu, trudind pentru ei toți; era un motiv întemeiat pentru a nu fi de față, dar asta n-o împiedica pe

Valentine să-i simtă lipsa – de fapt, să aibă o nevoie teribilă de el, având în vedere tulburarea provocată de noile creații ale lui Ender. Miro nu-i putea ține locul soțului ei, mai ales că noul lui trup constituia o aducere-aminte atât de precisă a ceea ce se întâmplase în Exterior.

„Dacă *eu* m-aș fi dus acolo, oare ce aș fi creat? Mă îndoiesc că aș fi adus înapoi vreo persoană, căci mi-e teamă că la rădăcina psihicului meu nu se află sufletul nimănui. Nici măcar al meu. Ce altceva a fost studierea pasionată a istoriei decât o căutare a omeniei? Alții găsesc omenia uitându-se în propriile inimi. Numai sufletele rătăcite simt nevoia s-o caute în afara lor."

– Coada e pe terminate, șopti Miro.

Așadar, slujba avea să înceapă curând.

– Ești pregătit să te purifici de păcate? șopti Valentine.

– Așa cum mi-a explicat episcopul, o să-mi purifice numai păcatele acestui trup nou. Tot mai am de mărturisit și de făcut penitență pentru păcatele lăsate în urmă de trupul cel vechi. N-au fost posibile multe păcate trupești, firește, dar invidie, ură, răutate și autocompătimire au fost din belșug. Încă nu m-am hotărât dacă trebuie să-mi mărturisesc și păcatul sinuciderii. Când vechiul meu trup s-a volatilizat în neant, a fost un răspuns la dorința sufletului meu.

– N-ar fi trebuit să-ți recapeți glasul. Acum te bâlbâi numai când te auzi vorbind atât de frumos.

El zâmbi și o bătu ușor pe braț.

Episcopul își începu slujba cu o rugăciune, aducând mulțumiri lui Dumnezeu pentru tot ce se realizase în ultimele luni. Evidentă prin omisiune a fost crearea celor mai noi doi cetățeni ai Lusitaniei, cu toate că vindecarea lui Miro a fost trecută fără șovăire în responsabilitatea lui Dumnezeu. Îl chemă pe Miro în față și îl botează aproape imediat, după care, dat fiind că nu era vorba de o liturghie, trecu fără întârziere la predică.

– Mila Domnului nu cunoaște limite în nemărginirea Sa, spuse episcopul. Nu putem decât să sperăm că El se va hotărî să ajungă mai departe decât meritățm, spre a ne ierta pentru păcatele noastre îngrozitoare, săvârșite ca indivizi și ca popor. Nu putem decât să sperăm, la fel ca Ninive, care prin căință a îndepărtat distrugerea, că vom putea să-L convingem pe Domnul Dumnezeul nostru să ne cruțe de flota care El a îngăduit să fie trimisă împotriva noastră spre a ne pedepsi.

Miro șopti încetișor, astfel încât numai ea să poată auzi:

– N-a trimis flota *înainte* de incendierea pădurii?

– Poate că Dumnezeu ia în calcul numai momentul sosirii, nu și pe cel al plecării, sugeră Valentine.

Își regretă imediat frivolitatea. Ceea ce se întâmplase aici, astăzi, era solemn; chiar dacă nu era o adeptă convinsă a doctrinei catolice, știa că atunci când comunitatea accepta responsabilitatea pentru răul comis și făcea penitență adevărată din acest motiv, nu putea fi vorba decât de ceva sfânt.

Episcopul vorbi de cei care muriseră în sfințenie: Os Venerados, primii care salvaseră omenirea de flagelul numit descolada; părintele Estevão, al cărui trup fusese îngropat sub podeaua capelei și care suferise martiriul pentru cauza apărării adevărului împotriva ereziei; Planter, care murise pentru a dovedi că sufletul neamului său venea de la Dumnezeu, și nu de la un virus; și acei *pequeninos* care muriseră ca victime inocente ale unui măcel.

– Într-o bună zi, toți aceștia vor fi, poate, niște sfinți, căci trăim niște vremuri precum zilele timpurii ale creștinismului, când evlavia sublimă și faptele măreațe aveau mai multă căutare și, prin urmare, erau mai des săvârșite. Această capelă este un loc sfânt pentru toți aceia care și-au iubit Dumnezeul cu toată inima, puterea, mintea și

vigoarea și, totodată, și-au iubit aproapele ca pe ei înșiși. Fie ca toți cei care vor intra aici să o facă cu inima zdrobită și spiritul plin de căință, astfel ca evlavia să-i poată atinge.

Predica nu ținu mult, fiindcă în acea zi fuseseră programate mai multe slujbe identice. Oamenii veneau la capelă în serii succesive, căci era mult prea mică pentru a primi toată populația Lusitaniei deodată. Nu după mult timp terminaseră și Valentine se ridică să plece. Le-ar fi urmat îndeaproape pe Plikt și pe Val, numai că Miro o prinse de braț.

– Tocmai am primit un mesaj de la Jane, spuse el. Mi-am zis că poate vrei să știi.

– Ce?

– Adineauri a testat nava, fără Ender.

– Cum a putut să facă *asta?*

– Peter, spuse el. L-a dus până în Exterior și înapoi. El poate să-i rețină *aiúa,* dacă așa funcționează de fapt procesul ăsta.

Valentine dădu glas temerii ei imediate:

– Cumva a...

– ... creat ceva? Nu. Miro rânji, dar cu o tentă de ironie pocită, despre care Valentine crezu că e consecința bolii sale: Susține că asta se datorează faptului că mintea lui e mult mai limpede și mai sănătoasă decât a lui Andrew.

– Poate că așa e, murmură Valentine.

– Eu zic că nici una dintre filotele de acolo nu a fost dispusă să facă parte din configurația *lui.* E prea întortocheată.

Valentine râse scurt. În acel moment, episcopul se apropie de ei. Fiindcă se numărau printre ultimii care plecau, erau singuri în partea din față a capelei.

– Îți mulțumesc că ai acceptat să fii botezat din nou, zise episcopul.

Miro își înclină capul.

– Puțini sunt oamenii care au șansa să fie purificați într-o asemenea măsură de păcatele lor, răspunse el.

– Valentine, îmi pare rău că n-am putut s-o primesc pe... tiza ta.

– Nu-ți face griji, preasfinția ta. Înțeleg. S-ar putea chiar să fiu de acord cu dumneata.

Episcopul clătină din cap:

– Ar fi mai bine dacă cei doi ar putea...

– Pleca? sugeră Miro. Dorința vi se va împlini. Peter va pleca în curând – Jane poate să piloteze o navă avându-l pe el la bord. De bună seamă că același lucru va fi posibil și cu tânăra Val.

– Nu, zise Valentine. Nu poate pleca. E prea...

– Tânără? întrebă Miro, cu un aer amuzat. Amândoi s-au născut știind tot ceea ce știe și Ender. Nu prea poți să zici că fata asta e un copil, în ciuda trupului ei.

– Dacă s-ar fi *născut,* zise episcopul, n-ar fi trebuit să plece.

– Nu pleacă din cauza dorinței dumitale, spuse Miro. Pleacă pentru că Peter o să ducă noul virus al Elei pe Calea, iar Val va merge în căutarea unor planete unde mătcile și *pequeninos* să se poată stabili.

– Nu poți s-o trimiți într-o asemenea misiune, protestă Valentine.

– N-am s-o *trimit,* replică Miro. Am s-o *iau*. Sau, mai exact, ea o să mă ia. Vreau să plec. Oricare ar fi riscurile, am să mi le asum. Ea o să fie în siguranță, Valentine.

Valentine continuă să scuture din cap, dar deja știa că până la urmă va trebui să cedeze. Însăși tânăra Val va insista să plece, oricât de lipsită de maturitate părea, căci dacă nu mergea ea, doar o singură navă putea zbura. Iar dacă Peter era cel care pleca, era imposibil de prevăzut dacă nava avea să fie întrebuințată în vreun scop pozitiv. Până la urmă, Valentine însăși avea să se încline în fața

necesității. Oricare ar fi fost pericolul la care tânăra Val putea fi expusă, nu era mai rău decât riscurile asumate deja de alții. Ca Planter. Ca părintele Estevão. Ca Glass.

Grupul de *pequeninos* se adună la copacul lui Planter. S-ar fi strâns lângă arborele lui Glass, el fiind primul care trecuse în a treia viață cu ajutorul recoladei, dar printre primele lui vorbe, de îndată ce-au putut să discute cu el, s-a numărat refuzul de neclintit al ideii de a introduce recolada și bacteria virulicidă pe planetă în apropierea copacului său. „Acest eveniment îi aparține lui Planter", a declarat el și, în final, frații și soțiile au fost de acord.

Ender stătea rezemat de prietenul său, Human, pe care el îl plantase pentru a-l ajuta să treacă în cea de-a treia viață, cu mulți ani în urmă. Pentru Ender, eliberarea speciei *pequenino* de sub influența descoladei ar fi fost un moment de bucurie desăvârșită, dacă nu l-ar fi avut mereu lângă el pe Peter.

– Slăbiciunea sărbătorește slăbiciunea, spuse Peter. Planter *a eșuat* și uite cum îl cinstesc, pe când Glass a reușit și uite-l cum a rămas singur acolo, pe terenul experimental. Și chestia cea mai tâmpită e că pentru Planter nu înseamnă nimic, atât timp cât *aiúa* lui nici măcar nu e aici.

– N-o fi însemnând nimic pentru Planter, dar pentru cei adunați aici înseamnă ceva, îi răspunse Ender, chiar dacă nu era absolut convins de acest lucru.

– Da. Înseamnă că sunt slabi.

– Jane mi-a spus că te-a dus în Exterior.

– Călătoria a fost floare la ureche. În tot cazul, data viitoare nu Lusitania va fi destinația mea.

– Zice că ai de gând să duci virusul creat de Ela pe Calea.

– Prima mea oprire. Dar n-am să mă mai întorc aici, poți să contezi pe asta, bătrâne.

– Avem nevoie de navă.

– Păi, o ai pe fetișoara aia subțirică și dulcică, iar maștera gândacilor poate să-ți toarne la astronave pe bandă rulantă, numai tu să reușești să prăsești suficiente creaturi ca mine și ca Valzinha, ca să le piloteze.

– Tare m-aș bucura să nu mai am vreodată de-a face cu tine!

– Și nu ești curios să știi ce am de gând să fac?

– Nu.

Dar mințea, iar Peter, firește, știa.

– Intenționez să fac ceea ce tu nu ai nici mintea, nici curajul să faci. Intenționez să opresc flota.

– Cum? Făcându-ți apariția ca prin farmec la bordul navei-amiral?

– Ei bine, dragă băiete, dacă situația devine critică, aș putea oricând să folosesc dispozitivul D.M. împotriva flotei înainte ca măcar să-și dea seama că am fost pe acolo. Dar asta, nu-i așa, n-ar aduce prea multe foloase. Ca să opresc Congresul, trebuie să iau hățurile în mâini.

Ender pricepu imediat ce semnificație aveau cuvintele lui Peter.

– Crezi că poți să devii din nou Hegemon? Dumnezeu să ajute omenirea dacă reușești!

– Și de ce n-aș face-o? Am mai făcut-o o dată și nu m-am descurcat chiar așa de rău. Ar trebui să știi... chiar tu ai scris despre mine.

– Acela a fost *adevăratul* Peter, nu tu, caricatura zămislită din ura și temerile mele.

Avea oare Peter destul suflet ca să se simtă ofensat de aceste vorbe aspre? Lui Ender i se păru, doar o clipă, că Peter șovăie, că fața lui trădează un moment de... de durere? Sau numai de furie?

– *Eu* sunt acum adevăratul Peter, răspunse el după acea scurtă pauză. Ai face bine să speri că am toată

abilitatea din trecut. În fond, ai reușit să-i transmiți lui Valette aceleași gene pe care le are și Valentine. Poate că și eu sunt tot ce a fost Peter cândva.

– Da, și poate că porcii au aripi.

Peter râse:

– Ar avea, dacă te-ai duce în Exterior îndeajuns de convins de asta.

– Du-te odată!

– Da, știu că te-ai bucura să scapi de mine.

– Și să te asmut împotriva restului omenirii? Pedeapsa asta le este de ajuns pentru că au trimis flota. Ender îl înșfăcă pe Peter de braț și-l trase aproape: Să nu crezi că acum ai să mă poți manevra, profitând de slăbiciunea mea. Nu mai sunt copil, și, dacă-ncepi să-ți faci de cap, am să te distrug.

– Nu poți. Ți-ar fi mai simplu să te sinucizi.

Ceremonia începu. De această dată aveau să lipsească fastul, predica, inelul. Ela și asistenții ei aduseseră câteva sute de cuburi de zahăr impregnate cu bacteria virulicidă și tot atâtea fiole cu soluție recolada. Acestea fură distribuite participanților la adunare și fiecare *pequenino* luă câte un cub de zahăr, îl topi în gură și îl înghiți, după care bău conținutul fiolei.

– Acesta este trupul meu, care se dă pentru voi, intonă Peter. Aceasta să faceți întru pomenirea mea.

– Chiar n-ai pic de respect pentru nimic? întrebă Ender.

– Acesta este sângele meu, care se varsă pentru voi. Beți întru pomenirea mea. Asta-i o împărtășanie pe care și *eu* pot s-o fac, așa, nebotezat cum sunt.

– Un lucru pot să-ți garantez: încă nu s-a inventat botezul care să te purifice pe *tine*.

– Pun rămășag că ai păstrat replica asta toată viața ca să mi-o poți spune acum.

Peter se întoarse spre el, astfel ca Ender să poată vedea urechea în care rubinul fusese implantat pentru a-l conecta cu Jane. Iar pentru cazul în care totuși Ender nu observase ce i se arătase, Peter atinse rubinul cu un gest plin de ostentație.

– Ține minte, am aici sursa întregii înțelepciuni. Ea o să-ți arate ce fac, dacă o să-ți pese vreodată, dacă n-ai să mă uiți în clipa în care plec.

– N-am să te uit.

– Ai putea să vii și tu cu mine, îi propuse Peter.

– Să risc să mai fac vreo câțiva ca tine în Exterior?

– Compania lor mi-ar putea fi de folos.

– Te asigur, Peter, curând o să ți se facă tot atâta silă de tine pe cât îmi e mie acum.

– Niciodată. Eu nu sunt plin de scârbă de sine, așa cum ești tu, biată unealtă obsedată de vina unor oameni mai capabili, mai puternici. Și dacă nu vrei să-mi mai creezi alți însoțitori, las' că-mi găsesc eu singur pe drum.

– Nu mă-ndoiesc.

Cuburile de zahăr și fiolele ajunseră la ei; mâncară și băură.

– Gustul libertății, zise Peter. Delicios.

– Oare? Ucidem o specie pe care n-am reușit nici măcar s-o înțelegem.

– Știu ce vrei să spui. E mult mai distractiv să distrugi un adversar când e în stare să înțeleagă cât de desăvârșit îl înfrângi.

Apoi, în sfârșit, Peter plecă.

Ender rămase până la sfârșitul ceremoniei și vorbi cu mulți dintre cei prezenți: Human și Rooter, firește, și Valentine, Ela, Ouanda și Miro.

Totuși, îi mai rămăsese de făcut o vizită. Mai încercase s-o facă de câteva ori până atunci, dar de fiecare dată fusese refuzat, trimis la plimbare fără un cuvânt. Acum

însă, Novinha ieși să stea de vorbă cu el. În loc să fie plină de furie și de durere, părea destul de calmă:

– Sunt mult mai împăcată și știu, indiferent dacă asta mai are vreo importanță, că furia mea împotriva ta a fost nedreaptă.

Ender se bucură de mărturisirea sentimentului, dar fu surprins de termenii folosiți. Când mai vorbise Novinha despre dreptate?

– Am ajuns să înțeleg că băiatul meu împlinea probabil țelurile Domnului, că tu nu l-ai fi putut opri, pentru că Dumnezeu a vrut ca el să se ducă la *pequeninos* pentru a pune în mișcare miracolele care s-au produs de atunci. Începu să plângă: Miro a venit la mine, vindecat. O, Dumnezeu e totuși milostiv! Când voi muri, îl voi avea pe Quim din nou, în rai.

„A fost convertită. După anii în care a disprețuit Biserica, luând parte la slujbe numai pentru că altfel nu putea să fie cetățean al coloniei Lusitania, săptămânile petrecute lângă Copiii Minții lui Hristos au convertit-o. Mă bucur pentru ea, fiindcă astfel îmi vorbește din nou."

– Andrew, rupse ea tăcerea. Vreau să fim împreună din nou.

El încercă s-o îmbrățișeze, gata să plângă de ușurare și de bucurie, dar Novinha se feri de atingerea lui:

– N-ai înțeles. N-am să merg acasă cu tine. Aici e casa mea.

Avea dreptate: nu înțelesese, dar acum îi era limpede. Nu fusese convertită doar la catolicism. Fusese convertită la acest ordin al sacrificiului permanent, la care puteau adera numai soții și soțiile, doar împreună, ca să jure abstinență permanentă chiar în timpul căsătoriei.

– Novinha, n-am nici credința, nici tăria să fiu unul dintre Copiii Minții lui Hristos.

– Când le vei avea, te voi aștepta aici.

– E singura speranță care mi-a mai rămas pentru a fi cu tine? Să repudiez dragostea pentru trupul tău și doar astfel să mă bucur din nou de prezența ta?

– Andrew, mi-e tare dor de tine, dar adulterul a fost păcatul meu atât de mulți ani încât acum singura mea speranță de fericire este să reneg carnea și să trăiesc întru spirit. Dacă nu se poate altfel, am s-o fac singură. Dar cu tine... oh, Andrew, ce dor mi-e de tine!

„Și mie mi-e dor de tine", gândi el.

– Am nevoie de tine ca de aerul pe care-l respir, dar nu-mi cere asta. Trăiește cu mine ca soție până când tinerețea ne va părăsi cu totul, și apoi, când dorința va slăbi, ne vom întoarce aici împreună. Atunci aș putea fi fericit.

– Nu pricepi? Am făcut un legământ. Am făcut o *promisiune*.

– Și cu mine ai făcut un legământ, spuse el.

– Iar acum să încalc jurământul față de Dumnezeu, ca să mi-l pot ține pe cel față de tine?

– Dumnezeu va înțelege.

– Cu câtă ușurință declară cei care nu-I aud niciodată glasul ce ar dori și ce n-ar dori El!

– Și chiar Îi auzi glasul?

– Îi aud cântecul în inima mea, la fel cum l-a auzit David. „Dumnezeu este păstorul meu și nimic nu-mi va lipsi."

– Al douăzeci și treilea, dar singurul cântec pe care-l aud eu e al douăzeci și doilea.

Ea zâmbi cu un aer trist.

– „Pentru ce m-ai părăsit?" cită ea.

– Și cuvintele despre taurii din Bașan. Întotdeauna am avut senzația că sunt împresurat de tauri.

Novinha râse:

– Vino la mine când poți. Când vei fi pregătit, eu mă voi afla aici.

Se întoarse, gata să plece.

– Stai!

Ea se opri și aștepta.

– Ți-am adus virulicidul și recolada.

– Triumful Elei. Problema mă depășea, să știi. Faptul că mi-am abandonat munca nu v-a costat nimic. Vremea mea a trecut, iar ea m-a întrecut de departe.

Novinha luă cubul de zahăr, îl lăsă să se topească o clipă, îl înghiți, apoi ridică fiola în lumina slabă a amurgului.

– Pe cerul roșu, totul pare să fi luat foc înăuntru.

Bău lichidul, de fapt îl sorbi încet, astfel încât aroma să nu se piardă repede, chiar dacă, așa cum Ender știa, gustul era amar și stăruia neplăcut în gură mult timp după aceea.

– Pot să te vizitez?

– O dată pe lună.

Răspunsul ei veni atât de repede încât Ender știu că deja luase în considerație întrebarea și ajunsese la o decizie pe care n-avea de gând s-o schimbe.

– Am să te vizitez o dată pe lună.

– Până când vei fi gata să mă însoțești.

– Până când vei fi gata să te întorci *la mine*, o corectă el.

Dar știa că nu avea să cedeze niciodată. Novinha nu era o persoană care să se răzgândească ușor. Ea stabilise limitele viitorului lui.

Ar fi trebuit să se simtă ofensat și mânios. Ar fi trebuit să ceară cu vehemență eliberarea de căsătoria cu o femeie care-l respingea. Dar nu vedea *de ce* și-ar fi dorit libertatea.

„Nimic nu se mai află acum în mâinile mele realiză el. Nici o părticică din viitor nu mai depinde de mine. Lucrarea mea, atâta câtă este, e terminată, și singura mea influență asupra viitorului va fi ceea ce vor face copiii mei: monstrul Peter, îngerul de o perfecțiune imposibilă Val.

Și Miro, Grego, Quara, Ela, Olhado – nu sunt și ei copiii mei? Nu pot și eu să-mi revendic meritul de a fi contribuit la nașterea lor, chiar dacă au fost zămisliți din dragostea lui Libo și trupul Novinhei, cu ani de zile înaintea sosirii mele aici?"

Se întunecase complet când o găsi pe Val cea tânără, deși nu putea înțelege nici măcar de ce o căuta. Era acasă la Olhado, împreună cu Plikt. Dar dacă aceasta din urmă stătea rezemată de un perete, cu chipul ei enigmatic în umbră, tânăra Val se juca cu copiii lui Olhado.

„E și normal să se joace cu ei. Ea însăși nu-i decât un copil, oricât de multă experiență ar fi câștigat din amintirile mele."

Dar, oprindu-se și privind din prag, Ender își dădu seama că nu se juca la fel cu toți copiii. Nimbo era cel care îi captase atenția, băiatul care fusese ars, în mai multe feluri, în noaptea răzmeriței. Jocul copiilor era destul de simplu, dar îi împiedica să discute între ei. Totuși, între Nimbo și Val se ducea o conversație elocventă. Zâmbetul pe care ea i-l adresa era cald, nu în felul în care o femeie își încurajează iubitul, ci mai curând așa cum o soră îi transmite fratelui ei un mesaj nerostit de dragoste, încredere și speranță.

„Îl vindecă. Exact așa cum Valentine, cu atât de mulți ani în urmă, m-a vindecat pe mine. Nu cu vorbe. Doar cu tovărășia ei.

Am putut eu s-o creez chiar și cu *acest* dar intact? Să fi existat atât de mult adevăr și putere în visul meu despre ea? Atunci poate că și Peter are în el tot ce a avut fratele meu adevărat – tot ce a fost periculos și îngrozitor, dar totodată și ceea ce a dus la o nouă ordine."

Oricât ar fi încercat însă, Ender nu era în stare să creadă și acest din urmă gând. Poate că tânăra Val avea în ochi puterea de a vindeca, dar Peter nu avea nici pe

departe așa ceva în el. Chipul lui era cel pe care, cu ani în urmă, Ender îl văzuse privindu-l dintr-o oglindă în Jocul Fanteziei, într-o încăpere îngrozitoare unde el murise de nenumărate ori până când, în sfârșit, reușise să includă în el însuși elementul Peter și să treacă mai departe.

„L-am înghițit pe Peter și am distrus o întreagă semințe. L-am introdus în minte și am comis un xenocid. Am crezut, ani de-a rândul, că m-am curățat de el, că a plecat. Dar n-o să mă părăsească niciodată."

Ideea de a abandona lumea și de a intra în ordinul Copiii Minții lui Hristos prezenta o mare atracție pentru el. Poate că numai acolo el și Novinha se vor putea curăța împreună de demonii care au sălășluit în ei atât timp. „Niciodată Novinha n-a fost atât de împăcată ca în seara asta."

Tânăra Val îl văzu stând în cadrul ușii și alergă la el.

– De ce-ai venit aici? întrebă ea.

– Te-am căutat.

– Plikt și cu mine ne vom petrece noaptea cu familia lui Olhado.

Îi aruncă o privire lui Nimbo și îi zâmbi. Băiatul rânji prostește.

– Jane zice că ai să pleci cu astronava, spuse Ender încetișor.

– Dacă Peter poate să o țină pe Jane în el, atunci pot și eu. Vine și Miro cu mine. Vom căuta planete locuibile.

– Numai dacă sunt și eu de acord, spuse Ender.

– Nu fi ridicol. De când faci *tu* numai ceea ce *vrei* să faci? Am să fac ce trebuie făcut și ceea ce numai eu pot face.

El încuviință din cap.

– Doar pentru atâta lucru ai venit?

Ender dădu iarăși din cap, în semn de încuviințare.

– Cred că da.

– Sau ai venit pentru că ai fi vrut să fii copilul care erai când ai văzut ultima oară o fată cu chipul meu?

Cuvintele îl răniră mult mai rău decât atunci când Peter ghicise ce era în sufletul lui. Compasiunea ei era cu mult mai dureroasă decât disprețul lui.

Probabil că-i văzuse expresia de durere și o interpretase greșit. Ender se simți ușurat pentru faptul că era capabilă să se înșele. „Tot mi-a mai rămas un pic de intimitate."

– Ți-e rușine cu mine? întrebă ea.

– Sunt stânjenit pentru că am făcut public subconștientul meu, dar nu mi-e *rușine*. Nu din cauza *ta*. Se uită la Nimbo și din nou la ea: Rămâi aici și termină ce-ai început.

Val râse ușor:

– E un băiat de treabă care a crezut că făcea ceva minunat.

– Da. Dar totul a plecat de la el.

– N-a știut ce face. Când nu înțelegi consecințele actelor tale, cum să fii învinuit pentru ele?

Știa că ea se referise în aceeași măsură la el, Ender Xenocidul, precum și la Nimbo.

– Nu ești învinuit, răspunse el. Dar tot îți asumi responsabilitatea. Pentru vindecarea rănilor pe care le-ai provocat.

– Da. Rănile pe care le-ai provocat. Dar nu toate rănile de pe lume.

– Zău? Și de ce nu? Pentru că ți-ai pus în gând să le vindeci tu pe toate?

Ea râse; un râs ușor, copilăresc:

– Nu te-ai schimbat nici un pic, Andrew. După atâția ani, nu te-ai schimbat deloc.

Ender zâmbi, o îmbrățișă cu blândețe și o trimise înapoi, în strălucirea încăperii. El însă se întoarse în întuneric și se îndreptă spre casă. Era lumină suficientă ca să

vadă pe unde mergea, totuși greși drumul și se rătăci de câteva ori.

– Plângi, îi spuse Jane în ureche.

– E o zi tare fericită.

– Este, să știi. Ești singura persoană care în seara asta irosește un dram de milă pentru *tine*.

– Atunci e bine. Dacă nu sunt decât eu, cel puțin există cineva.

– Mă ai pe *mine*, spuse ea. Iar relația *noastră* a fost castă tot timpul.

– Zău că m-am săturat de atâta castitate în viața mea. Nu speram la mai multă.

– Fiecare ajunge să fie cast la sfârșit. Fiecare sfârșește dincolo de atingerea tuturor păcatelor capitale.

– Dar *eu* nu sunt *mort*, protestă el. Nu încă. Sau sunt?

– Ai cumva senzația că ești în rai?

Ender râse, un râs deloc plăcut.

– Ei, atunci nu poți să fii mort.

– Uiți că aici putea fi iadul.

– Adevărat? întrebă ea.

El se gândi la tot ce se realizase. Virușii Elei. Vindecarea lui Miro. Bunătatea tinerei Val față de Nimbo. Zâmbetul de pace sufletească de pe fața Novinhei. Fericirea adusă speciei *pequenino* o dată cu eliberarea întregii planete. Știa că deja bacteria virulicidă își croia un drum tot mai larg în preria de capim ce înconjura colonia; până acum trebuie să fi ajuns în alte păduri, iar descolada, neajutorată acum, se dădea la o parte pe măsură ce recolada, varianta sa tăcută și pasivă, îi lua locul. Toate aceste schimbări nu s-ar fi putut petrece în iad.

– Cred că sunt încă viu, spuse el.

– Așa cum sunt și eu. Și asta e ceva. Peter și Val sunt singurii care au răsărit din mintea ta.

– Nu, nu sunt, zise el.

– Amândoi suntem încă vii, chiar dacă ne așteaptă vremuri grele.

Își aduse aminte de amenințarea ce plana asupra ei – infirmitatea mintală de care o despărțeau doar câteva săptămâni – și se rușină de el însuși pentru că jelise ceea ce pierduse.

– Mai bine să fi iubit și să fi pierdut, murmură el, decât să nu fi iubit niciodată.

– Chiar dacă e un loc comun, spuse Jane, nu înseamnă că nu poate fi adevărat.

18

ZEUL CĂII

– N-am simțit gustul schimbărilor la virusul descolada până când nu a dispărut.

– Se adaptase la tine?

– Începuse să aibă același gust ca mine. Inclusese în propria structură cea mai mare parte a moleculelor mele genetice.

– Poate că se pregătea să te modifice și pe tine, așa cum ne-a modificat pe noi.

– Dar când i-a cucerit pe strămoșii tăi, i-a împerecheat cu copacii în care trăiau. Cu cine am fi fost împerecheați noi?

– Ce alte forme de viață există pe Lusitania, în afară de cele care sunt deja împerecheate?

– Poate că descolada intenționa să ne combine cu o pereche deja existentă sau să înlocuiască elementul vreunei perechi cu noi.

– Poate că a vrut să vă împerecheze cu oamenii.

– Orice-ar fi plănuit, nu se va mai întâmpla niciodată.

– Cum ar fi fost viața voastră împreună cu oamenii?

– Dezgustătoare.

– Poate ați fi născut pui vii, așa cum fac oamenii?

– Încetează cu scârboșenia asta!

– Nu făceam decât o speculație.

– Descolada a dispărut. Ați scăpat de el.

– Dar nu și de ceea ce ar fi trebuit să fim. Cred că eram o specie înzestrată cu rațiune chiar înainte de apariția descoladei. Cred că istoria noastră e mai veche decât astronava care a adus virusul aici. Cred că undeva în genele noastre se află zăvorât secretul speciei pequenino, *pe când locuiam în copaci și nu eram doar o fază larvară în viața arborilor gânditori.*

– Dacă n-ai fi avut a treia viață, Human, acum ai fi fost mort.

– Mort acum, dar, în timp ce aș fi trăit, aș fi fost nu numai frate, ci și tată. În timpul vieții aș fi putut călători oriunde, fără să mă preocupe întoarcerea la pădurea mea, dacă aș fi sperat vreodată să mă împerechez. Niciodată n-aș fi stat înțepenit în același loc zi după zi, trăindu-mi viața prin substituire, cu ajutorul poveștilor aduse de frații mei.

– Să înțeleg deci că nu îți e de ajuns că te-ai eliberat de descolada? Că n-ai să fii mulțumit decât dacă ai să fii liber de toate consecințele sale?

– Eu sunt întotdeauna mulțumit. Sunt ceea ce sunt, indiferent cum am ajuns așa.

– Totuși, nu ești liber.

– Masculi și femele deopotrivă, toți trebuie să ne sacrificăm viețile pentru a ne putea transmite mai departe genele.

– Biet nerod! Îți închipui cumva că eu, Matca, sunt liberă? Crezi cumva că oamenii părinți, după ce-și nasc progeniturile, mai sunt vreodată liberi cu adevărat? Dacă pentru tine viața înseamnă independență, o libertate complet neîncătușată de a trăi după bunul tău plac,

atunci nici una dintre făpturile înzestrate cu raţiune nu e pe deplin liberă.

– Înfige-ţi rădăcinile în pământ, dragă prietenă, şi apoi să-mi spui cât de lipsită de libertate erai când nu aveai rădăcini!

Wang-Mu şi stăpânul Han aşteptau împreună pe malul râului, la câteva sute de metri de casă, după o plimbare plăcută prin grădină. Jane le spusese că cineva va veni să-i vadă, cineva de pe Lusitania. Amândoi ştiau că această vizită însemna reuşita călătoriei cu viteze hiperluminice, dar nu puteau decât să presupună că musafirul lor trebuia să fi ajuns mai întâi pe orbită, iar acum cobora la ei, foarte discret, cu ajutorul unei navete spaţiale.

În schimb, pe malul râului, în faţa lor, îşi făcu apariţia o structură metalică ridicol de mică. Uşa se deschise şi văzură un bărbat. Era un bărbat tânăr, de rasă albă, ciolănos, dar cu o înfăţişare plăcută, care ţinea în mână un tub de sticlă.

Bărbatul zâmbi.

Wang-Mu nu mai văzuse niciodată un asemenea zâmbet. Privea de-a dreptul prin ea, de parcă i-ar fi stăpânit sufletul, de parcă ar fi cunoscut-o mai bine decât se cunoştea ea pe sine.

– Wang-Mu, Regină-Mamă a Apusului şi Fei-Tzu, mare propovăduitor al Căii.

Făcu o plecăciune la care cei doi răspunseră la rândul lor cu o plecăciune.

– Misiunea mea aici e de scurtă durată, continuă bărbatul, întinzând tubul de sticlă către Han Fei-Tzu. Aici e virusul. Imediat ce voi fi plecat – căci n-am nici un chef să sufăr şi eu o modificare genetică, mersi frumos – bea acest lichid până la fund. Îmi închipui că are un gust ca

de puroi sau ceva la fel de dezgustător, dar oricum, bea-l. Intră apoi în contact cu cât mai mulţi oameni posibil, în casa ta şi în oraşul din apropiere. Ai la dispoziţie circa şase ore până ţi se face rău. Cu puţin noroc, la sfârşitul celei de-a doua zile n-are să-ţi mai rămână nici un singur simptom. De *nimic*. Rânji: Ai cam terminat-o cu micul tău balet aerian, stăpâne Han, nu?

– Pentru oricare dintre noi s-a terminat cu slugărnicia, spuse Han Fei-Tzu. Suntem gata să anunţăm vestea.

– Să nu spui nimănui o vorbă până când n-ai răspândit deja virusul timp de câteva ore.

– Firește. Înţelepciunea ta mă învaţă să fiu prudent, chiar dacă inima-mi spune să mă grăbesc şi să proclam măreaţa revoluţie pe care această epidemie ne-o va aduce.

– Mda, foarte frumos, mormăi bărbatul. Apoi se întoarse către Wang-Mu: Dar tu nu ai nevoie de virus, nu-i aşa?

– Nu, răspunse Wang-Mu.

– Jane zice că eşti printre cele mai inteligente fiinţe omeneşti pe care le-a văzut vreodată.

– Jane e prea generoasă.

– Nu, mi-a arătat dovezile.

O cercetă cu privirea din creştet până-n tălpi. Fetei nu-i plăcu felul în care ochii lui intrară în posesia întregului ei trup prin acea singură privire lungă.

– Nu e nevoie să rămâi aici în timpul epidemiei. De fapt, ar fi mai bine pentru tine să pleci înainte de declanşarea ei.

– Să plec?

– Ce-ai de pierdut? Nu-mi pasă cât de revoluţionară o să fie situaţia aici, tot o slujitoare şi copilul unor părinţi din clasa de jos ai să fii. Într-un loc ca ăsta, chiar dacă-ai să-ţi petreci toată viaţa încercând să-ţi depăşeşti statutul, n-ai să fii nimic mai mult decât o servitoare cu o

inteligență surprinzătoare. Vino cu mine și-o să iei parte la schimbarea istoriei. La *facerea* istoriei.

– Să vin cu dumneata și să fac *ce?*

– Să răsturnăm Congresul, firește. Să le tăiem picioarele de la genunchi și să-i trimitem acasă târâș. Să facem din toate planetele-colonii membri egali ai organizației, să eradicăm corupția, să demascăm toate secretele mârșave și să chemăm înapoi Flota Lusitania înainte de a putea comite o atrocitate. Să consolidăm drepturile tuturor speciilor raman. Pace și libertate.

– Și dumneata ai de gând să faci toate astea?

– Nu singur, răspunse el.

Wang-Mu se simți ușurată.

– Te voi avea *pe tine*.

– Ce să fac eu?

– Să scrii. Să vorbești. Să faci tot ceea ce-ți voi cere să faci.

– Dar, domnule, eu sunt neinstruită. Stăpânul Han abia a început să mă învețe.

– Cine ești tu? întrebă Han Fei-Tzu pe un ton imperios. Cum poți să-ți închipui că o fată cuviincioasă ca ea ar fi în stare să plece nitam-nisam cu un străin?

– O fată cuviincioasă? O fată care-și dă trupul unui șef de echipă în schimbul șansei de a se afla aproape de o Vorbitoare cu Zeii, care *s-ar putea* s-o angajeze ca slujnică de taină? Nu, stăpâne Han, o fi afișând ea comportamentul unei fete cuviincioase, dar numai pentru că e un cameleon. Își schimbă pielea ori de câte ori crede că ar putea obține ceva.

– Nu sunt o mincinoasă.

– Nu. Sunt sigur că devii cu sinceritate ceea ce te prefaci că ești. Acum îți spun: prefă-te că ești o revoluționară, alături de mine. Îi urăști pe ticăloșii care i-au făcut ce i-au făcut planetei tale. Lui Qing-Jao.

– De unde știi atât de multe despre mine?

Bărbatul își atinse urechea cu degetul. Abia atunci Wang-Mu observă rubinul.

– Jane mă informează despre oamenii pe care trebuie să-i cunosc.

– În curând Jane o să moară, spuse Wang-Mu.

– Oh, poate c-o să rămână un timp handicapată, dar de murit, *nu* o să moară. Tu ai ajutat la salvarea ei. Și, oricum, între timp o să te iau pe tine.

– Nu pot, șopti ea. Mi-e frică.

– Cum vrei. Eu ți-am propus.

Se întoarse spre ușa micuței nave.

– Așteaptă, spuse Wang-Mu.

El se răsuci pe călcâie.

– N-ai putea să-mi spui măcar cine ești?

– Peter Wiggin e numele meu, dar cred că pentru un timp am să mă folosesc de unul fals.

– Peter Wiggin, șopti ea. Numele...

– ... *Meu*. Am să-ți explic mai târziu, dacă o să mă simt dispus. Să spunem deocamdată că m-a trimis Andrew Wiggin. M-a expediat cam cu forța. Sunt un om căruia i s-a încredințat o misiune, și el și-a făcut socoteala că aș putea s-o îndeplinesc numai pe una dintre planetele unde structurile de putere ale Congresului sunt concentrate masiv. Cândva am fost Hegemon, Wang-Mu, și intenționez să ajung din nou în postul acela, indiferent ce titlu va avea când îl voi redobândi. Am de gând să sparg o mulțime de ouă, să provoc tulburări uriașe și să pun cu fundul pe jăratic toată afacerea asta cu Cele O Sută de Planete. Te invit să mă ajuți, dar serios că nu-mi pasă nici cât negru sub unghie dacă accepți sau nu, pentru că, deși nu mi-ar displăcea să am parte de mintea și de compania ta, într-un fel sau altul am să-mi fac treaba. Așadar, vii cu mine?

Chinuită de incapacitatea de a se hotărî, fata se întoarse către stăpânul ei.

– Am nădăjduit să te învăț, Wang-Mu, spuse Han Fei-Tzu. Dar dacă omul acesta va înfăptui cu adevărat ceea ce declară acum, alături de el vei avea mai multe șanse să schimbi cursul istoriei omenirii decât ai avea vreodată aici, unde virusul va face în locul nostru ceea ce e mai important.

Wang-Mu îi răspunse în șoaptă:

– Părăsindu-te, e ca și cum mi-aș pierde tatăl.

– Iar dacă pleci, îmi voi fi pierdut a doua și ultima mea fiică.

– Ei, haide, o să-mi zdrobiți inima voi doi, interveni Peter. Am aici o astronavă care zboară mai repede decât lumina, așa că plecarea de pe Calea nu-i obligatoriu să dureze o veșnicie. Dacă lucrurile nu se desfășoară conform planului, nimic nu mă împiedică s-o aduc înapoi după o zi, două. Vă convine așa?

– Vrei să pleci, știu asta, zise Han Fei-Tzu.

– Dar nu știi și că la fel de mult vreau să rămân?

– Știu asta. Dar ai să pleci.

– Da, zise ea. Am să plec.

– Fie ca zeii să vegheze asupra ta, Wang-Mu, fiica mea, spuse Han Fei-Tzu.

– Și fie ca oriunde te-ai întoarce, să întâlnești răsăritul soarelui, stăpâne Han.

Apoi păși înainte. Tânărul pe care-l chema Peter o luă de mână și o conduse în astronavă. Ușa se închise în urma lor. O clipă mai târziu, nava dispăru.

Han Fei-Tzu rămase acolo zece minute, meditând, până când reuși să-și domolească emoțiile. Apoi desfăcu tubul, îi bău conținutul și plecă spre casă cu vioiciune. Bătrâna Mu-Pao îl întâmpină chiar în ușă:

– Stăpâne Han, nu știam unde ai dispărut. Și nici pe Wang-Mu n-o găsesc.

– O să fie plecată un timp, răspunse el, apoi veni foarte aproape de bătrâna servitoare, în așa fel încât să-i respire în față: Ai fost mai credincioasă casei mele decât am meritat vreodată.

O expresie de teamă se așternu pe chipul bătrânei:

– Stăpâne Han, cred că nu mă dai afară din slujbă, nu?

– Nu. Am crezut că ți-am mulțumit.

O părăsi pe Mu-Pao și începu să colinde prin casă. Qing-Jao nu se afla în camera ei. Nici nu era o surpriză. Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea întreținându-se cu musafirii. Și, într-adevăr, acolo o găsi, în camera de dimineață, împreună cu trei foarte respectabili și bătrâni Vorbitori cu Zeii dintr-un oraș aflat la două sute de kilometri depărtare.

Qing-Jao făcu prezentările cu eleganță, apoi adoptă rolul de fiică supusă în prezența tatălui ei. El făcu plecăciuni în fața musafirilor, dar pe urmă găsi ocazia de a întinde mâna și de a-i atinge pe fiecare dintre ei. Jane îi explicase că virusul era extrem de contagios. Apropierea fizică era în mod normal de ajuns, dar atingerea sporea siguranța transmiterii.

După încheierea formulelor de salut, se întoarse către fiica lui.

– Qing-Jao, spuse el, vrei să primești un dar din partea mea?

Ea se înclină și răspunse cu bunăvoință:

– Orice mi-a adus tatăl meu voi primi cu recunoștință, chiar dacă știu că nu sunt vrednică de atenția sa.

Han Fei-Tzu întinse brațele și o trase lângă el. Ea rămase țeapănă și stingheră în îmbrățișarea lui – nu mai săvârșise un gest atât de impulsiv în fața demnitarilor de când era o fetiță – dar el o ținu în brațe cât putu de strâns,

căci știa că n-avea să-l ierte niciodată pentru ce avea să-i aducă această îmbrățișare, că avea să fie ultima oară când o ținea la piept pe magnific de strălucita lui fiică.

Qing-Jao știa la fel de bine ce însemna îmbrățișarea tatălui ei. Îl urmărise plimbându-se prin grădină cu Wang-Mu, văzuse astronava în formă de nucă ivindu-se pe malul râului. Îl văzuse primind tubul de sticlă de la străinul cu ochii rotunzi. Îl văzuse bând. După aceea venise aici, în această încăpere, pentru a-i primi pe musafiri în numele tatălui ei. „Sunt conștiincioasă, preacinstitul meu tată, chiar și atunci când te pregătești să mă trădezi."

Și chiar acum, știind că îmbrățișarea sa nu era altceva decât un efort plin de cruzime de a o izola față de glasul zeilor, știind că avea atât de puțin respect pentru ea încât își închipuia că poate s-o înșele, ea primi totuși ceea ce el era hotărât să-i dea. Nu era tatăl ei? Virusul de pe planeta Lusitania putea sau nu să-i răpească glasul zeilor – nu avea cum să ghicească ce le-ar fi îngăduit zeii dușmanilor să facă. Dacă l-ar fi respins pe tatăl ei și ar fi refuzat să i se supună, desigur că zeii ar fi pedepsit-o. Mai bine să rămână vrednică față de zei, arătându-i tatălui ei respectul și supunerea cuvenite, decât să-l refuze în numele zeilor și astfel să se facă nevrednică de darurile lor.

Îi primi deci îmbrățișarea și trase adânc în piept răsuflarea lui.

După ce vorbi puțin cu musafirii săi, Han Fei-Tzu plecă. Ei interpretară vizita lui ca pe un semn de mare cinste; cu atâta credință ascunsese Qing-Jao răzvrătirea nebunească a tatălui ei împotriva zeilor, încât Han Fei-Tzu continua să fie privit ca omul cel mai ilustru de pe Calea. Qing-Jao le vorbi cu blândețe, le zâmbi cu bunăvoință și îi conduse la plecare. Nu le dădu de înțeles prin nimic că aveau să poarte cu ei o armă. De ce-ar fi făcut-o? Armele

oamenilor n-ar fi de nici un folos împotriva puterii zeilor, dacă zeii n-ar dori-o. Iar dacă zeii doresc să nu mai vorbească poporului Căii, atunci se prea poate ca aceasta să fie deghizarea aleasă pentru acțiunea lor. „Lasă-l pe necredincios să creadă că virusul lusitan al tatei ne-a îndepărtat de zei. *Eu* voi ști, la fel ca alți oameni credincioși, că zeii vorbesc cu oricine doresc și că nimic făcut de mâinile omului nu-i poate opri dacă asta le e voia. Toate acțiunile lor erau zădărnicite. Dacă toți cei din Congres cred că ei îi făcuseră pe zei să vorbească pe Calea, n-au decât să creadă. Dacă tata și lusitanii cred că ei provoacă tăcerea zeilor, n-au decât să creadă. *Eu* știu că zeii mi-ar vorbi numai mie, dacă aș fi singura vrednică de încrederea lor."

Câteva ore mai târziu, Qing-Jao se simți bolnavă de moarte. Febra o lovi asemenea unei palme date de un bărbat puternic; se prăbuși deodată și abia dacă băgă de seamă cum servitorii o duseră la patul ei. Veniră și doctorii, deși ea le-ar fi putut spune că nu puteau face nimic și că, prin venirea lor, nu aveau decât să se expună la infecție. Dar rămase tăcută, căci organismul ei lupta cu prea multă înverșunare împotriva bolii. Sau, mai exact, organismul ei se chinuia să respingă propriile țesuturi și organe, până când, în sfârșit, transformarea genelor sale luă sfârșit. Chiar și atunci, mai trecu un timp până când trupul ei se curăță de vechii anticorpi. Dormi apoi îndelung.

Când se trezi, era o după-amiază luminoasă.

– Data, bolborosi ea, și computerul din camera ei o anunță ziua și ora exactă.

Febra îi răpise două zile din viață. Simțea că ia foc de sete. Se ridică în picioare și merse la baie împleticindu-se, dădu drumul la apă, își umplu ceașca și bău pe săturate. Efortul îi provocase o senzație de amețeală. În gură îi stăruia un gust respingător. Unde erau servitorii care ar fi trebuit să-i dea de băut și de mâncat în timpul bolii?

„De bună seamă că sunt și ei bolnavi. Și tata... trebuie să se fi îmbolnăvit înainte. Cine-o să-i aducă apă?"

Îl găsi dormind, scăldat într-o sudoare înghețată, tremurând. Îl trezi cu o ceașcă de apă pe care o bău cu nesaț, uitându-se în ochii ei. Cercetător? Sau, probabil, implorând iertarea. „Fă-ți penitența față de zei, tată; nu datorezi nici o scuză umilei tale fiice."

Qing-Jao îi găsi și pe slujitori, pe rând, unii dintre ei atât de devotați încât nu se duseseră să sufere în paturile lor, preferând să cadă secerați acolo unde le cerea datoria să se afle. Abia după ce-i văzu și-i îngriji pe toți, Qing-Jao se duse în bucătărie după ceva de mâncare. Nu putut suporta decât o supă subțire, călduță, din care le dădu și celorlalți.

Curând, toți se puseră pe picioare și își recăpătară puterea. Qing-Jao îi luă pe servitori cu ea și duse apă și supă la toate casele învecinate, bogaților și săracilor deopotrivă. Toți primiră cu recunoștință darul, iar mulți rostiră rugăciuni. „N-ați mai fi așa de recunoscători dacă ați ști că boala de care suferiți vine din casa tatălui meu, din voința tatălui meu." Dar Qing-Jao nu suflă un cuvânt.

În tot acest timp, zeii nu-i impuseră nici o purificare.

„În sfârșit, gândi ea. În sfârșit sunt mulțumiți de mine. În sfârșit am făcut în mod desăvârșit tot ceea ce virtutea impune."

Când ajunse acasă, servitorii rămași acolo erau adunați în jurul holovizorului din bucătărie, urmărind buletinul de știri. Qing-Jao nu urmărise aproape niciodată știrile la holovizor, preferând să obțină informațiile de la computer. Dar servitorii păreau atât de serioși, atât de preocupați, încât intră în bucătărie și își făcu loc în cercul din jurul aparatului.

Știrile se refereau la o epidemie care măturase întreaga suprafață a planetei Calea. Carantina se dovedise

ineficientă sau fusese instituită prea târziu. Femeia care citea buletinul își revenise deja de pe urma bolii și spunea că molima nu făcuse aproape nici o victimă, deși provocase întreruperi în funcționarea multor servicii. Virusul fusese izolat, dar murise prea repede ca să poată fi studiat temeinic.

– Se pare că apariția virusului e urmată de apariția unei bacterii, care îl omoară aproape imediat ce persoana respectivă își revine după boală. Zeii ne-au favorizat într-adevăr, trimițându-ne și medicamentul o dată cu boala.

„Ce proști, gândi Qing-Jao. Dacă zeii v-ar fi vrut vindecați, în primul rând n-ar fi trimis boala."

Deodată își dădu seama că *ea* era cea proastă. Bineînțeles că zeii puteau trimite atât boala, cât și leacul. Dacă apare o epidemie, urmată imediat de tratament, înseamnă că zeii le-au trimis. Cum a putut să creadă că așa ceva e o prostie? Era ca și cum i-ar fi insultat pe zei în persoană.

Se cutremură, așteptând să fie lovită de furia zeilor. Trecuseră atât de multe ceasuri de când nu se mai purificase, încât știa că va fi o sarcină grea. Oare va trebui să urmărească din nou fibrele dintr-o cameră întreagă?

Dar nu simți nimic. Nici dorința de a urmări fibrele lemnului, nici nevoia de a se spăla.

Își privi mâinile. Erau murdare, dar nici nu-i păsa. Putea să se spele sau nu, după cum poftea.

O clipă, simți o ușurare imensă. Era cu putință ca tata, Wang-Mu și aceea care-și spunea Jane să fi avut dreptate? Să fie adevărat că modificarea genetică provocată de epidemie o eliberase în sfârșit de consecințele crimei îngrozitoare comise de Congres cu secole în urmă?

Ca și cum i-ar fi auzit gândurile, crainica începu să citească o relatare despre un document ce apărea pe computerele de pe întreaga planetă. Documentul spunea că epidemia era un dar din partea zeilor, eliberând

poporul Căii de o modificare genetică impusă. Până acum, ameliorările au fost aproape exclusiv legate de o afecțiune asemănătoare cu SOC, ale cărei victime erau în mod obișnuit considerate Vorbitoare cu Zeii. Dar, pe măsura ce epidemia își urma cursul, oamenii aveau să descopere că ameliorările genetice erau acum efective la toți locuitorii Căii, în vreme ce Vorbitorii cu Zeii, care până atunci purtaseră cea mai îngrozitoare dintre poveri, au fost scutiți de către zei de necesitatea purificării permanente.

– Documentul afirmă că în acest moment întreaga planetă este purificată. Zeii ne-au acceptat. Glasul crainicei tremura: Nu se știe de unde provine documentul. Analiza efectuată pe computer n-a reușit să-l coreleze cu stilul vreunui autor cunoscut. Faptul că a apărut simultan pe milioane de computere sugerează că vine dintr-o sursă cu putere inimaginabilă. Șovăi, iar tremurul deveni aproape vizibil: Dacă această nevrednică cititoare de știri poate pune o întrebare, sperând că înțelepții o vor auzi și-i vor răspunde cu înțelepciunea lor, atunci o va pune: n-ar fi cu putință ca zeii înșiși să ne fi trimis acest mesaj ca să înțelegem darul sublim făcut poporului Căii?

Qing-Jao mai ascultă un timp, simțind cum furia creștea în sufletul ei. Evident, Jane era aceea care scrisese și difuzase documentul. Cum îndrăznea să pretindă că știa ce făceau zeii? Mersese prea departe. Totul trebuia să fie dezmințit și Jane demascată, împreună cu întreaga conspirație de pe Lusitania.

Servitorii se uitau la ea. Qing-Jao le înfruntă privirile, fiecăruia în parte.

– Ce vreți să mă întrebați?

– O, stăpână, începu Mu-Pao, iartă-ne curiozitatea, dar în acest buletin de știri s-a declarat ceva ce nu putem crede decât dacă tu ne spui că e adevărat.

– Ce vrei să știu *eu*? Nu sunt decât fiica fără minte a unui mare om.

– Dar ești una dintre Vorbitoarele cu Zeii, stăpână.

„Ești foarte cutezătoare dacă vorbești nepoftită."

– În această noapte, când ai venit la noi cu mâncare și apă, când ai mers cu noi printre oameni, îngrijindu-i pe bolnavi, nici măcar o singură dată nu te-ai retras pentru purificare. Niciodată nu te-am văzut rezistând atât de mult.

– Nu v-a trecut prin minte că împlineam atât de bine voința zeilor, încât nu am simțit nevoia de purificare?

Mu-Pao se arătă rușinată:

– Nu, stăpână, nu ne-am gândit la asta.

– Acum odihniți-vă! Nici unul dintre noi nu e pe deplin întremat. Trebuie să mă duc să vorbesc cu tatăl meu.

Îi lăsă discutând și făcând tot felul de presupuneri.

Han Fei-Tzu se afla în odaia lui, în fața computerului. Pe afișaj se vedea chipul lui Jane. Stăpânul se întoarse spre ea de îndată ce Qing-Jao intră în încăpere: avea o față radioasă, triumfătoare.

– Ai văzut mesajul pregătit de Jane și de mine?

– De tine! țipă Qing-Jao. Tatăl meu, un colportor de minciuni!?!

Să-i spună așa ceva tatălui ei era de neînchipuit, și totuși nu simți nevoia de a se purifica. Faptul că putuse să-i vorbească tatălui ei cu o asemenea lipsă de respect fără ca zeii s-o pedepsească o înspăimântă.

– Minciuni? De ce crezi că sunt minciuni, fata mea? De unde știi că nu zeii au trimis virusul? De unde știi că nu e dorința lor să dăruiască aceste ameliorări genetice tuturor celor de pe Calea?

Cuvintele lui o înnebuniră; poate simțea o nouă libertate, poate ea îi punea la încercare pe zei, vorbind atât de nerespectuos încât ei să fie *obligați* s-o pedepsească.

– Mă crezi tâmpită? strigă Qing-Jao. Nu știu oare că asta e strategia *ta* de a împiedica izbucnirea unei revoluții și a unui măcel pe planeta noastră? Nu știu oare că singurul lucru care te interesează este să eviți moartea unor oameni nevinovați?

– E ceva greșit în asta?

– E o minciună! țipă ea drept răspuns.

– Sau deghizarea pregătită de zei pentru a-și ascunde acțiunile. Nu ți-a fost deloc greu să accepți poveștile Congresului, de ce nu poți s-o accepți și pe-a mea?

– Pentru că știu despre virus, tată. Te-am văzut cum l-ai luat din mâna acelui străin. Am văzut-o pe Wang-Mu intrând în vehiculul lui. L-am văzut dispărând. Știu că nici unul din lucrurile acestea nu sunt trimise de zei. *Ea* le-a făcut – diavolița care trăiește în computere!

– De unde știi că nu e și ea unul dintre zei?

Afrontul era de nesuportat.

– A fost *făcută!* țipă Qing-Jao. Știu! Nu-i decât un program de computer, conceput de ființe omenești, trăind în mașini făcute de ființe omenești. Zeii nu sunt făcuți de mâna nimănui. Zeii au existat dintotdeauna și vor exista întotdeauna.

Jane vorbi pentru prima oară:

– Atunci și *tu* ești un zeu, Qing-Jao, așa cum sunt și eu, așa cum este oricare altă persoană din univers, om sau raman. Nu un zeu ți-a creat sufletul, *aiúa* din miezul făpturii tale. Ești la fel de bătrână ca oricare dintre ei, la fel de tânără și vei trăi tot atât de mult.

Qing-Jao urlă. Nu-și amintea să mai fi scos vreodată un asemenea sunet. Îi sfâșie gâtlejul.

– Fata mea, spuse Han Fei-Tzu, apropiindu-se de ea cu brațele întinse ca s-o îmbrățișeze.

Nu-i putea suporta îmbrățișarea. Nu i-o putea îndura, pentru că ar fi însemnat victoria lui deplină. Ar fi

însemnat că fusese înfrântă de vrăjmașii zeilor; ar fi însemnat că Jane o învinsese, că Wang-Mu îi fusese lui Han Fei-Tzu o fiică mai adevărată decât Qing-Jao. Ar fi însemnat că tot ceea ce venerase ea atâția și atâția ani nu valora nimic. Ar fi însemnat că făcuse o mârșăvie declanșând distrugerea lui Jane. Ar fi însemnat că Jane fusese nobilă și bună, pentru că ajutase transformarea poporului Căii. Ar fi însemnat că mama nu avea s-o aștepte când, în sfârșit, se va duce către Apusul Nemărginit.

„O, Zei, de ce nu-mi vorbiți? strigă ea fără glas. De ce nu mă încredințați că nu v-am slujit în van? De ce m-ați părăsit acum și i-ați lăsat pe vrăjmașii voștri să triumfe?"

Și deodată răspunsul sosi, simplu și limpede, ca și cum mama i l-ar fi șoptit la ureche: „E o încercare, Qing-Jao. Zeii te privesc".

O încercare. Firește. Zeii își puneau la încercare toți slujitorii de pe Calea, să vadă care dintre ei se lasă înșelați și care îndură într-o supunere desăvârșită.

„Dacă sunt pusă la încercare înseamnă că trebuie să fac ceva anume. Trebuie să fac ceea ce am făcut întotdeauna, dar acum nu mai pot aștepta ca zeii să-mi poruncească. Au obosit să-mi spună zi de zi, oră de oră când trebuie să mă purific. A sosit timpul să îmi înțeleg propria impuritate fără îndrumările lor. Trebuie să mă purific desăvârșit; abia atunci voi fi trecut încercarea și zeii mă vor accepta din nou."

Se prăbuși în genunchi. Căută o fibră și începu s-o urmărească.

Nu primi drept răsplată nici senzația de ușurare, nici impresia de justețe, dar nu se lăsă tulburată, căci înțelese că și acest lucru făcea parte din încercare. Dacă zeii i-ar fi răspuns fără întârziere, ca de obicei, cum ar mai fi fost aceasta o probă a devotamentului ei? Dacă până atunci se supusese purificării sub permanenta lor călăuzire,

acum trebuia să se purifice de una singură. De unde urma să știe că o făcuse cum se cuvenea? Zeii aveau să vină la ea din nou.

Zeii aveau să-i vorbească din nou sau probabil că o vor lua de acolo și o vor duce la palatul Reginei-Mamă, unde nobila Han Jiang-Qing o aștepta. Tot acolo o va întâlni și pe Li Qing-Jao, străbuna ei de suflet. Acolo o vor întâmpina toți strămoșii ei și-i vor spune: „Zeii au hotărât să-i încerce pe Vorbitorii cu Zeii de pe Calea, fără să-l uite pe nici unul. Puțini au trecut această încercare, dar tu, Qing-Jao, ne-ai adus o mare cinste, căci credința ta nu s-a clintit nici o clipă. Ți-ai împlinit purificările așa cum nici un alt fiu și nici o altă fiică nu le-a împlinit vreodată. Strămoșii altor bărbați și femei ne invidiază. Mulțumită ție, zeii ne preferă pe noi".

– Ce faci aici? întrebă Han Fei-Tzu. De ce mai urmărești fibrele?

Qing-Jao nu-i răspunse, refuzând să se lase distrasă.

– Nevoia de ritual nu mai există. Știu, pentru că nici eu nu simt imboldul purificării.

„Ah, tată! Măcar de-ai înțelege! Dacă tu vei da greș în această încercare, eu o voi trece, și astfel îți voi aduce înapoi onoarea, ție, care ai uitat toate lucrurile onorabile."

– Qing-Jao, știu ce faci. Te comporți ca părinții care-și silesc copii mediocri să se spele și iar să se spele. Tu chemi zeii.

„Numește-o cum vrei, tată. Vorbele tale nu mai înseamnă nimic pentru mine. N-am să-ți mai dau ascultare până când nu vom fi murit amândoi, iar tu îmi vei spune: «Fiica mea, ai fost mai bună și mai înțeleaptă decât mine; toată cinstea de care mă bucur aici, în casa Reginei-Mamă, vine de la puritatea și devotamentul generos cu care i-ai slujit pe zei. Ești cu adevărat o fiică nobilă. Altă bucurie n-am, în afară de cea datorată ție»."

Transformarea planetei Calea s-a înfăptuit pașnic. Ici-colo mai avea loc câte o crimă; ici-colo vreunul dintre Vorbitorii cu Zeii îndărătnici era atacat de mulțime și gonit din casă. Dar, în linii mari, povestea relatată de documente a fost crezută, iar foștii Vorbitori cu Zeii au fost tratați cu mare cinste, datorită sacrificiului lor plin de virtute din anii când au suportat povara ritualurilor de purificare.

Totuși, vechea ordine și-a găsit rapid sfârșitul. Școlile au fost deschise în mod egal tuturor copiilor. Dascălii au făcut curând cunoscut că elevii lor realizau lucruri remarcabile, copiii cei mai nătângi depășeau acum toate performanțele medii ale vremurilor de altădată. Și, în pofida faptului că membrii Congresului negau cu vehemență vreo modificare genetică, savanții de pe Calea și-au îndreptat în sfârșit atenția asupra genelor propriului popor. Cercetând înregistrările privitoare la moleculele genetice și comparându-le cu situația curentă, femeile și bărbații de pe Calea au confirmat că documentele spuneau adevărul.

Ce s-a mai întâmplat apoi, când toate cele O Sută de Planete și toate coloniile au aflat despre crimele Congresului împotriva Căii – Qing-Jao n-a mai apucat să afle. Era o problemă ce privea o lume pe care ea o lăsase în urmă, căci acum își petrecea zilele în slujba zeilor, purificându-se.

S-a răspândit vestea că fiica nebună a lui Han Fei-Tzu, singura rămasă dintre toți Vorbitorii cu Zeii, persista în ritualurile ei. La început a fost luată în batjocură, căci mulți Vorbitori cu Zeii încercaseră, din curiozitate, să practice din nou purificările și descoperiseră că ritualurile se goliseră de orice semnificație. Dar Qing-Jao a auzit prea puține dintre vorbele zeflemitoare și nu le-a luat în seamă. Mintea ei era dedicată numai și numai

slujirii zeilor. Ce importanță mai avea dacă cei care nu trecuseră încercarea o disprețuiau fiindcă se străduia în continuare să reușească?

O dată cu trecerea anilor, mulți au început să-și amintească de zilele de altădată ca de niște vremuri minunate, în care zeii le vorbeau bărbaților și femeilor, și toți își plecau fruntea în slujba lor. Unii dintre aceștia au început să se gândească la Qing-Jao nu ca la o nebună, ci ca la singura femeie credincioasă rămasă pe planetă. Printre evlavioși a început să circule un zvon: „În casa lui Han Fei-Tzu trăiește ultimul dintre Vorbitorii cu Zeii."

Atunci au început să vină, mai întâi puțini, apoi tot mai mulți vizitatori care doreau să discute cu singura femeie care trudea întru purificarea ei. La început, a discutat cu unii dintre ei; când termina cu fibrele de la o scândură, ieșea uneori în grădină să stea de vorbă. Dar cuvintele lor o derutau. Vorbeau despre truda ei ca fiind speranța de purificare a întregii planete. Spuneau că ea invoca zeii spre binele întregului popor al Căii. Cu cât vorbeau mai mult, cu atât îi venea mai greu să se concentreze asupra spuselor lor. Curând devenea nerăbdătoare să se întoarcă în casă și să înceapă un nou ritual. Chiar nu pricepeau oamenii aceștia că nu se cuvenea s-o laude acum?

– N-am realizat nimic, le spunea ea. Zeii tot tăcuți au rămas. Mai am de trudit.

Apoi se întorcea la ritualul obișnuit.

Tatăl ei a murit la o vârstă foarte înaintată, în mare cinste pentru faptele sale minunate, deși nimeni n-a aflat vreodată rolul lui în venirea Molimei Zeilor, cum fusese denumită epidemia între timp. Numai Qing-Jao a înțeles. Și, în timp ce ardea o avere în bani adevărați – nu se cuvenea să ardă bani falși la moartea tatălui ei – i-a șoptit astfel încât numai el s-o poată auzi:

– Acum știi, tată. Acum îți înțelegi greșelile și cât de tare i-ai mâniat pe zei. Dar nu te teme. Voi continua purificarea până când toate greșelile tale vor fi îndreptate. Abia atunci zeii te vor primi cu cinste.

Ea însăși îmbătrâni, și Călătoria la Casa lui Han Qing-Jao deveni unul dintre cele mai vestite pelerinaje de pe Calea. Mai mult chiar, i s-a dus vestea și pe alte planete și mulți veneau pe Calea numai ca s-o vadă. Pretutindeni se știa prea bine că adevărata sfințenie nu putea fi găsită decât într-un singur loc și într-o singură persoană: bătrâna de pe Calea, a cărei spinare se gârbovise acum pentru totdeauna și ai cărei ochi nu mai puteau vedea nimic altceva decât fibrele lemnului din dușumelele casei părintești.

Discipoli întru evlavie, bărbați, femei îngrijeau acum casa unde cândva servitorii îndeplineau orice poruncă. Ei lustruiau dușumelele, ei îi pregăteau hrana simplă și i-o lăsau la îndemână, lângă ușile încăperilor. Bătrâna nu se atingea de mâncare și de băutură decât atunci când termina ritualul într-o cameră. Când un bărbat sau o femeie câștiga cine știe ce merite, venea la Casa lui Han Qing-Jao, îngenunchea și urmărea fibrele unduitoare ale lemnului; în felul acesta, toate onorurile erau tratate ca și cum ar fi fost doar simple ornamente la onorarea preasfintei Han Qing-Jao.

În cele din urmă, la numai câteva săptămâni după ce împlinise cel de-al o sutălea an, Han Qing-Jao a fost găsită în camera tatălui ei, ghemuită pe podea. Unii au spus că era exact locul unde tatăl ei stătea întotdeauna când își împlinea ritualurile. Greu de verificat, căci de multă vreme toată mobila fusese scoasă din casă. Când au găsit-o, femeia cea sfântă nu murise. A mai zăcut câteva zile, murmurând, bolborosind, plimbându-și cu greutate mâna pe trup, ca și cum ar fi urmărit linii șerpuitoare în

propria carne. Discipolii au vegheat-o cu rândul, câte zece odată, ascultând-o, încercând să-i deslușească mormăitul, așternând pe hârtie cuvintele așa cum le înțelegeau. Ele au fost adunate în cartea numită *Șoaptele divine ale lui Han Qing-Jao.*

Dintre toate, vorbele ei cele mai de seamă au fost acestea, rostite la sfârșitul sfârșitului: „Mamă. Tată. Făcut-am ce se cuvenea?" După care, spun discipolii ei, a zâmbit și a murit.

Nu trecuse o lună de la moartea ei când a fost luată hotărârea în fiecare templu și loc sfânt din orașele, târgurile ori satele Căii. În sfârșit, exista o persoană de o sfințenie fără egal pe care Calea să o poată alege drept protector și spirit tutelar al planetei. Nici o altă planetă nu avea un asemenea zeu, lucru pe care toți l-au recunoscut de bunăvoie.

„Calea este binecuvântată și mai presus de toate celelalte planete, ziceau ei, căci Zeul Căii este Magnific de Strălucit."

Cuprins

Mulţumiri 7
1. DESPĂRŢIREA 11
2. ÎNTÂLNIREA 22
3. MÂINI CURATE 53
4. JANE 69
5. FLOTA LUSITANIA 100
6. VARELSE 128
7. SLUJNICA DE TAINĂ 157
8. MIRACOLE 189
9. AŞCHIUŢĂ 246
10. MARTIRUL 276
11. JADUL MEŞTERULUI HO 314
12. RĂZBOIUL LUI GREGO 363
13. LIBERUL ARBITRU 411
14. CREATORII DE VIRUŞI 451
15. VIAŢĂ ŞI MOARTE 498
16. CĂLĂTORIA 595
17. COPIII LUI ENDER 612
18. ZEUL CĂII 650

„Card a ajuns să stăpânească cea mai fină artă a suspansului pornind de la cele mai grave probleme de conştiinţă."

CHICAGO SUN-TIMES

„O carte de calibru greu... În stilul său unic, Card propune cele mai profunde dileme etice, susţinute de personaje perfect creionate."

NEW YORK DAILY NEWS

Saga lui Ender continuă

În sfârşit, există o lume în care oamenii, matca şi „purceluşii" pot trăi în bună înţelegere. Lusitania, planeta pe care Andrew Wiggin-Ender a adus cândva pacea, este un nou Eden. Cel puţin aşa crede Ender... Dar Lusitania este infestată cu descolada, un virus ucigător pentru oameni, fără de care însă purceluşii nu se pot reproduce. Ameninţarea permanentă a descoladei determină Congresul Stelar să adopte decizia temută de milenii – distrugerea totală a planetei – care va împovăra conştiinţa umanităţii cu un dublu xenocid. Flota porneşte la atac. Deznodământul pare inevitabil. Dar toate navele dispar fără urmă.

ISBN 973-569-745-9

9 789735 697457

www.nemira.ro

nemira